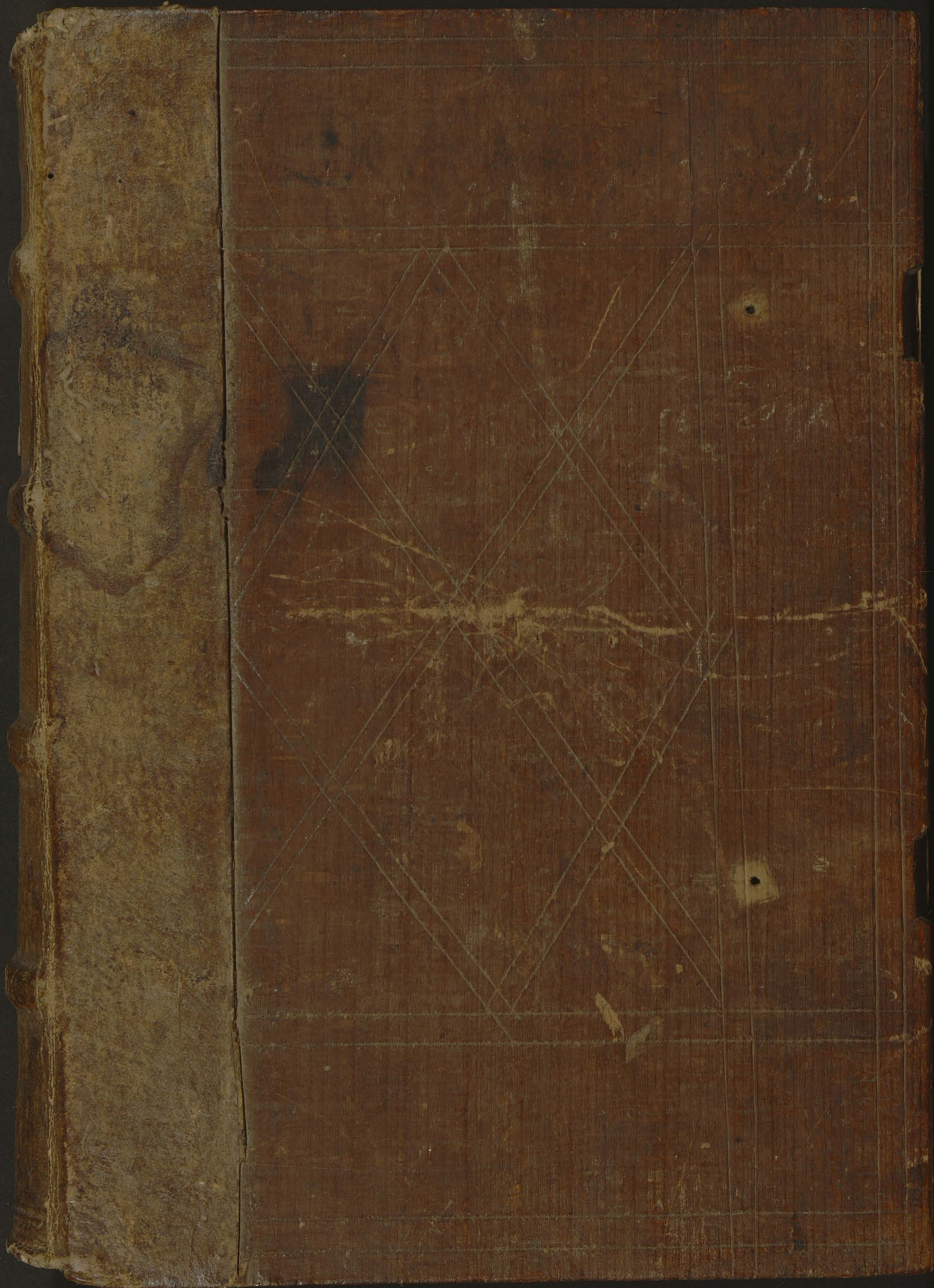

Sermones Sancti Augustini; et Defensor Sanbrovad de Coenobio

N. Inv. 1224.

Liber Magistri Johannis Dambrowka Sacre theologie et Canonum doctoris Custodis Belziensis et Canonici Cracoviensis

ac certus v Que perfuderat deus gratia

ut ab hominibus amaretur et cla- Erat enim

in sermone uerax in iudicio iustus in con

silio prouidus in karitate constitutus in

uniuersis morum pre clarus v In commisso

quoque fidelis in interuentu strenuus Animi

Adhuc tantum sub clamide xpisti militem agebat

absconditum ut deo redderet animas quas dyabo

lus conabatur auferre v Verba Blandimentis cotti

die uiris marcelliano et marco tractabat blandi

menta respuerit et momentanea tormentorum genera

non timeret ps Dne ds V Sebastianus vir christianissimus

quem occultabat militaris habitus et clamidis sue ob

umbrabat aspectus ps Dne qs Iste cotidie sedulus

exer cebat officium et christianorum animas que

in tormentis videbat deficere confor tare V

Erat enim in sermone et Hec uxor nicostra

ti dixit beato sebasti ano Beatus es tu et

benedictus sermo oris tui per christum

dominum nostrum V Benedicti qui in omnibus

Incipiunt Capitula de Sermonibus Sancti Augustini ad tres Evangelistas videlicet Matheum Lucam et Johannem.

Sermones Sancti Augustini de verbis domini in Evangelio secundum Matheum:

In ewangelio s(ecundu)m matheum. Agite p(e)n(ite)ntiam appropinquabit enim regnum dei. Mt. 4.

M vwy audiuimus et i(n) eo d(omi)num nos arguentem. Qui faciem celi
novistis p(ro)bare et tempus fidei regni celorum appropinquantis nescitis
invenire. Judeis enim hec dicebat, s(ed) ad nos s(er)mo p(er)tinet. D(omi)n(u)s I.
autem ipse ihesus x(ristu)s exordium sui p(re)dicationis ita cepit. Agite p(e)n(itentia)m appropinquabit
enim regnum celorum. Et Joh(ann)es ewangelista ap(osto)lus eius filius. Et Johannes
baptista et p(re)cursor eius cepit. Agite p(e)n(itentia)m appropinquabit enim regnum celorum. Mt. 3.
Et modo corripit d(omi)n(u)s qui nolunt agere p(e)n(itentia)m appropinquante regno celorum.
Et tamen regnum celorum sicut ipse ait non veniet cum observatione. Et iterum
ipse ait. Regnum celorum intra vos est. Provideat ergo accipiat unusquisque
monita p(re)ceptoris. Non p(er)dat t(em)p(u)s nunc salvatoris, quo modo impenditur
quam diu humano generi parcitur. Ad hoc enim parcitur homini ut convertatur et non sit
qui dampnetur. Videat deus cum venerit finis seculi. Et tu modo t(em)p(or)e
fidei finis seculi nescio et fortasse utrum hic aliquem nostrum inveniat. Nescio et fortasse
non inveniet. Tempus cuiusque nostrum proximum est quia mortales sumus. Inter casus
ambulamus. Et si vitrei essemus minus casus timeremus. Quid fragilius
vase vitreo et tamen servatur et durat p(er) secula. Et si enim casus vitro timentur
senectus ei et febris non timentur. Nos ergo fragiliores et infirmiores sumus
qui et casus omnes qui non cessant in rebus humanis fragilitate utique
nostra cottidie formidamus. Et si ipsis casus non attendat, t(em)p(u)s ablat
vitat homo ictum nunquam vitat exitum, vitat que extrinsecus eveniunt
nunquam quod intrinsecus pellit. Deinde nunc libitas gignunt
interdum. Nunc morbis quibus subito occupat. Postremo quantu(m)cumque
vis homo parcat, novissime senectus cum venerit non est quo differat. Adversari(us)
Ut inde audiamus dominum in nobis ipsis agamus quod precipit. Videamus
quis est ille adversarius de quo nos terruit dicens. Si vadis cum adversario S(er)mo 2
tuo ad principem da operam in via liberari ab illo ne forte tradat
te principi et princeps ministro et mittaris in carcerem. Unde non exies
donec solvas novissimum quadrantem. Quis est iste adversarius dyabolus. Ne
liberati simus ab illo, quale pretium pro nobis datum est ut ab illo redi-
mamur. De quo dicit apostolus de ipsa redemptione nostra. Qui eruit nos
de potestate tenebrarum et transtulit in regnum filii claritatis sue. Redempti
sumus, dyabolo renunciavimus quo da(bis) operam liberari ab illo
ne nos iterum faciat captivos peccatores. Sed non est ipse adversarius de
quo nos dominus commonet, alio loco enim alius ewangelista sic posuit
est. Ut si utriusque verba iungamus et utriusque verba duorum ewangelistarum compensemus
adversarium istum cito intelligemus. Ecce enim hic quod dixit. Cum va-
dis ad principem cum adversario tuo da operam in via liberari ab illo.
Alius autem ewangelista hoc posuit sic dixit. Esto consentiens adversario tuo cito Mt. 5.
dum es cum illo in via certa siler sit, ne forte adversarius tradat te iudici
iudex ministro, minister in carcerem. Ambo ewangeliste similiter hoc explicaverunt
unus dixit da operam liberari ab illo. Alter dixit consenti illi. Nunquid dyabolo hoc.

cui debeat consentire, proximus. Quaeramus ergo istum adversarium, cui debeamus
consentire, ne tradat nos iudici, et iudex ministro. Quaeramus illum et
consentiamus illi. Si peccas, adversarius tuus sermo Dei est. Verbi causa:
forsitan delectat te inebriari; dicit tibi: Noli. Adversarius est nostrae voluntati.
O quam boni adversarii, quam utiles adversarii! Non quaerit nostram voluntatem,
sed utilitatem. Adversarius est nobis, quamdiu sumus et ipsi nobis. Quamdiu
tu inimicus es, inimicum habes sermonem Dei. Esto tu amicus, et concor-
dabis cum illo. Non homicidium feceris: audi et concordasti. Non fal-
sum testimonium dicas: audi et concordasti. Non furtum facias: audi et
concordasti. Non concupisces uxorem proximi tui: audi et concordasti.
Non concupisces rem proximi tui: audi et concordasti. In his omnibus cum
tuo isto adversario concordasti, et quid perdidisti? Non solum nihil perdidisti,
sed et te ipsum, qui peribas, invenisti. Via tua ista est. Si concordamus
cum illo, si consentimus illi, finita est via, non timebimus iudicem, ministrum,
carcerem. Quando finitur via? Non omnibus una hora finitur. Unusquisque habet
tempus suum. Quando finitur via? Vita ista finita est; quando tu finisti istam vitam, finisti
viam. Ambulamus, et ipsum vivere accedere est. Nisi putatis forte
quod tempus accedit, et nos stamus. Non potest fieri: quomodo accedit tempus, accedimus
et nos; et non anni nobis accedunt, sed magis discedunt. Valde errant
homines qui dicunt: Puer iste adhuc nihil sapit; accedunt illi anni
et prudens erit. Attende quid dicas: accedunt, dixisti; ego ostendo
quod decedunt, cum tu dicis accedunt. Et audi quam id facile probatur.
Putemus nos scisse annos ipsius ex quo natus est. Verbi gratia, bo-
no putemus illi oportere octoginta annos vivere, et praevenimus eum ad senectutem.
Scribe octoginta annos; vixit unum annum; quot habet in summa?
quot tenebas? octoginta; deduc unum. Vixit decem: septuaginta
restiterunt. Vixit viginti: sexaginta restiterunt. Certe attendebant
homines: venerunt ut abeant anni mei. Venerunt, inquiunt; et aiunt:
Non enim venerunt ut stent nobiscum, sed cum transeunt per nos, terunt
nos, et minus minusque valentiores nos faciunt. Cum via ista, in qua venimus,
sumus cum adversario, id est cum sermone Dei, concorda cum illo.
Cum via finita fuerit, iudex restat,
necesse enim quando via finiatur. Cum via finita fuerit, iudex restat,
et minister et carcer. At si servaveris adversario tuo bona voluntate et consensu,
confessus pro iudice invenies patrem, pro ministro seu angelum tollentem in
sinum Abrahae, pro carcere paradisum. O quam cito in via tota mutasti,
quia tuo adversario consensisti. Item sermo super Luceat lux vestra
coram hominibus ut videant opera vestra etc. et quod attendite ne iustitiam vestram faciatis coram
hominibus ut videamini ab eis.

Mt :7. 2.

Solet multos movere, fratres mei, quod Dominus noster Iesus Christus in sermone evangelico
cum prius dixisset: Luceat lux vestra coram hominibus ut videant
bona opera vestra et glorificent Patrem vestrum qui in caelis est, postea dixit:
Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab
eis. Turbatur enim mens parum intelligentis, et praecepto utrique obau-
dire cupientis, et per diversa et ad diversa distenditur. Iam enim nemo potest

quamuis ipsi domino obtemperare repugnans iubenti quia nemo potest eis
duobus dominis seruire. Quod eodem sermone saluator ipse testatus est.
Quid ergo faciet animus mutabilis cum se obtemperare non posse existimat
et non obtemperare formidat. Si enim bona opera sua in luce posuit
hominibus intuenda ut faciat quod preceptum est Sic luceat coram
hominibus lumen vestrum ut videant bona opera vestra et glorificent patrem
vestrum qui in celis est. contra se facere arbitrabitur quod preceptum se videt
Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis. Rursus quod
si hec timebit et cauebit ea que bona facit abscondit non se putabit seruire
imperanti et dicenti. Luceat lumen vestrum coram hominibus ut videant
opera vestra bona. Qui autem vere intelligit utraque implet et seruit
peritissimo domino qui seruum pigrum non dampnaret si ea que fieri
nullo modo potuerant imperaret. Audi enim paulum seruum ihesu christi vocatum
apostolum segregatum in euangelium dei utrumque et facientem et docentem.
Videte quemadmodum luceat lumen eius coram hominibus ut videant
bona opera eius. Commendantes inquit nosmetipsos ad omnem conscientiam
hominum in conspectu dei. Et iterum. Prouidemus enim bona non solum coram deo sed
et coram hominibus. Et iterum placete omnibus per omnia sicut et ego per omnia
omnibus placeo. Videte rursus quemadmodum attendat ne faciat
iusticiam suam coram hominibus ut videatur ab eis. Opus autem suum probet
unusquisque et tunc in semetipso gloriam habebit et non in altero. Et iterum
Nam gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre. Et illud quo nichil est manifestius
Si adhuc inquit hominibus placerem christi seruus non essem. Sed ne quis
eorum qui de preceptis quasi repugnantibus ipsius domini mouentur multo magis
apostolo eius moueatur quomodo dicat. Quomodo tu dicis placete hominibus per
omnia sicut et ego omnibus per omnia placeo. et tu item dicis Si adhuc
hominibus placerem christi seruus non essem. Adsit ipse dominus qui et in seruo suo
et apostolo loquebatur et aperiat nobis voluntatem suam et tribuat obediendi
facultatem. Ipsa quippe verba euangelica secum portant exponens
suas nisi intercludunt ora esurientium que pascunt corda pulsantium.
Intentio quippe cordis humani quo dirigatur et quid expetit intuendum est.
Si enim qui vult videri ab hominibus opera sua bona gloriam et utilitatem
suam ponit aut honores et hec igitur hominum querit. Nec eorum quod de hac re
dominus preceptum implet. quia et attendit facere iusticiam suam coram hominibus
ut videatur ab eis. et non sic luxit lumen eius coram hominibus ut ad
hunc videant bona opera eius ut glorificent patrem eius qui in celis est.
Se quippe voluit glorificari non deum et sua quesiuit utilitatem non
dilexit dominicam voluntatem. De qualibus dicit apostolus Omnes enim que sua sunt querunt
non que ihesu christi. Itaque non illic finita est sententia ubi ait. Sic luceat
lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona. sed continuo subiunxit
ut glorificent inquit patrem vestrum qui in celis est. ut hoc cum bona agens
videtur ab hominibus intentionem bonorum factorum habeat in gloria sua. intentionem non

in mente scedi non habeat vel in laudibus dei propter eorum quisque in mente sit utilitatem
quisque hoc prodest ut deus placeat qui hoc constituit homini, atque ita non
desperent et sibi si voluerint hoc posse prestari. Itaque alia summa verba att
Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, non alibi exclamavit
mauit quam ubi dixit ut videamini ab eis. Hac addidit, et glorificet
ficet patrem vestrum qui in celis est, sed potius addidit: Alioquin mercedem non
habebitis apud patrem vestrum qui in celis est. Hinc enim ostendit eos qui tales sunt
quales fideles suos esse non vult, in eo ipso mercedem querere mer-
cedem querere quod videntur ab hominibus, ibi constituere bonum suum, ibi ob-
lectari vanitate cordis sui, ibi exinaniri et inflari, ibi tumescere et
tabescere. Non enim non sufficit ut diceret: Attendite ne iustitiam
vestram faciatis coram hominibus, sed addidit: Ut videamini ab eis.
Non enim quia sunt quidam qui sic faciunt iustitiam suam coram hominibus, non ut
videantur ab eis, sed ut ipsa opera videantur, et glorificetur pater qui in celis est,
qui eam iustificatis impiis donare dignatus est. Qui tales sunt, non
suam iustitiam deputant, sed eius ex cuius fide vivunt. Unde et apostolus dicit:
Ut Christum lucrifaciam et inveniar in illo, non habens meam iustitiam que ex
lege est, sed eam que est per fidem Christi que est ex deo iustitia ex fide. Et in alio
loco: Ut nos simus iustitia dei in illo. Unde et videos ita reprehendit:
Ignorantes enim dei iustitiam et suam volentes constituere, iustitie dei
non sunt subiecti. Quisquis ergo ita vult videri ab hominibus opera sua
ut ille glorificetur a quo ea que videntur acceperit, et ad ipsum invicem
bonum ipsi qui vident pietate fidei provocentur, vel lucem eius luceat
coram hominibus, quia lux dei in eum radiat, non superbie fumus
evomitur. Et ideo ipse cavet ne iustitiam suam faciat coram hominibus
ut videatur ab eis, quia non suam deputat illam iustitiam, nec ideo facit
ut ipse videatur, sed ut ille intelligatur qui laudatur in homine iustificato,
ut faciat in laudante quod laudatur in alio, id est ut laudantem faciat
esse laudabilem. Attendite et apostolum cum dixisset: Placete omnibus
per omnia, sicut et ego omnibus per omnia placeo, quod non ideo remansit
qui ibi constituerit finem intentionis sue ut placeat hominibus. Alioquin
falsum dixisset: Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem.
Constituti sub Christo, que omnibus placet non querens quod mihi utile
est, sed quod multis ut salvi fiant. Itaque non placebat hominibus
propter illorum salutem sua utilitate, ne et ipse non esset, sed placebat
hominibus propter illorum salutem, ut Christi esset dispensator, perdonec quod et illi
coram deo conscientia sufficiebat, et dei coram hominibus quod imitaretur
eluceat. Ite in pace; hoc dixit et docuit, magis nobis ire te.

Cap. 7. Quod nobis pro officio competat dicere, vobis autem conveniat pro devotione
audire, quid tamen in tanti tanquam pertineret potius agnovi, scilicet
contingere quam ut quod religiose dicitur et devote audiatur, ob-
sequiis competentibus teneatur. Nam si religiosa non tam eluta est

tacie dispendium. Quanto itaque potiora sunt potenciu preeminencium
operibus effectum mirantur quoque magistris celestibus et dicitur et te-
par enim tam docenti et audienti constringit, utrumque professio stcorum
testificatione sit, et quamvis dissimile doctoris discentis quoque officium
tamen utrisque debetur statutorum legum obsequium ut iungantur factis qui
separantur officiis, copulentur opere qui divisi sunt nomine. Et quos
vocabula ab invicem separant, eos observancia preceptorum fidelis
ac devote coniugat. Quia esse sit, sit utrisque diversus actus sit
sed observancie par sit utrique, utrisque effectus sit factorum in
ambobus conspicietur aspectus. Quamvis diversus est in vocabulis sonus. Nam
doctori enim molesta est tamen nunc facere ut precipere nunc observare. Sic dis-
centi non audire velle quod nolit impere. Discens non auditum
accomodare et ab opere nolunt autem. Ceterorum qui facit quod docet
et quoque imperat complet maximum celestibus sua a domino de-
claratur. Et non qui quod discit negligit et qui quod audit con-
temnit. Salutis reus existit, quod observanda contempsit, et peccata
non vitavit. Amat enim mortem qui vite precepta non servat, et
horret vitam qui peccata morti debita desperata morte fre-
quentat. Ut enim per observanciam legis vita acquiritur. Ita per contemptum
mors consummatibus ingeritur. Dicente domino. Si vis ad vitam ingredi serva
mandata. Ita enim professus doctor liber est a discente que docuit
ut discipulus contemptor inexcusatus est qui facienda didicit
et contempsit. Nam et doctor egrio quamvis affligitur, et obsequitur
discipuli expectatur plectitur qui facienda aliis tradit, quod ipse non fe-
cit nunc a discipuli quos docuit potuisse edisce, ut quamvis doce
tradidat magisterium nunc ab hiisdem factorum imitarentur exemplis.
Nam enim professio in legum est noticia constituta. Cum scriptum sit. Non ex
auditores legis iusti sunt apud deum sed factores legis iustifica-
buntur. Nam enim inquantum est religiosus et sciens est qui novit legem,
cessantibus factis, cum magis expediat facere quam docere. Quia mo-
lestum est docere et non facere. Vos amici mei estis inquit si feceritis
que ego mando vobis. O magna bonitas dei, cui cum per condicionem
reddere debeamus obsequia, utpote sui domini famuli domino subiti
potestati, mancipia redemptori. Amiciciarum nobis premia repromittit
ut nobis obsequia debita servitutis extorqueat, ut quos nolle
servire aspicit, sponte suo beneficiorum possit promissionibus invitare.
Ut quorum noluntates a se conspicit alienas, eorum mentes premiorum
liberalitatibus constituat suas. Nam in frequenter ad invitat premio
quem terret supplicio. Interit benignitatis consilio a se formato homi-
ne consulat, redempto provideat, ut quem non terret supplicio invitet pre-
mio. Et quem metus ad subveniendum non possit, promissionum benigni-
tas possit. Cupit et volentibus subvenire. Desiderat miseri peccati
cui si peccavit dignos fructus exhibeat penitencie. Invitat enim eos videlicet.

si dei indulgiam inihant non contempnat. Amat enim corrigi peccatores
qui in vita non in morte a principio constituit homines. Ipse enim sibi infert
interitum qui medentis dominum contempnit consilium. Redeunt inique ad me
et veniar ad vos. Et iterum Nolo mortem peccatoris tantum convertatur et vivat.
Non vult dubium in quemquam donari mortem. Non vult in penam deduci
hominem quem in vita constituit. Ceterum homo ipse se dignum efficit morte
qui non paruit legi. Adit vitam qui divina contempsit disciplina.
Nam tamen vellet deus homini demonstrare quod observati vita contempneti
affinit mortem. Ita de contemptu vita non potius puerire ut de
observancia mores enerrendo potuit ut ita homo quod voluit inveniat.
et eo quod iniit inducere. et hoc totum in hominibus nostre constitit. qui hec ex
qualitate vite nitum quod exhibet invenit. Quare his sollicitate pensis
in unum salutis et in unum periculum enascatur. salutis commoda diligenti observ-
atia teneamus et periculorum incommoda de legis contemptu
providi caveamus. et dum tenentes prospera et repellentes adversa in
conspectu domini inveniamur. absque malis cum omnibus sanctis in eterna secula. Amen

Sermo ... quod dixit fratri suo fatue reus erit gehenne ignis.

h[ic] 7.

Sermo ... In eterni capituli quod modo cum legeretur audivimus valde nos terruit
si fidem habeamus. Eos autem non terruit qui fidem non habent. et quanto terret
eos volunt ex proprie securitate respicientes distribuere et distinguere
tempora timoris et securitatis. Timeat ergo qui videtur modo in vita cum fine qui
possit in illa vita habere securitatem sine fine. Si ergo timemus quis enim
non timeat loquentem veritatem et dicentem. Qui dixerit fratri suo fatue
reus erit gehenne ignis. linguam enim nullus hominum domare potest. et homo
domat feram et non domat linguam. Domat leonem et non refrenat
sermonem. Domat ipse et non domat se ipsum. Domat quod timebat
et ut se domet non timet quod timere debebat. Sed quod sit sententia ista
ista processit de oraculo veritatis. Linguam autem nullus hominum domare potest
Quid ergo faciemus fratres mei. video me quidem ad multitudinem loqui
sed quia unum sumus omnes in christo consilium in secreto consilium capiamus
sed quia unum sumus omnes in christo ... quod facie-
nullus nos audit ... unum sumus. quia in unum sumus quid faciemus
Qui dixerit fratri suo fatue reus erit gehenne ignis. linguam autem
nullus hominum domare potest. Ibunt ergo omnes in gehennam ignis. Absit.
Domine refugium factus es nobis a generatione in generationem. Ira tua iusta est
neminem in gehennam mittis iniuste. Quo ibo a spiritu tuo et a te quo
fugiam nisi ad te. Ergo intelligamus karissimi quia si linguam nullus hominum
domare potest. ad deum cum fugiendum est quod domet linguam nostram. Si
enim tu eam domare volueris non potes quia homo es. linguam nullus hominum
domare potest. Attendite similitudinem ab ipsis bestiis quas domamus.
Equus non se domat. Camelus non se domat. elephantus non se
domat. aspis non se domat. leo non se domat. Sic et homo non se domat.
Sed ut dometur equus bos camelus elefantus leo aspis. queritur homo.
Ergo deus queratur ut dometur homo. ergo domine refugium tu factus es
nobis. Confugimus nos ad te et bene nobis erit de te. Malum est enim nobis

de nobis quia dimittimus et dimisisti nobis nobis. Inveniamus ergo in te quod
perdidimus in nobis. Domine refugium factus es nobis. Quid ergo fratres mei
dubitatis deum quod mansuetos nos faciet dum si nos ei doman-
dos prebeamus. Domuisti leonem quem non fecisti, non domabit te qui
fecit te. Unde enim bestias tam immanes domare potuisti. Numquid es
coequalis viribus corporis. Qua ergo virtute ingentes bestias domare po-
tuisti. Ipsa iumenta que dicuntur bestie sunt, non enim indomita tolle-
ravisti. Ipsa iumenta que dicuntur bestie sunt, non enim indomita tolle-
rant, sed quia eas non novit consuetudo in manibus hominum et sub ferre
hominum et sub potestate hominum putas eas mansuetas nasci potuisse.
Ecce feras immanes attende, fremit leo quis non timeat. Et tamen
vides te fortiorem non corporis virtute sed mentis voce interiori.
Unde te intelligis fortiorem non corporis virtute sed mentis voce interiori.
Fortior es leone, unde, quia factus es ad ymaginem dei. Ymago dei domat
feram et non domat deus ymaginem suam. In illo spes est, ei nos subdamus
et imploremus misericordiam. In ipso spem nostram ponamus ut domemur
et perdomemur et perficiamur. Domitorem feramus, plerumque et perfert
domitor noster flagella. Dicis enim tu ad domanda iumenta tua profers
virgam, perferes flagella. Deus non perfert ad domanda iumenta sua
quod sumus nos qui de iumentis suis faciet filios suos.
Domas equum tuum quid daturus es equo tuo cum te ceperit portare
mansuetus factus disciplina tua obediens imperio tuo, tecum iumentum
tuum et adiumentum infirmitatis tue, et ei retribuisti quem non
saltem sepelis cum mortuus fuerit sed discerpendum volatilibus proicis.
Domitor autem deus hereditatem servat, quod est ipse deus et ad tempus mor-
tuum resuscitabit te, carnem tuam usque ad minimum capillorum reddet
et constituet cum angelis in eternum ubi iam non indigeas domari
sed tantum a piissimo possideri. Erit enim tunc deus omnia in omnibus
neque erit ulla infelicitas que nos exerceat, sed felicitas sola que
pascat. Ipse erit pastor noster, deus noster, ipse potus noster, deus noster, honor
noster deus noster, divitie nostre deus noster. Quecumque hic varia quibus
ipse est unus omnia erit. Ad hanc spem homo domatur et domitorem tole-
rat. Ad hanc spem homo domatur et ergo istum domatorem humilem
si forte flagellum offerat immittat. Audistis exhortationem apostoli.
Si preparetis nos a disciplina ergo nothi estis et non estis filii. Nothi
adulteri. Quis enim est filius cui non dat disciplinam pater eius.
Et carnis quidem nostre nos que patrem habemus correptorem et revere-
bamur eos, non multo magis subiciemur patri spirituum et vivemus.
Quod enim potuit prestare pater tuus qui corripuit te, verberavit te
quia flagella pertulit et cecidit te. Numquid prestare potuit ut viveres
in eternum, quod non potuit prestare eo quod prestaret tibi ipse pecuniam
suam quamtulamcumque quam de usuris et laboribus collegit erudiebat
te flagellis ne tibi dimissis laboribus eius temere vivente dispergeret.

Et credidit filium timens pro laboribus suis quod reliquit et quod ut
teneret hic potuit non auferre. Non enim hic ad tibi dimisit quod ipsius
esse possit. Cessit ut sit credens Deus autem tuus, redemptor tuus
ordinator tuus, castigator tuus, erudit te pater tuus, quare ut acci
pias hereditatem ubi non efferas patrem, sed hereditatem habeas ipsum patrem.
Ad hanc spem erudiris et murmuras, et si quid triste accidit fortas
se blasphemas, et non ibis a spiritu eius, ecce dimittit te et non fla
gellat, deficit blasphemare. Non sentiens indignantem, numquid non
melius est ut flagellat te et recipiat te, quam parcat tibi et deserat
te. Dicamus ergo domino nostro: Domine refugium factus es nobis in generatione
et generatione. In prima generatione et altera generatione refugium factus es nobis
tu refugium ut renasceremur qui mali eramus, tu refugium ut
pasceres desertores tuos, tu refugium ut erigas et dirigas filios
tuos, tu refugium factus es nobis a te non recedamus, tu liberasti
nos ab omnibus malis nostris, et implevisti nos bonis tuis.
Bona das blandiris ne fatigemur in via temporis, corripis, cedis, per
cutis, dirigis ne aberremus in via. Sive ergo blandiris ne fa
tigemur in via, sive castigas ne aberremus in via, Domine refu
gium factus es nobis. Sermo in evangelio Luce cap. [illegible] petite et dabitur vobis
In lectione sancti evangelii hortatus est dominus ad quaerite et invenietis
orandum. Petite inquit et dabitur vobis, quaerite et invenietis, pulsate et
aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit et quaerens inveniet et pul
santi aperietur. Aut quis est ex vobis homo a quo petit filius eius panem
numquid lapidem porriget ei. Aut si piscem petierit numquid serpentem
porriget ei. Aut si petierit ovum numquid scorpionem porriget ei.
Si ergo vos inquit cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris
Miranda res fratres mali sumus et bonum patrem habemus. Quid
evidentius. Audivimus nomen nostrum. Cum sitis inquit mali bona data
dare nostis filiis vestris. Et quos dixit malos videte qualem patrem
illis ostendit quanto magis pater vester. Quorum pater utique malorum. Et qualis pater.
Nemo bonus nisi solus deus. Ergo fratres ideo mali bonum patrem habemus
ne semper mali remaneamus. Nemo malus facit bonum. Si nemo
malus facit bonum homo malus quomodo facit se bonum. Facit de malo
bonum qui semper est bonus. Sana me inquit domine et sanabor, salvum me
fac et salvus ero quoniam laus mea tu es. Quid mihi dicitis vani vana.
Tu te salvum facis si volueris. Sana me domine et sanabor. Nos
boni conditi sumus a bono. Fecit enim deus hominem rectum, voluntate autem
nostra facti sumus mali. Potuimus esse ex bonis mali, et poterimus
esse ex malis boni. Sed qui semper est bonus bonum ipse facit ex malo bonum.
Quippe homo non potest sua se sanare non potuit. Non quaeris medicum ut
vulneret te sed tu vulnerasti te quaeris qui sanet te. Bona ergo secundum tempus
bona temporalia corporalia carnalia novimus dare filiis nostris.

7

et tu summum malum. Bona enim sunt ista. Quis dubitet? piscis, ovum, panis,
pomum, frumentum, lux ista, aer iste, quae dicimus bona sunt.
Haec ipse divitiae, quibus homines extolluntur, et pares suos homines
non agnoscunt, in quibus inquam homines extolluntur magis amatores
vestis fulgentis quam cogitatores communis cutis. Ipse ergo divitiae
bone sunt. Sed ista omnia bona quae commemoravi, et boni et mali
habere possunt, et cum bona sint, bonos tamen facere non possunt. Ergo bonum quod
faciat bonum, et est bonum unde faciat bonum. Bonum quod faciat deus
est. Non enim facit hominem bonum nisi ille qui semper est bonus. Ergo ut sis bonus
deum invoca. Aliud autem bonum est unde facias bonum, id est quidquid habueris.
Aurum et argentum bonum est, non quod te faciat bonum, sed unde facias
bonum. Habes aurum, habes argentum, et concupiscis argentum. Habes et
concupiscis, et plenus es et sitis. Morbus est et non opulentia. Sunt homines
in morbo huiusmodi, pleni sunt humoris et sitiunt. Huiusmodi pleni sunt et humore
et sitiunt. Quomodo ergo delectaris opulentia qui habes ydropem con-
cupiscentiae. Habes ergo aurum, bonum est; habes non unde sis bonus, sed unde facias
bonum. Quod bonum inquis faciemus de auro suo? Non audisti psalmum?
Dispersit, inquit, dedit pauperibus, iustitia manet eius in saeculum saeculi. Hoc est
bonum, hoc est bonum unde bonus es, iustitia. Si habes bonum unde sis bonus,
fac bonum de bono unde non es bonus. Habes pecuniam, eroga; ero-
gando pecuniam auges iustitiam. Dispersit enim, distribuit,
pauperibus iustitia eius manet in saeculum saeculi. Vide quid minuatur et quid augeatur.
Minuitur pecunia, augetur iustitia. Illud minuitur quod eras dimis-
surus, illud minuitur quod eras relicturus, illud augetur quod in aeternum es
possessurus. Consilium do lucrorum, disce mercari. Laudas enim mer-
catorem qui vendit plumbum et acquirit aurum, et non laudas mer-
catorem qui erogat pecuniam et acquirat iustitiam. Sed ego, inquis,
non erogo pecuniam quia non habeo iustitiam. Eroget pecuniam qui
habet iustitiam; ego iustitiam non habeo, habeam vel pecuniam. Ergo quia non
habes iustitiam, ideo non vis erogare pecuniam? Magis eroga pe-
cuniam ut habeas iustitiam. A quo enim habebis iustitiam nisi a deo
fonte iustitiae? Ergo si vis habere iustitiam, esto mendicus dei, qui te
paulo ante ex evangelio ut peteres, quaereres, pulsares monebat.
Mendicum suum sciebat, et ecce paterfamilias et magnus dives
divitiarum scilicet spiritualium et aeternarum hortatur et dicit tibi: Pete, quaere,
pulsa. Qui petit accipit, quaerens inveniet, et pulsanti
aperietur. Hortatur ut petas, negabit quod petis? Attende e contrario similitudinem
vel comparationem, sicut de illo divite iniquo hortante nos ad orationem.
Quidam, ait, iudex erat quidam in civitate quadam, qui deum non timebat nec
hominem verebatur. Quaedam vidua interpellabat eum cottidie et dice-
bat: Vindica me. Nolebat ille per tempus. Illa interpellare non desinebat.

bonum quod facit
bonum unde facias

Luc. 18.

Et se tedio quod nolebat beneficio. Sic egrotos nos admonuit ut
petamus. Venit inquit ad amicum suum cui hospes venerat et cepit
pulsare et dicere hospes michi venit commoda michi tres panes. Respondit ille
Iam requiesco et mecum servi mei requiescunt. Ille non cessat, ad-
stat. instat. pulsat. et tamquam amicus ab amico mendicat. Et quid ait.
Dico vobis quia surget et non propter amicitiam eius sed propter improbitatem dat illi
quantos voluit. Non propter amicitiam quamvis amicus sit sed propter improbitatem.
Quid est propter improbitatem quia pulsare non destitit, quia et cum esset nega-
tum non se avertit. Ille qui nolebat dare quod petebatur, fecit quia ille in pe-
tendo non defecit. Quanto magis dabit bonus qui nos hortatur petamus
cui displicet si non petamus. Sed cum aliquando tardius dat quod dat, dona
non negat. Diu desiderata dulcius obtinentur, cito autem data
vilescunt. Pete quere insta, petendo et querendo crescis ut capias.
Servat tibi deus quod non vult cito dare ut et tu discas magna desiderare
Ideo oportet semper orare et non deficere. Sic igitur mendicos suos nos fecit deus
fratres mei. Monendo nos et hortando et iubendo ut petamus queramus
pulsemus. Attendamus et nos qui a nobis petunt, petimus nos, a quo petimus
qui petimus, quid petimus, a quo vel qui vel quid petimus. Petimus a deo bono
homines mali, petimus autem iusticiam unde simus boni. Hoc ergo petimus quod in eternum
habeamus quo cum saturati fuerimus ulterius non egeamus. Sed ut saturemur
esuriamus et sitiamus esuriendo autem et sitiendo petamus queramus pulsemus
Beati enim qui esuriunt et sitiunt iusticiam, quare beati esuriunt et sitiunt
et beati sunt, aliquando egestas beata est. Non inde beati sunt quia esuriunt et sitiunt.
sed quia ipsi saturabuntur. ibi erunt beati dum in saturitate, non in fame. Sed precedat
saturitatem fames. Ne fastidium perveniat ad panes, ergo diu agamus
petamus qui petamus quid petamus. Sed petimus et a nobis mendicant
dei sumus. Ut agnoscat et mendicos suos, agnoscamus et nos
mendicos. Sed et ibi et cogitemus qui petunt a nobis qui petunt, homines
a quibus petunt ab hominibus, qui petunt mortales, a quibus petunt a
mortalibus, qui petunt fragiles, a quibus petunt, a fragilibus, tam
miseri qui petunt quam a quibus petunt. Excepta substantia facultatum tales
sunt qui petunt quales sunt a quibus petunt. Qua fronte habes petere 1
ad dominum tuum qui non agnoscis parem tuum. Non sum inquit talis
absit a me ut talis sim, inflatus obsericatus. Ista loquitur de pannoso.
Sed ego interrogo inter vos, non interrogo in vestibus quales sitis sed
quales nati fuistis ambo nudi, ambo infirmi, ambo miseram
vitam inchoantes, ideo ambo plorantes. Ecce recolo divites pri-
mordia tua, video quid huc attuleris. Iam invenisti et tanta
invenisti. dic rogo te quid attulisti. dic quid attuleris, aut si
dicere erubescis, apostolum audi. Nichil intulimus in hunc mundum inquit.
Sed forte quia non attulisti tamen multa invenisti, ad hic tecum ablaturus es,

Et hic fortasse amore divitiarum trepidas. Concitus audi ergo apostolum dicentem
Quem te non palpat. Nichil intulimus in hunc mundum. Utique qui nati sumus.
Sed nec auferre aliquid possumus. Utique qui de mundo eximus. Nichil attulisti
nichil hinc auferes. Quid te inflammas contra pauperem? Quando nascuntur infantes
recedat de medio parentes, famuli, clientes, recedat de medio turba
obsequentes, et agnoscantur pueri divites flentes. Pariant simul
dives et pauper, pariant simul mulier dives et mulier pauper. Non atten-
dunt quod pariunt, discedant paululum, redeant et agnoscant.
Ecce dives, nichil attulisti in hunc mundum, sed nec auferre hinc aliquid poteris.
Quod dixi de natis, hoc dico de mortuis. Certe quando aliquo casu veteta
sepulcra franguntur, ossa divitis agnoscuntur? Ergo dives audi apostolum:
Nichil intulimus in hunc mundum. Agnosce, verum est. Sed nec auferre quid possumus.
Agnosce et hoc verum est. Quid ergo sequitur? Victum et tegumentum habentes his con-
tenti simus. Nam qui volunt divites fieri incidunt in temptationem et desideria
multa et noxia que mergunt hominem in interitum et perditionem. Radix enim
omnium malorum est avaricia, quam quidam sequentes a fide pererraverunt.
Attende quid dimiserunt. Doles quia hec dimiserunt. Vide quo se inseruerunt.
Audi: a fide pererraverunt et inseruerunt se doloribus multis. Sed qui?
qui volunt divites fieri. Aliud est esse divitem, aliud est velle fieri divitem.
Dives est qui de divitibus natus est. Non quia voluit dives est, sed quia multi he-
reditates dimiserunt ~~ut dimiserunt~~. Video facultates, ~~non~~ non interrogo
voluntates. Hic cupiditas accusatur, non aurum, non argentum, non di-
vitie, sed cupiditas ~~cupiditates~~. Nam qui volunt divites fieri, qui non curant
vel qui non ardent cupiditatibus, non avaritie facibus, attendunt.
Sed divites sunt, audiant apostolum hodie lectum: Precipe divitibus huius mundi.
Precipe. Quid precipe? Ante omnia non superbe sapere. Nichil enim est quod sic ge-
neret divitie quam superbiam. Omne pomum, omne granum, omne frumentum,
omne lignum habet vermem suum, et aliud est vermis mali, aliud piri, aliud fabe,
aliud tritici. Vermis divitiarum superbia. Ergo precipe divitibus huius mundi
non superbe sapere. Excludit vitium, doceat usum. Non superbe sapere.
Unde autem superbe sapere? De eo quod sequitur: neque sperare in incerto divitiarum.
Qui non sperant in incerto divitiarum non superbe sapiunt. Si non altum
sapiunt, timent; si timent, non altum sapiunt. Quam multi heri divites
hodie pauperes! Quam multi dormiunt divites et venientibus latronibus
et cuncta auferentibus evigilant pauperes. Ergo non sperent in incerto divitia-
rum, sed in deo vivo qui prestat nobis omnia habundanter ad fruendum
eterna, sed magis ad fruendum eterna quam ad utendum temporalia. Temporalia
tamquam viatoribus, eterna tamquam habitatoribus. Temporalia unde bona faciamus,
eterna unde boni efficiamur. Ergo hoc faciant divites: non superbe sapiant,
neque sperent in incerto divitiarum, sed in deo vivo qui prestat nobis omnia habundanter
ad fruendum. Hoc faciant. Ex eo autem quod habent quid faciant? Audi: divites sint in

Divitijs.

1 thy. 6

sed

Divitiarum vermis superbia

ad vtendum temporalia

i hoc

Ubi thezaurizandum non. Non volo ut pauperes remaneant sed ostendo quo migrent thezaurizent sibi

opibus bonis facile tribuant. Sunt enim viri quos non facit paupertas
difficultas cum facile tribuant. Sunt viri communicent id est pares suos mor-
tales agnoscant. Communicent. Thezaurizent sibi fundamentum bonum in futurum.
Non enim quia dico inquit facile tribuant communicent expoliare eos volo
inanes vel mendicos illos volo. Doceo lucrum tuum ostendo ~~thezauri-~~
~~zent sibi. Non ut perdant dico sed quo migret ostendo~~. Thezaurizent sibi
fundamentum in futurum ut apprehendant veram vitam. Vanitas enim vanitatum
et omnia vanitas. Que abundantia tanta hominis in omni labore suo quo ipse
laborat sub sole. Apprehendenda ergo est vera vita, migrandum est fa-
cultatibus nostris ad locum vere vite ut hic ibi inveniamus quod hic damus.
Mutat illa qui mutat et nos. Date ergo pauperibus fratres mei victum et
tegumentum. His contenti simus. Vel dives habet de divitiis suis unde quod
ab eo postulat pauper victum et tegumentum. Nunquid dico ut inane vel
superfluum? Quid plus de divitiis tuis capis? Dic mihi. Certe omnia super-
flua tua erunt. Que sunt tua superflua sunt pauperibus necessaria. Sed
ego inquis preciosas epulas accipio, preciosis cibis vescor. Pauper
quid vilibus? Vilibus cibis vescitur pauper. Ego inquit preciosis. Interrogo
vos qui fuerint ambo saciati. Preciosus cibus ad te intret quo sit tu
intuearis. Nonne si speculum in ventre haberemus de omnibus preciosis cibis
eructares quos quisque saturatus es. Esurit pauper esurit dives, sa-
turari querit pauper, saturari querit dives. Saturatur pauper de vilibus
cibis, saturatur dives de preciosis cibis. Saturitas equalis est, pos-
sessio vana est quo ambo volunt pervenire. Sed ille per compendium, ille
circuitu. Sed melius inquit michi sapiunt apparata preciosa. Vix fastidio-
si saciantur. Nescis quomodo sapit quod fames acuerit. Nec hec ita dixi ut
divites cogam epulis et cibis pauperum vesci. Utantur divites consuetudine
infirmitatis sue sed doleant aliter se non posse. Melius enim putant si aliter
possit. Si ergo non extollitur pauper de mendicitate, tu quare extolleris
de infirmitate? Utere cibis electis preciosis quia sic consuevisti quia aliud non
potes quia si consuetudinem mutes egrotas. Concedo, sed utere superfluis,
da pauperibus necessaria. Utere preciosis, da pauperibus vilia. Expectat te,
expectas a deo; expectat in manum tuam que facta est tecum; expectas tu manum
que fecit te. Sed non solum te fecit sed pauperem tecum. Dedit vobis unam viam, istam
vitam. Invenistis vos comites, unam viam ambulatis. Ille non portat, tu
nimium oneratus es. Ille nichil secum portat, tu tecum plus portas quam opus est.
Oneratus es; da illi de eo quod habes et illum pascis et pondus minuis. Date
ergo pauperibus, rogo, moneo, precipio, iubeo. Quid multa? Date pauperibus.
Non enim occultabo caritati vestre quare hunc sermonem necesse habui vobis proferre:
ex quo hic simus euntes ad ecclesiam et redeuntes pauperes interpellant
nos et dicunt ut dicamus vobis ut accipiant a vobis. Nos monuerunt

in dac[?] illos volo

loqui nobis turpe videtur non accipere a vobis. Inaniter nobis arbitrantur laborando
in vobis, expectant aliquid et a vobis. Namque quantum homines, dum sic possumus
nunquam tamen ad corporis utilitatem implendam ydonei sumus. Ecce ergo ad corporis
utilitatem implendam ydonei non sumus ut ad nos legati vestrorum
sumus. Audistis laudastis deo gratias. Semen accepistis verba reddi-
distis. Laudes iste uve generant nobis potius et in periculum mittunt. Col-
ligamus illas et gemimus inter illas. Tamen fratres mei iste laudes
uve folia sunt arborum fructus queritur. Sermo de puero centurionis
et ubi civibus indignum se predicat domini visitantis.

Audivimus cum evangelium legeretur fidem magnam in humilitate laudari. Ad
domum quippe centurionis cum se promitteret dominus Ihesus iturum
ut puerum eius sanaret, ille respondit: Non sum dignus ut intres sub
tectum meum sed tantum dic verbo et sanabitur. Dicendo se indignum prestitit
dignum non in cuius parietes sed in cuius cor Christus intraret. Neque hoc diceret cum
tanta fide et humilitate nisi illum quem timebat intrare domum suam corde
gestaret. Nam non erat magna felicitas si dominus Ihesus intraret in parietes
eius et non esset in pectore eius. Magister quippe humilitatis et verbo et exemplo discubuit
in domo cuiusdam pharizei superbi nomine Symonis, et cum in domo eius
recumberet non erat in corde eius ubi caput filius hominis reclinaret.
Ita enim quemdam superbum quantum intelligitur ex verbis ipsius dominus multos
secum ire cupientem a suo discipulatu revocat. Sequar te ait domine
quocumque ieris. Et dominus in corde eius invisibilia videbat. Vulpes
inquit foveas habent et volatilia celi nidos, filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet.
Hic habitat in te insidie sicut vulpes, habitat superbia sicut volatilia
celi, filius autem hominis simplex contra insidias, humilis contra superbiam non habet ubi
caput suum reclinet. Et ipsa reclinatio capitis non erectio sed humi-
litatis insinuatio est. Revocat ergo istum ire cupientem, trahit alium recu-
santem. Eodem quippe loco ait cuidam: Sequere me etc. Sequar domine,
sed sine me primo sepelire patrem meum. Pie quidem excusavit
et ideo dignior, cuius excusatio removetur. Vocatio firmatur. Pium
erat quod volebat facere sed docuit magister quid debet preponere. Vole-
bat enim eum esse verbi predicatorem ad faciendos vivos. Erant
autem alii per quos illa necessitas impleretur. Sine inquit mortuos sepelire
mortuos suos. Infideles qui cadavera sepeliunt mortui mortuum
sepeliunt. Illius corporis animam perdidit, illorum anima deum. Sicut enim vita
corporis anima est sic vita anime deus. Sicut exspirat corpus cum animam emittit
ita exspirat anima cum deum amittit. Dei amissio mors anime, anime
amissio mors corporis. Mors corporis necessaria, mors anime voluntaria.
Discumbebat ergo dominus in domo pharizei superbi cuiusdam. In domo erat
ut dixi in pectore eius non erat. In hanc domum centurionis domum non intravit
et pectus possedit. Zacheus vero dominum et domo suscepit et animo. Huius tamen fides in
humilitate laudatur. Dixit enim Non sum dignus ut intres sub tectum meum. Et dominus ait amen
dico vobis non inveni tantam fidem in Israhel, hoc est carne. Nam iste iam forte

Mt. 8.
Luc 9.

pharizei domus non corde
Xus erat in — Corde non domus Centurionis
Zachei domo et corde.

erat sic ipsum veniat dominus ad israel carnalem i. ad iudeos ibi primum querere
oves perditas in quo populo et de quo et corpus assumpserat. Nobis enim tanta
fide ipse dat. possumus nos metiri fidem hominis sed homines. Ille qui
interiora cernebat, ille quem nemo fallebat perhibuit testimonium cordis
hominis audiens verba humilitatis pronuncians sententiam sanitatis / unde autem hoc presumpsit
Et ego inquit homo sum sub potestate constitutus habens sub me milites et
dico huic vade et vadit et alio veni et venit et servo meo fac hoc et facit.
potestas sum quibusdam sub me positis sub potestate quadam super me. Ergo
ego inquit homo sub potestate iubendi habeo potestatem quid tu possis cui omnes
serviunt potestates. Erat autem iste de gentibus / erat quippe centurio. Iam iudea
gens habebat militem romani imperii. ibi iste militem habebat quomodo agere
centurio poterat / et sub potestate habens potestatem / subditus obediens / subditos
regens. Dominus autem quod intendat precipue vestra caritas manens in
populo iudaico ecclesiam pronunciabat etiam toto orbe terrarum futuram in
quam erat missurus apostolos ipse a gentibus non visus et creditus a iudeis
visus et occisus. Quomodo enim dominus huius domum corpore non intravit et eius tamen fide-
atque ipsam domum absens corpore presens maiestate sanavit / Sic et
ipse dominus in solo iudaico populo corpore fuit. apud gentes nec de virgine natus est
nec passus est nec pedibus ambulavit nec humana pertulit nec divina miracula fecit
Nihil horum in ceteris gentibus fecit et tamen de eo impletum est quod dictum erat
Populus quem non cognovi servivit mihi. Quomodo si non cognovit? In auditu
auris obedivit mihi. Iudea gens cognovit et crucifixit / orbis terrarum
audivit et credidit / Hanc quandam absentiam corporis sui et presentiam virtutis
sue in omnibus gentibus etiam in illa muliere significavit que fimbriam vestimenti
eius tetigerat cum requireret dicens Quis me tetigit, tamquam absens requirit
tamquam presens sanat / Turbe te inquiunt discipuli comprimunt et dicis quis
me tetigit, quasi enim sic ambularet ut a nullo prorsus corpore tangeretur
ita dixit quis me tetigit / et illi turbe te comprimunt / et tamquam diceret
dominus / tangentem quero non prementem / Sic et nunc est corpus eius id est ecclesia eius
tangit eam fides paucorum / premit turba multorum / Corpus enim christi
esse ecclesiam tamquam filii eius audistis / et simul ipsi estis / apostolus multis
locis hoc dicit pro corpore inquit eius quod est ecclesia / Et iterum vos autem estis corpus christi et
membra / Si ergo corpus christi sumus quod tunc corpus eius in turba patiebatur
hoc patitur ecclesia ipsius a turba premitur a paucis tangitur / Caro enim premit
fides tangit / Erigite in oculos obsecro vos qui habetis unde videatis
habetis enim quod videatis / erigite oculos fidei tangite extremam fimbriam
vestimenti sufficit ad salutem. Videte quod audistis ex evangelio tunc futurum
modo presens est / Ideo inquit dico vobis prius laudata centurionis fide tamquam
alienigene carne domestici corde / pronunciat Multi ab oriente et occidente
venient Non omnes sed multi / tamen ab oriente et occidente. Istis duabus partibus

totius orbis designans. Multi ab oriente et occidente venient et recumbent
cum abraham et ysaac et iacob in regno celorum. Filii autem regni ibunt
si. Qui filii regni? qui legem acceperunt, ad quos prophete missi sunt, apud
quos templum et sacerdocium fuit, qui celebrabant figuras omnium futurorum,
quarum cum veritatem figurarum celebrarent, presentiam non cognoverunt. Filii ergo regni
ibunt inquit in tenebras exteriores, ubi erit ploratus et stridor dentium. Videmus
iudeos reprobatos, videmusque christianos ab oriente et occidente vocatos
ad quoddam convivium celeste, ut recumbant cum abraham et ysaac et iacob,
ubi panis iusticia, ubi potus sapientia. Attendite ergo fratres. Hec enim estis
vos. Ex hoc populo estis, iam tunc predicto, nunc putato. De hiis utique est quod ait:
sed ab oriente et occidente recumbere in regno celorum, non in templo
ydolorum. Estote ergo corpus christi, non pressura corporis christi. Habetis vestis fimbriam
quam tangatis, ut a profluvio sanguinis, id est a carnalium voluptatum fluxu,
sanemini. Et habetis inquam vestis fimbriam quam tangatis. Vestem
putate apostolos sub contextu unitatis adherentes lateribus christi. Inter
hos apostolos erat quasi fimbria minimus et novissimus paulus, ipso dicente:
Ego sum minimus apostolorum. In veste novissimum et minimum fimbria est.
Fimbria cum contemptu aspicitur, sed cum salute tangitur. Usque ad hanc
horam et esurimus et sitimus et nudi sumus et colaphizamur. Quid tam
extremum, quid tam contemptibile? Tange si fluxum sanguinis pateris:
exiet virtus de eo cuius vestis est et sanabit te. Fimbria modo tangenda
proponebatur quando ex ore apostoli legebatur. Si enim quis viderit eum qui habet
scientiam in ydolio recumbentem, nonne conscientia eius cum sit infirma edificabitur
ad manducandum ydolatica? Et peribit infirmus in tua conscientia
frater propter quem christus mortuus est. Quo putatis decipi posse simulacra ho-
mines qui christianis honorari putant? Novit inquit deus cor meum,
sed frater tuus non novit cor tuum. Si infirmus es, cave maiorem egritudinem;
si firmus es, cura fratris infirmitatem. Qui vident ista edificantur ad
alia. Et non tantum ibi manducare, sed et sacrificare desiderant. Ecce
perit infirmus in tua conscientia frater. Audi frater. Si contempnebas infirmum
fratrem contempneres, expavisti quasi in ipsum christum peccas. Attende
decem quem nullo pacto possis contempnere. Sic autem inquit peccantes in
fratres et percutientes conscientiam eorum infirmam, in christum peccatis. Eant
nunc qui ista contempnunt et recumbant in ydolio. Nonne erunt prementes,
non tangentes, et cum recubuerint in ydolio veniant et impleant
ecclesiam non salutem accepturi sed pressuram facturi. Sed timeo inquies
ne offendam maiorem. Times prorsus ne offendas maiorem, et non
times ne offendas deum? Qui enim times ne offendas maiorem,
vide ne forte sit maior isto quem non times offendere. Maiorem
ergo non offendere intende. Regula proposita nonne manifestum est eum minime of-
fendendum qui maior est ceteris. Disputate nunc maiores vestros. Primi sunt
pater et mater si recte educaverunt filios, sunt christi utentes audiendi in omnibus

iubeat

obtempandi eis i omni iussione q maiore sint iubeat et suma
illis Quib enim est maior eo qui me generavit Ille qui te primum ta
Generat cum ho creat deus vix generat homo esse sit quid generatus sit
nescit Ille qui te condit ut facit antequam esset que fe sicte maior
e patre tuo Maior sit pura i ipsis parentibus tuis ut quid q
iusserint parentes q puram non audiam et q q iusserit pura q
dominum non audiam Si enim sanat mus si pg fluxu sanguinis si pg
xii annos nullorum morbo sicut consumata omnia i medicis et n
veterem saniit alii ius sana fi omibus qua alloquor i tpo erit
Iubet id pr tuus et id iubet ppus tuus Sz dt e dus tuus Obli
uiscere ppus tuum et domum patris tui quo bono quo fructu g incede
Cuius concupiuit rex decorem tuum Concupiuit q se e que ut
pulcra faceret feda amauit pro infideli et feda sanguine fudit
Infidele ac pulcra reddit dnam sua i te amauit Quid ei
sposo tuo contulisti quid i dote a pre pre et pre pp accepisti
None luxuria et pannos peccatorum Abiecit pannos tuos disci
dit cilicium tuum misisti cut ornaret ornauit ut amaret
Quid pla fres iam audistis que pietates i fres et paucietes
costiam corporis infirmat xpiani pietatis Nolite contempnere si non
multis delectari delectamur ite Quam diu conantur luculenter et delectabi
nos dicere quod dolor non cogit quocumque dicere et tacere non p
mittit Quicumque volumus ista contempnere xpiani pietati videat
quid agat paganos reliquos colligi nolunt lapides est i
via venire volentes offendunt et vendunt Nunc enim i cordibus
suis quererenos reliquas deos quos iam ipsi nobiscum colunt
Absit a me inquit ut ego deos gentilium colam Non intelligo
credo quid facis de costia qua peruenis q facis de precio sicco
temporis quod emptum est vide quanti emptum est perhibet inquit
infirmus tua scia qua te diceres hoc ut scias quantum e ydolum et
aio cogites domus et recubas i ydolio i hac scia pit infirmus
Et ne contempnas infirmum addit ppter quem xps mortuus est quem ius
contempnere primum ipsum attende et in morte xpi totum mundi appende
Et ne adhuc te putares infirmum peccare et leue duceres primum
ac paruipenderes In xpm inquit peccatis Solent enim homines dicere i
hominem pecco Nunquid i dum Negat xpm dum audes negare xpm dum
An adi i ydolio cum recubes didicisti Non admittit ista doctri
na doctrina xpi Quo ubi didicisti non esse xpm dum paganus h solet
dicere vides quid faciunt mense male uides quo corrupti mores
bonos colloquia mala tu ibi de xpo non loqui non potes et ydolis
loqui audis admittis ibi q xpus deus est q ibi bibis tecum po
nes forte hic audes loqui forte inter turbas audes murmurare

Numquid enim non hoc fuit a omne curiositas eius et a paganis. Hoc didicisti
salutem perdidisti, fimbriam non tetigisti, tange et tu hanc fimbriam
recipe salutem. Sic enim te tangere Dominum, quo modo scriptum est. Cum in idolio
fratrem suum in ydolio recumbentem tange illam de diminutis Christi et de minimis
dicebat eandem fimbriam minorum fratrum et ex quibus Christus hic carnem, quae
super omnia deglutiunt in scola. Ecce ego qui vix diu per tres dies disputavi
bus apud deos flos. Non enim ego dico quod genius est Carthaginis qui
magis esset. Unumquemque deum esset. Si quod aliquid ipsis habeat attende
numquid sit. Nam ego tecum scio quod lapis est. Si genius ornamentum
aliquod est civibus Carthaginis bene vivant et ipsi erunt genius Cartha-
ginis. Si autem genius daemonium est, audistis et ibi quae immolant
gentes daemonibus immolant et non Deo. Nolo vos socios fieri daemo-
niorum. Novimus quia non est Deus. Utinam et ipsi sic noverint, sed propter eos
qui hoc non noverunt infirmos, quorum percutitur conscientia ipsorum, hoc monet
apostolus. Nam et illi quod numen habeat et pro numine accipiant istam statuam
ara testatur. Quid illic faciat ara si illud non habetur pro numine.
Nemo ergo dicat: Non est numen, non est deus. Iam dixi: utinam sic
ipsi norint hoc quod novimus omnes nos. Sed quid habeant, pro quo
habeant, quid ibi faciat ara illa, testatur convincit omnium colentium men-
tes non convincat recumbentes. Sed non permittant paganis si permit-
tunt pagani torqueri Christum. Nonne hoc dicebas quod torquentur Christi permittebant et
tangebant, tollebat in permittentes quibat tangentes. Attende
utinam fratres a paganis permittant torqueri Christiani a quibus puniri solet, pati
non permittat torqueri Christiani. Fratres ad nos pertinet ubi dico. Ad nos
pertinet paganis eam. Quid enim michi de hijs qui foris sunt iudicare
ipse apostolus ait. Illos aliter alloquimur tamquam infirmos, blandiendum est
illi libet audiat veritatem a nobis, secanda putredo est. Si quis
vel vincantur pagani vel illucescant vel ad salutem noverint.
Deserite solempnitates eorum, deserite nugas ipsorum. Et si non corpore
tuit vitium, mee erubescat pauciti sue. Eos si fuit qui ipse pe-
nutritor tuus est, malus si fuit temptator tuus. Et unde tua
librum accipe et in temptatione applica. Esto aurum, attende unde
istum tamquam fornacem aurifex. In uno angusto loco tria sunt: aurum, — Aurum.
palea, ignis. Ad illa duo ignis appropinquat: palea urit, aurum purgat. — palea.
Cessit necesse quod nimis et adductus est ad ydolum, vere inquam palea — ignis.
plango timere video. Non cessit minimis, non cessit terroribus,
adductus ad [illegible] este in confessione sua non est flexus ad ydolum.
Quia fit flamma? Nonne aurum purgat? State in Domino fratres, po-
tentior est qui vocavit vos. Minas impiorum ne timueritis. Ini-
micos patimini, habetis pro quibus oretis. Pro quibus non vos terreat, habetis
sanitas, haurite hic, testo quinimo, hic bibite unde satiemini non
illic unde insaniatis. State in Domino, argentum estis, aurum estis. Ista

similitudo non a nobis est, de divina scriptura est. Legistis audistis: sicut aurum
in fornace probavit illos et sicut holocausta hostie accepit illos. Ecce
quid dicitis a thesauro dei? estote divites de deo. Non cum fueritis divites
sed de illo sitis divites. Impleat vos ut non admittatis ad cor
vestrum. Nunquid in superbia vos erigimus? adhuc dicimus vobis ut ad usque pertinet
ordinatas contemptores sitis. Non hoc dicimus quod et hinc egrotatis. Tangite
et hic illam fimbriam vestimenti. Ipse dicit apostolus: omnis anima potestatibus subli-
mioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi a deo. que autem a deo sunt ordinata
sunt. Qui autem resistit potestati, dei ordinationi resistit. Sed quid si iubeat
quod non debes facere? hic sane contempne potestatem timendo potestatem. Ipsos
humanarum rerum gradus advertite. Si aliquid iusserit curator, nonne faciendum
est? tamen si contra proconsul iubeat, non utique contempnis potestatem sed eligis maiori
servire. Nec hinc debet minor irasci si maior prelatus est. Rursus si aliquid iubeat
ipse proconsul et aliud iubeat imperator, nunquid dubitatur illo contempto esse serviendum
huic? Ergo si aliud deus et aliud imperator qui indicatis? solve tributum, esto mecum obsequium.
Recte, sed non in ydolio. In ydolio prohibet. Quis prohibet? maior potestas.
Da veniam: tu carcerem, ille gehennam minatur. Hic iam assumenda est
fides tua tamquam scutum in quo possis omnia iacula inimici extinguere.
Sed insidiatus tibi potens, et molitur contra te potens. Acuit novaculam suam.
Sed quid? ut capillos radat, non ut caput incidat. Ecce dixi. Modo audistis in psalmo:
Sicut novacula acuta fecisti dolum. Quare dolum potentis male novacule
comparavit? quia non admittitur ad superflua nostra. Sic capilli in corpore nostro
tamquam superflui videntur et sine detrimento carnis raduntur. Sic quicquid
tibi potest facere iratus potens: superflua tua intra. Tollit paupertatem
tuam. Nunquid tollit divitias tuas? paupertas tua divitie tue in
corde tuo. Superflua tua potuit tollere, dampno potuit afficere promissis.
Et usque ad occidendum corpus. Etiam ista vita cogitantibus aliam vitam,
ista ipsa vita mea superflua deputanda est. Nam et martyres contempserunt
illam: non vitam perdiderunt sed vitam acquisierunt. Certi estote, fratres, inimicos
non admitti adversus fideles nisi quantum prodest temptandis
et probandis fidelibus. Certi estote, fratres. Nemo aliud dicat. Omnem curam
vestram super deum mittite. Projicite vos totos, projicite in eum. Non se subtrahet
ut cadatis. Ille qui vos creavit et de ipsis capillis vestris securitatem
vobis dedit. Amen inquit dico vobis: nam et capilli capitis vestri numerati sunt.
Capilli vestri numerati sunt deo: quanto magis mores vestri cui sic noti
sunt capilli vestri. Videte quia minima ista non contempnit deus. Nam si
contempneret non crearet. Nam et capillos nostros ipse creavit et numeratos habet.
Sed modo custos inquis forte perierunt. Et hic audi vocem eius: Amen dico vobis
inquit et capillus capitis vestri non peribit. Quid timebis hominem, homo dei?
Super pectus eius noli cadere. Quicquid ibi passus fueris ad salutem
valebit, non ad perniciem. Clamat quoque in libro martyres. Tulerunt
et timent diu iniurias temporum. Qui autem morti qui est factus iniuriam non
timens factus. Non dicit aperte veni ad ydolum. Non dicit aperte veni ad aras meas

ibi gimnac et si dixit et nolueris hec cogitare hec in postulacionem hec in
querimoniam deponat. Noluit venire ad aras meas. Noluit venire
ad templum quod veneror. hec dicat. Non audet dicere sed aliam ma-
chinam dolose parat. capillos nouaculam attingit. ablatum est
superfluum tuum, rasum que quod delictum est, tollat quod quod permanebit
sit. quid tulit potes noscere, quid magnum tulit quis fur quis ef-
fractor ut multum seuiat quam latro sit ad ipsum corpus occidendum
Hondani cum dixi latro. Nam
pernicies fuit quod tollit non quod latro. hondani cum dixi latro. Na
qualiscumque latro hoc est. Quod febris quod scorpius quod fungus
malus ista potius ad seniorum est facere quod fungus. Manducat
homines fungum malum et moriuntur. Ecce in quam fragili est vita humana
qua quodque delictum est. Noli per illa sic pungere ut tu relinquas
via mira, christus est, christum attende pati venit, sed glorificari et totum per mi-
raculum ad christum? sed exaltari mori sed resurgere. Corpus te terret. incede vide que
sit exaltatio mori sed resurgere. Opus te terret, incede vide que
sed et exaltari mori sed resurgere. Corpus te terret, incede vide que
vis pervenire delicatus ad eam vite ad quam non perducit nisi labor
vis pervenire delicatus ad eam vite ad quam non perducit nisi labor.
Sed times ne perdas argentum tuum quod ad argentum tuum cum magno
labore pervenisti. Si ad argentum quod quamquam ut morieris amissurus
es non pervenisti sine labore, ad vitam eternam vis sine labore pervenire
Carior est sit illa ad quam post omnes labores sic pervenies. ut magis
amittas. Si hec tibi carum est, ad quod per multos labores sic per-
venisti ut alii amissurus sis quanto magis illa perpetua desiderare
debes. Ubi ipsorum non credat sed non timeat hostes deum dicit ydolorum
suorum sic prestet deus et det omnia in potestate quo deus quod fractum est.
hec enim dicimus, caveant ne faciant ista quando in potestate vestra non erit facere
tibi et pro suorum hominum furiosorum, turbulentium, et ubi potestate non habet
semper et velle modum periculum faciat sine causa. Audistis quod legimus omnes
qui nuper in mappalibus affuistis, cum data nobis fuerit talis potestas
prius aut in potestate est deus que facienda sunt. Aras eorum inque destruetis
lucos eorum comminuetis et omnes titulos eorum confringetis. cum ac-
ceperitis potestatem hec facite. Ubi non est nobis data potestas non facimus.
Ubi data est non permittimus. Multi pagani habent istas abhominaciones
in fundis suis, numquid accedimus et confringimus. Prius enim agimus ut
ydola in corde eorum frangamus, quando christiani et ipsi facti fuerint aut
invitant nos ad tale opus aut preveniunt nos. Modo orandum est pro ill-
is, non irascendum illis. Si movet dolor magnus adversum paganos
movet adversus fratres nostros. Movet qui sic volunt intrare in ecclesiam
ut habeant corpus, habeant alibi cor. Totus intus esse debet. Si intus est quod videt
homo quod foris est quod videt deus. Crcat Kmi murmia corporis totum est
secum hctici cum iudeis. hctici iudei et pagani unitatem fecerunt contra
unitatem, quod contingit ut in aliquibus locis disciplinam accipient iudei
propter impulsiones suas clamant et suspirant. Affingunt quod talia de ill

Ergo gravamur quia contigit ut alicubi penas darent heretici legibus pro impie-
tate et furore violenciarum suarum. Ideo dicunt nobis per omnia que aliqua in-
commoditate ipsorum ad punitionem, dum sequitur quia contra paganos placuit ut leges
ferrentur. Immo pro paganis si sapiunt. Sicut cum pueris infantibus
ad lutum ludentibus et manus inquinantibus pedagogus severus interve-
nit, de manu eorum lutum excutit, codicem porrigit. Ita voluit deus per prin-
cipes subditos terrere quando infatuata puerilia ut abiciat lutum de
manibus et ad utile faciat. Quid est utile de manibus? Frange esurienti
panem tuum et egenum sine tecto induc in domum tuam. Et tamen pueri
evadunt ab oculis pedagogi et redeunt ad lutum furtim, et quando inveni-
untur abscondunt manus ne videantur. Ecce quia hoc voluit deus, putant
nos ubicumque querere ydola que tamen inventa in omnibus locis frangere.
Convenio an nos scit locat quibus sunt. Adhuc ignoramus ubi sit ista
et tamen non facimus quia non dedit in potestate deus. Quando dat deus in potestate qui rex ad-
cit cuius verbis est non, si enim voluit eius verbis est, si nollet, ipsum locum daret
esse et tamen iubet in vestra non esse ydola. Puto quia debuit summa
devotione fidei ut Christianis admirare abstines Christiana anima quidem de
tua? Unde vult deo gratias agere non vult esse ad cenam in cotucha dii.
Hoc accidit quia etiam ipsa loca ubi erant ydola facta erant. Fratres ecce
quod displicet paganis parum est illis quia de villis ipsorum non ista
tollimus non illa frangimus et in viribus ea volunt servare. Cum ydola
predicamus de cordibus ydola tollimus. Sumus persecutores ydo-
lorum profitemur. Numquid servatores? Non facio ubi non possum. Non facio
ubi conqueritur dominus vero. Ubi autem vult fieri et gratias agit vereris ero si
non fecero. Alter et unus si ait: Domine, sequar te quocumque ieris, et reprobatus
est. Alius non audebat, suscitatus est. Tertius differebat, culpatus est.

Mt. 8
Luc. 9

De capitulo evangelii quando dominus donat audite mecum. Cum dominum
Ihesum dicunt elegisse, cum obtulit se unus ut eum sequeretur, et
reprobatus est. Alius non audebat, suscitatus est. Tertius differebat,
culpatus est. Primus cum dixisset: Domine, sequar te quocumque ieris, quid tam
promptum, et quid tam impigrum, quid tam paratum, et quid ad tam bonum
aptissimum sequi dominum quocumque ierit. Miraris hodie quid est hoc
quod magistro bono domino Ihesu Christo invitanti discipulos quibus daret regnum
displicuit tam paratus. Sed quia talis magister erat qui futura previdebat, intel-
ligimus fratres istum hominem si sequeretur Christum sua quesiturum fuisse, non que

Offerebat reprobatur

Ihesu Christi. Ipse enim dixit: Non omnis qui dicit mihi Domine Domine intrabit in regnum celorum.
Et iste de talibus fuit, et sic seipsum non noverat quomodo medicus inspicie-
bat. Nam si se iam fictum esse probabat, iam si dolosum et insidiosum se no-
verat, cui loqueretur non noverat. Ipse enim est de quo ait evangelista: Non opus
habebat ut testimonium perhiberet de homine; ipse enim sciebat quid esset in homine.
Et quid ei respondit? Vulpes foveas habent et volatilia celi nidos, filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.

Sed ubi non habet in fide tua, vulpes enim foveas habent in corde tuo, dolosus
es, volatilia celi habent nidos in corde tuo elatus es, dolosus et elatus
non me sequeris, quia dolosus simulator simplicitatis. Et ad alium quem tacite
et non dicentem permittere dixit: Sequere me. Multum mali in illo
et multum boni videbat in isto. Sequere me dicit nolenti. Ecce homines
paratum: sequor te quocumque ieris, et tu dicis nolenti: sequere me. Istum
numquam declino quia video ibi foveas video nidos. Quamvis molestus
es huic quem provocabis et excusat. Ecce enim compellis et non venit,
hortaris et non sequitur. Ille enim dicit: Ibo prius sepelire patrem meum. Fides
cordis eius domino se ostendebat sed pietas differebat. Dominus autem cum
quem parabat homines eterno nulla excusatione vult interponi car-
nalis huius temporalis quam pietatis. Hoc quidem et lex habet dei et ipse dominus accusavit
iudeos quia destruebant ipsum mandatum dei. Et paulus apostolus in epistola
sua posuit et dixit: hoc est mandatum primum in repromissione. Honora
patrem tuum et matrem tuam. Deus utique dixit. Volebat ergo iste in-
venis obtemperare deo et sepelire patrem suum. Sed locus est et tempus est
rebus que huic rei huic tempori huic loco conveniat. Honorandus est pater sed obe-
diendum est deo. Amandus est generator sed preponendus creator. Ego
inquit ad evangelium te voco ad aliud opus indigeo quam ignoras. Maius est
hoc quam quod vis facere. Sine mortuos sepelire mortuos suos.
Pater tuus mortuus est, sunt alii mortui qui sepeliant mortuos
suos. Mortui sepelientes mortuos qui sunt? Potest ne mortuus a mor-
tuis sepeliri? Quomodo involvunt si mortui sunt, quomodo portant si mortui sunt,
quomodo plangunt si mortui sunt? Et involvunt et plangunt et mortui sunt
quia infideles sunt. Docuit nos quod scriptum est in cantica canticorum dicente
ecclesia: Ordinate in me caritatem. Quid est ordinate in me caritatem? Facite
gradus et quod cuique debetur restituite. Nolite anteriora posterio-
ribus subdere. Amate parentes sed preponite deum parentibus. Attende
matrem machabeorum: Filii inquit nescio quomodo apparuistis in ventre meo.
Concipere vos potui, parere vos potui, formare non potui.
Illum ergo audite, illum mihi preponite. Nolite attendere ne sine vobis
remaneam. Precepit et secuti sunt. Quod docuit mater filios hoc dicebat
dominus Ihesus christus cui dicebat: Sequere me. Tertium. Alius discipulus
misit se et nemine dicente ad dominum: prosequar te ait domine sed vado
prius renuntiare his qui in domo sunt. Credo hic fortasse est nuntia-
ri eis ne forte quomodo fieri solet revocarent me. Et dominus: Nemo ponens
manum suam super aratrum et respiciens retro aptus est regno celorum.
Vocat te oriens et tu attendis occidentem. In hoc capitulo hic distinguitur quod
quos voluit dominus hos elegit. Elegit autem sicut dicit apostolus et per suam gratiam
et secundum illorum iustitiam. Aliud enim sunt verba apostoli. Attende inquit quid dicit
helyas: Domine prophetas tuos occiderunt, altaria tua everterunt.

·3· Reg· 18·

·2·
·Non audebat
excusatus

·2· Mach· 7·

·3·
Differebat
culpatus

et ego relictus sum solus et querunt animam meam. Sed quid dicit illi divinum responsum?
Reliqui michi septem milia virorum qui non curvaverunt genua ante Baal.
Solum te putas esse qui in hiis laborantem? Sunt et alii me timentes et
non pauci. Nam septem milia ego habeo et adimplent. Sic ergo et in hoc tempore.
Crediderunt enim aliqui iudei et multi fuerant reprobati sicut et ille qui
in se pium fovebat [illegible] testabatur in celo. Sic ergo inquit et in hoc tempore reliquie per
electionem gratie salve facte sunt. i. id est qui tunc et modo quia et illic tunc
Helye dixit Reliqui michi. Et hic est reliqui michi ego elegi illos quos vidi metentes
corde de me presumentes non de se nec de Baal. Non sunt imitati sicut sunt
ut a me facti sunt. Et tu qui loqueris nisi de me presumeres ubi esses nisi

Gratia dei

gratia mea plenus esses. Nonne ante Baal et ipse genua flecteres? Gratia autem
mea plenus es quia non de tua virtute sed totum de mea gratia presumpsisti.
Noli ergo in hoc gloriari ut putes te in servicio tuo non habere consimiles. Sunt
quos elegi sicut et te de me presumentes. Sicut ait apostolus et nunc reliquie per
electionem gratie salve facte sunt. Cave o cave tamen superbiam licet ei
imitatorem secreto sis totum esse gratie reputa quod ut esses ad reliquum
gratie [illegible] non tamen meriti fecit. Denique de reliquiis dixerat
propheta Ysaias quem commemoras. Nisi dominus sabbaoth reliquisset nobis semen
sicut Sodoma facti essemus et sicut Gomorra similes fuissemus. Sic ergo inquit
et in hoc tempore reliquie per electionem gratie salve facte sunt. Si autem inquit gratia
non ex operibus. i. ita non de tuo merito extollaris, alioquin gratia
non est gratia. Si enim de tuo opere presumis ergo mercedem tibi reddi non gratiam
condonari. Si autem gratia est gratis datur. interrogamus. Credis o peccator
Christo? Dicis credo. Quid credis? gratis universa peccata per ipsum tibi
posse remitti. Habes quod credidisti. O gratia gratis data quod tu
iniuste credis te sine deo posse sua ad iusticiam propriam. Ergo totum re-
puta quia iustus es pietati quia peccator es tue iniquitati ascribe. Esto
accusator tuus et ipse erit indultor tuus. Omne enim crimen quod facimus
vel peccatum inter necligentie et omnibus [illegible] sentias de indulgentia
commissa ad dominum. Item in ewangelio. Confiteor tibi domine pater celi
et terre.

Cap. II.

Sciendum cum ewangelii lectionem audivimus
exultasse dominum Ihesum in spiritu et dixisse Confiteor tibi domine pater
celi et terre qui abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti
ea parvulis. Hucusque in titulum verba domini si digne et diligenter si quod
primo pie considerimus invenimus primitus non esse tamen in scripturis legisse con-
fessionem debere nos intelligere non esse peccatorum. Maxime autem hoc diximus fu-
it hinc admonenda caritas vestra quia mox ut hoc verbum sonuit lec-
toris secuti est tunsionis pectorum vestrorum audito scilicet quod dixit ait Con-
fiteor tibi pater. Ipso quod sonuit confiteor pectora tutudistis. Tun-
dere autem pectus quid est nisi arguere quod latet in pectore et evidenti pulsu oc-
cultum castigare peccatum. Quare hoc fecistis? nisi quia audistis

pectus tunde.

Confiteor tibi pater. Confiteor audistis qui confitentur non attendistis. Nec ergo
advertite si confiteor Christus dixit a quo longe est omne peccatum non solum est
peccatorum sed aliquando et laudatorum. Confitemur ergo sive laudantes deum sive
accusantes nosmetipsos. Pia utraque est confessio sive cum te reprehen-
dis qui non es sine peccato sive cum illum laudas qui non potest habere peccatum
Sed attamen cogitemus reprehensio tua laus illius est. Quare enim iam confite-
ris nisi quia ex mortuo vivus factus es. scriptura quippe ait A mortuo quasi
qui non sit perit confessio. Si perit a mortuo confessio qui confitetur vivit
et si peccatum confitetur utique a morte revixit. Si ergo peccati confessor re-
vixit a morte quis eum suscitavit. nullus mortuus est sui ipsius suscitator
Ille se potuit suscitare qui mortua carne non mortuus erat. Etenim
hoc suscitavit quod mortuum fuerat. Ille suscitavit quod vivebat ipse. In
carne autem suscitanda mortuus erat. Non enim pater solus filium suscitavit
De quo dictum est ab apostolo propter quod et deus exaltavit illum. Sed et dominus ipsum
id est corpus suum. Unde dicit Solvite templum hoc et in triduo suscitabo illud. Mor-
tuus est peccator maxime ille quem moles consuetudinis premit quasi sepultus est
lazarus. Parum enim erat quia mortuus et sepultus. Quisquis ergo mole con-
suetudinis malignae premitur .s. terrenarum cupiditatum mole premitur ita ut in
illo iam factum sit quod in quodam psalmo miserabiliter dictum est Dixit stultus in
corde suo non est deus. fit talis de quali dictum est A mortuo velut qui non sit
perit confessio. Quis suscitabit nisi qui remoto lapide clamavit dicens
Lazare prodi foras. Quid est autem foras prodire nisi quod occultum erat foras prodere
Qui confitetur foras prodit. foras prodire non posset nisi viveret. viveret non
posset nisi suscitatus esset. Ergo in confessione sui accusatio dei laudatio est.
Dicit aliquis quid prodest ecclesia si iam confessor voce dominica resuscitatus
prodit. Quid prodest ecclesia confitenti cui dominus ait Que solveritis in terra
soluta erunt in celo. Ipsum lazarum attende cum vinculis prodit. Iam vi-
vebat confitendo sed nondum liber ambulabat vinculis involutus.
Quid ergo facit ecclesia cui dictum est Que solveritis soluta erunt nisi quod
ait dominus continuo ad discipulos Solvite illum et sinite abire. Sive ergo
nos accusemus sive dominum laudemus bis deum laudamus. Si pie
accusemus nos deum quia laudamus cum deum laudamus tempus enim sine
peccato esse predicamus qui autem nosipsos accusamus ei per quem resur-
reximus gloriam damus. Hoc si fecerit nullam occasionem inveniet inimicus
qui te circumveniat apud iudicem. Cum enim tuipse fueris accusator et
dominus liberator quid erit ille nisi calumpniator. Merito ille hic sibi
tutelam providet adversus inimicos non conspicuos carnem et sanguinem
miserandam potius quam cavendam sed adversus illos inimicos contra quos apostolus nos
hortatur ut armemur. Non enim est nobis colluctatio adversus carnem et
sanguinem id est adversus homines quos videtis sed contra vos sevientes alios vel

Organa sunt aliquis tangit inimicus intelligitur diabolus [illegible] inde ut [illegible] dominum
ait ab eo. Quid ergo feci ego? Audi apostolum: Nec detis locum diabolo. Cum mala
non tolerat locum dedisti, intravit, possedit. Itaque locum si non dabis non possidebit.
Ergo nos admonens ait: Non est vobis colluctatio adversus carnem et sanguinem
sed adversus principes et potestates. Possit quisque putare adversus reges terre
adversus potentes seculi. Quare? Quia ipsi non caro et sanguinis? Semel dixit: non
adversus carnem et sanguinem. Aufert ab omni homine. Quid ergo restat? Inimici
adversus principes et potestates spiritualia nequitie, rectores mundi, quia plus de
diabolo et angelis eius plus dicit. Rectores mundi appellavit, sed ne male
intelligas exposuit quid sit mundus cuius sunt illi rectores. Rectores mundi
tenebrarum harum. Quia enim mundi tenebrarum harum quorum est rector. Dilectoribus
suis et infidelibus plenus est mundus. Has appellat apostolus tenebras.
Harum rectores diabolus et angelos eius. Hee tenebre non naturales sunt. Non
incommutabiles sunt. Mutantur et lux efficiuntur, credendo et credendo
illuminantur. Ecce illis dicit fuistis enim. Audiant fuistis aliquando tenebre nunc
autem lux in domino. Nam quia tenebre non in domino, lux autem quia lux non iste sed in domino.
Quia enim habes quod non accepisti? Ergo quia sunt invisibiles inimici invisibiliter
expugnandi. Namque visibilem hostem vincis feriendo, invisibilem vincis
credendo. Visibilis est hostis homo, visibile est ferire; invisibilis est hostis
diabolus, invisibile est credere. Est ergo pugna invisibilis adversus invisibiles
inimicos. Ab his inimicis quo se tutum dicit quidam? Hic cum cepam dicere
Et nunc hinc de istis inimicis aliquanto cum mora tractare. Iam ergo quomodo contra istos
inimicos videamus tutelam. Laudans invocabo dominum et ab inimicis meis
salvus ero. Habes quid agas. Laudans invoca, sed dominum laudans invoca.
Si enim te laudaveris ab inimicis tuis salvus non eris. Laudans
invoca dominum et ab inimicis tuis salvus eris. Contra quod ait ipse dominus:
Sacrificium laudis glorificabit me. Et ubi via est ubi ostendam illi
salutare meum? Ubi via? In sacrificio laudis. Noli pedem extra hanc
viam mittere. In via esto, a via noli recedere, a laude domini nec
ungue nec pede. Si enim volueris ab hac via declinare et pro
domino te laudare, non eris salvus ab illis inimicis. Contra de ipsis
dictum est: Iuxta semitam scandala posuerunt mihi. Quod ergo putamus
bonum esse? Tunc abs te declinasti a laude domini. Etiam miraris si te
seducit inimicus qui tu tuimet ipsius seductor es? Audi apostolum: Qui enim
putat se aliquid esse cum nihil sit, ipse se seducit. Primum ergo attende confitere.
Confiteor tibi pater domine celi et terre. Confiteor tibi, laudo te, non accuso
me. Contra quod pertinet ad ipsius hominis susceptionem, tota gratia, singularis gratia,
perfecta gratia. Quid meruit ille homo qui Christus est? Tolle gratiam et tanta
gratia. Propterea unum oportebat esse Christum et unum esse que nonum [illegible]. Tolle
istam gratiam quid est Christus nisi homo? Quid nisi quod et tu? Suscepit animam, suscepit
corpus, suscepit plenum hominem, coaptat sibi. Una fit deus cum suo persona.

Quia ista grā xpc i celo xpc i tra simul xpc i celo & i tra aū duo xpi
s; vnus xpc i celo & i tra. xpc apud prem xpc i utō virginis. Et i
cruce xpc apud infeos subueit quēda. Hodie mecū eris i padiso
cū latrone cōfitēte & ibi latro quid meruit nō qr illa iniq tenuit
ubi omēs salutādi sūt. A qua ē pccs nō excecat. In eo enim q se accusat
deū laudauit & uitā suā beatam fecit. presūpsit quid adhuc & ait illi
Dñe memēto mei dū ueneris i regnum tuū. Cōsiderabat enim facinora sua
& p magno habebat si ei uel i fine pceret. Dubitabat coticus. cū ille diceret memēto
mei s; qū cū ueneris i regnū tuū. Amē inqt dico tibi hodie mecū eris i pa-
adisa obtulit qd miseria distulit. Audi ergo dm̄ cōfitēte. Cōfiteor
tibi dñe pr celi & tre. Qz cōfiteor i. quo te laudo. hec enim cōfessio
dixi laude habet. Qui abscondisti hec a sapientib; & prudētib; & reuelasti ea paruul
Quid est hoc fres a. grio ssū intelligite abscondisti hmo que a sapientibus et
prudētib; & nō dixit reuelasti ea stultis & imprudentib; s; ait abscondisti
quidē a sapientib; & prudētib; & reuelasti ea paruul. sapientib; & prude-
tib; irridēdis arrogantib; falso grandib; Adeat timentib; opposuit
nō sapientes nō prudentes s; paruulos. Qz sūt paruuli humiles ergo abscondisti
ha sapientib; & prudentib; Nemo nomine sapientiū & prudentiū superbos
intelligi pt. Ipe exposuit cū ait Reuelasti ea paruul. ergo abscondisti nō
paruulis. Qz nō paruul nō humilibus. Quid ē nō humilib; nisi superbis qr dm̄ a
nō erat q latebat ut reuelaretur nobis. Vnde dns exultauit. qr re-
uelatū ē paruul. Debemus ergo ee paruuli. Nam si uolumus ee magni q̄si sapie-
tes & prudentes nō nob' reuelabitur. Qui sunt magni. sapientes et
prudentes dicentes se ee sapientes stulti facti sunt. habes remedium a contrario
Si dicendo te ee sapientē stultus factus es. Dic te stultū & sapiens
eris. Sz dic dic & intus dic. qr sic est ut dicis. Si dicis noli coram hoīb;
dicere & coram deo nō dicere. perseq qd ad te ipm ptinet qz ad tua
tenebrosus es. Quid est enim aliud ee stultum nisi ee tenebrosum i corde. De-
niq; de illis sic ait. Dicentes se ee sapientes stulti facti sunt. Antequam hec
dicerent. Quid diuisū. Et obscuratū ē insipiēs cor eorū. Dic qz
tu tibi lumē nō es. ut multum oculus es. lumē nō es. Quid pdest patens
& sanus oculus si lumen desit. Ergo dicat & ibi lumen nō esse. & clama quod
scriptum ē. Tu illuminabis lucernā meā dñe. Lumine tuo dñe illuminabis tenebras
meas. Mee enim nichil nisi tenebre. tu autem lumen fugas tenebras illuminas
me. Nō a me mihi lumē exorior s; lumen nō participas uid te. Sic et
Iohes amicus sponsi xpc putabatur lumen. putabatur. nō erat lumen. Vt ille
s; ut testimoniū phiberet de lumie. Qz at erat lumē. erat lumen verū
Quid ē uerū qd illuminat omne hoīem. Si uerū lumen qd illuminat oēz
hoīem g. & iohem utiq; dicentē utiq; cōfitentē. Nobat de plenitu eius
accepimus. Vide si ad dixit qm tu illuminabis lucernā meā dñe. Deniq;
iā illuminatus testimoniū phibebat. Et ppt ceteros lucerna dicitur testimoniū phi-
bebat. Vide q lucerna ē. Vos inqt misistis ad iohem & uoluistis

exultare ad hominem lucerne. Ille erat lucerna et lucens et ardens. Ille lucerna
hoc erat illuminata accensa ut luceret que accendi potest et extingui potest
Sed verbum non extinguitur, ventum superbie non patitur. Ergo confiteor tibi pater
domine celi et terre qui abscondisti hec a sapientibus, lumine se putantibus et
tenebre erant, et eo quod tenebre erant et lumine se putabant nec illuminari
potuerunt. Illi autem qui tenebre erant tenebras se esse confitebantur parvuli
erant non magni, humiles erant non superbi. Recte ergo dicebat Tu il-
luminabis lucernam meam domine, se agnoscebat, deum laudabat, a via
salutari non recedebat, laudantes deum invocabat, et ab inimicis
suis salvus erat tendens ad dominum. Item in eodem sermone ait
Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis. Tollite iugum meum super vos.

· Aug. 11 Mirum videtur aliquibus fratres karissimi cum audiunt
dominum dicentem Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis
et ego reficiam vos, tollite iugum meum super vos et discite quia
mitis sum et humilis corde et invenietis requiem animabus vestris. Iu-
gum enim meum suave est et onus meum leve est. Et considerant eos qui
iugum ipsum intrepida cervice subierunt, et illam sarcinam mansue-
tissimis humeris acceperunt tantis agitari et exerceri difficultatibus
huius seculi ut non a laboribus ad quietem, sed a quiete ad labo-
res vocati videantur. cum et apostolus dicat Omnes qui volunt in Christo pie
vivere persecutionem patiuntur. Dicit ergo aliquis Quomodo iugum leve est et
sarcina levis quandoquidem iugum et sarcinam ferre nihil aliud est quam pie
vivere in Christo. Et quomodo dicitur Venite ad me omnes qui laboratis et onerati
estis et ego reficiam vos ac non potius dicitur Venite qui vacatis
et laboretis. Nam et vacantes invenit quos conduxit in vineam ut
ferrent estum diei et sub iugo illo leni et sarcina levi audiamus apostolum
dicere In omnibus commendantes nosmetipsos tamquam dei ministros in multa
paciencia in tribulationibus in necessitatibus in angustiis in plagis et cetera. Et alio
loco eiusdem epistole A iudeis quinquies quadragenas una minus
accepi. Ter virgis cesus sum, semel lapidatus sum, ter nau-
fragium feci, nocte et die in profundo maris fui et cetera pericula que
numerari quidem possunt, sed tollerari non nisi spiritu sancto iuvante possunt. Omnia
ergo illa que commemoravit aspera ac gravia frequentius et ha-
bundantius sustinebat. Sed prorsus aderat ei spiritus sanctus qui exterioris
hominis corruptione interiorem renovabat de die in diem et gustata
requie spiritali in affluencia deliciarum dei, in spe future beatitudinis
omnia presencia deliniebat aspera et omnia gravia relevabat. Ecce
quam suave Christi iugum portabat, et quam levem sarcinam ut omnia que
superius enumeravit dura et immania omnis auditor horrescit
levem tribulationem diceret intuens interioribus et fidelibus oculis quanto precio
temporalium emenda sit futura vita non pati eternos labores impiorum et
et sine ulla sollicitudine perfrui eterna felicitate iustorum. Secari et
uri se homines patiuntur ut dolores non eternos sed aliquanto diuturniores

ulcerum acriorum dolorum precio redimunt, et languida et incerta non totius
brevissima atque ultima vita in vanissimis bellis magna atten-
plurimis fortasse annis in laboribus inquietus quam in otio quieturus.
Quantis tempestatibus et procellis quam horribili et tremenda severitate
celi et maris importuni sunt mercatores ut divitias ventosas acquirant
maioribus quam quibus acquisita sunt periculis et tempestatibus plenas.
Quos estus, que frigora, que pericula ab equis a fossis a precipiciis
a fluminibus a feris perferunt venatores, quos labores esuriendi et
siciendi, quantas vilissimi et sordidissimi cibi et potus angustias
ut bestiam capiant, et interdum nonnumquam bestie carnes propter quam hec
tanta sustinent epulis non veniunt. Quamquam et si aper cervus vel capitur
magis suave sit venantis animo quod captus est quam comedentis palato
quod coctus est. Quantis cruciatibus prope cottidianarum plagarum tenera
puerorum etas subditur, quantis et scolasticarum vigiliarum et abstinentie mo-
lestiis exercentur non propter discendam sapientiam sed propter opes honoresque
vanitatis, ut numeros et litteras et disertas fallacias eloquii discant.
Sed in his omnibus qui hec non amant eadem gravia patiuntur. Qui vero amant
eadem quidem sed non gravia pati videntur. Omnia enim seva et inmania
prorsus facilia et prope nulla efficit amor. Quanto igitur certius ac fa-
cilius ad veram beatitudinem caritas facit quod facile tolleratur quicquid
adversitatis temporalis ut eterna pena vitetur et eterna requies comparetur. Non
inmerito ille vas electionis cum ingenti leticia dicit: Non sunt condigne
passiones huius temporis ad superventuram gloriam que revelabitur in nobis.
Ecce unde iugum eius suave est et sarcina levis, et si angusta est
paucis eligentibus, facilis tamen omnibus diligentibus. Dicit psalmista: Propter verba
labiorum tuorum ego custodivi vias duras. Sed que dure sunt la-
borantibus, eisdem ipsis mitescunt amantibus. Propterea quod ita divine pietatis
dispensatione actum est ut interior homo qui renovatur de die in die
non adhuc sub lege positus sed iam sub gratia exoneratus sarcinis
innumerabilium observationum, quod erat vere grave iugum sub dure
cervici conventum, inpositum facilitate simplicis fidei et bone spei et sancte
caritatis quicquid molestiarum exterioris hominis sui secum intulisset
ille precursor qui missus est foras, ab interiori gaudio leve fiet. Nichil
enim tam facile est bone voluntati quam ipsa sibi et hec sufficit deo. Quantumlibet igitur
seviat iste mundus verissime angelis nato in carne domino clamantibus
Gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus bone voluntatis, quia eius quantumque
erat suave iugum est et sarcina levis. Et sicut dicit apostolus: Fidelis deus qui non
patitur vos temptari super id quod potestis sed faciet cum temptatione proventum ut possitis susti-
nere. Venite ad me omnes etc. et quasi nesciremus de puero domino.

Audivimus in evangelio dominum Jhesum exultantem spiritu dixisse deo patri:
Confiteor tibi pater domine celi et terre quia abscondisti hec a sapientibus et
prudentibus et revelasti ea parvulis. Ita pater quoniam sic placitum est coram te.

Amor omnia facit levia

Voluntas sufficit deo

10

Mt. 11

Omnia m̄ tradita s̄t a p̄re meo, et nemo agnoscit filiū n̄ p̄r, neq; p̄rem
quis agnoscit nisi filius et cui voluerit filius revelare. In clamando
laboramus, in audiendo laboramus. Audiamus ergo eum qui seq̄r et dicit: Venite
ad me om̄s qui laboratis. Quare enim om̄s laboramus nisi quia sumus hoīes
mortales fragiles infirmi lutea vasa portantes que faciunt invicē angus-
tias. Sed si angustiantur vasa carnis dilatentur spacia caritatis. Quid ergo dicit
Venite ad me om̄s qui laboratis, nisi ut non laboretis. Deniq; promissio
eius in promptu est quia laborantes vocavit. Querent forte qua mercede vocati sunt.
Et ego vos reficiam. Tollite iugum meum super vos et discite a me
non mundum fabricare, non cuncta visibilia et invisibilia creare, non in ipso mundo
miracula facere et mortuos suscitare, sed quia mitis sum et humilis corde. Ma-
gnus esse vis a minimo incipe. Cogitas magnam fabricam construere
celsitudinis, de fundamento prius cogita humilitatis. Et quantamcumq; vult et
disponit superimponere molem edificii, quanto erit maius edificium tanto
altius fodit fundamentum. Et fabrica quidem cum construitur in superna consurgit.
Qui autem fodit fundamentum ad ima deprimitur. Ergo et fabrica ante celsitudinem humiliatur,
et fastigium post humiliationem erigitur. Quod est fastigium construende fabrice
quam molimur, quo perventurum est culmen edificii, cito dico usq; ad
conspectum dei. Videtis quam excelsum est, quanta res est conspicere deum. Qui desiderat
et quod dico et quod audit intelligit. Promittitur nobis conspectus dei veri dei,
summi dei. Hoc est enim bonum, cum videntem videre. Nam qui colunt falsos deos
facile illos vident. Sed eos vident qui oculos habent et non vident. Nobis
autem promittitur visio dei viventis et videntis, ut illum deum videre concupis-
camus de quo dicit scriptura: Qui plantavit aurem non audiet? Qui finxit
oculum non considerat? Non ergo audit qui fecit unde audias, et non videt
qui creavit unde videas. Bene in ipso psalmo prosecutus est et dicit: Intelligite ergo qui
insipientes estis in populo et stulti aliquando sapite. Multi enim propterea mala faciunt
dum putant quod non videantur a deo. Et difficile est quidem ut eum credant
videre non posse, sed putant nolle. Pauci inveniuntur tante impietatis, ut impleatur
in eis quod scriptum est: Dixit stultus in corde suo non est deus. Insania ista pau-
corum est. Sicut enim magna pietas paucorum est, ita et magna impietas paucorum
est. Hoc autem quod dico turba dicit: Ecce modo cogitat deus ut
sciat quid faciam in domo mea, et curat deus quid velim agere in lecto meo.
Quis dicit? Intelligite qui insipientes estis in populo et stulti aliquando sapite.
Cum homo tu sis quia laborare scis omnia domus tue nosse, et perveniat ad te
omnia verba, omnia facta servorum tuorum, putas et deum sic laborare ut
attendat qui non laborat ut careret te oculum? Te non attendit ille
qui fecit te? Tum vocabis et creavit ut esses, non te curat cum iam sis qui
vocat ea que non sunt tamquam sint. Non ergo et hoc promittas vel nolis
videt te, et abeas oculos non est ubi abscondas te. Si enim ascenderis in
celum ibi est, si descenderis in infernum adest. Laboras noles credere a
fratribus malis, et noles non videri a deo magnus labor. Facis mala
cottidie suspectans te non vidi. Audi scripturam dicentem: Qui plantavit

a tuendo audiet, qui finxit oculum non considerat. Ubi mala facta tua
absconderis ab oculis dei. Si non vis recedere ab ipsis multum laboras.
Audi dominum: Venite ad me omnes qui laboratis. Non est finis laborare
fugiendo ab illo, elige fugere non ad illum, invenies quo fugere. Si autem pre
non poteris ab illo fugere quia ubique presens est, de proximo fuge ad eum qui presens
est, ubi stas fuge. Certe fugiendo excessisti celos, ubi est descendisti
ad inferos, quascumque terrarum sollicitudines elegeris ibi est qui dixit: Celum
et terram ego impleo. Ergo si celum et terram ipse implet et quo fugere ab illo non est,
noli laborare, fuge ad presentem ne sentias venientem. Presume te
invisum videre vivendo a quo videri non vis male vivendo. Male enim vi
vendo videri potes, videre non potes. Bene autem vivendo et videris et vides.
Quanto enim familiarius te videbit qui conatur dignum qui misericorditer
vidit ut notaret indignum. Nathanael ait deum quem nondum sciebat
unde me nosti. Ait ei dominus: Cum esses sub arbore fici vidi te. Quid est hoc
multum quod sit? Recordare originale peccatum Ade in quo omnes morimur. Qui
primo peccaverunt de foliis ficulneis succinctoria sibi fecerunt, sicut melius
foliis pruritum libidinis quo peccando pervenit. Inde nascimur
et nascimur in carne peccati nascimur. Quam sola sanat similitudo
carnis peccati. Ideo misit deus filium suum in similitudine carnis peccati.
Inde venit, sed sic non venit. Non enim eum virgo libidine sed fide concepit.
Venit in virgine qui erat ante virginem quam creavit et elegit. Quam et
elegit et creavit. Attulit virgini fecunditatem, non abstulit integritatem.
Cum igitur sine pruritu foliorum fici venit ad te, tu eras sub arbore
fici, vidit te. Spera te videre sublimiter a quo visus es misericorditer.
Et quia magnum fastigium est, de fundamento cogita. Quomodo inquis
fundamento? Disce ab illo qui mitis est et humilis corde. Hoc in te fodi
fundamentum humilitatis et pervenies ad fastigium caritatis, quam sibi ad dominum Mt 12
qui vivit et regnat. // Item eiusdem super illud: Qui blasphemaverit in
spiritum sanctum non remittetur ei etc. II

Magna questio est de recenti evangelica lectione proposita cui solvende
quantum ad nos attinet impares sumus, sed sufficientia nostra ex
deo est, quantum eius adiutorium valeamus accipere possumus.
Primo igitur magnitudinem adtendite questionis, ut cum eius molem humeris
vestris impositam videritis oretis pro laboribus nostris atque in auxilio quod
nobis prebetur inveniatis edificationem mentibus vestris. Cum domino fuisset
oblatus demonium habens cecus et mutus et curasset eum ita ut lo
queretur et videret et stuperent omnes turbe dicentes: Numquid hic est filius David?
Pharisei audientes dixerunt: Hic non eicit demones nisi in Beelzebub
principe demoniorum. Ihesus autem sciens cogitationes eorum dixit eis: Omne
regnum divisum contra se desolabitur et omnis domus vel civitas divisa contra se
non stabit. Et si sathanas sathanam eicit et adversus se divisus est,
quomodo ergo stabit regnum eius? Hoc dicebat ex ipsorum confessione volebat
intelligi quod ipsi eum non credendo in regno diaboli esse delegissent quod utique adversus se

divisum stare non posset. Eligant ergo pharisei quod volunt. Si sathanas
sathanan non potest eicere nichil contra dominum quod dicerent invenire potuerunt.
Si autem potest multo magis sibi prospiciant et recedant de regno eius quod
adversum se divisum stare non potest. In quo autem dominus Christus eiciat demones
ne demoniorum principe existiment attendant quod sequitur. Et si ego
inquit in beelzebub eicio demones filii vestri in quo eiciunt ideo ipsi
iudices vestri erunt. Dixit hoc utique de discipulis suis illius populi filiis
qui esse discipuli domini ihesu christi bene sibi conscii fuerant, nichil se malarum
artium a bono magistro didicisse ut in principe demonum eicerent
demones. Ideo inquit ipsi iudices vestri erunt. Ipsi inquit ipsi ignobilia
et contemptibilia huius mundi in quibus non artificiosa malignitas
sed sancta simplicitas mee virtutis apparet, ipsi testes mei iu-
dices erunt vestri. Deinde subiungit. Si autem ego in spiritu dei eicio demo-
nes igitur pervenit in vos regnum dei. Id est hoc: si ego inquit in spiritu dei
eicio demones nec aliud putat et filii vestri eiciunt quibus non ad malignarum
doctrinam sed fidei simplicitate dei procul dubio pervenit in vos regnum dei quo
subvertitur regnum diaboli cum quo et vos subvertimini. Et quia dixerat
filii vestri in quo eiciunt ut ostenderet gratiam suam in eis non meritum illorum esse
ait. Quomodo potest quisquam inquit intrare domum fortis et vasa eius diripe-
re nisi prius alligaverit fortem et tunc domum eius diripiet. Filii inquit
vestri qui vel crediderunt in me vel adhuc credituri sunt et eiciunt
demones non in demonum principe sed in simplicitate sanctitatis qui esse vel
fuerunt vel hoc sunt quod et vos estis id est peccatores atque impii et in domo
diaboli et vasa diaboli quos ab eo putatis erui quos prevalente iniquitate
fortiter obtinebat nisi alligarem iustitie mee vinculis et vasa
eius eriperem que fuerant vasa ire et ea facerem vasa mea. Hic est
et quibus apostolus superbis et quasi de suis meritis gloriantibus increpans dicit
Quis enim te discernit. Hoc est a massa perditionis ex adam et a vasis
ire quis te discernit. Et ne quisquam diceret iustitia mea, quid enim
habes inquit quod non accepisti. Sicut et de ipso dicit: Fuimus enim et nos
aliquando natura filii ire sicut et ceteri. Hoc et ipse vas erat in domo illius ma-
li fortis cum esset ante persecutor blasphemus iniuriosus serviens malitia
et invidia sicut fatetur alicubi. Sed ille qui alligavit fortem ab eo
vas perditionis eripuit et vas electionis effecit. Deinde ne putaret
incredulos et impios adversantes non quando greges colligunt pro-
ditorum et contra regnum adversum se esse divisum quem adiungit. Qui non
est mecum adversum me est et qui non congregat mecum spargit. Non ait
qui non est sub nomine nominis mei aut sub specie sacramenti mei sed qui non est mecum
contra me est. Nec ait qui non congregat sub nomine nominis mei sed qui non
congregat mecum spargit. Non ergo est adversum se divisum regnum christi sed homines
conantur dividere quod emptum est pretio sanguinis christi. Non autem dubium quin
sit eius et recedat inquit ab iniquitate omnis qui nominat nomen domini.

Nam si ab iniquitate non recedit non pertinet ad regnum Christi et nomen Christi
Ut ergo aliqua exempli gratia commemorem spiritus avaritiae et spiritus luxuriae
quia ille congregat, ille profundit, diversi sunt adversi sunt et ambo ad
regnum pertinent diaboli, pagani hostes Christi et iudaei hostes Christi diversi sunt et
Apud idolorum cultores spiritus Iunonis et spiritus Herculis diversi sunt
adversi sunt et ambo ad regnum pertinent diaboli. Arriani et Photi-
niani ambo heretici adversi sunt ambo diversi. Donatistae et
Maximianistae ambo heretici et adversi sunt ambo diversi. Omnia
vitia errores quam multiplicia mala sunt, quae diversa sunt adversi sunt, et
omnia ad regnum pertinent diaboli, ideo non stabit regnum eius. Iusti autem
et impii, fideles et increduli, catholici et heretici diversi quidem sunt
adversi sunt, sed non ambo ad regnum pertinent Christi. Nemini dubium quod sit eius.
Nemo se de vocabulo blandiatur. Si vult ei prodesse nomen domini
recedat ab iniquitate qui invocat nomen domini. Ergo ista verba
evangelica et si haerent ad obscuritatem quaestionis quod domino adiuvante arbitror ex-
planatum, non erat tamen tantae difficultatis quanto apparent esse, quae sunt:
Ideo dico vobis omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus, spiritus
autem blasphemiae non remittetur. Et quicumque dixerit verbum contra filium
hominis remittetur ei, qui autem dixerit contra spiritum sanctum non remittetur ei neque in
hoc seculo neque in futuro. Quid ergo fiet de his quos lucrari cupit ecclesia?
Numquid non correctis et ad eam ex quocumque errore venientibus spes
facta promittitur remissionis omnium peccatorum? Quis enim non convictus dix-
isse verbum contra spiritum sanctum antequam christianus vel catholicus fieret? Primo ipsi qui
pagani appellantur multorum deorum falsorumque cultores et idolorum
adoratores cum dicunt dominum Christum magicis artibus fecisse miracula,
nonne istis similes sunt illi qui eum dixerunt in principe daemoniorum eic-
ere daemonia? Deinde cum cottidie nostram sanctificationem blasphemant
quid aliud blasphemant quam spiritum sanctum? Quid iudaei qui dixerunt de
domino unde ista exorta est quaestio, nonne usque ad hoc verbum contra spiritum sanctum
loquuntur? Sic cum negant esse in nobis sicut in Christo esse negaverunt.
Neque enim et illi spiritum sanctum maledixerunt aut non eum esse dicerent
quidem sed deum non esse sed esse creaturam aut ad daemones eiciendos
non ista mediator non ad simile de spiritu sancto locuti sunt. Sadducei
cum spiritum sanctum negabant, pharisei vero eum esse contra sadduceorum heresim
defendebant, sed esse in domino Ihesu Christo negabant quem daemones
eicere in principe daemoniorum putabant, cum eiceret ille in spiritu sancto.
Ac per hoc et iudaei et quicumque heretici spiritum sanctum confitentur, sed eum negant
esse in Christi corpore quod est unica eius ecclesia, non utique nisi una catholica,
procul dubio similes sunt phariseis qui tunc etsi esse spiritum sanctum fatebantur
negabant tamen eum esse in Christo, cuius opera in daemonibus eiciendis daemoniorum
principi tribuebant. Omitto quod quidam heretici ipsum spiritum sanctum
vel non creatorem sed creaturam esse contendunt, sicut Arriani et Eunomiani

et macedoniani. Vel cum presumpcione ita negant ut ipsum dicendo esse negent. Vel
sed tantummodo esse deum patrem asseverant et ipsum aliquando filium aliquando vocari
spiritum sanctum, sicut Sabelliani, quos quidam patripassianos vo-
cant, eo quod patrem perhibent passum. Cum negant esse aliquem filium,
sine dubio negant esse spiritum sanctum. Photiniani quoque patrem
solum esse dicentes deum, filium vero non esse nisi hominem, negant omnino terciam
esse personam spiritum sanctum. Manifestum est ergo et a paganis et a iudeis et
ab hereticis blasphemari spiritum sanctum. Numquid ergo deserendi sunt
et sine ulla spe deputandi, quoniam fixa sententia est: Qui dixerit verbum contra
spiritum sanctum non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro? Et illi soli
existimandi sunt ab huius gravissimi peccati reatu liberi qui ex infancia
sunt katholici? Nam quicunque verbo dei crediderunt ut catholici fierent,
utique aut ex paganis aut ex iudeis aut ex hereticis in gratiam christi
pariterque venerunt; quibus si non est dimissum quod dixerunt verbum contra spiritum sanctum,
inaniter promittitur et predicatur hominibus ut convertantur ad christum, sive
in baptismo sive in ecclesia pace remissionem quam accipiant peccatorum.
Neque enim dictum est ut remittatur ei in baptismo, sed non remittetur neque
in hoc seculo neque in futuro. Nonnullis autem videtur eos tantummodo peccare in spiritum sanctum
qui lavacro regeneracionis abluti in ecclesia et accepto spiritu sancto velud
tanto postea dono salvatoris ingrati mortifero aliquo peccato se im-
merserunt, qualia sunt vel adulteria vel homicidia vel ipsa discessio
a nomine christiano sive a katholica ecclesia. Sed iste sensus unde
probari possit ignoro, cum et penitencie quorumcumque criminum locus in ecclesia non
negetur, et ipsos hereticos ad hoc utique compellendos dicat apostolus:
Ne forte det illis deus penitenciam ad cognoscendam veritatem, et resi-
piscant de diaboli laqueis a quo captivi tenentur secundum ipsius voluntatem.
Quid enim eis prodest correctio sine ulla spe remissionis? Pos-
tremo non dicit dominus: catholicus fidelis qui dixerit verbum contra spiritum sanctum;
sed qui dixerit, hoc est quilibet dixerit, quicumque dixerit, non remittetur ei neque
in hoc seculo neque in futuro. Sive ergo sit ille paganus sive iudeus sive christianus,
sive ex iudeis sive ex paganis hereticus, sive aliquod habeat nomen
erroris, non dicit ille aut ille, sed qui dixerit verbum contra spiritum sanctum, id est
blasphemaverit spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro.
Porro autem si omnis error contrarius veritati et inimicus catholice paci sicut
superius demonstravimus dicit verbum contra spiritum sanctum, nec tamen cessat ecclesia ex omni errore
corrigere atque colligere qui remissionem peccatorum et ipsum quem blas-
phemaverunt accipiant spiritum sanctum, puto quod grande secretum
tam magne huius questionis [illegible] exposicionis a domino requiramus.
Erigite itaque, fratres, erigite ad me aures, ad dominum mentes. Dico
caritati vestre, fortasse in omnibus sanctis scripturis nulla maior questio, nulla di-
fficilior invenitur. Unde ut vobis ad de me ipso fatear, semper in sermonibus quos
ad populum habui huius questionis difficultatem molestamque vitavi, non quia non habere

molestam vitavi

Difficillima est questio
de peccato blasphemie in spiritum [sanctum]

quod ut in de cuius cogitare. Neque enim in re tanta petere, querere, pul-
sare neglexerim; sed ipsi intelligite que michi aliquantum aperiebatur ubi bis
ad hominem accurrentibus me posse sufficere non putarem. Hodie autem lectiones
audirem de quibus nobis esset sermo reddendus, cum evangelium legeretur ita pul-
satum est cor ut crederem deum velle ad hunc per meum ministerium nos au-
dire. Prius ergo ut advertatis et intelligatis ammoneo non dixisse dominum
omnis blasphemia spiritus non remittetur. Neque enim dixisse: Qui dixerit quodcumque
verbum contra spiritum sanctum non remittetur ei; sed qui dixerit verbum. Quod si dixisset
nichil nobis quod remaneret unde disputare possemus. Nam si omnis
blasphemia et omne verbum quod dicitur contra spiritum sanctum non remittetur hominibus
ex nullo impietatis eorum genere qui dona dei et sanctificationem ecclesie contradicunt
vel paganorum vel iudeorum vel quorumlibet hereticorum vel nonnullorum etiam ipsa
catholica imperitorum quecumque ecclesia lucrarentur. Sed absit ut hoc dominus diceret.
Absit inquam ut veritas diceret omnem blasphemiam vel omne verbum
quod contra spiritum sanctum dicitur non habere remissionem neque in hoc seculo neque in futuro.
Hoc quippe nos voluit difficultate questionis non decipere sine ffite.
Quapropter non est necesse ut omnem blasphemiam et omne verbum quod dicitur contra
spiritum sanctum remissionem quisquam existimet non habere, sed necesse est placere
ut sit aliqua blasphemia et aliquod verbum quod si dicatur contra spiritum sanctum nullam
unquam veniam remissionis consequi mereatur. Quia si omne acceperimus quis nam
poterit salvari? Si autem rursum nullum putaverimus, contradicimus salvatori.
Est ergo sine dubio aliqua blasphemia et aliquod verbum quod si dictum fuerit contra
spiritum sanctum non remittetur. Quod sit autem hoc verbum quia a nobis dominus vo-
luit ideo non expressit, querimus quum volunt non negari. Solet enim scripture
ita loqui ut cum aliquid sic dicitur ut vel ex toto vel ex parte dictum firmatur
non sit necesse ut ex toto fieri possit ut ex parte non intelligatur. Ista ergo
sententia ex toto in universis pronuntiaretur si diceretur: Omnis blasphemia spiritus non
remittetur, aut quicumque dixerit qualecumque verbum contra spiritum sanctum non re-
mittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. Ex parte autem id est particulariter pronuntiaretur
si diceretur: Quedam blasphemia spiritus non remittetur. Sententia igitur nec universaliter nec
particulariter enuntiata sententia est. Non enim dictum est: Omnis blasphemia spiritus
aut quedam blasphemia, sed tantummodo indiffinite dictum est: Spiritus blas-
phemie non remittetur. Nec dictum est: Qui dixerit quodcumque verbum, aut
qui dixerit quoddam verbum, sed indiffinite: qui dixerit verbum. Non est
necesse ut omnem blasphemiam vel omne verbum intelligamus. Sed necesse
est plane ut quandam blasphemiam et quoddam verbum voluit intelligi, quod
quoniam id exprimere noluit, ut petendo querendo pulsando si quid
recte intelligamus acceperimus non vilius habeamus. Hoc ut manifestius videatis
attendite quod ait idem ipse in de eis: Si non venissem et locutus eis
fuissem peccatum non haberent. Neque enim ita dictum est ut sine ullo omnino peccato vel-
let intelligi futuros fuisse iudeos si non venisset et locutus eis fuisset.
Plenos quippe invenit onustos peccatis propter quod dicit: Venite ad me omnes

qui laborant et onerati sunt, nisi in sarcinis peccatorum et transgressionibus
legis? Quia lex subintravit ut habundaret delictum. Cum ergo ipse ita alibi
dicat, Non veni vocare iustos sed peccatores; quo si non venisset, peccatum non
haberent; non ex quo ista sententia nec universaliter nec particulariter, sed indiffinite pronunciata
non omne peccatum cogit intelligi, sed plane nisi aliquod peccatum intelligere-
mus quod non haberent, nisi Christus venisset et locutus eis fuisset, falsa, quod
absit, sententiam esse diceremus. Non ergo ait: Si non venissem et locutus eis
fuissem, quoddam peccatum non haberent, ne pium studium parum exerceret.
In omni quippe copia scripturarum sanctarum pascimur apertis, exercemur obscuris.
Illic fames pellitur, hic fastidium. Quia ergo non est dictum peccatum non haberent,
non perturbent cum peccatores invenerint eos, et si Dominus non venisset agnoscunt.
Sed tamen quia dictum est, si non venissem peccatum non haberent, quid intelligendum est,
si non omne, aliquod tamen eos ex adventu Domini quod non habebant con-
traxisse peccatum, scilicet ipsum profecto quod in presentem sibi et loquentem non credi-
derunt, et eum tamquam deceptorem deputantes, quod ipse dicebat, insuper occiderunt.
Hoc peccatum tam magnum et horrendum si non venisset et locutus eis fuisset,
peccatum non haberent utique. Sicut ergo ibi cum audimus peccatum non haberent,
non omne sed aliquod peccatum intelligimus, ita et hodierna lectione cum au-
dimus Spiritus blasphemie non remittetur, non omnem blasphemiam sed
quandam; et cum audimus qui dixerit verbum contra Spiritum sanctum non remittetur ei,
non omne verbum sed quoddam intelligere debemus. Nam et hoc ipsum quod ait
Spiritus autem blasphemie non remittetur, utique non omnem spiritum, sed spiritum
blasphemie necesse est intelligamus. Quod et si planius alibi non diceret,
quibus tamen rectoribus esset ut ad intelligendum per hanc vim locutionis et audi-
remus: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu, non enim ait et ibi Spiritus sanctus, et tamen
hoc intelligitur, nec quod dixit ex aqua et spiritu, omnem spiritum quisquam intelligere co-
gitur. Quocirca cum audiamus Spiritus autem blasphemie non remittetur, sicut
non omnem spiritum, ita non omnes Spiritus blasphemias oportet accipiamus. Iam vi-
dere vellem nos iubeo quod non est omnis, que nam sit illa blas-
phemia Spiritus que non remittetur, et quod sit verbum quod non est omne quod si
dictum fuerit contra Spiritum sanctum non remittetur neque in hoc seculo neque in futuro.
Iam et ego vellem dicere quod intentissime expectatis audire, sed tollerate
te aliquantas maiores diligentie moras, quo adiuvante Domino
totum quod occurrerit expediam. Alii quippe duo evangeliste Mar-
cus et Lucas cum de hac re loquerentur, non dixerunt blasphemiam
neque verbum, ut intelligeremus non omnem blasphemiam sed quandam,
nec verbum omne sed quoddam. Quid ergo dixerunt? Apud Marcum ita
scriptum est: Amen dico vobis quoniam omnia dimittentur filiis hominum peccata et
blasphemie quibus blasphemaverint; qui autem blasphemaverit
in Spiritum sanctum non habet remissionem in eternum, sed reus erit eterni delicti.
Apud Lucam ita: Omnis qui dixerit verbum in filium hominis, remittetur illi;
ei autem qui in Spiritum sanctum blasphemaverit non remittetur. Numquid propter

Ex adventu Christi Iudei peccatum habent ...
Si non venisset peccatum non haberent

nonnulla verborum diversitate recedi ab eadem veritate sententie. Nam et si aliter et aliter
cum evangeliste eadem non eodem modo dicant, non sunt inde discrepantes verbis. Verbis non
verborum proponendo nichilque aliud loquentes quam nisi notitiam propter quam
insinuandam verba promuntur. Quid enim ad rem interest utrum dicatur spiritus
blasphemie non remittetur, an dicatur: qui blasphemaverit in spiritum
sanctum non ei remittetur, nisi forte quod eadem res apertius isto modo quam illo dicitur,
et alium evangelista non destruit alter sed exponit. Spiritus autem blasphemie
clause dictum est, quia non expressum cuius spiritus. Non enim quicumque spiritus sanctus est.
Idem potest dici spiritus orationis cum spiritu quisque orat. Unde dicit apostolus: Orabo spiritu,
orabo et mente. Cum vero dictum est: qui blasphemaverit in spiritum sanctum,
ille ambiguitatis solutus est scrupulus. Item quod scriptum est: non habet remissionem in eternum,
sed reus erit eterni delicti, quid est aliud quam id quod sic alter loquitur: non re-
mittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro? Aliis quippe verbis et alio loquendi
modo eadem ipsa est expressa sententia. Et quod est apud Mattheum: qui dixerit
verbum contra spiritum sanctum, nec aliud quam blasphemia intelligatur. Quod pluraliter
alii dixerunt: qui blasphemaverit in spiritum sanctum, eadem tamen res ab omnibus
dicta est, nec ab eorum a loquentium notitia discessit, propter quam intelligenda
verba dum scribuntur leguntur audiuntur. Sed ait aliquis: Ecce accipiet
intellexisti quid tu dicis blasphemia. Nec exponunt omnes an quedam
potest quidem intelligi an omnes. Sed non est necesse ut omnis, sed aut quedam intelligatur.
Sicut enim est quod dicitur: Ita et verbum si non dicatur omne seu quoddam, non est necesse
ut omne intelligatur et non ut quoddam fuit in texu non potest esse quod dicitur.
Sed ubi legitur qui blasphemaverit quo intelligendo quandam blas-
phemiam, ubi non legitur blasphemia, vel quoddam verbum ubi non legitur verbum,
sed tantum generaliter dici videtur qui blasphemaverit, hanc conditionem sit
videndum quid et hic si dicitur qui blasphemaverit quamcumque blasphe-
miam in spiritum sanctum non esse. Cum aliquam blasphemiam quandam putaremus
quam omnem intelligendam deberemus, sed quia non potest omnis intelligi, ne
paganis, neque iudeis, hereticis omnibusque hominum generibus qui diversis erroribus
et contradictionibus suis blasphemantibus spiritum sanctum spes remissionis si
se correxerint auferatur, restat utique ut in eo quod scriptum est
qui blasphemaverit in spiritum sanctum non habet remissionem in eternum,
ille intelligatur qui non omnimodo sed quodam modo blasphemaverit, ut ei
nunquam possit ignosci. Sicut enim in eo quod dictum est: deus neminem temptat,
non omni sed quadam temptationis modo deus neminem temptare intelligendus est,
ne falsum sit id quod scriptum est: temptat vos dominus deus vester, et ne
Christum negemus deum, vel dicamus falsum evangelium ubi legimus: Christus inter-
rogabat discipulum temptans eum, ipse autem sciebat quid esset facturus. Est
enim temptatio perducens ad peccatum, qua deus temptare dignatur. Ita et cum au-
dimus: qui blasphemaverit in spiritum sanctum, non omne blasphemandi genus
debemus accipere, sicut nec ibi omne temptandi. Sicut cum audimus: qui crediderit
et baptizatus fuerit salvus erit, non utique intelligimus quomodo crediderit
qui et demones credunt et contremiscunt, nec eo modo baptizatum

Temptatio varia. Nota tria temptare: seducere, scire, probare.

[illegible] non [illegible]
verbis [illegible]
in [illegible]

non [illegible]

in quo magus symon baptizari potuit, sed salvus esse non potuit. Sic ergo cum diceret qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit, non omnes credentes et baptizatos sed quosdam intelligi voluit, eos scilicet constitutos in ea fide que, sicut apostolus distinguit, per dilectionem operatur: ita cum dixit qui blasphemaverit in spiritum sanctum non habet remissionem in eternum, non omnem sed quamdam blasphemiam in spiritum sanctum intelligi voluit reatum, quo quisquis fuerit obligatus, nunquam remissione solvetur. Illud etiam quod ait qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in eo, quomodo intellecturi sumus? Numquid etiam hic poterimus accipere quos dicit apostolus quod iudicium sibi manducent et bibant, cum ipsam carnem manducent et bibant ipsum sanguinem? Numquid et iudas magistri venditor et traditor impius, quamvis primum ipsum manibus eius confectum sacramentum carnis et sanguinis eius cum ceteris discipulis, sicut apertius lucas evangelista declarat, manducaverit et biberit, mansit in christo aut christus in eo? Multi denique qui vel corde ficto carnem illam manducant et sanguinem bibunt, vel cum manducaverint et biberint apostate fiunt, numquid manent in christo aut christus in eis? Sed profecto est quidam modus manducandi illam carnem et bibendi illum sanguinem, quo modo qui manducaverit et biberit in christo manet et christus in eo. Non ergo quocumque modo quisquam manducaverit carnem christi et biberit sanguinem christi manet in christo et in illo christus, sed certo quodam modo, quem modum utique ipse videbat quando ista dicebat. Sic ergo et in eo quod ait qui blasphemaverit in spiritum sanctum non habet remissionem in eternum, non quocumque modo blasphemaverit reus huius irremissibilis delicti est, sed modo quodam quem nos querere atque intelligere voluit qui hanc sententiam veram tulit, quam deprompsit.

Que vero sit autem iste blasphemandi modus vel potius [illegible] que vero sit ista blasphemia et quod sit verbum contra spiritum sanctum, iam quantum existimo ipse ordo postulat ut dicamus. Iam quippe expectationem vestram diu sed necessario detentam non ultra differamus. Nostis, karissimi, in illa invisibili et incorruptibili trinitate, quam fides nostra et ecclesia catholica tenet et predicat, deum patrem non spiritus sancti patrem esse sed filii, et deum filium non spiritus sancti filium esse sed patris; deum autem spiritum sanctum non solius patris aut solius filii esse spiritum, sed patris et filii. Et hanc trinitatem, quamvis servata singularum proprietate et substantia personarum, tamen propter ipsam individuam et inseparabilem eternitatis veritatis bonitatis essentiam vel naturam non esse tres deos sed unum deum; ac per hoc pro captu nostro quantum ista per speculum et in enigmate perspicere talibus quales adhuc sumus videre conceditur, insinuatur nobis in patre auctoritas, in filio nativitas, in spiritu sancto patris filiique communitas, in tribus equalitas. Quod ergo commune est patri et filio, per hoc nos voluerunt habere communionem et inter nos et secum, et per illud donum nos colligere in unum quod ambo habent unum, hoc est per spiritum sanctum deum et donum dei. In hoc enim reconciliamur divinitati eaque delectamur. Nam quid nobis prodesset quicquid boni nossemus, nisi et diligeremus? Sicut autem veritate discimus, ita caritate diligimus, ut et plenius agnoscamus et beati cognito perfruamur.

Caritas porro diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis.
Et quia peccatis alienabamur a possessione verorum bonorum caritas coo-
peruit multitudinem peccatorum. Est ergo pater filio veritati origo veritas et filius
de veritate patre orta veritas, et spiritus sanctus a patre bono et filio bono effusa
bonitas omnium. Est autem non impar divinitas nec separata unitas. Primum ergo in
nobis ad accipiendam vitam eternam que in novissimo dabitur de bonitate dei
munus est ab initio fidei remissio peccatorum. Illis enim manentibus manet
quodammodo inimicicia adversus deum et ab illo alienatio que a nostro malo est
quoniam non mentitur scriptura dicens: Peccata vestra separant inter vos et deum vestrum.
Non itaque nobis infert bona sua nisi mala auferat nostra, et tantum illa crescunt
inquantum ista minuuntur, nec illa perficientur nisi ista finiantur. Quod autem Christus
sic in spiritu sancto peccata dimittit quemadmodum in spiritu demones eicit, hinc
intelligi potest quod post eam qua resurrexit a mortuis cum dixisset discipulis
suis: Accipite spiritum sanctum, continuo subiecit: Si cui dimiseritis ... tenebuntur.
Nam et illa regeneratio ubi fit omnium preteritorum remissio peccatorum in spiritu sancto
fit, dicente domino: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu non potest introire in
regnum dei. Sed aliud est nasci de spiritu, aliud pasci de spiritu, sicut aliud est
nasci de carne quod fit cum parit mater, aliud est pasci de carne quod fit
cum lactat infantem, ad hoc conversa ut cum voluptate bibat unde natus est ut
vivat et inde accipiat vivendi alimentum unde nascendi acceperat
initium. Primum itaque credentium beneficium est benignitatis dei in spiritu sancto re-
missio peccatorum. Unde et ita cepit predicatio Iohannis baptiste qui precursor
domini missus est. Sic enim scriptum est: In diebus autem illis venit Iohannes baptista
predicans in deserto iudee et dicens: Penitentiam agite, appropinquavit enim
regnum celorum. Hinc et ipsius domini, quia ita legitur: Exinde cepit Ihesus predicare
et dicere: Penitentiam agite, appropinquavit enim regnum celorum. Dixit autem Iohannes
inter cetera que locutus est ad eos qui veniebant ut ab eo batizarentur:
Ego quidem batizo vos in aqua in penitentiam; qui autem post me venturus est
fortior me est, cuius non sum dignus calciamenta portare. Ipse vos
baptizabit in spiritu sancto et igni. Ait et dominus: Iohannes quidem baptizavit aqua,
vos autem baptizabimini in spiritu sancto quem et accepturi estis non post multos
dies usque ad penthecosten. Quod autem dixit Iohannes et igni, quamvis posset
intelligi et tribulatio quam pro nomine Christi credentes fuerant perpessuri,
tamen non absurde est eundem spiritum sanctum et nomine ignis significatum videri.
Propter quod et in adventu eius dictum est: Vise sunt illis lingue divise
velut ignis qui et insedit super unumquemque eorum. Hinc et ipse dominus ait:
Ignem veni mittere in mundum. Hinc et apostolus ait: Spiritu ferventes, quoniam
hinc fervet caritas. Diffunditur quippe in cordibus nostris per spiritum sanctum qui
datus est nobis. Cui fervori contrarium est quod dominus ait: Refrigescet caritas
multorum. Sed perfecta caritas perfectum est donum spiritus sancti. Prius autem illud est quod ad
remissionem pertinet peccatorum, per quod beneficium eruimur de potestate tenebrarum
et princeps huius mundi mittitur foras qui operatur in filiis infidelitatis
nulla alia re nisi societate et obligatione peccati. In spiritu enim sancto quo in unum

Quod in spiritu sancto fit remissio peccatorum

Inpenitencia est spiritus blasphemie

dei populus congregatur eicitur spiritus immundus qui in seipsum divisus est. Huic dono gratuito huic
tuitu contra istam dei graciam loquitur cor impenitens. Ipsa ergo impenitencia est spiritus blas-
phemia que non remittitur neque in hoc seculo neque in futuro. Contra enim spiritum sanctum
quo baptizantur quorum peccata omnia dimittuntur et quem accepit ecclesia
ut cui dimiserit peccata dimittantur ei, verbum valde malum et nimis im-
pium sive cogitatione sive etiam lingua sua dicit quem paciencia dei cum ad
penitenciam adducat, ipse secundum duriciam cordis sui et cor impenitens the-
saurizat sibi iram in die ire et revelacionis iusti iudicii dei qui reddet
unicuique secundum opera eius. Hec ergo impenitencia. Sic enim uno aliquo nomine possumus
utcumque appellare et blasphemiam et verbum contra spiritum sanctum quod remissionem non habet
in eternum. Hec inquam impenitencia contra quam clamabat et preco et iudex dicentes
penitenciam agite appropinquabit enim regnum celorum. Contra quam dominus
os evangelice predicacionis aperuit et contra quam ipsum evangelium in toto orbe pre-
dicandum esse predixit, ubi post eam quam resurrexit a mortuis ait disci-
pulis: Oportebat Christum pati et resurgere a mortuis tercia die et predicari
in nomine eius penitenciam et remissionem peccatorum per omnes gentes incipientibus ab
Ierusalem. Hec omnino impenitencia non habet remissionem neque in hoc seculo neque in futuro, quia penitencia
impetrat remissionem in hoc seculo que valet in futuro. Sed ista impenitencia vel
cor impenitens quamdiu quisque in hac carne vivit non potest iudicari.
De nullo enim desperandum est quamdiu paciencia dei ad penitenciam adducit
nec de hac vita rapit impium qui non vult mortem impii quantum ut
revertatur et vivat. Paganus est hodie unde scis utrum sit futurus crastinus christianus?
Iudeus infidelis est hodie quid si cras credat in Christum? Hereticus est hodie quid si
cras sequatur catholicam veritatem? Scismaticus est hodie quid si cras am-
plectatur catholicam pacem? Quid si isti quos notas in quocumque genere erroris et non
tamquam desperatissimos dampnas antequam finiant istam vitam agunt
penitenciam et inveniant veram vitam in futuro? Proinde fratres et ad hoc nos
admoneat quod ait apostolus: Nolite ante tempus quicquam iudicare. Hec enim
blasphemia spiritus cui numquam est ulla remissio quam non omne sed
quoddam intelleximus eamque perseverantem duriciam cordis impenitentis
quod nunc intelleximus ut et quantum existimamus ... non potest
ut diximus ut cognovimus quamdiu adhuc in hac vita est deprehendi quod non
videatur absurdum quod cum homo usque ad finem hanc vitam duram impenitenciam
perseverans, dum multumque loquatur adversus divitias sue gracie et sancti spiritus
et quod contra tam longa contradictione cordis impenitentis quidam breve
aliquod verbum appellant dicentes: Quicumque dixerit verbum contra filium
hominis remittetur ei, qui autem dixerit verbum contra spiritum sanctum non remittetur
ei neque in hoc seculo neque in futuro. Hec enim quamvis prolixa sit et plurimis verbis
contexta et conducta blasphemia solet tamen scriptura etiam multa verba
verbum appellare. Neque enim verbum longum est quod ... propheta et tu scis solet
verbum quod factum est ad illum vel illum prophetam. Et apostolus presbyteros inquit
duplici honore honorentur maxime qui laborant in verbo et doctrina. Non ait

in verbis sed in verbo. Et sanctus Iacobus: Estote autem factores verbi et non audito-
res tantum. Non ait et ipse verborum sed verbi, cum tam multa verba de scripturis
sanctis in ecclesia celebriter et solempniter legantur, dicantur et audiantur.
Sicut ergo quocumque tempore quisquis nostrum in predicando evangelium laboravit
non verborum sed verbi dicitur predicator, et quocumque tempore quisquis nostrum nostram
predicacionem diligenter atque instanter audierit non verborum sed verbi auditor
studiosissimus nuncupatur. Ita consuetudine qua scripture loquuntur et que
innotuit ecclesie consuetudo quisquis per universam vitam suam quam in ista gerit
carne quantalibet loquitur protendatur quecumque verba vel de verbo sola
locutione locutus fuerit corde impenitenti contra remissionem peccatorum que
fit in ecclesia verbum dicit contra spiritum sanctum. Ideo autem non solum verbum quod dictum
fuerit contra filium hominis sed omne prorsus peccatum et blasphemia remittetur
hominibus, quia ubi hoc peccatum non fuerit cordis impenitentis contra spiritum
sanctum quo in ecclesia peccata solvuntur cuncta alia dimittuntur. Quomodo autem
hoc dimittetur quod et remissionem impedit aliorum. Cuncta ergo dimittuntur
eis in quibus non est quod numquam dimittetur. In quibus est autem quod hoc numquam
dimittitur nec alia dimittuntur, quia omnium remissio vinculo istius impeditur.
Non ergo propterea quicumque dixerit verbum contra filium hominis remittetur ei, qui autem
dixerit contra spiritum sanctum non remittetur ei, quia in trinitate non maior est
filio spiritus sanctus, quod nullus umquam vel hereticus dixit. Sed quoniam quisquis
restitit veritati et blasphemavit veritatem quod est Christus et post tantam sui
predicacionem apud homines ut verbum caro fieret et habitaret in nobis
quod est filius hominis idem ipse Christus, si non dixit verbum cordis impenitentis
contra spiritum sanctum de quo dictum est: nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto
et de quo rursus dictum est: accipite spiritum sanctum, si cui dimiseritis peccata di-
mittentur eis, id est si penituerit, accipiet per hoc donum remissionem
omnium peccatorum. Similiter et huius quod verbum dixit contra filium hominis quia peccato
ignorancie sive contumacie vel quarumcumque blasphemie non addidit
peccatum impenitencie contra donum dei et graciam regeneracionis vel reconciliacionis
que fit in ecclesia spiritu sancto. Proinde non ideo sentiendum est quemadmodum quidam putant
ideo remitti verbum quod dicitur contra filium hominis non remitti autem quod dicitur
contra spiritum sanctum quia propter susceptam carnem factus est filius hominis homo qua
carne utique maior est spiritus sanctus qui secundum propriam substantiam equalis est patri et uni-
genito filio suo secundum eius divinitatem secundum quam ipse filius unigenitus equalis est
patri et spiritui sancto. Nam si hoc propterea diceret profecto de omnibus blasphemia-
taceret, hec sola irremissibilis videretur que contra filium hominis dicitur, quia eum hominem
solum putarent. Cum vero premissum sit: omne peccatum et blasphemia dimittetur
hominibus, quod et apud alium evangelistam ita positum est: omnia dimittentur
filiis hominum peccata et blasphemie quibus blasphemaverint, profecto dumtaxat et
in blasphemia que contra hominem dicitur ista generaliter concluditur, et tamen irremissibilis
definitur que dicitur contra spiritum sanctum, numquam natura propter formam servi acceptam quod sit maior

spiritus sanctus

Non utique sed post commemorationem omnium peccatorum omnisque blasphemie
eminentius voluit exprimere blasphemiam que dicitur contra filium hominis
quam et si nullo peccato fuerint homines obligati quod commemorat ubi ait
Si non venissem et locutus eis fuissem peccatum non haberent. Quod est in
evangelio secundum Johannem valde grave quod dicitur esse peccatum ubi dicit de seipso spiritu sancto
tunc eis se missurum esse promittit. Ille arguet mundum de peccato et de
iusticia et de iudicio. De peccato quidem quia non crediderunt in me. Ita sunt
dixit illa cordibus impenitentis duricia verba que spiritum sanctum et verbum
quod divinitatis est et filium hominis remittere. Hic fortassis aliquis querat
Ro. utrum tantummodo spiritus sanctus peccata dimittat an et pater et filius. Respondemus
quia et pater et filius. Ipse enim filius de patre dicit: Si dimiseritis hominibus peccata
que et pater et filius. Ipse enim filius dimittet vobis et pater vester peccata vestra. Cuique nos dicimus in oratione dominica
Dimittet vobis et pater vester peccata vestra. Cui nos dicere in oratione dominica
pater noster qui es in celis. Atque inter cetera et hoc petimus dicentes Dimitte
nobis debita nostra. De seipso autem ait: Ut sciatis quia habet potestatem filius
hominis in terra dimittendi peccata. Sic ergo ut neque et pater et filius et spiritus sanctus peccata
dimittunt. Cur illa impenitencia que numquam dimittitur tantum ad spiritus blas-
phemiam dicitur pertinere tamquam qui huic impenitencie peccato fuerit obligatus
dono spiritus sancti resistere videatur quia eo dono fiat remissio peccatorum.
Ro. Ubi et ego considero et ita ut eiciendo demonia an et pater et spiritus sanctus
Sic enim tantummodo quod dicit quia ipse dicit: Pater autem in me manens ipse facit opera.
Ita enim dicit quia ipse facit opera tamquam filius non faciat sed pater manens in filio.
Cum vero alio loco dicit: Patris sui et opera et ego operor. Et paulo post
Quecumque enim ille fecerit hec et filius similiter facit. Et ait alio loco dicit:
Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit. Ita dicit quasi solus faciat.
Sic autem hoc dicitur ut tamen inseparabilia sint opera patris et filii quod credendum
est de spiritu sancto nisi quia et ipse operatur. Nam in eodem loco unde exorta
est de spiritu sancto questio quam discutimus cum filius eiceret demonia ipse tamen ait
Si autem ego in spiritu sancto eicio demonia ergo pervenit in vos regnum dei.
Si ego in spiritu sancto eicio demonia quod potius ad patrem vel a filio quia sua
hic forte quis dicat spiritum sanctum dominum potius ad patrem vel a filio quia sua
non esse ad operandum et ad hoc pertinere quod dominus est in spiritu sancto eicio demonia
quod non ipse spiritus sed ipsum sed facere posuit ut sic intelligatur quod dominus est
in spiritu sancto eicio tamquam diceret per spiritum sanctum eicio. Solet quippe ita loqui
scriptura. Interfecerunt in gladio vel per gladium. Succenderunt in igni vel per ignem.
Et accipit Ihesus cultros petrinos in quibus circumcideret filios Israel
in quibus circumcideret filios Israel. Sed quia post demum spiritus sanctus propria
potestate ... attendat quod dicitur a domino ... Spiritus ubi vult spirat.
Illud vero quod apostolus dicit: Omnia autem hec operatur unus atque idem spiritus
dividens singulis prout vult. Quisquis arbitretur quod ea non operatur pater et filius cum eis
operibus commemoravit et donationes enumeravit domini et operationes virtutum
videntur que ut expulsio demoniorum. Et tamen adiungit et dicit: Dividens
propria singulis prout vult. Non enim inter potestates sed a patre et filio plane
individua. Sic ergo hoc ita dicitur ut tamen inseparabiliter opera trinitatis

Ita autem cum opera patris dicuntur non ea sine filio et spiritu sancto intelligantur operari
et cum opera filii non sine patre et spiritu sancto, et cum opera spiritus sancti non sine patre
et filio. Satis notum est recte credentibus vel etiam ut possunt intelligentibus.
Et ideo dictum esse de patre: Ipse facit opera, quia ab illo sit origo et operum
a quo est existencia cooperancium personarum, quia et filius de illo natus est
et spiritus sanctus principaliter de illo procedit de quo natus est filius et cum quo
illi communis idem spiritus. Et ideo quod ait dominus: Si opera non fecissem in eis que
nemo alius fecit, non ad patrem vel spiritum retulisse, quia et ipsi non sunt in illis
operibus cooperati, sed ad homines apud quos legimus multa facta miracula
et tamen nullo que filius fecit. Et quod ait apostolus de spiritu sancto: Omnia hec operatur
unus atque idem spiritus, non ideo dictum quia non ea cooperatur pater et filius, sed quia in
hiis operibus non sunt multi sed unus spiritus in diversis suis operationibus non casu
ipse divisus. Tametsi manifestum sit vocabulo et narratione dicitur patrem dixisse: Hic est
filius meus dilectus in quo michi complacui. Sed hoc
miraculum de celo sonantis vocis quamvis ad personam patris tantummodo pertineat, cooperatorem
tamen esse filium et spiritum sanctum non negamus, quia et cum in terra filius carnem
portans cum hominibus conversabatur in terra, dicendo non erat et in sinu patris
tamquam unigenitus ubi unquam erat de nube non poterat et sapientia et spiritu alienari
credi potest dixisse patrem operacione vocis suorum sonancium atque transeuncium
a sue sapientie simul et spiritus sancti cooperacione separasse. Et cum non vero verissime dicamus
non patrem nec spiritum sanctum sed filium super mare ambulasse, cuius vestigiis
caro erat illa et plante fluctibus innitentes, ideo tamen opus tanti
miraculi patrem et spiritum sanctum cooperatores esse quis ambigat? Sic et
solum filium verissime dicamus ipsum suscepisse carnem, non patrem aut
spiritum sanctum. Et tamen hanc incarnacionem ad solum filium pertinentem quisquis negat
cooperatam patrem aut spiritum sanctum, non recte sapit. Item dicamus non patrem neque
filium sed solum spiritum sanctum et in columbe specie et linguis velut igneis apparuisse
et dedisse pronunciacionem illis in quos veniat multis et variis
linguis magnalia dei. Ad quod tamen miraculum ad solum spiritum sanctum pertinentem
cooperatorem patrem et unigenitum separare non possumus. Ita sunt locorum
communis trinitatis opera, trinitatis opera unicuique operanti cooperantibus duobus
gentem in illis agendi concordia non in uno deficiente efficacia per agendi
ceteris tenta sunt. Hinc est quod dominus Ihesus in spiritu sancto demones eicit. Et
cum et solus hoc implere non poterat atque ideo adiutorium tamquam huic operi non
sufficiens assumebat. Sed spiritum divisum in semetipsum contra se regnum quo gerebat
expelli que patri et filius non divisit in semetipsis quos venerat. Hinc sicut et peccata
quia per ecclesiam non dimittuntur in eo spiritu dimitti oportebat quo in unum
ecclesia congregatur. Denique si quisquam extra ecclesiam suorum peniteat peccatorum
et huius tanti peccati quo alienus est ab ecclesia dei cor impenitens habeat, quid
ei prodest illa penitencia, cum isto solo verbum dicat contra spiritum sanctum quo alienus est ab
ecclesia, que accepit hoc donum ut in ea in spiritu sancto fiat remissio peccatorum. Quam remissionem
cum trinitas faciat, proprie tamen ad spiritum sanctum intelligitur pertinere.

Remissio peccatorum fit in ecclesia et sp. s.

Ipse est spiritus adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater, ut ei possimus dicere
Dimitte nobis debita nostra. Sicut dicit apostolus Iohannes quoniam Christus manet
in nobis de spiritu quem dedit nobis. Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod
sumus filii dei. Ad ipsum enim pertinet et societas qua efficimur unum corpus
unici filii dei. Unde scriptum est: Si qua ergo exhortatio in Christo, si quod solatium
caritatis, si qua societas spiritus. Propter hanc societatem illi in quos primitus venit
linguis omnium gentium sunt locuti, quia per linguas consociata est socie-
tas generis humani. Sic oportebat per linguas omnium gentium significari
istam societatem filiorum dei et membrorum Christi futuram in omnibus gentibus, quemadmodum
tunc ille apparebat accepisse spiritum sanctum qui tenetur in vinculo pacis ecclesie
que diffunditur in omnibus gentibus. Unde dicit apostolus: Studentes servare unitatem
spiritus in vinculo pacis. At ipse est spiritus patris: ipse filius dicit quod de patre
procedit. Et alio loco: Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui lo-
quitur in vobis. Et quod ipse sit et spiritus filii apostolus dicit: Misit deus spiritum filii sui in cor-
da nostra clamantem abba pater, hoc est clamare facientem. Nos enim non clamamus
sed in illo, id est ipso diffundente caritatem in cordibus nostris, sine qua inaniter clamat
quicumque clamat. Unde rursus dicit: Quisquis autem spiritum Christi non habet, hic non est eius.
Ad quem ergo in trinitate proprie pertinet huius communio societatis? Ad eum spiritum qui est patris
et filii communis. Hunc spiritum quod illi non habeant qui sunt ab ecclesia segregati idem
apostolus apertissime declaravit dicens: Qui se ipsos segregant animales,
spiritum non habentes. Unde in ipsa ecclesia etiam eos qui per nomina hominum quasi in ipsa
eius unitate constitutorum quedam scismata moliebantur, paulus apostolus
arguens inter cetera ait: Animalis autem homo non percipit que sunt spiritus dei, stultitia enim
est illi et non potest scire quoniam spiritaliter diiudicatur. Eos enim qui dixit non percipere i-
sciendo capit, ubi habes in ecclesia constitutos parvulos dicit nondum spi-
tales sed adhuc carnales et lacte alendos non esca. Ut parvulis
in Christo lac vobis potum dedi non escam; nondum enim poteratis, sed nec
adhuc quidem potestis. Ubi dicendo nondum, ut non adhuc perfectionem desperarent,
sic eo tenderent ut sit aliquid quod nondum est. Adhuc enim estis carnales. Et
ostendens unde sint carnales: Cum enim sit inter vos emulatio
nonne carnales estis et secundum hominem ambulatis? Atque id ipsum planius aperiens:
Cum enim quis dicat: Ego quidem sum Pauli, alius autem ego Apollo,
nonne homines estis? Quid ergo est Apollo? quid autem Paulus? ministri per quos cre- 1
didistis. Hi ergo et Paulus et Apollo concordes erant in unitate spiritus et vinculo
pacis. Et tamen eos isti inter se dividendo et pro altero inflati adversus alterum
tempserunt, dicit homines et carnales et animales non valentes percipere que sunt
spiritus dei. Et tamen quia non sunt ab ecclesia segregati parvuli appellantur in Christo.
Volebat eos ut angelos vel deos esse cupiebat, arguebat quod
homines erant in his contentionibus, non quod dixisset sed quod hominum sapiebant. De
illis autem qui sunt ab ecclesia segregati non dicitur quia que sunt spiritus non percipientes
nec ad sensum perceptionis referuntur, sed omnino spiritum non habentes vocantur.
Quoniam ut quisque percipiat quod habet, habet ergo ipsum spiritum in ecclesia constituti

parvuli

in ipso adhuc carnales atque animales quid habeant percipere non valentes intelligere et nosse. Nam quod essent parvuli in Christo nisi renati ex spiritu sancto? Nec mirum videri debet quod quisque habet et quod habet ignorat. Ut enim taceam de omnipotentis domini atque incommutabilis trinitatis unitate quis facile scientiam percipiat quid sit anima, et quis non habet animam.

Postremo ut evidentissime noverimus quod parvuli in Christo non percipientes que sunt spiritus dei habent tamen spiritum dei, Paulum apostolum intueamur, quemadmodum eos ipsos increpans ait: Nescitis quia templum dei estis et spiritus dei habitat in vobis? Hoc utique nullo modo diceret ab ecclesia separatis, qui de istis dictum est spiritum non habentes. Sed nec ille dicendus est esse in ecclesia et ad istam societatem spiritus pertinere qui ovibus Christi corporaliter commixtus est ficto corde. Sed enim spiritus discipline fugiet fictum. Proinde quicumque in scismaticis vel hereticis congregationibus vel potius segregationibus baptizantur quamvis non sint renati spiritu tamquam Ismaheli similes qui secundum carnem natus est Abrahe non sicut Ysaac qui secundum spiritum quia per promissionem, tamen ad catholicam veniunt et societati spiritus aggregantur quem foris procul dubio non habebant, non eis repetitur lavacrum carnis. Non enim defuit et foris posita ista forma pietatis, sed accedit que nisi intus non potest dari unitas spiritus in vinculo pacis. Tales quippe erant antequam catholici essent de qualibus dicit apostolus: habentes formam pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Potest enim esse visibilis forma palmitis et praeter vitem, sed invisibilis vita radicis haberi non potest nisi in vite.

Proinde corporalia sacramenta que portant et celebrant et segregati ab unitate corporis Christi formam possunt exhibere pietatis, virtutem vero pietatis invisibilem et spiritualem in eis esse non potest, quemadmodum nec sensus hominis membrum quando amputatur a corpore. Que cum ita sint, remissio peccatorum quoniam non datur nisi spiritu sancto, in illa tantum ecclesia dari potest que habet spiritum sanctum. Hoc enim fit remissio peccatorum ne princeps peccati spiritus qui in se ipsum divisus est regnet in nobis ut eruti a potestate spiritus immundi templum deinceps efficiamur spiritus sancti, et a quo mundamur accipiendo indulgentiam ipsum accipiamus habitatorem ad faciendam augendam perficiendamque iustitiam. Nam in primo eius adventu cum hii qui eum acceperant linguis omnium gentium loquerentur et stupentes eos qui aderant alloquitur apostolus Petrus, compuncti sunt corde et dixerunt ad Petrum et ad apostolos: Quid ergo faciemus, fratres, monstrate nobis. Et dixit Petrus ad eos: Agite penitentiam et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Ihesu Christi in remissionem peccatorum et accipietis donum spiritus sancti. Utique in ecclesia utrumque fiebat, et peccatorum remissio et doni huius acceptio, quia erat spiritus sanctus. Ideo autem in nomine Ihesu Christi quia tunc eundem spiritum sanctum promittebat. Quem mittet inquit pater in nomine meo. Neque enim habitat in quoquam spiritus sanctus sine patre et filio, sicut nec filius sine patre et spiritu sancto, nec sine illis pater. Inseparabilis quippe habitatio quorum inseparabilis operatio. Sed singillatim plerumque per creature significationes non per suam substantiam demonstrantur, sicut sonantia spatia syllabis occupantibus separatim voce pronuntiantur.

non tamen a corporibus illis intervallis moventes quae tempore separantur. Non enim unquam
dici potest simul tamen esse non possint unde sunt. Sed ut iam sit dictum de re-
missio peccatorum qua in se divisi spiritus eicitur et expellitur regnum in socie-
tate dei unitatis. Ex quo quando fit ipsa remissio peccatorum tamquam proprium opus
sit spiritus patre sane et filio cooperantibus, quia societas est quodammodo patris
et filii ipse spiritus sanctus. Nam pater non communiter a filio et spiritu sancto quia non est pater
amborum, et filius non communiter filius a patre et spiritu sancto, quia non est filius
amborum; spiritus autem sanctus communiter habetur a patre et filio, quia spiritus est unus amborum.
Quisquis ergo reus fuerit impenitencie contra spiritum sanctum in quo unitas et societas
communionis congregatur ecclesie, nunquam illi remittitur, quia hoc sibi clausit
ubi remittitur, et merito dampnabitur cum spiritu qui in seipsum divisus est
et ipse contra spiritum sanctum qui in seipsum divisus non est. Hoc et ipsa evangelica testimonia
nos admonet si ea perscrutemur attencius. Nam apud Lucam quidem non ibi
hoc dicit dominus ubi videtur eis qui dixerunt: In principe demoniorum eicit
demones. Non ei dimitti qui blasphemaverit in spiritum sanctum, unde apparet
non semel hoc a domino dictum, sed ibi quando neglegenter precedentibus quo loco
dictum sit. Loquebatur enim de hiis qui eum confessi sunt vel negaverint
coram hominibus, ubi ait: Dico autem vobis, quicumque confessus fuerit me coram
hominibus, et filius hominis confitebitur eum coram angelis dei; qui autem negaverit
me coram hominibus denegabitur coram angelis. Et ne ex hoc apostolus Petrus
desperaret salus qui eum coram hominibus ter negavit, continuo subiecit: Et
omnis qui dicit verbum contra filium hominis remittetur ei; ei autem qui in spiritum sanctum
blasphemaverit non remittetur. Illa scilicet blasphemia cordis impenitentis
qua resistitur remissioni peccatorum que fit in ecclesia per spiritum sanctum, quia
blasphemiam Petri quando habuit quem mox penituit quando amare flevit
victoque spiritu qui in seipsum divisus est et qui eum vexandum poposcerat
contra quem pro illo dominus rogaverat ne deficeret fides eius, accepit et ipsum
cui non resistit spiritum sanctum ut non solum ei remitteretur peccatum, sed per eum
predicaretur et daretur remissio peccatorum. Aput duos autem alios ewangelistas
per quos narratur ut de blasphemia spiritus hec sententia diceretur causa extitit
ex commemoratione spiritus immundi qui in seipsum divisus est. Nam et de
domino dicebant quod in principe demoniorum eiceret demones. Ubi ipse dominus ait
in spiritu sancto eiceret demones, ut spiritus qui non est in se divisus eum qui in se
divisus est vincat atque eiciat. Ille autem homo reus perditione remaneat
qui hunc qui in se divisus non est pace per impenitenciam cum ipse detestat.
Hoc enim Marcus ita narrat: Amen dico vobis quia omnia hominibus dimittentur
peccata et blasphemie quibus blasphemaverint; qui autem blasphemaverit
in spiritum sanctum non habet remissionem in eternum, sed reus erit eterni delicti. Hoc
verba domini cum dixisset sua, deinde quoniam dicebant quod dicebat spiritum in-
mundum habet, ut ostenderet hinc fuisse exortam causam ut hoc diceret eo
quod dicebant eum in Belzebub principe demoniorum demones pellere,
non quia esset blasphemia que non remitteretur, cum hec remittatur. Sed ita peccati
tenaciter consequitur. Sed propter hunc dixi causam extitit ut a domino illa sententia proferretur.

Ita mencio est spiritus immundi que adversum seipsum divisum dominus ostendit propter spiritum
sanctum qui non solum adversum se divisus non est sed quos colligit efficit
indivisos, peccata que adversum se divisa sunt dimittendo. eos quos inun-
datos inhabitando ut sit quemadmodum scriptum est in actibus apostolorum
multitudinis credencium erat cor unum et anima una. Huic dono remis-
sionis non resistit nisi qui duriciam cordis impenitentis habuerit.
Nam alio loco dixerunt iudei de domino quod demonium haberet. nec tamen
ibi aliquid dixit de blasphemia spiritus sancti, quoniam non ita obiecerunt spiritum
immundum ut ipse divisus ex eorum verbis posset ostendi sicut beelzebub a
quo demones eici posse dixerunt. In hac vero leccione quam multo
manifestius aperuit dominus quid hic vellet intelligi. quippe dicat verbum
contra spiritum sanctum. Huic unitati contra corde impenitenti resistit ubi in spiritu
sancto fit remissio peccatorum. Hunc enim spiritum sanctum non habent ut iam domini
qui et sacra portantes atque tenentes ab eius congregacione se separa-
rent. Nam ubi dixit de divisione sathane adversus sathanan
et quippe in spiritu sancto eicit demones utique in spiritu qui non est adversus
seipsum sicut se divisus. Ubi continuo ne putarent illos qui sub nomine Christi extra eius
ovile conventicula sua congregat quisquam putaret et regnum Christi
adversum se esse divisum. Qui non est mecum contra me est et qui
non congregat mecum spargit. Ut illos ostenderet ad se non pertinere qui extra
congregacionem vellent congregare sed spargere. Deinde subiunxit Ideo dico
vobis omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus spiritus autem
blasphemie non remittetur. Quid est hoc? Ideo sola spiritus blasphemia non
remittetur, quia qui non est cum Christo contra ipsum est et qui non cum illo congregat spargit.
Ideo utique Qui non cum illo congregat quolibet sub eius nomine congreget
non habet spiritum sanctum. Hic omnino hic nos compellit non alibi intelligere fieri
posse remissionem omnis peccati omnisque blasphemie nisi in Christi congregatione
que non spargit. Congregatur quippe in spiritu sancto qui non est contra seipsum divi-
sus sicut ille immundus spiritus. Et propterea omnes congregaciones vel potius disper-
siones que se Christi ecclesias appellant et sunt inter se divise atque contrarie
unitatis congregacioni que vera est ecclesia eius inimice. Non quidem
eius habent nomen ideo ad eius pertinent congregacionem. pertinerent autem
si ipse spiritus sanctus quo sociatur eius congregacio adversum seipsum divisus esset.
Hoc autem quia non est. Qui enim non est cum Christo contra ipsum est et qui cum illo non congregat
spargit. ideo peccatum omne atque omnis blasphemia dimittetur hominibus
in hac congregacione quam in spiritu sancto et non adversum seipsum diviso congre-
gat Christus. Spiritus autem sancti illa blasphemia qua fit ut corde impenitenti huic
tanto dono dei usque in finem vite istius resistatur non remittetur. Nam
et si quisquam ita sit contrarius verbo ut contra eum loquatur non in spiritu sancto sed unico
filio dei, tamen propterea nobiscum ut nobiscum loqueretur filius hominis esse voluit
velud contra remittere ei eum penitendo quia convertitur ad dei benignitatem qui
mortem impii nollet quam ut revertatur et vivat de cetero sue spiritum sanctum

Spiritus blasphemie :-

ut quicumque in eo peccata dimittit, dimittantur ei. Quisquis autem huic dono
extiterit inimicus, ut non illud per penitentiam petat, sed ei per impenitentiam
contradicat, fit irremissibile; non quodcumque peccatum, sed contempta
vel etiam expugnata ipsa remissio peccatorum. Atque ita dicitur verbum con-
191. Ita fit [?] tra spiritum sanctum, cum ex dispersione ad congregationem nunquam pervenerit, que ad
remittenda peccata accepit spiritum sanctum. Sed ad quam congregationem etsi
Sacerdotes mali dimittunt peccata per malum clericum, sed tamen catholicum ministrum, reprobum et fictum, ab ac-
cessit corde non ficto, in ipso spiritu sancto remissionem accipit peccatorum;
qui in ipsa ecclesia in isto tempore velut area cum palea trituratur, sic
operatur, ut nullius veram confessionem aspernetur, nullius simulatione fallatur,
atque ita reprobos fugiat, ut etiam per eorum ministerium probos colligat.
Unum ergo suffragium est, ne sit irremissibilis blasphemia: cor
impenitens caveatur. Nec aliud prodesse penitentiam credatur, nisi ut teneatur
ecclesia, ubi remissio peccatorum datur, et societas spiritus in pacis vinculo
custodiatur. Ut potui difficillimam questionem situ [?] aliquatenus potui
domino miserante atque adiuvante tractavi. Quicquid tamen in eius difficultate
apprehendere non valui, non imputetur ipsi veritati, que salubriter probos
et in occultatione exercet, sed infirmitati mee, qui vel intelligenda
conspicere vel inspecta explicare non potui. De his autem que forte potuimus
et cogitando investigare et expedire dicendo, illi sunt agende gratie,
a quo quesivimus, a quo petivimus, ad quem pulsavimus, ut haberemus
unde nos meditando aleremur et vobis loquendo ministraremus.

De verbo ewangelii secundum Matheum, ubi dominus ait: Aut facite arborem bonam et fructum eius bonum etc.

Admonuit nos dominus Ihesus Christus,
ut bone arbores simus et bonos fructus habere possimus.
Mt. 12. Ait enim: Aut facite arborem bonam et fructum eius bonum, aut
facite arborem malam et fructum eius malum; de fructu enim arbor
cognoscitur. Ubi ait: Facite arborem bonam et fructum eius bonum,
hec utique non est admonitio, sed preceptum salubre, cui obedire necessaria est.
Ubi autem dicit: Facite arborem malam et fructum eius malum, non preceptum
est ut faciatis, sed admonitio ut caveatis. Contra hos enim dixit,
qui putabant se, cum mali essent, bona loqui posse vel bona opera
habere. Hoc dominus Ihesus dicit non posse. Prius enim mutandus homo, ut opera
mutentur. Si enim manet in eo quod malus est, bona opera habere non potest;
si manet in eo quod bonus est, mala opera habere non potest. Quem autem a
domino bonum invenit, cum Christus pro impiis mortuus est? Omnes ergo ma-
las arbores invenit, sed dedit potestatem filios dei fieri credentibus in nomine
eius. Quisquis bonus [?] est, mutandus homo ut opera mutentur, vel hodie homo
bonus est, id est arbor bona, mala inventa est et bona facta est. Et si quando venit
malas arbores eradicare vellet, que remansisset quod non dign[a]
esset eradicari? Sed venit prius erogare misericordiam, ut postea exerceat iudicium,
cui dicitur: Misericordiam et iudicium cantabo tibi, domine. Dedit ergo credentibus
remissionem peccatorum; noluit et de preteritis rationes habere cum eis. Dedit
remissionem peccatorum, fecit arbores bonas, distulit securim

de securi. De hac securi Iohannes loquitur dicens: Iam securis ad radicem arborum
posita est. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem
mittetur. De hac securi paterfamilias comminatur in ewangelio dicens: Ecce
triennium est quod venio ad hanc arborem et fructum in ea non invenio. Nunc
ideo locum evacuat, proinde amputetur. Et intercedit colonus dicens:
Domine dimitte illam et hoc anno, circumfodiam eam et adhibeam cophinum
stercoris, si fecerit fructum bene, sin minus veniens amputabis eam.
Tamquam per triennium dominus visitavit genus humanum, hoc est tribus
quibusdam temporibus, scilicet tempore ante legem, sub lege, et in novo quod est tempus
gratie. Nam signo visitavit humanum genus ante legem, unum Abel, unum Enoch,
unum Noe, unum Abraham, unum Ysaac, unum Iacob, quorum se dominum dici
voluit, et tamen omnes isti erant quasi rari homines dei etc. Ego sum
inquit deus Abraham et Ysaac et Iacob. In lege autem signo visitavit et
ipsam legem non dedit. Post legem venit in tempore paterfamilias, passus est
mortuus est et resurrexit, spiritum sanctum dedit, et ewangelium per totum orbem predicari fecit,
et adhuc quedam arbor infructuosa remansit. Est quedam adhuc
pars generis humani adhuc se non corrigit. Intercedit colonus pro plebe,
orabat apostolus: Flecto inquit genua mea ad patrem, pro quo ut in
caritate radicati et fundati valeatis comprehendere cum omnibus sanctis
que sit latitudo et longitudo, altitudo et profundum. Cognoscere
et supereminentem scientiam caritatis Christi ut impleamini in omnem plenitudinem
dei. Flectendo genua pro nobis intercedit apostolus patrem familias ne
eradicemur. Quod quo contra est ut veniat agamus ut infructuosos
nos non inveniat. Circumfossio arboris est humilitas penitentis.
Omnis enim fossa humilis. Cophinum stercoris sordes peccati, quas cum
stercore vilia et tamen si bene utaris sunt fructuose. Sit ergo unusquisque
arbor bona non se arbitretur habere fructus bonos. Si manet ar-
bor mala non edit fructus bonos. Ut sit arbor bona muta cor et
mutabis opus. Extirpa cupiditatem planta caritatem. Sicut enim est
radix omnium malorum cupiditas sic et radix omnium bonorum caritas.
Quid ergo homines murmurant inter se vel contendunt dicentes quid est bonum.
O si sciretis quid est bonum, quod habere nobis non est valde bonum, quod
cum non nobis hoc est bonum. Nobis enim habere sanitatem corporis est bonum. Nec tamen
putes magnum bonum esse quod habent et mali. Aurum et argentum habere
nobis esse et hoc dico bonum est, sed si bene fueris usus. Bene autem non uteris si
malus fueris, ac per hoc aurum et argentum, sed quia bonis bene est et in usum
bonum conversum. Honorem habere nobis bonum est, sed et hoc si bene utaris, quoniam
multis horum occasio exitii fit, quam multis horum ministerium bonorum operis
fuit. Distinguamus ergo bona ista si possumus quia de bonis verbis loquimur
et hic nunc est. Quid sit quisque cogitare debeat non ut in semetipsum ocu-
los convertat, in se discutiat, se discuciat, se inspiciat, se querat et se inve-
niat et quod displicet necet et quod placet optet et plantet. Nunc i-
pse homo inanem invenit meliorem bonum ut quasi est avidus exteriore bonorum

Visitat deus ter homines
Ante legem
In lege
Post legem

Bonum multiplex
Corpus
Aurum
Honor

Ecce quis potest plena bonis arca, inanis conscientia. Bona vis facere et bonus non vis esse. Non vides erubescere te debere de bonis tuis? Si domus tua plena est bonis et te habet malum, quid tibi est quod vel malum habere dicis? Nichil omnino: non uxorem, non filium, non filiam, non servum, non ancillam, non villam, postremo nec caligam, et tamen vis habere malam vitam. Rogo te, prepone vitam tuam caligae tuae. Omnia que circumiacent oculis tuis elegantia et pulchra et cara sunt, et tu ipse vis esse vilis ac fetidus? Si posset tibi respondere bona quibus plena est domus tua, que habere optasti, que perdere timuisti, nonne tibi clamaret: Sicut tu nos bona vis habere, sic et nos volumus bonum habere dominum. Tacita voce interpellat contra te dominum tuum. Ecce bona tanta dedit vivit et ipse malus est. Et vide si prodest quod habet, cum ille qui omnia dedit non habet. Quia ergo admonitus hiis verbis meis et forte compunctus queris quid sit bonum, quale bonum, unde bonum, bene intellexisti hoc te querere debere. Audi ergo querenti et dicam: hoc est bonum quod non potes invitus amittere. Potes enim aurum perdere et nolens, potes domum, potes honores, potes ipsam corporis salutem. Bonum vero quo vere bonus es nec invitus accipis nec invitus amittis. Quero ergo quale sit hoc bonum. Psalmus quidam admonet nos rem magnam, quam quemadmodum audistis cantavimus: Filii hominum usquequo graves corde, ut quid diligitis vanitatem et queritis mendacium? Et ad hoc quasi ait: quid querendum est? Scitote quoniam magnificavit dominus sanctum suum. Iam Christus venit, iam magnificatus est, iam surrexit et ascendit in celum, iam nomen eius per totum mundum predicatur. Quousque graves corde? Sufficiat preterita tempora, iam magnificato sancto, quousque graves corde? Post tantum quid restat nisi sermo, quousque graves corde, ut quid diligitis vanitatem et queritis mendacium? Adhuc vana, adhuc inutilia, adhuc pompatica et volatica? Ista vero sancto magnificato adhuc ista requiruntur? Iam clamat veritas et adhuc queritur vanitas? Quousque graves corde? Merito fortiter flagellatur hic mundus. Cognovit enim verba domini hic mundus. Et servus inquit nesciens voluntatem domini sui et faciens digna plagis vapulabit paucis. ꝯvent quat voluntatem domini sui. Servus ergo nesciens voluntatem hoc erat mundus antequam magnificaret sanctum suum. Servus erat nesciens voluntatem domini sui. Hic est mundus ex quo magnificavit dominus sanctum suum et non facit voluntatem qui vapulabit multis. Quid ergo miraris si mundus multa vapulat? Servus est sciens voluntatem domini et faciens digna plagis. Noli ergo recusare vapulare multis. Quod si non vult audire preceptorem, iuste patiatur ultorem. Vel non timeat castigatorem cum videat se plagis dignum ut inveniat. Per Christum dominum nostrum. Amen.

Sermo de evangelio secundum Matheum ubi dominus Christus super aquas maris ambulat et de Petro apostolo.

cap. 16. Evangelium quod recentissime recitatum est de domino Ihesu Christo qui super aquas maris ambulavit et de apostolo Petro qui ambulans timendo titubavit

et diffidendo mersus, confitendo vero surgens emersit. Admonet nos intellige-
re mare presens seculum esse, petrum vero apostolum ecclesie vnice typum. Ipse enim petrus
in apostolorum ordine primus et in christi amore promptissimus, sepe vnus respondet
pro omnibus. Ipse idem quando dominus ihesus christus requireret quem nam eum homines
dicerent esse, et opiniones varias hominum discipuli redderent, rursum
quando dominus interrogaret et diceret: Vos autem quem me esse dicitis? Respondit petrus:
Tu es christus filius dei viui. Vnus pro multis dedit responsum, vnitas in multis.
Tunc ei dominus ait: Beatus es symon bariona, quia non tibi reuelauit caro et
sanguis, sed pater meus qui in celis est. Deinde addidit: Et ego tibi dico, tamquam
diceret: quia tu dixisti michi: Tu es christus filius dei viui, et ego tibi dico: tu es
petrus. Symon quippe antea vocabatur; hoc autem ei nomen ut petrus
appellaretur a domino impositum est, et hoc ea figura ut significaret ecclesiam.
Quia enim christus petra, petrus populus christianus. Petra enim principale nomen est.
Ideo petrus a petra, non petra a petro, quomodo non a christiano christus, sed a christo
christianus vocatur. Tu es ergo inquit petrus, et super hanc petram quam confes-
sus es dicens: Tu es christus filius dei viui, edificabo ecclesiam meam, id est super
meipsum filium dei viui edificabo ecclesiam meam. Super me edificabo
te, non me super te. Nam volentes homines edificari super homines dicebant:
Ego quidem sum pauli, ego autem apollo, ego vero cephe, ipse est petrus.
Et alii qui nolebant edificari super petrum sed super petram: ego autem
sum christi. Apostolus autem paulus ubi cognouit se eligi et christum contempni, di-
uisus est inquit christus? Numquid paulus pro vobis crucifixus est, aut in nomine pauli
baptizati estis? Quomodo non in nomine pauli, sic nec in nomine petri, sed in nomine christi: ut petrus
edificaretur super petram, non petra super petrum. Idem ergo petrus a
petra cognominatus beatus, ecclesie figuram portans, apostolatus princi-
patum tenens, continuo post paululum audito quod super petram edi-
ficata esset, postea quam audiuit futuram domini passionem quam predixerat
ea cito futuram discipulis suis, displicuit ei. Timuit ne perderet
moriente quem confessus fuerat vite fontem. Turbatus est dicens: Absit
a te inquit domine, non fiat istud. Propicius tibi esto deus, nolo te mori.
Petrus dicit christo: Nolo te mori. Sed melius dicebat christus: Volo pro te
mori. Deinde continuo reprehendit quem paulo ante laudauerat, et quem
beatum dixerat sathan appellat: Redi inquit post me sathana,
scandalum michi es. Non enim sapis que dei sunt sed que sunt hominis. Quid
nos vult facere ex hoc quod sumus, qui sic culpat quia homines
sumus? Vultis scire quid nos velit facere? Audite psalmum: Ego dixi
dii estis et filii excelsi omnes. Sed humana sapiendo, vos autem sicut
homines moriemini. Idem ipse petrus paulo ante beatus, postea sathanas,
in momento vno, inter paucula verba. Miraris diuersa nomina? Diuersas atten-
de causas. Postea quid miraris quod paulo ante beatus, postea sathanas? Atten-
de causam quare beatus: quia non tibi reuelauit caro et sanguis sed pater meus qui in celis est. Ob beatus

Ecclesia habet in se duplices homines scilicet firmos et infirmos

quia non tibi caro et sanguis revelavit. Si enim caro et sanguis hoc tibi revelavit de
tuo, quia tu non caro ac sanguis tibi revelavit, sed pater meus qui in celis est,
de meo non de tuo. Petre de meo quia omnia que habet pater mea sunt.
Ecce audisti tamen quare beatus et quare petrus. Petre autem tibi quod confes-
sionis et repetendum nimis. Petre quare? non de tuo. Non enim sapis ea que dei
sunt sed que sunt hominum. Hec intuentes nos esse membrum discamus quid
de deo quid de nobis. Tunc enim non titubabimus, tunc in petra funda-
bimur, fixi et stabiles contra adversus ventos ymbres flumina
temptationes videlicet presentis seculi. Illum tu videte petrum qui tunc erat
figura nostra: modo fidit, modo titubat, modo immortalem confitetur, modo timet
ne moriatur. Proinde quia ecclesia Christi habet firmos habet et infirmos, nec sine
firmis potest esse nec sine infirmis. Unde dicit apostolus paulus: Debemus autem nos
firmi infirmorum onera sustinere. In eo quod dixit petrus tu es Christus filius dei
vivi firmos significat; in eo autem quod trepidat et titubat et Christum pati non
vult mortem timendo vitam non agnoscendo infirmos ecclesie significat.
In isto ergo uno apostolo id est petro in ordine apostolorum primo et precipuo in
quo figurabatur ecclesia utrumque genus significandum fuit id est firmi et infirmi
quia sine utroque non est ecclesia. Hinc ergo et quod modo lectum est: Domine iube
me venire ad te super aquas. Si tu es iube me. Non enim possum hoc in
me sed in te. Agnovit quid sibi esset a se quid ab illo cuius voluntate se
credidit posse quod nulla humana infirmitas posset. Ergo si tu es iube quia
cum iusseris fiet. Quod ego non valeo presumendo tu potes iubendo.
Et dominus Veni inquit. Et sine ulla dubitatione petrus ad verbum
iubentis ambulavit ad presentiam hoc regentis sine ulla cunctatione
desilit in aquas et ambulare cepit. Potuit quod non in se sed in domino.
ꝯh nemo potest in paulo, nemo in petro, nemo in alio ullo apostolorum hoc potest in domino.
Ideo bene paulus utiliter se contempnens illum commendabat. Numquid
paulus inquit crucifixus est pro vobis aut in nomine pauli baptizati estis? Non ergo in me
sed mecum, non sub me sed sub illo. Ergo ambulavit petrus super aquas iussu
domini sciens hoc a se habere non posse. Fide valuit quod humana infirmi-
tas non valeret. Hii sunt firmi ecclesie. Attendite audite intelligite
agite. Neque enim agendum est cum firmis aliter ut sint infirmi, sed
agendum est cum infirmis ut sint firmi. Multos enim impedit a fir-
mitate presumptio firmitatis. Nemo erit deo firmus nisi qui se a seipso
sentit infirmum. Pluviam voluntariam segregans deus hereditati tue.
Quid preditis qui quod dicturus sum nostis? temporis velocitas vel seq-
uentis tarditas. Hoc dixi et hoc dico. Audite capite facite. Nemo a deo
fit firmus nisi qui a seipso sentit infirmum. Pluviam ergo voluntariam
segregans deus hereditati sue. Etenim infirmata est, tu vero perfecisti eam,
quia pluviam voluntariam segregasti. Non attendens hominum merita
sed tuam gratiam et misericordiam. Infirmata est ergo ipsa hereditas et agnovit se
infirmam in se ut fiat firma in te. Non firmaretur si non infirmaretur ut abs te

perficeretur

ut

vide hunc hec dicentem portiunculam paulum minimum infirmatum. quid dicit
non sum ydoneus vocari apostolus quia persecutus sum ecclesiam dei. Cur ergo apostolus
es? gratia dei sum id quod sum. Non sum ydoneus, sed gratia dei sum quod sum.
In quo firmatus est paulus, tu non perfecisti eum. Ideo quia gratia dei
quod est, vide quid sequatur. Et gratia eius in me vacua non fuit. sed
plus omnibus illis laboravi. Vide ne presumptione perdas quod infir-
mitate munisti. Bene hoc bene. Non sum ydoneus vocari apostolus, gratia eius sum
quod sum. Et gratia eius in me vacua non fuit. Omnia optime. sed plus
omnibus laboravi. Quasi cepisti tribuere quod paulo ante deo de-
deras. Agnosce et sequere. Non ego autem sed gratia dei mecum. Bene infirme
firmissime eris exaltatus quia non es ingratus. Tu es idem paulus
ipse iste parvus tunc modo magnus. tu es qui ter dominum rogasti ut sti-
mulus carnis angelus sathane a quo colaphizabaris auferretur
a te. Et quid dictum est? quid audisti quando hoc petisti? sufficit tibi gratia mea
nam virtus in infirmitate perficitur. Ecce enim infirmatus est, tu non perfecisti
eum. Sic et petrus. Iube me venire ad te super aquas. Homo audeo
sed non hominem rogo. Iubeat deus homo ut possit homo quod non potest homo.
Veni inquit. Et descendit et cepit ambulare super aquas. Et potuit petrus
quia iusserat petra. Ecce quid petrus in domino. quid in se? Videns ventum
validum timuit. Et cum cepisset mergi exclamavit. Domine pereo
libera me. presumpsit de domino, potuit de domino, titubavit ut homo
rediit ad dominum. Si dicebam motus est pes meus. psalmus loquitur. Sunt can-
tici vox est si agnoscamus et nostra, ymo si velimus et nostra est.
Si dicebam motus est pes meus. Ecce motus in eo quia meus. Et quid se-
quitur? Misericordia tua domine adiuvabat me. Non virtus mea sed misericordia tua. Numquid
enim deus deseruit titubantem quem audivit invocantem. Ubi est illud? Quis
invocavit dominum et desertus est ab eo. Ubi est et illud? Omnis qui invocaverit
nomen domini salvus erit. Continuo porrigens adiutorium dextere
sue levavit mergentem et increpavit diffidentem. Modice fidei quare dubitasti
De me presumpsisti de me dubitasti. Eya fratres sermo concludendus est.
Attendite seculum quasi mare. ventus validus et magna tempestas. Unicuique
sua cupiditas tempestas est. Amas deum, ambulas super mare,
sub pedibus tuis est seculi tumor. Amas seculum, absorbebit te. Amato-
res suos vorare novit, non portare. Sed cum fluctuat cupiditate
cor tuum, ut vincas cupiditatem tuam invoca christi divinitatem. Putas te esse
contrarium ventum quando est huius seculi adversitas? quando enim bella, quando tumultus,
quando fames, quando pestilentia, quando unicuique homini et singulo evenit privata
calamitas, tunc putatur ventus adversus, tunc putatur deus invocandus.
Quando autem temporali felicitate seculum arridet, quasi non est ventus contrarius. Noli hinc
interrogare temporis tranquillitatem, interroga sed tuam cupiditatem. Vide
si tranquillitas est intra te. Vide si non te subvertit ventus interior. hoc vide.
Magne virtutis est cum felicitate luctari ne illiciat, ne corrumpat,
ne ipsa subvertat felicitas. Magne inquam virtutis est cum felicitate

luctari

Virtutis magne est luctari cum felicitate

magne infelicitatis est a felicitate vincas, dicite calcare scelus, memento te
fidei christi. Et si motus es per temptaciones si titubas si aliquid non superas si mergi
incipis, dic domine perco libera me. Dic perco ne peream. Solus enim a
morte carnis liberat te qui mortuus est in carne pro te. [illegible]
Iussit ihesus discipulos suos ascendere in naviculam. lx

cap. lx

Quociens cumque legere audimus naviculam periclitatem in
periclitationibus fluctuantem petrum mementote christum autem dicite
In qua cum omnibus navigabat expectantes misterium regnantes
cum eum possumus operibus que leguntur in textu aliquid mistice significa-
cionis exsculpere qui de abstrusis favorum cellis mella producimus
vel christi discipulos imitantes spicas manibus confricamus ut ad la-
tencia grana perveniamus et cibum vitam inveniamus. Ascendit ergo dominus in
ihesus christus ut levemus et in monte solus orare. Montis altitudo est quod celi
altitudo altius celo, quibus nos in celum ascendit nomine operacione fidei
nostra. Curat autem solus ascendit quia nemo ascendit in celum nisi qui de celo
descendit filius hominis qui est in celo. Et cum venit et in fine convenit et omnes
suos sua membra collegit ac levavit in celum et tunc solus as-
cendet quia caput cum corpore suo unus est christus. Nunc autem solum caput
ascendit mediator dei et hominum homo christus ihesus. Ipse ascendit solus orare
quia ipse ascendit ad patrem pro nobis interpellare. Interim venit dominus
orat in excelso navicula turbatur fluctibus in profundo quia insur-
gunt fluctus potest ipsa navicula turbari sed quia christus orat non potest mergi.
Navicula quippe ista forte ecclesiam significat turbulentum
mare hoc seculum. Ecclesiam ab inpiis nostris maior est pars persecutorum
indicit certe et quantum in ipso est bannum nomine conatur extinguere
Super naviculam est quanta undas confingit. Ergo in hijs temp-
tacionibus erigatur antempna ut suspensa arbor crucis figitur
hanc sanguine respiciat et non deficiat, quia sic dicit apostolus petrus
christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius. Dicit et beatus Johannes:
Sic pro nobis christus animam suam posuit, sic et nos debemus pro fratribus animas
ponere. Huic ergo antempne id est cruci christi semper conversacio et pura
confessio tempus cadere vela religetur et huc illa nostra fluctibus abluatur
vestisque tendatur ut sine macula et ruga inveniatur. Contentus
mare seviat, ventus incubat, in fluctus navis ista turbetur
tamen non mergatur. Denique per gerea quam navis hec edificata est in urbem
atque inde certe mare pelagi huius frementis emissa est estuarium vo-
lumina undarum et furencium salvavit eorum. Ducta huc atque
illuc ceterum fuit omnes gencium littoribus appulsum et pugnas maris
quociens venit advectus. Cum enim tam perveniret terra ut quum per
primam remissio peccatorum regnum celorum tum oportebat christum
pati et resurgere a mortuis tercia die, et predicari in nomine eius penitenciam
et remissionem peccatorum per omnes gentes incipientibus ab iherusalem. Venit
ergo dominus ad visitandos discipulos suos qui turbabantur in mari quarta

Ecclesia potest turbari sed non mergi

Antempna ut s[ecundum] pap[iam] et legitur
in textu est malus navis cui velum
appenditur velum. dicta quia ante
[illegible] . Nota [illegible] est
Nota tulit antempnis [illegible] [illegible] manus.

vigilia noctis. Quarta vigilia noctis extrema pars noctis, vigilia una
tres horas habet ac per hoc nox iiii^or vigilias habet ternis horis per singu-
las vigilias distributis. Quarta ergo vigilia noctis hoc est pene
iam nocte finita. Sic veniet in fine seculi iugiter nocte transacta ad
iudicandos vivos et mortuos. Venit enim nunc sicut audistis
valde mirabiliter ambulans super mare. Surgebat fluctus sed
calcabatur. Frementes pelagus sub domini vestigio inclinabat.
Sed tu cum voles noles quem portabat. Quantumlibet tumides scilicet pelagus
tes quem consurgat premit eorum caput. Cum vero appropinquaret navi
tule turbati sunt pre timore discipuli et exclamaverunt putantes
phantasma esse. Quibus dominus ait habete fiduciam ego sum nolite
timere. Quasi ego sum non sum phantasma quod putatis, agnosci-
te quem videtis. Ad hanc vocem exiliit petrus et ait domine si tu
es iube me venire ad te super aquas. Si tu es non miror quod so-
lida carne super liquentis elementi terga suspendis. Quasi cum mirum si-
conditori suo creata famula. Hoc ego non miror fac quod mirer
Ambulet petrus. Fac quod mirer. Iube me venire ad te super
aquas. Scio enim quod corpus humanum nec lege non sinit in fluctibus
liquidis herere fixa vestigia. Sed attendat dominum quoniam et paulum
lunam vel sicut legis existanem. Si tu es iube me venire ad te super aquas
tu deus es. Ego homo sum. Voluisti de meo homo infinite in carne
qua portas. Habeam et ego de tua potestate ut unda me portet
domine si tu es iube me venire ad te super aquas. Quo enim vadit in
mundum novit viam si tu iusseris qui propter nos factus es via. Et
dominus venire. Nec dubitavit petrus audivit dominum vocantem mox
descendit ad ubi. Cito credidit quia fidelis homo erat. Sed cum surrexe-
rit ventus validus titubavit quia homo erat. Titubatio ista fuerat quo-
niam fidei fuit. Sed ubi exclamavit fides iterum resurrexit
non ambularet nisi crederet sed nec mergeretur nisi dubitaret. In petro
itaque omnibus omnium consideranda condicio est. Ut si nobis aliquis
temptationum ventus conatur subvertere vel unda submergere cla-
memus ad Christum. Quidem clamemus oremus. Porriget ille
manum et eruet de profundo. Etenim manu eius deducat nos
et continebit nos dextera eius. Dominus nos ad sempiterna sua per-
ducat promissa. Amen. Feria tercia in quadragesima. Si peccaverit in te frater mt. 18.
tuus corripe eum inter te et ipsum. 17.

Hesterna die sanctum evangelium ammonuit nos non neglige-
re peccata nostra. Si peccaverit inquit in te frater tuus corripe eum
inter te et ipsum, si te audierit lucratus eris fratrem tuum. Si
autem contempserit adhibe tecum duos vel tres ut in ore duorum
vel trium testium stet omne verbum. Si autem et ipsos contempserit dic
ecclesie. Quod si etiam contempserit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Ho-
dierna autem die ad eandem pertinet capitulum quod post hoc quod modo cum
legeretur audivimus. Cum enim dixisset hoc dominus petro subiecit et rogavit

Dnica .22.

nigrum quotiens ignosceret fratri qui in illum peccasset et quesivit utrum suffi-
ceret septies. Deinde narravit similitudinem valde terribilem quod simile est
regnum celorum homini patrifamilias qui posuit rationem cum servis suis inter quibus
invenit debitorem decem milium talentorum et cum iussisset omnia que habebat
venundari et omnem eius familiam et ipsum vendere et debitum solveret
advolutus genibus domini sui rogabat cum dilatione invenit remissionem
misertus est enim dominus eius sicut audivimus et omne debitum dimisit illi.
At ille debito liber sed iniquitatis servus postea quam egressus est a facie
domini sui invenit et ipse debitorem suum qui debebat ei decem milia
talentorum quantum ipsius debitor fuit sed centum denarios. Cepit
autem suffocatum trahere et dicere Redde quod debes. At ille rogabat
conservum suum sicut ille rogabat dominum, sed non iste talem invenit servum qualem ille
dominum non solum remittere illi debitum noluit sed nec dilationem dare.
Extortum rapiebat ad solutionem iam debito domini liber. Displi-
cuit conservis et renuntiaverunt domino suo quod actum esset, et dominus fecit
adesse servum et dixit ei. Serve nequam cum non tanta deberes misertus tui
omnia dimisi. Nonne ergo et te oportebat misereri conservi tui sicut et ego tui
misertus sum. Et iussit omnia que illi dimiserat exigi. Ergo hanc similitudinem
ad nostram instructionem proposuit et admonendo perire nos noluit.
Sic inquit et vobis faciet pater vester celestis si non remiseritis unusquisque
unum fratribus vestris ex cordibus vestris. Ecce fratres res in aperto est admonitio
utilis et valde salubris. Obedientia debetur quod iussum est impleatur.
Etenim omnis homo et debitor est deo et debitorem habet fratrem suum. Quis enim
qui non sit debitor deo nisi in quo nullum potest inveniri peccatum. Quis autem
qui non habeat debitorem fratrem nisi quem nemo peccavit. Putas ne
quisquam inveniri in genere humano reperiri potest qui non et ipse aliquo peccato obstrictus
sit fratri suo. Debitor ergo omnis homo habens, et ipse debitorem. Deus
deus iustus constituit tibi regulam in debitore tuo quod faciet et ipse cum
suo. Duo enim sunt opera misericordie que nos liberant que breviter ipse dominus posuit in
evangelio. Dimittite et dimittetur vobis. Date et dabitur vobis. Dimittite et
dimittetur vobis ad ignoscendum pertinet. Date et dabitur vobis ad prestandum
beneficium pertinet. Quod ait ad ignoscendum et tu tibi ignosci vis et
habes alium cui tu possis ignoscere. Rursum quod pertinet ad tribuendum
beneficium petit te mendicus et tu es dei mendicus. Omnes enim quando oramus
mendici dei sumus. Ante ianuam magni patrisfamilias stamus immo et
prosternimur supplices ingemiscimus aliquid volentes accipere quod ipsum
ad ipse deus est. Quid a te petit mendicus. Panem. Et tu quid petis
a deo nisi christum qui dicit Ego sum panis vivus qui de celo descendi. Ignosci
vobis vultis. Ignoscite. Remittite et remittetur vobis. Accipere vultis.
Date et dabitur vobis. Sed quid in hac apta precepta de more possit
audite in remissione ubi necia petitur et ab ignoscite debere hoc
propter more quod et petrum monuit. Audivistis de domino ignoscere sufficit
usque septies. Non sufficit ait dominus. Non dico tibi usque septies sed usque septuagies

dimittendum est
septuagies
septies.

septies. Iam tu enim quotiens in te peccaverit frater tuus si potueris pue-
nire usque ad septuagesimam et octavam culpam ut tu sceas septuagies
septies tunc molire vindictam. Itane verum est quod dicitur. Et usque ita si
sit verum ut si peccaverit septuagies septies ignoscas. Si autem peccaverit
septuagies octies liceat tibi non ignoscere. Audeo dicere ut et
si septuagies octies peccaverit ignoscas. Si autem peccaverit ut dixi sep-
ties septuagies peccaverit ignoscas. Et si centies peccaverit ignosce et quo-
tiens quotiens ignosce. Et si quotiens peccaverit ignosce. Ergo ego
dixi totiens et totiens. Omnino quotiens peccaverit ignosce. Ergo ego
ausus sum supergredi modum domini mei. Ille in septuagesimo et septimo
numero ignoscendi limitem fixit. Hunc ergo limitem tu si licet pessimum
transgredi. Non ego ausus sum plus ad ipsum dominum meum audivi loquentem.
Non est verum. Non sum ausus plus. Ad ipsum dominum meum audivi loquentem in
apostolo suo ubi modus et numerus praefixus non est. Ait enim donantes vobis-
metipsis si quis adversus aliquem habet querelam sicut dominus in Christo donavit vobis.
Audistis formam. Si septuagies septies peccata donavit Christus si huc
usque ignovit et ultra negavit, pone et tu limitem et ultra noli ignoscere.
Si autem Christus milia peccata peccatorum invenit et tu omnia dona. Noli subducere
numerum. Si post illius numeri solutionem non est sine causa quod dominus septua-
gies septies dixit. Tu omnino nulla culpa sit quam non debeat ig-
noscere. Ecce ille servus cui debebat inventus est debitor decem milium
talentorum ut puto enim quod decem milium talentorum ut parum
talentorum debebat. Nolo enim dicere unum talentum
sit decem milia talentorum. Conservus autem ille quantum ei debebat centum
quae omnia peccata concludit. Conservus at ille quantum ei debebat centum
denarios debebat. Iam plus est quam septuagies septies et tu utique
et duos quod omnino dimisit. Non solum enim centum plus sunt quam septuaginta
septem sed centum denarii forte mille assero sunt. Sed quod decem
milia talentorum ac pro omnibus culpas quae in nos committuntur pati
simus ignoscere si nobis desideramus ignosci. Si enim consideremus
peccata nostra et inveniamus quod facto quid oculo quid aure quid cogitatione
quid innumerabilibus motibus nescio utrum dormiamus sine talento.
Ergo cottidie petimus cottidie divinas aures orando pulsamus cottidie
nos prosternimus et dicimus Dimitte nobis debita nostra sicut et nos
dimittimus debitoribus nostris. Quae debita tua omnia an aliqua?
Responde omnia. Sic ergo et tu debitori tuo. Hanc ergo regulam ponis
hanc conditionem loqueris hoc pacto et placito quod oras commemoras
ut dicas Dimitte nobis sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.
Ergo vult septuagies septies audite fratres magnum
mysterium admirabile sacramentum. Quando dominus baptizatus est Lucas evangelista
ibi commemoravit generationes eius quo ordine quo serie quo stigmate ad eum
generationum veterum fuit qua natus est Christus. Matheus cepit ab Abraham
et venit usque ad Ioseph descendendo. Lucas autem ascendendo cepit numerare.
Quare est descendendo iste ascendendo quod Matheus generationes commendabat
qua descendit ad nos Christus quando natus est Christus cepit numerare descendendo. Lucas
autem quod tunc cepit numerare quando baptizatus est Christus ibi est initium ascensionis.

Iste ascendendo numerare cepit. Quando autem compleuit generaciones septuaginta septem? A quo incipiebat incidente a quo exorsus est numerare usque ad ipsum Adam qui primus peccauit et nos cum peccati obligacione generauit. peruenit usque ad Adam et numerantur generaciones septuaginta septem, et ab Adam usque ad Christum septuaginta septem. Si ergo nulla generacio pretermissa est nulla culpa preterit ubi non debeat ignosci. Nam ideo ipsius septuaginta septem generaciones enumerauit que numero duxit peccatorum remissionem commendauit. Quod et a baptismo cepit numerare ubi omnia peccata soluuntur. Et in hoc fratres adhuc accipite sacratum magis. In septuagesimo et septimo numero misterium est remissionis peccatorum; tot generaciones inueniuntur a Christo usque ad Adam. Deinde paulo diligencius interrogate ipsius numeri secretum, latebras eius ingredimini, pulsate diligencius ut aperiatur. Iusticia lege dei constat in dekalogi decem preceptis commendacio. Ideo ille debebat decem milia talentorum. Ipse est enim ille memorabilis decalogus scriptus digito dei traditus populo per Moysen famulum dei. Debebat ergo ille decem milia talentorum: omnia peccata sunt propter numerum legis. Debebat et ille centum denarios: non minus ab eodem numero. Nam et centies centum fit decem milia et decies deni fit centum. Et ille decem milia talentorum et iste decies denos. Ab ipso enim numero non recessum est in quo utrique inueniuntur utrique peccata, uterque debitor et uterque ueniam deplorator et impetrator. Sed ille seruus malus seruus ingratus iniquus noluit rependere quod acceperat. Noluit prestare quod illi indigno prestitum fuit. Vnde ergo fratres quisque incipit a baptismo liber exiit, dimissa sunt illi decem milia talentorum. Et cum exierit inuenire habet conseruum suum debitorem. Obseruet ergo ipsum peccatum numero undenario transgressio legis est. Lex enim denarius, peccatum undenarius. Lex enim per x, peccatum per xi. Quare peccatum per xi? quia transgressio denarij cum eas ad undenarium. In lege autem modus fixus est, transgressio autem peccatum est. Iam ubi transgrederis denarium ad undenarium uenis. Ideo magnum misterium figuratum est quod iussum est et tabernaculum fabricari, multa ibi mirifica dicta sunt et in magno sacro inter cetera uela cilicina iussa sunt fieri non x sed xi, quia per cilicium confessio peccatorum. Querat autem amplius quibus uis nosse omnia peccata contineri numero isto septuagesimo. Septuplum solet pro toto computari quia septem diebus uoluitur tempus. Et finito septenario rursus ad caput reditur ut eadem semper uoluatur. Per huiusmodi septenarias reuoluciones secula transeunt. A septenario tu numero non recedis. Omnia enim peccata dixit qui septuagies septies dixit, quia undecim duc septies fiunt septuagies septies. Omnia ergo peccata dimitti uoluit qui ea septuagesimo septimo numero perstrinxit. Nemo ergo se retrahat non ignoscendo ne illum teneat qui orat. Dicit enim deus: Dimittite et dimittetur uobis. Sed ego prior dimisi, dimittite ergo peccata. Nam si non dimiseris reuocabo te et quicquid tibi dimiseram

replicabo. Non enim mentitur veritas. Non enim fallit aut fallitur Christus,
qui subiciat dicens: Sic et vobis faciet pater vester qui in celis est. Imitemini
patrem imitantes [illegible]. Si enim imitari nolueritis, exheredare disponit.
Faciet, inquit, pater vester celestis vobis, si non remiseritis unusquisque
fratribus vestris ex cordibus vestris. Ne dicatis in lingua: ignosco, et cor-
de differatis. Supplicium enim animo [illegible] vindictam no-
vit deus ubi dicatis. Voce tua homo audivit, conscientiam tuam deus
inspicit. Si dicis: dimitto, dimitte. Melius est cum clamas ore
et dimittas in corde, quam blandus ore et crudelis in corde. Iam ergo ob-
servat puer indisciplinatus et noluit vapulare, qui sic prescribit
nobis quominus eis dare disciplinam. Peccavi, ignosce. Inde ecce
ignovi, et iterum peccat. Ignosce. Ignovi. Peccat tertio. Ignosce tertio.
ignovi; in quarto vapulet. Et ille: Numquid septuagies septies?
Si hac proposita sententia severitas discipline dormiat, ut repressa
fatigavi. Si hac ... impunita nequitia. Quid ergo faciendum est? Corripiamus
disciplina; sed ex impunita nequitia [illegible]. Ergo faciendum est. Corripiamus
ubi opus est et verberibus, sed delictum dimittamus, culpam de
corde abiciamus. Ideo enim dominus subdidit: De cordibus vestris, ut si per
caritatem imponitur disciplina, de corde lenitas non recedat. Quid
enim tam pium quam medicus ferens ferramentum? Plorat secandus et secatur;
plorat urendus et uritur. Non est illa crudelitas; absit ut sevi-
tia medici dicatur. Sevit in vulnus ut homo sanetur; quia si vulnus pal-
pet homo perit. Sic ergo ista moneo vos, fratres mei, ut fratres nostros
qui peccaverint omnino diligamus, de corde nostro caritatem erga eos non
dimittamus, et disciplinam cum opus est demus. Ne per solutionem disciplinae
crescat nequitia, et incipiamus propter dominum accusari, quia recitatum est,
nos peccantes coram omnibus et corripe, et arguendi ut ceteri timorem
habeant. Ecce si quis quod solum verum est distinguit ... soli quomodo
habeant. Certe si quis ... solum verum est distinguit tempus et soli
vivere, si peccatum est secretum, et secreto corripe. Si peccatum publicum,
et apertum publice corripiendum ille emendetur et ceteri timeant.
et aptum publice corripient ille emendetur et ceteri timeant.
te et ipsum solum. Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te et ipsum
solum. Et in Salomone: qui arguit palam pacem facit.

Admonet nos dominus ut non negligenter invicem peccata nostra, non
querendo quod reprehendatis, sed videndo quod corrigatis. Eius quippe
dixit acutum oculum ad eiciendam festucam de oculo fratris
sui qui trabem in oculo suo non habet. Quid autem hoc sit breviter insinuo
caritati vestre. Festuca in oculo ira est, trabes in oculo odium est.
Cum autem qui odit reprehendit irascentem, festucam vult de oculo
fratris tollere, sed trabe impeditur quam ipse portat in oculo suo. Festu-
ca initium trabis est. Nam trabes cum nascitur prius festuca est.
Rigando festucam perducis ad trabem; alendo iram malis suspicionibus
perducis ad odium. Multum autem interest inter peccatum irascentis et crude-
litatem odia habentis. Nam et filiis nostris irascimur; odisse filios

quibus veniet. In ipsis quoque pecoribus vide aliquando buculam sugentem vitulum
tedio quodam avertit irascens, sed visceribus amplectitur. Mirum quod tedium
facit cum impingit. Quid tu si decem? Nec damnas alicui filius disciplina
non aliquantulum irascendo et indignando nec tu dares disciplinam nisi
amando. Usque adeo non omnis qui irascitur odit, ut aliquando magis odisse
se convincatur si non irascitur. Fac enim puerum velle in aquam fluminis ludere cuius
impetu periret; tu si videas et patienter permittis, odisti; tua patientia
illius mors est. Quanto melius est si irascaris et corrigas, quam non irascendo
mori permittas. Odium ergo ante omnia vitandum est, trabes de oculo
eicienda est. Multum quippe interest quod quisque irascitur aliquo modo
ubi excedit, quod postea doleat penitendo, et aliud est servare insidias inclu-
sas in corde. Multum postremo interest inter haec verba scripture: Turbatus est pre ira
oculus meus. De illo autem quod dictum est: Qui odit fratrem suum homi-
cida est. Multum interest inter turbatum oculum et extinctum. Festuca
turbat, trabes extinguit. Hoc ergo primo nobis persuadeamus ut quod
hodie admoniti sumus bene facere atque implere possimus: ante omnia non
odisse. Qui enim quam trabem non est in oculo tuo, vides recte quidquid fuerit
in oculo fratris tui, quod vides non est in oculo fratris tui. Lucem quod habes
est, non te permittit negligere lucem fratris tui. Nam si odisti et vis corripe-
re, quomodo emendas lucem quam perdidisti? Dixit enim hoc aperte eadem scriptura
ubi scriptum est: Qui fratrem suum odit homicida est. Qui odit, inquit, fratrem
suum in tenebris est usque adhuc. Odium tenebre sunt. Necesse est autem fieri ut qui
odit alterum, non sibi prius noceat. Illum enim ledere conatur exterius, se
vastat interius. Quantum autem animus noster corpore maior est, tanto magis precave-
re debemus ne ipse ledatur. Ledit autem animum suum qui odit alterum. Et quid
facturus est ei quem odit? Tollit pecuniam, numquid fidem? Ledit famam,
numquid conscientiam? Quidquid nocet forinsecus nocet; sed attende quid nocet
intus. Inimicus enim sibi ipse est qui odit alterum. Sed quia non sentit quid sibi
mali faciat, in alterum sevit. Et periculosius sevit, quia non sentit quid
in se mali agit, quia seviendo somnum perdidit. Sevisti in inimicum tuum; te sevi-
ente ille nudatus est, tu iniquus. Multum interest inter nudum et iniquum.
Ille perdidit pecuniam, tu innocentiam; quere uter gravius dampnum per-
pessus es. Ille perdidit rem perituram, tu factus es periturus. Ideo debemus
amando corripere, non nocendi aviditate sed studio corrigendi. Tales si
fuerimus, optime facimus quod hodie admoniti sumus. Si peccaverit in
te frater tuus, corripe illum inter te et ipsum solum. Quare illum corripis?
Quia te doles quod peccavit in te? Absit. Si amore tui facis, nihil facis;
si amore illius facis, optime facis. Denique de ipsis verbis attende
cuius amore id facere debeas, utrum tui an illius. Si te audierit, inquit,
lucratus es fratrem tuum. Ergo propter illum fac, ut lucreris fratrem tuum. Si faci-
endo lucraris, nisi fecisses perieras. Quid est ergo quod plerique homines ista peccata
contempnunt et dicunt: Quid magnum feci? In hominem peccavi. Noli contempnere.

hominem peccare. Rubes nosse quia in hominem peccando isti? Si te ille in quem peccasti
corripuerit inter te et ipsum solum et audieris illum, lucratus est te. Quid est
lucratus est te, nisi quia perieras si non lucraretur te? Nam si non perieras, quomodo te
lucratus est? Nemo ergo contempnat quando peccat in fratrem. Dicit enim in quodam
loco apostolus: Sic autem peccantes in fratres et percucientes conscienciam eorum infirmam
in Christum peccatis, ideo quia membra Christi facti sumus omnes. Quomodo non peccas qui peccas
in membra Christi? Nemo ergo dicat quia non peccavi in deum, sed peccavi in fratrem. In
hominem peccavi, leve peccatum est vel nullum peccatum est. Forte inde dicis
leve est quia cito curatur. Peccasti in fratrem, satisfac et sanatus es. Cito fe-
cisti rem mortiferam, sed remedium cito invenisti. Quis nostrum sperat reg-
num celorum, fratres mei, quando dicitur: Quicumque dixerit fratri suo fatue, reus
erit gehenne ignis? Magnus terror, sed inde ibi remedium. Si ob-
tuleris munus tuum ad altare et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid
adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare. Non irascitur deus quia dif-
fers imponere munus tuum; te querit deus magis quam munus tuum. Nam si
malum animum gerens adversus fratrem tuum adveneris cum munere ad deum
tuum, respondet tibi: Tu perieras, quid attulisti? Offers munus tuum, et tu
non es munus dei. Plus querit Christus quem redemit sanguine suo quam quod
tu invenisti in horreo tuo. Ergo relinque ibi munus tuum ante altare et
vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum.
Ecce ille reatus gehenne quam cito solutus est. Nondum reconciliatus
reus eras gehenne; reconciliatus securus offeres munus tuum ad al-
tare. Homines autem faciles sunt ad irrogandas iniurias et diffi-
ciles ad concordiam requirendam. Pete, inquit, veniam ab homine quem
offendisti, ab homine quem lesisti. Respondet: Non me humiliabo. Vel
deum audi. Si fratrem tuum contempnis: Qui se humiliat exaltabitur.
Nonne te humiliabis qui cecidisti? Multum interest inter humiliantem se
et iacentem. Iam iaces et humiliari te non vis? Bene diceres: Nolo
descendere, si noluisses ruere. Hoc ergo debet facere qui fecit iniuriam.
Qui autem passus est, quid debet? Quod audivimus hodie: Si peccaverit in te fra-
ter tuus, corripe eum inter te et ipsum solum. Si neglexeris, peior es.
Ille iniuriam fecit et iniuriam faciendo grandi seipsum vulnere percussit.
Tu vulnus fratris tui contempnis? Tu eum vides perire et negligis?
Peior es tacendo quam ille conviciando. Cum ergo in nos aliquis peccat,
habeamus magnam curam, non pro nobis. Nam gloriosum est iniurias obli-
visci; sed obliviscere iniuriam tuam, non vulnus fratris tui. Ergo corripe
eum inter te et ipsum solum, intendens correctioni, parcens pudori. Forte
enim pre verecundia incipit defendere peccatum suum et quem vis facere
correctiorem facis peiorem. Corripe ergo eum inter te et ipsum solum. Si
te audierit, lucratus es fratrem tuum, quia peribat nisi faceres. Si autem non
audierit, id est peccatum suum quasi iustitiam defenderit, adhibe illi duos vel

tres, qui de duorum vel trium testium stat omne verbum. Si nec ipsos au-
dierit, refer ad ecclesiam. Si nec ecclesiam audierit, sit tibi sicut ethnicus
et publicanus. Noli illum iam deputare in numero fratrum tuorum. Sed tamen
nec sic tamen salus eius negligenda est. Nam et ipsos ethnicos, id est gen-
tiles et paganos, in numero quidem fratrum non deputamus, sed tamen eorum sa-
lutem semper inquirimus. Hoc ergo audivimus Dominum ita monentem et tanta cura
praecipientem, ut etiam hoc adderet continuo: Amen dico vobis, quaecumque ligaveritis super
terram, erunt ligata et in caelo, et quaecumque solveritis in terra, soluta erunt in
caelo. Coepisti habere fratrem tuum tamquam publicanum, ligas illum in terra. Sed
ut iuste alliges vide; nam iniusta vincula disrumpit iustitia. Cum
autem correxeris et concordaveris cum fratre tuo, solvisti illum in terra. Cum
solveris in terra, solutus erit et in caelo. Multum praestas, non tibi, sed illi, quia
multum nocuit, non tibi, sed sibi. Haec cum ita sint, aliud est quod hodie ex
lectione proxima audivimus. Quid est quod ait Salomon: Qui innuit oculis cum dolo
congerit hominibus maestitiam, qui autem arguit palam pacem facit. Si ergo qui
arguit palam pacem facit, quomodo Corripe illum inter te et illum solum?
Metuendum est ne contraria sint praecepta divina, sed intelligamus esse
sibi summam concordiam. Non quemadmodum quidam vani sapientes qui
errantes opinantur contraria esse duo testamenta in libris veteribus et novis.
Ut forte putetis hoc esse contrarium, quoniam hoc est in Salomonis libro, hoc in evangelio. Si
enim ab imperito et calumniatore divinarum scripturarum diceretur: Ecce ubi
sibi contradicunt duo testamenta. Cum Dominus dicat: Corripe illum inter te et ipsum solum,
et Salomon dicat: Qui arguit palam pacem facit, ergo nescit Dominus quid prae-
cepit. Salomon vult contundi frontem peccantis, Christus parcit pudori eru-
bescentis. Ibi enim scriptum est: Qui arguit palam pacem facit; hic autem: Corri-
pe eum inter te et ipsum solum, non palam, sed in secreto et occulto. Vis nosse,
quisquis talia cogitas, non esse repugnantia duo testamenta, quia illud in libro
Salomonis, hoc in evangelio reperitur? Apostolum audi. Certe apostolus minister est novi
testamenti. Ergo audi apostolum Paulum Timotheo praecipientem et dicentem:
Peccantes coram omnibus argue, ut et ceteri timorem habeant. Iam non
Salomonis liber cum evangelio, sed Pauli apostoli epistola videtur confligere. Salomonem
paulisper sine iniuria seponamus; Christum Dominum et Paulum servum eius
audiamus. Quid dicis, Domine? Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum
inter te et ipsum solum. Quid dicis, apostole? Peccantes coram omnibus argue,
ut et ceteri timorem habeant. Quid facimus? Quid facimus? Contentionem istam
velut iudices audimus? Absit. Immo sub iudice constituti
pulsemus, ut nobis aperiri impetremus. Fugiamus sub alas Domini
Dei nostri. Non enim apostolo suo contrarium locutus est, quia et in ipso locutus est,
sicut dicit: An vultis experimentum eius accipere qui in me loquitur Christus? Christus in evangelio,
Christus in apostolo. Christus ergo utrumque dixit, unum ore suo, alterum ore praeconis sui.
Quando pro tribunali sedet, non scribit in gestis; praeco dixit.

Sed ille dixisse scribitur qui promissum quod diceret implevit. Duo ergo ista
precepta fratres sic audiamus ut intelligamus et inter utraque precepta
pacem constituamus. Cum corde nostro nos concordemus et scriptura sancta in
nulla parte discordat. Unde et omnino utrumque verum est. Sed discernere debemus
alia esse facienda, alia corripienda fratrem inter te et ipsum solum,
alia corripienda fratrem coram omnibus ut ceteri timorem habeant.
Si alia et alia fecerimus concordiam scripture tenebimus et in faciendo
atque obtemperando non errabimus. Sed dicit mihi aliquis: quando facio istud, quando facio
illud? Ne tunc corripiam inter te et ipsum solum quando debeo coram omnibus
corripere, et tunc corripiam coram aliis quando debeo in secreto corripere.
Cito videbit caritas vestra quid quando faciamus. Sed ut nunc
faciendo non pigri simus, intendite et videte. Si peccaverit in te frater
tuus corripe eum inter te et ipsum solum. Quare? Quia in te peccavit.
Quid est in te peccavit? Tu scis quia peccavit. Quia enim secretum fuit quando
in te peccavit, secretum quere cum corrigis quod peccavit. Nam si solus nosti
quia peccavit in te et eum vis coram omnibus arguere, non es correptor
sed proditor. Attende quemadmodum vir iustus Joseph tanto flagitio quod
de uxore fuerat suspicatus tanta benignitate pepercit antequam sciret
unde illa conceperat, quia gravidam senserat et se ad illam non accessisse
noverat. Restabat itaque certa adulterii suspicio, et tamen quia ipse solus se-
serat ipse solus sciebat, quid de eo ait evangelium? Joseph autem vir iustus
cum esset et nollet eam divulgare. Mariti doloris non vindictam quesivit,
voluit prodesse peccatrici, non punire peccatricem. Et cum nollet eam divul-
gare voluit eam occulte dimittere. Hec eo cogitante ecce angelus
domini apparuit illi in sompnis et indicavit quid esset, quod non violaverat viri
thorum, quia de spiritu sancto conceperat dominum amborum. Peccavit ergo in te frater
tuus; si tu solus nosti tunc vere in te solum peccavit. Nam si multis au-
dientibus tibi fecit iniuriam, et in illos peccavit quos testes sue iniquitatis effecit.
Dico enim fratres mei quod et vos ipsi in vobis ipsis potestis agnoscere.
Quisquis me audiente fratri meo facit iniuriam, absit ut ad me
illam iniuriam alienam putem. Prorsus et mihi fecit; immo non plus fecit cui pu-
tavit placere quod fecit. Ergo ipsa corripienda sunt coram omnibus que
peccantur coram omnibus; ipsa corripienda sunt secretius que peccantur
secretius. Distribuite tempora et concordat scriptura. Sic agamus et sic
agendum est non solum quando in nos peccatur, sed quando peccatur ab aliquo ut ab alio
nesciatur. In secreto debemus corripere, in secreto arguere, ne volentes
publice arguere prodamus hominem. Nos volumus corripere et corrigere;
quid si inimicus querit audire quem puniat? Novit enim episcopus quemdam homicidam
esse et alius illum nemo novit. Ego volo illum publice corripere, at tu
queris inscribere. Prorsus nec prodo nec negligo. Corripio in secreto, pono ante

peccata occulta
occulte sunt corrigenda
publica publice

oculos Dei iudicium, tu ergo correcta conscientiam persuadeo paenitentiam. Hac causa te
proditi esse deinque. Unde alii homines reprehendunt nos quia quasi non corripiamus,
aut putant nos scire quod nescimus, aut putant nos tacere quod scimus.
Sed forte quod scis et ego scio, sed non coram te corripio, quia curare volo,
non accusare. Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccant,
aliquando nobis produntur ab uxoribus suis plerumque zelantibus, aliquando maritorum
salutem quaerentibus. Nos non prodimus palam, sed in secreto arguimus. Ubi contingit
malum, ibi moriatur malum. Non tamen negligimus id vulnus. Ante omnia osten-
dentes homini in tali peccato constituto, sauciam gerenti conscientiam, id vulnus
esse mortiferum, quod alii qui committunt nescio qua perversitate contemnunt, et
nescio unde sibi testimonia nulla quae vana conquirunt, dicentes: Peccata carnis
nostrae Deus non curat. Ubi est quod hodie audivimus: Fornicatores et adul-
teros iudicat Deus. Ecce attende quisquis tali morbo laboras. Audi quod dicit Deus,
audi non quod dicit favens peccatis tuis amicus tuus, aut eadem tecum
iniquitatis catena ligatus amicus tuus, vel potius inimicus tuus et suus.
Audi ergo quod dicit Deus: Honorabiles nuptiae in omnibus et thorus imma-
culatus. Fornicatores autem et adulteros iudicat Deus. Age ergo, frater, esto
correctus. Times ne te inscribat inimicus, et non times ne te iudicat
Deus? Ubi est fides? Time cum est quod timeas. Longe est quidem dies iudicii,
sed uniuscuiusque hominis dies ultimus longe esse non potest, quia brevis est vita, et quia ipsa
brevitas semper incerta, quando sit dies tuus ultimus nescis. Corrige te hodie
propter cras; possit esse et mori. In secreto correptio. Palam enim loquor, et in
secreto arguo. Aures omnium pulso, sed conscientias quorundam quaero. Si
dicerem: Tu es adulter, corrige te; primo forte dicerem quod nescirem,
forte quod temere audierim suspicarer. Non dico: Tu adulter, corri-
ge te, sed quisquis in hoc populo adulter es, corrige te. Publica est correptio, sed
secreta correptio. Scio ille qui timuerit corriget se. Non dicat in
corde suo: Peccata carnis non curat Deus. Nescitis, inquit Apostolus, quia templum
Dei estis et Spiritus Dei habitat in vobis? Quisquis templum Dei violaverit, disperdet
illum Deus. Nemo se fallat. Sed forte ais: Templum Dei animus meus est,
non corpus meum, et addicit et testimonium: Omnis caro fenum et omnis claritas
carnis ut flos feni. Infelix interpretatio, punienda cogitatio. Fenum
dicta caro quia moritur; sed quod ad tempus moritur, non resurgat cum gaudio?
Vis nosse apertam inde sententiam? Nescitis, inquit idem Apostolus, quia corpora vestra
templum in vobis est Spiritus sancti quem habetis a Deo? Contemnebas corporale
peccatum, contemnis quia peccas in templum. Ipsum corpus tuum templum est
Spiritus Dei. Iam vide quid facias de templo Dei. Si eligeres in ecclesia facere
adulterium inter istos parietes, quid te esset sceleratius? Modo autem tu ipse es
templum Dei: templum intras, templum exis, templum in domo tua
manens, templum surgis. Vide quid agas, vide ne offendas templi
habitatorem, ne deserat te et in ruinam vertaris. Nescitis, inquit, quia

corporalia. Et hoc de fornicacione loquebatur apostolus ne contempnerent
corporalia peccata. templum nostrum est spiritus sancti quem habetis a deo et non estis
vestri. Empti enim estis precio magno. Si contempnis corpus tuum considera
precium tuum. Scio ego et mecum omnis homo qui paulo attencius con-
siderauit neminem diligentem timentem sub verbis eius non se corrigentem nisi qui
putat quod plus diu vivere sperauerit et quam multos occidit cum dicunt
cras cras et subito hostium clauditur remansit foris cum voce cor-
vina quia non habuit gemitum columbinum. Cras cras corvi vox.
gemerit columba et tunde pectus. Sed plagas dando in pectus teipsum
correctus esto ne non videaris conscienciam cedere sed mala conscienciam
pugnis pavimentare solidiorem reddere non correctiorem. Geme
non inani gemitu. Forte enim dicis tu promisit michi deus indulgen-
ciam quando me correxero securus sum lego diuinam scripturam. In quacumque
die conversus fuerit ab iniquitatibus suis et fecerit iusticiam omnes iniquitates
eius obliviscar. Securus sum quando me correxero dat michi deus
indulgenciam de malis meis. Et quid ego dicturus sum contra deum
clamaturus. Dicturus sum deo noli dare illi indulgenciam. Dicturus sum hoc
scriptum non est si ista dixero omnia falsa dico. Bene dicis verum dicis indul-
genciam correctioni tue promisit deus negare non possum. Sed dic michi
rogo te ecce consencio et concedo et cognosco quod indulgenciam tibi
promisit deus. Crastinum enim diem quis tibi promisit. Ubi michi legis indul-
genciam te accepturum si te correxeris. Legis ibi michi quantum victurus sis.
Non lego inquis. Nescis ergo quantum victurus sis. Esto correctus et semper
paratus. Noli timere diem ultimum tamquam furem qui te dormientem effodi-
at parietem sed vigila et corrige hodie quid differs in crastinum.
Longa vita erit ipsa longa bona sit. prandium bonum longum
nemo dicit. et vitam malam longam vis habere utique si non longa erit
melius bona erit. si breuis erit bene finiet ut perduceret. Sic autem ho-
mines negligunt vitam suam ut nolint habere malum nisi ipsam.
Villam emis bonam queris. uxorem vis ducere bonam eligis. fi-
lios tibi vis nasci bonos optas. Caligas emis et non vis ma-
las et vitam amas malam. Quid te offendit vita tua quam solam
vis malam ut inter omnia bona tua solus sis malus. Ergo fratres
mei si aliquem vestrum vellem in parte corripere forte audiret me.
Multos enim publice corripio omnes me laudant audiat me ali-
quis. Non amo in voce laudatorem et in corde contemptorem. Cum me lau-
das et non te corrigis contestis es. Si malus es et quod dico placet
displicet tibi quod si malus displicueris tibi, correctus placebis tibi. Quod
[illegible] non fallor dixi omnibus vobis meis speculum propono
non mea ista sunt verba sed domini [illegible] non taceo.
Nam quibus non eligit tacere et tamen de vobis non reddere sed [illegible]
[illegible] possumus quod debemus. Audistis
fratres mei [illegible] ad hebreos legeretur. Obedite prepositis vestris et
subditi estote quia ipsi vigilant pro animabus vestris tamquam racionem reddituri pro
nobis

Multi dampnantur sperantes diu vivere

ut cum gaudio hoc faciat et non cum tristitia. Non enim expedit vobis. Quam fatigat ista
cum gaudio quando videmus homines proficere in rebus dei. Quam cum gaudio la-
borat operarius in agro, quando attendit arborem et fructum videt; quando attendit
segetem et fructum aree prospicit ubertatem. Non sine tamen laboravit,
non sine tamen dorsum curvavit, non sine tamen manus attrivit, non sine
tamen frigus et estus tolleravit. Hoc est quod ait: Ut cum gaudio hoc faciat
et non cum tristitia. Non enim expedit vobis. Numquid dixit: non illis expedit?
Sed dixit: Non expedit vobis. Nam illi prepositi quando contristantur de ma-
lis vestris, expedit illis ipsa tristitia, prodest illis; sed non expedit
vobis. Simul ergo fratres in dominico agro bonum operemur ut sit de mercede
gaudeamus. // Item sermo sancti Augustini. Omnibus venire ad vitam suam manda-

Precepit dominus cuidam adolescenti. Omnibus venire ad vitam suam
mandata. Non dixit: si vis venire ad vitam eternam, sed si vis ve-
nire ad vitam. Eam definivit vitam que fuit eterna vita. Hoc
quo vite amore nos premit quomodo comedemus. Etenim amatur et qualis
vita ista, et ipsam qualemcumque erumpnosam miseram finire homines ti-
ment et pavescunt. Hinc videte, hinc considerate quemadmodum
amanda sit eterna vita, quando sic amatur misera vita ista et quamquam finienda
vita. Considerate fratres quantum amanda sit vita ubi numquam finiatur vita.
Amatis ergo istam vitam ubi tantum laboratis, curritis, satagitis, anhelatis.
Et vix enumerantur que necessaria sunt in misera vita. Seminare, arare,
novellare, navigare, molere, coquere, texere, et post hec omnia finire habes
vitam. Ecce que pateris in misera ista quam diligis ut vitam, putas te
per victurum et numquam moriturum. Templa saxa marmorea ferro
plumbo quoque consolidata tamen cadunt, et homo quando se putat moriturum?
Discite ergo fratres querere eternam vitam ubi istam non tolerabitis. Fratres etiam
cum domino regnabit. Cum enim multum vita sit, dicit propheta: Diligit videre
dies bonos. In diebus malis mors potius optatur quam vita. Nonne
audivimus et videmus omnes aliquos in tribulationibus et angustiis con-
flictationibus et egritudinibus dum sunt constituti, et videt se laborare
ut ad dicendum: Deus dimitte me in morte; accelera dies meos, et
aliquando venit egritudo, curritur, adducuntur medici, solidi et munera
permittuntur. Dicit ipsa mors: Ecce adsum quam paulo ante a domino pe-
tebas. Quando non fugere vis, invenit te falsatorem et misere vite
amatorem. De hijs ait diebus quos agimus apostolus ait: Redimentes
tempus quoniam dies mali sunt. Non sunt ergo mali dies quos agimus in cor-
ruptela huius carnis ubi tanta sarcina corruptibilis corporis, ubi tantas
temptationes, ubi tantas difficultates, ubi falsa voluptas, nulla se-
curitas gaudii, timor torquens, cupiditas avida, tristitia
arida. Ecce quam malos dies, et nemo vult finire ipsos malos di-
es. Multum quippe hic rogant homines deum ut diu vivant. Quid est autem diu vivere
nisi diu torqueri. Quid est autem diu vivere quam malos dies malis diebus addere.
Et currere sunt pueri quando attendunt tot dies et nesciunt quia minuuntur
minuunt

Et ipsa est ista computatio. Cum crescentibus enim decidunt dies potius quam
accedunt. Constitue alicui homini nato ubi gratia octoginta annos
quicquid vivit de summa minuit, et inepti homines gratulantur plurimis
natalitiis tam suis quam filiorum suorum. O virum prudentem! Si et vinum
minuatur in butte, tristaris; dies perdis et gaudes. Mali ergo sunt
dies et eo peiores quia diliguntur. Sic blanditur hic mundus ut nemo
velit finiri erumpnosam vitam. Vera enim vita vel beata hec est cum resurgemus
et cum Christo regnabimus. Nam et impii resurrecturi sunt, sed in ignem
ituri. Vita itaque non est nisi beata, et beata vita esse non potest nisi eterna, ubi sunt
dies boni, nec multi sed unus. Ex consuetudine humana appellati sunt
dies. Dies ille nescit ortum, nescit occasum. Illi diei non succedit
crastinus, quem non expellit hesternus. Hunc diem vel hos dies et hanc vitam
et veram vitam in promissis habemus. Alicuius ergo operis merces est. Si ergo amamus mercedem,
in opere non deficiamus, et in eternum cum Christo regnabimus. · ayt 20 ·
Et cetera. Sermo de duobus cecis sedentibus secus viam et clamantibus.

Bene nobiscum. Novit sanctitas vestra, Domine miserere mei. · 18 ·
dominum nostrum et salvatorem Ihesum Christum medicum esse nostre salutis eterne
et ad hoc suscepisse infirmitatem nature nostre, ne sempiterna esset
infirmitas nostra. Assumpsit enim corpus mortale, quo occideret mortem,
et quamvis crucifixus est ex infirmitate nostra, sicut ait apostolus, sed vivit ex virtute
dei. Eiusdem apostoli verba sunt: Et quia iam non moritur et mors ei ultra non
dominabitur. Hec ergo bene nota sunt fidei vestre. Similiter et hoc quod sequitur nonnumquam
omnia miracula que corporaliter fecit valent ad admonitionem
nostram, ut percipiamus ab eo quod non est transiturum nec finem habiturum.
Oculos reddidit cecis, quos claudit utique mors aliquando.
Resuscitavit Lazarum iterum moriturum. Et quecumque ad salutem
corporum fecit, non ad hoc fecit ut sempiterna essent, cum tamen daturus sit et
ipsi corpori in fine sempiternam salutem. Sed quia ea que non videbantur non crede-
bantur, per ista temporalia que videbantur edificabat fidem ad illa que non
videbantur. Nemo itaque, fratres, dicat non facere ista modo dominum nostrum
Ihesum Christum, ut propter hoc presentibus ecclesie temporibus priora preponat. Quodam quippe
loco idem dominus videntibus et non credentibus preponit eos qui non vident
et credunt. Nam et eo illo tempore discipulorum eius nutabat infirmitas,
ut quem videbant iam resurrexisse et contrectando putarent, ut
crederent. Non sufficiebat oculis quod videbant, nisi et manus admoverentur
membris, ut cicatrices recentium vulnerum tangerentur, ut ille qui
dubitabat discipulus repente tactis et cognitis cicatricibus ex-
clamaret: Dominus meus et deus meus. Cicatrices ostendebat cum qui
omnia vulnera in aliis sanaverat. Numquid non poterat dominus sine ci-
catricibus surgere? Sed in corde discipulorum vulnera noverat, propter que
sananda cicatrices in corpore suo servaverat. Et quid dominus illi iam confitenti
ac dicenti Dominus meus et deus meus? Quia vidisti me, inquit, credidisti.
Beati qui non viderunt et crediderunt. Quos nos dixit, fratres, nisi nos?
non quia solos nos, sed et post nos. Post paucum enim tempus peregit quam ab oculis

mortalibus recessit ut firmaretur in cordibus. Quicumque crediderunt non vi-
dentes crediderunt, et magnum meritum huius fidei corporis. Cui fidei tocius
pande cordium amorem, pervenio et palpare manum. Hec ergo fe-
cit ut initiaret ad fidem. Hec fides nunc fervet in ecclesia toto orbe
diffusa. Et nunc maiores sanitates operantur propter quas non est
dedignatus tunc exhibere illas minores. Sicut enim anima me-
lior est corpore, sic et melior salus anime quam salus corporis. Modo caro
ceca non aperit oculos miraculo domini, et cor cecum aperit oculos domi-
nico sermone. Modo non resurgit mortale cadaver, resurgit anima que mor-
tua iacebat in vivo cadavere. Modo aures corporis surde non aperiun-
tur, sed quam multi habent aures clausas cordis que tamen verbo dei penetrante
patescunt ut credant qui non credebant et bene vivant qui male vi-
vebant, et obediant qui non obediebant, et dicimus ille credidit ac mira-
mur cum audimus de hiis quos aliquando duros noveramus. Cur ergo
miraris nunc credentem orantem deo servientem, nisi quia conspicis videntem
quem noveras cecum, conspicis viventem quem noveras mortuum, conspicis
audientem quem noveras surdum. Nam videte tales mortuos de quibus
mortuis dicebat dominus cuidam tardanti ne dominum sequeretur quia
sepelire patrem volebat: Dimitte mortuos sepelire mor-
tuos suos. Certe mortui sepultores non sunt corpore mortui, quia si hoc
essent mortua corpora sepelire non possent; tamen mortuos eos vocat
ubi non integra anima. Sicut enim et in visibilibus plerumque in domo integra
et salva dominus eiusdem domus mortuus iacet, sic in corpore integro
multi habent intus animam mortuam. Et hos sic excitat apostolus:
Surge qui dormis et exurge a mortuis et illuminabit te Christus.
Ipse illuminat excecatum qui excitat mortuum. Cuius enim voce
per apostolum clamatur ad mortuum: Surge qui dormis, certe luce
illuminabitur cum surrexerit. Surdos autem quam multos ante oculos
suos dominus intuebatur cum diceret: Qui habet aures audiendi audi-
at. Quis enim ante illum stabat sine corporis auribus? Quas ergo alias aures
querebat nisi interioris hominis requirebat? Dicite quales oculos querebat cum
loqueretur utique videntibus, sed videntibus per oculos carnis. Nam cum ei
diceret Philippus: Domine ostende nobis patrem et sufficit nobis, hic quidem
hoc intelligebat ut demonstratus pater posset sufficere. Sed tamen non
sufficiebat equalis patri quo sufficiebat pater? Et quare non sufficie-
bat? quia non videbat. Quare non videbat? quia nondum erat sanus oculus
unde videre posset. Hoc enim quod in carne dominus videbatur his oculis non
soli discipuli viderunt qui honoraverunt, sed et iudei qui crucifixerunt.
Qui ergo aliter se videri volebat alios oculos requirebat.
Et ideo sic respondit dicenti: Ostende nobis patrem et sufficit nobis, tanto tempore
vobiscum sum et non cognovistis me? Philippe qui videt me videt
et patrem. Et ut interiori oculos fidei sanaret prius eum admonet
de fide ut possit ad speciem pervenire. Et ne sic putaret Philippus
cogitandum deum quomodo videbat in corpore dominum Ihesum Christum, constatim subiecit

Non credis quia ego in patre et pater in me est? Iam dudum dixerat: Qui me videt
videt et patrem, sed nondum habebat Philippus sanum oculum unde videret patrem
atque ideo unde videret ipsum filium patri coequalem. Itaque aciem mentis
adhuc sauciam et tantam lucem sanandam atque firmandam fidei
medicamentis fomentisque suscepit et ait: Non credis quia ego in patre
et pater in me est? Qui ergo nondum potest videre quod demonstraturus est dominus, non prius
querat videre quod credat, sed prius credat ut possit oculus sanari
quo videat. Sola enim forma servi exhibebatur servilibus oculis, quia ille
qui non rapinam arbitratus est esse equalis deo, si ab eis quos
sanare volebat iam videri posset equalis deo, non opus haberet semet
ipsum exinanire et formam servi accipere. Sed quia erat unde videretur deus
et erat unde videretur homo, qui deus erat factus est homo ut id quod videbatur
sanaret id unde non videbatur. Ipse enim alio loco ait: Beati mundo
corde quoniam ipsi deum videbunt. Poterat utique Philippus respondere et dicere:
Domine, ecce video te; talis ne est pater qualis est hic quem video, quoniam
dixisti: Qui videt me videt et patrem? Sed antequam hoc responderet Phi-
lippus, vel fortasse antequam cogitaret, cum dixisset dominus: Qui videt
me videt et patrem, continuo subiunxit: Non credis quia ego in patre
et pater in me est? Illo enim oculo nondum videre poterat vel patrem vel
equalem patri filium. Sed ut sanaretur oculus ad videndum inungebatur
erat ad credendum. Ideo antequam videas quod videre non potes, crede
quod nondum vides. Ambula per fidem ut pervenias ad speciem.
Species non letificabit in patria quem fides non consolatur in via. Sic
enim dicit apostolus: Quamdiu sumus in corpore peregrinamur a domino. Statimque
subiecit: Quamdiu adhuc peregrinamur a domino, quamvis iam credidimus,
per fidem enim ambulamus et non per speciem. Tota ergo fratres opera nostra
in hac vita est sanare oculum cordis unde videatur deus. Ad hoc sacro-
sancta misteria celebrantur, ad hoc sermo dei predicatur, ad hoc exhortationes
ecclesie morales, id est pertinentes ad corrigendos mores, ad emenda-
das carnales concupiscentias, ad renunciandum non voce tantum sed
mutata vita huic seculo. Ad hoc agitur quicquid agitur divinis sanctisque
litteris ut purgetur interius illud ab ea re que nos impedit ab aspectu dei.
Sicut enim oculus factus est ad hanc lucem temporalem videndam, quamvis
celestem tamen corpoream atque conspicuam non solum hominibus sed et vilissimis
animantibus (ad hoc enim factus est ut hanc lucem videat), tamen si aliquid immis-
sum fuerit vel irruerit unde turbetur, secluditur ab hac luce; et quamvis eum
sua presentia circumfundat, ille tamen avertit se atque absens est. Non solum
autem absens fit perturbatione sua a luce presenti, sed et penalis illi est lux
ad quam videndam factus est. Sic et oculus cordis perturbatus atque
sauciatus avertit se a luce iusticie nec eam audet contemplari nec valet.
Quid turbat oculum cordis? Cupiditas, avaricia, iniquitas, concupiscentia
secularis turbat, claudit, excecat oculum cordis. Et tamen quomodo queritur
medicus cum oculus carnis turbatus est, quomodo non differtur ut aperiatur

Tota opera nostra est ad hoc ut sanetur oculus cordis ut videatur deus.

Oculus cordis turbatur viciis.

atque purget et sanet unde lux ista videatur. Certe nemo requiescit
nemo differt si stipula in oculum cadat, solem ecce quem sanis oculis
videre volumus deus fecit, multo utique est lucidior ille qui fecit. Nec hoc genus
lucis est que pertineat ad oculum mentis, lux ista est eterna sapientia. Fecit
autem deus te o homo ad ymaginem suam. Daret tibi unde videres solem
quem fecit et non daret unde videres eum qui te fecit, cum te ad ymaginem suam
fecerit deus et hoc utrumque dedit tibi. Sed multum hos oculos exteriores diligis
multum illum interiorem negligis. Detritum portas atque sauciatum
penale est si se voluerit ostendere fabricator tuus, pena est oculo tuo
umquam curetur atque sanetur. Nam et in paradyso peccavit Adam et abscondit
se a facie dei. Cum haberet ergo cor sanum pure conscientie gaudebat
ad presentiam dei, postquam peccato oculus est sauciatus cepit lucem for-
midare divinam, refugit in tenebras atque in densa lignorum, veritatem
fugiens umbras appetens. Ergo fratres mei quoniam et nos inde nati sumus
Et sic dicit apostolus: In Adam omnes moriuntur, omnes enim nos duo homines
alii fuimus, si noluimus obtemperare medico ut non egrotaremus
obtemperemus ut ab egritudine liberemur. Dedit nobis precepta medicus
sanis, dedit preceptum medicus ne medico indigeremus. Non opus est
inquit sanis medicus sed egrotantibus. Sani precepta contempsimus
et experimento sensimus in quantam perniciem nostram preceptum est contemp-
simus. Egrotare iam cepimus laboremus in lecto infirmitatis sumus,
sed non desperemus. Quia enim ad medicum venire non potuimus ipse ad nos
dignatus est venire. Non contempsit saucium, contemptus a sano. Non
destitit dare alia precepta languenti qui prima custodire noluit ne
langueret, tamquam diceret: Certe experimento sensisti verum me dixisse
quando dixi: Noli tangere hoc. Sanare ergo tandem et revivisce. Ecce
porto infirmitatem tuam. Bibe amarum calicem, tu enim tibi fecisti precepta
illa mea que sano data sunt tam dulcia tam laboriosa. Contempta
sunt, cepisti laborare, sanari non potes nisi amarum calicem biberis,
calicem temptationum quibus habundat hec vita, calicem tribulationum
angustiarum passionum, bibe inquit bibe ut vivas. Et ne re-
spondeat ei languidus non possum non fero non bibo, prior bibit
medicus sanus ut bibere non dubitaret egrotus. Quid enim amari est
in tali poculo quod hic non bibit. Si contumelia, prior audivit
demones expelleret, demonium habet et eo quod in belzebub eicit de-
monia. Unde ipse cum consolaretur egros ait: Si patremfamilias
belzebub vocaverunt quanto magis domesticos eius. Si dolores
amici sunt, ligatus et flagellatus et crucifixus est. Si mors, amara
est et iam mortuus est. Si enim egrotus mortem exhorrescit infirmitas nostra
in tempore ignominiosissimum genus mortis crucis. Non enim frustra commendans eius obedientiam
apostolus addidit dicens: factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Sed quia ipse
honoraturus erat fideles suos in fine huius seculi prius honoravit crucem in hoc seculo ut

tiarum principes crederetis in eum, prohiberent aliquem nocentium cruci-
figi. Quod cum magna exultatione persecutores Iudei Domino pararunt,
magna fiducia sui etiam reges in fronte nunc portant. Non tanto
appetit nisi qualem mortem pro nobis Dominus subire dignatus est, sicut ait
apostolus, factus pro nobis maledictum. Et cum pendentem Iudeorum cecitas in-
sultaret: Et passus utique descendere de cruce qui si nollet non esset in cruce.
Ex amplius erat de sepulcro surgere quam de cruce descendere. Hec ergo
Dominus faciens divina, patiens humana, admonet nos miraculis corporalibus
et patientia corporali ut credamus et sanemur ad conspicienda invisi-
bilia que carnis oculus nescit. Hec ergo agens curavit cecos istos
de quibus modo euangelium recitatum est. Et intuendo videte quid admoneat
egrotum interiorem. Attendite ipsum factum exitumque et ordinem rerum. Sedebant
in via duo ceci iuxta viam et clamabant ut eorum misereretur.
Turba autem que cum Domino erat compescebat eos ne clamarent. Ne hoc sine
misterio dictum putetis. Illi autem compescentem se turbam perseverantissimo
clamore vincebant ut pervenirent voces eorum ad aures Domini, quasi non
ille ad cogitata pervenisset. Clamaverunt ergo duo ceci ut audirentur
a Domino et a turba reprimi nequiverunt. Transiebat Dominus et illi clamabant.
Stetit Dominus et sanati sunt. Ita stetit Dominus Ihesus et vocavit eos et ait:
Quid vultis ut faciam vobis? At illi dixerunt: Ut aperiantur oculi nostri.
Pro fide ipsorum fecit Dominus, instauravit oculos eorum. Si intelleximus
iam interiorem egrotum, interiorem surdum, interiorem mortuum, ibi queramus
et interiorem cecum. Clausi sunt oculi cordis. Transit Ihesus ut clamemus.
Quid est transit Ihesus? Agit temporalia Ihesus. Quid est transit Ihesus? Agit transitoria
Ihesus. Attendite et videte quanta eius gesta transierunt. Natus est de virgine
Maria; numquid semper nascitur? Infans lactatus est; numquid semper sugit? Per etates
cucurrit usque ad iuventutem; numquid semper corpore crescit? Infantie
pueritia, pueritie adolescentia, adolescentie iuventus transeunti
decedentique successit. Ipsa etiam que fecit miracula transierunt, leguntur
et creduntur. Quia enim talia scripta sunt ut legi possint, transiebant cum
fierent. Postremo ne immoremur, crucifixus est; numquid semper pe-
pendet? Sepultus est, resurrexit, ascendit in celum; iam non moritur,
et mors ei ultra non dominabitur; et divinitas eius permanet et immortalitas
iam corporis eius numquam deficiet. Sed tamen omnia que temporaliter ab eo gesta
sunt transierunt et legenda scripta sunt et credenda predicantur. In illis ergo
omnibus transit Ihesus. Quid sunt duo ceci iuxta viam nisi duo populi ad quos
sanandos venit Ihesus? Ostendamus hos duos populos in scripturis sanctis.
Scriptum est in euangelio: Habeo alias oves que non sunt de hoc ovili, et ipsas
oportet me adducere, ut sit unus grex et unus pastor. Qui sunt ergo duo
populi? Unus Iudeorum et alius gentium. Non sum missus, ait, nisi ad oves que
perierunt domus Israel. Quibus hoc dixit? Discipulis, cum Chananea clamabat,
que se esse etiam canem confessa est ut micas de mensa dominorum mereretur. Et quia

meruit. Iam duo demonstrati sunt ad quos veniebat. Iudaicus scilicet populus de quo
ait Non sum missus nisi ad oves que perierunt domus israel, et gentium populus
Cuius typum pretendebat hec mulier quam primo repellebat dicens
Non est bonum panem mittere canibus. Et cui dixit Ita domine. Nam et catelli
edunt de micis que cadunt de mensa dominorum suorum. Audivit O mulier
magna est fides tua fiat tibi sicut vis. Inde enim erat et ille centurio
de quo idem dominus dixit Amen dico vobis Non inveni tantam fidem in israel,
contra ille dixerat Non sum dignus ut intres sub tectum meum sed tantum
dic verbo et sanabitur puer meus. Itaque dominus ante passionem et clarificationem
suam duos iam populos significabat. Unum ad quem veniebat propter pro-
missa prophetarum, et alterum quem propter misericordiam non repellebat, ut impleretur
quod promissum erat abrahe In semine tuo benedicentur omnes gentes terre.
Post passionem iam propter resurrectionem domini et ascensionem ubi contemptus est a iudeis per-
rexit ad gentes. Nec tamen ecclesiis que de iudeis crediderant tacuit.
Eram inquit ignotus facie ecclesiis iudee que sunt in christo, tantum autem
audiebant quia qui aliquando nos persequebatur nunc evangelizat fidem
quam aliquando vastabat. Et in me magnificabant deum. Sicut
angularis lapis dominus christus qui fecit utraque unum. Angulus enim duos
parietes iungit de diverso venientes. Et quid tam diversum quam circumcisio
et preputium, habens unum parietem de iudea, alterum parietem de gentibus,
sed angulari lapidi copulantur. Lapidem enim quem reprobaverunt edifi-
cantes hic factus est in caput anguli. Angulus in edificio non est nisi
ubi duo parietes ex diverso venientes illic conveniunt quasi in pa
unitate iunguntur. Itaque duo parietes sunt typum duo ceci erant cla-
mantes ad dominum. Attendite dilectissimi. Dominus transiebat, ceci cla-
mabant. Quid est transiebat? Transitoria opera faciebat. Sicut iam diximus
sunt hec transitoria opera. Fides nostra edificatur. Credimus enim in filium dei
non tantum quia verbum dei est per quem facta sunt omnia. Si enim semper in forma dei
manens equalis deo non semetipsum exinaniret formam servi
accipiens nec sentirent ceci ut possent clamare. Cum autem operaretur
transitoria i. humiliavit se factus obediens usque ad mortem mortem autem
crucis, clamaverunt duo ceci miserere nostri fili david. Quia et hoc ipsum quod
dominus et creator est filius david esse voluit in tempore hoc egit, transiens hoc fecit.
Quid est autem clamare ad christum nisi gratie christi congruere bonis operibus.
Hoc dico fratres ne forte sonemus strepentes vocibus et muti moribus.
Quis est qui clamat ad christum ut pellatur interior cecitas transeunte
christo i. dispensante nobis temporalia sacramenta quibus ammonemur ad
eterna capienda. Quis est qui clamat ad christum? Qui contempnit mundum clamat
ad christum. Qui spernit seculi voluptates clamat ad christum. Qui dispergit et dat pauperibus
ut iustitia eius maneat in seculum seculi, clamat ad christum. Qui dicit non lingua sed
vita Mundus crucifixus est et ego mundo, clamat ad christum. Qui enim audit

Clamare ad christum.

z no surdq audit Res uras vendite z date paupib; facite uob
sacculos qui no ueterascut thesauru no deficiete i celo/
tm uestigiorz sonitu xpi transeut audies/ Clamet ad hec
cecq i faciet ista vox n i fac sit/ Incipiat mudu gtepnere
incipiat copiosa sua distribue/ p nilo hre q hoies amat
Cotempnat iniurias no appetat vindicari/ parcet max
illa percucienti oret p inimicis/ Si quis ei abstulit sua no re
petat/ Si q alienu abstulit quadruplu reddat/ Cu ista
facere cepit oms sui cognati affines amici commouent/ Qui
diligat sclm contradicat/ q insanis nimiu e/ Nunqd alij n st
xpiani/ Ista stulticia e/ ista dementia e/ et cetera talia turba clat
ne ceci clamet/ turba clamates comprimebat s eorz clamo
res no uincebat/ Intelligat q faciat qui uolunt sanari
Etiam nunc ihc transit qui in xpo uia st clament/ hij st eni q labijs
honorat cor aut eorz longe e a deo/ Ipi st in xpo uia quiq propt
dns obtrivit corde/ Na cu veritate ea que fecit dns transeunda ...
nos exhibere transiens ihc q rursus usqz i fine seculi no desut ceci
sedentes ad uia/ Opus e ergo ut clamet illi in xpo uia sedentes
Turba que cu dno erat compescebat clamorem querentium sani
Fratres uidetis quid dica/ Nescio enim quomodo dicam/ s plus nescio quomodo
tacea/ hoc dico z aperte dico/ Timeo enim ihm transeuntem z mane
tem et ideo tacere no possum/ Bonos xpianos ac studiosos uolentes
facere precepta dei que in evangelio scripta st xpiani mali z tepidi prohi
bent/ Turba ipa que cu dno e prohibet clamantes i. prohibet bene
operantes ne perseuerando sanentur/ Clamet illi ne deficiat
nec ducantur quasi auctoritate turbarum/ Nec eos qui priores xpiani fuerunt
male viventes q bonis opibus inuidentes imitentur/ No dicat
quomodo viuunt isti tam multi sic uiuamus/ Cur no potius quomodo dt
evangelium q venis vivendi s increpacionem turbe prohibent z no sequi
uestigia dni transeuntis/ insultabunt uituperabunt revocabunt
Tu clama quousqz peruenias ad aures ihu/ Nam qui perseuerauerit
i faciendo talia qualia precepit xpc z no attendunt turbas prohi
bentes nec magnipendunt q xpm uidentur sequi i. qui xpiani appel
lantur/ s plus amauerunt lucem qua xpc e redditurus q timuerunt
strepitum prohibentium nullo modo separabuntur z stabit iesus z saluabit eos
Quo enim sanantur oculi nri/ quo per fidem sentimus xpm transeuntem
tpali dispensacione/ sic intelligamus xpm stantem in incommutabili
eternitate/ Ibi enim sanantur oculus qui intellegitur xpi diuinitas/ percipiat hoc
caritas ura attendite q dica grande sacramentum/ Omnia que temporaliter
gesta a dno deo nro ihu xpo inseruit fidem nobis/ Credimus i
filium dei no solum i uerbum p quod facta st omnia/ s propter verbum factum
carnem ut habitaret in nobis/ Nam de uirgine maria z cetera q fides habet/

quae nobis exhibita sunt ut Christo transeunte et temporalibus vestigiis transeuntis au-
dientibus clamaret operibus in professione fidei commorantes
Jam ut clamantes sanet stat Jesus. Et enim iam stare videt
Dominum qui dicit: Et si noveramus Christum secundum carnem sed iam nunc non novimus.
Ipsi enim divinitatem videbant quantum in hac vita potest. Est divinitas Christi
est humanitas Christi. Divinitas stat, humanitas transit. Quid est divinitas
stat? Non mutatur, non concutitur, non recedit. Non enim sic ad nos venit
ut a patre discederet, nec ita ascendit ut loco moveretur. Assumpta car-
ne locum mutavit: Deus autem assumens carnem quia in loco non est,
non mutavit locum. Tangamur a stante Christo et sanentur oculi nostri. Sed
quorum oculi? Clamantium cum transit, id est bene operantium per eam fidem
quae dispensata est temporaliter ad erudiendos nos parvulos. Sa-
natis autem oculis quid pretiosius possumus habere, fratres? Laetantur hic qui vident
quod factum est, quod fulget de caelo, vel quod exprimitur de lucerna.
gaudet. Et quam miseri videntur qui hoc videre non possunt. Ego autem quare
loquor, quare ista dico, nisi ut hortemur omnes vos ad clamandum cum transit
Jesus? Lucem commendo, fratres, interiorem amandam, quam forte non videtis.
Credite dum nondum videtis, et clamate ut videatis. Quanta putatur
infelicitas hominum qui lucem istam corporalem non vident? Si quis excaecatus
est, continuo dicitur: Iratum Deum habuit, aliquid mali commisit. Hoc uxor To-
biae dixit marito. Clamabat ille propter haedum ne de furto esset; illa ver-
bis dominum improbabat insultans. Ubi sunt iustitiae tuae? Caecus iste erat qui furtum
non videbat, et qua luce videbat qui furtum improbabat reddi?
defendebat, et qua luce videbat qui furtum improbabat reddi.
Illa erat foris in luce solis, iste erat intus in luce iustitiae. Quis eorum erat
in luce meliore? Ad hanc lucem fratres amandam hortamur dilectionem vestram
ut clametis operibus cum Dominus transit; sonet vox fidei ut stet Jesus, id est inco-
mmutabilis manens Dei sapientia et maiestas Verbi Dei per quod facta sunt
omnia, aperiat oculos vestros. De Thobias monens filium suum ad hoc
monebat ut clamaret, id est bona opera monebat. Dicebat illi
ut daret pauperibus, praecipiebat ut elemosynas faceret indigentibus,
et docebat dicens: Fili, elemosynae non sinunt ire in tenebras. Consilium per-
cipiendae atque obtinendae lucis caecus dabat. Elemosynae, inquit, non sinunt
ire in tenebras. Si ei filius respondisset miratus: Quid ergo, pater, tu elemosynas non
fecisti, ut modo caecus loquaris? Tu nonne in tenebris es, et tamen mihi dicis:
Elemosynae non sinunt ire in tenebras? Noverat ille de qua luce doceret filium.
Noverat interiorem hominem quo videbat. Filius patri porrigebat manum
ut ambularet in terra, et pater filio ut habitaret in caelo. Breviter ut con-
cludam, fratres, sermonem istum, quod nos plurimum tangit atque angit:
videte esse turbas quae corripiant caecos clamantes. Timeo quod haec
turba sanans multis non vos deterreat, quae multa est in nomine Christiani et
operibus impiis. Non vos deterreat a bonis operibus. Clamate inter turbas
compescentes, revocantes, insultantes, male viventes. Non enim solum vocibus
comprimunt bonos Christianos mali sed et malis operibus. Non vult bonus Christianus
spectare hippodromum, qui refrenat concupiscentiam suam, non pergat ad theatrum

Clamet per christum clamet ut sanetur. Alii concurrunt sed forte pagani
forte iudei. Ymmo non tam pauci currunt in theatris ut erubescendo
discedunt sed quidam a theatris non attendunt. Currunt ergo et illi por-
tantes et Christi nomen ad penam suam. Clama ergo et non cunctando pomes
in corde tuo temporalem concupiscentiam et tenere te in clamore fortiter perseveranti
ad aures salvatoris ut stet Ihesus et curet te. Inter ipsas turbas
clama ne desperes de auribus domini. Non enim et illi ceci ex illa parte
clamaverunt ubi turba non erat ut ex ea parte audirentur ubi non esset
impedimentum perstrepentium. Inter ipsas turbas clamaverunt et tamen dominus
audivit. Sic et vos et inter peccatores et luxuriantes inter amatores
secularium vanitatum ibi clamate ut sanet vos dominus. Nolite per
aliam partem clamare ad dominum. Nolite ad hereticos ire et ibi clamare
ad dominum. Attendite fratres quia in illa turba que clamantes prohibebat
ibi sanati sunt qui clamabant. Nam et hic attendat sanctitas vestra quid sit
perseverare in clamando. Dicam quod multi mecum experti sunt in nomine Christi
non enim cessat ecclesia tales parere. Cum quis christianus ceperit bene vive-
re ferre de bonis operibus mundum contempnere in ipsa novitate operum suorum
patitur reprehensores et contradictores frigidos christianos. Si autem perseve-
raverit et eos superaverit perdurando et non defecerit a bonis operibus
ipsi iam obsequentur qui ante prohibebant. Tamdiu enim corripiunt
et perturbant et vetant quamdiu cedi posse presumunt. Si autem victi
fuerint perseverantia proficientium convertunt se et dicere incipiunt: Magnus
homo sanctus homo felix cui deus concessit. Honorant gratulantur benedicunt laudant
quomodo erat turba que cum domino erat ipsa prohibebat ne ceci clamarent
sed perseverantia illi clamaverunt ut mererentur audiri et impetrare misericordiam domini
ipsa turba iam incipit dicere vocat vos Ihesus. Iam et hortatores fiunt qui paulo
ante corripiebant ut tacerent. Solus autem ille non vocatur a domino qui in hoc seculo
non laborat. Sed quis est iste in vita non laborat in peccatis et iniquitatibus suis
si autem omnes laborant omnibus dictum est Venite ad me omnes qui laboratis.
Si autem omnibus dictum est quare culpa tua tribuimus invitatori tuo. Veni
non tibi sit angusta domus eius palatium ab omnibus totum et a singulis
possidetur. Regnum dei crescente possessorum numero non minuitur quia non dividitur
unicuique integrum est quod concordie. Hic a multis hic tunc mixtis
lectoribus huius cognovimus fratres quod aliis librorum suorum locis aptissime
sonat ecclesiam interim et bonos et malos quasi frumentum et
paleam. Nemo ante tempus deserat aream tolleret paleam in area tolleret in
area quod enim tollet in horreo non habebit. Veniet ventilator qui dividat
malos a bonis. Erit et corporalis separatio quam modo spiritualis precedit. A malis
corde semper disiungimini ad tempus caute corpore copulamini. Verumtamen negligentes
sitis in corrigendis vestris ad curam vestram pertinentibus monendo do-
cendo hortando terrendo quibuscumque modis potestis. Agite ne tamen inveniatis in scripturis

et in exemplis sanctorum sine quibus ante sine quibus post dominum adventum in hac vita
fuit quod mali bonos in unitate maculant efficiamur pigri ad
corripiendos malos. Duobus modis non te maculat malus si non con-
sentias et si redarguas. Hoc est non communicare non consentire. Communicatur
quippe quando facto eius consortium voluntatis vel approbationis adiungitur. Hoc nos
admonet apostolus ait Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum.
Et quia parum erat non consentire si sequeretur negligentia disciplinae, magis autem
inquit et redarguite. Videte quemadmodum utrumque complexus est Nolite
communicare, magis autem redarguite. Quid est nolite communicare? Nolite consen-
tire nolite laudare nolite approbare. Quid est autem magis redarguite?
reprehendite corripite coercete. Deinde in ipsa correptione vel coercitione
alienorum peccatorum cavendum est ne se extollat qui alterum corripit.
Et apostolica illa cogitanda sententia est: Itaque qui se putat stare videat
ne cadat. Foris terribilis personet increpatio, intus lenitatis teneatur
dilectio. Si praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto sicut idem ait apostolus
vos qui spiritales estis huiusmodi instruite in spiritu mansuetudinis inten-
dens teipsum ne et tu tempteris. Alter alterius onera portate et sic adimple-
bitis legem Christi. Item alio loco: Servum autem domini non oportet litigare sed mitem
esse ad omnes docibilem patientem in modestia corripientem diversa sen-
tientes ne forte det illis deus paenitentiam ad agnoscendam veritatem
et resipiscant a diaboli laqueis a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.
Neque ergo consentientes sitis malis ut approbetis, neque negligentes ut non
arguatis, neque superbientes ut insultanter arguatis. Qui autem deserit
unitatem violat caritatem, et quisquis violat caritatem quidquid magnum habeat
ipse nihil est. Si linguis hominum loquatur et angelorum, si sciat omnia sacramenta,
si habeat omnem fidem ut montes transferat, si distribuat omnia sua
pauperibus, si corpus suum tradat ut ardeat, nihil ei prodest. Universa inuti-
liter habet qui unum id quo universis utatur non habet. Amplectamur itaque
caritatem studentes unitatem spiritus in vinculo pacis. Non nos seducant qui carnaliter
intelligunt et carnales separationes facientes ab ecclesia frumenti toto orbe
diffusi spiritali sacrilegio separantur. Per totum enim mundum seminatum est
bonum semen. Bonus ille seminator filius hominis non in Africa sola, verum
sparsit bonum semen. Inimicus autem superseminavit zizania. Sed tunc quid ait
paterfamilias? Sinite utraque crescere usque ad messem. Per quid crescere utraque?
per agrum. Quis est ager? Numquid nam Africa? Non. Quid ergo est? Non me putent
nos. Dominus dicat. Nemo me sinamus ad arbitrio suspicari.
Dixerunt ergo inquit discipuli: Enarra nobis parabolam zizaniorum.
Et enarravit dominus: Semen bonum, inquit, filii regni sunt, zizania
filii mali. Quis ea seminavit? Inimicus autem, inquit, qui ea seminat est
diabolus. Quis est ager? Ager est, inquit, hic mundus. Quae est messis? Messis est
autem finis saeculi. Qui sunt messores? Messores, inquit, angeli sunt. Numquid
Africa est mundus? Numquid messis hoc tempore? Numquid messor Donatus? Per totum
orbem terrarum crescite in messem, per totum orbem terrarum tolerate messem per

totum orbem terrarum zyzania tollate usque ad messem Non vos seducat pu-
se palee nimis leves que volat ante ictum ventilatoris ex area
Non vos seducat temere eos ad istam vel solam similitudinem zyzaniorum
Non illas sinatis loqui amplius Ille codices tradidit Non sed ille codices
tradidit quibus tradidit Nunquam infidelitas traditorum fidem dei
evacuavit Que est fides dei quam promisit abrahe dicens In semine
tuo benedicentur omnes gentes Que est fides dei Sinite utraque crescere
usque ad messem Per quid crescere per agrum Quid est per agrum per mundum hec
illi dicunt Crevit utrumque quid per mundum Sed iam frumenta diminuta
sunt et tantum in africa regionem pauca est reservata Non te permittit
dominus interpretari quod vobis ipse qui exposuit hanc parabolam Claudit os tuum
os sacrilegum os impium os prophanum os ... qui contendis
testatori et tu ad heredem non clausit os tuum dicendo
Sinite utraque crescere usque ad messem Si iam fuit messis credamus esse
frumenta diminuta quoniam nec tunc quidem minuentur sed in horreum
recondentur Sic enim Colligite primum zyzania et alligate fasci-
culos ad comburendum ea frumentum autem recondite in horreum meum Si
ergo usque ad messem crescunt post messem recondentur impleto impie qui
minuuntur Etatem dico in comparatione zyzaniorum simul atque palearum
frumenta esse pauciora tamen utraque crescunt usque ad messem Cum enim
habundat iniquitas refrigescit caritas multorum Crescunt zy-
zania crescat palea Sed quia toto agro decerno post frumentum
qui perseveraverit usque ad finem salvus fiet crescunt utraque usque ad messem
Et si propter habundantiam dominice malorum putas neminem fidelis hominis
inveniet fides tua hoc quod nomine sunt quicumque legis puritatem
imitantur cum in dominice tua est in tua ibi est tu propter habundantiam
bonorum et propter ... dominice Sic erit semen tuum sicut stelle celi et
sicut arena maris Etiam dominus noster ... quia multi ab oriente et
occidente venient et recumbent cum abraham in regno dei Utraque ergo
crescunt usque ad messem et suas sinas in sepibus habent zizania vel
paleas suas et frumenta Que quando intelligunt confundunt et
confunduntur atque ita prosternuntur ... cupiditate ut nolunt ob-
mutescere vel patefacere ... Ecce inquit dicit propheta Recedite et
exite inde et inmundum ne tetigeritis Quando malos pro pace tol-
leramus aliquis exire et recedere iubemur Ne tangamus
Nos istam recessionem spiritualem intelligimus Illi corporalem Nam et ego
clamo cum propheta et qualiacumque sumus ... nobis dei dis-
pensatione ... Clamamus et nos et dicimus vobis Recedite et exite inde
et inmundum ne tetigeritis sed contactu cordis non corporis Quid est enim tangere
inmundum nisi consentire peccatis Quid est autem exire inde nisi facere quod
pertinet ad correptionem malorum quantum pro uniuscuiusque gradu atque
persona salva pace fieri potest Displicuit tibi quod quisquam peccavit non tetigisti
inmundum redarguisti corripuisti monuisti adhibuisti et si

res exigit congrua et que ymmo non noluit disciplina christi de
Attendite in fratribus scribarum ne forte incidentes in eorum peccata, crudo h uerba
intellexerunt sancti Sic utique intelligenda sunt, Exite inde dixit
propheta propter usitatam ipsius uerbo consuetudinem ascendo istam sententiam et precepta ondo
non merito pleriique accusati homines et tum accusati fuerint defendunt se
Cum autem se ille qui accusatur hoc ab illo iniuste quod defendit quod audiuit
dicit exi inde Manes laco exiit inde crudo inde exiit voce
reddita et defensione iustissima, hoc erat quod faciebat si quem excutiebat
puluere de pedibus aduersus eos qui cum pace nunciata non accipiebat
Exiit inde ille speculator cui dictum est Speculatorem posui te domus
israel, Illi cum dicitur Si dixeris iniquo et non se auertit ab iniquitate et anima sua in
iniquitate sua morietur, et tu animam tuam liberabis, hoc si factum exiit inde
qui est in sua iniquitate moriere, et tu animam tuam liberabis, hoc si factum exiit inde
non separacione corporis sed defensione operis sui fecit et iuste quod faciendum fuit
et si ille non obtemperauit cui obtemperandum fuit, hoc est exire inde, Clamauit
moyses clamauit ysaias clamauit Ieremias clamauit ezechiel
videamus si hoc ipsi fecerunt si dimiserunt populum dei et se ad gentes alias
transtulerunt, Quam multa et quam uehementer Ieremias inveperat peccatores
et scelestos populi sui, Inter eos tamen erat viuebat illis templum intrabat
eadem sacramenta celebrabat, in ea hominum sceleratorum congregatione viuebat
sed clamando exiebat inde, hoc est exire inde, hoc est immundum non tangere
et nolle non consentire, et erat non parcere, Quod dicta de Ieremia de ysaia
de daniele, de ezechiele de ceteris prophetis qui non recesserunt a
populo malo ne desererent bonos illi populo commixtos ubi et ipsi ta-
les esse potuerunt, Moyses ipse fratres cum acciperet legem in monte
populus deorsum ydolum fecit populus dei populus ductus cedentibus fluctibus rubri
maris qui sequentes inimicos obruerat populus tanta miracula et signa
malis qui sequentes inimicos obruerat populus tanta miracula et signa
in egiptiorum plagis ad mortem et in sua protectione ad salutem, tamen ydolum
poposcit ydolum extorsit ydolum fecit ydolum adorauit ydolo sacrificauit
Indicat deus famulo suo factum populi et dicit eos se perditurum a facie sua
Intercedit moyses ad ipsum populum rediturus et habuit occasionem recedendi et
exeundi ab eis sic isti intelligunt ne immundum tangerent ne cum
talibus viueret Non fecit tamen ne forte hoc necessitate potius quam caritate fecisse
uideretur obtulit illi deus alium populum efficiam te inquit in gentem magnam
ut illos deleret At ille non accepit Cohesit peccatoribus orat pro pecca-
toribus, Et quid petit, Magna probacio dilectionis fratres quid petit, Videte
illa deus sepe locuti sumus mirabili quodam caritate, Cum deus mina
retur sacrilego populo pia moysi uiscera tremuerunt opposuit se pro
ipsis iracundie dei Domine inquit si dimittis eis peccatum dimitte, sin autem
dele me de libro tuo, Quam paternis maternis quoque uisceribus quam securus hoc
dixit attendens iusticiam et misericordiam dei ut quia iustus est non perdet iustum
quia misericors ignosceret peccatoribus, Et tamen manifestum est iam prudencie vestre
quo accipienda sint omnia talia testimonia scripturarum ut qui scripta
sciat recedere nos a malis debere non ad intelligendum iubeam, non

ut corde recedamus ne magis malum in separatione bonorum committamus
quam in malorum coniunctione fugiamus sicut ipsi donatiste fecerunt qui si
vere boni malos arguerent ac non potius ipsi mali bonos infamarent
quales libet pro pace tollerarent qui maximianistas receperunt
tam integros quos tamquam perditos antea dampnaverunt. Certe manifeste
dicit propheta Recedite et exite inde et immundum ne tetigeritis. Ergo ut
intelligam quid dixerit attendo quod fecerit facto suo exposuit in dicto
suum. Dixit recedite. Cuius dixit utique iniustis a quibus ut crederent
dixit utique a peccatoribus et iniquis. Quero a talibus utrum ipse recessit.
Invenio quod non recessit ergo aliud intellexit. Namque ipse fecit
quod precepit. Recessit corde obiurgavit atque arguit contine[n]do se
a consensu non tetigit immundum. Obiurgando autem exijt liber in
conspectu dei cui nec sua deus peccata imputat quia non fecit nec aliena quoniam
approbavit nec negligentiam quia non tacuit nec superbiam quia in unitate permansit.
Si ergo fratres mei quotquot habetis inter vos qui adhuc amore seculi
pregravantur avaros periuros adulteros spectatores nugarum consul-
tores mathematicorum phitonicorum augurum auspicum ebriosos
luxuriosos quicquid inter vos malorum esse nostis quantum potestis impro-
bate ut corde recedatis et redarguite ut exeatis inde et no-
lite consentientes immundum ne tangatis. Fer. i [illegible] Mt 22
Reddite que sunt dei deo. Et de militantibus 19

Ne militi fratres quia ut milicie cingulo detinentur a divinis actibus se-
publico constituti cum prestat quod fuit hac solet a peccatis suis
persona se note excusando quod militat et ne bonum aliquid faciat
occupatos se malis actibus coguntur. Proinde quod militia homines non
nos in culpa sit ita quod ipsi gerunt officijs suis ascribunt. Non enim
militare delictum est sed propter predam militare peccatum est. Nec rem publicam
gerere criminosum est sed ideo agere rem publicam ut rem familiarem augeas
potius videtur esse dampnabile. Ideo enim provida quedam militantibus sunt stipen-
dia constituta ne dum sumptus queritur preda grassetur. Illud autem quale est
cum ob errorem aliquem a senioribus arguimur et imputatur alicui de
illis cur ebrius fuit cur res alienas pervasit cetera cur tur-
bulentus admisit. Statim respondeat quid habeam facere homo secularis
et miles numquid monachus sum professus aut clericus quasi omnibus qui clericus non est
et monachus possit ei licere quod non licet. Cunctis enim officijs sacris
legibus prescribitur non peccandi. Omnibus ad bonum vivendum proponitur sexus
etas et dignitas. Igitur nemo se excuset publicis actibus nemo de
occupatione milicie coguntur. Apud omnem namque potestatem hoc status debet
esse milicia. Namque id quod dicimus auctoritate euangelica comprobemus vi-
deamus lectionem que paulo ante decursa est. Dicit enim Euangelium. Venit autem
et publicani ad Iohannem ut ab eo baptizarentur. Et dixerunt ad eum
Magister quid faciemus. At ille dixit eis nichil amplius exigatis quam quod constitutum est vobis
hec ista plane publicanorum interrogatio de sancti prophete instructio. Illi ei
sollicite rogabant ne ad ignorantes plus exigat et ipse in peccatum incidat
ad cessantes publicum decipiat preceptorem. Nam mandate principis ut fugatas

Sacre scripture omnibus dat formam vivendi.

Locum non habeat et constitutum habeat vectigal exactum. Non enim dixit non exigatis sed nichil amplius exigatis. Unde intelligimus quod apud deum non tamen exactio quam exactio iniqua dampnetur. Dicit enim ipse dominus Reddite que sunt dei deo et que cesaris cesari. Igitur quod cesar perceperit fenus est, quod imperator indicit tollendum est. Sed sit intollerabile dum id prede exactoribus accumulat.

Hoc equale est quod ideo ipsi qui huiusmodi vectigalibus pervarati (?) precibus suis pecata confirmat hec etiam fraudes suas ac rapinas quomodo vocat turpia prede inferna incomodis. Illud autem addunt scelibus suis ut quos inde cessos vident ipsos potius persequantur et putent se vectigales publicas decepisse non domos decepisse orphanorum preda quorum prius an biduum forsitan fuit amicus collega vel forte medici cum te morte eius liberi habeantur tamquam ignoti vilescent missi. Vidua autem si qua fuit que sit iniuriis exagitatur ut videbat que si voluit in castitatis permanere proposito dando munera in facultate vix permaneat.

Cum hiis ergo fraudibus repleverint sacculos suos videatis illos letos et accuratos ad ecclesiam properare et deo gratias agere quod ab ipso illis hec pecunia conserventur id est quod peractes rapinarum suarum voluit dum esse participem. Dicit enim sanctum evangelium. Interrogabant et milites dicentes Quid faciemus et nos. Ait illis Iohannes Neminem concuciatis neque calumpniam faciatis sed estote contenti stipendiis vestris. Hic iam cognoscere se debent omnes homines qui militant. Non enim tantum de hiis militantibus scriptura loquitur qui armata militia detinentur sed quisque militie sue cingulo utitur dignitatis sue miles asscribitur. Atque ideo hec sententia potest dici de vestra militibus prefectoribus auctoribus (?) quicumque stipendia que publice decreta gerunt si amplius querunt tamquam calumpniator et concussor Iohannis sententia condempnatur. Verumtamen a deo auctore hoc inolevit malum ut iam quasi ex consuetudine vendantur leges, corrumpantur iura, sententia ipsa venalis sit et nulla iam causa possit esse sine causa (?). Hoc autem dicta sententia que ad milites loquitur potest et ad clericos torqueri quia etsi non militiam videantur solo tamen deo et domino militamus sicut ait apostolus Nemo militans deo obliget se negociis secularibus. Videmus itaque nos militare remissis ac fluctibus tunc sed habemus militie nostre cingulum quo castimonie interiora constringimus. De quo cingulo dominus ait ad lumbos (?) castimonie: Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes in manibus vestris dixit discipulis suis. Sunt enim milites in stipendium ab ipso domino quod percipimus. Sic debent milites et sumus debet et stipendium ab ipso domino quod percipimus. Sic dicentibus apostolus Cum a deo nobis pigneris spiritum, hoc est qui spiritus sancti nobis remuneratione dicavit. Si quis ergo vandorum hoc donatio contempto et contentus non fuerit et quid amplius incipit hoc ipso cavere quod iniuit. Quod spiritualis gerit hereticis arrianis Cum enim nescio qui amplius querunt incidentes errores spiritum gratiam sancti spiritus perdiderunt. Nam et catholice clerici hac sententia retinentur.

Si enim non contentus stipendiis fuerit que de altario domino iubente gerere sed exercet matrimonia intercessiones vendit viduarum munera libenter amplectitur hic negotiator magis potest videri quam clericus. Non dicere possumus nemo nos invasores arguit violentie minus autem quia non intendum maiore preda undique blandimenta eliciat quam tormenta. Non intercapiat dominus. Verum

Neminem concuciatis

Neminem calumpniam faciatis

Estote contenti stipendiis

Concussor

Clericus debet esse contentus stipendiis altaris

Art. 28.

tumultuose quis res alienas occupet dummodo quoquo pacto teneat
alienum etc. Dicit Cristus in ewangelio secundum Matheum ubi ait Ve pregnantibus et nutrientibus. 20.
Scitis et intelligitis dilectissimi fratres karissimi quia nemo dum in hoc corpore vi-
vet tribulationes debere non pati. Sicut enim nos sicut audistis
contestatur apostolus dicens: Omnes qui volunt pie vivere in Christo persecutionem
patiuntur. Et iterum: Per multas tribulationes oportet nos introire in regnum
dei. Veniunt enim dies tribulationum et malorum tribulationum, venient enim dies
sicut dicit scriptura. Et quantum accedunt dies augentur tribulationes. Nemo ergo
promittat quod ewangelium non promittit. Quando enim appropinquante fine mundi
sicut dicit in ewangelio, habundavit iniquitas refrigescet caritas. Sic propter
crebras iniquitates nunquam deerit adversitas. Apostolus enim ut animum nostrum non
solum ad penitentiam sed et ad patientiam prepararemus: Fratres mei obsecro vos
attendite scripturas sanctas si aliquid fefellerunt, si aliquid dixerunt et aliud accidit
quam dixerunt. Necesse erit usque in finem sic fiat quemadmodum dixerunt.
Non nos promittunt scripture nisi in hoc seculo in tribulationes pressuras angusti-
as angustias dolorum habundantiam temptationum. Sicut et ipse dominus
in ewangelio dicit: In mundo pressuram habebitis. Et iterum: Mundus gaudebit
vos autem tristes eritis sed tristicia vestra convertetur in gaudium. Ad ista precipue
nos paremus ne in pati deficiamus. Incipis enim tribulationibus
cum ewangelium legeretur audistis: Ve pregnantibus et nutrientibus. Pregnantes sunt
qui in spe intumescunt. Nutrientes autem id est lactantes qui iam adepti
sunt quod concupierant. Etenim mulier pregnans in spe tumet filii
nondum videt filium, que autem iam lactat amplectitur quod sperabat. Preg-
nans est qui res alienas concupiscit. Nutriens est qui iam rapuit
quod concupierat. Et ut hec apercius et simplicioribus intelligere possint aliqua
similitudine proponamus. Concupiscit aliquis villam alienam et dicit:
Bona est ista villa vicini mei. O si mea esset. O si adiungere illam
et facerem de isto fundo unum. De eius vicinitate amat et avaricia unitatem
quod amat bonum est sed ubi amandum sit nescit. Forte dives est
vicinus eius qui habet villam bonam et suspirat quia villam non possit tollere
quia potens homo est et non prevalet se contra illum defendere. Nec concupiscit nec
impugnare valet. Sperans non concipit, non est pregnans adhuc. Si vero iste
autem vicinus sit pauper qui vel in necessitate positus est ut possit vendere
vel potest opprimi ut cogatur vendere. Mittit oculos, sperat tollere posse
ad villam ad coloniam vicini pauperis. Et immittit illi aliquas tri-
bulationes ubi gratia agit severius aput eos qui preesunt ut illum exac-
tores ad afflictum ad in aliquo publica amministratione constringat. Ex
quibus constrictus debitis multis necesse habeat infelix vendere casellam
unde ad ipse ad filios suos sustentabatur. Necessitate ergo compulsus venit ad in-
piorum nequicia premitur et affligitur et nesciens quod ipsius immissione hec
patitur. Da michi domine rogo pauculos solidos pacior necessitatem urgeor
a creditoribus. Et ille: Non habeo modo in manibus. Dicit se in manibus non habere
ut ille oppressus calumpnia necesse habeat vendere. Denique cui dixit
quod pro nimia afflictione sua compellatur distrahere. Statim ille videt.
Et si non habeo pecuniam preparatam, unicuique studeo mutuare ut tibi comodo

Tribulacionibus
pati oportet
necesse est
in mundo

subueniam, et si tu id est et argentulum meum distractione tua iniuriam patiar.
Cum beneficium petebat professus est penitus non habere, et ubi dixit quod
possessionem suam venderet, quam amico subueniendo se dixit, et cum eum ad
hanc necessitatem adduxit ut illi venditionem facere debeat, et
casellam pro qua prius verbi gratia forte centum solidos offerebat, ut eam op-
primi videretur, nec medietatem pretii dare adquiescit. Istis enim talibus
sicut iam supra dictum est cruenta proclamat: Ve pregnantibus et nutrientibus.
Istis enim vae erit in die iudicii, et ab auditu malo non poterunt liberari
quando auditum fuerit: Discedite a me maledicti in ignem eternum, qui preparatus est
diabolo et angelis eius. Esurivi enim et non dedistis mihi manducare, sitivi
et non dedistis mihi bibere. Hoc loco diligenter attendat caritas vestra:
Si in ignem mittitur qui non dedit res proprias, putas ubi mittendus est
qui invasit aliena? Si cum diabolo ardet qui nudum non vestivit,
putas ubi arsurus est qui expoliavit? Et ideo quotiescumque vobis
evangelica lectio recitata fuerit, in qua dicitur: Ve pregnantibus et nutrientibus,
non hoc de mulieribus legitimos viros habentibus credite. Quare enim male
fecit mulier que de proprio marito concepit, aut quare illi in die iudicii erit
male, quia hoc fecit quod deus iussit? Non ergo de mulieribus que iuste conci-
piunt et pariunt hoc credendum est, sed de illis quos supra diximus qui iniuste
concupiscendo res alienas impugnari esse videntur. De quibus scriptum
legimus: Concepit dolorem et peperit iniquitatem. Omnis enim concipit,
nec ullus potest esse sine conceptu; sed alii concipiunt de Christo, alii de diabolo.
Sic enim de illis qui a diabolo concipiunt dicitur: Concepit dolorem et peperit
iniquitatem. Item de illis qui a spiritu sancto conceperunt scriptum est: A timore tuo
domine concepimus et peperimus spiritum salutis tue. Hec at que diximus
fratres karissimi qui diligenter attendit et se dicta mala conspexit fuisse in se, aut
forsitan adhuc esse cognoscit, cito se corrigat. Non enim nocent se
mala preterita si non placent; adhuc enim est penitendi et corrigendi
locus. Nondum facta est illa discretio aliorum ad sinistram, aliorum ad
dexteram. Nondum apud inferos sumus, ubi est dives ille, qui etiam gut-
tulam desiderabat. Audiamus dum vivimus, corrigamur et non concu-
piscamus res alienas, et impugnari timeamus, nec velimus pervenire
ad illas et eas adipiscendo tamquam filios osculemur. Qui enim concupiscit
res alienas, sicut iam dictum est, animam suam quasi concepisse videtur. Quando quod
concupiscit per aliquam calliditatem aut negotiationem potuerit obtinere, quasi na-
tum filium osculari ac nutrire cognoscitur. Non ergo sic amemus ista
terrena fratres ut perdamus celestia. Mutandum est cor, levandum est cor.
Non hic habitemus iam corde; mala regio est amor mundi. Sufficiat
quod hic adhuc in carne esse videmur. Audiamus apostolum dicentem: Si con-
surrexistis cum Christo que sursum sunt sapite, que sursum sunt querite, non que super
terram. Non apparet quod vobis promissum est; clamat enim patiens, sed non venit. Concu-
piscendo impugnat vitam; hinc impugnare, concupisce vitam eternam,
ad quam vitam te invitat deus; ipse sit spes tua, ipse erit preceptor tuus.
Non enim abortivum non temporaliter amplecteris quod peperis, sed eternum possidebis.
Quod enim promissum est sine dubio dabitur, sed adhuc res est non dabimus.

s3 dabi(tur) postea videte etiā quāta dicta sūt fr(atr)es quibus illa ut maiore p(re)-
ualet. De omnibus enī rebus que nobis i(n) scripturis diuinis p(ro)missa sūt
vna tantūmodo remansit. Neq(ue) enī qui nobis i(n) tantis rebus v(er)um dixit
i(n) vno nō fallit. Scriptū e(st) de eccl(es)ia q(uia) erit et uenit q(uia) e(st). Scriptū e(st) de
ydolis q(uia) nō erūt et uenit q(uia) nō sūt. Scriptū e(st) q(uia) p(er)ditum erat iudeo-
rum regnum et uenit. Scriptū e(st) de hereticis q(uia) futuri erant et uiden(tur). Scriptū e(st) de
die iudicij. Scriptū e(st) de p(re)mijs bonorum et de pena malorum. Nec
se c(on)tineat fr(atr)es carissimi omnia uenerunt q(ue) p(ro)missa sūt. Sic et dies
iudicij et malorum pena et iustorum p(re)mia sine ulla dubitatione
ventura sūt. Et ideo vnusquisq(ue) nostrum dum licet et cū dei adiutorio i(n)
p(ro)prietate mea consistit et p(er)seuerantiam et q(uo)d bonū e(st) exerc(er)e contendat
ut cū ille dies terribilis et metuend(us) aduenerit nō cū impijs et pec-
catoribus p(er)henni incendio c(on)cremem(ur) s3 cū iustis et d(eu)m timen(tibus)
p(er)uenire ad eternū p(re)miū merea(m)ur. Rogemus xpm d(omi)n(u)m et c(etera).
Item eximio s(ermo). De die aut(em) illa et hora nemo scit neq(ue) angli celo(rum) • Ap(er)t. 2X. 21

Fr(atr)es quod audistis monente scriptura atq(ue) dicente ut p(ro)pter diem
nouissimum uigilemus et vnusquisq(ue) de nouissimo suo die
cogitet. Ne forte cū senseritis et putaueritis longe esse
nouissimū s(cilicet) illū diem dormietis ad nouissimū uestrum diem. De die no-
uissimo h(uius) s(e)c(u)li audistis quid dixit q(uia) nesciunt eum neq(ue) angli
celorum neq(ue) filius nisi pater. Vbi quidem magna q(uesti)o e(st) ne carnaliter sapientes
putemus aliq(ui)d p(at)rem scire quod nesciat filius. Nam utiq(ue) cū dixit
pater utiq(ue) scit. ideo hoc dixit q(uia) pater et filius scit. Vnus enī est i(n) die
quod nō i(n)uenio sicut cognosce que futurus e(st) dies. Nemo magis quarat no-
uissimum diem qui futurus sit. s3 uigilemus omnes bene uiuendo ne
nouissima dies cuiusq(ue) nostrum nos inueniat imparatos et
qualis quisq(ue) hinc exierit suo nouissimo die tales inueniat(ur) i(n) no-
uissimo s(e)c(u)li die. Nichil te adiuuabit q(uo)d hic feceris. Vnumquemq(ue)
opera sua iuuabunt aut opera sua p(re)ssura sūt. Et quomodo i(n) psalmo cantamus
dicendo. Miserere mei d(omi)ne q(uonia)m conculcauit me homo. homo dicitur qui s(ecundu)m
hominem viuit. Denique illis qui s(ecundu)m d(eu)m viuunt dicitur dij estis et filij
excelsi omnes. Reprobis aut(em) qui uocati sūt ut essent filij dei et
esse potius homines uoluerunt i(d est) s(ecundu)m hominem viuere. Vos aut(em) m(ortales) sicut
homines moriemini et sicut vnus ex principibus cadetis. Etenim q(uia)
mortalis e(st) homo ad disciplina(m) illi d(ebet) ualere nō ad iactancia(m).
Vnde se iactat v(er)mis crastino moriturus. Dico tam(en) u(est)re fr(atr)es de
dyabolo. Dum erubescant mortales superbi. Ille enim et si superbus tam(en) in-
mortalis sp(iritu)s e(st). Et si malignus illi dies nouissimus pena(m) t(ame)n sua(m)
i(n) fine. tam(en) morte qua nos patim(ur) ipse nō patit(ur). Audi(un)t aut(em) ho-
(m)i(ne)s morte moriemini. vtant(ur) ergo pena sua. Hoc e(st) q(uo)d dixi. vtant(ur) ergo pe-
na sua. Nō inde cadat ad superbiā suā vnde accepit penā. agnoscat
se mortale(m) et frangat elacionem. Audiat (quo)d dici(tur) Quid superbis terra et
cinis. Etiā si superbit dyabolus nō e(st) terra et cinis. id(eo) dicitur. Vos aut(em)
ut homines moriemini et sicut vnus de principibus cadetis. Nō attenditis
q(uia) mortales estis et sicut dyabolus superbi estis. vtant(ur) ergo homo pena sua fr(atr)es.

Scriptum p(ro)missa s(un)t v(er)a

Mortis certa

Permutatur malo suo ut perficiat bonum suum, et unus nescit quia pena certa
est ut moriatur et quod tractamus quamuis nesciamus, pena certa hora incerta.
Et de ista pena sola certi sumus in rebus humanis. Certa mala bona et
mala incerta sunt, sola mors certa est. Quid ergo dico? Conceptus puer
forte nascitur, forte abortum facit. Ita incertum est: forte crescit, forte
non crescit, forte senescit, forte non senescit, forte diues erit,
forte pauper, forte honoratus, forte humiliatus, forte habebit filios,
forte non habebit, forte ducet uxorem, forte non ducet, et quecumque alia
nominaueris in bonis respice et ad mala: forte egrotat, forte
non egrotat, forte a serpente perimitur, forte non perimitur, forte a bestia
deuoratur, forte non deuoratur. Et respice omnia mala: ubique est
forte erit, forte non erit. Numquid potes dicere: forte non morietur, forte morietur?
Quando medici qui inspexerint ualitudinem et mortiferam esse cognouerint,
hoc pronuntiant: morietur, inde non euadet. Ex quo nascitur homo, dicendum est:
non euadet. Cum natus est, egrotare cepit; quando mortuus fuerit, finit quidem
egritudinem, sed nescit utrum pergat in peiorem. Finierat diues ille
egritudinem deliciosam, uenit ad tortuosam; pauper uero ille finiuit egritudinem
et peruenit ad sanitatem. Sed quod postea habet, hic elegit, et quod
messuit, hic seminauit. Ideo cum uiuimus uigilare debemus et eligere debemus
quod in futuro teneamus. Mundum non amemus: perimit amatores suos, non
eos ad bonum adducit. Laborandum est ideo potius ne capiat quam
timendum ne cadat. Ecce cadit mundus, stat Christus... Gaudeamus quia
... Namque dicit dominus: Gaudete quia ego uici mundum. Gaudeamus quia
sic placet. Gaude sed tu. Si tu uicisti, tu gaude. Quare nos? Quia
nobis dicit: Gaudete, nisi quia nobis uicit, nobis pugnauit. Ubi enim pugnauit?
Quia hominem suscepit. Tolle quod de uirgine natus est, tolle quod semetipsum
exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus et habitu
inuentus ut homo; tolle hoc, ubi lucta, ubi certamen, ubi temptatio,
ubi uictoria quam non precessit pugna? In principio erat uerbum, et uerbum erat
apud deum, et deus erat uerbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum
facta sunt, et sine ipso factum est nihil. Numquid hoc uerbum iudeus crucifigeret?
Numquid hoc uerbo impius insultaret? Numquid hoc uerbum colaphis cederetur?
Numquid hoc uerbum spinis coronaretur? Ut autem ista pateretur, uerbum caro factum
est: ista passus resurgendo uicit. Ergo nobis uicit, quibus et resurrectionem
ostendit. Dicis ergo deo: Miserere mei domine, quia conculcauit me homo.
Tu noli conculcare, et non te uincit homo. Ecce cum homo potens
terret te, unde terret? Spolia, dampno, tergo, occido. Et clamas tu:
Miserere mei domine, quia conculcauit me homo. Tu noli conculcare,
et non te uincit homo. Si enim dicis tecum ipsum, attendis quia terres, minaris
hominis mortuus te conculcat, et quia non times, non conculcat te homo, conculcat
te homo. Quod si inuenimus... homo habere debeo aliquod finis, ideo illi adhereo
in corpore. Primo ipsum in morte... tua ipse est. Dic illi: Intende quod uis mihi
et contumacibus hominum... et quod postea, crastinus ipse dominus dicit: In deo
sperabo, non timebo quid faciat mihi homo. Explicit sermo de x. uirginibus.

22.

Inter parabolas a domino dictas solet querentes multum movere ista
que de decem virginibus posita est. Et multi quidem hinc multa
senserunt que non sunt preter fidem. Sed quomodo partibus eius omnibus conveniat
exposicio id elaborandum est. Legi etiam in quadam scriptura eorum qui se
[illegible] nominant quod non sit contra catholicam fidem, sed huic loco minus
congruere visa est considerantibus omnes huius similitudinis partes de qua tamen
expositione mea non audeo iudicare ne forte non congruentiam
in angustia fecit sed mea tarditas eam congruentiam non invenit.
Michi autem videtur non absurde de hoc loco accipi quantum potero breviter
et diligenter exponam. Interrogatus dominus noster Ihesus [illegible] dixit de consu-
mmatione seculi multa que locutus est hoc ergo dicitur: Tunc simile estimabitur
regnum celorum decem virginibus que acceperunt lampades suas et
venerunt obviam sponso. Quinque ex eis erant fatue et quinque pru-
dentes. Sed quinque fatue acceptis lampadibus suis non sumpserunt
oleum secum, prudentes autem acceperunt oleum secum in vasis cum lampadibus
suis. Tardante autem sponso dormierunt omnes. Media autem nocte clamor
factus est: Ecce sponsus venit, surgite obviam ei. Tunc surrexerunt
omnes ille virgines et aptaverunt lampades suas. Et dixerunt stulte
ad sapientes: Date nobis de oleo vestro quia lampades nostre extinguuntur.
Responderunt autem sapientes et dixerunt: Ne forte non sufficiat nobis
et vobis, ite potius ad vendentes et emite vobis. Et dum irent emere venit
sponsus, et que parate erant intraverunt ad nuptias cum eo et clausa est
ianua. Novissime autem veniunt et relique virgines dicentes: Domine domine
aperi nobis. At ille respondens dixit: Amen dico vobis quia nescio vos. Vi-
gilate ergo quia nescitis diem neque horam. Decem virgines quarum quinque
admittuntur, quinque excluduntur, bonorum et malorum discretionem sit.
Quapropter cum virginum nomen honorabile est, cur recepte et excluse? quero
que est. Deinde quid sibi vult numerus in utraque parte equalis? Quid autem sit
oleum? Mirum videtur quod sapientes petentibus non communicant, cum invidas
fas non sit eas que ita perfecte sunt ut a sponso recipiantur.
Quo nomine non dubitatione dominus Ihesus Christus signatur, et [illegible]
esse competat ad precandum ex eo quod huic prescribere in sententia ego
dum dixit: Omni petenti te tribue. Michi autem quod possit dando
non sufficere illis sed hinc maiorem augere questionis difficultatem, que quinque et
certa diligenter considerata ut omnia in una ratione conveniant
nec quod in una parte dicta quod impediat aliam. Magna cautio est
adhibenda. Videntur itaque mihi quinque virgines sive quinque partita
continentia a carnis illecebris. Continendus est enim animi appetitus a
voluptate oculorum, a voluptate aurium, a voluptate olfaciendi
gustandi tangendi. Sed quia ista continentia coram deo partim fit ut
illi placeatur in interiore gaudio conscientie, partim coram hominibus tantum ut gloriam
humanam capiant, quinque dicuntur sapientes et quinque stulte. Utreque tamen virgines

mergat

qz utiqz cōtinen ē, q̄muis diūso fomite gaudeat, Lampades aūt
st qz manib; portanr opa quē ẜ ista cōtinētia fiūt, Dim eāt
Luceat opa ūra corā hoib;, Om̄s n̄o accepūt lampades
suas ⁊ uenīūt obuiā sposo. Intellig'e eñ ē ḡo ṽb nōie censet
de quīq agi'. Nō eñ puit qui ṽam nō st ꝯ sposo ṽeire obuia
Sz quīqz fatue acceptꝭ lampadib; suis nō sūpsūt oleū sec.
Multi eñ q̄mūis de x̄pō bonitē plurīm ſpeut, gaudiū tamē
hnt dū cōtinēt vivunt ṽi i laudib; hoīm, Nō ḡo hnt oleū sec
Nā ipām letitiā oleū sīe arbitror, p̄ uīgtē ṽunxit te deus
deus tuus oleo letīe, Qui aūt nō p̄ gaudet qz dō intīus plac
nō ht oleū secū, prudētes aūt accepūt oleū secū i uasis cū
lampadib; suis, letitiā bonorꝫ opm i corde atqz cōsītia
posuūt, Sicꝫ aplꝯ monet, pbet se hō m̄gr̄ ⁊ tūc i semetipo
gl̃am hēb; ⁊ nō i alto, Tardāte aūt sposo dormierūt om̄s
qz eꝯ utroꝫ, q̄ue cōtinētiā hoīm siue corꝫ qui corā dō ex-
ultat siue corꝫ qui i laudib; hoīm acquiescūt, Moriūt
h intūallo tpis dōc sub aduētu dm̄ fiat ṽv mortuorꝫ Media
aūt nocte i nullo senciēte ꝯ sperante, Quippe cū ipe dicat
dnūs De die aūt i ⁊ hōa nemo scit, Et aplꝯ dt, Dies dm̄ sic
fur ita in nocte ueniet, Ex quo scriptum late cōuenit,
Clamor fcus ē ecce sposꝰ ueit, surgite obuiā ei. In ictu ocli
i nouissima tuba aūts resurgemꝰ, Ergo surrexerūt oēs ī ē
uirgīes ⁊ aptauēt lāpades suas i. vob' reddēdas opm suorꝫ
Oportet eñ nos exhiberi ante tribunal x̄pi ut illic recipiat vnt
vnqquisqz quod gessit i corpe siue bonū siue malū, ⁊ dixe
stulte ad sapūtes Date nob' de oleo ūro qz lāpades nr̄e
extinguūr, Quorꝫ eñ sc̄a aliena aliud effitiūr, eadē
subtīta deficiūt, Et de cōsuetudīe id ſꝑ inquirit vn gaude
aīmꝰ solet, Itaqz hoīm qui corda nō uidet testiōm uolūt
hre apd dnm qui cordib; inspector ē, Sz qs rndunt sapūtes
Ne forte nō suffiat nob', vnqquisqz eñ p se rōnē reddet
nec alieo testio. quisqm adiuuat apud dnm, cui certa cor
dis appent ⁊ uix ē quisqz sfft ut ei testiōm phicat gstia
sua, Unde eñ gl'abat uindū se hre cor unde ē q apd dt m
minm ē ut a uob iudicer a vl ab hūano die ꝑ nec ipm
iudico, Quapp̄ cū de se quib; q a dno oio aut uix possit
ṽam pfr̄e sn̄iam quo pt de alio indicadū sciat nec qs
agit i ꝑōe n̄ spc hoīs. Ite magꝭ ad uēdētes ⁊ emite uob'.
Nō cōsiliū dedisse putādē st ꝫ oīne eaꝫ ex oblīq cōmēo-
rasse, Vendūt eñ oleū adulatores q siue fc̄a siue indigna
laudādo i errores aīas mittūt ⁊ eis vana gaudia tanqm

fatuis conciliando aliqua eis in mercede sive ciborum sive pecunie sive
honorum sive alicuius commoditatis temporis acceperint, non intelligentibus quod
dictum est: Qui nos felices dicunt in errorem nos mittunt. Melius est
obiurgari a iusto quam a peccatore laudari. Emendabit me iustus
in misericordia et arguet me; oleum autem peccatoris non impinguet
caput meum. Ite ergo ad vendentes et emite vobis, id est videamus ut
quid nos adiuvat qui nobis laudes vendere consueverunt et nos in
errorem inducere ut non coram deo sed coram hominibus gloriam quereretis.
Euntibus autem illis emere venit sponsus, id est inclinantibus se illis ad ea que
foris sunt et solitis gaudere quesitis cum gaudia eterna non noverant
venit ille qui iudicat et que parate erant, id est quarum bonum coram deo
testimonium conscientia perhibebat, intraverunt cum eo ad nuptias, id est ubi
munda anima sempiterno dei verbo fecunda copulatur. Clausa
est ianua, id est recepti illis qui sunt in eterna vita immutati. Omnes
enim resurgemus inquit sed non omnes immutabimur. Clausa aditus est
ad regnum celorum. Non enim post iudicium patet precum aut meritorum locus.
Novissime autem venerunt relique virgines dicentes: Domine domine aperi nobis.
Non dictum est quod emerint oleum et ideo intelligendum est nullo eis iam
de alienis laudibus et magnis afflictionibus remanere ad implo-
rationem dei. Sed magna est sequitur eos post iudicium cum iam iudicium
ineffabilis misericordia prerogata est. Atque respondens ait: Amen dico vobis
nescio vos. Ex illa scilicet regula que non habet ars dei, hoc est sapientia dei,
ut intrent in gaudium eius qui non coram deo sed ut placerent hominibus
visi sunt ad eius precepta aliquid operari. Atque ita concludit: Vigilate
itaque quia nescitis diem neque horam. Non modo illius ultimi temporis quo venturus
est sponsus sed sue quisque dormitionis diem et horam nescit. Quisque
autem paratus est usque ad somnum, id est usque ad mortem que omnibus debetur
paratus inveniet. Et tunc illa vox in media nocte sonuit quam omnes cum
vigilati sumus. Quod vero sponso dicitur obviam venire virgines
sit intelligendum puto ut ex ipsis virginibus constet ea que dicitur mater.
Non enim desponsata desponsata est ecclesia tamquam virgo est ad nuptias
perducenda, id est cum se contineat a corruptione seculari. Illa autem
tempore nubat quo universa mortalitate percurrente immortali quietudine
fruetur. Desponsavi inquit vos uni viro virginem castam exhibere
Christo. Vos inquit virginem apostolus ad singulos est concludens, et ideo
virgines dicit plures et virgo. Cur autem quinque ut minimum expositum est.
Sed videmus nunc in enigmate tunc autem facie ad faciem. Et nunc
ex parte tunc autem ex toto. Ipsum autem in enigmate et ex parte in ipsius temporibus
ad eum quod tamen in catholica fide ex toto pergunt et contingit quamquam
virgo etiam humili adventu sponsi sui qui ultimo adventu cum venerit in

dam te nupta est cum iam facie ad faciem contuebimur. Datur enim nobis pignus spiritus sicut apostolus dicit. Ex hoc ista expositio nichil est tamen intuendum nisi ut hic fides sit vel aliis perdicat que nullius sine fide esse potuerint.

Item in ewangelio de eisdem virginibus. 23

Hesterno die qui affuistis promissionem meam tenetis quod hodie non solum vobis sed pluribus etiam qui convenerint domino adiuvante reddenda est, que sint decem virgines quarum sunt quinque prudentes et quinque stulte. Non facile indagari potest, secundum textum sancta que continet ipsa lectio quam vobis hesterno die insinuavi; et hodie nolumus veritatem quidem in dubium mittere, utrum digna non videtur ista parabola vel similitudo ad eas solum virgines pertinere que sola et excellentiore dignitate virgines in ecclesia nominantur, quas et usitatiore vocabulo sanctimoniales appellare consuevimus. Sed nisi fallor hec similitudo ad universam ecclesiam pertinet. Quinque ergo si illas solas intelligerimus que sanctimoniales vocantur, numquid decem sunt? Absit ut tanta virginum multitudo ad tam exiguum numerum redigatur. Forte autem dicat aliquis: cum multe sint nomine et tam pauce sint in veritate ut numero determinantur. Non enim ita: si solas decem intelligi vellet, non ibi diceret quinque fatuas. Si enim multe sunt virgines bone que notantur, quare tantum quinque hostia domus magne clauduntur? Intelligamus ergo fratres karissimi ad omnes nos id est ad universam ecclesiam etiam parabolam pertinere. Non ad solos prepositos de quibus hesterno die locuti sumus, nec ad solas plebes, sed prorsus ad omnes. Quare ergo quinque et quinque? Iste quinque et quinque virgines omnes anime sunt christianorum. Sed ut dicamus quod deo inspirante sentimus, non qualescumque anime sed tales nobis que habent catholicam fidem et habere videntur bona opera in ecclesia dei; que habent catholicam fidem et quinque sunt prudentes et quinque fatue. Quare ergo appellate et tamen ex ipsis quinque sunt prudentes et quinque fatue; quare ergo quinque et quare virgines, prius videamus et deinde cetera consideremus. Omnis anima in corpore ideo quinario numero censetur quia quinque sensibus utitur. Nichil est enim quod sentimus ex corpore nisi quinquepartita ianua: aut videndo aut audiendo aut odorando aut gustando aut tangendo. Qui ergo se abstinet ab illicito visu, abstinet ab illicito auditu, ab illicito odoratu, ab illicito gustu, ab illicito tactu, propter ipsam integritatem virginis nomen accepit. Sed si bonum est abstinere ab illicitis sentiendi motibus, et unaquaque anima christiana virginis nomen habet, quare quinque admittuntur et quinque repelluntur? Propterea quia virgines sunt et lampades habent. Virgines sunt propter abstinentiam ab illicitis sensibus, lampades habentes propter opera bona. De quibus operibus dominus dicit: Luceant opera vestra coram hominibus ut videant bona facta vestra et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Et discipulis dicit: Sint lumbi

vestri praecincti et lucernae ardentes. In lumbis praecinctis virginitas, in lucernis ardentibus opera bona. Non solet dici virginitas utique in coniugatis, tamen ibi est fidei virginitas que exhibet pudicitiam coniugalem. Nam ut noverit sanctitas vestra non importune secundum animam et secundum integritatem fidei qua fit a fide ab illicitis abstinentia et bona opera fiunt, unamquamque ecclesiam unam virginem dictam, ecclesiam que constat ex virginibus et pueris et maritatis feminis et uxoratis viris uno nomine virgo est appellata. Unde hoc probamus? Apostolum audi dicentem, non solis sanctimonialibus sed universe prorsus ecclesie: Despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo. Et quia huius virginitatis corruptor diabolus cavendus est, cum ipse apostolus dixisset: Despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo, adiunxit et ait: Timeo autem ne sicut serpens Evam seduxit in astutia sua, sic et vestri sensus corrumpantur a castitate que est in Christo. In corpore virginitatem pauce habent, in corde omnes habere debent. Si ergo ab illicitis abstinentia bona est, unde virginitas nomen accepit, et si opera bona laudabilia sunt que significantur lampadibus, quare quinque admittuntur et quinque repelluntur? Si virgo est et lampades fert et tamen non admittitur, ubi se videt que nec virgo est ab illicitis se non temperat, nec bona opera volens habere in tenebris ambulat? De istis ergo, fratres mei, de istis potius disputemus. Qui non vult videre quod malum est, qui non vult audire quod malum est, ab illicitis sacrificiorum nidoribus avertit odoratum, ab illicitis sacrificiorum cibis avertit gustum, fugit complexum alienae, frangit panem esurienti, hospitem inducit in domum, vestit nudum, concordat litigiosum, visitat egrotum, sepelit mortuum. Ecce virgo, ecce habet lampades. Quid querimus amplius? Adhuc quero. Quid adhuc queris? inquis. Adhuc quod in ipso evangelio me fecit herere: quia et ipsas virgines et ferentes lampades alias dixit prudentes, alias stultas. Unde intuemur? unde discernimus? De oleo. Aliquid magnum significat oleum, valde magnum. Putasne caritas est? Querendo dicimus, non temere precipitamus. Unde videatur mihi quod oleum caritas sit, dico vobis. Apostolus dicit: Adhuc supereminentiorem viam vobis demonstro. Que est supereminentior via? Si linguis hominum loquar et angelorum, caritatem autem non habeam, factus sum velut es sonans aut cymbalum tinniens. Ipsa supereminens via, id est caritas, que merito oleo significatur. Omnibus enim humoribus oleum supereminet. Mitte aquam et superinfunde oleum, oleum supereminet; mitte oleum, superinfunde aquam, oleum supereminet. Si ordinem servaveris, vincit; si ordinem mutaveris, vincit. Caritas numquam cadit. Quid ergo, fratres? Iam discutiamus de quinque virginibus prudentibus et quinque fatuis. Volunt obviam sponso ire. Quid est ire obviam sponso? Corde ire, exspectare eius adventum. Sed tardabat. Dum tardat ille, dormierunt omnes. Quid est omnes? Et sapientes et fatue dormitaverunt et dormierunt. Putamusne bonus est somnus iste? Quid est somnus iste? Numquid forte tardante sponso, quoniam abundat iniquitas, refrigescet caritas multorum? Siccine intelleximus somnum istum? Non placet. Dico quare: quia sunt ibi prudentes. Et utique quia dixit Dominus: Quoniam abundabit iniquitas, refrigescet

Oleum significat caritatem

caritas multorum. Subiecit et ait: Qui autem perseveraverit usque in finem hic
salvus erit. Ubi vultis esse? istas prudentes? Nonne in illis quae perseveraverunt
usque in finem? Non ob aliud fuerunt, non ob aliud prudentes admittere nisi
quia perseveraverunt usque in finem. Non ergo eis obrepsit frigus caritatis,
non in eis refriguit caritas, sed ferbuit usque in finem. Quia fervet usque
in finem, ideo sponso ianue patuerunt, ideo eis dicitur ut intrarent,
sicut illi optimo servo: Intra in gaudium domini tui. Quid est quod dormitaverunt
omnes? Est aliud somnium quod nemo evadit. Non recordamini
apostolum dicentem: De dormientibus autem nolo vos ignorare fratres, id est de his
qui mortui sunt. Quare enim dormientes vocantur, nisi quia suo die suscitantur?
Ergo dormiunt omnes. Putas quia prudens ideo non habet mori? Fatua sit
virgo, prudens sit virgo, somnium mortis omnes patiuntur. Alii autem
dicunt sibi homines: Ecce iam dies iudicii venit, tanta mala fiunt,
tantae tribulationes crebrescunt, ecce omnia quae prophetae dixerunt plene
completa sunt. Iam dies iudicii instat. Qui hoc dicunt et feliciter dicunt,
tamquam obviam eunt cum sponso cogitationibus talibus. Et ecce bellum
super bellum, tribulatio super tribulationem, terremotus super terremotum, fames
super famem, gens super gentem, et nondum venit sponsus. Cum ergo exspectatur
ut veniat, dormiunt omnes illi qui dicunt: Ecce venit et dies
iudicii hic nos inveniet. Cum dicit dormit, ecce observet ad somnium
suum et perseveret tamen usque ad somnium suum in exspectatione illum veniat.
Somnum puta enim quia dormiunt. Numquid qui dormit non adiciet
ut resurgat? Dormierunt ergo omnes et de illis prudentibus et de illis
fatuis omnes dormierunt. Ecce media nocte clamor factus est.
Quid est media nocte? Quando non speratur, quando omnino non creditur. Noctem posuit
Nox pro ignorancia — pro ignorantia. Aliquis computat et: Ecce ab Adam tot anni transierunt
et ecce complentur sex milia annorum, et continuo quod quidam tractatores
computaverunt, continuo veniet dies iudicii; et veniunt et transeunt com-
putationes, et adhuc remoratur sponsi adventus, et dormiunt virgines
quae obviam ierant. Et ecce dum non speratur, dum dicitur sex milia annorum
exspectabantur et ecce transierunt, unde sciemus quia iam veniet? media
nocte veniet. Quid est media nocte veniet? Dum nescis veniet.
Quare dum nescis veniet? Ipsum dominum audi: Non est vestrum scire tempora
quae pater posuit in sua potestate. Dies domini, ait apostolus, tamquam fur in noc-
te ita veniet. Ergo vigila nocte ne furem patiaris. Nam somnus
mortis velis nolis veniet. Sed cum factus fuerit clamor media nocte,
quis est iste clamor nisi de quo apostolus dicit: In ictu oculi, in novissima
tuba; canet enim tuba et mortui resurgent incorrupti et
nos immutabimur. Denique facto clamore de media nocte quid clamabitur?
Ecce sponsus venit. Quid sequitur? Surgent omnes. Veniet hora, dixit ipse
dominus, qua omnes qui sunt in monumentis audient vocem eius et procedent. Ergo ad
tubam novissimam surrexerunt omnes. Prudentes autem illae tulerant
oleum secum in vasis suis, stultae autem illae non tulerunt oleum secum. Quid est
non tulerunt secum in vasis suis? Quid est in vasis suis? In cordibus suis. Unde dicit

apostolus

Gloria nostra hec est testimonium consciencie nostre. Ibi oleum magnum, oleum de dei do
no q Denique oleum homines mittere nitro putant, oliuam cerearem non
putant. Certe hoc oleum de dei dono est hos oleum porta tecum. Iuxta
hoc ibi deo placere. Etenim certe virgines iste stulte que non por-
tauerunt oleum secum abstinencia sua qua virgines appellantur hominibus
volunt placere et si hominibus volunt placere et ideo omnia ista lauda
bilia faciunt, oleum secum non portant. Tu ergo tecum porta, intus porta
ubi videt deus ibi porta testimonium consciencie tue. Qui autem ambu
lat ad testimonium alienum oleum non portat secum. Si non abstines
ab illicitis et facis bona operando ab hominibus laudari non est intus
oleum. Denique cum ceperint homines non laudare deficient lam
pades. Sunt itaque caritas nostra. Antequam dormiret ille virgines
non est dictum quia extinguebantur lampades. Illarum sapientum lampa
des ardebant de oleo eterno de consciencie serenitate, de interiori
gloria, de intima caritate. Ardebant tamen et illarum fatuarum. Quare et
ardebant quia non deerant laudes hominum, postquam vero surrexerunt
id est in resurrectione a mortuis ceperunt aptare lampades suas id est preparare
deo operum suorum reddere racionem. Et quia tunc nemo est qui laudet
omnis homo causa sua vacat nemo est tunc qui de se non cogitet. Non
ergo erat qui oleum venderent. Ceperunt deficere lampades, et quesierunt
se fatue ad quasdam prudentes. Date nobis inquiunt de oleo vestro
quia lampades nostre extinguuntur. Hoc querebant quod consueuerant
in alieno oleo lucere ad alienas laudes ambulare. Date
nobis de oleo vestro quia lampades nostre extinguuntur. Et ille Ne forte
inquiunt non sufficiat nobis et vobis, ite pocius ad vendentes et emite vobis.
Non consulencium sed irridencium est ista responsio. Quare irridencium quia
sapientes erant quia sapiencia erat in illis. Non enim sapientes erant de
suo sed id in illis erat sapiencia. De qua scriptum est in quodam loco que dicit con
temptoribus suis. Cum venerint ad mala que illis minata sunt et ego
vestre perdicioni superridebo. Quid mirum est quia sapientes irrident fa-
tuas. Quid est irridendo. Ite pocius ad vendentes et emite vobis, qui vos
solebatis bene viuendo quia vos homines laudabant quibus oleum
vendebant laudes vendebant. Qui vendunt laudes nisi
adulatores, quanto magis non adquiescetis adulatoribus et
intus oleum portaretis et propter bonam consciam omnia bona opera fa-
ceretis tunc diceretis. Emendabit me iustus in misericordia et arguet me
oleum autem peccatoris non impinguet caput meum, magis inquit
Emendet me iustus arguat me iustus quam impinguet caput
meum oleum peccatoris. Quid est oleum peccatoris nisi blandimenta adulatoris.
Ite ergo ad vendentes hoc facere consueuistis. Nos autem non vobis damus.
Quare Ne forte non sufficiat nobis et vobis. Quid est non sufficiat. Non
desperacione dictum est sed sobrietate et pia humilitate. Quamuis enim bonus homo habeat

bona co(n)sciam in q(ua) sit quemadmodu(m) iudicet ille q(ue)m nemo fallit
h(abe)t co(n)sciam no(n) illa(m) titillat da(m)nabilia i(n) corde co(n)cepta, s(ed) p(ro)p(te)r cottidia(n)a
queda(m) vite huiane p(e)cc(a)ta licet bo(n)a co(n)sc(ienti)a sit t(ame)n d(icit) deo Dimitte
nob(is) debita n(ost)ra q(ui)a fac(it) quod seq(uitu)r Sicut (et) nos dimittimus debito
rib(us) n(ost)ris, fregit pane(m) esurienti, ex corde vestiunt nudu(m) (et)
ex corde de oleo int(er)ior(e) fac(it) op(er)a bona, (et) tu(n)c i(n) iudicio t(re)pidat
ip(s)a bo(na) co(n)sc(ienti)a, vide q(ui)d est Date nob(is) de oleo u(est)ro qu(ia) extinguu(n)tur, Ite pot(iu)s
ad ue(n)de(n)tes q(ui)a laudib(us) huanis bo(n)u(m) vite co(n)sue(v)istis uob(is) n(ost)r(u)m oleu(m)
no(n) portatis No(n) a(it) nob(is) da(m)n(a)m(u)s Ne forte no(n) suffi(ci)at nob(is) (et) uob(is)
vix e(nim) de nob(is) iudicam(us) qu(a)n(t)o mi(nus) iudicare de uob(is), Q(ui)d est
vix de nob(is) iudicam(us) q(ui)a cu(m) rex iust(us) sedet i(n) throno q(ui)s glab(it)
castu(m) se h(abe)re cor(?) forte tu(n)c i(n)ue(n)tes aditu(m) co(n)sc(ienti)a sua (et) ue(n)it
ille qui melius uidet q(ua)m acies d(iv)ina penetrat. alt(er)a uidet,
forte adiuenit forte ad qu(an)tomel(iu)s illi dic(er)e Ne intres i(n) iudi(cium)
cu(m) s(er)uo tuo, (et) qu(an)to mel(iu)s dic(er)e Dimitte nob(is) debita n(ost)ra, q(ui)a
(et) d(ixi) tib(i) p(ro)p(te)r illas fatuas (et) p(ro)p(te)r illas lampades Esuriui et
dedistis michi manducare, q(ui)d ergo (et) i(lle) no(n) id fecerunt, No(n) fecerunt an(imo)
S(e)d quo fecerunt ego p(ro)phibet deus qui dixit Cauete facere iusticia(m)
u(est)ram cora(m) homi(ni)b(us) ut uideami(ni) ab eis, alioq(ui)n no(n) h(abe)bitis m(er)ce
de(m) apud p(at)rem u(est)r(u)m qui i(n) celis e(st), Et nolite sic(ut) ypocrite
qui orat (et) amat e(n)im stare i(n) plateis (et) orare ut uideant(ur) ab ho(min)ib(us)
ame(n) dico uob(is) receperu(n)t m(er)cede(m) sua(m), Emeru(n)t oleu(m), p(re)ciu(m) de
derunt, emeru(n)t, No(n) su(n)t fraudati laudib(us) huanis, quesieru(n)t
laudes huanas habueru(n)t, Iste laudes huane i(n) die iudicij no(n) ad
iuuat eos, ille a(utem) quo fecerunt, Luceat op(er)a u(est)ra cora(m) ho(min)ib(us) ut
uideat bona facta u(est)ra (et) gl(or)ificet p(at)rem u(est)r(u)m qui i(n) celis est,
No(n) a(it) uob(is) No(n) e(nim) de tuo h(ab)es oleu(m) Iactat (et) dic h(abe)o, s(ed) no(n)
h(ab)es, Q(ui)d e(nim) h(ab)es q(uo)d no(n) accepisti, ergo ille sic fecerunt, ille sic,
No(n) e(st) a(utem) mirandu(m) cu(m) eu(n)t emere cu(m) qu(er)u(n)t a q(ui)b(us) laudent(ur) (et) no(n)
inueniu(n)t, cu(m) qu(er)u(n)t a q(ui)b(us) co(n)solent(ur) (et) no(n) inueniu(n)t, Ap(er)ta est
ianua uenit sponsus (et) sponsa (et) tu(n)c gl(or)ificata cu(m) x(rist)o eccl(esi)a ut sin(gu)la
me(m)bra ad totu(m) se colligat, (et) intrau(er)unt cu(m) eo ad nuptias (et)
clausu(m) e(st) hostiu(m), (et) ille fatue p(ost)ea uenerunt, s(ed) nu(n)q(ui)d oleu(m) emeru(n)t
q(ui)d a q(ui)b(us) emerent inuenit, ideo ianuas clausas inuenerunt, pulsare
ceperunt, s(ed) s(er)o d(icitu)r (est)·p(er)u(er)sio fallacia d(icitu)r (est)·pulsate et
ap(er)i(etur) uob(is), S(ed) m(od)o qu(ia) t(em)p(u)s e(st) m(isericordi)e no(n) qu(ia) t(em)p(u)s e(st) iudicij No(n) ei p(ro)p(ri)e
co(n)fundi ista t(em)p(or)a cu(m) m(isericordi)am (et) iudiciu(m) cantet d(omi)no s(uo) eccl(esi)a,
t(em)p(u)s e(st) m(isericordi)e age p(e)n(itenti)am, t(em)p(or)e iudicij h(ab)es illa(m) age eis i(n) vigilijs ill(o)
t(em)p(or)e q(ui)b(us) clausu(m) e(st) hostiu(m), D(omi)ne d(omi)ne ap(er)i nob(is) Nu(n)q(ui)d no(n) p(e)n(itenti)am egeru(n)t,
s(ed) s(er)o egeru(n)t olei(m) no(n) portaueru(n)t (et) q(ui)d illis p(ro)fuit s(er)a p(e)n(itenti)a q(ua)n(do) eas
irridebat u(er)a sap(ienti)a Clausu(m) e(st) ergo ostiu(m) Et q(ui)d illis d(icitu)r e(st)
No(n) noui uos No(n) illas no(n) nouit q(ui) o(mn)ia nouit, Q(ui)d e(st) ergo No(n) noui uos

Impbo uos vepbo uos, i arte mea nō uos agnosto dīr mea
nescit uicia, hoc ē at magnū z nescat uicia z indicat uicia Ne
scit faciēdo indicat arguēdo, Sic g° nō noui uos, Seruūt
uiciūt quos prudētes, ōrū multi sunt fr̄es mei i nōie x̄o
Sint i uos quos prudētes, ß nolite quos hōmes Sit i uos
quos prudentes, Ad ista prudiciam ōnauij mu ptinētes,
Veniet eni hora z qu nescimus ueniet, Media nocte ueniet
uigilate, Sic clausit ewām vigilate qr nescitis diē neqz
horā, Si g° dormitūri sumus quō uigilamus Corde uigila
fide uigila spe uigila, carite uigila opibz uigila, z qn corpe
dormiēt fuerit tp̄c ut surgas cū aut surrexeris ppa lāpa
des tuas nō extinguant, tūc i intior cōscia oleo uegetent
tūc spōs ille incorpeis ucēpibz amplectat tūc te intro
ducat i domū ubi nūqz dormias ubi nuquā tua lampas
possit extingui, hodie nōs laboramus z lampades nrē int
uētos scīli huius temptaōs qz fluctuet, Sz ardeat i vob de
flāma intāt uet° temptaōis augeat ignē potius quā
extinguat ꝛc /// Incipiūt capitula i sm̄os sci Augusti
Sermo de ewāo s°luca Quiu uos spnit me spnit, ꝟ s° luca
Ite i ewāo de diuite cibis estuātē z lazaro indigente,
Ite i ewāo de martha z maria, ꝟ Ite sm̄o de eisd
Ite i ewāo ubi dyxerūt disci ad dnm̄ Dne doce nos orare,
Ite i ewāo qs uīm ht amicū z ibit ad illū nocte media,
Ite i ewāo s°luca ꝟc nos pharizei qd foris ē paropsidis lauat,
Ite i ewāo de arbore ficulnea qz trienni hebat z fructu nafferbat
Ite i ewāo de si pauci sūt q salūat z de qtēdite itrare p āgtā ptā
Ite i ewāo ho quidā fec cena, ꝟ It ho qdā hūit duos filios
Ite i ewāo facite uos amicos de māmona iniqt,
Ite i ewāo de mendico qndm̄ ieubat ut hoiem uidebat,
Ite i ewāo ho qdā descēdat ab ihrlm i yericho z incidit i latrones,
Ite i ewāo Oēs nos manifestari oz an tribunal xp̄i, ꝟ Cap° j° pnj
Qui vos spnit me spnit, Dnus nr ihc xp̄c quod
discipulis suis loquens i° tpe scribebat ut nos audi
endo pareret, Audimus g° uba eius. Oz cū pdesset
nos si uidet z nō audiret, ut nō ad abc qr nō uidet z
tū audi, Dt g°. Qui uos spnit me spnit, Si sol aplis dyx
Qui uos spnit me spnit, spnite nos, Si at sm̄o eius puet
ad nos z uocat nos z i corp loco nos cōstituit, uidete ne
spnatis nos, ne ad illū pueniat iniuria quā nobis fecistis
Si enī nos nō timetis illū timete qui dyx Qui uos spnit me
spnit, Oz at nos loqui uos qui spni nolumus a uob n
ut de uris bonis mōibz gaudeamus, periculorum nrōrum sunt
solacia bō opa ura, Viuite bn̄ ne moriamini male. Nec hīs ub

que dixit Viuite bene ne moriamini male. Attendatis eos qui forte male vixerunt et in laudibus suis mortui sunt et acta est pompa funeris eorum et positi sunt in preciosis sarcophagis in sepulturis pulcherrime et operosissime fabricatis. Et quia forte dicit sibi vnusquisque vestrum, Velle sic mori, putetis me vere vna dicere voluisse qui dixi me velle sic bene viuatis ne male moriamini. Contra forte occurrit aliquis qui et bene vixit et secundum opinionem hominum male est mortuus, forte a ruina est mortuus, a naufragio mortuus est, a bestiis mortuus est. Et dicit vnusquisque carnalis in corde suo: Quid est bene viuere? Ecce ille sic vixit et est mortuus. Redite ergo ad cor et si fideles estis inuenietis ibi Christum, ipse loquitur vobis. Ego non clamo, ille in silentio plus docet; ego loquor per sonum clamoris, ille intus loquitur per timorem cogitationis. Ergo ipse afficiat in corde vestro verbum meum quod dicere ausus sum: Bene viuite ne male moriamini. Ecce quo fideles estis in cordibus vestris et ibi est Christus, ipse hic docet quod hic ego cupio personare. Recordamini in eius nomine diuitem illum et pauperem illum: diuitem indutum purpura et bysso et cottidianis epulis saginatum, pauperem vero illum iacentem ante ianuam diuitis esurientem et de mensa eius micas requirentem, ulceribus plenum a canibus linctum. Recordamini ergo, vnum recordamini, nisi quia ibi est Christus in cordibus vestris. Dicite mihi quid ipsum interrogauit et vidit nos. Secundum enim et dicit: Contigit mori inopem illum et offerri ab angelis in sinum Abrahe; et clamat diues post Abraham ut mittat Lazarum ut intingat digitum suum in aquam ut stillet in linguam meam quia crucior in hac flamma. Superbus tempore medicus infernus pauper. Cum ille non perueniebat ad micam, iste non perueniebat ad guttam. De duobus ergo istis dicite mihi quis est bene mortuus et quis est male mortuus. Nolite oculos interrogare, cor videte. Si enim oculos interrogauitis, fallacia oculos interrogare est ad cor videte. Si enim oculos interrogauitis, fla[...] oculos interrogare ad cor videte. Multum enim splendida sunt et preclara funera que illi nos videt, multum enim splendida sunt et preclara funera que illi diuiti morienti exhiberi potuerunt, que potuerunt agmina plangentium familie suorum et ancillarum, que pompa que exhibita, quis splendor funeris; et suorum et ancillarum que pompa, quod sepultus est, credo cum aromatibus obrutum. Quid ergo? quod prius sepultus est, bene istum mortuum an male mortuum? Si oculos dabitis, fuerit bene istum mortuum, si magistrum vestrum interiorem requiratis, interrogatis optime mortuus est; si superbi viui suorum consuetudine pessime mortuus est. Si ergo sic moriuntur superbi, vivi suorum consuetudine pessime mortuus est. Si ergo sic moriuntur superbi, diuites ... rapiunt res alienas, vnum ergo dixi: Viuite bene ne moriamini male, ne res alienas. Non probat malam mortem nisi tempus post mortem, quo diues in morte moriamini. Non probat malam mortem nisi tempus post mortem. Christiani attendite illum pauperem. Nolite oculis. Ita errabitis. Fides attendat, cor videat. Constituite illum ante oculos vestros iacentem in terra ulceribus plenum, venientes canes et lingentes ulcera eius. Sed cum talem in terra ulcerosum venientes canes et lingentes ulcera eius exsputis faciem auertitis, illum venerat ante oculos vestros totus exsputis faciem auertitis; nares obturatis, cordis oculis videte: mortuus est et ablatus est ab angelis in sinum Abrahe. Familia diuitis uidebatur plangens, angeli non uidebantur gaudentes. Quid ergo respondit diuiti Abraham: Memento fili quia recepisti bona in vita tua. Vel bonum putasti nisi quod in vita hausisti.

Accepisti sed tunc fuerunt dies et totum perdidisti et torqueris quia in sceleribus re-
mansisti. Oportet ergo fratres ut vos dicamus: Attendite pau-
peres sive iacentes sive ambulantes. Attendite pauperes, facite
opera bona qui soletis facere et qui non soletis facite. Crescat unusquisque
bonorum operancium qui crescit et fidelium unusquisque. Quod facitis quantum
bonum sit nondum videtis, quia et rusticanus qui seminat segetem non
videt sed tamen credit; tu Deo quare non credis? Veniet messis vestra. Pu-
tate quia modo laboratores agimus, laborantes operemur, recepturi sicut
scriptum est: Euntes ibant et flebant mittentes semina sua, venientes autem
venient cum exultatione portantes manipulos suos. Al-
ter eiusdem sermo de divite cibis estuante et de lazaro indigente

Audivit caritas vestra fratres karissimi quemadmodum arbiter totius mentis
intentione perspexit opulenciam divitis et indigenciam men-
dicantis. Unum cibis estuantem et alium fame deficientem. Am-
bo quidem homines, ambo carnales, ambo mortales, sed non ambo
equales. Via una sed vita non una, neuter corporis a conditione mortis
immunis. Et tu unus epularis splendide et alter in panibus et inercia al. in penuria
sordescit. Ille delicatus est ad invectionem quorundam gaudebat, // cor.
iste si caderent mice de mensa eius exoptabat. Audiat nunc dives
qui noluit esse misericors, audiat quia omnes una nascimur lege,
una vivimus luce, unum spiramus aerem, una quoque extinguimur
morte, que si non intercedit nec pauper ipse durabit. Hic ultro surgit
undique iacebat lazarus et abrahe sinum angelorum portatur ma-
nibus. Ecce dives refectus et splendidus tartareo carcere
clauditur. Ubi est vestis illa byssina ubi vita habundabat et afflu-
ens copiis multis. Nonne in morte omnia transierunt tecum? Vnibus
Nichil intulimus in hunc mundum dicit apostolus sed nec quicquam auferre
possumus. Nichil nobiscum tollimus. Ad rapinas quasi ad tollendum me
vivos homines voraremus? Que ista aviditas tam turpis
cum ipse belue habeant modum? Tunc enim rapiunt cum esuriunt. Parcunt
non prede cum senserint saturitatem. Inexplebilis est sola avaricia divitum:
semper rapit et numquam saciatur, nec Deum timet nec hominem reveretur,
non parcit, non inveniem agnoscat, nec fratri obtemperat, nec amico fidem
servat. Viduam opprimit, pupilli invadit rem, liberos in servitium re-
vocat, testamentum falsum profert, res mortui occupat, quomodo et ipsi
qui hec faciunt moriantur. Que ergo ista animorum insania
amittere vitam, appetere mortem, acquirere aurum et perdere celum?
Sed quia nemo cogitat dum in mundo manet, in morte inducitur: recordare
demum e divites quia recepisti bona in vita tua et lazarus similiter mala,
nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Audiat ista divites qui
noluit esse misericors, audiat invocata ad supplicia eius qui
noluit erogare subsidia, audiat pauperem refrigerantem,
audiat divitem penis gravioribus estuantem. Pater inquit abraham
miserere mei et mitte lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam et
refrigeret linguam meam quia crucior in hac flamma. Attende mentem ingentem

fili quia percepisti bona in vita tua et lazarus similiter mala. Pensantur pro divitis
penis, v[illegible] pro paupertate, pro purpura flamma, vestitus pro nuditate
ut salva sit equitas statere, et non metitur modus illius mensure
In qua mensura iniquus mensus fuerit remetietur vobis. Ideo negatur in
penis mica diviti quia ipse dum viveret noluit misereri, non rogans
dives non exauditur in tormentis quia rogantem pauperem non exaudiebat
in terris. Dives et pauper duo sibi sunt contraria, sed utrique duo sibi sunt necessaria,
nemo indigeret si invicem supportarent, et nemo laboraret si se ambo
iuvarent. Dives propter pauperem factus est et pauper propter divitem factus est.
pauperi est orare et diviti est erogare. Dei est pro parvis magna pensare
De mica eius parva magna nascitur copia, sicut modicum ager pauperum cito
reddit divitibus fructum. Via celi est pauper per quam venitur ad patrem.
Incipe ergo erogare si non vis errare. Patrimonium tuum quo es liga-
tus compede in hac vita resolve ut liber ad celum possis ascendere.
Abice a te divitiarum onera, abice vincula voluntaria, abice
anxietates et tedia que te pluribus in annis inquietant. Da petenti
ut possis ipse accipere, tribue pauperi si non vis flammis exuri. Da in
terra Christo quod tibi reddat in celo. Obliviscere quod es et attende
quod futurus es. Parvus est vita fragilis et in morte perimus. Neque potestate
stat sed omnes cogimur transire. Nolentes enim inviti eximus quia mor-
tales sumus. Si autem ante nos aliquid mittimus non ad inanem hospitium
venimus. Quod enim pauperi damus ante nos premittimus. Quod
autem rapimus hic totum dimittimus etc. Item de verbis domini in ewangelio

ccxvi

secundum lucam de martha et maria

Verba domini nostri Ihesu Christi que modo ex ewangelio recitata sunt admo-
nent nos esse unum ad quod tendamus quando in huius seculi multitu-
dine laboramus. Tendimus autem adhuc peregrinantes nondum ma-
nentes, adhuc in via nondum in patria, adhuc desiderando nondum
fruendo, tamen tendamus et sine pigritia et sine intermissione tendamus
ut aliquando pervenire valeamus. Martha et maria due sorores erant
ambe non solum carne sed et religione germane, ambe domino co-
heserunt ambe domino in carne presenti concorditer servierunt. Suscepit
eum martha sicut solent suscipi peregrini. Sed tamen suscepit famula
dominum, egra salvatorem, creatura creatorem. Suscepit autem spiritu pascen-
da in carne pascendum. Voluit enim dominus formam servi accipere et accepta
forma servi in ea pasci a servis, dignatione sed non conditione. Nam et ista
dignatio fuit se prebere pascendum. Habebat carnem in qua esuriret
quidem et sitiret sed nescitis quia in heremo esurienti angeli ministrabant.
Ergo quod pasci voluit pascenti prestitit. Quid autem mirum si et sancto
helye prestitit vidue quem prius per corvum ministrante pascebat. Numquid
pascendo defecerat qui hunc ad viduam mittebat. Non pascendo
defecerat quando ad viduam mittebat, sed religiosam viduam pro
obsequio exhibito suo benedicere disponebat. Sic ergo susceptus

est dominus, tamquam hospes qui in sua propria venit et sui eum non receperunt
Sed quotquot receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri adop-
tans servos et fratres faciens, redimens captivos et faciens coheredes.
Nequis tamen vestrum forsitan dicat: O beati qui Christum suscipere in domum
propriam meruerunt. Noli dolere. Noli murmurare quia temporibus natus es
quando dominum non vides in carne. Non tibi abstulit istam dignationem
Cum uni inquit ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Hec de domino
pascendo pascente, propter pauca pro tempore diximus. Remanet ad
causam quam de uno exposui. Martha dominum pascere disponens
et preparans circa multum ministerium occupabatur. Maria soror eius
pasci magis deligens a domino, deseruit quodammodo sororem suam circa multum
ministerium laborantem et sedit ipsa ad pedes domini et vacans au-
diebat verbum eius. Dominus fidelissima audierat: Vacate et videte
quoniam ego sum dominus. Illa turbabatur, illa epulabatur. Illa multa
disponebat, ista unum aspiciebat. Utrumque officium bonum. Sed tamen
quod sit melius quid nos dicamus? Habemus quem interrogemus. Patienter
audiamus. Quod sit melius iam cum legeretur audivimus et meminimus, iterato
iterum audiamus. Interpellat Martha hospitem, ad iudicem depo-
postulationem parat, querelam quod eam soror deseruit et labora-
tem in ministerio adiuvare neglexit. Non respondente illa, sed tamen presente
iudicat dominus. Maria tamquam secura iudici maluit causam committere,
nec in respondendo voluit laborare. Si enim pararet respondendi sermonem
remitteret audiendi intentionem. Respondit ergo dominus quod verbo non labo-
rat qui verbum erat. Quid ergo dixit? Martha, Martha. Repetitio nominis
indicium est dilectionis, aut forte monende intentionis ut audiret
attentius. Bis vocata est: Martha, Martha, audi tu: circa multa
es occupata. Unum autem opus est. Unum necessarium est, non unum opus quasi
singulare opus, sed opus est expedit necessarium est. Quod unum hoc elegit
Maria. Unum cogitate fratres mei et videte. Et in ipsa multitudine si
delectat nisi unum. Ecce deo propicio quam multi estis. Quis vos
ferret nisi unum saperetis. Unde in multis quies ista? Da unum et populus est,
tolle unum et turba est. Quid est enim turba nisi multitudo turbata?
Sed audite apostolum. Obsecro autem vos fratres. Multitudini dice-
bat, sed omnes unum facere volebat. Obsecro autem vos fratres
ut idipsum dicatis omnes et non sint in vobis scismata. Sitis autem
perfecti in eodem sensu et in eadem sententia. Et alio loco: Unanimes unum
sentientes, nihil per contentionem neque per inanem gloriam. Et dominus ad
patrem de suis: Ut sint unum sicut et nos unum sumus. Et in actibus
apostolorum: Multitudinis autem credentium erat anima una et cor unum.
Ergo magnificate dominum mecum et exaltemus nomen eius in unum.
Quia unum necessarium, unum illud supernum, unum ubi pater et filius et spiritus sanctus
sunt unum. Videte nobis commendari unitatem. Certe trinitas est deus. Non
pater non est filius, filius non est pater, spiritus sanctus nec pater est nec filius sed amborum spiritus
et tamen isti tres non tres dii, non tres omnipotentes sed unus deus omnipotens.

Ipsa trinitas unus est deus, quia unum est natura. Ad hanc unitatem non nos perducit nisi multi habeamus cor unum. Bona sunt ministeria circa pauperes et maxime circa sanctos dei servitia debita, obsequia religiosa. Redduntur enim, non donantur, dicente apostolo: Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est si carnalia vestra metamus. Bona sunt, exhortamur ad haec, et in verbo domini edificamus vos: Nolite pigri esse ad suscipiendos sanctos. Aliqui nescientes suscipiendo quos nesciebant angelos susceperunt. Bona sunt haec; melius est tamen quod elegit Maria. Illud enim habet ex necessitate occupationem, hoc autem ex caritate suavitatem. Vult homo occurrere cum ministrat, et aliquando non potest; quaeritur quod deest, paratur quod adest; distenditur animus. Nam si Martha illa sufficeret, adiutorium sororis non posceret. Multa sunt, diversa sunt, quia carnalia sunt, quia temporalia sunt; et si bona sunt, transitoria sunt. Mariae autem quid ait dominus? Maria meliorem partem elegit. Non tu malam, sed illa meliorem. Audi unde meliorem: quae non auferetur ab ea. A te auferetur aliquando onus necessitatis; eterna est dulcedo veritatis. Non auferetur ab ea quod elegit. Non auferetur, sed tamen augetur. In hac autem vita augetur, in alia vita perficietur; numquam auferetur ab ea. Et tu vero, Martha, pace tua dixerim, in bono ministerio benedicta, pro isto labore tuo mercedem quaeris quietem. Nunc occupata es circa multa ministeria, pascere vis mortalia corpora, sed sanctorum. Numquid cum veneris ad illam patriam invenies peregrinum quem suscipies hospitio? Invenies esurientem cui panem frangas? sitientem cui potum porrigas? egrotum quem visites? litigantem quem concordes? mortuum quem sepelias? Omnia ista ibi non erunt. Et quid ibi erit? Quod Maria elegit. Ibi pascimur, non pascimus. Ideo ibi erit plenum et perfectum quod hic elegit Maria; de illa mensa opulenta de verbo domini micas colligebat. Nam vultis nosse quid ibi erit? Dominus ipse dicit de servis suis: Amen dico vobis quia faciet eos recumbere et transiens ministrabit illis. Recumbere quid est nisi vacare, recumbere quid est nisi requiescere? Quid est transiens ministrabit illis? Prius transit et sic ministrat. Et ubi? In illo convivio superno de quo dicit: Amen dico vobis, multi ab oriente et occidente venient et recumbent cum Abraham, Ysaac et Iacob in regno celorum. Ibi dominus pascit, sed prius hinc transiit. Venit dominus, fecit divina, passus est humana. Numquid adhuc transit? Numquid adhuc expalmatur? Numquid adhuc crucifigitur, conspuitur? Numquid adhuc lancea vulneratur? Transiit denique, et evangelista sic loquitur. Cum autem venisset hora qua pascha faceret cum discipulis suis, ecce dicit evangelista: Cum autem venisset hora ut transiret de hoc mundo ad patrem. Ergo Christus transiit ut pasceret nos. Sequamur ut pascamur.

Item sermo de eisdem.

Sicut evangelium cum legeretur audivimus, a femina religiosa susceptum esse dominum hospitio, cui nomen Martha vocabatur. Et cum esset ipsa occupata in cura ministerii, soror eius Maria sedebat ad pedes domini et audiebat verbum eius. Laborabat illa,

vacabat ista

vacabat ista. Illa erogabat, hec implebat. Verumtamen martha laborans multum in illa occupatione et negocio ministerii interpellavit dominum, et de sorore sua conquesta quod eam laborantem non adiuvaret. Dominus autem pro maria respondit marthe, et ipse eius factus est advocatus, qui iudex fuerat interpellatus. Martha, inquit, es multa es occupata, quod unum est necessarium. Maria meliorem partem elegit, que non auferetur ab ea. Audivimus enim et interpellationem interpellantis et sententiam iudicis, que sententia interpellanti respondit, susceptam defendit. Erat enim maria intenta dulcedini verbi domini. Intenta erat martha quomodo pasceret dominum, intenta maria quomodo pasceretur a domino. Vel martha convivium domino parabat, in cuius convivio maria iam iocundabatur. Ergo maria suaviter audiebat verbum dulcissimum et corde intentissimo pascebatur. Interpellato domino a sorore sua, quomodo putamus eam timuisse ne diceret ei dominus: Surge et adiuva sororem tuam. Mira enim suavitate tenebatur, que profecto est maior mentis quam ventris. Excusata est, sedit securior. Quomodo autem excusata, attendamus, inspiciamus, perscrutemur quantum possumus, pascamur et nos. Quid enim? putamus reprehensum esse ministerium marthe, quam cura hospitalitatis occupaverat, que ipsum dominum hospicio receperat? Quomodo vere reprehendebatur, que tanto hospite letabatur? Hoc si verum est, desinant homines que ministrant egentibus, eligant sibi partem meliorem, que non auferetur ab eis, vacent verbo, inhient doctrine, dulcedini occupentur circa scientiam salutarem. Non eis cure sit quis peregrinus in vico sit, quis egeat pane, quis indumento, quis visitandus, quis redimendus, quis sepeliendus. Vacet opus misericordie, uni insistatur scientie. Si melior pars est, cur non omnes hoc faciunt, qui ipsum dominum in hac causa patronum habemus? Non enim timemus in hac re ne offendamus eius iusticiam, cum patrocinia teneamus eius sententie. Et tamen non ita est, sed sicut dixi dubitatum est quomodo intelligitur. Non est, erat quod intelligere debes: Martha, Martha, occupata es circa multa, cum unum sit necessarium. Maria meliorem partem elegit. Non tu malam, sed ista meliorem. Quare meliorem? Quia tu circa multa, illa circa unum. Preponitur unum multis. Non enim a multis unum, sed multa ab uno. Multa sunt que facta sunt, unus qui fecit. Celum, mare et omnia que in eis sunt, quam multa sunt! Quis ista numerat? Quis horum multitudinem cogitat? Quis hec fecit? Deus omnia, et bona valde. Bona valde que fecit, quanto melior ille qui fecit. Attendamus igitur occupationes nostras circa multa. Necessarium est ministerium corpora reficere volentibus. Quare hoc? Quia esuriunt, quia sitiunt. Misericordia miseris necessaria est. Frangis panem esurienti, quia invenisti esurientem. Tolle famem: cui frangis panem? Tolle peregrinationem: cui exhibes hospitalitatem? Tolle nuditatem: cui preparas vestem? Non sit egritudo: quem visitas? Non sit captivitas: quem redimis? Non sit rixa: quem concordas? Non sit mors: quem sepelis? In illo seculo futuro non erunt ista mala, ergo nec ista ministeria. Bene ergo martha ad corporale domini, quid dicam necessitatem an voluntatem, ministrabat carni mortali. Sed quis erat in carne mortali? In principio erat verbum, et verbum erat apud deum, et deus erat verbum. Ecce quod maria audiebat. Verbum

cadosum exhibuit in nobis. Ecce martha cum ministrabat, ecce maria
meliorem partem elegit que non auferetur ab ea. Certa unum se noluit
occupari iam tenebat, michi autem adherere deo bonum est. Sede-
bat ad pedes capitis nostri. Quanto humilius sedebat tanto amplius
capiebat. Confluit enim aqua ad humilitatem convallis, denatat
de tumoribus collis. Non ergo dominus opus reprehendit sed munus distinxit.
Circa multa es occupata porro unum est necessarium. Iam hoc sibi maria
elegit, transit labor multitudinis et remanet caritas unitatis,
ergo quod elegit non auferetur ab ea. A te autem quod elegisti utique hoc se-
quitur, hoc subintelligitur, a te quod elegisti auferetur. Sed bono tuo auferetur
ut quod melius est detur. Auferetur enim a te labor ut requies detur. Tu
navigas, illa iam in portu est. Videtis ergo karissimi et quantum arbitror iam
intelligitis in hiis duabus mulieribus que ambe fuerant domino grate, ambe
amabiles ambe discipule, videtis ergo et magnum aliquid intelligitis
in hiis duabus mulieribus. Duas vitas esse figuratas, presentem et futuram,
laboriosam et quietam, erumnosam et beatam, temporalem et eternam. Due iste vite.
De illis vos copiosius excogitate. Quid habeat hec vita, non dico
mala non iniqua non nepharia non luxuriosa non impia, sed laboriosa
erumnis plena timoribus castigata temptationibus sollicita,
hanc ipsam innocentem vitam dico qualem decebat esse mortem hanc
martha, hanc ergo quantum potestis inspicite, et de hac ut dixi co-
piosius quam loquimur cogitate. Vita non iniqua aberat ab illa domo
nec cum martha erat nec cum maria. Et si aliquando fuit, domino intrante fugit.
Remanserunt ergo in illa domo que susceperat dominum in duabus feminis
due vite. Ambe innocentes ambe laudabiles, una laboriosa
altera ociosa, nulla facinorosa nulla tediosa nulla desidiosa.
Ambe innocentes ambe inquam laudabiles, sed una laboriosa, altera
ociosa, nulla facinorosa quam caveat laboriosa, nulla desidiosa quam caveat ociosa. Erat igitur in illa domo
iste due vite et ipse fons vite. In martha erat ymago presentium,
in maria futurorum, quod agebat martha ibi sumus, quod agebat
maria hoc speramus. Hoc agamus bene ut illud habeamus plene. Nam quid ide
habemus inquantum habemus, quamdiu hic sumus quantum est quod inde habemus.
Nam et modo inde aliquid agimus remoti a negociis sepositi familiaribus
curis quievistis. Statis auditis, inquantum hoc agitis mariae similes estis.
Et facilius vos quod agit maria quam ego qui erogo. Si quid tamen dico
sermo vos pascit quia et quia panis quibus est unum et ego vobiscum
vivo. Nunc autem vivimus si nos statis in domino. Nolo in nobis sed
in domino quia neque qui plantat est aliquid neque qui rigat, sed qui incrementum dat deus.

De eo ubi dixerunt discipuli ad dominum: Domine doce nos orare.

Apostoli dicebant ad dominum: Domine doce nos orare sicut et iohannes
docuit discipulos suos. Tunc autem dominus orationem proposuit nostri que ce-
lestis scientie est tum adiungitur ... usque
debitoribus nostris et ne patiaris nos induci in temptationem. Et sic lingua mea
vides quam breuis oratio et omnia plena videtur. Sermo quantum est greco ho-

faciem tuam non audebas ad dominum attollere oculos tuos ad terram dirige-
bas et subito accepisti gratiam christi omnia tibi peccata dimissa sunt, ex
malo seruo factus es filius bonus, ideo presume non de operatione tua
sed de christi gratia. Gratia enim saluati estis ait apostolus. Non ergo hic arrogancia est
sed fides, predicare quod acceperis non est superbia sed deuocio. Ergo attolle
oculos ad patrem qui te per lauacrum genuit ad patrem qui per
filium te redemit. Et dic pater noster. Bona presumpcio sed moderate Pat nr̄.
patrem dicas quasi filius sed noli tibi aliquid specialiter vendicare, solius christi specialiter
est pater nobis omnibus communiter est pater quia illum solum genuit. Nos creauit. Dic ergo
et tu per gratiam pater noster ut filius esse merearis. Ecce constituit te quasi de
tuteriorem commenda pater noster qui es in celis. Quid est in celis. Audi scripturam dicentem Q̄i es i celis
Excelsus super omnes celos dominus. Et ubique habes quod super celos celorum
dominus sit quasi non in celis et angeli quasi non in celis et dominaciones sed illis celis
de quibus dictum est: Celi enarrant gloriam dei. Celum est ubi culpa
cessauit, celum est ubi flagicia non sunt, celum est ubi nullum mortis
est vulnus. pater noster qui es in celis. Sanctificetur nomen tuum. Sanctificetur nobis, non quod est sanctificetur Scificet nōm
quasi optemus ut sanctificetur ille qui ait Estote sancti quia ego sanctus sum,
sed ut ad eum ex nostra predicacione sanctificacio accedat. Non sed sanctificetur
in nobis ut ad nos possit sanctificacio eius peruenire. pater noster qui es in celis.
sanctificetur in nobis nomen tuum. Adueniat regnum tuum, quasi non semper Adveniat
sit dei regnum quod tu dicis pater. Veniat regnum tuum, quasi nunc veniat regm̄ tuū
Sed tunc venit regnum dei quando estis eius gratiam consecuti. Ipse enim
ait Regnum dei intra vos est. Veniat regnum tuum. fiat voluntas tua sicut in fiat volūs
celo et in terra. pater noster cottidianum da nobis hodie. Sanguine christi pacificata sunt omnia
uel in celo uel in terra. Sanctificatum est celum, deiectus est dyabolus, ibi versatur
ubi et homo quem ille decepit. Fiat voluntas tua, hoc est sit pax in terra que-
admodum et in celo. panem nostrum cottidianum da nobis hodie. Memini sermonis Panē nrm
mei cum de sacramentis tractarem dixi vobis. Quod ante verba christi quod offertur
panis dicitur. Ubi verba christi deprompta fuerint iam non panis dicitur sed
corpus appellatur. Quare ergo in oratione dominica quae postea sequitur ait panem
nostrum, panem quidem dixit, sed epiousion dixit, hoc est supstancialem. Non
iste panis qui vadit in corpus sed ille panis vite eterne qui anime
nostre substantiam fulcit, ideo ergo grece epiousion dicitur. latinus autem hunc panem
cottidianum dixit quia greci dicunt aduenientem diem, ergo quod latinus dixit
et grecus utrumque utile videtur. Grecus utrumque uno sermone significauit,
latinus cottidianum dixit. Si cottidianus est panis cur post annum
sumas illum quemadmodum greci in oriente facere consueuerunt. Accipe
cottidie quod cottidie tibi prosit, sic viue ut cottidie merearis accipere. Qui
non meretur cottidie accipere non meretur post annum accipere. Quomodo Iob sanctus
pro filiis offerebat cottidie sacrificium ne forte aliquid in corde uel in sermone
peccassent, ergo tu audis quod quociescumque offertur sacrificium mors domini
eleuacio domini significetur et remissio peccatorum, et panem istum vite eterne cotti-
dianum assumis

Quicumque habet medicinam requirit/ vulnus est quia sub peccato sumus. Medicina
celestis et venerabile sacramentum. Panem nostrum cottidianum da nobis hodie.
Cottidie si accipis, cottidie tibi hodie est/ Et hodie Christus est et
cottidie resurgit. Unde Filius meus es tu ego hodie genui te.
Hodie est quando Christus resurgit/ Heri et hodie ipse est/ Apostolus Paulus ait/ Sed alibi
ait Nox precessit dies autem appropinquavit. Nox hesterna precessit dies ho-
Dimitte nobis — diernus appropinquavit/ Sequitur. Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos
dimittimus debitoribus nostris. Debitum quid est nisi peccatum/ Ergo si non accepisses
alieni feneratoris pecuniam non egeres/ et ideo peccatum tibi imputatur. Habuisti
pecuniam cum qua dives nascereris. Dives eras ad ymaginem dei et
similitudinem factus, perdidisti quod habebas hoc est humilitatem dum arrogantiam
desideras vindicare/ perdidisti pecuniam quia sicut Adam nudus es factus. Acce-
pisti a dyabolo debitum quod non erat necessarium/ et ideo qui eras liber in Christo factus
es debitor dyaboli. Cautionem tuam tenebat inimicus sed eam dominus crucifixit
et suo cruore delevit/ abstulit debitum tuum reddidit libertatem/ Hugo
ait dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Vide quid dicas.
Quomodo ego dimitto sic et tu dimitte mihi. Si dimiseris bene quidem ut
Et ne nos — dimittatur tibi. Si non dimittis quo cum queris/ Et ne patiaris
nos induci in temptationem quam ferre non possumus sed libera nos a malo.
Sed libera — Vide quid dicas. Quam ferre non possumus. Non dicit non inducas in temptationem
sed quasi athleta talem vult temptationem quam ferre possit humana condicio.
Et unusquisque ut a malo hoc est ab inimico a peccato liberetur/ Potens est
autem deus qui abstulit peccatum nostrum et delicta nostra donavit tueri et
custodire nos adversus dyaboli adversantis insidias ut non nobis ob-
repat inimicus qui culpam generare consuevit/ Sed qui deo se committit
dyabolum non timet/ Si enim deus pro nobis quis contra nos/ Ipsi ergo laus et
gloria a seculis et nunc et semper et in omnia secula seculorum amen et cetera.

Item de eodem sermo sive lectura ubi dicit dominus ad discipulos. Quis vestrum habet 6
amicum et ibit ad illum media nocte //

Audivimus nos exhortantem dominum nostrum celestem magistrum et fide-
lissimum consiliarium eundem hortatorem ut petamus et datorem
cum petimus/ Audivimus eum in evangelio hortantem nos cum petere
instanter et pulsare usque ad similitudinem improbitatis/ Proposuit enim nobis
exemplum talis/ Si quis vestrum habet amicum a quo nocte petet tres
panes cum illi amicus venisset de via, et quod ei apponeret non haberet
Si autem ille respondeat iam se quiescere et servos suos secum, non debere illum
precibus inquietari/ Ille autem pulsando instet et perseveret nec pudore
deterritus abscedat sed necessitate coactus immineat surrecturus illum
et si non propter amicitiam, certe propter illius improbitatem et daturus ei quantos
voluerit/ Quantos autem voluit non plus enim voluit quam tres. In hac ergo
similitudine adiunxit adhortationem dominus et omnino stimulavit nos querere
petere pulsare donec accipiamus quod querimus quod pulsamus. Usus exemplo
a contrario sicut de illo iudice qui nec deum timebat nec hominem reverebatur
et tamen cum eum quedam vidua interpellaret cottidie tedio victus dedit quod

bufiao non potuit inuitus. Dominus autem noster ihesus christus uult nos petitores cui
pre dator. Non utique nos tantum hortaretur ut peteremus nisi dare uellet.
Erubescat humana pigricia. plus uult ille dare quam nos accipere
plus uult ille misereri quam nos a miseria liberari. Et utique si non
liberati fuimus nos miseri remanebimus. Nam ille quod nos hortatur pro
nos hortatur. Euigilemus et hortati credamus promittenti obsequamur
ut ad datorem gaudeamus. Fortassis enim et nobis alius uenit amicus de
via et non inuenimus quod ei apponeremus et necessitatem passi sumus et accepimus
et nobis et illi. Fieri enim non potest nisi ut aliquis passus fuerit amicum ad interro
gantem cui respondere non possit, et tunc se inuenit non habere qui coactus est
dare. Venit tibi amicus de via .i. de vita huius seculi quam omnes ued
peregrini transeunt. Nec ullus quasi possessor manet, sed omni homini dicitur
Refectus es transi age iter, da venturo locum. Aut forte de via ma
la hoc est de vita mala. Fatigatus nescio quis amicus tuus non inueniens
ueritatem qua audita et percepta beatus fiat sed lassatus in omni cupiditate
et egestate seculi uenit ad te quasi ad christianum et dicit Redde mihi rationem
fac me christianum. et interrogat quod forte tu per simplicitatem fidei
nesciebas et non erat unde reficeres esurientem et te admonitus inuenis
indigentem. Et cum uis docere cogeris discere. Et dum erubescis cum
te interrogauit quod quaerebat non in te inuenire compelleris querere ut
merearis inuenire. Et ubi quaeris nisi in dominicis libris. Fortassis quod ille interrogat
in libro positum est sed obscurum est. Forte dixit hoc apostolus in epistola sua. Sic dixit
ut legere possis intelligere non possis transire non permitteris. Urget
enim interrogator. ipsum paulum aut petrum aut aliquem prophetam interro:
gare non sineris. Iam enim requiescit familia ista cum domino suo
et seculi huius ignorantia ualida est. hoc est nox media. Et urget
amicus esuriens. Tibi forte sufficiebat simplex fides, illi non sufficit
Numquid deserendus est. Numquid de domo proiciendus. ergo ad ipsum dominum,
ad ipsum cum quo familia requiescit pulsa orando pete insta,
Non quomodo amicus ille in similitudine positus tedio uictus surget et dabit
Dare uult tu pulsas nondum accepisti, pulsa dare uult et quod
differt dare uult ut amplius desideres dilatum, ne uilescat cito
datum. Cum autem perueneris ad tres panes hoc est ad cibum et intelligentiam
trinitatis habes et unde uiuas et unde pascas. ne peregrinum uenientem de via
reformidabis, sed excipiendo ciuem domesticum facias. Ne time
as ne finias. Non panis ille finietur sed indigentiam tuam finiet
panis est. panis est deus pater deus filius deus spiritus sanctus. eternus pater
coeternus filius, coeternus spiritus sanctus. Incommutabilis pater, incommutabilis
filius, incommutabilis spiritus sanctus. Creator et pater et filius et spiritus sanctus,
pastor et uite dator pater et filius et spiritus sanctus. Cibus et panis eternus
pater et filius et spiritus sanctus. Disce et doce, uiue et pascere. Deus quod tibi dat
nihil melius quam se ipsum dat. Auare quid acciperes aut si aliud peteres quid est
sufficit tibi deus non sufficit. sed oportet ut habeas caritatem habeas fidem habeas spem

ut possit et dulce esse quod datur. Et hec ipsa tanta sunt fides spes caritas. Et hec
ipsa dei dona sunt. Nam fidem ab ipso accepimus sicut deus inquit unicuique
partitus est mensuram fidei. Et spem ab ipso accepimus cui dicitur In quo spem
dedisti michi. Et caritatem ab ipso accepimus de quo dicitur Caritas dei diffusa est in
cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Sed hec iterum tria aliquantulum
diversa sunt sed omnia dei dona. Manent enim tria hec fides spes caritas
maior autem horum est caritas. In illis panibus non est dictus aliquis panis maior
aliis sed simpliciter petiti et dati tres panes. Ecce alia tria. Quis est ex vobis
a quo petit filius suus panem numquid lapidem porriget ei. Aut quis est
vestrum a quo petit piscem numquid serpentem porriget ei. Aut a quo petit ovum
numquid porriget ei scorpionem. Si ergo vos cum sitis mali nostis bona
data dare filiis vestris quanto magis pater vester qui in celis est dabit bona
petentibus se. Et hec ergo ista tria consideremus ne forte ibi sint illa tria
fides spes caritas maior autem horum caritas. Pone ergo tria panem piscem
ovum maior horum panis. Ideo bene panem intelligimus in his tribus caritatem
propter quod pani lapidem opposuit quia duricia contraria est caritati. Piscem fidem intelligamus.
Dixit quidam sanctus et nobis dicere delectat piscis bonus pia est fides. Vivit
inter fluctus nec frangitur ac dissolvitur fluctibus. Vivit inter temptationes
et tempestates huius seculi pia fides. Sevit mundus et integra est.
Contrarium fidei serpentem illum observa. In fide enim desponsata est illa cui
dicitur in cantica canticorum Veni de libano sponsa mea veniens et pertransiens
ab initio fidei. Ideo et desponsata quia et desponsationis initium fides
est. Promittitur enim aliquid a sponso et promissa fide detinetur. Opposuit autem
dominus serpentem pisci diabolum fidei. Propter desponsate huic dicit apostolus paulus De-
sponsavi vos uni viro virginem castam exhibere christo. Et timeo ne sicut
serpens evam seduxit astutia sua sic et vestri sensus corrumpantur a castitate que
est in christo id est que est in fide christi. Habitare inquit christum per fidem in cordibus vestris. Diabolus
ergo non corrumpat fidem non devoret piscem. Restat spes que quantum michi videtur
ovo comparatur. Spes enim nondum pervenit ad rem et ovum est aliquid sed nondum est
pullus. Quadrupedes ergo filios pariunt aves autem spem filiorum. Spes
ergo ad hoc nos hortatur ut presencia contempnamus exspectemus futura. Que retro
sunt obliviscentes cum apostolo in anteriora extendamur. Sic enim dicit Unum autem
que retro oblitus in ea que ante sunt extentus secundum intentionem sequor ad
palmam superne vocationis dei in christo ihesu. Nichil ergo tam inimicum est spei quam retro
respicere id est in eis rebus que preterlabuntur et transeunt spem ponere sed in his
que nondum data sunt sed dabuntur quandoque numquam transibunt. Cum autem fervet
temptationibus mundus velud pluvia sodoma ut sulphure metuendum
est exemplum uxoris loth. Retro enim respexit et ubi respexit ibi remansit.
In sale versa est ut prudentes condiret exemplo. Apostolus paulus de hac spe
ita loquitur. Spe enim salvi facti sumus. Spes autem que videtur non est spes.
Quod enim videt quis quid sperat. Si autem quod non videmus speramus per pacien-
ciam exspectamus. Quod enim videt quis quid sperat. Ovum enim est et pullus

novus est et restitutus est, tectum est novum, quia opus tuum. Tu pacem exspecta,
ferve, instat ut innovescat. Intende, extende in anteriora, obliviscere
praeterita. Quae enim videntur temporalia sunt; quae autem non videntur aeterna. In ea ergo quae
non videntur extende spem, exspecta, sustine. Noli retro respicere ovum
tuum. Scorpium time. Vide quia de cauda percutit, quam retro habet. Non
ergo scorpius perimat ovum tuum, mundus iste spem tuam, ut ita dicam, ve-
neno quo contrario quo ergo. Quantum clamat loquitur mundus, quanta post dorsum strep-
it, ut retro respicias a terrenis praeteritis vel perituris. Non enim dicenda sit pu-
nit unquam in statera spes tua ponatur, et habeo quod promisit Christus et nondum dedit,
sed quia fidelis est dabit. Mutabis animum tamen et vel requiesce in mundo pereunte.
Ideo enim deus felicitatibus terrenis amaritudines miscet, ut alia quaeratur
felicitas, cuius dulcedo non est fallax. Et de ipsis amaritudinibus
conatur mundus avertere ab eo quod intendis in anteriora et retro
convertere. De ipsis amaritudinibus, de ipsis tribulationibus murmuras
et dicis: Ecce pereunt omnia christianis temporibus. Quid strepis? Non hoc mihi
promisit deus quod ista non perirent; non hoc mihi promisit Christus. Aeterna promisit
aeternus. Si credidero, ex mortali fiam aeternus. Quid strepis, o munde
immunde? Quid strepis? Quid avertere conaris? Tenere vis periturus; quid fa-
ceres si maneres? Quem non deciperes dulcis, si amarus alimenta mentiris?
Ergo si habeo spem, si teneo spem, ovum meum nondum est a scorpione percussum.
Benedicam dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Nam si benedico quan-
do bene est, et blasphemo quando male est, suscepi scorpionis aculeum, percussus
retro respexi. Quod absit a nobis. Dominus dedit, dominus abstulit; sicut domino
placuit ita factum est; sit nomen domini benedictum. Manet civitas quae nos
carnaliter genuit, deo gratias. Utinam et spiritualiter generetur et nobiscum transeat ad
aeternitatem. Sed non maneat civitas quae nos carnaliter genuit,
manet quae nos spiritualiter genuit. Aedificavit illam dominus. Numquid dormitando
aedificium suum perdidit? Aut non custodiendo hostes admisit? Nisi
dominus custodierit civitatem, in vanum vigilat qui custodit eam. Et quam
civitatem? Non dormit neque dormitabit qui custodit Israel. Quid est Israel
nisi semen Abrahae? Quid est semen Abrahae nisi Christus? Et semini, inquit,
tuo, qui est Christus. Et nobis? Quid nobis ait? Vos ergo Abrahae semen estis, secundum promis-
sionem heredes. In semine tuo, inquit, benedicentur omnes gentes. Civitas sancta,
civitas fidelis, civitas in terra peregrinata, in caelo fundata est. O fi-
delis, noli corrumpere spem, noli amittere caritatem, accinge lumbos
tuos, accende et praetende lucernas tuas, exspecta dominum quando veniat a
nuptiis. Quid expavescis quia pereunt regna terrena? Ideo tibi caeleste promissum est,
ne cum terrenis perires. Nam ista perita praedicta sunt, praedicta omnino. Non enim
negare possumus quod praedictum est. Dominus tuus quem exspectas dixit tibi:
Exsurget gens super gentem et regnum super regnum. Habent mutationes reg-
na terrena. Veniet ille de quo dictum est: Et regni eius non erit finis. Quibus hoc
terrenis regnis promiserunt, non veritate ducti sunt, sed adulatione mentiti sunt.
Poeta illorum quidam induxit Iovem loquentem et ait de Romanis: His
ego nec metas rerum nec tempora pono; imperium sine fine dedi. Non

plane ita rudet veritas. Regnum hoc quod sine fine dedisti, o qui terram
dedisti, in terra an in caelo? Utique in terra. Nam si esset in caelo, caelum et terra
transient. Transient quae fecit ipse deus, quanto magis quod condidit Romulus.
Forte si vellet tunc exagitare Virgilium et insultare ei quare hoc dixit,
ipse tolleret nos et diceret nobis: Et ego scio. Sed quid facerem qui Ro-
manis verba vendebam, nisi hac adulatione aliquid promitterem quod
falsum erat? Et tamen in hoc cautus fui, quando dixi: Imperium sine fine dedi,
Iovem ipsorum induxi qui hoc diceret. Non ex persona mea dixi rem falsam, sed
Iovi imposui falsitatis personam. Sicut deus falsus erat, ita mendax vates erat.
Nam vultis nosse quia ista noveram? Alio loco quando non Iovem lapidem
induxi loquentem, sed ex persona mea locutus sum, dixi: Non res Romanas
perituraque regna. Videte quia dixi peritura regna. Dixit peritura regna. Non
tacuit peritura veritate; non tacuit semper mansura adulatione promisit.
Non ergo deficiamus, fratres. Finis erit terrenis omnibus regnis. Nunc si
finis est, deus videt. Forte enim nondum erit, et infirmitate quadam aut mise-
ricordia aut miseria hoc optamus ut nondum sit. Numquid tamen ideo non erit? Figite spem
in deum, eterna concupiscite, eterna expectate. Christiani estis, fratres, Christiani
sumus. Non ad delicias Christus in carnem descendit; toleremus potius
quam diligamus. Adversorum est manifesta praedicatio, prosperorum fallax blan-
ditia. Tale amate et quam malitia est orbis, non frustra. Audiamus
sursum cor. Quid ponimus cor in terra? Videtis quia evertitur terra.
Non vos non possumus non exhortari ut habeatis quod dicatis et quid pro spe
vestra respondeatis insultatoribus et blasphematoribus nominis Christiani.
Nemo vos murmurando avertat a Christi expectatione futurorum. Omnes
qui per istas adversitates blasphemant Christum nostrum, cauda scorpio-
nis sunt. Nos ova nostra sub alis illius gallinae ponamus, quae in evangelio
clamat urbi illi falsae et perditae: Quotiens volui congregare
filios tuos tamquam gallina pullos suos, et noluisti. Non nobis dicatur:
quotiens volui et noluisti. Illa enim gallina divina sapientia est, sed as-
sumpsit carnem ut pullos congregaret. Videte gallinam hispidam
plumis, dimissis alis, voce fracta et quassa et lassa et languida,
congruere pullis suis. Ovum ergo nostrum, spem nostram, sub alis illius
gallinae ponamus. Animadvertistis forte quomodo gallina conterat
scorpionem. Utinam ergo et istos blasphematores in terra repentes,
de cavernis prodeuntes et male pungentes, ista gallina conterat et
devoret, in corpus suum traiciat et ovum vertat. Non irascantur; commoti
videntur, sed maledicta maledictis non reddimus. Maledicimur et
benedicimus; blasphemati deprecamur. Sed non dicat de Roma domine
de meo. Sic tacebat de Roma, quasi ego insultator sim et non potius
domini deprecator et vester qualiscumque exhortator. Absit a me ut insul-
tem; avertat deus a corde meo et a dolore conscientiae meae. Ibi multos
fratres non habemus? non adhuc habemus? Porro peregrinantis Ierusalem civitatis
non ibi magna degit? non ibi temporalia pertulit? sed eterna non perdidit.
Quid ergo dico cum de eius civitate loquor, nisi quod dicit de Christo nomine quippe

roma pdidit, q dij lapidei roma tuebant z lignei addepotiu
heri adde plg argeti z auri. Idola gencium argentu et auru
no dixit lapib no dixt ligum no dixt testa. s q p magno
hut argetu z auru, ty ypm argetu z auru oclos hut z no
uidet, Dij auei z dij lignei ad ptiu dispares st, z hite oclos
z no nide pares st, Ecce qualib rom docti st hoies, custo
comisunt hutib oculos z no uidetib, Aut si roma suare
potuit q ipi au pierut, inquiut tuc pijt roma ty piert.
No inquiut ipi pierut s simulacra eoz, Cuo g custodiret
tecta rua q no potuit custodire simulacra sua, Allexadra oly
tales deos pdit costatinopol exq codita e i magna ciuitate
cuo a xpano impatore codita e, Oly deos flos pdit z tyt
creuit z cresit z manet qui diu deq uult manet, No eni z
illi ciuitl qz hc dicig etni te pmitting, Cartago i nomie xpi
manet z oliy cusa e qz no fuit celestis s terrestis, z i q ducne
vijj qz qti dijs pdita roma capta e afflicta e, prsq no e
vijj au simulacra ipa cusa st. z ueti st gothi cu vagadaiso.
Meminote fres meminote no e longu paucis anis recorda
mini, Eusis i urbe roma omib simulacris vagadaisus rex
gothoz cu ingeti exercitu ulto amo asite qua alaricq fuit
uenit, paganq ho erat vagadaisus sacrificabat cottidie
Nunciaba uiq q sacrificys no desisteret vagadaisus, tuc
omib istis, ecce nos no sacrificamq ille sacrificat, Vici hemq a
sacrificate quiq no licet sacrificare, Deq g omps q zno istis
sacrificys e salq ipa veq terena mitq e vagadaisq adiu
uate dno mirado mo, postea uenie gothi no sacrificates z si
fide xpana no katholica, ty ydol minci uenit ydol adusans
z ipi repiut uicuit de ydol sinetes z pdita ydola adhuc
qretes z pditi adhuc sacrificare cupietes, Sz ibi erat z mi
z afflicti st s nonaut dice Budicta dmi i omi tpe. Afflicti
st i regno terreo s regnu celoz no pdidimt, ymo ad id
capescendu ab exercitacoe tribulacionu meliores effti st, z si
i tribulacoib no blasphomanit tpm iterq uasa de for
nace exierut z dmita Budicoe repleti st. Isti at blasphe
matores terrena sectates terena desidantes i terrenis spe
ponetes cu ysta uelit nolnt pdidimt, Cu tenebt ubi re
maneBut foris nitq nt manib archa maior tostia
Ubi reges ubi salqubi spes, Romat go desinat blasphe
mare discat adorare scorpij pugetes a gallia tocda
Scorq traiciet comita i tra exptca i celo coronentur,
Itet i ewno s luca Nut uos phizei qz forl e papsidis lanat

Hudistis sem ewn quo dns ihc i eo q phizeus diceBat
sucs Butiq discaos comedat nei tozpi mudatoe puta
ret ee iusticia. Omi eni dic phizei angui pradeuet

abluebat se aq̄ q̄ cottidiana lauacro cordis possit e emundaco
denique et hoc ecce o Ille dicebat qui uidebat. Non eni facies corp
sz interiora cernebat. Denique ut hoc sciatis ille phariseus cui uir̄ x
aput seipm̄ cogitauit. Non uerbo sonuit. Et tn̄ audiuit. Apud
seipm̄ eni reprehendit dn̄m xp̄m qr sic uenit ad conuiuiu ergo illoto
Ille cogitabat hic audiebat id uidebat. Quid ergo uidit
Nunc uos pharisei quod foris e parapsidis lauatis. Intus aut pleni
estis dolo et rapina. Venit ad prandiu quo rogauit hoi a quo
fuerat inuitatus magis obiurgando rogauit ut corrigere indicio
pcēt. Dein quod o uos qr et bap ... adhuc p fide mundat
Fidebat intus enim foris. Vn dr et le i actibus aplorum fide mu
dans corda eorum. Et petrus apls i ep sua ita lo. Sic inquit et
de uos silitudine de arca noe quo acto aie salue fcē sunt
p aquam et adunit. Sic et uos filius for baptisma saluos faciet
no carnis depo sordium sz conscie bone interrogaco. Hac conscie
bone interrogacoem pharisei contempnebat. Et quod erat foris
lauabat. intus iniquitatissimi pmanebat. Et quid eis ait p gra
uiu datur elemosinaz et ecce omia munda sunt uobis. Laudata e
elemosina. Facite et pbate. Sz paulisp attendite. pharisei isti
iudei erant qi egregij iudeorum nobiles erant atqz doctores
tunc pharisei uocabantur bapmo abluti no erant. In xpm filiu
di unigenitu qui inter illos ambulabat et ab eis no agnosce
batur nondum crediderant. Quo eis dr. date elemosinā et ecce
omia munda sunt uobis. Si audiret illu phariseus et daret elemosinas
ia subito ei munda illis erunt omia. quod opus erat ut cre
derent xpo. Si aut munda no possunt nisi credentes. Ieu qui fide
mundat cor. quid e date elemosinaz et ecce omia munda sunt uobis
Nō de faciendi Elemosinaz
Attendamus et forte ipse exposuit. cum h dixisset. sine dubio cogi
tauit illi qui dabat elemosinas Et quo dabat omia sua deci
mabat. de omibus suis fructibus decimā pte detrahebat et
ipam dabat. Non facile ab fratribus xpianus. Ecce q̄d faciebat iudeus
no triticu solu sz et uinu et oleu. nec hoc solu sz et res contempti
biles ppt pceptu di. Cyminu rutā mentā et cunctu totu deci
mabat. decimā pte detrahebat et elemosinas dabat. Credo
ergo quē notauit ad se et putauit dnm xpm inaniter loqui
qi eis qui no faciunt elemosinas cu ipi scirent opa sua qr et
minutissima et contemptibilia fructuu suorum decimabat et
elemosinas dabat. Irrisuit illu aput se etiā dicente qi hoibus qui
elemosinas no faciunt. hoc dns sciens qt adiunxit. Nunc uos
scribe et pharisei qui decimatis cyminu mentā rutā et oe olus
ut sciatis non elemosinas irrisas et ecce iste elemosine sunt nunc iste est decie
et minuta quecumqz et contemptibilia fructuum uestrorum decimatis et re
linquitis grauiora legis. iudiciu et caritatem. attendite reliquistis iudiciu et cari
tate.

et decimatis olera. Non enim hec facit elemosinam, et hunc quod non facit, et illa non
omittere. Quare preteritis iudicium et caritatem et iusticiam et misericordiam, et illa non
omittere. Preterea facite illa scilicet ista proponite. Si hec ita sunt, quid illud dixit:
Facite elemosinas et ecce omnia munda sunt vobis. Quia hec est facite elemosinam,
facite misericordiam. Quia hec est facite misericordiam. Si intelligis, a te incipe. Quo-
modo enim es misericors alteri, si crudelis sis tibi? Date elemosinam et omnia munda sunt vobis.
Facite veram elemosinam. Quia hec est elemosina. Miseria. Audi scripturam: Miserere
anime tue placens deo. Fac elemosinam, miserere anime tue placens deo.
Attendit anima tua. Mendica veni ad conscientiam tuam. Quicumque male
vivis, quicumque infidelis vivis, veni ad conscientiam tuam et ibi invenies
mendicantem animam tuam. Invenies egentem, invenies pauperem, invenies
erumpnosam, invenies forte non egentem sed egestate obmutescentem.
Non sentit medicitatem esuriens iusticiam. Cum inveneris talem animam tuam in tanta
in corde tuo sunt illa. Fac primus elemosinam. Da illi panem. Quem panem?
Si phariseus interrogaret, illi dominus videret. Fac elemosinam cum anima tua.
Hoc enim dixit illi. Si ille non intellexit quid enarravit illis elemosinas
quas faciebat et putabat late transire. Et ait illi: Non quod facitis decimas
mentam et ciminum et rutam, sed ego aliam elemosinam loquor. Contempnitis
iudicium et caritatem. In iudicio et caritate fac elemosinam cum anima tua.
Quid est iudicium? Respice et invenies displicere tibi. Principium iudicium. Et quid est
caritas? Dilige dominum in toto corde tuo et in tota anima tua et tota
mente tua. Dilige proximum tuum sicut te ipsum. Et fecisti misericordiam primus
cum anima tua in consciencia tua. Hanc autem elemosinam si pretermittitis,
quantum vis dona quantum vis retrahe de fructibus tuis non decimas
quantum vis michil facis
mansas sed dimidias non ceptas da et in malis dimitte, michil facis
quando tecum non facis quia tecum pauperes. Anima tua nescit ne facere peccat
da illi panem. Quem panem? Ipse tecum loquitur, tu si audires et intel-
ligeres et crederes dominum ipse diceret: Ego sum panis vivus qui de celo
descendi. Nonne istum panem primum dabis anime tue et facies cum illa
elemosinam? Ergo credis debes facere primus pasca animam tuam.
Crede in christum et mundabuntur que intus sunt et que foris sunt munda
erunt. Conversi ad dominum deum patrem omnipotentem puro corde ei gratias
pro parvitate nostra maximas agamus, vias gentes vestram preces
per pietatis nostra maximas agamus, veras gratias referamus precantes | Clausula generalis ad omnes sermones.
toto animo singularem mansuetudinem eius, ut preces nostras in beneplacito
suo exaudire dignetur. Inimicum quoque a nostris actibus et cogitationibus | Sur 13
sua virtute expellat, nobis multiplicet fidem, mentem gubernet,
spirituales cogitationes concedat et ad beatitudinem suam perducat.
Amen. De arbore ficulnea que fructum habebat et fructum non afferebat. | 8.

De arbore ficulnea ait et de muliere que decem et octo annos
habebat infirmitatem. Quid dominus donavit audite. Arbor
ficulnea genus humanum est. Triennium autem tria sunt tempora:
unum ante legem, alterum sub lege, tercium sub gratia. Non enim oportunum fuit
arbor ficulnea intelligatur genus humanum. Primus enim homo qui peccavit
foliis ficulneis pudenda velavit, et velavit unde nati sumus membra.

Que enim an peccatum fuerant glandia, post peccatum pudenda sunt facta
Denique ante mundi erant et non confundebant. Non enim erat unde erubes-
cerent quia peccatum non precesserat nec poterant de sui creatoris opibus
erubescere quia operibus creatoris sui bonis nullum adhuc malum opus
suum miscuerat. Non dum enim manducauerant de ligno scientie boni et
mali. Postquam manducauerunt prohibiti fuerant. Postea ergo quia manducauerunt et
peccauerunt natum est de illis genus humanum. id est homo de homine obnoxius de
debitore mortalis de mortali peccator de peccatore. Hos ergo appellat in
hac arbore qui per omne tempus fructum dare noluerunt quia propter hoc imminie-
bat securis radicibus arborum infructuosarum. Intercedit colonus
differtur supplicium. ut adhibeatur auxilium. Qui autem intercedit colonus est
Omnis sanctus qui intus ecclesiam orat pro eis qui sunt extra ecclesiam. Et quid orat
Domine dimitte illi et hoc anno id est tempore isto sub gratia pro peccatoribus pro
infidelibus pro sterilibus pro infructuosis. Circumfodio ei et adhibeo
cophinum stercoris. si fecerit fructum bene. sin autem ueniens et amputabis
eam. Venies quando in iudicium uenies. quia uenturus es iudicare uiuos et
mortuos. Interim modo parcatur. Quid est autem fossa. quid est circumfodere nisi humi-
litatem et penitentiam docere. fossa enim humilis terra. Cophinum stercoris in
bono intellige. sordes sunt. sed fructum dat. sordes cultoris. dolor est
peccatoris. Quam agunt penitentiam in sordibus agunt si tamen intelligat
et ueraciter agat. Huic ergo arbori dicitur agite penitentiam appropinquauit enim
regnum celorum. Quid est mulier decem et octo annos habens in infirmitate.
Sex diebus deus perfecit opera sua. Ter seni decem et octo faciunt.
Quod ergo sunt tres anni in arbore hoc decem et octo in illa muliere. Curua
erat sursum aspicere non poterat quia sursum cor sine causa audiebat.
sed erexit eam dominus. Est ergo spes sed filius quousque ueniat dies in-
dicii. Multum est homo dat. Et quid est homo. iustus homo. magnum autem est homo
sed et iniustus homo. gratia dei est iustus homo. Magnus est homo. nisi quia memor es eius.
Vis uidere quid est homo. Omnis homo mendax. Cantauimus Exurge
domine non preualeat homo. Nonne apostoli homines erant. Nonne martires homines
erant. Ipse dominus ihesus deus esse non desistens homo esse dignatus est. Ergo
Exurge domine non preualeat homo. Omnis homo mendax. Exurge
ueritas non preualeat falsitas. Homo ergo si uult esse ad bonum non sit de
suo proprio. Si enim de suo esse noluerit mendax erit. si uerax esse noluerit
de dei non de suo erit. Ergo exurge domine non preualeat homo.
Tantum ualuit mendacium ante diluuium ut post diluuium octo anime
remansissent. post istos terra rursus impleta est hominibus mendacibus
et electus est populus dei. facta sunt multa miracula. prorogata diuina beneficia
ad terram promissionis perductus est ab egyptiorum seruitute liberatus
prophetis illo excitati sunt. templum accepit. sacerdotium accepit
unctionem accepit legem accepit. Et de ipso postea dictum est. Filii ali-
eni mentiti sunt mihi. Ad eos enim missus est ille per prophetas ante promissus. Non
preualeat homo. uel quia deus factus est homo sed et ipse factus ubi diuina contemptus est.
pro tantis tam multa beneficia contemptus est flagellatus est suspensus est.

hunc quippe praevaluit homo dei filium comprehendere et flagellare dei filium
spinis coronare et ligno suspendere. Tamdiu praevaluit homo, sed quousque
nisi quousque depositus de ligno positus est in sepulcro. Si ibi remansisset
tunc homo praevaluisset. Ergo prophetia ista et ipsum dominum Ihesum alloquitur dicens
Exurge domine non praevaleat homo. Dum in carne venire dignatus verbum
caro factum, verbum super nos, caro inter nos, verbum caro inter deum et homines,
virginem unde nascereris, sed tamen elegisti virginem concipiendo incesti.
natus virginem reliquisti, sed non agnoscebaris, apparebas et late-
bas; apparebat infirmitas, latebat potestas. Hoc totum factum est ut
sanguinem funderes, quod est pretium nostrum. Fecisti tanta miracula, in
valitudinibus egrotorum sanitatem dedisti, beneficia multa praestitisti et
recepisti mala pro bono. Insultatum est tibi, pependisti in ligno, agitatum est
ante te caput ab impiis et dictum est: Si filius dei es, descende de cruce.
Itane tu perdideras potentiam, an potius demonstrabas patientiam? Et tamen illi
insultaverunt et tu illis orasti; tu illi de occiso quasi victores dis-
cesserunt. Et tu in sepulcro iaces. Exurge domine non praevaleat homo.
Non praevaleat impius inimicus, non praevaleat caterva iudeorum. Tu cum
crucifigereris, praevaluisset tunc ipsa caterva iudeorum. Exurge domine non prae-
valeat homo. Factum est quod factum est. Et quid restat? Ut iudicem te re[...] in
tu tuo resurrexisti, cum sicut noster ascendit in caelum, unde venturus
es iudicaturus vivos et mortuos. Haec arbor infructuosa non
derideas quia pater est. Dilata est securis, noli esse secura. Veniet et
amputaberis. Crede quia ventura sunt. Ista omnia quae vides non erant:
prophetiis propheta toto orbe terrarum aliquis non erat; in prophetia legebantur,
tantum non videbantur; modo autem et leguntur et videntur. Ipsa ecclesia sic est completa.
Non ei dictum est: Vide filia et audi, sed audi et vide. Audi praedicta, vide
completa. Quando ergo fuerunt, Christus non erat natus de virgine: promissus est
et natus est. Non fecerat miracula: promissa sunt et facta. Nondum erat passus:
promissum est et factum est. Nondum resurrexerat: promissum est et impletum est.
Nomen eius per totum mundum non erat: praedictum est et impletum est. Ydola
deleta et fracta non erant: praedictum est et impletum est. Heretici impug-
natores etiam non erant: praedictum est et impletum est. Sed et dies iudicii
nondum est, sed quia praedictum est implebitur. An forte est ut qui in tantis verus
apparuit, de die iudicii mendax sit? Promissorum suorum nobis ciro-
graphum fecit non debendo, cum sed promittendo debitorem se fecit, de-
i. non mutuo accipiendo. Non possumus ergo ei dicere: Redde quod accepi-
sti, sed plane dicimus: Redde quod promisisti. Inde namque est quod cottidie
audemus dicere: Adveniat regnum tuum. Ut advenientem regno
cui et nos cum illo regnemus. Quod nobis his verbis promissum est te-
dicta illis: Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis
paratum est ab origine mundi. Ergo plane si fecimus quod iussit, exigimus
et deum tum cum advocatis quod promisit patribus nostris, sed cautor fecit qua-
loquimur, et nos si faciat nobis verum quod dignatus est facere cautus
et dicat: Legite debita mea. Haec est debita promissionum mearum et

computate que reddidi. computate et quid deo. Ecce quam multa
reddidi mortuum est quod deo, pro modico quod restat infidelem
me promissorem esse putabitis. Et videmus quia manifestissima videntur
Ergo quisquis sibi bene agat penitentiam et faciat fructum dignum penitentie
qui currunt enim ut terram intueatur. terrena feliciter licet ista sola
putat esse habitabilem tamquam ubi beatus esse possit aliam non credit. Quamvis
tamen tam currimus et erga, si perceperimus non potest mouere dominum. Nunquid etiam
et illud quod perceptum certa est velle esse si manum eum porrexisset.

Luce 13 Dixerunt discipuli ad ihesum. Domine si pauci sunt qui salvantur. Et dominus
Contendite intrare per angustam portam.

Tria sata farine de quibus dominus loquebatur genus humanum est.
Recolite diluuium. unde cetera reparantur tres remanserunt.
Tres filios habebat noe de quibus reparatum est genus humanum.
Mulier sancta que abscondit fermentum sapientia est. Ecce clamat orbis
totus in ecclesia dei. Ecce cognovi quia magnus est dominus. Ecce pauci sunt
qui salvantur. Recolitis questionem de euangelio nobis modo propositam. Domine
domine si pauci sunt qui salvantur. Dominus ad hoc quid. Non ait non pauci sed
multi sunt qui salvantur. Non hoc dixit. Sed quid dixit. Cum audisset si pauci
sunt qui salvantur. Contendite inquit intrare per angustam portam. Cum
audistis. ergo pauci sunt qui salvantur. Confirmavit dominus quia audivit
per angustam portam pauci intrant. Alio loco ipse hoc ait. Arta via
est et angusta que ducit ad vitam et pauci sunt qui ingrediuntur per
illam. Lata ergo et spaciosa via est que ducit ad interitum et multi sunt
qui ambulant per illam. Quid gaudemus ad multitudines. Audite
me pauci. Scio quia multi auditis et pauci obauditis. Aream
video grana quero et vix videntur grana cum area trituratur. Sed futurum
est ut ventiletur. Pauci ergo qui salvantur in comparatione multorum
pereuntium. Nam ipsi pauci magnam massam facturi sunt. Cum venerit ven-
tilator habens ventilabrum in manu sua mundabit aream suam
frumentum recondet in horreum paleam autem comburet igni inex-
tinguibili. Non subsannet palea granum. hic verum loquitur neminem fallit.
Estote ergo inter multos multi. Sed in comparatione quorumdam multorum
paucorum. Tanta massa processura est de hac area ut compleat
horreum celi. Non enim sibi est contrarius dominus ihesus qui dixit pauci sunt
qui intrant per angustam portam. multi per latam viam pereunt. Et
idem est qui alio loco dixit. Multi ab oriente et occidente
venient. Multi ergo pauci et pauci multi. Alii ergo pauci.
alii multi. Non sed ipsi pauci qui multi. pauci in comparatione perdi-
torum. multi in societate angelorum. Audite karissimi. hoc habet scriptum apoka-
lipsis. Post hoc vidi ex omni gente et lingua et tribu venientes cum stolis
albis et palmis. multitudinem quam dinumerare nemo poterat. Hec est
massa sanctorum. Quanta clarior videbitur cum area ventilata a
turba impiorum et malorum falsorumque christianorum segregata ad ignes
eternos separatis hiis qui premunt non tangunt. Mulier enim quedam fimbriam
tangebat turba christum premebat. Ecce rogat ... omnibus dampnandis

Salvantur pauci comparatione perditorum
multi in societate angelorum

massa purgata stans ad dexteram, nullum timebis nisi malorum
nullum times pro te bonum regnatam cum Christo quanta fiducia dicimus et
Ego cognovi quia magnus est dominus, Ergo fratres in ignis loqui
si agnoscitis, quid dico predestinati in vita eterna operibus loquar
non vocibus, Cogimur loqui vobis quod non debemus, Invenimus ei
in vobis debemus quod laudare eum non quis et quod amovere eum Ecce
tum bene dico non immoror. Agnoscite hospitalitatem, per hanc pervenitur
est ad deum Suscipis hospitem cuius et tu es comes in via, quia omnes
peregrini sumus. Ipse est christianus qui etiam in domo sua peregrinum se esse cognoscit.
Via nostra sursum est ibi hospites non erimus, Nam unusquisque habet
in domo sua hospes est si non est hospes non inde transeat, si transiturus
est hospes est non se fallat hospes est, velit nolit hospes est, Sed
dimittit illam domum filiis suis, hospes hospitibus dimittit. Si in stabulo
si esses non alio loco venientem discedes. Hoc facit in domo
tua. Cessit locum pater tuus, cessurus es locum filiis tuis, nec
mansurus manebunt in mansione relinques. Si omnes transimus ad
quod transire non potest operemur ut cum transierimus et illuc venerimus ubi
non transeamus opera nostra bona ibi inveniamus. Custos est Christus quid times
ne perdas quod erogas? Commendasti ad deum. Item in evangelio.
Homo quidam fecit cenam magnam &c. 10

Hectiones sacre proposite sunt et quas audiamus et de quibus ad sermonem
adiuvante domino proferamus In lectione apostolica sive agnovit
domino de fide sentimus uterque deo quia ipse fecit nos. In psalmo diximus
Deus virtutum converte nos et ostende faciem tuam et salvi erimus. In
evangelio ad cenam vocati sumus, Immo alii vocati, nos non vocati
sed ducti non solum ducti sed et coacti. Sic enim audivimus quia homo quidam
fecit cenam magnam, Quis est iste homo nisi mediator dei et hominum
homo Christus Ihesus, misit ut venirent invitati quia iam hora venerat ut venirent,
Qui sunt invitati nisi per premissos vocati prophetas. Ecce
olim ex quo mittuntur prophete invitat ad cenam Christi, Mittuntur
ergo ad populum Israel. Sepe missi sunt sepe vocaverunt ut ad horam
cene venirent, Illi autem invitatores acceperunt cenam repudiaverunt,
Cum invitatores acceperunt, cenam repudiaverunt, prophetas legerunt
et Christum occiderunt, sed quod occiderunt, tunc nobis cenam nescientes parave-
runt, parata iam cena, immolato iam Christo, post resurrectionem Christi recommen-
data sunt fideles cena domini eius sed manibus et ore firmata, mis-
si sunt apostoli ad quos missi fuerant ante prophete, Venite ad cenam
et excusaverunt qui venire noluerunt, Quomodo tres sunt excusatores
Unus dixit villam emi eo vide illam, habe me excusatum. Alius dixit
Iuga boum emi quinque volo probare ea, habe me excusatum. Tertius dixit
Uxorem duxi habe me excusatum venire non possum. Putamus non iste
excusatores qui impediunt homines omnes quos ad istam cenam venire
delectat quantumcumque eas discutiamus, videamus sed ut caveamus. In villa

1. empta dominacio notatur quo superbia castigatur. Hec enim villa tenere possi-
dere homines et in villa subdere dominari delectatur. Incipit malum vicium superbie
primus enim homo dominari voluit qui dominum habere noluit. Quid est dominari
nisi ipsa potestate gaudere. Est maior potestas illi subdamur ut tuti esse
valeamus. Villa enim hec me excusatum iuncta superbia venire noluit.
2 Alius dixit quinque iuga boum emi. Nonne sufficiunt boves enim aliqui
parabolam est et quod nos ad querendum et intelligendum obscuritate sui pro-
vocat. Et quia clausum est ut pulsemus hortatur. Quinque iuga boum
sensus carnis huius quinque intelliguntur. Sensus carnis hos quia omnibus notum est
et qui forte non adverterunt commoti sine dubio recognoscunt.
Sensus ergo carnis hos quinque inveniuntur. In oculis visus est, auditus in
auribus, odoratus in naribus, gustus in faucibus, tactus in omnibus membris.
Alba et nigra et quoquo colorata lucida et obscura videndo sentimus.
Rauca et canora audiendo sentimus. Suave olencia et graviter olencia
odorando sentimus. Dulcia et amara gustando sentimus. Dura et
mollia lenia et aspera calida et frigida gravia et levia tangendo sentimus.
Quinque sunt et iuga sunt. Sed quia iuga sunt in tribus prioribus sensibus facilius apparet.
Duo sunt oculi, due aures, gemine nares. Ecce tria iuga. In faucibus
id est sensu gustando geminatio quedam invenitur quia non gustando sapit
nisi lingua et palato tangatur. Voluptas carnis que ad tactum
pertinet occultius geminatur. Est enim foris et intus. Ergo et ipsa
geminata est. Quinque boum dicuntur iuga quia per istos sensus carnis terrena requi-
runtur. Boves enim terram versant. Et aut homines remoti a fide terrenis
dediti carnalibus occupati nolunt credere aliud nisi ad quod sui
sensus carnis quinque pertito pervenerunt. In eis quinque sensibus tocius vite sue
regulas ponunt. Non unquam credo ego nisi quod video. Ecce quod
video, ecce quod scio. Album est, nigrum est, rotundum est, quadratum est,
sic vel sic coloratum est. Novi sencio teneo natura me docet. Non credere
cogor quod michi non potes ostendere. Vox est sencio quia vox est. Bene can-
tat male cantat, suavis est, rauca est. Novi scio pervenit ad me.
Bene olet male olet sencio scio. Hoc dulce est hoc amarum hoc salsum
hoc fatuum. Quid vis plus dicas nescio. Tangendo novi quod durum est
quid molle sit quid lene sit quid asperum sit quid caleat quid
frigeat. Quid michi plus demonstraturus es. Tali impedimento tenebatur
apostolus noster Thomas qui de domino Christo id est de eius resurreccione non solis
oculis credere voluit. Nisi misero inquit digitos meos in locum clavorum
et vulnerum loca et nisi manum meam in latus eius misero non credam. Et
dominus qui potuit sine ullo vestigio vulneris resurgere servavit
cicatrices que a dubitante tangerentur et cordis vulnera sanarentur.
Et tu vocatus ad cenam qui excusacionem quinque iugorum boum
pretendis quo non videt et credunt. Nos fratres mei ad cenam voca-
ti, ista quinque iuga non sumus impediti. Non enim facie carnis dominum
videri hoc tempore concupivimus. Audivimus ex ore carnis illius predicatorem
auribus amittere desideravimus. Nullum in hoc temporale odorem quesivimus

perfudit cum quedam mulier preciosissimo unguento domus illa adeo com-
pleta est, sed nos ibi non fuimus. ecce non olfecimus et credimus. Cenam
manibus suis consecratam distribuit dominus, sed nos illo convivio non discu-
buimus et tamen ipsam cenam fide cotidie manducamus. Nec magnum pu-
tetis illa cena quamvis suis manibus dominus sine fide interfuisse.
Melior extitit fides postea quam tunc perfidia. Non ibi fuit paulus
qui credidit, ibi fuit iudas qui tradidit. Quam multi et modo in ipsa
cena quamvis illam tunc mensam non viderint nec panem quem dominus gestavit
in manibus oculis suis aspexerint vel faucibus gustaverint, tamen quia ipsa est
que nunc preparatur [?], quam multi et nunc in cena ipsa iudicium sibi manducant
et bibunt. Verum attamen occasio nata est domino ut de ista cena loqueretur.
Dixerat unus de discumbentibus in convivio cum eo quo fuerat invitatus:
Beatus qui manducat panem in regno dei. Quasi in longinquo ista suspirabat
et ipse panis ante illum discumbebat. Quis est panis de regno dei
nisi qui dicit: Ego sum panis vivus qui de celo descendi. Noli parare fauces
sed cor. Inde commendata est ista cena. Ecce credidimus in christum,
cum fide accepimus. In accipiendo novimus quid cogitemus. Modi-
cum accipimus et in corde saginamur. Non ergo quod videtur sed quod creditur
pascit. Non ergo et nos sensum illum exteriorem quesivimus nec diximus: crediderunt
qui dominum ipsum resurgentem, si unum est quod viderunt oculis, manibus
palpaverunt. Nos non tangimus quod credimus. Si talia cogitamus, per
illa quinque iuga boum ad cenam impedimur. Ut noveritis fratres istorum quinque
sensuum non delectationem que permulcet et ungit notatam [?], sed curiositatem quandam
notatam fuisse. Non ait quinque iuga boum emi, eo pascere illa, sed eo
probare illa. Qui vult probare per iuga boum non vult dubitare,
sicut thomas per ista iuga noluit dubitare. Videam, tangam, digitos
mittam. Ecce inquit mitte digitos tuos in latus meum et noli esse
incredulus. Propter te percussum locum quem vis tangere, sanguinem fudi
ut te redimerem, et adhuc dubitas de me nisi tetigeris me?
Ecce et hoc presto est, et hoc exhibeo: tange et crede. Inveni locum vul- 3.
nus sanamus [?] dubitationis. Uxorem duxi, uxorem duxi. Ista
voluptas est carnis que multos impedit. Utinam foris et non intus.
Sunt homines qui dicunt: Non est homini bonum nisi adsit carnis delectatio.
Ipsi sunt quos notat apostolus dicens: Manducemus et bibamus, cras enim
morimur. Quis hinc inde surrexit? quis nobis quid ibi agatur dixit?
Hoc nobiscum tollimus quod hic tempore bene est nobis. Qui hoc dicit uxorem duxit,
carnem amplexatur, carnis voluptatibus iocundatur, a cena excusatur.
Observate ne fame interiore moriamini. Attendite sanctum Iohannem apostolum
terrentem: Nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt. O qui ad cenam
domini venitis [?]: nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt. Non dixit
nolite habere, sed nolite diligere. Habuisti, possedisti, dilexisti.
Amor rerum terrenarum viscum est spiritalium pennarum. Ecce concupisti,
hesisti. Quis dabit mihi pennas sicut columbe? Quando volabis ubi vere quiescas,
qui hic ubi male hesisti perverse requiescere voluisti? Nolite diligere mundum

neque ea que in mundo sunt. Si quis dilexerit mundum non est caritas patris in illo
quoniam omnia que in mundo sunt concupiscentia carnis est et concupiscentia oculorum
et ambitio seculi. Ab his tribus cepit quod ewangelium enumeravit. Unde ille cepit
ubi ewangelium enumerans posuit. Concupiscentia carnis uxorem duxi. Concupiscentia
oculorum iuga boum emi quinque. Ambitio seculi villam emi. Ideo autem a parte
totum per quinque oculos commemorati sunt. Isti sunt sensus quia oculorum est quinque
sensibus principatus. Propterea cum proprie pertineat ad oculos visus ipsum videre per
sensibus principatus per quinque sensus solemus appellare. Quomodo proprie ad ipsos pertinet dicimus
omnes quinque sensus solemus appellare. Quomodo primo quod ad ipsos pertinet dicimus
vide quam candidum est. intende et vide quam candidum est. hoc ad oculos
pertinet. Audi et vide quam canorum est. Numquid consimiliter potest dici Audi et
vide quam candidum est. hoc quod dicitur vide per omnes sensus currit. Ceterorum autem
vide quam canorum est. Intende et vide quam canorum est
sensuum propretas non presumit vide quam suave est. gusta et vide quam dulce est. tange et
odora et vide quam suave est. Utique quinque sensus sunt sic potius dicimus quam audi et senti
vide quam molle est. Utique quinque sensus sunt sic potius dicimus quam audi et senti
quam canorum est. odora et senti quam suave est. gusta et senti quam dulce
quam calidum est. palpa et senti quam molle est. Non hoc
est. tange et senti quam calidum est. palpa et senti quam molle est. Non hoc
dicimus. Post resurrectionem cum apparuit discipulis suis cum adhuc
tremerent, ipse dominus post resurrectionem cum apparuit discipulis suis cum adhuc
turbaverit in fide putantes se spiritum videre. Quid turbati estis
et quare cogitationes ascendunt in corda vestra. Videte manus meas et
pedes meos. et palpate et videte. tangite manus et palpate et videte
Intendite et videte palpate et videte. Non solum oculis videte et omnibus
sensibus videte. Quamvis fidem quidam quesierat exterioribus corporis
sensibus adiacebat. Nos vero ab isto exterioribus sensibus in duo carnis
auditu audivimus corde credidimus et ipsum auditum non ab illius
ore sed ab ore predicatorum eius. ab ore illorum qui iam cenabant et
nos invitando invitabant. Tollamus ergo de medio excusationes
vanas et malas et veniamus ad cenam qua intus saginemur.
Nos non impediat extollentia superbie. Nos non extollat. nec
nos impediat illicita curiositas a deo. Non nos impediat voluptas
carnis a voluptate cordis. Veniamus et saginemur. Et qui venerunt
nisi mendici debiles claudi ceci. Illic autem non venerunt divites
sani qui bene ambulantes et acute cernentes. multum de se presu-
mentes et ideo desperatiores quanto superbiores. Veniant mendici
quia ille invitat qui propter nos pauper factus est cum dives esset ut illius
paupertate mendici ditaremur. Veniant debiles quia non est opus sanis
medicus sed male habentibus. Veniant claudi qui ei dicant. Compone
gressus meos in semitis tuis. Veniant ceci qui dicant Illumina
oculos meos ne umquam obdormiam in morte. Tales venerunt
ad horam illis prius invitatis sua excusatione probatis. Venerunt
ad horam intraverunt de plateis et vicis civitatis. Et cum huius qui missus
erat dixit. Domine factum est ut imperasti. et adhuc locus est. Exi in vias
et sepes et quos inveneris cogemus intrare. Quos inveneris ut digneris
nolite expectare ut velint. coge intrare. magna cena. magna domus patris
non ibi patitur locum vacare. Venerunt de plateis et vicis gentes
veniant de sepibus heretici hic pacem inveniunt. Nam sepes qui construunt
divisiones querunt. trahantur a sepibus. evellantur a spinis. In sepibus heserunt

cogi noluit, voluntate inquit mea intravi. Ideo hic dominus imperavit
Coge intrare, ut foris inveniat(ur) voluntas nascitur intus vos.
Item de eodem secundum Lucam Homo quidam habuit duos filios.

In laude eadem qua audivimus de homine dominum esse qui habuit
duos filios, Deinde filius minor qui voluit in potestate sua habere
substantiam que illi apud patrem optime servabatur. Factus sue potestati
profectus est in regionem longinquam, hoc est prorsus a patre malo et porcos
pavit, fame correptus est, qui saturatus super abscessit. Ergo
quisque ita vult similis esse deo ut ad illum stet fortitudinem quam
suam sicut scriptum est ad illum custodiat non ab illo recedat ei co-
herendo signum quoddam ex anulo fidei adfixus habeat ymaginem eius
faciens quod dominus est. Auctoritate ad herere deo bonum est ut custo-
diat similitudinem et ymaginem ad quam factus est. Porro autem si
perverse vult imitari deum ut quomodo deus non habet alium a quo formetur
non habet a quo regatur. Sic ipse velit sua potestate uti, ut quomodo deus
nullo regente vivat, Quid restat fratres nisi ut recedens ab eo
calore torpescat, recedens a veritate vanescat, recedens ab
eo quod summe atque incommutabiliter est deterius mutatus deficiat.
Hoc diabolus fecit. Imitari deum voluit, sed perverse non esse sub illius potestate
sed habere contra illum potestatem. Homo autem positus sub precepto audivit a domino
deo Noli tangere inquit hanc arborem. Quid est cum illa arbor
si bona est quare non tango, si mala est quid facit in paradyso. Propterea
si bona est quare non tango, quia bona est sed nolo tangas. Quare non tango quia
ideo est in paradyso quia bona est sed nolo tangas. Quare non tango quia
obedientem te volo non contradicentem. Serve audi adhuc, sive sciendo
male, serve audi. Prius domini iussum et tunc invenies discere
consilium. Bona est arbor nolo tangas. Quare quia dominus sum et tu
servus es. Hec tota causa est. Si parva est dedignaris esse servus. Quid autem tibi
expedit nisi esse sub domino, quomodo eris sub domino nisi fueris sub precepto.
Porro si expedit tibi esse sub domino et sub precepto quid est nisi ut serviat
deus. Quid enim quid abste. Offer in sacrificium deum, et tibi nomen
ipse facit hominibus quem te fecit. Obsequium in deum est tibi sive ad
lecum cum requiescis sive ad mensam cum reficis, sive ad balneum
cum lavas. Ergo abstinet indiget deus? Nunquam ergo tibi debuit iubere
si aliter debuit ad iubendum te quod tibi expedit sentires esse do-
minum. Ab aliquo reprehendus eras non propter illius arboris maliciam
sed propter tuam obedientiam non potuit deus perfectius demonstrare quantum sit
bonum obedientie nisi cum prohibuisset ab ea re que non erat mala in-
qua obedientia tenet palmam sola, ibi inobedientia invenit penam. Bona
est sed nolo tangas. Non enim non tangendo moriturus eras. Numquid quando hoc
prohibuit alia subtraxit. Nonne est paradysus fructuosus plenus arbo-
ribus. Quid tibi deest hanc nolo tangas. Hinc nolo gustes. Bonum quidem sed
obedientia melior est. Proinde cum tetigeris numquid arbor illa malum nocet
ut moriaris, sed inobedientia te subicit morti quia prohibita tetigisti. Ideo
arbor ista appellata est sciendi dinoscendi boni et mali, non quia inde
talia que poma pendebant, sed quia que esset arbor in qua talia poma talis fuisset

Ido sic notata e q2 ho qui nollet bonu a malo distinguere p preceptu
discatur erat p expimentu ut tangendo vetitu incurret supplicium
Cu ergo tetigit fructus mei quid illi deerat dicatur nd q2 illi deerat i
paradyso constituto i m[illegible]a opulenciis mediis q2 delicijs cui magne
delicie erat i paradiso dicitur sic facie q2 timuit timuit post peccatum
Quid illi deerat ut tangeret nisi q2 sua ptate uti voluit preceptum
rupe delectatus ut nullo eius dominante fieret sicut deus q2 deo n9
utiq2 dominatur male elevatus male psumens futurus mortuus rete
dendo amita iustitie Ecce solvit peccatum excussit a cervice iugum
dedo amita iustitie habenas non cessit libidini et exultavit animositate
discretus habenas non cessit et libidini et exultavit animositate
disrupit ubicumq2 est ecce captivus clamat Dne quis similis tibi volui
esse p me similis tibi et servus sum similis peccatori Sub tua dominatione sub tuo
precepto vere liber eram Sz ho i honore positus non intellexit comparatus e
iumentis insipientibus et similis factus e illis Iam de similitudine inimicorum cla
ma servo et dic Dne quis similis tibi et quantas ostendisti mihi tribulationes multas
et malas Quito superbe sine voluisti eum superbe similis esse dominatui tuo
quisitus eras ad ymaginem domini tui Bonum tibi velles ut ita esses
recedenti ab illo bono prius dico q2 deus Si recedis a me et bonum et
ego non sum bonum tuum Inde si e bonus et nullo alieno bono bonus
et ipsum bonorum summum nunc recedendo inde quid est nisi malum Et si
ipse beatitudo mea quid est recedenti nisi miseria Redi ergo p9 miseria
et dic Dne quis similis tibi et quantas ostendisti mihi tribulationes multas et
malas Sz dictum fuit ammonitione de ecclesia Deniq2 gratias agens
quid dicit Et conversus vivificasti me et de abyssis terre iterum redu
xisti me Quantum enim antea Quia e hoc Iterum recidisti o ho ab altitudine
mancipium inobediens superbe adusq2 deum recidisti Factum est i te
Omnis qui se exaltat humiliabitur Effectum est i te cum se humiliat exal
tabitur Redi de profundo Redeo inquit recedo agnosco Deus quis
similis tibi et quantas ostendisti mihi tribulationes multas et malas et quasi vi
vificasti me et de abyssis terre iterum reduxisti me Intelligo audio
Reduxit te de abyssis terre reduxisti eum de abyssis terre reduxit
a profundi et submisione peccati Sz quare iterum quia iam semel erat sequitur
Re forte postea ipse exponat nobis quod h9 intelligimus
Ch dicitur ergo audiamus Quantas ostendisti mihi tribulationes multas
et malas et quasi vivificasti me et de abyssis terre iterum reduxisti me
Ch deinde multiplicasti iustitiam tuam et quasi consolatus es me et de
abyssis terre iterum reduxisti me Ch deinde sic hoc iterum solve labo[illegible]
sed potius quibus potest solvere geminatum Ia ypm iterum geminatum e
et iterum positum est ita ad hoc a quo gratia absit brachium quod ante
tempus positum est iterum ad hoc ipse quod clausum sacrum aperiat
Sermo de eximio scriptura Facite vobis amicos de mammona iniquitatis
Quoniam ammonemur Ammone deinde hortatus est nos a domino
facere amicos de mammona iniquitatis ut eos qui faciunt et ipsi
recipiant in tabernacula eterna Quisquis qui habet tabernacula eterna
nisi sancti et qui sunt qui ab ipsis accipiendi sunt in tabernacula eterna

nisi qui corporis indigentie serviunt et quod eis opere exhylarati submiserunt.
Recordemur ergo in novissimo iudicio dominum esse dicturum eis qui stabunt
ad dexteram eius. Esurivi et dedistis mihi manducare et cetera que nostis.
Et tunc illi querunt quando ei obsequia ista prebuissent. Unde. Quamdiu uni ex
minimis meis fecistis. Isti minimi sunt qui excipiunt in tabernacula eterna.
Hoc dixit dextris quod fecerunt, hoc dixit sinistris quod facere noluerunt. Sed
dextris quid fecerunt quid acceperunt, vel potius quid accepturi sunt.
Venite inquit benedicti patris mei possidete paratum vobis regnum a con-
stitutione mundi. Esurivi enim et dedistis mihi manducare. Quamdiu uni ex
minimis meis fecistis mihi fecistis. Minimi ergo qui sunt Christi. hii illi sunt qui
omnia sua dimiserunt et secuti sunt eum. Et quicquid habuerunt pauperibus distri-
buerunt ut deo sine seculari compede expediti servirent. Et omnibus
mundi liberatos oneribus pennatos sursum humeros tollerent. hii sunt
minimi. Quare minimi quia humiles quia non elati non superbi. Appende in-
nos istos et quo pondere invenies. Sed quid est quod ait eos esse amicos
de mammona iniquitatis. Quid est mammona iniquitatis. Primo quid est
mammona verbum est. Etenim quod latinum est hebreum non est, cognatum
lingue punice. Iste enim lingue significationis quadam vicinitate sociantur.
Quod punici dicunt mammon latine lucrum vocatur, quod hebrei mammona
dicunt latine divitie nuncupantur. Ut ergo latine totum dicamus ait dominus
Ihesus Christus: facite vobis amicos de divitiis iniquitatis. Hoc quidam male
intelligendo rapiunt res alienas et aliquid inde pauperibus largiuntur
et putant se facere quod preceptum est. Dicunt enim rapere res alienas ma-
mona est iniquitatis. Erogare inde aliquid maxime egentibus sanctis hoc est facere
amicos de mammona iniquitatis. Intellectus iste corrigendus est, immo de
tabulis cordis vestri omnino delendus. Nolo sic intelligatis. De iustis
laboribus facite elemosinas. Ex eo quod recte habetis date. Non enim corrup-
turi estis iudicem Christum ut non vos audiat cum pauperibus quibus
tollitis. Si enim depredaris aliquem invalidum tu validior et po-
tencior et veniret tecum ad iudicem hominem quemlibet in hac terra habentem
iudicandi aliquam potestatem, vellet tecum causam dicere. Si tu de preda
illa et spoliatione inopis dares aliquid iudici ut pro te iudicaret,
iudex ille vel tibi placet. Nempe pro te iudicavit et tamen tanta
nimis est iniusticia ut displiceret tibi. Noli deum fingere talem. Noli
collocare in templo cordis tui tale ydolum. Non est deus tuus
qualis debes esse nec tu. Si tu non sic iudicares sed iuste iudicares et
sic melior te esse debet deus tuus. Non enim fidelior iustior est fons iusticie.
Quicquid boni fecisti inde superfluit et quicquid boni contulisti inde bibisti.
Laudas vas quia habet aliquid inde et vituperas fontem. Nolite velle
elemosinas facere de fenore et usuris. Fidelibus dico eis quibus corpus
erogamus dico. Timete, corrigite vos. Ne dicam peccata tu facis
et tu facis. Et puto quia si fecero non id debetis. Vastis hodie ut
corrigamini. Ad hoc omnia valent quod deus dicit ipso vastimini et nolite
peccare. Volo vos vastari sed nolite perire. Ut autem non pereatis quibus

·i· [illegible]

nō· homo penitens·

hētis wasti n̄ uob / Quid ē enī hō penitens nisi hō warg̃ ut ac-
cipiat ueniā, de seipō exigat poenā / Et ute d̄t deo Auerte ocu-
los tuos a pcc̄is meis q̄m pcc̄m meū ego agnosco / Si tu ag-
nosc̄s ⁊ ille ignoscet / Qꝫ faciebat nolite face nō licet / Sꝫ ⁊ si
fecistis ⁊ pecunias tales hēts ⁊ inde sacellos implestis inde
thezaurizastis / de malo ē quod hēts / Iam nolite malū face ⁊
facite uob amicos de mamona iniquit̄s / Nūqd zacheus de
bono hēbat / Legite ⁊ uidete / Maior erat publicanoꝝ i· tuincc-
tigalia publica cōficiebat inde hēbat diuitias / multos pressat
multis abstulat multa cōgessat / Intruit domū eius xp̄c / Sic enī
ait ipē dn̄s / hodie salus huic domui fca ē / Sꝫ ipam salutē uidete
pmo desidabat dn̄ꝫ uide qꝫ statura pūus erat / sꝫ turba impedi-
ente ascēdit arbore sicomori ⁊ uidit trāseuntē / Ille at aspex-
erit ait Zachee descende apud te oꝫ me manē / Tu pendes sꝫ nō
te suspendo hc̄ ē nō te differo / volebat uide trāseuntē / hodie
me apud te inuenies hītantē / Ingressꝰ ad eū dn̄s replet⁹ ille
gaudio ait / Dimidiū oīu meaꝝ do pauperib; / Ecce quo currit
qui currit face amicos de mamona iniquit̄s ⁊ ne reus aliu-
de teneat̄ si cui ad tuli ait quadruplū redda / Infligit ē co-
demnatoꝝ ne incurret dampcōnē / Ergo qui hēts de ma-
lo nolite acquire de malo / Esto bonꝰ tu qui fac̄s de malo ⁊ cu-
cupis ad boni face de malo noli remane cū aliis / Nunc
tui conuertat̄ i bonū / Et tu remanes malus / Est quid ⁊ aliud in eo
n̄ ipm tacebo / Mamona iniquit̄s diuicie sunt seculi / vnacūqꝫ sunt
vnacūqꝫ enī cōgregent̄ / mamona iniquit̄s ei diuitie sūt
iniqtatis / Qꝫ hec diuitie sunt iniq̄tatis pecunia ē quando ē diuitiaꝝ
appellat iniqtas / Sic enī uas diuitias quid alie sunt / Talib;
Iob habundabat medꝰ qui cor i deo plenū hēbat / ⁊ laudes deo
pdit̄s omnib; reb; tanqm gemmas pciosissimas pferbat / De quo
thesauro si nō hēbat / hoc est ueꝫ diuicias / hēs illa nō reprhēdēdo
hēditas uenit / pr̄ tuus diues fuit ⁊ dimisit t̄i / hoc estate acqi
sisti / de misrs labrib; plena domū hēs nō reprhēdēdo tu
cꝫ si nō illas uolo dicē diuicias / Nasi dic̄s illas diuicias
amab illas ⁊ si amaueris illas pibis cū illis / pdere ne peas
dona ut acquias semia ut metas / Has diuicias noli appellac
q̄ue nō sunt pauptate plene sunt / et sꝫ obnoxie casib; / Quales
diuicie sunt ppr̄ qs latrue times / ppr̄ qs times suū tuū ne te
occiso aufrat ⁊ fugiat / Sine diuicie erunt ser̄u[?] ⁊ dant
Ergo ille uere sunt diuicie quas cū hueriuing pde nō possimus
Et ne forte ppr̄ illas fur e timeas ibi erut ubi nꝰ aufrat
Audi dn̄m tuū / Thezaurizate uob thesaurū i celo quo fur nō
accedat / ⁊ erit diuicie quas migrauimus / qm̄ diu i terra sunt
diuicie nō sunt / Sꝫ diuicias illas uocat mundꝰ / iniquas uocat deꝰ

Que diuicie sunt secūe

2· Iutst verꝰ

Ideo mammona iniquitatis est, quia divitias illas vocat iniquitas. Audi psalmum:
Domine libera me de manu filiorum alienorum quorum os locutum est vanitatem
et dextera eorum dextera iniquitatis. Filie eorum circumornate sicut similitudo
templi. Cellaria eorum plena eructantia ex hoc in hoc. Boves eorum
crasse, oves eorum fecunde multiplicantes in itineribus suis. Non est
ruina macerie neque transitus neque clamor in plateis eorum. Vidisti denique
qualem felicitatem descripsit. Et audi quid sunt quos posuit filios
iniquitatis: quorum os locutum est vanitatem et dextera eorum dextera iniquitatis.
Ipsos posuit et dixit felicitatem istorum tamen super terram. Et quid adiungit?
Beatum dixerunt populum cui hec sunt. Qui dixerunt? quorum os locutum est vanitatem.
Ergo vanitatem est dicere beatos esse eos quibus hec sunt. Et tu dic ab eis quorum os lo-
cutum est vanitatem. Absit ut ipsis dicam iste divitie que vocantur mammona
iniquitatis. Tu autem quid dicis quia illi filii alieni quia illi quorum os locutum
est vanitatem dixerunt beatum esse populum cui hec sunt. Tu quid dicis? Falsum est
iste divitie. Da mihi vias reprehendi ista. Ostende quod laudas. Vis
ut contempnam hoc? Ostende quod preferam. Dicat ipse psalmus qui enim dixit
beatum dixerunt populum cui hec sunt. Talem nobis dat visum quem dicemus illi
in ipso psalmo. Ecce hec nobis tulisti et non nobis dedisti. Ecce ista ecce ista
contempnimus: unde vivemus? unde beati erimus? Ora qui locuti sunt ipsi de
semetipsis reciperent. Homines enim divitias habentes beatos esse dixerunt.
Tu quid dicis? Audeat quisquis interrogatus et dicat. Illi dixerunt divites
beatos; ego dico beatus populus cuius dominus deus ipsius. Audisti nam divitias:
fac amicos de mammona iniquitatis et eris beatus populus cuius est dominus deus
ipsius. Alii transimus via et videmus amenissimos et uberes fundos
et dicimus: Cuius est ille fundus? Asseritur illius. Et nos dicimus beatus homo cuius est
ista familia. Tollamus talem sonum, audiamus veritatem: beatus est cuius est
dominus deus ipsius. Non enim cuius est fundus iste beatus sed cuius est ille deus.
Querit aptissime beatitudinem verum amicus dei quia beatum te faciat
fundus tuus? Certe quia inde vivis. Nam quem laudas per magnum fundum
tuum hoc dicis: ipse me pascit, inde vivo. Attende unde vivas. Ille est
unde vivis cui dicis: apud te est fons vite. Beatus populus cuius est dominus ipsius.
O domine deus meus, o domine deus noster, ut veniamus ad te fac nos
beatos de te. Nolumus de auro neque de argento nec de fundis. Nolumus
de terrenis istis et vanissimis et caducis vite transitoriis.
Non loquatur os nostrum vanitatem. Fac nos beatos de te quia non perdemus
de te. Dum tenemus te nec te perdemus nec nos peribimus. Fac nos
beatos de te quia beatus populus cuius est dominus deus ipsius. Nec irascitur si dixerimus
de deo fundus noster. Legimus enim: Dominus pars hereditatis mee. Magna res
fratres et hereditas ipsius sumus et hereditas nostra ipse est. Quia et colimus eum
et colit nos. Nulla est iniuria illi quia colit nos quia si nos colimus eum
ut deum nostrum, ille colit nos ut agrum suum. Et ut sciatis quia colit
nos audite eum quem misit nobis. Ego sum inquit vitis, vos estis
palmites, pater meus agricola. Ergo colit nos sed si fructum reddamus
paratus horreum. Si autem sub tanto cultore steriles esse voluimus et pro frumento

spinas protulimus nolo dicere quod sequitur ad gaudium sinistramque conversi
ad dominum. // Sermo beati Augustini de iudice iniquo qui non deum time-
bat nec hominem verebatur. //

Luc. 18. Lectio sancti ewangelii edificat nos ad orandum et credendum et non de
nobis sed de domino presumendum. Que ad hoc maior exhortacio
quam ut nobis de iudice iniquo proponeretur similitudo iudex
enim iniquus qui nec deum timebat nec hominem verebatur audivit tamen viduam
interpellantem sed victus tedio non pietate inclinatus. Si ergo exaudit
qui odit quod rogabatur quomodo exaudivit qui ut rogemus hortatur.
Cum ergo nobis ista comparacione dominus suadet quod oportet semper orare et non
deficere. Adiecit et ait Verumtamen cum venerit filius hominis putas inveniet
fidem in terra. Si fides deficit oracio perit. Quis enim orat quod non credit.
Unde et beatus apostolus cum ad orandum exhortaretur ait. Omnis quicumque
invocaverit nomen domini salvus erit. Et ut ostenderet fidem fontem esse oracionis
nec posse ire rivulum ubi caput aque siccatur. Adiunxit atque ait
Quomodo autem invocabunt in quem non crediderunt. Ergo ut oremus credamus
ut et ipsa fides non deficiat qua oramus oremus. Fides fundit oracionem
fusa oracio et ipsi fidei impetrat firmitatem. Etenim ne in temptacionibus de-
ficeret fides propterea dominus ait. Vigilate et orate inquit ne intretis in
temptacionem. Quid est et temptacionem intrare nisi a fide exire. Intantum enim temptacio
proficit in quantum fides deficit. in quantum fides proficit temptacio
deficit. Nam ut apercius noverit caritas vestra de fide ne deficeret
et apparet dixisse dominum Vigilate et orate ne intretis in temptacionem
eo loco ewangelii ait. Hac nocte postulavit sathanas vexare vos
sicut triticum et ego rogavi pro te petre ut non deficiat fides tua
Rogat qui tuetur et non rogat qui periclitatur. Quod autem ait dominus
Cum venerit filius hominis putas inveniet fidem in terra. De fide dixit
que perfecta. Ipsa enim vix invenitur in terra. Ecce plena ecclesia dei
quis huc accederet si nulla esset fides. Quis non montes transferret
si plena esset fides. Attendite ipsos apostolos. Dimisissent omnibus suis
calcata spe seculi dominum non sequerentur nisi magnam haberent fidem.
et tamen si plenam haberent fidem non dicerent domino Auge nobis fidem
Vide fidem et non plenam fidem. Vide et illum utrumque de se confitentem
qui cum obtulisset domino filium suum a malo demonio sanandum
et esset interrogatus utrum crederet respondit et ait Credo domine adiuva
incredulitatem meam. Credo inquit credo domine ergo erat fides sed adiuva
incredulitatem meam ergo non plena erat fides. Sed quia fides non est
nisi humilium non superborum sed humilium dixit ad quosdam qui sibi iusti videbantur
et spernebant ceteros similitudinem hanc. Duo homines ascenderunt in templum
orare unus phariseus et unus publicanus. Phariseus dicebat Gracias
ago tibi deus quia non sum sicut ceteri homines. Diceret saltem sicut multi
homines. Quid est ceteri homines nisi omnes preter ipsum. Ego inquit iustus sum
ceteri peccatores. Non sum sicut ceteri homines iniusti adulteri raptores
Et ecce tibi ex vicino publicano maioris tumoris occasio. Sicut inquit
publicanus iste. Ego inquit singularis sum iste de ceteris est. Non sum inquit talis qualis iste

In temptacionem intrare a fide exire

fides perfecta / imperfecta

Mr. 9.

per iusticias meas quia iniquus non sum. Ieiuno bis in sabbato, decimas do
omnium quecumque possideo. Quid rogauit deum quere in verbis eius non
inuenies. Ascendit orare noluit deum rogare sed se laudare insuper et
roganti insultare. Publicanus autem de longinquo stabat sed deus
eum de proximo attendebat. Excelsus enim dominus et humilia respicit.
Excelsos autem qualis erat ille phariseus, excelsa autem a longe
cognoscit. Deus autem longe cognoscit sed non ignoscit. Adhuc
audi humilitatem publicani. Parum est de longinquo quod stabat nec
oculos suos ad celum leuabat. ut respiceretur non aspiciebat, preme-
bat conscientia, spes subleuabat. Adhuc audi. Percuciebat pectus suum
penas de seipso exigebat, propterea deus confitenti parcebat. Percuciebat
pectus suum dicens: Deus propicius esto mihi peccatori. Ecce qui rogat. Quid miraris
si deus ignoscit quando ipse se agnoscit. De phariseo et publicano
accepisti controuersiam audi sententiam. Audi superbum accusatorem. Audi
reum humilem. Audi nunc iudicem. Amen dico vobis. Veritas dicit, deus dicit,
iudex dicit. Amen dico vobis descendit iustificatus de templo publicanus ille
magis quam ille phariseus. Dic domine causam. Ecce iudico publicanum
iustificatum magis de templo descendere quam phariseum. Causam quere quis quere.
Audi quare. Quia omnis qui se exaltat humiliabitur et qui se humiliat ex-
altabitur. Audisti sententiam, caue causam malam. Aliud dico. Audisti sententiam
caue superbiam. Videant nunc, audiant ista. Nescio qui impie
garrientes et de suis viribus presumentes. Audiant qui dicunt
Deus me hominem fecit, iustum ipse me facio. O peior et detestabilior
phariseo. Phariseus ille superbe quidem iustum de se dicebat sed tamen inde
ille deo gratias agebat. Gratias tibi deus quia non sum sicut ceteri homines.
Gratias tibi deus. Gratias deo agit quia non est sicut ceteri homines et tamen tamquam
superbus et inflatus reprehenditur, non quia deo gratias agebat sed quia nec
sibi addi appetebat. Gratias tibi quia non sum sicut ceteri homines iniusti.
Ergo tu solus iustus. Quid ergo rogas? Ergo iam plenus es? Ergo non est temptatio vita hu-
mana super terram? Ergo ita plenus ergo iam habundas? Ergo iam non est quod di-
cas: Dimitte nobis debita nostra? Quid ergo qui impie oppugnat
gratiam reprehendendus qui superbe agit gratias. Et certe post eam contra eccle-
siam prolata quia sententiam precedunt et parvuli ymmo assumuntur et offeruntur
tangendi. Cui tangendi nisi medico celesti? Cui offeruntur infan-
tes tangendi cui nisi saluatori? Si saluatori utique saluandi. Cui nisi
illi qui venit querere et saluare quod perierat. Ubi ista perierant quantum
ad ipsos proprie attinet. Innocentes video reatum quero. Unde? Apostolum
audio. Per unum hominem intrauit peccatum in orbem terrarum. Per unum inquit
hominem intrauit in mundum peccatum et per peccatum mors et ita pertransiit in omnes
in quo omnes peccauerunt. Veniant ergo parvuli, veniant. Audiant dominus dicit: Sinite
parvulos venire ad me. Veniant parvuli, veniant languidi ad me-
dicum, veniant perditi ad redemptorem. Veniant nemo prohibeat. In ramo
adhuc nullum commiserunt sed in radice perierunt. Audiat dominus pusillos cum magnis.

tangat modicos et pusillos et magnos. Tam puerorum quidam
maioribus loquuntur pro tacentibus, orant pro flentibus, si non frustra est
maiores etate iuvenes. Tuemini eos qui adhuc tam sua age non
sunt, communis fuit predicto sit quibus incendio simul peccavimus sit
tuentur in exponendo dicere est multum sunt quibus est gratia non habent boni nisi que de
fonte traxerunt, multi sunt mali non quod de origine traxerunt, non eos
impediat a salute qui ad id quod traxerunt multa addiderunt
Qui in maiore est etate maiore est iniquitate. Sed gratia dei delet quod
traxisti, delet et quod addidisti. Ubi enim habundavit peccatum superhabundavit
gratia etc. Item secundum lucam homo quidam descendebat ab iherusalem in iericho

Luc x. Gaudeo nos apostolus precepit semper in domino non in seculo. Et merito cum noluerit
amicus esse huius mundi sit scriptum dicitur inimicus dei reputabitur. Sic
autem non potest homo duobus dominis servire, sic nemo potest et in seculo gaudere
et in domino. Multum interest inter hec duo gaudia distant, sicut quod est contraria. Et si
gaudet in seculo non gaudet in domino, qui gaudet in domino non gaudet in
seculo. Vincat gaudium in domino donec finiatur in seculo gaudium. Gaudium in
domino semper augeatur, gaudium in seculo semper minuatur donec finiatur. Non ita
dicitur qui cum simus in hoc seculo gaudere non debemus, sed et in hoc seculo constituti
iam in domino gaudeamus. Sed ait aliquis in seculo sum utique si gaudeo ibi
gaudeo ubi sum. Quid enim qui es in seculo in domino non es. Audi eundem
apostolum ad athenienses loquentem et in actibus apostolorum dicentem de deo
et de domino creatore nostro. In illo vivimus et movemur et sumus. Quid enim
et ubique est ubi non est. Nonne ad hoc nos exhortabatur dominus in proximo
est [illegible] sollicitti sitis magnum est hoc quod ascendit super omnes celos et prope est
[illegible] qui ubique et tibi. Quid est iste longinquus et propinquus qui nobis misericordiam
eius qui ubique est. Totum enim genus humanum est ille homo qui iacebat in via
semivivus a latronibus derelictus quem contempsit transiens sacerdos
et levita et accessit ad curandum eius opitulandum transiens sa-
maritanus. Ut autem narraret unde ea describeret quedam querente que
sunt optima precepta et summa in lege. Commonuit duo esse. Diliges
dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota
mente tua. Et diliges proximum tuum tamquam teipsum. Ille autem et quis est meus
proximus et narravit dominus. Homo quidam descendebat ab iherusalem in
iericho, et incidit in latrones qui cum eum
spoliassent et plagas eius inrogassent dimiserunt eum in via
semivivum. Transiit sacerdos utique [illegible] proximum preterit iacentem, transiit le-
vites et hic [illegible] proximum iacentem et ipse contempsit, transiit samaritanus
longinquus [illegible] proximus fecit quod quid nostis in quo samaritanus se
voluit intelligi dominus ihesus christus. Samaritanus enim custos interpretatur. Ideo
surgens a mortuis iam non moritur et mors ei ultra non dominabitur.
Quia non dormit neque dormitat qui custodit israel. Denique cum iudei
blasphemabat iudei dixerunt. Nonne verum dicimus quia samaritanus
es tu et demonium habes. Cum ergo duo essent verba quorum sibi obiecta duo
dicimus quia illi erat. Nonne verum dicimus quia samaritanus es tu et demonium habes

potat rude hic samaritanus sum et demonium habeo. Dicit autem ego demonium
non habeo. Quod verum erat refutavit, quod tacuit confirmavit. Negat
se habere demonium qui se novat demonum exclusorem. Non se negat
infirmi custodem. Ergo deus in proximo est quia deus nobis factus est in proximo.
Quid tam longinquum quam tam remotum quam deum ab hominibus
immortalem a mortalibus, iustum a peccatoribus non loco longe sed dissi-
militudine. Nam solemus et ita loqui de duobus hominibus dicimus quando
diversi sunt mores. iste longe est ab illo. et si iuxta steterint et si vici-
nus inhabitet, et si una cathena colligentur. Longe est pius ab impio
longe est innocens a reo. longe est iustus ab iniusto. Si hec de duobus
hominibus dicitur, quid de deo et hominibus. Cum ergo longe a nobis esset immor-
talis et iustus tamen a mortalibus et peccatoribus descendit ad nos ut fieret
nobis proximus ille longinquus. Cum haberet ipse duo bona et nos duo
mala. ille duo bona iusticiam et immortalitatem. nos duo mala iniquitatem
et mortalitatem. Si utrumque malum nostrum suscepisset par nobis factus esset.
et liberatore nobiscum opus haberet. Quid ergo fecit ut esset proximus nobis
non hoc quod nos sed prope nos. Duo attende. iustus est immortalis est.
In duobus tuis malis una culpa, altera est pena. Culpa est quod
iniustus es, pena est quia mortalis es. Ille ut esset proximus suscepit penam
tuam non suscepit culpam tuam. et si suscepit delendam suscepit non fa-
ciendam. Iustus et immortalis longe ab iniustis et mortalibus. peccator mortalis
longe est ab a iusto immortali. Non est factus est peccator quod tu, sed factus est
mortalis quod tu manes. iustus factus est iustus suscipiendo penam et non
suscipiendo culpam. et culpam delevit et penam. Deus ergo in proximo est
ne solliciti fueritis. Et si super omnes celos ascenderit corpore non recessit
maiestate. Ubique presens est qui fecit omnia. Gaudet et duo sp. in [?]
seculo quod gaudium est. gaudere de iniquitate. gaudere de turpi-
tudine. gaudere de vanitate. de deformitate. De his ergo sibi gaudet
seculum que omnia non essent si homines noluissent. Alia sunt que faciunt
homines, alia que patiuntur et si nolunt fiunt. Cuius ergo est hoc seculum, et
quod est gaudium seculi. Dico fratres breviter quantum possum quantum deus adiu-
vat festinantes breviter dico. Scilicet cum est impunita nequicia.
Luxuriantur homines et fornicentur. in spectaculis vigeant ebriositate
ingurgitentur turpitudine fedentur, nichil mali paciantur. et vide seculi
gaudium. Ista mala que commemoravi non castiget fames non
belli timor non aliquis timor non aliquis morbus non aliqua adversitates
sed sint omnia in vivum habundancia in pace carnis in securitate male mentis
viventium. Ecce vide seculi gaudium. Sed non cogitat deus sicut homo. Alia est
cum deo cogitacio alia hominibus. Magne misericordie est nequicie impunitatem
non relinquere. et ne cogatur in extremo gehenne dampnare. modo flagello
dignatur castigare. Nam vis nosse in illa pena quanta sit pena
non tantum iusto sed peccatori cui est preparata poena ne succedat eterna. Vis
ergo nosse in illa pena quanta sit pena post interrogationem invita dum peccator

Iustus
Inmortalis

Iniustus
Mortalis

Afflicio temporalis
signum est amoris dei

Exclamavit vehementer attendit considerauit exclamavit. Irritauit
dominum peccator. Queso obsecro quid vidisti. Qui at hic exclamavit
vidit peccatorem impune luxuriantem, male facientem, bonis ha-
bundantem et exclamavit Irritauit dominum peccator. Queso hoc dixisti.
Quid enim vidisti pro magnitudine ire sue non requirit. Intelligite
fratres quantam iram deus quando castigat mundum non mult dampnose
mundus pro magnitudine ire sue non exequitur ideo non exequitur quia multum
irascitur. Magna est ira eius parcendo servit, sed iuste servit. Est enim
severitas que serenitas. Ergo aliis servit parcendo bonum est nobis
ut subveniat castigando et tu si fragilitatem generis humani consideremus qui
pati non possunt pro peccata nostra fecit nobis filii eius sumus. Unum hic probamus
mortuus est pro nobis unicus ne remaneret unus. Noluit esse unus
qui mortuus est unus. Multos enim filios deus fecit unicus filius
emisit fratres sanguinem suum probavit reprobatos, redemit re-
ditos, honoravit iniuriatos, purificavit occisos. Dubi-
tas quod dabit bona sua qui non dedignatus est suscipere mala
tua. Ergo fratres gaudete in domino non in seculo, id est gaudete in veritate
non in iniquitate, gaudete in spe eternitatis non in flore vanitatis.
Ita gaudete et ubique et quandiucumque hic fueritis dominus in proximo
est nichil solliciti fueritis. Iste est eciam de ubi apostoli. Omnes nos
manifestari oportet ante tribunal Christi.

Omnium vero sanctorum spes habet in futurum tempore extenditur ut
quia hic sumus deo alibi nobis fuisse electum. Hic
nobis portas certamina sed in futuro seculo certaminis premia
reservata. Iuste siquidem et provide divina sapientia separavit tempora
laboris et premii. Hic ergo laboramus hic sumus deo et mandata
eius servamus ut in suo seculo id est in celorum regno eterna premia capiamus.
Secundo cum dicimus fratres dilectissimi quod nobis scriptura divina comme-
dat id est futurum esse iudicium dei quod post resurrectionem complebitur
mortuorum. Hoc est quod proprie sanctos a gentili errore secernit
quia illi hanc tantum vitam esse credunt et ideo sine deo esse et [illegible] pereunt
atque criminibus non metuunt [illegible]. Nos vero ita in hac vita qui-
semus ut nos ad alia promereamur in quo et bonis bona et malis mala
retribuentur, sicut dicit beatus apostolus. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi
ut recipiat unusquisque prout gessit sive bona sive mala. Sic
hic modo astamus in ecclesia et nos invicem presentes aspicimus. Ita
et post resurrectionem mortuorum astaturi sumus ante tribunal Christi.
Hanc enim ipsam carnem tunc habebimus quam modo habemus et in hoc ipso
quo nunc vivimus corpore sumus suscitandi. Non enim sicut
quidam [illegible] alia sic sumus non sic equi et boves ut eterna morte
[illegible] qui post quam hic vixerimus alibi iudicabimur ut de
peccatis peccatis de pro bonis operibus premia consequimur eterna. Nemo
ergo fratres karissimi de resurrectione desperet in quo sanctorum spes tota consistit.
Credite fratres apostolo predicanti et de resurrectione dubitatis ad diem
iudicii nos properate. An forte sic impiis et incredulis putatis fieri posse

ut a mortuis resurgamus, plane dicat hic qui omnipotentem non credit
esse deum qui hoc permittit futurum. Nos autem qui scimus deum omnipotentem esse
virtute, quia promisisse deum legimus quod vivere faciat mortuos. Non
possumus de vivere dubitare quod se facturum esse permittit, qui et
omnipotens est et mentiri nescit. Sed te appello quicumque infidelis [illegible] ano
de resurrectione dubitas et putas non mortuos posse suscitari.
Quid est amplius ex nihilo homines facere qui nichil erant an eos qui fuerunt
semel atque interierunt reparare post mortem? Utique plus est facere quod
numquam fuit quam reparare quod fuit. Quid ergo impossibile esse dicis
ut deus qui hominem formavit ex nihilo reformet, quo nos suscita-
tare non potest cum nos obierimus in pulvere qui si etiam in nihilum redactos facere
potuit ut essemus. Credit et fecit nos esse cum antea numquam fuissemus.
Ita enim beatus paulus apostolus dixit: Sed dicet aliquis: Quomodo resurgunt
mortui? Qualive autem corpore venient? Insipiens, tu quod seminas non
vivificatur nisi prius moriatur. Et quod seminas non corpus quod futurum
est seminas sed nudum granum ut puta tritici aut alicuius ceterorum. Deus autem
dat illi corpus sicut vult et unicuique seminum proprium corpus. Noli ergo mirari
dulcis homo de resurrectione dubitare qui grana seminum mortua et putre-
facta vivificat per quem et hoc seculo vivis. Multo magis te ipsum re-
suscitabit ut vivas in eternum qui illa parat que sunt necessaria. Qui omnia te ipsum
parat proprie que et alia reparare dignatus est. Itaque si velis considerare
que in isto seculo videmus divine administrationis opera signa sunt futurorum.
Ecce ergo mundi huius administratio testimonium est resurrectionis future.
Videmus enim tempore hyemis adventu arbores spoliatas pomis, nu-
datas foliis, sed eas rursus verno tempore sponte virentes ex semine. Quo modo
quomodo incipiunt turgescere gemmis tunc ornari floribus vestiri Exemplum
foliis et postmodum pomis onerari. Interrogo te infidelis homo qui de
vivere dubitas ubi sunt ista que tempore quod deus disposuit producuntur.
Dic mihi ubi latitant antequam producantur que nusquam quando videntur.
Sed tamen deus qui omnipotens est et ea ex nihilo condidit secreta sua virtute
producat. Hinc iam ad campos et prata respicite que estate
consueta herbis suis spoliantur ac floribus et nuda remanent ipsa
spacia terrarum. Sed iterum novo tempore revestiuntur et novo ubique ger-
mine incipiente letantur agricole. Ecce herba que ante mortua est et mortua
rursus revivescit ex semine. Sic et nostrum corpus revivescit
ex pulvere. Sed dicis o homo incredule ideo credimus futurum ut ar-
bores et herbe et omnia revivescant quia illa fieri cognoscimus.
Non autem cognoscere possumus quod mortui resurgunt cum adhuc
a mortuis nemo resurrexit. Quisquis hoc dicis vel cogitas
audi pacienter et intellige sapienter. Ideo enim dominus noster ihesus christus mori
voluit et resurgere ne tu de vivere dubitares. Tu quomodo potes
dubitare quod nos simus resurrecturi a mortuis cum hoc permittat
deus qui nescit aliquid mentiri qui potest facere quicquid vult quia omnipotens est et implet omnia

Resurrectionis
probatio

que pmittit qz unus e ⁊ mediatiu i eo nõ e. Et dicit nobis pig ⁊
mirator deus uirtutis sue pignus ⁊ grandi testimonio spe nobis
resurrectionis dedit qz unigenitum filium suum pro nobis hominem factum ⁊
mortuum a mortuis suscitauit. Ideo cum dominus noster ihesus christus nasci
de homine et ex maria virgine dignatus ⁊ a iudeis crucifigi
die tercia resurgere ut nobis tali exemplo animati venire ex mortuis
certissime credamus. Qua qui non credit futuram hoc quidem
credit quod ipse resurrexit a mortuis. Qui autem dominum ihesum re-
surrexisse a mortuis confitetur non de sua potest dubitare.
Abstinete ergo vos ab omni opere malo. ab inimicitijs ab ebrietate
a fornicatione. a furto. a periurio. a falso testimonio. a detractione. quia
homicida odit deus ⁊ eos qui ista faciunt punit in futuro. Estote
autem benigni misericordes inuicem honore inuicem ⁊ ea esse opa qui
sibi suis diligit deus ut possitis cum sanctis eius ad eternam memoriale
gloriam peruenire ⁊ viuere in secula seculorum cum deo meo. Amen ⁊c.

Incipiunt Capitula super Johannem.

1 Sermo de ewangelio sancti Johannis ubi ait In principio erat verbum ⁊ quasi narranos
2 Item sermo eodem de eodem ewangelio. In mundo erat ⁊ mundus per ipsum factus est
3 Item de ewangelio sermo de nathanael. Cum esset sub arbore fici vidi te
4 Item sermo de ewangelio ubi in chana galilee ihesus aquam vinum fecit ⁊c.
5 Item sermo in ewangelio de infirmo iacente ad piscinam.
6 Item sermo in ewangelio Si ego testimonium perhibeo de me.
7 Item sermo de ewangelio de tribus mortuis quos dominus suscitauit.
8 Item sermo in ewangelio Scrutamini scripturas.
9 Item in ewangelio Qui manducat carnem meam ⁊ bibit.
10 Item sermo in ewangelio de muliere deprehensa in adulterio.
11 Item sermo in ewangelio Si manseritis in verbo meo vere discipuli mei eritis
12 Item sermo in ewangelio de pastore mercenario ⁊ fure
13 Item sermo in ewangelio Ego sum pastor bonus
14 Item sermo in ewangelio Ego ⁊ pater vnum sumus
15 Item sermo in ewangelio de lazaro quadriduano mortuo.
16 Item sermo in ewangelio Qui credit in me non credit in me sed in illum qui misit me.
17 Item sermo in ewangelio Ego sum via veritas ⁊ vita. Item sermo de eodem
18 Item sermo in ewangelio Verba que ego loquor vobis a me ipso non loquor.
19 Item sermo in ewangelio Pacem meam do vobis pacem meam relinquo vobis
20 Item sermo in ewangelio Non turbetur cor vestrum neque formidet.
21 Item sermo in ewangelio Ego sum vitis vos palmites.
22 Item sermo in ewangelio Ego vado ad eum qui misit me expedit vobis ut ego vadam
23 Item sermo in ewangelio Ipse arguet mundum de peccato ⁊ de iusticia ⁊ de iudicio.
24 Item sermo in ewangelio Petre diligis me tu scis domine quia amo te
25 Item sermo de ewangelio De vna essentia trina quia vnitate
26 27 Item sermo in ewangelio Venit hora ⁊ nunc est quando mortui audient.
28 Item sermo de sanctis sanctis. De aduentu domini ⁊ ebdomadibus primus.
29 De aduentu et natiuitate domini cum quibusdam quindecim. 30.
30

Sermo sancti Augustini de verbo domini In ewangelio sancti Johannis apostoli de eo ubi ait
In principio erat verbum Et contra Arrianos

Capitulum ewangelii quod lectum est fratres dilectissimi pvũ ocm
cordibus inquit Dominum nostrum Jhesum Christum accepimus secundum
divinitatem ad condenda universa creatura, secundum humanitatem
Ad reparanda lapsa creatura ewangelizante Johanne
In ipso ait ewangelio qualis et quantus vir iohannes fuit invenimus ut
ex dignitate dispensatoris intelligamus quanti precii sit verbum quod per
talem dici potuit. immo quanti nullius precii sit nostis quia superat
omnia precios cum aut comparatur rebus venalibus aut subicitur aut
excedit ea. Cum tanto quisque comparat quanto valet/ equatur precium
rei quam comparat quam vilius subicitur ei quam tamquam superat ea, Verbo autem
domini nec equali aliquid potest nec ad imitationem subici nec supponi aliquid,
Subici enim omnia possunt verbo dei quoniam omnia per ipsum facta sunt. Non tamen
subicitur quia precium sunt verbi ut quisque det aliquid ut id accipiat
tunc si dici potest et amittit nomen hoc vero aliquid loquendi consuetudo
precium comparandi verbi ipse comparatorem qui seipsum pro seipso dedit
huic verbo. Itaque quamvis eminus quamvis ad quod deinquit hic ag
rem dato precio quamvis volumus emere ex nobis quod damus
Et si apud nos erat ex nobis id fit quod damus ut sit apud
nos id quod comparamus. Ergo quod precium inveniret qui emit aliquid verbum est
ut talem inveniat ut det quod habet accipiat quod non habet.
maneat tamen ille a quo abscedit precium et accedat id pro quo
dat precium. Qui autem vult comparare verbum habet quod vult habere
non querat extra seipsum quod det seipsum det. Quod cum fecerit
non se amittit sicut amittit precium quando aliquid emit/ Verbum ergo dei
proponitur omnibus comparent qui possunt/ possunt autem qui pie voluerint
In illo enim verbo pax est et pax in terra bone voluntatis/ ergo qui vult comparare
det seipsum quia precium est hoc verbi si dici aliquomodo potest quando nec se perdit
qui dat et acquirit verbum pro quo se dat et seipsum in verbo acquirit
cui se dat. Et quid dat verbo nisi aliquid ab ipso alienum pro quo se
dat sed quod per seipsum verbum factum est hoc ei reddit ut reficiatur.
Omnia per ipsum facta sunt. Si omnia utique et homo. Si celum si terra si
mare et omnia que in eis sunt, si universa creatura utique et manifestius
qui ad ymaginem dei factus per verbum factus est homo. Non modo
fratres tractamus quomodo possit intelligi quod dictum est In principio erat verbum
et verbum erat apud deum et deus erat verbum/ Ineffabiliter potest intelligi
non verbis hominis fit ut intelligatur/ Verbum dei tractamus et dicimus quare
non intelligitur. Non enim dicimus ut intelligatur sed dicimus quod impediat
ne intelligatur/ Est enim forma quedam forma non formata sed forma omnium for-
matorum forma incommutabilis sine lapsu sine defectu sine tempore sine
loco superans omnia existens omnibus et fundamentum quoddam in quo sint/ et

Verbum est imperceptibile (?)

fastigium sub quo sunt. Et dicis quia omnia in illo sunt non metiris, et dan est,
ipsum enim verbum sapientia dei. Hominis autem scriptum: Omnia in sapientia fecisti.
Ergo in illo sunt omnia, et tamen quia dei est sub illo sunt omnia. Dicis quomodo incompre-
hensibile sit quod lumen est, tamen quia lumen est non ut comprehendatur ab homine
sed ut doleat homo quia non comprehenditur, et ut inveniat unum impeditur. At
comprehensione et removeat ea et inhiaret percepcioni incommutabili
ubi ipse ex deteriori in melius commutatus. Non enim verbum proficiat aut
decrescit accedente cognitione. Sed integrum si permanseris, integrum
si recesseris, integrum si redieris, manens in se et innovans omnia.
Ergo est forma omnium rerum, forma infabricata sine tempore, ut diximus, et
sine spaciis locorum. Quod enim loco capitur circumscribitur. Forma circumscri-
bitur finibus, habet metas unde et quousque sit. Deinde quod loco capitur et mo-
le quadam et spacio distenditur minus est in parte quam in toto, faciat deus ut
intelligatis. Cottidie autem de corporibus que ante oculos nostros sunt quae
videmus quae tangimus inter que sumus possumus meditari. Corpus quodlibet in loco
hoc forum. Homine autem quod spacium loci occupat minus est in parte quam in to-
to corporis humani. Ubi gratia brachium utique minus est quam totum corpus.
Et si minus est in breviori breviorem locum occupat, parte caput quia pars
est corporis in minore loco est et minus quam totum corpus cuius caput est. Sic
omnia que sunt in loco minora sunt in parte quam in toto. Nichil tale de isto verbo
senciamus, nichil tale cogitemus. Non de suggestione carnis spiritualia
imaginemur. Non enim est sermo, non est ille deus minor in parte quam in toto.
Sed non potest tale ad cogitandum magis pia est ignorancia quam presumpta
sciencia. Loquimur enim de deo dantem et deus erat verbum de deo loquimur.
Quid mirum si non comprehendis. Si enim comprehendis non est deus. Sit pia
confessio ignorantie magis quam temeraria professio scientie. Attingere
aliquantulum mente deum magna beatitudo est, comprehendere autem omnino impossibile.
Ad mentem deus pertinet intelligendus est, ad oculum cordis videndus.
Sed quem cordis oculum habere te putas ad oculos corporis videndus est? Sed corporis oculo comprehendere
non potes. Quod enim aspicis non totum aspicis. Cuius hominis
faciem vides dorsum non vides. Eo tempore quo faciem vides quod
faciem vides eo tempore faciem non vides. Non sic ergo ut comprehendas
dorsum vides eo tempore faciem non videas. In memoria tamen faciat.
Sed quod aspicis alia parte quam non vidas. Verbum vertendis nunquam te dicetis ad ut i
ut meminerit te vidisse unum verum quod vides versas huc atque illuc
superficiem comprehendisse. Et tamen quod vides non potes
uno ergo aspectu totum videre, non po-
tes in tempore ut totum videas. Et dum versas ut videas partes vides et coniectando quia vidisti
alias partes videris totum inspicere. Non autem hic oculorum inspectus
memorie vivacitas intelligitur. Quid ergo de illo verbo fratres dici potest
de corporibus dicimus subiacentibus oculis nostris non ita possumus com-
prehendere aspectu. Quis ergo oculus cordis comprehendit deum? Sufficit ut attingat
si purus est oculus. Si autem attingit tactu quodam attingit incor-
poreo et spirituali non tamen comprehendit. Et hoc si purus est fit beatus homo contingendo

corde id est quod semper beatum manet, et eius ipsa beatitudo perpetua est. Un-
de fit homo vivus, vita perpetua. Unde fit homo sapiens, sapientia perfecta. Un-
de fit homo illuminatus, lux est sempiterna. Et vide quemadmodum tu
cogitando efficeris quod non eras, non id quod cogitas facis esse
quod non erat. Hoc dico: Deus non crescit ex cognitione, sed cognitor
ex cognitione Dei. Nec putemus, fratres karissimi, quod beneficium praestamus
Deo, quia diximus praestare nos dare quodam. Non enim praestando augeatur illi
damus, qui et de lapso integer est et recedente integer manet.
Patet videri ut beneficiet conversos et adversos puniat caecitate.
Vindicat enim primo in anima adversa a se exordium poenarum ipsa
caecitate. Qui enim se avertit a lumine vero, id est a Deo, iam caecus efficitur;
nondum sentit poenam, sed iam habet. Itaque Verbum Dei, fratres karissimi, incor-
porale, inviolabile, sine temporali nativitate natum intelligatis. Adeo
putamus ne possimus aliquo persuadere quibusdam infidelibus. Non ob- Arriani
[illegible] aliquid quod dicitur a nobis fidei katholicae, quod contra est arrianis,
a quibus ecclesia Dei saepe temptata est, cum carnales homines id
facilius acceperunt quod videre consueverunt. Ausi sunt enim quidam dicere:
maior est pater filio et praecessit tempore; maior est filio pater et minor est
pater filius, et a patre tempore praeceditur, et disputant: Si natus est, utique erat
pater antequam filius illi esset natus. Attendite. Adsit nobis adiuvan-
tibus orationibus vestris et pia intentione capere cupientibus quod ipse
donavit, quod ipse suggessit. Adsit nobis ut possimus quoque
modo explicare quod coepimus. Tamen, fratres, audio: si non potuero
ego explicare, non vos putetis sed hominem defecisse. Itaque hor-
tor vos et deprecor ut oretis. Adsit misericordia Dei, et ita veniam a nobis di-
ci faciat ut vos audiendo et nos dicendo. Hoc ergo illi dicunt: Si filius
Dei est natus, et hoc fatemur. Non enim esset filius si natus non esset. Manifestum est,
admittit fides, approbat ecclesia katholica, verum est. Adiungunt deinde:
Si natus est, pater filio erat prius antequam ei filius nasceretur. Hoc respuit
fides, respuunt aures katholicae, anathematizatur; foras est qui hoc
sapit. Non pertinet ad participationem sanctorum et societatem. Ergo ad
vos unde reddere quomodo et filius nasci potuit patri et coaevus esse ei a quo
natus est. Et quid facimus, fratres, qui carnalibus spiritualia insinuamus?
Sicut et nos ipsi non carnales sumus, qui carnalibus ista spiri-
tualia intimamus hominibus, homini assuefacto nativitati terrenae
et videnti istius creaturae ordinem ubi successio et decessio figit iu-
niores et seniores aetate distinguuntur; post patrem enim nascitur
filius, pater utique moriturus successurus. Hoc in hominibus, hoc in aliis
animalibus: patres priores tempore, filios tempore posteriores. Hac con-
suetudine videndi carnalia transferre illi ad spiritualia cupiunt
et intentionem carnalium facilius seducunt. Non enim vos audiatis
sic illa praedicantes, sed consuetudo quia iam ipsos voluit ut etiam praedicaret.
Et quid facimus nos? Silebimus? Utinam liceret. Forsitan enim silendo ad
dignum de re ineffabili cogitaretur. Namque quidquid potest fari non est ineffabile.

Ineffabilis creator deus. Si enim raptus esse dicitur usque ad tertium celum apostolus paulus et
dicitur audisse se ineffabilia verba, quanto magis ipse ineffabilis qui talia
demonstravit que fari non possit cui demonstrata sunt. Itaque fratres melius creator
si possemus tacere et dicere hec habet fides sic credimus non potes capere
paulus es patienter tollerandus doctor penitus intuitus nunc tu vo-
lare in plurimis nolueris non sit illa anima liberior tamen temeritatis
quid illius [illegible] si habet quod dicere dicet in deficientibus ista exercu-
facto est victus est verus qui videre non vult. Ille cui hec dicuntur si non videat
et sit semper motus non est [illegible] tamen in titubantibus fratribus audiunt ei
fratres infirmi et putat verum non esse quod dicatur non tamen non esse quod sentiat
homo cum nichil potest dicere quod non et sentire possit, potest et ad sentire quod
dicere non possit, tamen servata illius maiestatis ineffabilitate. ne cum
aliquis similitudinibus quas illos dicimus putet nos ad perfectas similitudines
iam pervenisse ad id quod nunc dici nunc cogitari etiam a spiritualibus potest, et si potest
iam pervenisse ad aliquam maiorem potest ex parte potest in enigmate potest per speculum
ad aliquam maiorem potest. Denique et nos adversus illos aliquas similitudines
nostras ad faciem ad faciem. Demum vero illi refellant, non vero id capiatur. Etenim cum dicis qualiter possit
vere illi refellant, non vero id capiatur. Etenim cum dicis qualiter posse
si possem intelligi ut et natus sit et coeternus sit ei a quo natus est ut hoc
refellat et quod filius esse demonstrent, similitudines nobis dicet, vere, de
creatura et dicentes nobis, homo utique creator antiquum generavit filium maiorem est
filio suo, et equus creator antiquum generavit filium et omnis et certa animalia
filio suo, et equus creator quod nos laboramus et ut et
Similitudines adhibent de creaturis quas assumimus quod si non
nos similitudines inveniamus creaturarum quas assumimus, fortasse similitudines
invenimus nunc vere posse dicere nativitatis creatoris, fortasse similitudinem
in creatura non habet. Quanto enim superat ea que hic sunt ideo quod ibi est tanto
superat ea que hic nascuntur in eo quibus natus est. Omnia per ipsum hic sunt
et quid tamen est comparandum deo. Sic omnia que hic nascuntur vel efficiuntur
nascuntur. Et si forsitan non invenitur aliqua similitudo nativitatis eius
quo non invenitur et simile est immutabilitatis vel divinitatis maiestatis eius
quod cum simile hic inveniri potest. Si ergo forsitan nunc nativitatis similitudo
creatori invenitur nusquam inde oppositum sumus quando non inveni similitudines creatoris
omnino in creatura capientes inveniet quod esset simile creatori et verum fratres
non sunt invenimus temporales similitudines quibus eternitati possit comparare
Ergo et tu quas invenisti quid sunt. Ergo cum invenisti, quod pater maior est tempore
quam filius et hominibus ut filius dei tempore minor sit quam pater, pater eternus est
invenisti minorem filium patre temporali. Da nunc eternum patrem hic et invenisti
similitudinem, filium minorem invenies patre in tempore filium temporale minorem
patre temporali. Numquid invenisti ibi filium temporale minorem eterno patre quia si in
eternitate stabilitas est in tempore autem varietas in eternitate omnia stant,
in tempore alia cedunt alia succedunt, potes invenire minorem filium patre
etate temporibus succedente patri quia et patri suo ipse successit non eterno patri
temporali. Sed quid ergo possumus fratres in creatura invenire coeternum
in creatura ubi invenimus eternum. Invenies eternum patrem in creatura et invenio
coeternum filium. Sed non invenies eternum vitam sed in tempore sufficit ad similitudinem

inveniamus coaevum. Aliud est enim coaevum aliud coeternum. Coevos homines
dicimus eos qui eandem habent in mundo mensuram temporum non alter ab altero tempore
preceditur. Ambos tamen esse cepisse quos dicimus coevos. Si potuerimus
invenire coevum quod nascitur ei a quo nascitur. si potuerimus invenire coeva
duo generantem et generatum hic inveniemus coeva ibi intelligamus coeterna.
Si hic invenero genitum ex eo esse non cepisse ex quo non cepit
generator. Ecce fortasse in rebus invenimus aliquam creaturam que de alia
nascitur et tamen ex eo tempore esse incipiat ex quo cepit et ipsum nasci.
hoc ex eo ex quo et cepit illud ex eo ex quo et non cepit hoc ergo
coevum et coeternum. Arbitror sanctitatem vestram iam intellexisse quod
dico non posse comparari temporalia eternis sed posse ex aliqua tenui et parva
similitudine coeva coeternis. Inveniamus itaque coeva et de scripturis
admoneamur ad has similitudines. Legimus in scripturis de ipsa sapientia
Candor est enim lucis eterne. Item legimus speculum sine macula
dei maiestatis. Ipsa sapientia dicta est. Candor enim lucis eterne. dicta
est ymago patris. hinc capiamus similitudinem et inveniamus coeva ex
quibus intelligamus coeterna. O arriane si invenero genitum non
precedere tempore id quod genuit. Si genitum non esse minorem tempore illo a quo
generatur consequenter concedas mihi posse ista coeterna inveniri in creatura
que coeva in creatura inveniri potuerunt. Iam quidem aliqui vestrum hoc
occurrere puto. Nam prevenerunt aliqui ex quo dixi. Candor est enim | Ignis
lucis eterne. Ignis cum lucem fundit, lux ab igne funditur. Querimus | Lux
a quo existat. si quando cottidie cum lucernam accendimus animadvertimus
vel cuiusdam invisibilis et inenarrabilis ut lucerna aliqua
intelligentie mee ista nocte sic possit accendi. Attende cum
lucernam accendis non accensa lucerna nondum est ignis nondum est et fulgor
qui ab igne existit. Interrogo ergo te et dico fulgor ab igne
existit an ignis a fulgore. Omnis anima mox videt. Voluit
enim deus seminare omni anime initia intellectus initia sapientie.
Omnis mox anima videt et nemo dubitat quod splendor ille de
igne existat non ignis de splendore. Ponamus ergo ignem patrem
illius splendoris quia iam prelocutus sum coeva nos querere non coeterna.
Si lucernam accendere cupio nondum est ibi ignis nondum est splendor
mox autem ut accendo simul cum igne et splendor existit. Da
hic mihi ignem sine splendore et credo esse patrem fuisse sine filio.
Attendite dicta enim ut potuit a nobis tanta res dicitur adiu-
vante interiore domino exaudiri vere et capacitatem cordis vestri excepistis
quantum capere potuistis. Illa tamen inestimabilia sunt. Nolo ut dignum deum
putetis ut eo ipso coeva coeternis comparantur temporalia perhennibus manentibus | Speculum
extinguibilia immortalibus. Sed quia dictum est filius est ymago patris
accipiamus et hinc aliquam similitudinem et velut longe dissimilibus ut pre- | Imago
locutus sum ymago existit de speculo hominis inspicientis. Speculum
non nobis potest suffragari ad evidentiam rei huius quam explicare
utcumque conamur. Etenim video ille qui attendit speculum ante
natus est et natus est. existit ymago mox ut aspector extitit. Nam
et qui inspicit natus est. et antequam attenderet ad speculum. Ergo inveniemus

Quem possimus evidentius talem similitudinem sicut oriuntur de igne et splendor de
Faciamus hoc aliquid facile hostes quemadmodum aqua corporum semper reddat
ymagines. Hoc dicimus quando quisque ut consistit super aquam ut stat
videt ymaginem suam. Ponamus ad natum super aquam virgul-
tum ad herbam nomine cum ymagine sua nasci. Mox ut incipit
existere incipit cum illo existere ymago eius nec precedit nascendo
ymaginem suam. Non enim ostenditur natum esse ad super aquam et postea appa-
ruisse ymaginem eius cum id sine ymagine prius appareret sed nasci-
tur cum ymagine sua et tum ymago ab eo. Non id ab ymagine nasci-
tur cum ymagine sua et simul esse incipiunt virgultum et ymago eius. Er-
go cum ymagine sua et simul esse de eo virgulto non virgultum de
ymagine. Nunquid non fateris ymaginem esse de eo virgulto? Confiteris ymaginem. Itaque et
ymaginem genitum simul esse ceperunt. Ergo coeterna sunt. Ipse virgultum
generans et quod genitum est de virgulto. Quod autem de alio cuiusque natum est
ipse et ymago de virgulto ipse cum illo quod de illo natum est. Ibi enim
est ergo ipse esse generans et ipse cum illo quod de illo natum est. Ibi enim
estuabamus ibi laboravimus quomodo intelligeretur sempiterna nati-
tas. Ergo filius dei si hoc deus quod pater est quod habet de quo sit. Non si habet quod potest
esse pater et postea filius. Sed pater pater et filius de patre et quod quis de aliquo est
natum est. Sed pater filius natus ipse pater. Sed de illo ymago quo ymago
illa virgulti de virgulto nata est et ipse virgultum ipse nata esset
et ymago de virgulto. Non potuisti invenire coeterna genita
eternis genitoribus et invenisti coeterna nata temporalibus gignentibus.
Intelligo coeternum filium natum eterno gignenti. Quod enim est
temporali coevum hoc est eterno coeternum. Hic iam modicum est quod adtractis
fratres per blasphemias. Sed cum deus esse dedisti similitudines
Et splendor qui funditur de igne minus lucet quam ipse ignis. Et
ymago virgulti minus quam habet ipse quam id virgultum unde est ymago.
Habet ista similitudinem sed non habet omnimodam equalitatem quem non videretur esse
equalem sibi. Ergo dicimus si dicat aliquis ergo filius ad patrem quasi
ad ignem splendor et ymago ad virgultum. Ecce intellexi
eternum patrem intellexi coeternum filium tamen sicut effusum splendorem
minus igne lucentem aut sicut effusam ymaginem minus quam virgultum
ut non exprimatur omnino. Non credo aut quasi non inveni
expresse dicimus. Non equalitas omnimoda est non credo aut quasi non inveni
similitudinem. Sed credo apostolo quia quod dixi potuisti videre. Dicit enim
non rapinam arbitratus est esse se equalem deo. Equalitas omnimoda
non rapina. Et quod dixi non rapina quia quod est rapina quod
contingit. Et quod dixi ex duabus istis collationibus et generibus duabus similitudinibus
alicuius est tamen ex duabus istis collationibus et generibus duabus similitudinem
fortassis invenimus coeterna. Quam intelligamus filium et coeternum
patrem et neque quam minorem. Sed non illum possumus invenire in uno genere
similitudinem iungamus ambo genera. Quo ambo genera unum vi-
ipsi dat similitudinem et alterum unus dedimus. Dedimus enim illi similitudines
ex hiis que nascuntur in tempore et procedunt tempore de hiis aquis nascuntur
sicut homo de homine maiori tempore posterior natus sed tamen homo et homo eiusdem substantie.

1. homo em hoiem gnat z equus equu z pecus pecude ad eade sb'am
gnant ista. sz no ad id tpt dulisti se tpa sz no duisa se na. Cz go
hic laudamus i ista natiuit'e ete equalite nec. Cz at dee eglitas
tpis t Concamus h' vnu q laudat i equalite nec. In'o at gne silitu-
dinu quod nos dedus de splendore ignis z de ymagine eglti
equalite ne no ineis ineuis toeinitate / Cz hic laudas toe-
nitate Cz dee eglitas nc / gunge q laudas / i creatiuis eni-
dee add qz laudes / i cãtore dee n. pt / qz quod ineis i creata
a creatore artifice pcessit / q' g° i toeinis hone h' deo dandi
quod ibi laudas / quod at dee no tribuend maiestati iquog
defctus e Cette offio e toeina gignecia / laudas ibi toeinite
sz dispariliter reprehēdis / quod reprehēdis noli tribue deo / quod
laudas tribue / t tribuis illi ex isto gne silitudi pp toeinite
laudas tribue / De alio toeinite z ut toeinus sit natus cu eo a quo natus sit / De alio
toeinite z ut toeinus sit natus ipa creata dd et dz laudare catore
at silitudinu gne quet ipa creata distinctom dedcas
Cz ibi laudas eqlite nec / iam pp' illa distinctom dedeas
toeinitate / Da ppt ista equalitate z pfta e natitas eqdz sbe
Quid em demencius fires mei qui ut i aliq laude cãtura
qz no fit i cãtore laudo i hoie equalite nec z no credo deo
qui fecit hoiem / quod de hoie natu e ho est z quod de deo na-
tu e no id eit quod ille de quo natu e / no uersor i opibz
que deus no fecit / laudet go cãtore omia opa sua / Inuenio
hic toeinu / cognosco ibi toeinu / hic eqlite inenio nec ibi
inesso eqlite sbe / totu go ibi quod hic ex ptibz singulis tribz
singul die / totu go simul ibi z no h' solu q i cãtuus totu
inenio ibi sz tqui i cãtore / Quto amplius q h' uisibilia i ibi inui-
sibilia / h' tempalia illa eterna h' comutabilia ibi incomutabilia
h' corruptibilia ibi incorrupti lia / postmo i ipo hoie ea q uneis
ho z ho duo homines sunt / Ibi pr z filius vnus deus / Duo do magnas
ago inenarrabiles q ex h' loco scrupulosissimo z laboriosissimo
infirmite mea libare digt'g e petentibz nobis / Cu omia tu
suate h' q q de tata potuimus colligere ad sup corporis ad cogi-
tacore ai inenarrabilis tu se ede creatore / Eiuius illu inte
totius e pinga mete pinga cor tuu mundu fac oculu / Vnu i
qz q e possit attingi mudu fac oclm cordis / Bti em mundo
corde qm ipi deu nidebunt / Vo at mundato cordi q potuit
misit cordis pcuravi ad donad ab eo nuit i ubu de q° tata t
ta multa dixim z n' dignu dixigin ut ubu p qz sta
se omia ficet p quod nos sumus ut attinge possimus o. quo
sumus vo em deus sumus sz possumus mte ul cordis acie intueri
nide deu potius acies nre obtuitate obtuse infirm'te dente cu
putu nide / sz i spe sumus i renouati sumus filij dei sumus h' ait
Iohes qui ait In pncio erat ubu z ubu erat apud deu z deus erat
ubu qui s ptus dni discubebat qui secreta ista de spnu illius

cordis hauriebat. Ipse ait dilectissimi filii dei sumus et nondum apparuit
quid erimus. Scimus quia cum apparuerit similes ei erimus quoniam videbimus eum
sicuti est. Hoc nobis promittitur. Sed ut perueniamus si nondum possumus videre deum
verbum audiamus verbum carne quia carnales facti sumus audiamus verbum
carne factum. Ideo enim venit ideo suscepit infirmitatem nostram ut possis firma
locucionem capere dei portantis infirmitatem tuam. Recte dominus est lac dat paruulis
ut cibum sapiencie det maioribus. Lactare patienter et unde pascaris. Quo-
modo fit et lac quo lactantur infantes nonne esca erat in mensa. Sed invalida
est infans ad comedendam escam que in mensa est. Quid facit mater. Incar-
nat escam et conficit lac de ipsa. Conficit nobis quod capere possimus. Sic
verbum caro factum est ut lacte paruuli nutriremur qui ad cibum quidem
verbi ceteris fortibus... in carne incarnatum lac
creauit infantibus. Unde hoc intelligitur quia cum cibum in incarnatum lac
factum est cibus lac conuertitur incommutabilis autem manens verbum carnem
assumpsit ut esset quoddam contextum. Quod enim non corrumpitur non quam-
ut per ambitum tuum eloquetur deo in hominem transmutatur atque commutatur
intransibilis enim et incommutata et omnino inuiolabilis manens factus est.
Quod tu ad te quippe ad parvum. Ipse enim infirmis quod dicit possit
recuperato illo insu... ex aliqua parte attingere per quod facta sunt.
Omnia. Venite ad me omnes qui laboratis et discite a me. Puta-
bas forte dominum sapienciam dei discite quo celos fecit et astra
immutabilis et angelis fierent innata erant quo virtute rerum inuo-
cari et capilli nostri innati sunt. Sed putabas et etiam ecce dominum
mutabilis et capilli nostri numerati sunt et humilis corde. Ecce quod capiatis.
Non. Sed pueris et innitibus sunt humiles corde. Ecce quod capiatis.
Non... ad magnum nos tendimus et ondimus. Puta-
mus fratres ecce paruum est ad magnum nos tendimus et contendimus paruum
capere celsitudinem dei capere pueris
paruus et magnus erimus. Nobis capere celsitudinem dei. Si humilitatem
humilitate dei dignacio est humilis propterea deus dignatus est humilis esse
propter eundem te. Non enim propter se. Cape ergo humilitatem disce esse humilis
noli superbire. Confitere infirmitatem tuam. Iace patienter animam medicum
ecce recipies humilitatem. Eius si fugis cum non quia ipse fugiat. Si quibus
intelligebas primus
sed tu porrigis ut magis magis quam a te capiat. Intelligebas primus
timebant atque hesitant intelligis porrecta augit et clarius non ille
crescat. Sed tu proficis et quasi tecum iure surgis. Sic fratres credite precep-
tis dei et facite illa et donabit nobis robur intelligencie. Non preuenit
et qui autem ponatis sciam precepto dei ne insidiores non solidiores
remaneatis. Arbore attendite petit prius ut sursum excrescat
figit radice in humili ut vertice tendat ad celum. Numquid nititur
ad humilitatem tendat sine caritate sine humilitate nobis excelsa corporis hec
Sine radice arboris petis ruina est non incrementum.
Sine radice caritate radicatam atque fundatam
hitate et vpo per fidem in cordibus nostris in caritate radicati atque fun-
dati ut impleamini in omnem plenitudinem dei. Amen.
In mundo erat et mundus per ipsum factus est.
Item sermo sancti Iohannis. In mundo erat et mundus per ipsum factus est.

Dominus noster Ihesus Christus et venit ad homines et abscessit ab
hominibus et venturus est ad homines et tunc hic erat quando venit
hominibus et venturus est quidem dixit
non recessit quando abscessit et ad eos venturus est quidem dixit
Ecce ego vobiscum sum usque ad consummacionem seculi. Secundum formam quo
suscepit per nos quoddam ipse natus est et occisus et resurrexit
huiusmodi quam suscepit per nos quoddam dominum natus et occisus et resurrexit
nominaui iam non morietur ei ultra dominabitur. Secundum diuinitatem autem quam equalis est

puri h mundo erat z mundus p ipm fcus e z mundus eum non cognouit.
De hoc audistis modo ewangelium quid monuit qui annunciat cautos
nos faciens z volens ee expeditos z paratos ad spem nouissimam
ut post nouissima que sunt in hoc seculo metuenda succedat requies
que non habet finem. Beati qui participes sunt fuerunt, erunt at tunc securi
z iterum tunc timebunt quod modo timere noluerunt ut hanc expectacionem
z propter hanc spem beati sunt simus. Nouerunt spes nra non de seculo non
diuersus seculi. Ab amore huius seculi volatici simus ut aliud seculum
speremus z diligamus. In hoc abstinendo nos denique ab oibus illicitis
concupiscentiis hoc e lumbos accinctos hre denique z feruere z lucere
in operibus bonis hoc e lucernas ardentes hre. Dns enim ipse dns alio
loco ewangelij dixit suis Nemo accendit lucernam z ponit eam sub modio
sed sup candelabrum ut luceat omnibus qui in domo sunt. Et ut osten
deret quod dicebat subiecit z ait Sic luceat lumen vrm coram
hominibus ut videant opa bona vra z glorificent patrem vrm qui in celis est.
Ideo lumbos vros accinctos ee voluit z lucernas ardentes.
Quid e lumbos accinctos Declina a malo. Quid e lucernas quid e
lucernas ardentes hre hoc e z fac bonum. Quod sequitur adiunxit z ait
Et vos estote similes hominibus expectantibus dnm suum quando veniat a
nuptiis, id quod in primo [illegible] Iugiter patet z sequendum casum [illegible] hec e
abstinencia a malo z opus boni z spes premij. Etiam commemorata
sunt in actibus apostolorum ubi scriptum e Quia docebat eos paulus de
continencia z spe vite eterne. Ad continenciam ptinet ut sint lumbi
accincti, ad iusticiam ptinet z lucerne ardentes, ad expectacionem
dni ptinet, que e spes vite eterne. Ergo declina a malo hoc e
continencia, hij sunt lumbi accincti, z fac bonum hoc e iusticia, hee sunt
lucerne ardentes que patet z sequendum casum, hec e expectacio futuri
seculi. Ergo similes estote hoibus expectantibus dnm suum quando veni
at a nuptiis. Habentes at ista percepta z premissa quid queimus
in terra dies bonos ibi eos inuenire non possumus. Scio enim quia
eos querit qui ad egrotaciones et in tribulacionibus [illegible] hic mundat in
isto seculo. Cum qui etas vrgit ad finem z senex plus e quelibet
z nullus gaudijs nec omnes tribulaciones quibus continue gemunt humani
non querunt hoies nisi dies bonos z vitam voluit longam quam hic
homo non potest quia z longa hois vita tanta breuitate constringitur ut
hic non sit scilicet illius latitudine quam vna gutta ad vniuersum mare.
Ergo e vita hois z illa que longa dicitur longa vita dierum que in seculo
isto breuis e. Et sicut dixi hic mundat gemitus usque ad decrepitam
senectutem hoc totum molitur z breue est tamen quod querunt ab hominibus
quanta diligencia quanto labore quanta cura quanta vigilancia quanto
opere querunt homines ut diu hic viuant z senescant. Ipsum at diu
viuere quid e nisi ad finem currere. Hesterni diei hodie nichil z [illegible]
dies [illegible] z crastinus [illegible] illum habebis, optas ut lucis
cat dies ut appropinquet tibi quo tu non vis peruenire. Exhibes
aliquam solempnitatem amicis tuis audis ibi ab non optantibus dicere
multos annos viuas z veniat quod illi dixerunt. Quod ut veniant anni

Abstinencia mali ·
Operacio boni ·
Spes premij ·

et anni et non vis ut veniat finis annorum. Studia tua contraria sunt. Ambulare vis et pervenire non vis. Contrarium ut dixi. Si tanta cura in hominibus ut cottidianis magnis perpetuisque laboribus cupiant ut tarde moriantur, quanta cura agendum est ut nunquam moriamur. Inde nemo vult cogitare. Cottidie in isto seculo querunt dies bonos ubi non inveniuntur, et nemo vult sic vivere ut illuc perveniat ubi inveniuntur. Ideo admonet eadem scriptura et dicit: Quis est homo qui vult vitam et diligit videre dies bonos. Sic interrogavit scriptura ut sciret, quasi illi videretur, sciens quod omnes homines vitam querunt et dies bonos; pro desiderio ipsorum interrogavit, tamquam diceret de omnium corde: videre ego volo. Sic dixit: Quis est homo qui vult vitam et diligit videre dies bonos. Quemadmodum et ista hora qua vobis loquor tu audistis me dixisse: Quis est homo qui vult vitam et diligit videre dies bonos, omnes vidistis ego in corde vestro. Nam et ego qui vobiscum loquor vitam volo et dies bonos. Quero quod et vos, hoc quod et ego quero. Si tamquam vobis omnibus esset notum et ego ad aurum una vobiscum pervenire vellem, et esset alicubi in agro vestro in loco vestre potestatis subdito, et viderem vos querentes aurum, et dicerem vobis: Quid queritis? Videretis in aurum, et ego vobis dicerem: Aurum queritis et ego aurum quero; quod queritis et ego quero, sed non ibi queritis ubi possimus invenire. Ergo audite me ubi possimus invenire; vobis non tollo locum ubi [illegible]. Sic et modo sequimini omnes eum qui novit ubi sit quod querimus. Sic et vobis non possumus dicere: Nolite, quia desideratis vitam et dies bonos. Sed id dicimus: Nolite hic, nolite desiderare vitam et dies bonos ubi boni esse non possunt. Nonne querit hoc seculo vitam et dies bonos? At ipsi properantes [illegible] quia hec vita ista morti similis est, et dies [illegible] hesternum exclusit, crastinus ideo nascitur ut excludat hodiernum. Ipsi dies non stant; fugere tu illis vis stare? Desiderium vestrum qui vultis vitam et dies bonos non solum non reprimo, sed etiam vehementius accendo. Prorsus querite vitam, querite dies bonos, sed ubi quaeratis vultis enim audire meum consilium eius qui potest invenire, ubi queratis. Vultis enim audire meum consilium eius qui novit ubi sunt dies boni et ubi sit vita. Audite non a me sed mecum simul. Dicit enim vobis quidam: Venite filii, audite me, et convertamus simul et aures erigamus et corde intelligamus proverbium quod dixit: Venite filii, audite me, timorem domini docebo vos. Et quare vult docere, tam vere utilis est timor domini. Sequitur: Quis est homo qui vult vitam et diligit videre dies bonos. Audiamus ab eo nos qui volumus. Dicit, sequitur, audiamus: Cohibe linguam tuam a malo et labia tua ne loquantur dolum. Modo dicit, ergo iam dudum quod dicebam: Quis est homo qui vult vitam et diligit videre dies bonos, omnes respondebamus: ego. Ecce audiat in ab ego, ergo cohibe linguam tuam a malo et labia tua ne loquantur dolum. Dic mihi: ergo dies bonos et vitam vis, cohibe linguam tuam a malo, non vis, et labia tua ne loquantur dolum. Ad invitandum alacres, ad opus pigri. Et tu operanti

reddet mercedem eternam in domo tua. Ut operanti mercedem reddas. Non scio
quod non operanti non reddas. Cave quia non operanti michi debes. Et deus posuit
mercedem eternam mercedem vitam et dies bonos quam omnes desideramus
et ad quos dies omnes venire conamur. Promissa mercede datur que
eterna mercede vitam et dies bonos. Et qui sunt dies boni? Vita sine
fine, requies sine labore. Magnam mercedem proposuit, in tanta mercede
proposita videamus quid iussit. Iam enim mercede tante pollicitationis
et amore mercedis accensi paremus iussioni eius. Vires meas
latera lacertos quia iussurus est onera gravia nos portare. Forte
ad fodere. Forte aliquam machinam erigere. Non tibi iussit ut labores
sanum sed membrum quod inter omnia cito moves ipsum et precipue. Cohibe
linguam tuam a malo. Non est labor erigere fabricam et labor est tenere
linguam. Cohibe linguam tuam a malo. Noli loqui mendacium. Noli
contra atroces loqui. Noli calumpnias loqui. Noli loqui falsa testimonia.
Noli loqui blasphemias. Cohibe linguam tuam a malo. Vide quomodo
irasceris si quis de te male loquitur. Quomodo irasceris aliud quam de te
male loquitur. Sic irascetur qui de alio male loquitur. Labia tua ne
loquantur dolum. Adhereat intus in corde tuo. Hoc dicatur foras non a pectore
tegat et ad linguam proferat. Declina a malo et fac bonum. Vita
quo dominus sum et vesti indutum qui adhuc vult spoliari vestitu.
Ita qui punit crimen suum quo hoc suscipe pessimum. Ergo per ordinem
prius declina a malo et fac bonum. Postea attinge limbos et tu
habende lucina. Et tu si hoc feceris securus expectabis vitam et dies bonos
que parate sequentur. Et tunc bona fronte dicas domino: Feci quod
iussisti, redde quod promisisti. De nathanael ubi ait:
Cum esses sub arbore fici vidi te.

Quod dominus est audivimus a domino Ihesu Christo Nathanaeli. Si bene
intelligamus quod ad ipsum pertinet solum. Ipse quippe dominus
vidit omne genus humanum. Isto enim loco intelligi par-
tet sub ficu significasse peccatum. Non ubique hoc sit sed hoc loco ut dixi
bore fici significasse peccatum. Non ubique hoc sit sed hoc loco ut dixi
ca scilicet significatio cognoscitur quia nosti primum hominem qui peccavit
foliis ficulneis fuisse subtectum. Hii enim foliis pudenda
texerunt qui de peccato suo erubuerunt et quod deus illis membra ipsi
sibi pudenda fecerunt. Non enim erubescere est de opere dei sed con-
fusionem peccati tecta peccatis. Si non peccassent inquitas nunquam eru-
besceret nuditas. Nudi enim erant non confundebantur. Hoc autem dixi
quare ut per ficum intelligamus significatum esse peccatum. Quod est ergo
cum esses sub ficu vidi te. Et ad re gesta quidem respondens
recordatus est nathanael se fuisse sub ficu ubi non erat Christus.
Non ibi autem erat presentia corporis sed ubi non erat spiritus ubi non est et quo sciebat
se solum fuisse sub ficu ubi dominus Christus non erat. Dixit ei cum esses
sub arbore fici vidi te. Et agnovit in domino tunc exclamavit. Tu
es rex israel. Dominus ait quia dixi tibi vidi te cum esses sub arbore fici
id admiraris maiora horum videbis. Que est ista maiora, et dixit.

Peccatum est causa confusionis

Videbitis celum apertum et angelos dei ascendentes et descendentes super filium
hominis. Recolamus veterem hystoriam conscriptam in libro scto i. in libro genesis
iacob in loco obdormivit lapidem ad caput posuit et in sompnis vi-
dit scalam a terra pertingentem ad celum et dominus incumbebat super eam an-
geli autem ascendebant et descendebant super eam. Hec vidit iacob. Sompnium
hominis non scriberetur nisi magnum aliquid figuraret misterium et
magnum ad prophetiam visione intelligeretur. Denique ipse iacob qui
intellexit quod vidit posuit ibi lapidem et perfudit oleo. Non ag-
noscitis crisma agnoscite et christum. Ipse est enim lapis quem reprobaverunt
edificantes hic factus est in caput anguli. Ipse est lapis de quo ipse dominus
Quicumque offenderit in lapidem illum confringetur, super quem vero venerit la-
pis ille conteret eum. Offenditur iacente, veniet autem super eum venien-
de alto iudicare vivos et mortuos. Ve iudeis qui cum iaceret humilis
christus offenderunt in eum. Non est deus hic homo a deo qui solvit sabbatum
Si filius dei est descendat de cruce. Insane iacet lapis iste videtur
sed cum videbis certus es, tu certus es offendis et offendis et conquassaris
cum quassaris et conquassatus fueris in humilitate pergeat venientem desuper
conteris. Ergo perunxit lapidem iacob. Numquid ydolum fecit, significavit
tantum non adoravit. Audistis ergo audistis nathanaelem, attendite
quomodo ostendit dominus ihesus exponere nobis voluit visionem iacob
Nostis quod scola de ewidenti est supplantator iacob cetera is sit. Nostis
nomina non hoc unus fuit, primum nomen iacob quando natus est acceperat quod
interpretatur supplantator. Natus autem geminus ille est, per natus est frater esau
et tenebat pedem
et [illegible] manu illius [illegible] in pede maioris tenebat pedem
fratris sui precedentis nascendo, pergeat ipse secundus est, propter hoc factum quod plan-
tam tenuit fratris suo appellatus est iacob i. supplantator. Postea vero cum
reduceret de mesopotamia luctatus est cum illo angelo in via. Que
invictus comparari potest angelus et homo, ego misterium est ego sacrum est ego prophe-
tia est ego figura ergo intelligamus. Videte enim et luctaminis modum
lucta prevaluit angelo iacob magis significator est cum prevaluisset
sed angelus homo tenuit illum et ipse homo cum quem vicerat tenuit, et ait
illi: Non te dimitto nisi benedixeris mihi, quando victor a victo benedicebatur
ipse figurabatur angelus ergo ille qui intelligitur dominus ihesus ait ad
iacob: Iam non vocaberis iacob sed israel erit nomen tuum, quod est
in potestate videns deum. Deinde tetigit nervum femoris eius i. latitu-
dinem femoris et aruit ei et factus est claudus iacob. Ipse est ille victus
Tum potuit ille vincere tunc tetigit et claudum fecit quia volebat.
victus est potestate enim habuit ponendi vitam suam et potestatem habuit assu-
mendi eam. Non irascitur victus quia non irascitur crucifixus sed et benedixit
Non vocaberis iacob sed israel, tu supplantator factus es
cum diceris non vocaberis iacob sed israel, et cum claudicatione
videns deum et tetigit sic tetigit femur eius et fecit
Attende iacob prius in dorso i. a vita sequentium et precedentium
clamabat osan-
na filio david benedictus qui venit in nomine domini. Ecce iacob benedictus
in claudus remansit in eis quos indecisti. Latitudo enim femoris est
multitudo generis ... cum gentes crederent prophetasset dicens
populus quem non cognovi servivit mihi in auditu auris obaudivit mihi.
Non ibi fui et auditus sum hic fui et occisus sum, populus quem cognovi

sumit in tauditus auris obaudivit m. Igitur fides ex auditu au-
ditus at p verbum xpi. Et sequitur filij alieni mentiti sunt m. Et inde sequitur
filij alieni mentiti sunt m. filij alieni inveteraverunt et claudicaverunt
a semitis suis. Assignavi vobis iacob et iudeum et claudum. Ubi
ex hac occasione est pretendendum quod potest fortasse sua ...
aliquem commovere. Quid est quod voluit quod commutatum est nomen abrahe
cum huius iacob. Nam et ipse prius abram vocabatur et dixit illi om-
nipotens: non vocaberis abram sed abraham. Ex illo non est
vocatus abram. Quere in scripturis et videbis. Semper augustus accipet
aliud nomen non est vocatus nisi abram. Postea quam accepit nomen vocatus
nisi abraham. Iste autem iacob quando accepit ad nomen eadem verba audit:
non vocaberis iacob sed vocaberis israel. Quere in scriptura quod postquam
vocatus est et iacob et israel accepto alio nomine. Abraham non est
aliud vocatus nisi abraham. Accepto autem alio nomine iacob et iacob
vocatus est et israel. Nomen abrahe explicatum fuit in hoc seculo. Hic est
enim factus pater multarum gentium. Unum nomen accepit. Nomen autem israel ad
alterum pertinet seculum ubi videbimus deum. Propterea ergo dei propter xpianus
In hoc tempore et iacob est et israel. Iacob in re, israel in spe. Supplantator enim
fratris dicitur propterea minor potum maioris. Numquid nos supplantavimus iudeos
sed nos supplantatores eorum dicimur quia nisi ... supplantati
nisi excecati erant propter non crucifigeretur. Sanguis ille pretiosus
non funderetur. Si sanguis ille non funderetur orbis terrarum non redimeretur.
Ergo nobis proficit cecitas eorum ea amore fratris minor suppla-
tatus est et appellatus est minor supplantator. Sed quam diu hoc vivet
tempore finis seculi et credet totus israel non illi qui modo sunt sed filij ipsorum
qui tunc erunt. Nam modo isti per vias suas ambulantes ibunt ad
loca sua missi ibunt ad dampnationem perpetuam. Cum autem finis fuit
unus propterea tunc fiet id quod dicimus. Saturabor dum manifesta-
bitur gloria tua. Dum venerit promissio que nobis promittitur ut videamus
facie ad faciem. Modo videmus per speculum in enigmate. Et cum propterea qui
autem ut propterea iam purgatus iam resuscitatus iam donatus iam immor-
tale factum et incorruptibile perpetua commutatus videbit deum fa-
cie ad faciem et iam non erit iacob sed solus erit israel. Tunc cum ipse huius
sed nathanael videbit deum et dicet Ecce vere israelita in quo dolus
non est. Cum audis ecce vir israelita memento quod in mente israel erat
erat in mente sompnium illius. In sompnis scalam vidit a terra usque ad
celum. Dominum super innitentem et angelos dei ascendentes et descendentes.
Hoc sompnium iacob vidit. Postea hoc autem appellatus est israel. Post pau-
lulum veniens de mesopotamia et agens iter. Sed ergo iacob vi-
dit scalam qui et israel appellatus est. Est autem et nathanael iste vere
israelita in quo dolus non est. Ideo cum miratus esset quod dixit ei deus sub
arbore fici vidi te. Dixit ei: maiora his videbis. Et recte dixit sompnium
iacob cum dixit ei quem appellavit israelitam in quo dolus non erat, qui dicit:
Cuius nomen te appellavi ipsius sompnium te appellabit. Noli festinare
mirari maiora horum videbis. Videbitis celum apertum et angelos dei as-
cendentes et descendentes ad filium hominis. Ecce quod vidit iacob, ecce quod prefigurat

Sag uno x
scta est
vide ... vidi

lapidem oleo iacob. Ecce quem christum propheta significat et figuravit iacob
Illud enim factum propheticum erat. Nunc expectatis nosse quid a me multis
audire meruistis. Quod dicat hic? Videbitis ut dominus donat ascendentes et descen-
dentes angelos ad filium hominis. Quomodo? Si descendunt ad illum hic est
si ascendunt ad illum sursum est. Si autem ad illum ascendunt ad illum des-
cendunt et sursum est et hic est. Nullo pacto fieri potest ut ad illum ascendat
et ad ipsum descendat nisi et ibi sit quo ascendunt et hic sit quo des-
cendunt. Quomodo probamus illic eum esse? videat nobis paulus qui prius
saulus expertus est id ipsum qui prius erat persecutor et postea factus est predicator
prius iacob postea israhel qui erat et ipse de genere israhel de tribu beniamin
in celo et in illo videat unum sursum unum deorsum. Primo ipsa domini vox
de celo hoc ostendit. Saule saule quid me persequeris? Numquid paulus in celum
ascendat? Numquid paulus in celum saltem lapidem misisset? Christianos perseque-
batur, ipsos ligabat, ipsos occidendo trahebat, ipsos ubique late-
ntes querebat, ipsis inventis nulla voce parcebat. Cui autem christus dominus
saule saule. Unde clamat? de celo quod sursum est. quid me persequeris quod
deorsum est. Omnia et si breviter ut potui exposui caritati vestre, erogavi
quod ad me pertinet; quod autem ad vos pertinet pauperes cogitate.
Commisi ad dominum etc. (iii) Die tercia nuptie facte sunt Joh. ubi in chana galylee

De aqua vinum fecit

Scitis fratres in christum credentes
didicistis et assidue et nos ministerio nostro commendamus vobis
quod medicina tumoris hominis humilitas est christi. Non enim perisset homo
nisi superbia fuisset perissus. Inicium enim sicut scriptum est omnis peccati superbia
Contra inicium peccati inicium iusticie necesse fuit. Si ergo inicium omnium
peccatorum superbia, unde sanaretur tumor superbie nisi deus dignatus esset humiliari.
Erubescat homo esse superbus quem factus est humilis deus. Namque quando dicitur homini
fieri. Erubescat homo esse superbus. Et ut velint homines vindicari quibus le-
ut humilietur se dedignatur. Et ut velint homines vindicari nolunt quia pecca-
dum superbia facit. Quando humiliari dedignatur vindicari volunt quia pecca-
tum superbia facit quam humiliari dedignatur. Vindictam multi
aliquis prodesse possit aliena? Ecce et iniuria passus vindicari vult
de aliena pena quid commendatur et ad quid gaudet tormento
Ideo omnibus dominus ihesus humiliari dignatus est. Ecce ergo nobis via sit ut dig-
Ideo omnibus dominus ihesus humiliari dignatus est. Filius virginis venit ad
nuptias ambulare per eam. Ecce mittitur filius virginis venit ad
nuptias qui cum apud patrem esset instituit nuptias. Quomodo fecit
nuptias qui cum apud patrem esset instituit nuptias. Sic vir per quem
salvatur per quam venit peccatum de viro sine femina. Sic vir per quem
deletum est peccatum de femina sine viro per illum summus per hunc surgimus
Et qui in ipsis nuptiis fecit de aqua vinum quid potentia quam potat.
Et qui in ipsis nuptiis fecit de aqua vinum potuit facere
talia facere dignatus est indigens qui fecit de aqua vinum potuit facere
et de lapidibus panem. Ecce tunc dyabolus temptavit christum non
fecit. Scitis enim quia quando temptatus est dominus christus hoc ei suggessit dyabolus
Esurivit enim quia et hoc dignatus est quia et hoc ad humilitatem pertinuit. Esurivit
panis sicut defecit via sit vulnerata est sanitas sit mortua est
vita. Cum ergo esuriret ut nostis ait illi temptator. Si filius dei es
dic ut lapides isti panes fiant. Et unde temptator doceres te
vincere temptatorem. Ad hoc enim pugnat imperator ut milites discant
contra cum non solo patre venit hostis omnibus odit. Et non fecit de lapi-
dibus panes quia utique sic potuit facere sicut de aqua vinum. Eadem enim
potestas erat facere de lapide panem sed non fecit ut voluptates contemneret temptatoris

Humilitas christi medicina superbie
Efficia de vino
non fecit de lapide
panes de efficia
fecit vinum salva[t]

Alibi cum temptator non vincitur nisi toto tempore. Et cum vicisset dyabolum
temptatorem venerunt angeli et ministrabant ei. Cum igitur potat quem
dominus fecit et hoc fecit. Legem ymo vetulam quod nunquam audisti quod fecit hoc i. de
aqua vinum. Cum addit ... Et crediderunt in eum discipuli eius
Nunquam tunc dyabolus fugat credentium. Cum igitur tantum potuit esurivit
sitivit fatigatus est dormivit corporis ... crucifixus est
occisus est. Ista est via ambula per humilitatem ut pervenias ad eternitatem
Deus Christus patria est quo imus homo Christus via est qua imus ad illum imus
per illum imus quid timemus ne erremus non recessit a patre et venit ad
nos. Verba sugebat et mundum continebat in presepio iacebat ange-
los pascebat deus et homo idem deus qui homo idem homo qui deus Sed non unum
homo inde deus quia unum homo quia unum cum sum et deus manendo ho-
minis carnem assumendo addendo quod non erat non perdendo quod erat
Ergo et modo iam passus per ipsam humilitatem iam mortuus iam sepultus iam
resurrexit iam ascendit in celum ibi est et sedet ad dexteram patris et hic
egens in pauperibus suis et hesterno die commendavi caritati vestre id
quod dixit Nathanaeli maiora hiis videbis Amen dico vobis videbi-
tis celum apertum et angelos dei ascendentes et descendentes super filium
hominis. Cum essemus quod erat et hesterna die locuti sumus. Nunquam et ho-
die replicare debeo qui adfuit recordentur. Videt tamen quare
non dixit descendentes ad filium hominis id est deorsum erat ipse sursum
ipse deorsum sursum in se deorsum in suis sursum aput patrem deorsum
in nobis. Vnde et vox illa ad saulum Saule saule quid me persequeris.
Non dixit saule saule ... quia sursum erat. Sursum eum saulus non perseque-
batur. non dixit quid me persequeris quia sursum erat nisi esset et deorsum
Timete Christum sursum agnoscite deorsum. hic Christus sursum largientem
hic agnoscite indigentem hic pauper est ibi dives est. Quod hic pauper
est Christus pro nobis ipse loquitur. Esurivi sitivi nudus fui hospes fui in carcere
fui et quicumque uni ex minimis ministrastis mihi quicumque uni non ministrastis
Et tunc probavimus Christum pauperem Christum divitem quis nescit et hic ad
ipsas divicias pertinebat aquam in vinum. Si dives est qui habet
vinum qualis dives est qui facit vinum. Igitur dives et pauper Christus in quantum deus
dives in quantum homo pauper. Iam et ipse homo dives ascendit in celum sedet ad
dexteram patris. Adhuc tamen hic pauper esurit sitit nudus est. Tu
quid es dives an pauper. Multi mihi dicunt pauper sum et verum dicunt
Agnosco pauperem ad habentem agnosco et indigentem sed habet quidam
multum aurum et argenti. O si agnoscat se pauperem agnoscit se
pauperem si agnoscit inopes se pauperem. Cum enim quantumvis habeas
quicumque dives es dei mendicus es. Venitur ad horam orationis
tibi te probo petis quo non pauper es qui petis plus a deo panem
petis an non es dictus panem nostrum cottidianum da nobis hodie
Cum panem cottidianum petit pauper est ad divites et tu Christus dicit
Da mihi ex eo quod dedi tibi. Quid enim attulisti qui venisti omnia que
creavi creatus hic invenisti nichil attulisti nichil hic tolles. De meo mihi
quare non donas quia tu plenus es et pauper inanis est. Primordia vestra
attendite ambo nudi nati estis et tu nudus natus es. Multa hic

Dauid ego q...
... ab eo.

inuenisti umquam terram ad attulisti. de meo quod das reddo. fuisti me largitore facito te debitore. parum est quod dixi. fuisti me largitore fac me debitorem habeam te feneratorem. pauca mihi das plura redda terrena mihi das celestia redda temporalia mihi das eterna redda. vestitum te reddam qui te michi reddiderit. Sermo sancti Augustini episcopi in ewangelio secundum Johannem de infirmo iacente in piscina.

.70 7. Reuerentissimam caritatem vestram solennit ewangelica lectio et ad cognoscendum quid euellet quam licet sciatis attentos hec de me expectat arbitror hec me per uobis expositurum Domino adiuuante. Pollicior procul dubio enim fructus fiebat illa miracula et ad nos petenda salutem significabat. Nam salus corporis que reddita est homini quanti temporis fuit que est enim uita mea dicta scriptura. vapor est in quo ad modicum apparens deinceps exterminabitur. Quod ergo illius hominis corpori ad tempus reddita est sanitas reddita est non in vapore diuturnitas. Non itaque pro magno inde habendum est vana salus hominis et id recolite quod in ewangelio legitur hec testimonium. Omnis caro fenum et omnis honor carnis ut flos feni. Fenum aruit flos decidit. Verbum domini manet in eternum. Verbum domini et feno dat honorem et carni immortalitatem sed prius transit et honore non transitorium dat. Cui dixi quando angustia tribulo huius uite de qua nobis prestat auxilium. Tota quippe ista uita intelligentibus tribulatio est. Sunt enim duo tortores animae non simul torquentes sed alternatim. horum duorum tortorum nomina sunt timor et cruciatus. Quando tibi bene est times. quando male doles. Scis huius quem decipit dolor vel esto bene est times quando male doles. in prosperitatibus non frangit adversitas timenda est in hoc saeculo in diebus suis prosperitas non frangit adversitas. Tu enim deum erit. Omnis caro fenum et omnis gloria eius quamquam flos feni. Fenum aruit flos decidit. verbum domini manet in eternum. feno species que flos feni stabilitas sed uerbum domini verbum caro factum est et habitauit in nobis. Et vnde inquis ad me verbum domini. Verbum enim domini est quod dicit noli respondere promissum meum quia non reprobi. Verbum enim domini ut ad ipsum nos tenes fenum tamen hoc ergo quod nobis promittit verbum domini ut non nobis promittit ut verbum numquam nec cum flos feni transiens. hoc ergo quod nobis promittit nec mortuum in carne manens et caro fieret suscipiens carnem non mutatum in carne manens et assumens quod non erat. hoc ergo quod nobis assumens manens quod erat assumens quod non erat. Reuertere dico aqua illa iudaicis populis promittit et piscina illa. sicut enim libros scripsit moyses Ergo erat quoque porticus lex. quinque enim libros scripsit moyses. ergo quinque porticibus cingebatur sicut et ille populus lege coherce- aqua quinque porticibus cingebatur. sicut et ille populus lege coherce- batur. Aque perturbatio in illo populo est dominus passionis qui descendebat sanabat non nisi unus quia ipsa est unitas. Quecumque ista displicet dominus passionis superbi sunt et noluit descendere non sanantur. Et ergo inquit credi- tur sum dominum carne deum natum ex femina. Dominum crucifixum flagellatum mortuum uulneratum sepultum. Absit ut hoc credam de deo indignum est cor loquatur non cernens superbo nimis indignum dum humilitas ista talibus loge sit sanitas. Nolite extollere si uis sanari descende. Ex parte que pietas debuit si Christus in carne

Tota vita tribulatio
Timor Dolor

mutari dicitur. Hoc autem commendat quod veritas immutabilis est. Quantum
attinet ad verbum. In principio erat verbum et verbum erat apud deum,
non quod sonaret et transiret quia deus erat verbum. Manet ergo deus tuus
immutabilis. Huic veritati pietas, manet deus tuus noli timere
non perit manet. Natus est ex femina sed in carne. Verbum autem et in quo factus est
qui erat antequam fieret factus est et in quo fieret. Infans fuit sed in carne suxit
crevit alimenta suscepit per etates cucurrit. Ad incrementa pervenit
sed in carne. Fatigatus dormivit sed in carne. Esurivit sitivit passus est
sed in carne. Comprehensus ligatus flagellatus contumeliis affectus
postremo crucifixus occisus sed in carne. Quid expavescis? Verbum domini
manet in eternum. Qui respuit istam dei humilitatem non vult esse a
mortifero tumore superbie sanitatem. Prestitit ergo dominus ihesus christus per car-
nem suam carni nostre spem. Suscepit enim quod noveramus in hac terra
quod hic habundabat nasci et mori. Hic habundabat. Resurgere et in eternum
vivere non hic erat. Invenit hic viles merces terrestres, attulit
preciosas celestes. Si expavescis mortem ama resurrectionem.
Det tamen auxilium de tribulacione sua. Nam vana remanserat salus tua.
Salutem itaque in hoc mundo peregrinam hoc esse sempiternam fratres agnoscatis
et diligatis quia in hoc mundo tamquam peregrini vivimus. Tu sic nos cogitemus
et minus peccabimus. Agamus potius domino deo nostro gratias quia huius vite
ultimus dies et brevem esse voluit et incertum. A prima infancia usque
ad decrepitam senectutem breve spacium est. Quid tam diu viveret
quid ei profuisset si Adam hodie mortuus esset. Quid diu est ubi finis est?
Hesternum diem nemo revocat, hodiernus crastino urgetur ut transeat.
In ipso parvo spacio bene vivamus ut illo eamus unde non transeamus.
Et modo cum loquimur utique transimus. Verba currunt et hore volant.
Sic etas nostra sic actus nostri sic honores nostri sic miseria nostra sic
ista felicitas nostra totum transit. Sed non expavescamus. Verbum enim
domini manet in eternum. Conversi ad dominum finis etc. ·6·
Item in eodem ubi dominus ait. Si ego testimonium perhibeo de me.

Audivimus verba sancti evangelii hic potest aliquem movere quod ait
dominus ihesus. Si ego testimonium perhibeo de me testimonium
meum non est verum. Quomodo ergo non est verum testimonium veritatis? Nonne
ipse est qui dixit. Ego sum via veritas et vita. Cui ergo credendum
si veritati non est credendum? Profecto enim non vult credere nisi falsitati
qui non eligit credere veritati. Dominus ergo hec sic proposuit ut sic intelligatis
ex his verbis hunc sensum concipiatis. Si ego testimonium perhibeo de
me testimonium meum non est verum id est sicut putatis. Ille enim noverat
verum esse de se testimonium suum, sed propter infirmos propter incredulos propter
non intelligentes. Sol lucernas querebat fulgoris, quippe solis
lippitudo eorum ferre non poterat. Ideo quesitus est iohannes qui testimonium
perhiberet veritati. Et audistis quod ait vos misistis ad iohannem. Ille erat lucer-
na ardens et lucens et vos voluistis exultare ad horam in luce eius.
Lucerna ista ad illorum confusionem parata erat. Quia hoc dixit antiquitus
propheta in psalmis. Paravi lucernam christo meo. Ut quod lucernam sol inimicos eius

induam confusione, super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea. Denique sic sunt
confusi quodam loco per ipsum iohannem. Cum dixissent domino iudei in qua
potestate ista facis, dic nobis, quibus ille: Dicite michi et uos: baptismus
iohannis de celo est an ex hominibus? Audierunt et tacuerunt. Cogi
tauerunt enim apud se dicentes: Si dixerimus ab hominibus, lapidabit
nos populus, quia prophetam habebat iohannem. Si dixerimus de celo, dicet
nobis: Quare ergo non credidistis ei? quia iohannes christo perhibuit testimonium.
Angustati cordibus suis, quonibus suis et illaqueati laqueis suis
Responderunt: Nescimus. Que potuit alia nox esse et tenebrarum [illegible]
et quidem homini dicendum ut qui nescit dicat nescio, qui autem scit et dicit
nescio testis est contrarius. Utique non erat excellens iohannis, quia de celo erat
testimonium quod perhibuit iohannes
baptista, eius sed nolebat adquiescere eius testimonio. perhibuit iohannes
Et ubi dixerunt Nescimus, dixit eis ihesus: Nec ego dico uobis in qua potestate
ista facio. Et confusi sunt et impletum est: Paraui lucernam christo meo,
inimicos eius induam confusione. Christus non eget testibus sed nos testimoniis
perhibent illi. Sed si diligenter cogitemus quibus illi omnes perhibent
testimonium, ipse est qui perhibet testimonium. Ipse enim habitat in martyribus ut
perhibeant testimonium. Audi unum ex omnibus, ipsum apostolum paulum
dicentem: An experimentum uultis accipere eius qui in me loquitur christus? Ergo iohannes
perhibet testimonium, christus sibi perhibet testimonium quia habitat in iohanne. Perhibeat
testimonium petrus, perhibeat testimonium paulus, perhibeant ceteri
apostoli, perhibeat stephanus, ipse perhibet testimonium qui habitat in
omnibus. Ipse enim sine illis deus est, illi sine illo quid sunt? Deinde dominus
ascendit in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus.
Quid est captiuauit captiuitatem? Vicit mortem. Quid est captiuitatem
captiuauit? mortem peremit diabolus, et ipse diabolus de morte christi
captiuatus est. Ascendit in altum, quid altius celo nouimus? Unde est et
captiuatus ascendit in altum, ascendit in celum. Hoc scimus, hoc credimus,
cum oculos discipulorum suorum ascendit in celum. Hoc scimus hoc credimus
hoc fatemur. Dedit dona hominibus. Que dona? spiritum sanctum. Qui tale dat
donum, qualis ipse est? Magna erat misericordia dei. Donum dat equale se.
Donum eius spiritus sanctus est, et unus deus cum trinitas pater et filius et spiritus sanctus.
Quia donum eius spiritus sanctus et unus deus tota trinitas pater et filius et spiritus sanctus.
Unde nobis prestat spiritus sanctus? Apostolum audi: Caritas inquit dei diffu
sa est in cordibus nostris. Vnde est o mendice caritas dei diffusa est in
corde humano, corde tuo? Unde ad te? In quo caritas dei diffusa est in corde humano,
hemus inquit thesaurum istum in uasis fictilibus. Quare in uasis fictilibus?
ut eminentia uirtutis sit dei. Denique cum dixisset: Caritas dei dif
fusa est in cordibus nostris, Ne putaret quisque a se eam esse qua diligit
deum, continuo addidit per spiritum sanctum qui datus est nobis. Ut ergo ames deum
habitet in te deus et amet se de te, id est ad amorem suum moueat te, ac
cendat te, illuminet te, excitet te, ut ita et in isto corpore quo
certamen diu pugnauimus. Quamdiu pugnauimus, pugnamus, ut anima nostra cum
his omnibus superamus per eum qui dilexit nos. Pugnam meam non cum
legerem apostolum audistis. Omnis inquit lex in uno sermone impletur, in eo quod
scriptum est: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Ista dilectio de spiritu sancto est. Diliges
proximum tuum sicut teipsum. Prius uide si iam nosti diligere teipsum et com
mitto tibi proximum quem diligas sicut teipsum. Si autem nondum nosti diligere te

timeo ne decipias proximum tuum sicut te. Si enim amas iniquitatem non te
diligis, probat testis est psalmus: Qui autem diligit iniquitatem odit animam suam.
Si autem odisti animam tuam quid tibi prodest quia diligis carnem tuam?
Si odisti animam tuam et diligis carnem tuam, resurget caro tua
sed ut torqueatur anima tua. Prius anima diligenda, et quia deo subdenda est
ut ordinem suum seruetque ista custodiat. Anima deo, dico, caro seruiat
Caro tua anime tue, deo seruiat anima tua. Debes regi ut possis
regere. Nam lucta ista tam periculosa erit si dimiseris victor vel ruina
sequatur cum lucta. Si autem mordetis et comeditis inuicem videte
ne ab inuicem consumamini. Dico autem spiritu ambulate et concupiscentias
carnis ne perfeceritis. Dico autem spiritu ambulate et concupiscentias carnis
non dixit ne habueritis, nec hoc dixit ne feceritis, sed ne perficeretis. Cum sit
autem hoc adiuuante domino dicant potest. Adestote ergo ut intelligatis
si spiritu ambulatis. Dico autem spiritu ambulate et concupiscentias carnis
ne perfeceritis. Sequatur ne forte ad ut hoc quod dixi obscurum est
in consequentibus ut facilius possit intelligi. Dixi enim non dixisse apostolum
noluisse dicere concupiscentias carnis ne habueritis, verum hoc saltem noluisse
dicere concupiscentias carnis ne feceritis, sed dixisse concupiscentias carnis
ne perfeceritis. Ipsam nobis luctam proposuit in hoc plus uersamur si domino mi-
litamus. Quid ergo fit? Caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem
aduersus carnem. Hec enim inuicem aduersantur ut non ea que uultis faciatis.
Hec si non intelligatur periculosissime auditur. Ideo solliciti ne male
homines intelligendo pereant suscepi hec uerba apostoli adiuuante domino
meo exponere. Tantum vacat nobis matutina tempora hora prandii
non urget ad istum diem id sabbatum maxime hij ad solent
conuenire qui esuriunt uerbum dei. Audite attendite, dilecti, quantum
potestis diligenter. Quid ergo hoc quod dixi periculose auditur si non intelligatur?
Multi concupiscentiis carnalibus et dampnabilibus uicti committunt
quecumque facinora atque flagitia, et immunditiis tam pessimis
uolutantur que turpe est et dicere, et dicunt: Ecce ista uerba apostoli. Vide-
te quod dixit apostolus: non ea que uultis illa faciatis. Volo facere, cogor,
compellor, vincor, facio quod nolo, sicut ait apostolus quia caro concupiscit
aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem ut non ea que uultis faciatis.
Videtis quam periculose auditur si non intelligatur. Videtis quemadmodum
pertineat ad officium pastoris optimos fontes aperire et aquam
puram innoxiam sitientibus omnibus ministrare. Noli ergo vinci qui pug-
nas. Videte quale bellum proposuit, qualem pugnam, quale vix pa-
nitque intus in te ipsum. Caro concupiscit aduersus spiritum. Si non concupiscat
et spiritus aduersus carnem, facit adulterium. Si autem concupiscat spiritus ad-
uersus carnem, luctam uideo, victum non uideo, pugna est. Concupiscit
caro aduersus spiritum, delectat adulterium. Fateor quod delectat, sed spiritus
concupiscit aduersus carnem, delectat et castitas. Ergo vincat spiritus
carnem. Videte, non vincatur a carne. Adulterium tenebras querit,
castitas lucem desiderat. Quo minus innotescere, sic uiuere quo minus
hominibus innotescere et preter oculos hominum sit uiuere. Vnde quod fecit texit in tenebris
nidz tecum velanda castitas publice ab hominibus, quem laudat adulterium

·Deus·
·Anima·
·Caro·

nc adulti. Cum quisque ad etatem venit ad lucem, sed delectat adulterium cogi-
tata resistat repugnet. Non enim non habes unde pugnes. Deus tuus est in te,
spiritus bonus datus est tibi, et tu permittis ipsam carnem concupiscere adversus spiritum
suggestionibus pravis et delectationibus criminis. Sicut quod ait apostolus:
Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. Non dixit non sit. Iam est et
quomodo id peccatum vocatur, quia inde peccatum concipitur. Non enim in paradyso caro
concupiscebat adversus spiritum. Non erat ibi ista pugna, ubi erat pax
sola. Sed facta transgressione precepti, quam homo noluit servire deo et donatus
est bonis, hic sit donatus ut possit salutem possidere, sed ab eo possessus a
quo deceptus. Cepit caro concupiscere adversus spiritum et hoc in bonis.
Nam anima non habet contra quem concupiscat. Ibi enim
concupiscit adversus spiritum ubi est spiritus. Quod enim ait: caro concupiscit
adversus spiritum et spiritus adversus carnem, nolite putare spiritum hominis tantum.
Spiritus dei est qui pugnat in te adversus te, adversus id quod est in te
contra te. Voluisti enim stare adversus deum, cecidisti. Factus es quoniam qui
de manu hominis cadit in terram. Fractus es, et quia fractus es id adversus
es ibi id est contra te. Nichil sit in te contra te et integer stabis. Nam ut noveris
ad spiritum sanctum hoc officium pertinere, alio loco dicit ipse apostolus: Si enim se-
cundum carnem vixeritis moriemini, si autem spiritu facta carnis mortificaveritis
vivetis. In his verbis iam extollebat se homo quia spiritu suo facta car-
nis possit mortificare. Si secundum carnem vixeritis moriemini, si autem spiritu
facta carnis mortificaveritis vivetis. Expone nobis, apostole, quo spiritu.
Habet enim et homo spiritum ad naturam propriam pertinentem quo homo est, homo enim constat
ex corpore et spiritu. Et de ipso spiritu hominis dictum est: Nemo scit que sunt
hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est. Video ergo ipsum hominem hunc
spiritum suum pertinentem ad naturam suam, et audio te dicentem: Si autem spiritu facta
carnis mortificaveritis vivetis. Quero quo spiritu, meo an dei.
Audio enim verba tua et adhuc ambiguitate permoveor. Spiritus enim
Spus
tu dei et hominis est, alius et pecoris spiritus dicitur, sicut scriptum est post diluvium mor-
tua esse omnem carnem que habebat in se spiritum vite, ac per hoc et pecoris
dicitur et hominis spiritus dei. Alius et ventus spiritus dicitur, sicut habetur in psalmo: Ignis grando
nix glacies spiritus procellarum. Cum ergo multis modis dicatur spiritus, quo spiritu
dixisti, o apostole, facta carnis mortificanda, meo an dei? Audi
quid sequitur, et intellige. Sublata est questio sequentibus verbis. Cum enim di-
xisset: Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis vivetis, continuo addidit:
Quotquot enim spiritu dei aguntur, hi filii dei sunt. Agis si agaris, et bene agis
si a bono agaris. Ergo quod dixi: Si spiritu facta car. mor. vi.
Et ambiguum erat de quo spiritu dixit, in sequentibus hic verbis intellige.
Preceptorem agnosce redemptorem, etenim ille redemptor tibi
spiritum dedit quo mortificares facta carnis. Quotquot enim spiritu dei aguntur,
hi filii dei sunt. Non estis filii dei si non agimini spiritu dei; si autem spiritu dei agimini,
pugnate, quia magnum habetis adiutorem. Non enim deus sic nos spectat
pugnantes quomodo spectat populus venatores; populus venatori favere potest, pericli-
tantem adiuvare non potest. Si ergo sic caro concupiscit adversus spiritum et spiritus

adversus carnem: quid? ut non ea quae vultis faciatis. Attendite, sancti
quicumque pugnatis; praeliantibus loquor. Intelligunt qui pugnant, et
non me intelligunt qui non pugnant. Nam dico quia non pugnat nisi
me [?] praevenit me. Quid vult homo castus? ut nulla omnino surgat in
membris eius concupiscentia adversaria castitati. Pacem vult, sed nondum habet.
Quando enim ad id ventum fuerit ubi nulla omnino surgat concupiscentia
adversanda, non erit hostis cum quo luctentur, nec exspectatur ibi victo-
ria, quia de hoste iam victo triumphatur. Audi ipsam victoriam ipso apostolo
dicente: Oportet hoc corruptibile induere incorruptionem, et mortale hoc
induere immortalitatem. Cum autem corruptibile hoc induerit incorruptionem et
mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta
est mors in victoriam. Audi vocem triumphantium: Ubi est, mors, conten-
tio tua? Ubi est, mors, aculeus tuus? Percussisti, vulnerasti, devicisti,
sed vulneratus est pro me qui fecit te. O mors, mors vulneratus est pro
me qui fecit mortem, et de morte sanavit te. Et tunc triumphantes
dicturi sunt: Ubi est, mors, contentio tua? ubi est, mors, aculeus tuus? Mo-
do autem quando caro concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem, con-
tentio mortis est. Non quod volumus facimus. Quare? quia volumus ut nullae
sint concupiscentiae, sed non possumus. Velimus nolimus titillant, blan-
diuntur, stimulant, infestant, surgere volunt; premuntur, nondum exstinguuntur.
Quamdiu caro concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem? Nunquid
hoc est cum mortuus fuerit homo? Absit. Deponis carnem quo tecum trahis
concupiscentias carnis. Sed si bene pugnasti, recipieris ad quietem, de q-
quiete commendandus es, non damnandus, ut postea perducaris ad regnum.
Ergo quamdiu vivimus, fratres, sic est, sic et nos qui senuimus in ista mi-
licia; minores quidem hostes habemus, sed tamen habemus; fatigati sunt quodammodo
hostes nostri et per aetatem; sed tamen et fatigati non cessant qualibuscumque mo-
tibus infestare senectutis quietem. Acrior pugna iuvenum est; novimus ea,
transivimus per ea. Caro enim concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem,
ut non ea quae vultis faciatis. Quid enim vultis, o sancti, o boni praeliatores,
o fortes milites Christi? quid vultis? ut non sint omnino concupiscentiae malae;
sed non potestis. Exercete bellum, sperate triumphum. Ergo cum inter-
pugnat caro contra adversus spiritum et spiritus adversus carnem ut non ea quae vultis
faciatis, id est omnino nullae sint concupiscentiae carnis, sed facite quod potestis.
Quid ait ipse apostolus alio loco quod commemoravi iam? Teneamus: Non
regnet peccatum in vestro mortali corpore ad obediendum desideriis eius.
Certe quod nolo desideria mala surgunt; sed noli obedire. Arma
te, sume instrumenta bellorum, praecepta Dei arma tua sunt. Si bene
me audiveris quod loquor, armaris. Non ergo regnet peccatum
in vestro mortali corpore. Quamdiu enim portatis mortale corpus
pugnat contra vos peccatum, sed non regnet. Quid est ut regnet? id est
obediendo desideriis eius. Si corporis obedieritis, regnat. Et quid est obedire?
exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato. Nunc hoc doctore praedicante [?]
Quid nobis iam exponat [?]. Fac quod audisti: non exhibeas membra
tua arma iniquitatis peccato. Dedit Deus potestatem per spiritum suum membris tuis [?].

Surgit libido tene tu membra. quid faciat que surrexit tu tene
membra. Noli exhibere membra tua arma iniquitatis peccato. Nichil
doctor hoc perclarius. Quid iam nisi ut exponam tibi fratres quod audisti.
Non exhibeas membra tua arma iniquitatis peccato. Noli armare
adversarium tuum contra te. Tene pedes ne eant ad illicita. Libido
surrexit, tene tu membra. tene manus ab omni scelere. tene ocu-
los ne male attendant. tene aures ne verba libidinis libenter
audiant. tene totum corpus tene lata tene summa tene ima.
Quid facit libido. surgere novit vincere non novit. Surgendo
assidue sine causa discit et non surgere. Videamus ergo ad verba que
obscura de apostolo proposueram et plana certa videbimus. Hoc enim
proposueram. Quando non dixit apostolus Spiritu ambulate et concupiscentias carnis
ne habueritis quia necesse est ut habeamus illas. Quare ergo non dixit Con-
cupiscentias carnis ne feceritis quia facimus eas, concupiscimus ipsum
concupiscere est facere. Sed ait apostolus Iam non ego operor illud sed quod
habitat in me peccatum. ergo quod tibi tamen est hoc sine dubio ne
perficias. Surrexit libido damnabiliter surrexit. suggessit non au-
diatur. ardet non se consensit et intellegit ut non ardeat, et ubi est
ut non ea que multis faciat. Noli ardere membra ardeat sine
causa et consummat se. In te ergo fiunt ipse concupiscentie fateor est sunt,
Ideo dixit ne perfeceritis sed non perficiantur. Decrevisti facere perfecisti,
perfecisti etenim si decrevisti faciendum esse adulterium et ideo non fa-
cias quia locus non est vel quia oportunitas non datur quia forte illa
casta est de qua videris esse commotus. Ecce iam illa casta est, et
tu adulter es. Quare quia perfecisti concupiscentias. Quid est perfecisti.
In animo faciendum esse adulterium decrevisti. Iam quod absit sit
membra fuerint operata in morte devolutus es. Suscitat Christus
mortuam in domo filiam archisynagogi. In domo erat, elata
nondum erat. Sic est homo qui flagitium decrevit in corde mor-
tuus est sed intus latet. Si autem usque ad membrorum perpetrationem perve-
nit elatus est foras. Sed et iuvenem filium vidue suscitavit dominus
qui extra portam civitatis mortuus efferebatur. Sic ergo audeo quod
dicere decrevisti in corde tuo. Si revocatus ab actu tuo
sanatus eris antequam perpetres. Si enim egisti in corde tuo penitentiam
quia vere mala et scelesta et flagitiosa damnabiliter decreveras
ibi ubi mortuus latebas intus sic intus surrexisti. Si autem
perpetrasti iam foras elatus es. Sed hoc quod est dicat. Iuveni est dictum
surge et si perpetrasti et penitet attende p xpo vedi noli i
sepulturam venire. Sed et hic tamen mortuus est qui et productus est ad
sepulchra iam suppressit hic consuetudinis pondus moles enim terrea multum
premit. Multum enim excitatus est in flagitiis consuetudine sua
nimia perfundatur. Clamat et Christus Lazare prodi foras. Homo enim pessime
consuetudinis iam putet. Merito ibi Christus clamavit non solum clamavit
sed magna voce clamavit. Ad Christi enim clamorem et tales mor-
tui licet sepulti licet putentes resurgent, tunc et ipsi resurgent.

De tribus mortuis
filia
filio
Lazaro

De nullo enim iacente desperandum est sub tali suscitatore. Sermo beati
Augustini episcopi de tribus mortuis quos dominus suscitavit.

Miraculum domini nostri et salvatoris Ihesu Christi omnes quidem audientes
et credentes movent, sed alios atque alios, aliter atque aliter.
Quidam enim corporalia eius miracula stupentes, maiora intueri
non noverunt. Quidam vero ea que gesta audiunt in corporibus nunc amplius
in animis admirantur. Dicit ipse dominus: Sicut enim pater suscitat mortuos et vi-
vificat, sic et filius quos vult vivificat. Non utique alios filius,
alios pater, sed eosdem pater et filius, quia omnia pater per filium. Nemo ergo dubitet
qui christianus est et nunc mortuos suscitari. Sed omnis homo habet oculos quibus
videre possit mortuos resurgentes. Ita ut resurrexit filius huius vidue
qui modo ex ewangelio recitatus est. Non autem videat homines resurgere mor-
tuos in corde nisi qui iam resurrexit in corde. Amplius
est resuscitare semper victurum quam suscitare iterum moriturum. De iuvene
illo resuscitato gavisa est mater vidua. De hominibus in spiritu cottidie
suscitatis gaudet mater ecclesia. Ille quidem mortuus erat corpore. Illi autem
mente. Illius mors visibilis visibiliter plangebatur. Illorum mors invisibilis
alibi nec querebatur nec videbatur. Quesivit ille qui noverat mortuos.
Ille solus noverat mortuos qui poterat facere vivos. Nisi enim ad
mortuos suscitandos venisset, non apostolus diceret: Surge qui dormis et
exsurge a mortuis et illuminabit te Christus. Dormientem audis cum dicit
Surge qui dormis, sed mortuum intellige cum audis Et exsurge a mor-
tuis. Dicuntur sepe morientes et mortui visibiliter et plane omnibus ei qui
potest excitare dormiunt. Mortuus enim tibi mortuus est qui quantumlibet
pulses, quantumlibet voces, quantumlibet lanies, non expergiscitur. Christo autem ille
dormiebat cui dictum est: Surge, et continuo surrexit. Nemo tam facile
excitat in lectulo quam facile Christus in sepulcro. Tres autem mortuos invenimus
a domino resuscitatos visibiliter, milia invisibiliter. Quot autem visibiliter
mortuos suscitaverit quis novit? Non enim omnia que fecit scripta sunt.
Iohannes hoc dixit: Multa alia fecit Ihesus que si scripta essent arbitror
totum mundum non posse libros capere. Multi ergo alii sine studio
suscitati, fortasse suscitati, sed non frustra tres commemorati. Dominus
enim noster Ihesus Christus ea que faciebat corporaliter et spiritualiter volebat intelligi.
Neque enim tantum miracula propter miracula faciebat, sed ut illa que facie-
bat mira essent videntibus, vera essent intelligentibus. Quemadmodum
qui videt in codice litteras optime scripto et non novit legere, laudat
quidem antiquariorum manum, admiratur apicum pulchritudinem, sed quid sibi
velint, quid intelligent, quid indicent illi apices nescit, et est
oculis laudator, mente non cognitor. Alius autem et laudat artificium
et capit intellectum. Ille utique non solum videre quod commune est omnibus potest, sed et
legere quod qui non didicit non potest. Ita qui viderunt Christi miracula et non
intellexerunt quid sibi vellent et quid intelligentibus quodammodo innue-
rent, mirati sunt tantum quia facta sunt. Alii vero et facta mirati et intellecta assecuti.
Tales nos in scola Christi esse debemus. Qui enim dicit Christum propterea fecisse miracula ut non

Christus que faciebat corporaliter
volebat intelligi spiritualiter.

erit in miraculo. propter illud dictum est nesciebat quod non esset tempus pomorum qui fici
quesivit in arbore. Non enim erat illius pomi tempus sicut evangelista testatur. Et tamen
esuriens poma querebat in arbore. Christus nesciebat quod rusticus scie-
bat. quod noverat arboris cultor non noverat arboris creator.
Cum ergo esuriens poma querebat in arbore significavit se aliud esurire
et aliud querere. Et arborem illam sine fructu foliis plenam reperit et ma-
ledixit et aruit. Quid arbor fecerat fructum non afferendo. que culpa
arboris infecunditas. Sed sunt qui fructum voluntate dare non possunt. Illorum est culpa
sterilitas quorum fecunditas est voluntas. Erant ergo iudei habentes verba legis
et facta non habentes pleni foliis et fructum non ferentes. Hec dixi ut persua-
derem dominum nostrum Ihesum Christum ideo miracula fecisse ut ad illis miraculis aliquid signi-
ficaret ut excepto eo quod mira et magna et divina erant aliquid inde et disceremus.
Filia Videamus ergo quid nos discere voluit in tribus mortuis quos suscitavit. Resus-
citavit filiam mortuam archisynagogi ad quam egrotantem petebatur
ut eam de egritudine liberaret. et cum pergeret mortua nuntiatur et quasi iam frustra
fatigaretur renuntiatum est patri. Ecce puella mortua est quid adhuc
fatigas magistrum. Ille autem perrexit et ait patri puelle. Noli timere tantummodo
crede. Venit ad domum et invenit iam obsequia funeri debita preparata
et dixit illis. Nolite flere. Non enim mortua est puella sed dormit. Verum dixit.
Dormiebat sed illi a quo poterat excitari. Hanc excitatam reddidit
Filius vivam parentibus. Excitavit et huius iuvenem vidue filium de quo nunc
admoniti sumus. quoniam hinc ista que ipse largitur dignatur cum nostra caritate
loquerentur. Ipso audistis quomodo excitatus est. Appropinquabat dominus civitati et
ecce efferebatur mortuus iam extra portam. Misericordia commotus quod flebat mater vidua
et destituta unico filio fecit quod audistis dicens. Adolescens tibi dico surge.
Lazarus Surrexit ille mortuus cepit loqui et reddidit illum matri sue. Exci-
tavit et Lazarum de sepulchro. et ibi cum egrotantem sciret discipulis cum quibus
loquebatur. Diligebat autem illum. Lazarus inquit amicus noster dormit. Illi
putantes somnum egri salubrem. Si dormit inquiunt domine salvus est.
Et ille. Dico vobis apertius iam loquens. Lazarus amicus noster mortuus est.
Utrumque verum dicens. mortuus est vobis. dormit michi. Ista tria genera mor-
tuorum sunt tria genera peccatorum quos hodie Christus suscitat. Illa enim mortua
filia archisynagogi intus erat in domo. nondum erat de secretis parietum
elata in publicum. Ibi intus suscitata est et viva parentibus reddita.
Iste autem iam quidem non in domo sed tamen nondum in sepulchro. parietibus elatus
erat. tumulo mandatus non erat. Qui suscitavit mortuam nondum elatam
suscitavit mortuum iam elatum nondum sepultum. Tertium restabat ut et sepul-
tum suscitaret et hoc fecit in Lazaro. Sunt ergo qui peccatum intus in corde habent
1 in facto nondum habent. Nescio quis commotus est aliqua concupiscentia. Dominus enim dicit ipse. Qui
Cor. 8. viderit mulierem ad concupiscendam eam iam mechatus est eam in corde suo.
Nondum accessit corpore consensit in corde. mortuum intus habet nondum extulit.
Et sicut fit ut novimus cottidie in se homines experiuntur. aliquando audito
verbo dei tamquam domino dicente surge condempnatur consensus ad iniquitatem respirant in

salute atque iusticia. Surgit mortuus in domo, reviviscit cor in cogita-
tionis secreto. Ista est resurrectio anime mortue intus intra la-
tebras consciencie tamquam intra domesticos parietes. Alii post consensum eunt in 2
factum tamquam efferentes mortuum ut quod latebat in secreto appareat in
publico. Numquid iam isti qui in factum prorumpunt desperati sunt? Nonne et illi Ope
iuveni dictum est: Tibi dico surge? Nonne et ille redditus est matri sue? Sic ergo
et qui iam fecit, si forte commonitus et commotus verbo veritatis ad vocem ve-
ritatis surgens vivus redditur; potuit perire, tamen perire non potuit. Tertii 3
autem faciendo quod malum est, etiam mala consuetudine se implicant,
ut ipsa consuetudo mali non eos sinat videre quod malum est; fiunt defen- Consuetudo
sores malorum factorum suorum, irascuntur cum reprehenduntur, in tantum ut Sodo-
mite quondam dixerint viro iusto reprehendenti nequiciam nostram: Ve-
nisti habitare, non leges dare; tanta enim ibi nefande turpitudinis
consuetudo erat, ut iam nequicia esset iusticia et prohibitor pocius repre-
hendetur quam factor. Tales consuetudine maligna pressi tamquam sepulti sunt.
Sed quid dicam fratres? ita sepultus, sicut de Lazaro dictum est, iam putet.
Moles illa imposita sepulcro ipsa est violenta vis consuetudinis qua premitur anima
nec resurgere nec respirare permittitur. Dictum est autem: quatriduanus est.
Revera ad istam consuetudinem de qua loquor quodam progressu per- titillacio
venit anima. Prima enim quasi titillacio delectacionis in corde, secundo Consensus
consensio, tertio factum, quarto consuetudo. Sunt enim qui res illicitas ob- Opus
sensibus cogitacionibus suis prorsus ita abiciunt ut nec delectentur. Sunt qui Consuetudo
delectantur et non consentiunt; nondum perfecta mors est, sed quodammodo incho-
ata. Delectacioni accedit consensio, iam illa dampnacio. Post consensionem in factum
proceditur, factum in consuetudinem vertitur, et fit quedam desperacio ut dicatur
quatriduanus est, iam putet. Venit ergo dominus cui utique facilia erant
omnia, et difficultatem quandam ostendit. Ubi infremuit spiritu, ostendit multo
clamore obiurgacionis opus esse ad eos qui consuetudine duruerunt.
Tamen ad vocem clamantis domini rupta sunt vincula necessitatis, tremuit
inferni dominacio, redditus est Lazarus vivus. Liberat enim dominus de mala
consuetudine quatriduanos mortuos. Nam ipse quatriduanus dormiebat. Sed quid ait? Videte genus
pro revolventi resuscitatio dormiebat. Sed quid ait? Videte genus
resurrexionis. Processit de monumento vivus et ambulare non poterat.
Et ait ad discipulos dominus: Solvite eum et sinite abire. Ille suscitavit
mortuum, ipsi solverunt ligatum. Ad quid pertineat videte ad ipsam
maiestatem dei suscitantis. Increpatur dei mala consuetudine positus
verbo veritatis. Quam multi increpantur et non audiunt. Cuius ergo agit
intus cum illo qui audit? Quis intus inspirat vitam? Quis est qui
secreta pellit mortem, secreta dat vitam? Nonne post obiurgaciones
post increpaciones dimittuntur homines cogitacionibus suis et incipiunt
secum volvere quam mala vita gerat, quam pessima consuetudine
premat? Deinde displicentes sibi mutare vitam instituunt. Resur-
rexerunt isti, reviviscunt quibus displicet quod fuerunt. Sed reviviscentes
ambulare non possunt; sunt vincula reatus. Opus est ergo ut qui re-
vixit solvatur et ire permittatur; hoc officium discipulis dedit quibus ait: Que
solveritis in terra soluta sunt et in celo. Sed ergo karissimi sic audiamus ut quod

vivunt vivat, qui mortui sunt reviviscat. Si vero adhuc peccatum in
corde conceptum et non processit in factum peniteat, corrigat cogitationem
surgat mortuus intra domum conscientie. Si vero iam quod cogitavit
admisit nec sic desperet; non surrexit mortuus intus, surgat elatus
peniteat factum, de proximo reviviscat. Non eat in profunda sepulture
non accipiat desuper consuetudinis molem. Sed forte iam illi
loquor qui iam duro suo mortis lapide premitur, qui iam urgetur
consuetudinis pondere, qui iam quatriduanus putet. Nec ipse desperet
profundius mortuus est, sed elatus est Christus. Novit fremens clamando onera
rumpere. Novit interius per seipsum vivificare solvendum discipulis tradere.
Agant et hic penitentiam. Neque enim Lazaro resuscitato post quatriduum
ullus putor in vivente remansit. Ergo qui vivunt vivant, et quicumque
mortui sunt in quacumque harum trium mortium se inveniunt agant
ut celeriter resurgant. Sermo beati Augustini episcopi super Iohannem.
Scrutamini scripturas

Ad ecclesiasticam lectionem que recens
sonuit in auribus nostris adiutante caritate vestra domino pauca
loquimur que dominus donat. Ad iudeos dominus Ihesus loquebatur
et dicebat eis: Scrutamini scripturas in quibus putatis vos vitam eternam
habere, ipse testimonium perhibent de me. Deinde post paululum: Ego
veni in nomine patris mei et non accepistis me. Si alius
venerit in nomine suo illum accipietis. Deinde post paululum: Quomodo potestis
vos credere gloriam ab invicem expectantes et gloriam que a solo deo
est non querentes. Ad extremum ait: Nolite putare quia ego vos accusaturus sum apud patrem;
est qui vos accuset Moyses in quem vos speratis. Si enim crederetis
Moysi crederetis forsitan et mihi. De me enim ille scripsit. Si autem illius
litteris non creditis quomodo verbis meis credetis. Ad hec proposita nobis dominus
... salvatoris audite pauca non mandanda
... sed appetenda. Nam ista omnia facile est intelligere. De iudeis sed cavendum est
ne tu illos nimis attendimus a nobis oculos auferamus. Discite
cum suis dominus loquebatur et utique quod illis loquebatur et nobis posteris
loquebatur. Neque enim ad illos pertinet quod ait: Ecce ego vobiscum
sum usque ad consummationem seculi, sed ad omnes et post ea futuros per annos
et usque in finem seculi perventuros. Loquens ergo ait illis: Cavete a fermento
phariseorum. Hoc putaverunt eum dixisse quia panes non tulerant.
Non intellexerunt quia cavete a fermento phariseorum hoc dictum est:
Cavete a doctrina phariseorum. Que est doctrina phariseorum nisi
quam modo audistis: gloriam ab invicem querentes, gloriam ab invicem
expectantes et gloriam que a solo deo est non querentes. De his apostolus
Paulus ita dicit: Testimonium eis perhibeo quia zelum dei habent sed non secundum scientiam.
Zelum quidem eum dei habent. Novi sicut apud illos fui, et fui zelum dei
habens sed non secundum scientiam. Quid est hoc, apostole: non secundum scientiam? Expone nobis quam
commendas scientiam quam dolebas illis non esse et nobis inesse. Sequatur
adiunxit et quod clausum posuerat aperuit. Quia zelum dei habent sed
non secundum scientiam. Ignorantes enim dei iusticiam et suam volentes constituere

hec est gloriam ab inuicem exspectare et gloriam que a solo deo est non querere
hoc est fermentum phariseorum ab hoc cauere dominus iubet. Sed seruus iubet
et dominus iubet. Caueamus ne audiamus, Et quid michi dicitis
domine domine et non facitis que dico. Relinquo ergo paululum iudeos de
quibus dominus loquebatur. Forsitan audiunt nos. Noluerunt ipsum exurgere a mortuis
falsa testimonia in dominum preparauerunt ut dampnaretur ipse, alia testi-
monia emerunt pecunia quam mortuum. Quando eis dicimus: Credite
in ipsum. Audiet nos. In homine mortuo credituri sumus? Cum autem
addimus: Sed resurrexit, videt absit. Discipuli eius furati sunt
eum de sepulchro, clamat falsitas iudeorum emptoribus et conterunt in te
dum redemptoris. Quod loquimur in dolore penitentibus cum pecunia
emerunt. Hic ite remansit quod emerunt. Attende potius eum
qui emit te, non qui mendacium emit. Sed istos ut diximus
relinquamus, istos attendamus fratres uobis cum quibus agimus. Maximo
caput est et corpus. Caput in celo est, corpus in terra est. Caput dominus est, corpus ecclesia — Christus caput
eius est. Sed meminisse debetis. Erunt duo in carne una. Sacramentum hoc — Christus corpus
magnum est ait apostolus. Ego autem dico in Christo et in ecclesia. Ergo duo sunt in car-
ne una, duo sunt in voce una. Caput meum dominus Christus loquitur et ad
iudeos ea que audiuimus cum euangelium legeretur. Caput ad inimicos
suos loquatur et corpus ad inimicos suos loquatur, et corpus id est ecclesia
ad inimicos suos. Nostis ad quos loquatur. Quid hoc loqui? Non
dixerunt uox una sit quia caro una, una uox una. Hoc ergo illius dicam
uoce ecce loquor: O fratres filii dispersi omnes errantes vani
precisi. Quid nos calumpniamini quia me non agnoscitis? Scrutamini
scripturas in quibus putatis uos uitam eternam habere. Ipse testimonium perhibent
de me. Iudeis dicit caput meum quod nobis corpus dicit: quaeritis me
et non inuenietis. Quare? quia non scrutamini scripturas que testimonium per-
hibent de me. Testimonium pro capite. Abrahe dicte sunt promissiones
et semini eius. Non enim dicit et seminibus tamquam in multis sed tamquam in uno et semi-
ni tuo quod est Christus. Testimonium pro corpore ad Abraham quod commemo-
rauit apostolus Abrahe dicte sunt promissiones. Viuo ego dicit dominus per
meipsum iuro quia obaudisti uocem meam et non pepercisti dilecto
filio tuo propter me, nisi benedicens benedicam te et implendo implebo
semen tuum sicut stellas celi et sicut arenam maris et benedicentur
in semine tuo omnes gentes terre. Habes testimonium pro capite, habes pro corpore.
Audi adhuc utrumque una summa complexum pro corpore et pro capite. De
resurrectione Christi propheta loquebatur: Exaltare super celos deus, quantum pro corpore
et super omnem terram gloria tua. Audi testimonium pro capite: Foderunt
manus meas et pedes, dinumerauerunt omnia ossa mea, ipsi uero consi-
derauerunt et conspexerunt me, diuiserunt sibi uestimenta mea et super uestem
meam miserunt sortem. Audi quantum pro corpore post pauca uerba: Commemo-
rabuntur et conuertentur ad dominum uniuersi fines terre, et adorabunt in conspectu eius
uniuerse patrie gentium quoniam domini est regnum et ipse dominabitur gentium.
Audite pro capite: Et ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo.

In ipso pro audi pro corpore. In manifestum exiuit sonus eorum et in fines orbis
terre uerba eorum. Hec uidebis et ista nunc cerne quia istas scripturas ueteris
testamenti et iudei accipiunt et nunc ista accipiunt. Sed ipsum Christum quem
illi non accipiunt videamus si isti accipiunt. Dicat et ipse dicat et pro
se qui caput est et pro corpore suo quod est ecclesia quia et in nobis caput loquitur pro corpore.
Audi pro capite. Resurrexit a mortuis inuenit discipulos hesitantes
dubitantes pre gaudio non credentes. aperuit illis sensum ut intelligerent
scripturas et dixit eis. Quia sic scriptum est et sic oportebat Christum pati et resurgere
a mortuis tertia die. Hec pro capite. Dicat et pro corpore. Et predicari in nomine
eius penitentiam et remissionem peccatorum per omnes gentes incipientibus ab
ierusalem. Dicat ergo ecclesia inimicis suis dicat plane non tacet. Sed si illi audiunt.
Dicat. Fratres audistis testimonia. Iam nostis me. Scrutamini scripturas
dicat. Fratres audistis testimonia. Iam nostis me scrutamini scripturas in quibus putatis uos uitam eternam habere. ipse testimonium perhibent de
me. Quae diximus non solum de meo sed de duobus meis. Et tu adhuc aduersari
mihi. Adhuc tergiuersaris. Quia non potestis in credere gloriam ab inuicem expectantes
et gloriam que a solo deo est non querentes. quia ignorantes dei
iustitiam et suam uolentes constituere. Iustitie dei non estis subiecti. Quid est ad
ignorare dei iustitiam et suam uelle constituere nisi dicere ego iustifico
ego iustifico. quod ego dedero hoc sanctum est. Dimitte deo quod dei est
agnosce homo quod hominis est. Ignorabis dei iustitiam et tuam uis constituere.
Iustificate me uis. sufficit tibi ut metum iustificeris. De antichristo
dominus et omnes sic intelligunt quod ait dominus. Ego ueni in nomine
patris mei et non suscepistis me. si alius uenerit in nomine suo hunc
suscipietis. Sed audiamus et iohannem. Audistis quia antichristus uenit
et nunc antichristi multi facti sunt. Quid ait expauescimus in antichristo in quo
nomen suum honoratur et nomen domini contemptum. Quid aliud facit
qui dicit ego iustifico. uideamus ei. Ego ad christum ueni non pedibus
sed corde ueni. ubi enim eum audiui ibi credidi ibi baptizatus
sum quia in christum credidi in deum credidi. Et ille. Non es mundus. Quare
sum quia non ibi fui. Dic quare non sum mundus homo qui baptizatus sum in
ecclesia homo qui baptizatus sum ubi erat apud ephesios ad
quos data epistolam legistis quorum patres spiritibus. Ecclesia ad ephesios
quos scripsit apostolus fundata est ecclesia manet usque nunc et nouimus
manet multiplicatur manet tenet quod accepit ab apostolo
Si quis annuntiauerit uobis preter quam quod accepistis anathema sit.
Quid ergo quia non dicis mundus non sum. Ibi baptizatus mundus non sum. Sed
quare quia ibi non fui. Sed quia ubique est ibi non fuit et
non es. Quare quia ego ibi non fui. tu nescio unde uenientes. Imo non uenientes
cui ignorans credidi. tu nescio unde uenires. Imo non uenientes
sed uolebant ego ad te uenirem. hic positus dicis mundus non es. Vere
baptizatus quia ego ibi non fui. uide quis ibi fuit. quia dominus est iohannes
baptizat. Super quem uideris spiritum descendentem quasi columba hic est qui baptizat.
Ipsum habes querentem te. Imo quia non ab ipso baptizato uidisti
ipsum perdidisti. Intelligite ergo fratres mei uocem meam et illorum
et uidete quod eligatis. Nos hoc dicimus siue sanctus dicatur siue iniqui

zh'n magis ipe sciat, vos i nob spem no ponatis, qualescunq sumus si
boni sumus facite quod scriptum e imitatores mei estote sicut et e-
go xpi. Si aut mali sumus nec sic deserti estis nec sic sine consilio rema-
sistis. Audite dicentem. Que dicunt facite, que aut faciunt facere no-
lite. Illi aut qui nisi boni sumus perijstis. Ecce aliq e qui venit i
noie suo. Ergo vita mea ex te pendebit et salus mea ex te veli:
gabit. Itane oblitus sum fundamentum meum nomine petra erat xpc
nomine qui edificat sup petram ipm non decepit ventus flumina
pluvia. Veni ergo mecum sinis sup petram et noli in uelle esse pp petr.
Dicat ergo et novissimum id etiam. Si credereis moysi crederetis et mi-
chi de me enim ille scripsit qr corpus sum eius de quo scripsit aut et de
ecclesia et de ecclesia moyses scripsit. Nam moysi uba dixi In semine
tuo benedicentur omnes gentes. Moyses hoc in primo libro scripsit. Si cre-
deretis moysi crederetis et xpo. Qui moysi uba contempsistis nunc
ut xpi uba contempnatis. Habent inquit moysen et prophetas. Respondit ab-
raham. Si quis a mortuis venit ipm audient. Et ille. Si
moysen et prophetas non audiunt nec si quis a mortuis resurrexerit
credent. Hoc de iudeis dixit. Ergo non dicit de hereticis a mor-
tuis resurrexit qui dicebat. Oportebat xpm pati et re-
surgere a mortuis tercia die. Hoc credis. Credo inquit. Credis
que non credis quod sequitur. Quia credis oportebat xpm pati et re-
surgere a mortuis tercia die. Hoc de capite dixit. Credere quod
sequitur de ecclesia predicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum
per omnes gentes. Que credis de capite et non credis de corpore
Quid tibi fecit ecclesia ut camelus quidam decollare tollere velis
ecclesie caput et capiti credere corpus relinquere quod exsecuere corpus
sine ecclesia capiti quasi famulus devotus blanditur qui decollare
vult et caput et corpus conatur occidere. Erubescant negare
xpm et non erubescunt negare uba xpi. xpm nunc nos vidimus
et audivimus nec nos. Iudei viderunt et occiderunt. Nos non vidimus et
credimus. Ubi aut praeponimur nobis sed comparate nos iudeis. Illi con-
tempserunt pendentem in ligno. Nos colimus sedentem in celo
Illis subsannantibus stetit titulus xpi. Vos stantibus delere vultis nomen
xpi. Ergo quid restat fratres nisi dicamus et pro superbis oremus
Ergo quid restat. Dicamus pro illis deo. Cognos-
et prelatis qui se sic extollunt. Dicamus pro illis deo cognos-
cant quia nomen tibi dominus et non hominibus sed tu solus altissimus
super omnem terram. Decco ubi dicit. Qui manducat carnem
meam et bibit sanguinem meum
Sicut audivimus cum sanctum evangelium
legeretur dominus ihesus xpc exhortatus est promissione vite eterne
ad manducandam carnem suam et bibendum sanguinem suum
Qui audistis hec aliqui hoc iam facitis, aliqui nondum. Qui iam bap-
tizati et fideles estis quid dixit nostis. Qui aut inter vos adhuc
cathecumini vel audientes vocantur potuerunt esse cum legeretur au-
dientes nunquid et intelligentes? Ergo sermo meus ad utrosque dirigitur
Qui iam manducat carnem domini et bibit sanguinem eius cogitet quid

manducet et quid bibat. Nesciat apud vos Judicatus manducat et
bibit. Qui autem nondum manducat et nondum bibit ad tales epulas
invitati festinetis. Per istos dies magistri pascunt, Christus cottidie pascat.
Mensa ipsius est illa in medio constituta. Quid causae est, o audientes,
ut mensam videatis et ad epulas non accedatis? Et forte modo cum
evangelium legeretur dixistis in cordibus vestris, putamus quid est quod dicit:
Caro mea vere esca est et sanguis meus vere potus est. Quomodo manducatur
caro domini et bibitur sanguis domini, putamus quid dicit? Quis tecum te clausit
ut hoc nescias? Velatum est, sed si volueris erit revelatum. Accede ad pro-
fessionem et solvisti questionem. Quod enim dixit dominus Ihesus iam fideles nove-
runt; tu autem cathecuminus diceris, audiens et surdus es. Aures enim
corporis patentes habes, quia verba que dicta sunt audis, sed aures cordis adhuc
clausas habes, quia quod dictum est non intelligis. Disputo non dissero.
Ecce pascha est, da nomen ad baptismum. Si non te excitat festivitas,
ducat ipsa curiositas, ut scias quid dictum sit: Qui manducat car-
nem meam et bibit sanguinem meum in me manet et ego in illo. Ut scias
quid dictum sit, pulsa et aperietur tibi. Et ut ego dico: pulsa et aperietur tibi,
Ita et ego pulso: aperi. In auribus persono, ad pectus pulso. Sed catecumini
exhortandi sunt, fratres mei, ut ad tantam gratiam regenerationis accedere n[on]
... nos cautela ... edificandi fidelibus ut possint eos
movere. Quanta nos ... talem epulam in iudicium manducent et bibant,
qui accedunt non et tales epulas; in iudicium manducet et bibat. Bene vivat. Estote exhor-
tatores non sermonibus sed moribus vestris, ut illi qui non sunt baptizati sic
festinent sequi vos ut non pereant imitando. Qui coniugati estis, fidem
thori servate uxoribus vestris. Reddite quod exigitis. Vir a femina
exigis castitatem, prebe illi exemplum, non verbum. Tu es caput, quo is vide.
Hac enim debes ire qua illi non sit periculosum sequi, immo turpe qua
illuc debes ambulare. Ab imbecilliori sexu exigis
venis, eam sequi illuc debes; quamquam ambo habetis qui fortior est
fortitudine. Carnis quoniam multi viri vincuntur a feminis,
... vincat, et tamen quod dolendum est multi viri ... noluit et ideo quia non servat se.
Servat femina castitatem quam vir servare noluit, qui plus sit fortior sexu, ut eum facilius subi-
viros videri voluit, qui plus sit fortior sexu ... fortior femina vir cap-
et inimicus luctatur plus cum ... pugnat cum viro, fortior femina ... corpus
et femine. Femina pugnat et vincit, tu hosti succumbis. Stat corpus
et iacet caput. Qui autem uxores nondum habetis et tamen ad mensam dominicam
iam acceditis et carnem Christi manducatis et sanguinem bibitis, si ducturi
estis uxores, servate vos uxoribus vestris. Quales eas vultis
invenire, tales vos debent et ipse invenire. Quis iuvenis est
qui non castam velit ducere uxorem? Et si accepturus est virginem, quis
non intactam desiderat? Intactam queris, intactus esto. Puram queris,
noli esse impurus. Non enim illa potest et tu non potes; si fieri non posset, nec illa
posset. Quando illa potest, docet te quia fieri potest; et illa ut possit, deus regit.
Sed tu gloriosior eris si feceris. Quare gloriosior? Illa premitur parentum custodia,
refrenat inferiorem sexum ipsa verecundia, postremo leges timet,
quas tu non times; ideo ergo gloriosior eris si feceris, quia tu si feceris deum
times. Habet illa multa que timeat preter deum; tu solum deum times, sed tu quem

timere maiorem omnibus, ipse timendus et in publico, ipse in secreto. Procedis,
videris; intras, videris; lucerna ardet, videt te; lucerna extincta
est, videt te; in cubiculum intras, videt te; in corde versaris, videt te.
Ipsum time, illum cui cura est ut videat te, et vel timendo castus esto.
Aut si peccare vis, quere ubi te non videat, et fac quod vis. Qui autem non
iam nupsisti, corpora vestra castigate et compescite freno ut ad
ipsa que promissa sunt perveniatis vel ad ipsa accedatis, ut non solum a concubitu illi-
cito vindicatis, sed et licitum contemperatis. Asperum videtur dicere in coniugi-
bus? sexus sit, sive mares sive femine, angelorum vita vos ducat.
Vita angelica enim non nubunt neque uxores ducunt. Hoc erunt cum resurr-
rexerimus. Quanto vos meliores qui iam ante esse incipitis quod illi homines post resurrectionem
hoc vos incipitis esse ante mortem. Servate gradus vestros, servat enim Deus
vos honores vestros. Comparata est resurrectio mortuorum stellis in celo constitutis.
Stella enim ab stella differt in gloria, ut apostolus dicit. Sic et resurrectio mortuorum.
Aliter ibi lucebit virginitas, aliter ibi lucebit castitas coniugalis,
aliter ibi lucebit sancta viduitas. Diverse lucebunt, sed omnes ibi erunt,
splendor dispar, celum quod. Cogitate ergo gradus vestros, servate
et professiones vestras. Accedite ad carnem Domini, accedite
ad sanguinem Domini. Quisquis se scit aliud esse non accedat. Compungimini
magis sermone meo. Congratulantur enim qui sciunt servare quod coniugibus
quod a coniugibus exigitur, qui sciunt servare omnimodo continentiam.
Si hec Deo vovit, quicumque audiunt me dicere: quicumque non
servatis castitatem, nolite accedere ad illum panem. Contristantur.
Et ego nollem hoc dicere, sed quid faciam? timebo hominem et tacebo veritatem?
Et ego nollem hoc dicere, sed quid faciam? timebo hominem et tacebo veritatem?
Et si illi servi non timent Dominum, et ego non timeam, quando non sciat Dominum
quia si illi servi non timent Dominum, et ego non timeam, quando non sciat Dominum
esse. Serve nequam et piger, tu dices: et ego exigerem. Ecce dedi
ante Deum meum, ecce in conspectu tuo et angelorum tuorum, tecum
ipsi Domine Deus meus, ecce in conspectu tuo et angelorum tuorum, et in spiritu prope
plebis tue erogavi pecuniam tuam. Timeo enim iudicium tuum.
Ego dedi, tu exige. Et si non dicam, sumus Deus ergo hoc potius dico:
ego dedi, tu exige. Et si non dicam, ... fac pudicos qui sunt impudi-
ego dedi, tu converte, tu perfice. Fac pudicos qui sunt impudi-
ci, ut simul in tuo conspectu cum iudicium venit gaudeamus. Et qui
erogavi, et tam erogatum est. Placet hoc, placet. Quicumque impu-
dici estis, corrigite vos dum vivitis. Ego enim verbum Dei loqui possum,
impudicos autem in negligentia perseverantes de iudicio et damp-
natione liberare non possum. Incipit tractatus in evangelio secundum Iohannem de muliere deprehensa
in adulterio. 10

Meminit caritas vestra hesterno sermone ex
occasione lectionis evangelii locutos nos esse vobis de Spiritu sancto.
Cum ad hunc potandum credentes in se Dominus invitasset, inter eos locutus est
inter eos qui illum tenere cogitabant et interficere cupiebant nec va-
lebant quia ille nolebat. Cum ergo hec locutus esset, nata est de illo in
turba dissensio, aliis putantibus quod ipse esset Christus, aliis dicentibus quod
de Galilea non exsurgeret Christus. Qui autem missi fuerant ut eum tenerent,
redierunt immunes a crimine et pleni admiratione. Nam et testimonium
perhibuerunt divine doctrine, cum dicerent a quibus missi erant: Quare non
adduxistis eum? Responderunt numquam se audisse hominem sic locutum.

non enim sic quisquam locutus est homo. Ille autem sic locutus est quia deus erat et homo. Tunc
pharisei testimonium eorum repellentes dixerunt: Numquid et vos seducti
estis? Videmus enim delectatos vos esse sermonibus illius. Numquid aliquis de
principibus credidit in eum aut ex phariseis? Sed turba hec que non novit legem
maledicti sunt. Qui non noverant legem ipsi credebant in eum qui miserat
legem, et contemnebant illi qui docebant legem, ut impleretur quod dix-
erat ipse dominus: Ego veni ut non videntes videant et videntes ceci
fiant. Ceci enim facti sunt pharisei doctores, illuminati sunt populi legem nescien-
tes et in auctorem legis credentes. Nicodemus tamen unus ex phariseis
qui ad dominum nocte venerat et ipse quidem non incredulus sed timidus.
Nam et nocte venerat ad lucem quia illuminari volebat et sciri timebat.
Respondit iudeis: Numquid lex nostra iudicat hominem nisi audierit ab ipso prius
et cognoverit quid faciat? Volebant illi perverse ante esse damnatores quam
cognitores. Sciebat enim Nicodemus vel potius credebat quia si
tantummodo vellent eum patienter audire, forte similes fierent illis qui missi sunt
tenere et maluerunt credere. Illi responderunt ex preiudicio cordis sui quod
illi: Numquid et tu galileus es? id est quasi a galileo seductus. Dominus enim gali-
leus dicebatur quia de civitate nazareth erant parentes eius. Ex maria
dixi parentes non semine virili. Non enim quesivit in terra patrem qui iam habebat
patrem desuper. Nam utraque nativitas eius mira fuit: divina sine ma-
tre, humana sine patre. Quid ergo illi quasi legis doctores ad nicodemum?
Scrutare et vide quia propheta a galilea non surgit. Sed dominus prophetarum
inde surrexit. Et reversi sunt unusquisque in domum suam. Inde Iesus perrexit
in montem. Montem autem oliveti, in monte fructuoso, in monte unguenti,
in monte crismatis. Ubi enim decebat docere christum nisi in monte oliveti,
in monte crismatis? Christi enim nomen a crismate dictum est. Chrisma autem grece latine unctio
nuncupatur. Ideo nos unxit quia luctatores contra diabolum fecit. Et diluculo
iterum venit in templum et omnis populus venit ad eum et sedens docebat eos.
Et non tenebatur quia nondum pati dignabatur. Nunc iam attendite ubi ab
inimicis temptata sit mansuetudo domini. Adducunt autem illi scribe et
pharisei mulierem in adulterio deprehensam et statuerunt eam in medio et
dixerunt ei: Magister, hec mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem
moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hec dicebant
temptantes ut possent accusare eum. Unde accusare? Numquid ipsum in aliquo
facinore deprehenderant? aut illa mulier ad eum aliquo modo pertinuisse
dicebatur? Quid ergo temptantes ut possent accusare eum intelligimus,
fratres? admirabilem mansuetudinem in domino preeminuisse. Animadverterunt
eum nimium esse mitem, nimium esse mansuetum. De illo quippe fuerat ante
predictum: Accingere gladio tuo circa femur tuum potentissime. Specie tua et
pulchritudine tua et intende prospere procede et regna propter veritatem et mansuetudinem
et iustitiam. Ergo attulit veritatem ut doctor, mansuetudinem ut
liberator, iustitiam ut cognitor. Propter hec eum esse regnaturum in spiritu sancto
propheta predixerat. Cum loquebatur veritas agnoscebatur. Cum adversus inimicos
non movebatur mansuetudo laudabatur. Ergo de duobus istis id est de veritate et

Christus attulit 3: Veritatem, Mansuetudinem, Iustitiam

mansuetudo eius inimicis lingua et invidia torquentibus innotuit. In iustitia
scandalum posuerunt. Quare? quia lex iusserat adulteros lapidari. Et
utique quod iniustum erat lex iubere non poterat. Si quis aliud diceret
quam lex iusserat iniustus reprehenderetur. Proposuerunt ergo apud semetipsos
veracem putatum mansuetum nimis. De iustitia illi quaerenda calumnia est.
Offeramus ei mulierem in adulterio deprehensam dicamus de illa quod in
lege scriptum est. Si eam iusserit lapidari mansuetudinem non habet; si eam di-
mitti censuerit iustitiam non tenebit. Ut autem mansuetudinem inquiunt
non perdat quia iam populo amabilis factus est sine dubio dimitti iubebit.
dam̄ ergo et hinc nos inveniemus occasionem accusandi et reum faciemus
tamquam legis praevaricatorem dicemus ei. Hostis es legis, contra Moysen vn-
des, immo contra eum qui per Moysen legem dedit dicis. Reus es mortis, et tu cum
illa et ipse lapidandus es. Possunt his verbis atque his similibus inflammari
invidia, fervere accusatio, flagitari damnatio. Sed unde hoc? perversitas
rectitudini, falsitas veritati, curvum directo, stulticia sapientiae. Quando illi
laqueos pararent in quos non ipsi prius caput non inicerent? Non e(st)
captus cui tendebat, quando crediderunt in eum qui eos posset de
laqueis eripere. Ecce dixit verum dominus et iustitia servatur et a mansue-
tudine non recessurus. Ecce enim veritas dominus Ihesus quid veritas mitas qui
veritas sapientia quod veritas ipsa cui calumnia parabatur iustitia. Non dixit
non lapidetur ne contra legem dicere videretur. Absit autem ut diceret lapidetur,
venit enim non perdere quod invenerat sed quaerere quod perierat. Ergo vn̄
videte quam plena est iustitia, plena mansuetudine et veritate. Qui sine peccato
est vestrum primus in illam lapidem mittat. O responsio sapientiae quomodo eos
intromisit in se foris, cum calumniabantur se ipsos intus non per-
scrutabantur. Adulteram videbant sed non respiciebant. Praevarica-
tores legis legem implere cupiebant et hoc calumniando non ve-
rum adulteria castitate damnando. Audistis Iudei, audistis Pha-
risei, audistis legis doctores legis custodem, sed nondum intellexistis
legislatorem. Quid aliud vobis significat cum digito scripsit in terra? Digito enim
dei lex scripta est sed propter duros in lapide scripta est. Nunc dominus iam
in terra scribebat quia fructum requirebat. Audistis ergo impleatur lex,
lapidetur adultera, sed numquid quia punienda est lex implenda est
a puniendis. Consideret se unusquisque vestrum, intret in semetipsum,
ascendat in tribunal mentis suae, constituat se ante cogitationem
suam, cogat se confiteri. Scit enim qui sit quia nemo scit hominum quae
sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est. Unusquisque in se intendens
peccatorem se invenit. Ita plane. Ergo aut istam dimittite aut simul cum illa
penam legis excipite. Si diceret lapidetur mansuetus non videretur;
sed quod dixit dixit et mansuetus et iustus. Qui sine peccato est vestrum primus in
illam lapidem mittat. Haec vox iustitiae est: puniatur peccatrix sed non a pec-
catoribus, impleatur lex sed non a praevaricatoribus legis. Haec vox iustitiae
est omnino qua iustitia illi tamquam trabali telo percussos inspicientes et

Peccatum debet puniri
ab innocentibus

vero iuvenes et senes unus post unum omnes recesserunt, relicti sunt duo miseria et
misericordia. Dominus autem cum eos illo telo iusticie percussisset, nec dignatus est eos
attendere sed auerso ab eis obtutu rursus digito scribebat in terra.
Relicta autem illa sola muliere omnibusque abeuntibus leuauit oculos su-
os ad mulierem. Audiuimus vocem iusticie, audiamus et mansuetudinis. Puto enim
credo territa erat illa mulier cum audisset a domino dictum: Qui sine peccato est
vestrum prior in illam lapidem mittat. Illi cum attenderent et ipso abscessu con-
fusi dereliquerunt mulierem cum magno peccato ei qui erat sine peccato. Et
quia illa hoc audierat: Qui sine peccato est vestrum prior in illam lapidem mittat,
ab illo se puniendam sperabat in quo peccatum inveniri non poterat. Ille autem
qui adversarios eius repulerat lingua iusticie, leuans in eam oculos man-
suetudinis interrogauit eam: Nemo te condempnavit? Dixit illa: Domine nemo.
Et ille: Nec ego te condempnabo, a quo forte dampnari timuisti quia in me
peccatum non invenisti. Nec ego te condempnabo. Quid est domine? Fautor ergo
peccatorum? Non plane. Ita attende quod sequitur: Vade deinceps iam noli pec-
care. Ergo et dominus dampnavit, sed peccatum non hominem. Erat autem peccatorum fautor si
diceret: Nec ego te dampnabo, vade vive ut vis, de mea liberacione esto
secura. Ego quantumcumque peccaveris ab omni pena et a gehenne inferni tor-
mentis liberabo. Non hoc dixit. Intendat ergo qui amat in domino mansuetudinem
et timeat veritatem. Etenim dulcis et rectus dominus. Amas quia dulcis est,
time quia rectus est. Tam mansuetus dixit: tacui, sed tam iustus: Numquid semper
tacebo? Misericors et miserator dominus. Ita plane. Adhuc adde: longanimis,
adde adhuc et multum misericors. Sed time quod est in novissimo: et verax.
Quos enim modo sustinet peccantes, iudicaturus est contempnentes. An di-
vitias longanimitatis eius contempnis, ignorans quia paciencia dei ad penitenciam
te adducit? Tu autem secundum duriciam cordis tui et cor impenitens thesauri-
zas tibi iram in die ire et revelacionis iusti iudicii dei qui reddet unicuique secundum
opera sua. Mansuetus dominus, longanimis dominus, misericors dominus, sed et iustus
dominus et verax dominus. Largitur tibi spacium correctionis, sed tu plus amas dilacionem
quam emendacionem. Malus fuisti heri, hodie bonus esto. Et hodiernum diem
in malicia peregisti, altera saltem die muta. Semper expectas et de misericordia dei tibi plurimum
polliceris, quasi ille qui tibi per penitenciam promisit salutem promisit tibi et longam
vitam. Unde scis quid pariat crastinus dies? Recte dicis in corde tuo:
Quando me correxero deus michi omnia peccata dimittit. Negare non possumus
quia correctis atque conversis indulgenciam deus promisit. Nam in quo propheta michi
legis quia promisit deus correcto indulgenciam, non michi legis quia promisit tibi
longam vitam. Ex utroque igitur homines periclitantur, sperando et desperando.
Sperando decipiuntur qui dicunt: Bonus est deus, misericors est deus,
quibus velis. Sperando faciam quod michi placet, quodlibet laxem habenas cupiditatibus meis,
impleam desideria anime mee. Quare hoc? Quia misericors est deus, mansuetus est
deus. Isti periclitantur sperando. Desperacione autem qui cum inciderint in gravia peccata
putantes sibi iam non posse penitentibus ignosci, et statuentes se ad dampnacionem
sine dubio destinatos, dicunt apud se: Iam dampnati sumus, quare
non quod volumus facimus? Animo gladiatorum ferro destinatorum. Ideo molesti
sunt desperati. Iam enim quid timeant non habent, et vehementer timendi sunt.

Duobus decipiuntur homines: Sperando. Desperando.

Istos desperatio necat, illos spes. Inter spem et desperationem fluctuat anima.
Metuendum est ne te occidat spes, et cum multum speras de misericordia, inci-
das in iudicium. Metuendum est ne te occidat desperatio, et cum
putas non iam tibi ignosci que gravia commisisti, non agas penitenciam et incurras
iudicem sapientiam que dicit: Et ego vestre perditioni superridebo. Quid ergo agit
dominus periclitantibus utroque morbo? Illis qui spe periclitantur hoc dicit: Ne tar-
des converti ad dominum, neque differas de die in diem; subito enim veniet ira eius
et in tempore vindicte disperdet te. Illis qui desperatione periclitantur quid dicit? In
quacumque die iniquus conversus fuerit, omnes iniquitates eius obliviscar. Propter
illos qui desperatione periclitantur proposuit indulgentie portum; propter illos qui
spe periclitantur et dilationibus illuduntur fecit diem mortis incertum. Quando veniat
dies ultimus nescis. Ingratus es qui hodiernum habes in quo corrigaris.
Sic ergo ad istam mulierem: Nec ego te condemnabo, sed facta secura de preterito
cave futura. Nec ego te condemnabo: delevi quod commisisti; observa quod
precepi, ut invenias quod promisi. Ipsi gloria in secula seculorum. ¶ Si manseritis
in verbo meo vere discipuli mei eritis etc.

Novit caritas vestra omnes nos unum magistrum habere et sub illo con-
discipulos esse. Nec ideo magistri vestri sumus quia de loco superiori loquimur vobis,
sed magister est omnium qui habitat in omnibus nobis. Ipse modo in evangelio nobis
omnibus loquebatur et dicebat nobis quod et ego dico vobis. Dicit autem et de
nobis et nobis et vobis: Si manseritis in verbo meo, non utique in meo qui modo loquor,
sed in eius qui modo ex evangelio loquebatur. Si manseritis in verbo meo, vere
vere discipuli mei estis. Ad discipulatum parum est accedere, sed manere. Non ergo
ait: Si audieritis verbum meum, aut si accesseritis ad verbum meum, aut
si laudaveritis verbum meum, sed videte quid dixit: Si manseritis in verbo
meo, vere discipuli mei estis, et cognoscetis veritatem, et veritas liberabit vos.
Quid dicimus, fratres? Manere in verbo dei labor est an non est? Si labor est,
attende magnum premium; si labor non est, gratis accipis premium. Maneamus er-
go in eo qui manet in nobis. Nos si in illo non manserimus, cadimus; ille
autem si in nobis non manserit, non ideo domum perdidit. Novit enim ille manere
in se qui numquam deserit se. Absit autem ab homine ut maneat in se qui
perdidit se. Ergo nos in illo manemus indigentia, ipse in nobis manet misericordia.
Iam ergo si propositum est quid facere debeamus, quod accepimus videamus.
Induxit enim opus et promisit mercedem. Quod est opus? Si manseritis in
verbo meo. Breve opus verbo, breve magnum opere. Si manseritis.
Quid est si manseritis? Si super petram edificaveritis. O quam magnum est hoc, fratres,
super petram edificare! Quam magnum est! Venit flumen, flaverunt venti,
descendit pluvia, et impegerunt in domum illam, et non cecidit; fundata
enim erat super petram. Quid ergo est in verbo dei manere nisi nullis tempta-
tionibus cedere? Premium quod est? Cognoscetis veritatem, et veritas liberabit vos.
Compatimini nobis, quia vocem meam sentitis obtusam. Adiuvate me
tranquillitate. Premium est cognoscetis veritatem. Forte aliquis dicit: Et quid mihi prodest cog-
noscere veritatem? Et veritas liberabit vos. Si non delectat veritas, delectet
libertas. In consuetudine latine lingue liberari duobus modis dicitur, et maxime
in eo consuevimus audire hoc verbum, ut quisquis liberatur intelligatur periculum evadere

Nota

Manere in verbo dei

Liberari

molestiis carere. Liberari autem ipse dicitur liberum fieri, quomodo salvari salvum fieri, sanari
sanum fieri. Sic liberari liberum fieri. Ideo dixi, si non delectat iniquitas, delec-
tet libertas. Hoc et greca lingua evidentius sonat, nec potest aliud intelligi.
Et ut noveritis quia aliud intelligi non potest, loquitur Dominus. Responderunt iudei:
Nos nemini servivimus unquam. Quomodo dicis: Veritas liberabit vos,
id est veritas vos liberos faciet? Quomodo dicis eis qui nemini unquam ser-
vivimus? Quos iudeos inquit non hic servitutis necessitatem, quod
eis polliceretur libertatem, audierunt quod debuerunt, sed non fecerunt
quod debuerunt. Quid audierunt? Quia dixit Veritas liberabit vos. Atte-
distis vos quia non servistis homini, et dixistis: Nemini servivimus unquam,
Omnis iudeus et grecus, dives et pauper, honoratus et privatus, imperator
et mendicus, omnis qui facit peccatum servus est peccati. Omnis inquit qui facit
peccatum servus est peccati. Si aliquo sunt homines servitute in debent vin-
culum, ut incipiat liberari. Ingenuus est ab captivitate a barbaris ex in-
honesto servus est servus. Audit homo misericors, considerat se habere pecuniam,
pergit ad barbaros, dat pecuniam, redimit hominem,
fit redemptor, plane reddidit libertatem, sed non abstulit iniquitatem. Si quis non abstulit
iniquitatem, homo homini. Ille qui serviebat apud barbaros a redemptore
liberatus est. Et multum eminet redemptorem et redemptum, tamen sub
suo redemptore est. Interrogo redemptum: Habes peccatum?
Dominica iniquitate forte coniunxi sunt. Interrogo redemptum: Habes peccatum? Habeo inquit. Quid ergo tu
habeo inquit. Interrogo redemptorem: Habes peccatum? Habeo inquit. Quid ergo tu
te iactes redemptum, nec tu te extollas redemptorem. Fugite ambo
ad verum liberatorem. Parum est quia qui sub peccato sunt, servi dicti sunt, et mortui
dicuntur. Quod timet homo ne faciat illi captivitas, iam illi fecit iniquitas.
Quid enim quia videntur vivere? Erraverunt illi qui dixit: Dimitte
mortuos sepelire mortuos suos. Ergo mortui omnes sub peccato,
servi mortui, serviendo mortui, moriendo servi. Quis ergo liberat a morte
et servitute nisi in mortuis liber? Quis est in mortuis liber nisi qui
inter peccatores sine peccato? Ecce venit princeps mundi, ipse dicit re-
demptor noster liberator noster. Ecce venit princeps mundi et in me non inveniet.
Tenet quos decepit, quos seduxit, quibus peccatum mortemque persuasit.
In me non inveniet. Veni Domine, veni redemptor, veni, agnoscat te
captivus, fugiat te captivator, tu esto meus liberator. Ille me per-
ditum invenit, in quo dicitur, vel quod eadem agit invenit. Invenit in
illo carnem princeps huius seculi invenit, et qualem carnem mortalem
quam posset tenere, quam posset crucifigere, quam posset occidere. Erras
deceptor, non fallitur redemptor. Erras, videbis in Domino carnem
mortalem. Non est caro peccati similitudo est carnis peccati. Misit enim Deus
filium suum in similitudinem carnis peccati. Vera caro mortalis caro, sed non
caro peccati. Misit enim Deus filium suum in similitudinem carnis peccati,
ut de peccato damnaret peccatum in carne. Misit enim Deus filium suum
in similitudinem carnis peccati carne, non tamen in carne peccati, sed in similitudine
carnis peccati. Propter quid? Ut de peccato et de nullo peccatum, ut de peccato dam-
naret peccatum in carne, ut iustitia legis impleretur in nobis, quos solum stare

ambulamus sed secundum spiritum. Significat similitudo carnis peccati non caro
peccati quod ut de peccato damnaret peccatum in carne. Solet et filio
imaginis nomen eius rei cui est similitudo. Homo dicitur neque sed est si pic-
tus in pariete ondas. Et queras quid sit. Audet hoc peccatum ergo appli-
cata est caro huius similitudo carnis peccati ut esset sacrificium pro peccato. | Peccatum est filii dei caro peccati.
Dicit apostolus alio loco. Eum qui non noverat peccatum pro nobis peccatum fecit.
Eum qui non noverat peccatum. Quis est qui non noverat peccatum nisi eum qui dixit
Ecce venit princeps mundi et in me nihil invenit. Eum qui non noverat
peccatum peccatum pro nobis fecit eundem Christum nescientem peccatum peccatum pro
nobis fecit. Quid est hoc fratres. Si diceretur fecit illum peccatum, ad fecit illum habere
peccatum, intollerabile videretur quo tollamus quod deum esse fecit eum peccatum
ut ipse Christus sit peccatum. Qui noverunt scripturas veteris testamenti recognoscunt
quod dico. Non enim semel dictum est sed aliquotiens crebrissime peccata dicta
sunt sacrificia que pro peccatis offerebantur. Ubi capra pro peccato hircus aries | Peccatum .i. victima vel sacrificium
quodlibet animal a victima que offerebatur pro peccato peccatum nominabatur.
peccatum ergo dicebatur sacrificium pro peccato ita ut alicubi dicat lex
Sacerdotes ponant debent manus suas super peccatum. Ergo eum qui non
noverat peccatum fecit pro nobis peccatum id est sacrificium pro peccato. Factus est
peccatum oblatum et deletum est peccatum. Fusus est sanguis redemptoris
et deleta est cautio debitoris. Ipse est sanguis qui pro multis effu-
sus est in remissionem peccatorum. Quid ergo quia insipiente exultasti inimicus
captivator quia carnem mortalem habuit meus liberator. Si habuit peccatum
vide si ad tuum illum invenisti tenere. Verbum caro factum est. Verbum crea-
tor est caro creatura est quia ibi tum moveris et verbum deus est et anima hominis
creata est caro hominis creata est caro mortalis dei creata est peccatum quid
Est quid quidem vitas loquens. Venit princeps mundi et in me nihil invenit.
Non ergo non invenit carnem sed nihil sunt in nullum peccatum. Decepisti
innocentes fecisti nocentes, occidisti innocentem. Peremisti quem non
debebas, redde quos tenebas. Ergo ad horam insultasti quia vicisti
in Christo carnem mortalem. Muscipula tua erat. Unde letatus es inde
captus es. Unde exultasti te invenisse, inde nunc doles quod
possidebas perdidisse. Ergo fratres qui credimus in Christum maneamus
in verbo eius. Si enim manseritis in verbo meo vere discipuli mei eritis. Non enim soli
illi xii sed omnes qui manent in verbo eius vere discipuli eius sumus. Et
cognoscimus veritatem et liberabit nos id est Christus filius dei qui dixit Ego
sum veritas. Liberos nos faciet, hoc est liberabit nos non a barbaris
sed a dyabolo non a corporis captivitate sed ab anime iniquitate. Solus ergo
sic liberat. Nemo se liberum dicat ne servus remaneat. Non remanebit
in servitute anima nostra quia cottidie dimittuntur debita nostra.

Sermo beati Augustini de pastore mercennario et fure.

Non ignorat fides vestra karissimi ita vos didicisse nominis
Doctore nostro de celo quia spem vestram posuistis quia dominus noster Iesus Christus | R.
quia pro nobis passus est et resurrexit caput est ecclesie et corpus eius est ecclesia

7 de sup
f. 8.

corpore unitas membrorum et compago caritatis tamen sanitas consistit. Quando
autem in caritate friguerit infirmatur in corpore christi, sed potens est ille qui iam ex
altavit caput nostrum et infirma membra sanare. Dum tamen non nimia
infirmitate precidantur, sed hereant corpori donec sanentur. Quicquid enim adhuc
heret corpori non desperate sanitatis est. Quod autem precisum fuerit nec curari nec
sanari potest. Cum ergo sit ille caput ecclesie et sit corpus eius ecclesia, totus christus
caput et corpus est. Resurrexit iam ille. Caput ergo in celo habemus. Caput
nostrum interpellat pro nobis. Caput nostrum sine peccato et sine morte iam
propiciat deum pro peccatis ut et nobis in fine resurgentibus et immutatis in gloriam
celestem sequamur caput nostrum. Quo enim caput et cetera membra. Sed dum
hic sumus membra sumus ne desperemus quia secuturi sumus caput nostrum.
Videte enim fratres dilectionem ipsius capitis nostri. Iam in celo est et hic laborat
quamdiu hic laborat ecclesia. Hic christus esurit hic sitit nudus est hospes est
infirmatur in carcere est. Quod enim hic patitur corpus eius se dixit pati et in
fine segregabit ipsum corpus suum ad dexteram et reliquos a quibus modo
conculcatur segregabit ad sinistram. Dicturus est hiis qui sunt ad dexteram
Venite benedicti patris mei percipite regnum quod vobis paratum est ab ori
gine mundi. Quibus meritis? Esurivi enim et dedistis mihi manducare et cetera. Sic exequitur
tamquam ipse acceperit, usque adeo ut illi velut non intelligentes respondeant
et dicant Domine quando te vidimus esurientem hospitem et in carcere? Et dicit eis
Cum uni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Sic et in nostro corpore caput
sursum est pedes in terra sunt. Tamen in aliqua constipatione et coartatione hominum
qui vel ab pede calcat nonne caput dicit Calcas me? Nec caput
tuum nec lingua tua quisquam calcat. Sursum est in tuto est nihil ei mali
contingit, et tamen pro connexione caritatis unitas est corporis a capite usque ad
pedes non se inde lingua separavit sed dixit Calcas me, cum eam nemo
contigit. Quomodo ergo lingua quam nemo contigit dicit Calcas me, sic
christus caput quod nemo calcat dixit Esurivi et dedistis mihi manducare.
Et illis qui hec non fecerunt dixit Esurivi et non dedistis mihi manducare. Et
quo conclusit? Sic. Ibunt illi in combustionem eternam, iusti autem in vitam eternam.
Cum ergo nunc cum loquitur dixit se esse pastorem, dixit esse ianuam. Utrumque
ibi habes: et ego sum ianua et ego sum pastor. Ianua est in capite, pastor
in corpore. Dicit enim Petro, in quo uno format ecclesiam: Petre amas me?
Respondit Domine amo. Pasce oves meas. Et tercio Petre amas me? Contristatus
est Petrus quia tercio interrogatur, quasi ille qui vidit conscientiam negatoris
non credebat fidem confitentis. Noverat illum semper, noverat illum quando se
Petrus ipse non noverat. Tunc enim non se noverat quando dixit Tecum ero usque
ad mortem. Et quam esset infirmus nesciebat. Quomodo plerumque vena et
infirmis contingit ut egrotus nesciat quid in eo agatur, medicus autem sciat,
cum ille egritudinem ipsam patiatur, medicus non patiatur. Medicus ma
gis dicit quid agatur in altero quam ille qui egrotat quid agatur in corpore.
Petrus ergo tunc infirmus erat, at medicus dicebat. Petrus se habere
vires quas non habebat. Ille autem tangens venas cordis eius dicebat
quod ter esset eum negaturus, et ita factum est quod predixit medicus, non quod
presumpsit egrotus. Ergo post resurrectionem suam dominus interrogat cum non nesciens

Tercia ex ipso amor pervenit. trina [illegible] timoris.

quo ille adeo confitetur amorem. Sed ut trina confessione amoris deleret trinam
negacionem timoris. Ergo hoc exegit dominus a petro. petre amas me. quasi diceret
mihi dabis quid mihi probabis quia amas me. Quid erat prestaturus petrus
resurgenti domino et eunti in celum atque sedenti ad dexteram patris. quasi diceret
hoc mihi dabis hoc mihi prestabis si amas me ut pascas oves meas. per ia-
nuam intres non per altam partem ascendas. Audistis cum evangelium legeretur
Qui intrat per ianuam pastor est. qui autem ex alia parte ascendit fur est
latro est dissipare querit et perdere et tollere. Quis est qui intrat per ianuam — Janua .i.
qui intrat per christum. quis est iste qui imitatur passionem christi qui cognoscit — . humilitas
humilitatem christi ut cum deus factus sit homo pro nobis cognoscat se homo non esse
deum sed hominem. Qui enim vult deus videri cum sit homo non imitatur illum
qui cum deus esset homo factus est. Tibi autem non dicitur esto aliquid minus quam es sed ag-
nosce quid es. Cognosce te infirmum. cognosce te hominem. cognosce te
peccatorem. cognosce te quia ille iustificat. cognosce quia maculosus es.
Appareat in confessione tua macula cordis tui et pertinebis ad gregem christi
quia confessio peccatorum invitat medicum sanaturum. Quomodo in egritudine qui dicit
Sanus sum non querit medicum. Nunquid non ad templum ascendebat phariseus
ille et publicanus. ille de sua sanitate gloriabatur. ille vulnera sua medico
ostendebat. Dicebat enim ille Deus gracias tibi ago quia non sum sicut publi-
canus iste. Gloriabatur super alterum. Ergo si publicanus ille sanus esset invi-
deret illi phariseus quia non haberet super quem extolleretur. Quomodo ergo venerat qui
sic invidebat. Non utique erat sanus et cum sanum diceret non descendebat
curatus. Ille autem oculos ad terram deiciebat et non audebat in celum tollere
percuciebat pectus suum dicens. Deus propicius esto mihi peccatori. et quid dicit dominus
Amen dico vobis quia descendit de templo publicanus magis quam phariseus. quia
omnis qui se exaltat humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur. Qui ergo
se exaltant per altam partem volunt ascendere ad ovile. qui autem se
humiliat per ianuam intrat ad ovile. Ideo de illo dixit intrat
de isto ascendit. Qui ascendit videtis quia alta petit non intrat sed cadit.
Ille autem qui se submittit ut per ianuam intret non cadit sed pastor est.
Sed tres personas dixit dominus et debemus eas in evangelio investigare. Invenimus pastorem
mercenarium et furem. Cum legeretur puto animadvertistis. Designavit
pastorem designavit mercenarium designavit furem. Pastorem dixit animam — Pastor.
suam ponere pro ovibus et intrare per ianuam. Furem dixit et latronem ascendere — Fur latro.
per aliam partem. Mercenarium dixit lupum vel et furem si videat fugere
quia non est illi cura de ovibus. mercenarius est enim non pastor. Ille intrat — Mercenarius.
per ianuam quia pastor est. ille ascendit per aliam partem quia fur est. iste videns
eos qui volunt tollere oves timet et fugit quia mercenarius est quia non est
illi cura de ovibus. mercenarius est enim. Si invenimus tres istas personas
invenistis et quos diligatis et quos toleretis et quos caveatis.
Diligendus est pastor. tolerandus est mercenarius. cavendus est latro.
Sunt homines in ecclesia de quibus dicit apostolus qui per occasionem evangelizant
querentes ab hominibus commoda sua sive pecuniarum sive honorum
vel laudis humane. Quomodo volentes accipere munera evangelizant
non tam salutem eius quo evangelizant cui annunciat quam commoda sua. Ille autem
qui audivit salutem ab eo qui non habet salutem si ei credidit quem in-

De predicatoribus pro occasione

annunciat nisi in illo spem posuit per quem illi annunciatur salus. Qui annunciat
habebit detrimentum, cui annunciatur habebit lucrum. Hoc est quod dominus dixit
de phariseis: Super kathedram moysi sedent. Non eos solos significa-
bat dominus quasi non eos qui crederent in christum ad iudeorum scolas mitteret
ut ibi discerent quemadmodum iter sit ad regnum celorum. Nonne dominus
ideo venit ut institueret ecclesiam ipsos quoque bene credentes iudeos et bene
operantes et bene diligentes segregaret tamquam frumenta a paleis et faceret
unum parietem circumcisionis cui iungeretur alius paries ex preputio gentium
quibus duobus parietibus de diverso venientibus esset ipse lapis angularis.
Nonne ergo ipse dominus de duabus istis plebibus in uno futuris dixit: Habeo et
alias oves que non sunt ex hoc ovili. Loquebatur autem iudeis. Oportet me inquit
et eas adducere ut sit unus grex et unus pastor. Ideo due naves erant
unde vocaverat discipulos; duas ipsas plebes significabant. Quando miserunt
retia et levaverunt tantam multitudinem piscium ut pene retia rum-
perentur, et oneraverunt inquit duas naves. Due naves significabant unam
ecclesiam, sed duabus plebibus factam, quietam in christo quamvis de diverso venientem.
Hoc significant et due uxores habentes unum virum Iacob, Lya et Rachel. Has
duas significabant et duo ceci qui sedebant iuxta viam quos dominus
illuminavit. Et si advertatis scripturas in multis locis invenietis significari
duas ecclesias que non sunt due sed una. Ad hoc enim valet lapis angularis
ut ex duabus faciat unam. Ad hoc valet ille pastor ut de duobus
gregibus faciat unum. Ergo dominus docturus ecclesiam et habiturus scolam
suam preter iudeos missurus erat ut discerent. Sed nomine phariseorum et
scribarum significat quosdam in ecclesia sua futuros qui dicunt et non faciunt.
Sed et significavit in persona moysi christum; personam eius gerebat moyses.
Et ideo velum ante se ponebat quando loquebatur populo, quia quamdiu illi in lege
carnalibus gaudiis et voluptatibus dediti erant et regnum terrenum
querebant, velamen positum erat contra faciem eorum ne viderent christum in scripturis.
Ablato enim velamine postea quam passus est dominus, manifesta sunt secreta templi.
Ideo cum in cruce penderet scissum est velum templi a summo usque deorsum.
Et apte dicit apostolus paulus: Cum transieris ad christum auferetur velamen.
Qui autem non transierit ad christum quamvis legat moysen, velamen est positum
super cor eius, sicut dicit apostolus. Cum ergo prefiguraret quosdam tales futuros
dominus in ecclesia sua quid ait? Scribe et pharisei super kathedram moysi
sedent; que dicunt facite, sed que faciunt nolite facere. Clerici autem audiunt
quod dicunt mali, qui ipso dicto nolunt putari. Nam audivi quosdam apud vos
esse clericos malos, qui licet deleant illa de evangelio,
te velle ista sermonem. Nunquam in illis licet deleant illa de evangelio.
Sed ad deum gratias et orando, non delent illa non possunt, putando illa corrumpunt.
Sed a deo... vitam suam
unam nec sinunt eos facere quod suscepisset, ut de sua omnibus suis
et liberavit ut quibus unde ad peccandum volunt circumducere male
agendo vel interpretando ille sicut hic qui perversum est de scriptura iungat sepe
eligat superiora vel inferiora et inveniet ibi quod volebat ille.
Que dicunt facite male interpretatur. Cum ergo putatis dicere istos de quibus dixit
quia venia a fidelibus laicis docti laudem qui vult bene vivere ...
tendit clericum malum. Quid ergo dixit dominus? Dixit: Que dicunt facite, que faciunt nolite facere.

cx

Scribe et pharisei
sunt mali
predicatores

Ambulem viam domini, non sequar istius mores, audiam ab illo non verba ipsius
sed dei, sequar deum, sequatur ille cupiditatem suam. Quia si voluero apud deum
sic me defendere dicam: Domine vidi male vivere illum clericum tuum,
ideo male vixi. Nonne dicturus est tibi: Serve nequam, nonne a me audiebas ex
Dicunt facite, que autem faciunt facere nolite. Malus autem laycus infide-
lis non pertinet ad gregem Christi, non pertinet ad frumentum Christi, quasi tamquam
palea in area tolleratur, quid sibi dicit qui cepit illum arguere verbum
dei. Ecce quid mihi loqueris, ipsi episcopi ipsi clerici non faciunt et me cogis
ut faciam quod sibi non prosunt. sed causam mala sed comitem ad penam.
Numquid tunc ille defensurus est te in die iudicii quemcumque malum vo-
lueris imitari. Non enim dyabolus omnes quos seducit non seducit
ut cum eis regnet sed ut cum eis dampnetur. Sic omnes qui sequuntur malos
sibi comites ad gehennam querunt non premia ad regnum celorum.
Quando ergo putant isti hanc sententiam quibus male viventibus muto
dictum est a domino: Que dicunt facite, que faciunt facere nolite. Dic-
tum est, inquiunt, dictum est enim vobis ut que dicimus faciatis. Nam que
facimus vos non faciatis. Nos enim offerimus deo sacrificium, vobis non
licet. Videte insanias hominum. Sed dicam intemerancia. Nam si pas-
tores erant istam dicentes non dicunt ut eos illis eludere et seducere
et dicit: Super kathedram moysi sedent, que dicunt facite, que autem faci-
unt facere nolite. Dicunt enim et non faciunt. Faciunt enim sacrificium et deo
offerunt. Sed enim quod dicunt et non faciunt, audi quid sequatur. Alligant
onera gravia et importabilia et imponunt ea super cervices hominum, que
ipsi uno digito nolunt tangere. Aperte exprobravit, descripsit et
ostendit. Sed illi qui sic volunt putare sententiam, ostendunt quia nichil querunt in ecclesia
nisi commoda sua. Hec evangelium legunt. Si enim nosset ipsam paginam
et totam legisset numquam hoc dicere auderent. Sed aperius attendite
quia habet tales ecclesia, ne quis dicat nobis per se de phariseis dicit
de scribis, de iudeis dicit. Nam tales non habet ecclesia. Quis est ergo ille
de quibus dominus dicit: Non omnes qui dicunt domine domine intrabunt in
regnum celorum. Et addidit: Multi mihi dicent in illa die: Domine domine in
nomine tuo prophetavimus et in nomine tuo virtutes multas fecimus et in
nomine tuo manducavimus et bibimus. Numquid in nomine Christi iudei ista
faciunt. Certe manifestum est quia de his dicit qui nomen Christi habent. Sed quid sequitur
tunc dicam illis: Numquam vos cognovi. Recedite a me omnes qui
operamini iniquitatem. Audi apostolum gementem de talibus. Dicit alios annun-
ciare evangelium per caritatem, alios per occasionem. De quibus dicit annunciant
evangelium sed non recte. Rem rectam sed ipsi non recti. Quod annunciant rectum est
sed qui annunciant non sunt recti. Quare non sunt recti? Quia aliud querunt in ecclesia
non deum querunt. Si deum quererent casti essent. Quia legitimum maritum anima deum habet.
Quisquis a deo preter deum querit, non caste deum querit. Videte fratres
Si uxor amet maritum quia dives est non est casta. Non enim maritum
amat sed aurum mariti. Si autem maritum amat, et nudum amat et pauperem amat.
Si enim propterea amet quia dives est, quid si quando ut casus humanus proscribatur subito

Ewangelium annunciare. Recte et non. occasionis.

Dives — Pastor bonus — Mercenarius

egens remaneat, renuntiat illi forte quia quod amabat non ina-
venit, sed res eius. Si autem vere maritum amat et pauperem plus amat
quia tamen ipsa amat. Sed tu fratres Deus numquam esse pauper potest. Dives
est ipse qui fecit omnia, caelum et terram et mare et angelos. Quicquid videmus
quicquid non videmus in caelo ipse fecit. Sed tamen non divitias amare debes
sed eum qui fecit illas. Non enim promisit tibi nisi seipsum. Inveni aliquid pretiosius et hoc
dabit. Pulchra est terra, caelum et angeli, sed pulchrior est qui fecit haec. Qui ergo
annuntiat Deum amatores Dei, qui annuntiat Deum propter Deum, pascit
oves et non sunt mercenarii. Propriam castitatem exigebat ab anima Dominus
noster Ihesus Christus quando dicebat Petro: Petre amas me? Quid est amas me?
Castus es? non est cor tuum adulterum? non tua quaeris in ecclesia sed mea?
Si ergo talis es et amas me, pasce oves meas; non enim es mercenarius
sed eris pastor. Illi autem non caste annuntiabant, de quibus gemit apostolus,
sed quia dicit: quid enim? dum omnimodo, sive occasione sive veritate Christus annuntietur,
promisit quodammodo esse mercenarios. Pascit pastor veritate Christum annuntiat; mercenarius
occasione Christum annuntiat, ad temporalia quaerens; et ille et ille Christum annuntiat.
Audi vocem pastoris Pauli: Sive occasione sive veritate Christus annuntietur.
Ipse pastor voluit habere mercenarium. Faciunt enim ubi possunt,
utiles sunt quantum possunt. Quando autem ad alios usus quaerebat apostolus, quorum vita
utiles sunt quantum possunt, nisi vos misit Timotheum qui vos commoneat fa-
miliariter in Christo? Nisi pastorem qui vos commoneat,
ciat vias meas. Et quid ait? Misi pastorem qui vos commoneat et mitteret
vias meas, id est quia quo ego ambulo et ipse ambulat. Et mittens
pastorem quid ait? Neminem enim habeo tam unanimem qui sincera affectione
pro vobis sollicitus sit. Numquid cum illo erant multi? sed quid sequitur? Omnes
enim sua quaerunt, non quae Ihesu Christi; id est ego vobis pastorem mittere volui,
mercenarii sunt, sed non oportebat ut mercenarius mitteretur.
Ita multi mercenarii sunt; ad alias res et negotia peragenda mittitur mercenarius, ad alias
at quod tunc volebat Paulus pastore erat necessarius et vix invenit
unum pastorem inter multos mercenarios, quia pauci pastores, multi
mercenarii. Sed quid dicitur de mercenariis? Amen dico vobis, receperunt
mercedem suam. De pastore autem quid dicit apostolus? Quisquis autem mundavit se
ab huiusmodi, erit vas in honorem sanctificatum et utile domino, ad omne opus
bonum paratum. Non ad quasdam res paratum et ad quasdam non paratum,
sed ad omne opus bonum paratum. Haec de pastoribus dixi; de mercenariis
autem quid? Mercenarius cum videt lupum insidiantem ovibus
fugit. Hoc dixit Dominus. Quare? Quia non est ei cura de ovibus. Tamdiu ergo
est utilis mercenarius quamdiu non videt lupum; quando non videt
furem et latronem; cum autem viderit, fugit. Et quis est de mercenariis
qui fugit de ecclesia quando videt lupum aut latronem? Habundat lupi,
habundat latrones. Lupi sunt qui ascendunt per aliam partem. Qui sunt qui
ascendunt qui de parte Donati volunt depraedari oves Christi? Lupi per aliam
partem ascendunt, non per Christum intrant, quia non sunt humiles, quia sunt superbi. As-
cendunt, id est ascendunt, extolluntur. Unde ascendit per aliam partem?
Unde de parte dici volunt, quia unitatis non sunt. De alia parte sunt et de ipsa

parte ascendunt id est extolluntur et nolunt tollere onera. Quo ascendunt videte
Nos inquiunt sanctificamus nos iustificamus nos facimus iustos. Ecce quo
ascenderunt. Sed qui se exaltat humiliabitur. Potens est dominus deus noster eos
humiliare. Lupus autem dyabolus est insidiatur ut decipiat et qui illum sequuntur. · Lupus ·
Nam de eis dictum est quia induti quidem pellibus ovium intus autem sunt lupi rapa-
ces. Si videt mercenarius aliquem loquentem peccata consentientem perniciem anime
sue venientem ad faciendum scelus et obscenum factum tunc quia vir hic aliquid momenti pa-
tri ecclesia unde sperat comoda mercenarius tacet. Et cum videt hominem perire in
peccato videt illum sequi lupum videt illum gutture morsibus trahi
ad supplicium. Non illi dicit peccasti. Non illum obiurgat ne perdat como-
da sua. Hoc ergo cum videt lupum fugit. Non illi dicit scelerate facis non cor-
poris sed ait hec fuga est quam vides corporis. Sic fugit animo cum videt peccato-
rem et non illi dicit peccas cum et consilium tuum. Hii fures mei nunquam non ascen-
dunt alii ad presbiterium alii ad episcopatum et non dicunt aliquid de superiori loco unde ne rapiant res
alienas ne fraudes faciant ne scelera admittant. Non possunt dicere aliud
quam super kathedram moysi sedent. Et ipse de illis loquitur non ipsis. Quid est ergo
Nunquid colligunt de spinis uvas aut de tribulis ficus. Et omnis arbor ex
fructu cognoscitur. Si phariseus potest bona loqui phariseus spina est quomodo de
spina lego uvam. Quia tu domine dixisti que dicunt facite que faciunt facere
nolite. De spinis me iubes uvam decerpere cum dixeris Nunquid colli-
gunt de spinis uvas. Audi quid dicit dominus. Non iussi te de spinis uvam legere
Sed vide attende bene. Ne forte ut si solet vitis cum crescit per terram
involuta sit in spinis. Nam aliquando contingit fratres mei vitis posita super
terram quia ibi habet sepem et inseruit in sepe spinosa et extendit palmites
suos et inseruit in sepe et pendet inter spinas botrus et qui videt botrum
carpit. Non tamen de spinis sed de vite que complexa est spinis. Sic ergo
illi spinosi sunt sed sedendo in kathedra moysi involuit eos vitis et pen-
det ad eos botrus id est verba bona precepta bona. Tu lege uvam non te
pungit spina cum legis que dicunt facite sed que faciunt facere nolite.
Pungit autem te spina quod si faciunt facis. Ut ergo legas uvam et non
implices spinis que dicunt facere debes sed que faciunt noli facere. Facta
ipsorum spine sunt verba eorum uva est sed de vite id est kathedra moysi. Fu-
giunt ergo isti quando videt lupum quando videt latronem. Hoc autem dicere cepi
quia de loco superiori non possunt dicere isti nisi bonum facite. Nolite peierare no-
lite fraudare nolite aliquem circumvenire. Alii autem sic fiunt ut de
tollenda aliena villa cum episcopo consilium habeant et petant ab eo scelere con-
silium. Aliquando nobis contingit experti dicimus. Nam non crederemus. Multa a nobis
consilia mala petunt consilia mendacii circumventionis putantes quia pla-
cet nobis. Sed in nomine Christi si domino placet quod dicimus nemo nos temptabit
et non invenit in nobis quia simulat ipse qui nobis votant pastores sumus
non mercenarii. Sed quid ait apostolus Michi minimum est ut a vobis iudicer
aut ab humano die. Sed neque ego me ipsum iudico. Nichil enim michi conscius sum
sed non in hoc iustificatus sum. Qui autem iudicat me dominus est. Non ideo bona est conscientia
mea quia vos illam laudatis. Quomodo enim laudatis quod non videtis. Ille laudet

qui videt, id est corrigat si quid ibi videt quod eius oculos offendit
quare nos non dicimus perfecte nos sanos, sed tendimus per gratiam nostram et dicimus
Deus propicius esto michi peccatori. Et puto contra illos enim loquor, ut aliquid a
vobis queramus non salutem vestram, et gemimus plerumque in peccatis suis cum
moriuntur, et ut patimur et torquemur, audio et alii corripiunt illos, immo
nunquam non corripimus, testes sunt omnes qui recordantur quod dico
quociens sunt a nobis correpti, fuerunt presentes et vehementer correcti.
Ideo consilium nostrum tecto cum sit, et vestri nominis Christi plebs dicitur
plebs catholica est membrum Christi est. Non est divisa ab unitate, quia catholica
membrum apostolorum quia catholica in memoriis sanctorum nostrorum diffusorum per
orbem terrarum pertinet ad curam nostram, ut veniat de vobis bona
reddamus. Cetera autem vos magis estis. Domine scis quod dixi, scis quod non
tacui. Scis quo animo dixi, scis quod flevi, quando dicebam et non audiebar.
Ipsa puto quod mitteretur vox nostra esse securos, cum nobis fecit spiritus sanctus per
Exech. 33. Ezechielem prophetam. Nostis ipsam lectionem de speculatore. Fili ait,
hominis speculatorem posui te domui Israel. Si me dicente ad impium
impie morte morieris non dixeris, hic ecce, cum ego dicerem dicas
impie morte morieris, tu autem non annunciaveris, venit gladius et tulit eum, id est quod comminatus sum.
Si non annunciaveris venit gladius et tulit eum, id est quod comminatus sum,
Si non annunciaveris, ille quidem impius in impietate sua morietur, sanguinem autem eius
de manu speculatoris requiram, eo quod non dixit. Si autem speculator
viderit gladium venientem et cecinerit tuba ut fugiat et non se abscondit
a gladio, id est non se correxit ut non eum inveniat in supplicio quod minatur
Deus, venit gladius et tulit aliquem, ille quidem impius in iniquitate
sua mortuus est, tu autem animam tuam liberasti. Et in alio loco ewangelii.
quid ad servum suum dicet dominus, nesciebam te molestum, sine durum
hominem qui metis ubi non seminasti, et colligis ubi non sparsisti, et times
habes quod timere. Et ille
abii et abscondi talentum tuum in terra, ecce habes quod tuum est.
Serve nequam et piger, magis quia me sciebas molestum esse
et durum metere ubi non seminavi et colligere ubi non sparsi, ipsa avaricia mea
debuit te docere quod lucrum quero de pecunia mea. Op-
ortuit ergo te dare pecuniam meam nummulariis et ego veniens
cum usuris exegissem quod meum est. Nunquid dixit dares et exigeres
Nos ergo fratres damus, veniet ille qui exigat. Orandum ut paratos
nos inveniat.

Ego sum pastor bonus.

Audiamus dominum Christum commendantem nobis boni pastoris officium,
in quo commendatione admonuit nos, ut intelligamus multos dari bonos
esse pastores et tamen non intelligamus pluraliter multos esse pastores
Ego sum inquit pastor bonus. Et subiecit pastor bonus quid dicitur pastor
bonus animam suam ponit pro ovibus suis. Mercenarius autem et qui non est
pastor videt lupum venientem et fugit, quia non est ei cura de ovibus.
mercenarius enim est, pastor ergo bonus Christus. Quid Petrus, nonne pastor
bonus, nonne et ipse animam pro ovibus posuit. Quid Paulus, quid ceteri
apostoli, quid cetera tempora quibus beati episcopi martires, quid etiam sanctus iste Cyprianus,
nonne omnes pastores boni. Non mercenarii de quibus dicitur amen dico
vobis perceperunt mercedem suam. Omnes ergo isti pastores boni non solum

quia sanguinem fuderunt sed quia pro ovibus fuderunt. Non enim fuderunt ex ca-
ritate. Nam et apud hereticos qui pro iniquitatibus et erroribus suis ad
molestias pervenerunt nomine martyrii se iactant ut hoc pallio de-
albati facilius furentur quia lupi sunt. Sciat sanctitas quam multi sint in quo non
hendi sunt. Pastorem bonum Paulum apostolum audite quo non omnes
qui corpora sua pariter et ignibus tradunt estimandi sunt sanguinem
fudisse pro ovibus sed potius contra oves. Si linguis hominum loquar et angelorum
caritatem autem non habeam factus sum sicut eramentum sonans aut cymbalum
tinniens. Si sciero omnia sacramenta et habuero omnem prophetiam et omnem
fidem ita ut montes transferam caritatem autem non habeam nichil sum. Magna quoque
res est postremo fides montes transferre. Illa quidem magna sunt sed si ea h-
sine caritate habeam inquit non illa sed ego nichil sum. Et adhuc istos non
tangit qui solo martyrii nomine in passionibus gloriantur. Audite ut eos
tangat ymmo penitus ut transfodiat. Si distribuero omnia inquit
mea pauperibus et tradidero corpus meum ita ut ardeat iam ipsi sunt sed
vide quid sequitur: caritatem autem non habeam nichil michi prodest. Ecce venit ad passio-
nem venit ad sanguinis effusionem venit et ad corporis incensionem
et tamen nichil prodest quia caritas deest. Adde caritatem prosunt omnia. Detrahe
caritatem nichil prosunt cetera. Quale bonum est caritas ista fratres. Quid preciosius
quid luciosius quid firmius quid utilius quid securius. Multa sunt dei dona
que etiam habent et mali. Dicturi sunt enim: Domine nonne in nomine tuo prophetavimus
in nomine tuo demonia eiecimus in nomine tuo virtutes multas fecimus.
Non videbitur illis: Non fecistis. Non enim ibi coram tanti iudicis mentiri aude-
bunt adiactare quod non fecerunt, sed quia caritatem non habuerunt dicet eis
illis: Non novi vos. Quo autem habet vel exiguam caritatem eius et convictus
non amat veritatem. Hec diximus caritatem commendantes pastoribus bonis
nolunt multos appellare pastores. Neque enim ut dixi iam vacat
pastor bonus Petrus Paulus apostoli ceteri et posteriores sancti apostolis beati
sed cyprianus omnes hii pastores boni et tamen ille pastoribus bonis
non commendant pastores bonos sed pastorem bonum. Ego sum inquit
pastor bonus. Interrogemus dominum quantacumque possumus et humillima dis-
ceptatione cum tanto patrefamilias colloquamur. Quid dicis domine bone
pastor tu enim bonus pastor qui bonus agnus id est pastor et pastura id est
agnus et deus. Quid dicis audiamus et adiuvante intelligamus.
Ego sum inquit pastor bonus. Quid Petrus. Ad non pastor aut malus?
Videamus si non pastor. Amas me tu ei dixisti domine. Amas me
et respondit Amo. Et tu ei: Pasce oves meas. Tu domine interrogatione tua
firmatione eius tuum amatorem fecisti pastorem. Pastor ergo cui
pascendas oves credidisti ipse commendasti pastorem. Videamus iam
utrum non bonus. Ipsa id interrogatione et responsione cognoscimus.
Quesisti utrum amet te. Respondit Amo. Vidisti cor quia verum respondit. Non ergo
bonus qui amat tantum bonum. Responsio ex intimis praecordiis scilicet
Unde et Petrus testes oculos tuos habuit in corde suo, contristatus quod eum
non solum semel et iterum et tertio interrogasti ut tua confirmaret amoris. deleret

Caritas magna

tum peccatum negaveras / unde contristatus quia sepe interrogatus esset ab eo
qui sciebat quod interrogabat et donaverat quod audiebat / unde con-
tristatus talia verba retulit: Domine tu scis omnia, ipse nosti quoniam
amo te. Sic tamen illa talia confitens, immo profitens metuere / Videat
quo vero amore tuum et de intimo corde protulit amantis nostre
Tu autem dixisti: bonus homo de bono thesauro cordis sui profert
bona / ergo et pastori bonus pastor / vel quidem ad potestatem ac bonitatem
pastorum pastorem sed tu ipse et pastor bonus et ceteri tales pastores boni
Unde ego quia pastoribus bonis commendas unum pastorem, id quod
unus pastor doces unitatem ut exponat apertius ipse dominus per ministerium
nemini ex ipso eiusdem commendas caritatem vivam et dicas / Audite quod
commendavi: Ego sum pastor bonus. Dixi quod omnes ceteri omnes pastores
boni membra mea sunt / unum caput, unum corpus, unus Christus. Ergo et pastor
pastorum et pastores pastoris et oves cum pastoribus sub pastore. Quid
est hoc nisi quod dicit apostolus: Sicut enim corpus unum est et membra habet multa, omnia
autem membra corporis cum sint multa unum est corpus, sic et Christus. Ergo si sic et
Christus merito Christus in se habens omnes pastores bonos unum commendat dicens:
Ego sum pastor bonus. Ego sum, unus sum, mecum omnes in unitate unum sunt.
Qui extra me pascit contra me pascit / qui mecum non colligit spargit.
Ergo audite ipsam unitatem vehementius commendatam. Habeo inquit
alias oves que non sunt ex hoc ovili. Loquebatur enim primo ovili
de genere carnis Israel. Erant autem alii de genere fidei ipsius Israel et extra
erant adhuc in gentibus, erant predestinati nondum congregati /
hos noverat qui predestinaverat / noverat qui redimere sanguine
fuso suo venerat. Videbat eos nondum videntes eum, noverat
eos nondum credentes in eum. Habeo inquit alias oves que non sunt de
hoc ovili quia non sunt de genere carnis Israel sed tamen non erunt extra hoc ovili quia
hoc ovili / quia non sunt de genere carnis Israel sed tamen non erunt extra hoc ovili quia
oportet me eas adducere ut sit unus grex et unus pastor. Audito huius
pastoris pastorum amata eius sponsa eius pulchra eius sed ab ipso pulchra
facta prius peccatis feda per indulgentiam et gratiam formosa loquitur amans
et ardens in eum dicens ei: Ubi pascis. Et videte quemadmodum quo affectu
hic erga amorem spiritualem multo isto affectu delectantur qui ad
ex huius amoris dulcedinem gustaverunt. Illi hoc verum audiunt quia amat Christus
in ipsis enim hoc et de ipsis cantat ecclesia canticum canticorum. Quem amat
Christum qui fedum et solum formosum videmus enim eum cum inquietus non habebat
speciem neque decorem. Talem in cruce apparuit talem se persequentibus donatum exhibuit
fedum et sine decore quia amissa potius quia non filius dei / talibus visus est certis
Ex persona quippe membrorum hoc dixit Ysaias: Vidimus eum et non habebat speciem neque
decorem. Cum dicebatur si filius dei est descendat de cruce / alios salvos fecit seipsum non potest et percutientes de calamo in caput prophetizans
nobis. Talem videre qui hoc est quod te percussit quia non habebat speciem neque decorem. Talem viderunt
videbatur quia cecitas ex parte in Israel facta est donec plenitudo gentium intraret. Donec
alie oves venirent. Cecitas facta est in eo decore sine decore vidistis.
Si enim cognovissent numquam dominum glorie crucifixissent / fecistis autem quia non cognovistis

z tu ie qui uos qi fedq tollauit p uob formosq oauit/ pr mqe
ignosce illis nesciunt em qz faciunt/ Si em sine decore quid e qd
amat ista q dt amicicia m que dilexit aia mea/ quid e q amat
quid e q ardet quid e qd tm ne alibi oberret timet/ quid e q
tm delectatur i ipso cui sola pena e ee sine ipso/ q e z vn amare n
formosq cet/ vn in quo illa sic amaret si illi sic appareret/ q ce cets
psequentibz z quid faciat nescientibz/ Quale g n amat/ Specio
su forma p filijs hominu diffusa e g i labijs tuis/ g de ipis labijs tuis
amicicia m que dilexit aia tua/ Amicicia mqe m o que dilexit
no tam mea s aia mea/ Amicicia m ubi pascas ubi cubas i meridie
ne forte fiam sicut opta sup greges sodalium tuorum/ Obscuru
mihi obscuru e qz talami sacri mistiu e/ Ipa em dt Introduxit
me rex i cubiculum suu/ Talis cubiculi h secretu e s nos qui ab
isto cubiculo pphani no estis audite q estis z dicite cu i si aatis
cu i amatis aut cu i si estis i dicite omnes z tu vna dicat qz
vnitas dt/ Amicicia m que diligit aia mea/ Erat em illi i diu
vna aia z cor vnu/ Amicicia m ubi pascas ubi cubas i meridie
Quid st meridies/ magnu fervore magnu qz splendore q notu
m fac qui sunt sapientes tui spu ferventes z doctrina fulgentes
Dexteram tua nota fac m z eruditos corde i sapia ipis mhereat
i corpe tuo ipis sociar cu ipis te fruar/ Dic m g o amicicia m
ubi pascas ubi cubas i meridie Ne incurra i eos q aa de te dicunt
alia docent/ de te aa sentiunt/ alia de te credunt aa de te pdicant/ et
greges suos hnt z sodales tui st qz de tua mensa vivunt/ et mense
tue sacra pticipant/ Sodales em da st q sil edant q sil edales
tales exposuit i ps/ Si em inimicus sup me mag locutus fuisset
abscondissem me utiqz ab eo/ z si hic qui oderat me sup me mag
locutus fuisset abscondere me mqe ab eo/ tu uo ho vnanimis
dux meus z notus meus qui simul mecu dulces capiebas cibos
In domo dei ambulabimus cu consensu/ Ecce g domu dm mo cu dis
ssu idqz a nob exierunt/ s no erant ex nobis/ o o tu que dilexit
aia mea ne i tales incida sodales tuos/ Sz quales fuit soda
les sapson no s natres amico fide nolentes corpe eq uxore/
g ne i tales incurra Ne fiam sup eos i incida i eos ne opta
uelut latens z obscura no ne i monte constituta Amicicia g o
m o que dilexit aia mea ubi pascas ubi cubas i meridie q
sunt sapientes z fideles i quibus max requiescis ne forte sic latens
incurra greges no tuos s sodalium tuorum/ Nam tu petro n dixisti
pasce oues tuas s pasce oues meas/ Audeat g amatrix huius
pastoris boni z speciosi forma p fi ho/ audeat ei qua formosa fet
ex filijs hominu/ Audite qz audeat intelligit z canete q terret
amatricem qd monet/ Cuz g vidit qm no blandis s blanditus se
ueritate reddit/ Corripit ut castigat ut sanet/ nisi cognoueris te
metipsam mqe o pulcherima mulierum/ Quomodo em sunt ad pulcra dois
nisi sui veritati heres st ornata nd uisibilibz pulcra st fons extrinsecus
nitet/ no ut ueste se dealbat/ Omnis at pulcritudo filie regis ab intus/
Nisi g cognoueris temetipsam qz vna es qz z fi ob gentes es qz casta es

quia colloquio perverso malorum sodalium corrumpi non debes. Nisi cognoveris
temetipsam quia viro uni desponsavit te virginem castam exhibere Christo
unde quia in te ipsam malis colloquiis. Nesciant species tuae seducentes mala
sua, sic et tui sensus corrumpantur a castitate mea. Nisi ergo talem cognoveris te-
metipsam, exi tu, exi. Aliis enim dicturus sum: Intra in gaudium domini tui;
tibi non dicam, sed exi, ut sis inter eos qui ex nobis exierunt. Exi tu,
si non cognoveris temetipsam, tunc exi. Si autem cognoveris temetipsam, intra.
Si ergo non cognoveris, exi tu in vestigiis gregum et pasce haedos tuos in
tabernaculis pastorum; exi in vestigiis non gregis sed gregum, pasce non
sicut Petrus oves meas, sed haedos tuos in tabernaculis non pastoris sed pastorum,
non unitatis sed dissensionis, non ibi posita ubi est unus grex et unus
pastor. Confirmata est, edificata est, amata fortior facta est propter amorem
pastoris. Commemoravimus de scripturis canticis ca-
nticorum et [illegible] uno. Haec verba quae commemoravimus epithalamio quodam spiritalium nuptia-
rum de sponso et sponsa, [illegible] castitate [illegible] concessit Christus in spiritu quod
sit unicus nobis magis castitate [illegible]; haec ergo verba donatista accipiunt
[illegible] huic corpori et [illegible] virgo sit, haec ergo verba donatistae accipiunt
ad se, sicut supra positum multo aliter et quemadmodum non tacebo et quid eis re-
spondeatur ad unitatem dominus quantum potero breviter. Attendebo cum eos re-
spondeat ad unitatem; quandoquidem lucem veritatis esse diffusam toto orbe terrarum proposuimus,
quaerunt ut ostendat ipsi de scripturis aliquod testimonium ubi deus praedixit in Affrica
ut ostendat ipsi de scripturis aliquod testimonium; hoc solet testimonium ibi de hire-
sicam ecclesiam quam praedicunt certis gentibus hoc solet testimonium et de haere-
ticis dicere: Affricam in meridie esse. Interrogabis ergo inquiunt ecclesia dominum ubi
pascat, ubi cubet; respondet in meridie. Ecce quomodo interrogatur sit. Annuntia
mihi quem dilexit anima mea, ubi pascis, ubi cubas, et mox quasi respondetur:
in meridie. Hic etiam affrica. Si ergo quae interrogat ecclesia est et dominus ubi pascit
in meridie hoc est affrica. Si ergo qui interrogat non est in affri-
ca, videt in affrica quia in affrica est ecclesia, quae interrogat non est in affri-
ca. Annuntia mihi quem dilexit anima mea, ubi pascis, ubi cubas. Et
ca. Annuntia mihi quem dilexit anima mea; cubo in affrica, pasco in affrica quasi ibi te
vult esse et inde dicit in affrica. Cubo in affrica pasco in affrica quasi ite
non pasco. Porro si quae interrogat ecclesia est, quod non ambigitur, quod ipsi
non pasco. Porro si quae interrogat praeter affricam est,
ad dominum et audiunt responsum quod de affrica. Haec ergo quae interrogat praeter affricam est
et quae ecclesia est praeter affricam est. Ecce accipio in meridie esse affricam
quamquam magis in meridie sub sole medio dici egyptum quam affricam,
illi autem in egypto quo pastor est iste quem novit agnoscat, quem non
novit requirat, quem magnum illic gregem colligat, qui etiam
monasteria sanctorum atque sanctarum habeat contemptum pompae mundi. Brevi
ibi tamen evenit ut et inde superstitiones expulit. Ut ergo omittam quo
modo omnem superstitionem quae illic valida fuerat. Accedo
inde omnem idolorum superstitionem quae illic valida fuerat accedo
fugavit. Accipio quod dicitis o sodales mali, accipio prorsus
assentio affricam esse in meridie et affricanam significatam esse quod
assentio affricam esse in meridie. Ergo vos qui ibi attendite
dominum ubi pascit, ubi cubat in meridie. Ergo vos qui estis attendite
adhuc ista verba sponsae et eadem sponsi. Adhuc sponsa dicit: Annuntia
mihi quem dilexit anima mea, ubi pascis, ubi cubas in meridie, ne forte
fiam sicut operta. Gurde certe si in meridie vides affricam quae est operta
non intelligis feram. Annuntia mihi dicit quem dilexit anima mea. Utique

inveni alloquitur quem diligit. quod si dicit: Annuntia mihi quem dilexit anima
mea, intelligimus sponsum loqui ad sponsam. sic cum audis: Annuntia
mihi quem dilexit anima mea ubi pascis, ubi cubas, adde ad
sponsam ad huius verba pertinet atque sequitur in meridie quod ubi pascas
in meridie, ne forte fiam sicut operta super greges sodalium tuorum.
Audi prius accipio de Affrica quod intelligitur in meridie ipsa significatum
est. Sed certe ecce sicut intelligis transmarina alloquitur sponsus, sponsum timens
errore in eadem Affricanis. O quem dilexit anima mea, annuntia in-
docere me. Audio enim in meridie, id est in Affrica, duas esse partes, unam non
nullas esse circumcelliones. Annuntia ergo mihi ubi pascis, quae oves ad te pertinent,
quod ovile illi amandum, cui me inserere debeam sociare, ne forte
fiam velut operta. Illudunt enim qui latenti insultant, qui perditi, qui
in sequentem alibi exponit. Ne ergo quasi operta, quasi latens fiam super greges so-
dalium tuorum Donatistarum, Maximianistarum, Rogatistarum, et cetera-
rum bestiarum, qui extra colligentium et ideo spargentium, rogo te, annuntia
mihi si illic pastorem meum requiram, ut non ingurgitet rebaptiza-
toribus incurrere. Hortor vos, obsecro vos per caritatem talium nuptiarum:
amate hanc ecclesiam, estote in tali ecclesia, amate pastorem bonum,
virum tam pulchrum, neminem fallentem, neminem perire cupientem.
Orate et pro dispersis ovibus, veniant et ipsi, agnoscant et ipsi, ament et
ipsi, ut sit unus grex et unus pastor. Conversi ad dominum. Amen.
Ubi dominus ait: Ego et pater unum sumus. ·IX·

Dominus Ihesus Christus filius dei unigenitus, natus de deo patre sine aliqua
matre, et natus de virgine matre sine homine patre, audistis quod dixerat:
Ego et pater unum sumus. Sic accipite, hoc credite, ut mereamini
intelligere. Fides enim debet praecedere intellectum, ut sit intellectus fidei praemium. Propheta
enim aptissime dixit: Nisi credideritis, non intelligetis. Quod ergo simpliciter
praedicatur, credendum est; quod subtiliter disputatur, intelligendum est. Primitus ergo
ad imbuendas mentes vestras per fidem praedicamus vobis Christum dominum patris
unicum. Quare additur unicum? quia ille est unicus. multos filios habet gratia.
Ceteri ergo omnes sancti filii dei sunt gratia, solus ille natura. Qui gratia filii sunt
non sunt quod pater. Denique nemo sanctorum ausus est dicere quod ille unicus ait:
Ego et pater unum sumus. Numquid non pater est noster? si non est pater noster, quomodo
dicimus: pater noster qui es in celis? Sed nos filii sumus quos non de sua substantia filios
fecit. Non ex natura sua filios genuit, sed genuit quidem et nos, sed quos deus
adoptatos ab adoptante generatos beneficio non natura. Denique et hoc
dicti sumus quia vocavit nos deus in adoptionem filiorum. Homines
adoptati sumus, ille deus unicus unigenitus, quia hoc est quod pater. Nos autem
homines sumus, deus pater est. Cum ergo ille hoc est quod pater, dixit et verum dixit:
Ego et pater unum sumus. Quid est unum sumus? unius naturae sumus. Quid est unum sumus?
unius substantiae sumus. Forte minus intelligitur. Quid est unius substantiae? laboremus
ut intelligatur. Adiuvet deus et me loquentem et vos audientes, me ut
ea dicam quae necessaria sunt et apta sunt vobis, vos autem audiatis et percipiendo
credatis, deinde ut quomodo potestis intelligatis. Quid est ergo unius substantiae? similitudines
vobis adhibeamus ut quod minus intelligitur exemplo clarescat. Ut puta aurum est, deus

aurum et filius eius. De terrenis si ad celestia non sunt dande similitudines, quomodo scriptum est: petra erat Christus? Quod ergo quod est pater hoc est et filius, sicut dixi. Ubi ergo aurum est pater, aurum est filius. Nam qui dicit non est ipsius substantie filius cuius est pater, quid aliud dicit nisi aurum est pater, argentum est filius? Si aurum est pater, argentum est filius, degeneravit a patre unicus filius. Homo hominem generat, cuius substantie est pater qui generat, ipsius substantie est filius qui generatur. Quod est ipsius substantie: homo est ille, homo et ille. Carnem habet ille, carnem habet iste. Carnem habet ille, carnem et iste. Quod est ille, hoc est et iste. Sed videt me et dicit: Hec sunt arriana. Quasi non dixi? Attende quid dixisti. Quid dixi? Quia filius hominis comparandus est filio dei. Plane comparandus, sed non ut putas: ad proprietatem comparandus, non ad similitudinem. Tu autem quid vis? Hinc facie dic. Non vides dicit quia maior est pater qui genuit et minor est filius qui genitus est? Quomodo ergo nos dicitis, dicite mihi, quomodo ergo nos dicitis quia equales sunt pater et filius? Dicis et filius? Hoc cum videatur quia homo qui generat filium, minor est filius, et pater quare est homo sapuerit, etiam tempora in quibus. Ubi non sunt tempora, quibus etates? Ubi non sunt etates, quomodo maior est pater, minor est filius? Ambo temporales sunt. Ille crescat quia ille senescit. Nam pater in eum homo pater per annum ut dixi non genuit minorem ex proprietate, minorem secundum patrem etate. Vis nosse qui per annum non genuit minorem ex proprietate? Puer enim primus vel crescendo perveniat, crescat et patri eius equalis. Tu autem si dicis minorem deum filium natum ad magnitudinem patris sui, tu autem si dicis minorem, dic filium natum ad magnitudinem patris sui ut crescendo perveniat, ut magnum crescat et ad sui patris magnitudinem. Homine meliore conditione natus est quam filius dei. Iam ergo filius hominis natus ex homine pervenit ad magnitudinem patris sui; filius dei quomodo, quia ipse crescit et pervenit, aut remaneat minor et non sit? Expectat autem sic dicitur filio minoratus est ut remaneat ad salutem. Sic ergo dicis quia est ita divinis expectandus etatis accessu ad salutem. Sic ergo dicis quia non vis eiusdem substantie credere filium eius substantie. Sed quere hoc dicis, videlicet quia non vis eiusdem substantie esse filium et dic minorem. Attende, est pater postmo pueris confitetur ipsius esse substantiam. Est quidem que generat minor est secundum hominem homo est que est substantia eius homo est quidem que generat minor est. Dic et tu quod est pater hoc est filius secundum minorem etas dispar est equalis natura est. Dic et tu eiusdem substantie secundum minor est et pueros ad equale filius dei fac gradum. Dic eiusdem substantie secundum minor, non enim parum attendis, non parum appropinquas ad illam qua confitearis equale. Non enim parum attendis non parum appropinquas. Si eiusdem substantie confessus fueris secundum minor est, secundum non est eiusdem substantie hoc dicis. Si eiusdem substantie confessus fueris, secundum minor est. Ergo quia hoc dicis aurum et argentum, tale est quod dicis quale si homo ergo quia hoc dicis aurum et argentum. Ergo filius alterius generavit equum; alterius enim substantie homo est, alterius equus. Ergo filius alterius generaret equum, alterius enim substantie est quam pater: monstrum generavit pater. Quod enim creata id est mulier substantie est quam pater, monstrum generavit. Ut autem sit monstrum hoc est qui parit quod non est homo monstrum dicitur. Ut aut sit monstrum hoc est qui parit quod non est. Homo et homo, equus et equus, columba et columba nata est, quod est et qui genuit, id est homo et homo, equus et equus, passer et passer creaturis suis dedit ut hoc quod sunt generent. Ea passer et passer creaturis suis dedit ut hoc quod sunt, mortalibus terrenis donavit deus ut hoc quod sunt generent. Et putas quia hoc quod est ipse non potuit, ipse solus quod est an sola generet? Et putas quod hoc quod deus non potuit ipse, qui non habet initium temporis generaret filium, non hoc quippe est generaret degenere.

Audite quanta blasphemia sit dicere unicum dei filium alterius esse substantie.

pro sub sita e degener e. Si dicas alicui filio hois degener q̄ta
iniuria ē, et quo dicit filius hominis degener ut puta pr ipius fortis
ē ille timidus et ignauus. Cum tamen illum videt et vult corripe
attendens patrem ipius virum forte quid ei dicit porro valde dege-
ner. Quid ē degener. Fortis vir fuit pr tuus et tu timide cont̄e-
nisti. Ille cui dr viro degener ē na par ē, Quid ē na par ē
hoc ē q ē et pr ipius. Sed ille fortis ille ignauus, ille audax ille timidus
hoc ē q ē et pr ipius. Sz ille fortis ille ignauus
ty ho et ho, vnigo degener ē no na, Tu qui dicis vnicum filium
vnicum patris filium degenerem esse no ad dicendum qr no ē hoc q pr et
no ita natus degener. Sunt eis dicis Sz quatque ista blasphemia
quis sit, qualibet tamen oculis sic ista blasphemia vide possit
fugient esse et catholici fient. Sz quid dicam fratres no eis nasci
fugient esse et catholici fient. Sz quid dicam fratres no eis nascit
nunc. Sz per eis oremus ut det eis deus intellectum qr hec forte natis sunt
Quia hoc natis sit hoc acceperunt a parentibus suis q tenent proponunt
fiant quod non sit. ut possint suadere quod sit. hoc est fiant
heretici fiant quod non sit ut possint suadere quod sit. hoc est fiant
catholici ut possint suadere q hominibus sit ut non illis peccat dei
tanta attendat dei gratia putat enim qr patrem honoret per contumelia
filij. Quia illi dixeris blasphemas. vnde que blasphemo qr dicis
filium deo non hoc esse quod pr pr. Et ille immo tu blasphemas
filium deo non hoc esse quod pr pr. Et ille immo tu blasphemas
Quare qr equare vis pr filium, equare volo pr filium, nunquid ex...
neq gaudet pr quia illi equo filium vnicum gaudet. qr non inuidet,
Et deus qr vnico filio non inuidet. id hoc quod ipse est generauit.
Tu et filio facis iniuria et ipi pri. iniuria honore vis contumelia
facere filio. Certe enim non dicis non esse equalem filium ne iniuria
facis pri ipius. Ego ē dico omnino qr iniuria facis ambobus
Quomodo si dicas filio alicuius degenerem te. non eis similis pri
tuo degener. non hoc eis quod pr. audit id filius et irascit et dicit
Ego degener. taliter sum. audit id pr et plus irascitur. Iratus at
quid dicit. ergo ego filium degenerem genui. ergo si ad suum ad genuum
nostrum genui, Quia ecce tamen vni defere per alterius iniuria
ambobus facis iniuria filium offendis sed patrem non propicias,
cum de filij contumelia inhonoras patrem et filium offendis et
patrem, a quo fugis ad quem confugis nunquam nascente ē pre
fugis ad filium, quid est ad quem fugis quem degenerem fecisti
nunquam offenso filio curris ad patrem. dicit ē. ad quem fugis quem
degenerem genuisse dixisti. Sufficiat vobis hoc tenete. hoc
memorie commendate hoc in vestra fide conscribite. hoc at ut integratis
ad deum patrem et filium qui vnum sunt preces fundite. Rogemus

Sermo de lazaro quadriduano, ·:· Iohannis ·xi·

Licet omnibus virtutibus quibus tenebris di filius maiestate sua prodi- ·17·
turus impleuit mirari tamen homines valeat ut vis diffinire
non possit, excedit tamen omne miraculum quod Christus in lazarus fecit
tum non corpori reddit sanitatem ne debili languore viribus medela

ptinus verbo restituit. Nec denique reliquias adhuc anime possidenti vitam
rursus reddidit. Sed iam sepulto iam monumentis recondito iam le-
gittimis temporum spaciis assumpto inferis / quasi ab ipsa sede palle-
te destructa lege tartarea mancipium mortis redire ad superos
iussit. Et post continua stridentium vulnerum post profundas noctis ethe-
taliginesque vita ducenti quinimo distulisse forum distulisse colle-
go prvade et gaude pfer atque ut miraculum divine virtutis adcresceret
dum quinimo interrogantibus tristia loca penarum sedes que alta nocte
obscuras lazarus indicat diligenti narratione per ordinem
obscuras lazarus indicat diligenti narrate p ordinem
Dum quesiti longisque temporibus ignoratis. Venit tandem inferi pdito
venerentes iam pressant in multis curatoribus diurnitutes. Neque
cum lenia senserunt dona per lazarum que xpus implevit qui clandi
redunte gressibus gressibus cucurrerunt et accepto beneficio sanitatis
duo gratias retulerunt qui manci utrasque manus ad celum cum laudibus
levaverunt qui resoluta sunt muntis clausure linguarum post horrificam
vocis inarticulate mugitum iniculo nodate lingue disrupto
expere dunudu verba affatibilia protulerunt qui cecus recepit lumen
quem violentus dolor nube grassi humoris obscuras ab orbium
sede rapuerat et nocte funerate frontis expuerit dum totum re-
cepit visum resurrectione cecus meruit oculorum. Acceperunt hic quidem
oculos. alter accepit quod natura non dederat manus xpi formavit. Impo-
suit enim fidoti pulverem sputo conspersum ad tactum sacre manus opus
discipulina festinas lucifas gemmas orbibus formatis infixit
quod et natura non dederat xpi artifex perintegravit. Hec omnia cuncti sub
miraculo dum fiebat. Quibus enim pertinus sacro nominari cogar
tum omnia damp membrorum non mediante pigmentis nec arte
nec remediis sed sola tamen videbat sermonis imperio restituta. Pura
tum hec ad xpi potentiam putabantur ut amicus xpi lazarus moveretur quecio
xpi inite iste restituit ut imitaret iam et inite ordine mereret
ut rursus homo semel nasci et bis mori disceret ut condicionem mortis
nova resurrectionis lege turbaret. Invadit itaque lazarum pernicies
invicta languoris et fornaces febribus anhelum corpus exurens
inusitati hominis robur cottidie edacis incendium consumebat
Jacebat visceribus anhelis exestuans crebrisque singultibus
corpus expulsum ingestura de summo domo animam corpus permittebat
Non amici non consilia non fomenta non artis magistro remedia
Omnia enim que pro salute data fuerant in
perniciem funerum vertebantur. Languor enim iste non aliquo remedio sed sola morte
fuerat finiendus et mors ipsa per resurrectionem xpi vincenda. Ad-
erant autem due sorores languentis et casum dolentes inercis egrotantis
lectulo ingerit inhebat. fovebat non iacentem talibus frequenter al-
loquiis paciencie ingeminat sustine fortiter domina noli desperacione corrumpi
Dum enim languorem istum fortiter tolleras cum suspiriis cum fovis re-
mittit me sicut credimus forsitan et sanaberis. Sed quis nobis o maria
et martha pro germano tantus dolor exurit quam iugibus suspiriis optatis

mortuu fore, sicut omniu potius vota p[ro] tedio immutate p[ro]tami eventa
languoris. augmenta febriu quitte et ut in exundante lingua
tempestatis morbi sevientis citius impingat optate s[alu]tis. Cum
ut lazarus aug[eri] ingemiscat tanto affectu languore et mortuus
fuit ut recipiet sanitatem. Urebat enim egrotum febris assidua
edax flamma penetralia vapor desiccabat intrinsecus questionabantur
corporis dolor totusque hos senciens morborum omnibus premitur ut a corporis
vinculis anima resolvatur. Vicit tandem suum corporis egritudo et ca-
minus febrium extremo demortuo de sede corporis animam compulit. Cum
ergo. Sedebat maria et martha germane mestissime. Laniabatur
vultus, urgebat genas, spargebat crines solos cum ululatibus ast
pulsabat, et tum incumbentes funeri amplexe quod corpus exanime
manu figentes oscula sepius hec dicebat potantis miseri lectum votatem nunc
nunc mori, si nulla vos fecisse xpm absentem. Sunt omnis cumque simone
medico desiderata contigisset, sive quod languentem adiuvit contigerit
non te frigidi corporis sopore oppressum non spoliatum lucem viderem
primo illo putent non est febris accedit nec madet dolor nec egredo
vastavit. Tanta cum illis omnipotens et mortuus resurgens si
venerit. Procedit interea funus longo ordine cum fratribus obsequiis de-
coratum, sepulcris infertur, absconditur cavato saxo luctuosis quod
vocibus conclamatur. Venit inde ad bethaniam xpus clausum mortis
domina post destructura. Occurrunt lacrimose sorores funus hominis
contestantes dominum auxilium requirebat. Erat enim insitus amor
lazari cunctis sororum eius quodam delectacio apud deum de fructibus amoris
sui pignus intuens deponentes in vestibus dum hec videbant
Sed interrogat de lacrimis de quibus scirent quod contigit ei ex illa re
voce optat audire lazarus inquit quem diligebas mortuus est.
O invidia o infidelitas contenendo ... ad hec posito in sepulcro laza-
rus amicus tuus mortuus. Si amicus moritur quod patiatur inimicus
parum est si non est solis super se iuncti, certe tuum dilectum insidiis rapue-
runt, lazarus inquit quem diligebas mortuus est. Exclusit humanitatis
consuetudine et necessitas illa mortalitatis. Amicus deus plus debuit
vivere sed mortuus. Deus non iam xpus antecedens in lacrimas mulieres
que iugibus suspiriis optabat mortuum fore. Ad mausoleum la-
zari una cum discipulis suis ut pluribus turbis accelerat. Iam enim in-
cavatum saxum ... dierum transit ut iacebat. Iam flumescentium mem-
brorum tetrimus fetor prohibebat accessum, iam integrantibus orbibus
tabi situ marcescentes residebant oculi. Iam deficiebat narium
molitudo iam rictus oris dentibus nudatis horrebat. Iam
nudata cute laxa tympibus cibori sedes tegmine attenuato
pallescentes, capillis subinde rarescentibus apparebat. Iam maria
et martha sorores lazari quem xpus frequenter resuscitasse mor-
tuos viderat fratrem suum posse resuscitari penitus non credebat
Ibi non est xpus probatus est deus ibi tum fit gratum ausa nec est ipsa fides
optare, et commotus spiritu dixit ubi posuistis eum. Notum locum sepulti

Mausoleum.

Aug. de verbis apli s. 33. Xus flebat lazarum illud mortuum quem ipse suscitaturus erat ... quod ... peccando ... petrus ... dubitans mors ... quia ... est mors ... tempus quam ... mors ... destructa ... mors temporis ... est ... alia ... quod ... dilexisti.

ignorare credi debuerat sed fide ipsi apostoli approbare volebat. Venit igitur ad monumentum in quo lazarus dormiebat, et non tamquam mortuum sed tamquam sanum tamquam vivum tamquam audientem patrem de sepulcro potius evocavit. Lazare inquit prodi foras. Ideo dicitur nominatim ne omnes mortui cogerentur exire. Clamat tamen ad monumentum turbabatur se infernus expectat audientia. Clamat tamen ad monumentum turbabat se infernum expectat audientia. Ne inquirunt et nos omnes mortui quidebat sua nomina vocatur. Ne inquirunt et nos omnes mortui quid ... sua nomina vocatur patebat infernus subito vna ... sonus suscitabat. Ubicunque vox christi ... lazare veni foras. Non dilatio ulla retinet nox ... resurgentem non tardat reditus anime non impediunt vincula sepulture. Involutus linteis nodis quibus linceis vinctus ad nocte sepulture. Involutus linteis ... surgit ambulat currit. Et ne quid quisquam ... cito egredi surgit ambulat currit. Et ne quid quisquam ... resurgenti putibus ... agit gratias redemptori. Dicere dicet resurgenti ... qui credit in me non credit in me sed in illum qui eum misit.

Ideo ubi dominus ait. Qui credit in me non credit in me sed in illum qui me misit.

Hoc admonuit dominus cum eius legeretur. Quod qui credit in eum non credit in eum sed in illum qui eum misit. Missum esse ad nos salvatorem mundi in illum qui eum misit. Quod christus ipse predicat christus hoc est corpus christi fides verissima tenet. Quod christus ipse predicat hoc est corpus christi fides ... in toto orbe diffusum. In celo enim ille erat et sentienti in terra persecutori dicebat. Quid me persequeris. Ubi dominus sic expressit et hoc se totum dicebat. Quid me persequeris. Ubi dominus sic expressit quia quemadmodum ille in nobis est hic esset in nobis. Sic totus crescit quia quemadmodum ille in nobis est hic esse in nobis. Sic totus crescit quia ... ipse qui caput est nostrum sic et nobis in illo sumus. Hec facta compago in ... ipse qui caput est nostrum salvator est corporis sui. Predicat quoque christus corpus caput suum. Et iste mundus nos odit sicut ab ipso dominus audivimus. Non ... cum apostolis hec dicebat. Pauci quia odissent eos mundus. Et quia gaudere debebant cum eis detrahent homines et dicent omnia mala adversus eos ... Non eis solis dixit sed eos quia propter hec merces eorum maior est in celis. Non eis solis dixit ... dominus cum hec dixit sed universo corpori suo dixit omnibus membris quecunque ... non mirum quia odit eum in corpore eius membrorum eius esse noluit. Non mirum quia odit eum mundus. Corporis autem eius sacramentum multi accipiunt, sed non omnes qui accipiunt sacramentum habituri sunt apud eum locum promissum membris eius. Pene sacramentum quidem omnes corpus eius dicunt quia omnes in pascuis eius simul pascunt. Sed venturus est qui dividat et alios ponat ad dexteram alios ad sinistram. Et utrisque pars dextra est. Domine domine quia te vidimus et non ministravimus tibi et ... per utrasque ministravimus tibi. Domine quando te vidimus et ministravimus tibi. Per utrasque dextera est. Venite benedicti patris mei percipite regnum quod nobis paratum est ab origine mundi. Aliud dicit: Ite in ignem eternum qui paratus est dyabolo et angelis eius. Non ergo solos inimicos nostros deputare debemus ... qui cum bona consilia ... nostra ... sumus. Non solos eos inimicos nostros putare debemus qui aperte foris sunt. Multo enim peiores sunt qui videntur et foris sunt. Clamat enim mundus et isto mali sunt et quidem sunt qui videntur et foris sunt. Clamat ... de nobis ea senciunt que ipsi diligunt et tamquam mundi qui presentia ... quia nos in terra miseros ... videt nobis. Ibi nos felices putant. Ubi nos periclitamur felicitatem ... non ... noverunt quia non gustaverunt. Et ideo quia nos temporalis mundus arridet magis est periculum quo ornatum nostrum. Restat ut quia ista distinguere gaudia non noverunt

Unde hortamur caritatem vestram quam maxime quia nos videmus frequenter quemadmodum ille
qui propositum altius habet, id est ipso corpore vel ex eius nomine non multum nimis
excelsiorem locum tenet, persequitur hanc constantiam que a deo donata est.
Nam et ipsa malis et invidis morsibus et suspicionibus venit. Ad hoc tamen
ut mordeat probetur. Sic enim in ipsius alibi commendetur professione laudes
quamquam hominum desistimus reprehensionibus hominum. Causis suis dicas casto
esse te unusquisque suspicatur forsitan impudicum et reprehendit et mordet et
libenter in tuis detractionibus immoratur. Malivola quippe anima magis
dulcius sapit quod pessime suspicatur. Tu autem si propter laudes hu-
manas continentiam suscipere voluisti reprehensionibus humanis defecisti
et totum quod exposuerat perdidisti. Porro autem si nostri dicas cum apostolo
Gloria mea est testimonium conscientie mee, non solum reprehensionibus mercedem
non minuit sed et facit ampliorem. Tu tamen ora pro illo ne tua mercede mo-
riatur. Nam et hinc probamus fratres carissimi quia si non haberemus inimicos non esset
pro quibus oraremus ex precepto domini nostri dicentis: Diligite inimicos
vestros et orate pro eis qui vos oderunt. Unde probamus vel carissimi mei,
rogamus ut ipsi hoc facere valeamus. Sed nullum inimicum, nullum reprehensorem
nullum detractorem nullum maledicum experiemur, videtur ergo quod et mali-
tiosi sunt nobis in fornace quodam artificis summus hic est mundus. Si
aurum es non simul ardes, si aurum es palea tua est malus. Si autem
tu palea es simul eis fumus. Uniusquisque ergo ut novit fratres carissimi corde
vel excellentiam melius esse. Non sola est quam qualis vita laudatur et habet in
corpore vel locum summum. Sicut enim in modo corporis non caput sola habet locum
que excellentius collocata est sic secundum est facie superior cetera parte
occupat. Sed nisi pedes portaret quantumvis sublime est terra
iaceret. Unde et apostolus: Et que inhonesta sunt nostra magis vestiuntur
Deus temperat corpus ut non esset scissure in corpore. Nonnumquam
autem melius est quam qualis habet vitam. Sic melius est se in fideles
sunt si futurum sciunt vel sperant vel expectant, si signum vel portentum
sic nonnumquam quod horrere defacerent vos nomina quam meliores esse
vos indicat quamvis prius est. Sed quantum vos illi honorat tantum et vos
mutua honorificentia eis prestare debetis. Sic enim et vobis castitas
timete ne perdatis eam. Unde per superbia aliter perit castitas casta si
adultera fuerit aliter perit si superbus fiat. Et audeo dicere quam qualem
agentes vitam si tenet humilitatem. Superbis castis meliores sunt
Considerate enim castitas virginum ducendo psalmum attendite. Nunquid enim
iudicio dei obviandum adulterium est et fornicatio, neque homo facit quod
non habet carnem. Sola enim superbia et invidia mittit in ignem eternum.
Summus ergo dei cum subrepsit superbia quantocius ibi est et invidia. Non potest
superbus esse non invidus. Invidia filia est superbie sed ista mater est suboles
necesse est castitatis ubi fuerit conatus parat. Ut autem non sit in vobis hoc co-
gitate. Persecutoribus tempore non sola legimus fuisse condonatam virginitatem
sed et virginitatem mulierum, et forte quia non dubitatur aliquas tunc de conti-
nentibus defecerunt, et multi de quanto propugnant atque vicerunt. Unde

Humilitas

non sunt, sicut dicit apostolus omnibus membris, quod alter alterum existimantes superiorem et
et honorem invicem mutuo prevenientes. Hoc enim si cogitetis, non citius aperit vos
magnum. Magis enim cogitare debetis quid vobis desit quam quod vobis
adsit. Quod habes, cave ne perdas; quod nondum habes, supplica ut habeas.
Inquiris si minor es, cogitando quantum es non inquantum sis maior.
Si enim cogitas quantum processisti, altitudinem time tumoris. Si vero cogi-
tas quantum est adhuc deesse ingemiscis, et cum ingemiscis curaveris
humilis fieris, tucior ambulabis, non precipitaberis, non inflaberis.

Caritas. Sola est enim utinam possint omnes de una caritate cogitare.
Caritas que vincit omnia, et sine qua nichil valent omnia, et quocumque fuerit
trahit ad se omnia. Ipsa est que non emulatur. Quaeris tamen? Attende
quod sequitur: Non inflatur. Prior est in viciis superbia, ut dixi, recipiam. Deinde
invidia. Non enim invidia peperit superbiam, sed superbia peperit invidiam.
Non enim invidet nisi amor excellencie. Amor excellencie superbia vocatur.
Cum ergo in ordine prior sit superbia, sequitur autem invidia, apostolus in laudibus
caritatis noluit dicere prius non inflatur et postea non emulatur, sed prius
dixit non emulatur, postea non inflatur. Quare hoc? Quia cum dixisset non
emulatur, quasi quesituros causam, tamquam quare non emulatur, subdidit non
inflatur. Quasi si inflaretur, emularetur; si ergo non emulatur, non inflatur.
Scientia autem, apostolus
hoc in nobis terreat, et anima subdatur, quia non inflatur. Scientia, ait apostolus,
inflat. Quid ergo? Scientiam fugere debetis et electuri estis nichil scire potius
quam inflari? Ut quid vobis loquimur, si melior est ignorantia quam scientia?
Quid nobiscum disputamus? Ut quid ista distinguimus? Ut quid quod nostis
ut quod non nostis, infirmus scientia tamen, quia scientia inflat? Ergo
amonemus, quod non nostis in firmum scientia tamen quia inflat. Ergo
Amate scientiam, sed anteponite caritatem. Scientia si sola sit, inflat. Quia vero
caritas edificat, scientiam non permittit inflari. Ibi ergo inflat scientia ubi
caritas non edificat. Ubi autem edificat, solidata est, non est ibi inflatio,
ubi petra est fundamentum. Quanto autem elacio temptat, ut ipse homo
et tantus ille apostolus apposuit, dicens datum sibi stimulum carnis, angelum sathane,
ne a quo colaphizaretur. Qui colaphizatur, caput eius tunditur ne
extollatur in altum. Ait enim: In magnitudine
revelacionum mearum ne extollar, datus est mihi stimulus carnis mee,
angelus sathane qui me colaphizet. Propter quod ter dominum rogavi
ut auferret eum a me, et dixit michi: Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus in
infirmitate perficitur. Petit eger ut quod ad salutem apposuit medicus
auferatur; medicus dicit non mordet sed sanat
tu dicis tolle quia mordet; medicus dicit non tollo quia sanat. Tu ad
medicum convenisti sanari, ad molestiam non pertinet. Non ergo exau-
divit dominus Paulum ad voluntatem, quia exaudivit ad sanitatem. Non est
magnum exaudiri ad voluntatem; non est magnum, ne putetis mag-
num esse hoc. Quisque pro magno exauditur quod quis orat quando in quo ex-
audiatur. Non habeatis pro magno exaudiri ad utilitatem, ad voluntatem exaudiri
demones exauditi sunt, et ad porcos quos petierant ire permissi sunt.

Exauditur ad utilitatem melius est quam ad voluntatem

Ad voluntatem et pro tempore corporis diabolus exauditus est a quo petitus Job temp-
tandus non est negatus ut esset ille probatus ille confusus. Ad voluntatem et
israelite exauditi sunt et tamen adhuc cibus erat in ore eorum nosti que
secuti sunt. Nolite ergo pro magno habere ad voluntatem exaudiri. Aliquando
deus iratus dat quod petis et deus propicius negat quod petis. Cum vero
ea que deus laudat que deus precipit que deus in futuro seculo promittit
ab illo petuntur, securi petite et intrepide instantissime precibus orationibus ut
sumatis. Illa enim propicio deo conceduntur, non irato; sed nimia largiuntur
quando ad obsit, quemadmodum potest medicus nocivum non egroto. Sint ergo conti-
nentes humiles si sunt superbi. Non sibi promittant superbi regnum dei. Ex-
cellenciorem locum que ducat continencia, sed qui se exaltat humiliabitur.
Quid quaeris celsiorem locum appetitu celsitudinis qui potes apprehe-
ndere in te custodiendo humilitatem. Si extollis te deus deicit te; si tu deicis te
deus elevat te. Sententia domini est; nichil addi ad hanc detrahi potest. Vnde eo quod
continentes homines plerumque superbiunt ut non solum quibuscumque hominibus
sed et parentibus ingrati sunt et adversus parentes extollantur. Quare quia illi
genuerunt isti nuptias contempserunt. Vnde ingrati essent quod nuptias
contempsissent ubi illi genuissent. Si melior filius est patre suo coniugato quia
ipse non duxit uxorem et melior est filia matre sua maritata quia ipsa
non quesivit virum. Si superbior nullo modo melior; si melior sine dubi-
tatione humilior. Omnis te invenio meliorem interroga animam tuam
si videas te inflatorem. Vbi inflatio inanita est diabolus mane invenit
inanitum facere molitur. Denique fratres mei audeo dicere superbis continentibus
expedit cadere in eo ipso in quo se extollunt humilientur. Quid enim
prodest cui inest continencia sed dominatur superbia. Contempsit unde natus est
hostem appetit unde cecidit diabolus. Nuptias contempsisti bonum fecisti
ad melius elegisti sed noli superbire. De nuptiis homo natus est
de superbia angeli ceciderunt. Sed gloria bona considerare me-
liorem es patre tuo qui nuptias contempsisti; etenim melior virginal-
itas quam pudicicia coniugalis. Ista duo si inter se comparentur melius esse
quam quid quis dubitat. Sed adde alia duo superbia et humilitatem istis
duobus interrogo vos et de hiis videretis quid est melius superbia an
humilitas. Respondetis humilitas. Iunge illa virginali sancte superbia non
non solum fit in virginitate sua sed non remaneat nec in mente tua. Si
enim tu tenueris superbiam et tua nunc superbia, cum comparabo vos iam
dubito simul dum intendam meliorem te inveniam. Nobis maritata cum
intendo non dubito preferre humilem mulierem virgini superbe. Et quo pre-
ferre videte quod preferebam illa quod comparabam. Bonum pudicicia
coniugalis est melior integritas virginalis. Duo bona comparabam non malum
et bonum sed bonum et melius distinguebam. Porro autem duo illa cum po-
sueris superbia et humilitatem numquid possumus dicere bonum est superbia sed melior
est humilitas. Sed quid dicimus superbia malum humilitas bonum et si superbia
magnum malum humilitas magnum bonum. Si ergo horum duorum unum est
malum et alterum bonum magis malum ad magnitudinem boni fit totum malum.

Superbis continentibus expedit cadere.

Iugii bonum ad meritis tue melius bonum et sit magnum bonum. Maiorem locum
habebit mater in regno celorum quam maritata est quam filia que virgo est. Maio-
rem enim locum filia virgo, meliorem locum mater maritata. ambe tamen in celo.
Si vero mater tua fuerit humilis, tu superba, illa habebit qualemcumque locum,
tu autem nullum locum. Qui ibi non habuit locum vide cuius quam inde cecidit,
stantem quem deiecit, inde cecidit. diabolus stantem deiecit hominem,
Deiecit statum. sed Christus descendens erexit iacentem. Unde te erexit?
dominus tuus deusque attende, humilitate erexit. factus obediens ad mor-
tem humiliavit semetipsum. princeps tuus humilis, tu superbus? caput
humile et membrum superbum? Absit. Non vult esse de corpore capitis humi-
lis qui amat superbiam. Si autem finis videat ubi erit, ego nolo di-
cere ne amplius videar terruisse. Immo utinam terruerim et ad ege-
ri. Utinam quisque fuerat ut quesito fuerat non sit ultius. Utinam
verba ista infundendo et non infundimini. totum suspendendum est de
misericordia dei, quia qui terret contristat, qui contristat consolatur. sed qui
consolatus est emendatur. De eo ubi ait dominus Ego sum

Via veritas et vita

[T]errent nos dominice lectiones. Ne superbia ve-
l desperatione frangamur, et rursus terret. Tenenda autem via media unam viam tanquam me-
tilem. Tenenda autem via media, difficile esset nobis
sinistram desperationibus et dexteram presumptionibus difficile esset nobis
nisi Christus diceret: Ego sum via. ego sum inquit via et veritas et vita. tamquam
diceret: Qua ambulas? ego sum via. Quo venis? ego sum veritas. Ubi
manebis? ego sum vita. Securi ergo ambulemus in via, sed
insidias inimici timeamus. Inimicus non audet insidiari in
via, quia Christus est via. sed iuxta viam plane non desinit. Unde in psalmo dicitur
Iuxta semitam scandalum posuerunt mihi. Et alia scriptura: Memento quia
in medio laqueorum ingrederis. Isti laquei inter quos ingredimur non sunt in
via, sed iuxta viam. Quid formidas, quid metuis, si in via ambu-
labis? tunc time si deserueris viam. Ideo enim permittitur inimicus ponere iuxta
viam laqueos, ne securitate exultationis via deseratur et in insidias
incidatur. Via Christus humilis est, et veritas et vita Christus excelsus et deus.
Si ambulabis in humili, pervenies ad excelsum. Si infirmus humilem
non aspernaris, in excelso fortissimus permanebis. Que enim causa
humilitatis Christi nisi infirmitas tua? Valde enim et irremediabiliter te
obsidebat infirmitas, et hec res fecit ut veniret ad te tantus me-
dicus. Si enim sic egrotares et tu posses ire ad medicum
poterat tolerari ipsa infirmitas. Sed quia tu ire non potuisti
ad eum, ille venit ad te. Venit docens humilitatem. Per quam redeamus,
quia superbia nos redire non sinebat ad vitam, et ipsa fecerat
nos a vita recedere. Exaltatum enim humanum cor a deo ipso deum
et negligens in ipsa sanitate precepta salutaria, decidit anima in infir-
mitatem. Discat audire infirma illud quod contempsit incolumis.
audiat ut resurgat quod sprevit ut caderet. Audiat tandem
experimento edocta quod precepto docta noluit obtinere. Docuit

eum cum miseria sua quam fecit negligentie felicitas. Heu quid male sit
a domino fornicari de se presumendo, quam bonum sit adherere domino spe
humile sentiendo. Recedens enim ab illo simplici et singulari bono in
istas multitudines voluptatum et in amore seculi corruptiones quas
terrenas attendere hoc est fornicari a domino. Hinc clamatur: Facies for-
nicarie facta est tibi et impudorata es tu. Videamus quid abhominatoris
consilium. Non enim sic increpat ut insultet, sed ad confusionem
vult perducere prius pectora ut sanet. Exclamat scriptura vehementer
nec palpat adulando quos vult reparare sanando. Adulte-
ra nescitis quia amicus huius mundi inimicus dei constituitur. Amor
mundi adulterat animam. Amor fabricatoris mundi castificat
animam. Sed quid de corruptione erubuerit ad amplexus illos
castos redire concupiscit. Confundatur ut videat qui se iactabat
ne videret. Superbia ergo impediebat mentem ne videretur. Quasi ad increpat
non facit peccatum, sed aliter peccatum quod nolebat anima videre ponitur ei ante ocu-
los et quod post dorsum hoc erubescebat. Ad faciem illi admonetur:
Vide tecum te qui vides stipulam in oculo fratris tui, trabem autem in
oculo tuo non vides. Revocatur ad se anima que ibat a se sicut
a se ierat sic a domino suo. Sicut enim respexerat se quia placuerat
sibi et quia potestatis amatrix sua fierat, recessit ab illo et non remansit
in se, id est a se pellitur et a se excluditur et in exteriora prolabitur. Amat
mundum, amat temporalia, amat terrena, que si seipsam amaret
neglecto a quo facta est iam minus esset, iam deficeret amando quod minus est.
Minus est enim ipsa quam deus et longe minus tanto quam minus est tanto minus
est res facta quam factor. Ergo amandus est deus per amorem etiam sic si fieri potest
nos ipsos obliviscamur. Quid ergo est iste transitus? Oblita est anima
seipsam sed amando mundum. Nunc obliviscatur se sed amando arti-
ficem mundi. Pulsa ergo a se quodammodo perdidit se. Et quia nec facta
sua novit videre iustificat iniquitates suas, offertur et superbit in
petulantia, in luxuria, in honoribus, in potestatibus, in divitiis, in pompa vanitatis.
Arguitur, corripitur, ostenditur sibi, displicet et confitetur feditatem. Desi-
derat pulchritudinem, et que ibat effusa redit confusa. Quia illa
nunc orat quod dicitur: Imple facies eorum ignominia. Imple inquit
facies eorum ignominia et querent nomen tuum domine. Videat eos
quorum facies implevit ignominia erubescebat. Vide quemadmodum
amet eos quos vult querere nomen dei. Amat tamen an odit tamen
an et odit et amat. Ymmo et odit et amat. Odit tua, amat te.
Quid est odit tua, amat te? Id est odit quod fecisti, amat quod fecit.
Que sunt enim tua nisi peccata? Et quid es tu nisi quod fecit deus? Negli-
gis quod factus es, diligis quod fecisti. Amas extra te opera tua, ne-
gligis in te opus dei. Agito laboris multo et a tempore processibus multo an-
dis. Spe ambulans et non redires. Audi potius monentem et dicentem:
Convertimini ad me et convertar ad vos. Non enim deus avertitur et convertitur
et avertitur. Manens corrumpis, mutando non corrumperis, quia tu te avertisti.

Tu ab illo fecisti casum, non ille a te fecit occasum. Ergo audi dicentem:
Convertimini ad me et convertar ad vos. Hoc est enim convertar ad vos
quia convertimini ad me. Fugientis dorsa persequitur, qui faciem videntibus il-
luminat. Quo enim fugies a Deo fugiens? quo fugies? Fugies ab
illo qui nullo loco continetur, et nusquam absens est? qui conversum
liberat, punit aversum. Quem habes iudicem fugies? huc prevenientem habeto ve-
dicens. Tumescat autem superbia et ipso tumore per angustum redire
non potest. Clamat ille qui factus est via: Intrate per angustam portam.
Conatur ingredi, impedit tumor. Tumidum enim vexat angustia.
Vexatus autem amplius tumescit; amplius tumens quomodo intrabit? ergo detu-
mescat, si cupit ingredi. Unde autem detumescat? accipiat humilitatis
medicamentum. Bibat contra tumorem poculum amarum sed salubre; bibat
poculum humilitatis. Quid se artat? Non structura moles, non magnitudo sed tumida.
Magnitudo enim soliditatem habet, tumor inflationem. Non est magnus tumidus.
videatur, detumescat ut magnus sit, ut solidus, et cum quo ista desiderat
non de statu pompae ruinam labeatur corruptibilium quae gloriae. Audiat
eum ipsum qui dixit: Intrate per angustam portam, dicentem: Ego sum via. Cum
enim quaereres tumidus qua intrabo, veni. Ego sum via: per me intra, non ad p-
me ambulabis, ut intres per ianuam. Nam sicut dixi, ego sum via,
ita ego sum ianua. Quid quaeris qua redeas? quo redeas? quomodo intres?
Ne alicubi erres, ipse est omnia tibi. Breviter ergo dicat: humilis esto,
mitis esto. Audiamus quam aptissime dicentem, videamus quid sit via,
quae sit via, quo sit via, quod nobis venit. Ecce forte avaritia omnia
nobis possidere. Omnia inquit tradita sunt a patre meo mihi. Fortasse
Deum quis est? Christo post tradita nunquam in. Audi apostolum dicentem. Audi ut
dixi iam dudum, ne desperatione frangaris. Audi quo amatus es
turpis, foedus, antequam esset in te quod amari dignum esset. Amatus es
prius, ut dignus fieres quod amaveris. Etenim Christus sicut ait apostolus
pro impiis est mortuus. Aut forte impius amari merebatur? Quaero, cum
merebatur impius? Damnationem unde? Christus tamen pro impiis mortuus est. Ecce
quid est positum est impio quod sonat, quod positum est impio? est pro impiis
mortuus est. Desiderabas autem omnia possidere? Noli per avaritiam perire. Te
hoc quaere. Si emisti quae sieris possidebis. Tenebis enim per quem facta sunt
omnia, et cum ipso omnia possidebis. Item de eodem.
Inexercitatum sum ex lege? Audisti quod ait dominus Ihesus: Ego
sum via, veritas et vita. Veritatem et vitam omnis homo cupit, et viam
non omnis homo invenit. Deum esse quandam vitam aeternam, immutabilem,
intelligibilem, intelligentem, sapientem, sapientes facientem, nonnulli et
huius saeculi philosophi viderunt veritatem fixam, stabilem, indeclinabilem,
ubi sunt omnes rationes rerum omnium creaturarum; viderunt quidem sed de longinquo;
viderunt sed in errore positi. Et ideo ad tam magnam et ineffabilem et

beatifica possessione quia pervenire non invenerunt. Ita quid viderunt et
ipsi quantum videri ab homine potest creatorem per creaturam, factorem per fac-
turam, fabricatorem mundi per mundum. Paulus apostolus testis est, cui mentiri
dum credere debetis. Ait enim cum de talibus loqueretur: Revelatur ira dei de Fo. 1.
celo super omnem impietatem. Ista sicut recognoscitis pauli apostoli
verba sunt. Revelatur ira dei de celo super omnem impietatem et iniusticiam
hominum qui veritatem in iniquitate detinent. Numquid dixit eos non detinere
veritatem? Sed veritatem in iniquitate detinent. Occurrebat autem ut
diceretur eis: Unde illi impii veritatem detinent? Numquid deus ad quemquam
eorum locutus est? Numquid legem acceperunt sicut israelita populus per moy-
sen? Unde ergo detinent veritatem vel in ipsa iniquitate? Audite quod se-
quitur, et ostendit: Quia quod notum est dei manifestum est in illis. Deus
enim illis manifestavit. Manifestavit quibus legem non dedit? Audi quomodo
manifestavit. Invisibilia enim eius per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur.
Interroga mundum, ornatum celi, fulgorem dispositionemque syderum, solem
diei sufficientem, lunam noctis solacium. Interroga terram fructificantem
herbis et lignis, animalibus plenam, homine exornatam. Interroga
mare quantis et qualibus natatilibus plenum. Interroga aera quantis volati-
libus vigeat. Interroga omnia et vide si non sensu suo tamquam tibi respondent.
Deus nos fecit. Hec et philosophi nobiles quesierunt, et ex arte artifi-
cem cognoverunt. Quid ergo? Quare revelatur ira dei super ipsam impietatem
que veritatem in iniquitate detinent? Veniat, ostendat quomodo. Iam enim dixit
quomodo cognoverunt: invisibilia eius dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur,
Sempiterna quoque eius virtus et divinitas, ut sint inexcusabiles. Quia cum
cognovissent deum, non sicut deum glorificaverunt aut gratias egerunt,
sed evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor
eorum. Apostoli verba sunt non mea. Et obscuratum est cor eorum. Dicentes
se enim esse sapientes stulti facti sunt. Quod enim invenerunt superbia per-
diderunt. Dicentes se esse sapientes, id est donum dei sibi tribuentes, stulti
facti sunt. Unde probatur stultitia ipsorum? Unde apostolus sicut ostendisti
nobis unde potuerunt pervenire ad cognitionem dei, quia invisibilia eius per
ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Iam nunc ostende quomodo dicentes se esse
sapientes stulti facti sunt. Audi: quia immutaverunt, ait, gloriam incorruptibilis
dei in similitudinem ymaginis corruptibilis hominis et volucrum et quadru-
pedum et serpentium. Figuras enim istorum animalium deos pagani
fecerunt. Invenisti deum et colis ydolum. Invenisti veritatem et ipsam
veritatem in iniusticia detines. Et quod per dei opera cognovisti, per opera
hominis perdis. Totum considerasti celum terram maria elementorum que omnium or-
dine collegisti. Istud non vis attendere quia mundus opus est dei, ydo-
lum opus est fabri. Si faber ydolo sic det sensum, dabit et cor ab ipso
ydolo faber adoraretur. Quomodo enim homo faber tuus deus est, sic homo
ydoli faber est. Quomodo ergo deus tuus qui te fecit, quibus est deus faber
qui illum fecit. Quomodo deus ydoli. Ergo si ydolum cor haberet, non fabrum adoraret.

qui illuxerit. Ecce in qua iretur non tenuerunt ad possessionem
quam viderunt via perducente non venerunt. Propter autem quia ipse est apud
patrem veritas et vita verbum deus de quo dictum est Vita erat lux hominum
ideo ipse est apud patrem veritas et vita verbum dei et non habebamus
qua iremus ad veritatem filius dei qui semper in patre veritas et vita est
assumendo hominem factus est via. Ambula per hominem et pervenis ad
deum. Per ipsum vadis ad ipsum vadis. Noli querere qua ad illum venias
preter ipsum. Si enim via esse noluisset erraremus semper. Factus est ergo
via est qua venias. Non tibi dico quere viam: ipsa via ad te venit;
Surge et ambula. Ambula moribus non pedibus. Multi enim
bene ambulant pedibus et male ambulant moribus. Aliquando enim ipsi
bene ambulantes preter viam currunt. Invenies quippe homines
bene viventes et non christianos. Bene currunt sed in via non currunt. Quanto
plus currunt plus errant quia a via recedunt. Si autem tales homines
perveniant ad viam et teneant viam, o quanta securitas est quia et bene
ambulant et non errant. Si autem non tenent viam quantumlibet bene am-
bulant, heu quam dolendi sunt. Melius est enim in via claudicare quam preter
viam fortiter ambulare. Hec satis sint caritati vestre. //

Ubi dominus ait: Verba que ego loquor vobis a meipso non loquor.

Audite animis propitiis mentibus dilectissimi loquentibus quod
nobis sed ipso docente qui non recedit a nobis. Dominus dicit quod
modo cum legeretur audistis: Verba que loquor vobis a meipso non
loquor; pater autem in me manens ipse facit opera. Ergo et verba opera sunt.
plane certa sunt. Nam profecto qui proximum loquendo edificat bonum
boni operis operator. Sed quid est A meipso non loquor nisi A meipso non
sum qui loquor. Ei quippe tribuit quicquid facit de quo est ipse qui facit.
Pater enim deus non est de aliquo; filius autem deus patri equalis sed de
patre deus. Ideo ille deus sed non de deo et lumen sed non de lumine; iste vero
deus de deo lumen de lumine. Nam in his duabus sententiis una qua dictum est
Non a meipso loquor; alia qua dictum est Pater autem in me manens ipse facit
opera. Singulas tenentes diversi nobis adversantur heretici qui non
ex una parte sed in contraria conantes a via veritatis exorbitant. Arria-
ni quippe dicunt: Ecce inequalis est patri filius, non a seipso loquitur.
Dicunt sabelliani id est patripassiani: Ecce quia pater ipse est et filius;
quid est enim pater in me manens ipse facit opera nisi in me maneo ego
qui facio? Contraria dicitis sed non eo modo sicut et falsum. Contrarium vero
sed sicut inter se duo falsa. Contraria errando in diversa; istis in medio est
via quam reliquistis. Inter vos ipsos longiore intervallo separati
estis quam ab ipsa via cuius desertores estis. Vos hinc vos autem
illinc huc venite; alter ad alterum transire nolite, sed hinc atque
illinc ad nos veniendo invicem vos invenite. Sabelliani agnos-
cite quod pretermittitis, Arriani quod subditis, et in via nobis-
cum ambulatis. Est enim quod invicem ex nobis alter alteri annunti-
utique dicatis. Audi sabelliane nec usque a domino ipse est pater quod filius cum ariano

integre assignat patri. Claudi arrianae usque ad quod filius equalis est patri ut sa-
bellianus eundem esse dicat et patrem. tu adde quod tollis, tu adimple
quod minuis et nobiscum ambo consistitis quia nec tu tollis nec tu mi-
nuis eum, quia et alius est a patre ut evitat sabellianum, et equalis patri ut
evitat arrianum. utrosque enim clamat. Ego et pater unum sumus, quia alius
unum audiat arrianus, quod alius sumus audiat sabellianus. et
nec illi equalem, nec illi alium negando sint vani. Si ergo quia
dixit, Verba que ego loquor vobis a meipso non loquor, propterea
putatur esse patris potestate ut non quod ipse velit faciat. Audiatur quod
dixit, Sicut pater suscitat mortuos et vivificat. Sic et filius quos
vult vivificat. Item si quia dixit, pater in me manens facit opera ipse, propterea
putatur non aliquid esse pater aliquid ipse. Audiatur quod dixit, Quecumque
pater facit. hec filius similiter facit. Et intelligatur non bis unus sed duo unum,
unum quia sic est equalis alter alteri ut tamen alter ex altero. non loquitur a se-
ipso quia non est a seipso. non pater in illo manens facit opera ipse quia per quem
et in quo facit non nisi ab ipso. Denique adiungit et dicit Non creditis quia ego
in patre et pater in me est. Alioquin propter ipsa opera credite. Ante solus
philippus arguebatur. Nunc autem non eum ibi solum fuisse qui esset
arguendus ostenditur. // Pacem meam do vobis pacem relinquo 20
vobis
D ominus ihesus fratres karissimi, pacem meam do vobis pacem meam
relinquo vobis. De pace dominus pius que pax sint quod vi-
deamus. Est pax serenitas mentis, tranquillitas animi, simpli-
citas cordis, amoris vinculum, consortium caritatis. hec est que simul-
tates tollit, bella compescit, comprimit iras, superbos calcat,
humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placi-
ta. non querit alienum nec deputat suum. docet amare que odisse
non novit, nescit extolli, nescit inflari. hanc ergo qui accipit
teneat, qui perdidit repetat, qui amisit exquirat, quoniam qui
eam non fuerit invectus abdicatur a patre, exheredatur a filio, nichilo-
minus a spiritu sancto alienus efficitur. Respondit omnimodo oblatum qui dare
legis contempsit. Domino nec poterit ad hereditatem domini pervenire qui
testamentum noluerit observare. Non potest concordiam habere cum christo qui
discors voluerit esse cum christiano. Contumacie ergo crimen est quod
meretur contemptus quod preceptum nolle quod imperat declinare.
Quod enim scelere cum discordia parare quod simultates amas quod
auctor placare non potuit, quos extrahis inimicicias in prothoplastum
dum sponsos exercit mestificat dum homini invidet ipse prosternitur
Dum adam cupit decipere ipse prius privatur angelatur. Quare autem contra caritate
amplecteris parare discordie auctor. De similitudine operum pare-
re ipsius esse cognoscere. // Ubi dominus ait discipulis suis Non 21
turbetur cor vestrum neque formidet // ad discipulos suos Non turbe-
A ccepimus verba domini fratres dicentis cor vestrum neque formidet.
Audistis quia ego dixi vobis quia vado et venio ad vos. Si
diligeretis me gauderetis utique quia vado ad patrem quia pater
maior me est. Hinc ergo turbari et formidare poterat cor illorum quod
abibat ab eis quamvis venturus ad eos ne forsitan gregem lupus

in intervallo invaderet pastoris absentiam, sed a quibus homo abscedebat, deus non
relinquebat, quia idem homo ipse Christus homo et deus. Ergo et ibat per id quod erat homo
et manebat per id quod erat deus. Ibat per id quod uno loco erat, ma-
nebat per id quod ubique erat. Cur itaque turbaretur et formidaret cor
quando sic deserebat oculos ut non desereret cor, quamvis deus et qui nullo
continetur loco discedebat ab eorum cordibus qui eum relinquunt mo-
ribus non pedibus, et venit ad illos qui convertuntur ad eum non facie sed fide
et accedunt ad eum mente non carne. Ut autem intelligerent secundum id quod homo erat
eum dixisse Vado et venio ad vos, adiecit atque ait: Si diligeretis
me gauderetis utique quia vado ad patrem quia pater maior me est. Per quod ergo
filius non est equalis patri, per hoc erat iturus ad patrem, a quo et venturus est vi-
vos iudicaturus ac mortuos. Per id autem in quo est equalis gignenti unigenitus,
numquam recedit a patre sed cum illo est ubique per divinitatem quam nullus continet
locus. Qui enim in forma dei esset sicut apostolus loquitur non rapinam arbitratus est
esse se equalem deo. Quomodo enim rapina posset esse natura quod erat usurpa-
sed nata. Semetipsum exinanivit formam servi accipiens. Non ergo amit-
tens illam sed accipiens istam, eo modo se exinaniens quo hic minor
apparebat quam apud patrem manebat. Forma quippe servi accessit non
forma dei recessit; hec est assumpta non illa consumpta. Propter hanc dicit pater maior
me est, propter illam autem Ego et pater unum sumus. Hic attendat arrianus et
hac attendendo sit sanus ne contendendo remaneat insanus. Hec est enim
forma servi in qua dei filius minor est non patre solo sed et spiritu sancto, nec id tantum,
sed et seipso, quia idem ipse in forma dei maior est seipso. Neque enim homo Christus non dei
filius dei, quod et sola caro eius in sepulcro meruit appellari. Nam quid a-
confitemur cum dicimus credere nos in unigenitum filium dei qui sub Pon-
tio Pilato crucifixus est et sepultus? quid enim sepultum est nisi caro sine anima?
atque per hoc cum credimus in dei filium qui sepultus est, profecto filium dei dicimus
et carnem que sola sepulta est. Ipse est Christus dei filius equalis patri in forma
dei, qui semetipsum exinanivit non formam dei amittens sed formam
servi accipiens. Maior et minor seipso, quia maior est forma dei que amissa non est,
minor servi que accepta est. Quid itaque mirum vel quid indignum si secundum
hanc servi formam loquens ait idem ipse dei filius Ego et pater unum sumus.
Unum sunt enim secundum id quod deus erat verbum, et maior est pater secundum id quod verbum
caro factum est. Dicant et arriani et eunomiani negare non possunt secundum
hanc formam servi puer Christus et parentibus suis minor erat, quando parvus maioribus,
sicut scriptum est, subditus erat. Quid hic, heretice? cum Christus sit deus et homo lo-
quitur ut homo, et calumniaris deo. Ille in se commendat humanam, tu in illo
audes deformare divinam. Infidelis, ingrate, ideo tu minuis eum
qui fecit te, quia dicit ipse qui factus est propter te. Equalis enim patri filius per quem
factus est homo, ut minor esset patre factus est homo. Quod nisi fieret quid esset homo?
Dicat plane dominus et magister noster: Si diligeretis me gauderetis utique
quia vado ad patrem quia pater maior me est. Cum discipulis audiamus
verba doctoris, non cum alienis sequamur astutiam deceptoris. Agnos-
camus geminam substantiam Christi, divinam scilicet qua equalis est patri, humanam qua
maior est pater. Utrumque autem simul non duo sed unus est Christus, ne sit quaternitas
non trinitas deus. Sicut enim unus est homo anima rationalis et caro, sic unus est Christus deus et homo.

Ac per hoc christus est deus et anima rationalis et caro. Christum in hiis omnibus, christum in singulis confitemur.
Quis ergo per quem factus est mundus? Christus ihesus sed in forma dei. Quis est
sub poncio pilato crucifixus? Christus ihesus sed in forma servi. Item de singulis
quibus homo constat. Quis non est derelictus in inferno? Christus ihesus sed in anima sola.
Quis resurrecturus triduo iacuit in sepulcro? Christus ihesus sed in carne sola.
Dicitur ergo et in hiis singulis christus; verum hec omnia non duo vel tres sed unus
est christus. Ideo ergo dixit: Si diligeretis me gauderetis utique quia vado ad pa-
trem. Quia nature humane gratulandum est eo quod assumpta est a verbo unigenito
ut immortalis constitueretur in celo atque ita fieret terra sublimis ut in-
corruptibilis pulvis sederet ad dexteram patris. Hoc enim modo se iturum
dixit ad patrem. Nam profecto ad illum ibat qui cum illo erat. Sed hoc
erat ire ad eum atque recedere a nobis, mutare atque immortale facere
quod mortale suscepit ex nobis et levare in celum quod fuit in terra
pro nobis. Quis non hinc gaudeat qui sic diligit christum ut et suam
naturam iam immortalem gratuletur in christo atque ad se sperat futurum esse per christum.
Obiciunt nobis arriani creaturam dei filium asserentes, quod est quod
Salomon ad hec ex persona domini consentit et dicit: Dominus creavit me in
principio viarum suarum in opera sua, ante seculum fundavit me, in inicio priusquam
terram faceret, priusquam produceret fontes aquarum, priusquam montes
stabilirentur, ante omnes colles genuit me. Quibus cum videmus
multi quidem doctissimi viri hec ex persona illius sapiencie dei asse-
ruerunt quam Salomon ad iudicandum regendumque populum acceperat.
Sed quia nos non potuimus hec a nobis ex persona domini exigitis
nos velud ignaros reluctantes in quo venitur, itaque auxilio vobis carenti ubi
non reluctantes supra diximus sequimur primo quidem et supra diximus. Liceat utique
duas substancias naturas esse fatemur, divinitatis
personam in christo credimus, duas substancias
scilicet et humanitatis assumptricis et assumpte creatricis et creaturae, que tamen
non sunt confuse sed unite atque in una eademque persona inseparabiles
substancie proprietates manentes. Utriusque substancie proprietates
in sua essentia aptanda sunt, infirmitati humanitas quae tanta est. Sicut non vel
mirabilia divinitati quod creavit. In tantum enim hec duo unum erunt persone
atque coniuncte ut idem christus deus et homo alias res agat alloquatur
humanas, alias non divinas sicut enim quod dormivit in navi et
quod esurivit et quod quinque milia hominum
quod imperat ventis et mari
de duobus piscibus et quinque panibus saturavit, postremo quod
mortuus et quod lazarum quadriduanum ac divina iubeat a mor-
tuis resurgere. Ex quo intelligi non debes si propter de humilitate sua
dixit: Dominus creavit me in inicio viarum suarum in opera sua, quia subse-
quens dominus quod divinitati congruebat post premisso oportet dicens: Ante seculum
fundavit me, in inicio priusquam terram faceret et priusquam abyssos faceret
priusquam produceret fontes aquarum, priusquam montes stabilirentur,
ante omnes colles genuit me. Hoc est dicens: creavit me deus inicium
viarum atque operum eius pro ceteris demonstravit sed ante seculum, ante inicium,
antequam celum et terram et tempora sicut genuit me. Hoc est: sine tempore et
sine inicio se a patre genitum demonstravit. Nam et totum breviter conplectens

xpc filius dei deus et homo secundum divinitatem ante tempora sine initio inenarrabiliter
a patre genitus sicut ysaias dicit Generacionem eius quis enarrabit
Novissimo autem tempore secundum humanitatem creatus est. Adveniens enim divinitati
uterus virginis marie aucte illa que in paradyso adam de limo formavit
carnem sibi ex substancia ipsius marie fabricavit quam pro salute mea
suscipiens et has coadunans natus est deus et homo. Generationem matheus
enarrat dicens. xpi autem generatio sic erat. Item solent adversum
nos huiusmodi venenatum componere sylogismum dicens. Si coeternum patri
creditis filium dicite quos deus esset genitus est, an deus non esset. Si deum
esset. Duo ergo ingeniti dii fuerunt et prior unus alterum generavit.
Aut sicut vos ita permittitis deus non esset genitus est erit utique patre
posterior. Ad quam venimus nos non aliud agendum est nisi ut tam graviter
hereticorum malicie ex epistolis apostoli resistamus quis facile sap
sclarius eludetur. Deum ergo nobis incorporata suppius obiciunt dicimus
nobis. Sicut solum patrem semper et sine initio ingenitum novimus. Ita
filium semper et sine initio ex patre genitum confitemur. Nec alia aliqua causa est quam
divisionem faciat personarum nisi quod hic ingenitus est et ille genitus
i. hic pater est et ille filius quia pater semper pater unigeniti filius quia ut diximus
non est genitus sed ipse genuit et filius semper filius unigeniti patris quia non genitus
sed genitus est. Una de re non aliquis qui apostolum percipere non invocavit
qui prudens eunomii arrii que malicia expectavit verum inisibilem
invisibilem et inenarrabilem et incomprehensibilem venientem potuit
verbi ipsa permisit explanare conatus est. Ergo cum scriberet ad he-
breos de filio dicit Qui cum sit splendor glorie et figura substancie eius
videamus ergo quid tale est quod filium splendorem nominavit. Splen-
dorem enim nisi fallor non dicimus nisi aut solis aut lune aut ignis
etiam lucis. Ergo est ergo unde quod tam in sanimus ut apostolum putemus inex-
timabilem illam divinitatis speciem soli aut igni assimilasse. Absit.
Sed ut ex hoc intelligamus quia sicut splendor ex substancia sol nascitur
Ita et filium ex substancia patris genitum. Et sicut non est sol aut ignis
prior splendore suo sed ex illo nascitur sed ex quo sol aut ignis prius
sit, simul et cum eo splendor eius apparuit. Nec dici potest splendor
sole vel igne posterior cum tamen ut diximus ex ipso nascitur. Si ergo in
creaturis aliquid invenitur quod et nascitur et posterius non sit a genitore
suo. Cur hec heretica creatori deo suo posse deesse credebant etiam pot et hoc verum
alia similitudine. Sicut splendor ex sole natus replet orbem
creaturarum et tamen a genitore suo non abscedit aliquando nec recedit. Ita et
filius ex patre genitus ubique deus sit et in patre semper permanet. Et sicut
substancialis splendor in sole est et sol in splendore. Ita substancialis pater in filio
et filius in patre est. Et sicut sol et splendor una substancia deus sit non tamen
una persona quia nec solem splendorem esse nec splendorem dicimus solem quia sicut
quod genuit splendorem, splendor non natus ex sole est. Ita et pater et filius esse sit

Hebreos 1

Splendor

Sol

unius essentie natus est unigenitus patri, sicut iam superius ad plenum monstravimus.
Et sicut sol per splendorem et calefacit et illuminat et siccat et solvit et
excandidat et denigrat et omnia que ei a deo mutata sunt operatur,
ita et patrem per unigenitum filium suum omnia legimus fuisse operatum.
Creatum inquiunt esse filium a parente genitum. Ad quod breviter
verum deum esse. Si creatus est, utique servus est, quia omne creatum conditum est ut
creatorem deserviat. Et si servus est filius, quomodo in forma dei constitutus formam
servi accepit? Servus enim formam servi accipere non potest. Item dicunt
adversum hec igitur omnibus solito verum deum esse.
Nona esse deum filium sed creatum, et ideo non colendus est, cum dicat non ut
creatura deus non est filius sed creatus, nec colendus est. Quod non ut
deus adorandus, dicente apostolo: Et coluerunt et servierunt creature
potius quam creatori, qui est benedictus in secula. Et ad Galathas: Sed
tunc ignorantes deum hiis qui natura non sunt dii serviebatis. Sed hoc
replicabunt et dicent: Quid dicitis, quia creatura esse non ne-
gas simul cum divinitate adorabis atque eum non minus quam divinitati desinis.
Ego dominum carne ymo potius in Christo humanitatem adoro, quia
divinitate suscepta atque deitati unita est, ut non alium atque alium
sed unum eundemque deum et hominem dei filium esse confitear. Denique si
hominem separaveris a deo, ut Photinus et Paulus Samosatenus,
illi ego numquam credo nec servio, velut si quis manum ad purpura
ad dyadema regale iacens inveniat. Numquid ea contulit
adorare? Cum vero ea rex fuerit indutus, periculum mortis incurrit
adorare. Cum vero ea rex fuerit indutus quis contempserit? Ita et in Christo domino
si ea simul cum rege adorare quis contempserit. Ita et in Christo domino
humanitatem non solam adorandam sed divinitati sue unitam unum deum filium
deum unum et hominem unum, si quis adorare contempserit, eterne mortis
penam patietur. Ego sum vitis, vos estis sarmenta. Pater autem meus agricola est.

Desto carissimi parvo tempore. Audistis qui operatur in vinea
consonantem similitudinem. Est enim modo tempus vindemie temporalis. Est autem et spiritualis
vindemie, ubi deus gaudet ad fructum vinee sue. Colimus
enim deum et colit nos deus. Sed non sic deum colimus ut nos colit. Nos
enim colimus eum adorando, non arando. Ille
meliores facit. Colimus enim eum adorando. Quod vero nos colit tamquam
agricola agrum, quod ergo nos colit, me-
liores nos reddidit, quia et agricola agrum colendo facit meliorem.
Cultura ipsius est in nobis
et ipsum fructum in nobis querit, ut eum colamus. Cultura ipsius est in nobis,
quando cessat ille verbo suo extirpare mala semina de cordibus
nostris, aperire cor nostrum tamquam aratro sermonis, plantare semina
preceptorum, exspectare fructum pietatis. Cum enim ista cultura sic
accipimus in corde nostro ut eum bene colamus, non existimus ingrati
agricole nostro, sed fructum reddimus quo gaudeat, et fructus noster non illum
ditiorem facit sed nos beatiores. Ecce audite quia sicut deus colit
nos deus. Namque nos colimus deum non operis, ut plus nobis det.
Enim homo homo hominem colit, quia homines colunt deum, quando deus colit homines.

qui expavescit auditor qui audit: quia non in usu hominum ut dicatur quod deus
colit homines, sed quod deus colit homines. Debemus ergo probare vobis quod et deus
colit homines ne forte putemur verbum indisciplinatum dixisse et
aliquis in corde suo disputet quod nos et nescientes quod diximus reprehendat
nos. Hoc ergo constitutum est nobis demonstrare quod et deus colit nos, sed iam
dixi sicut agrum ut meliores nos faciat. Dominus dicit in ewangelio Ego
sum vitis vos estis sarmenta, pater meus agricola. Quid facit agricola
Interrogate vos qui agricole estis, quid facit agricola, puto quod agrum
colit. Si ergo pater deus agricola est habet agrum et colit agrum suum et expec-
tat inde fructum. Denique plantavit vineam sicut dicit ipse dominus et
et locavit eam agricolis qui redderent ei fructum temporibus propriis. Et misit
ad eos servos suos ut mercedem acciperent de vinee. Illi autem contumeliis
affecerunt eos aliquos et occiderunt et fructum suum reddere contempserunt
Misit alios et etiam passi sunt. Et dixit in parabola ille cultor agri sui
et plantator et locator vinee sue: Mittam unicum filium meum forte
vel ipsum verebuntur. Et misit inquit et filium suum. Dixerunt illi apud se
ipsos: hic est heres, venite et occidamus eum et nostra erit hereditas. Et occiderunt
eum et proiecerunt extra vineam. Cum venerit dominus vinee quid faciet illis
malis colonis. Responsum est: malos male perdet et vineam suam locabit
aliis agricolis qui reddant ei fructum tempore suo. Plantata est vinea cum
lege data in cordibus iudeorum. Missi sunt prophete querentes fructum
bonam vitam eorum, prophete ab eis contumeliis affecti et occisi sunt. Missus
est et Christus unicus filius patrisfamilias et ipsum occiderunt heredem et ideo perdiderunt
hereditatem. In contrarium eis vertit malum consilium, ut possiderent occiderunt
et quia occiderunt perdiderunt. Et modo audistis similitudinem ex ewangelio sancto a
·Lxx· Simile est regnum celorum patrifamilias qui exiit conducere operarios
in vineam suam. Exiit mane et quos invenit conduxit et placitum est cum
eis mercede denarium. Exiit ad horam tertiam invenit alios et adduxit
ad opus vinee. Et sexta hora fecit hoc. Et hora nona hoc fecit. Exiit
et hora undecima ad finem diei prope invenit quosdam otiosos stantes et
ait illis: Quid hic facitis? quare non operamini in vineam? Responderunt Quia
nemo nos conduxit. Venite inquit et vos et quod iustum fuerit
dabo vobis mercedem denarium. Placuit istis quod una hora erant
operaturi qui non audent sperare denarium sed tamen se accepturos
aliquid gratulabantur adducti sunt et ipsi ad unam horam. Finito die
iussit omnibus reddi mercedem a novissimis usque ad primos.
Inde cepit reddere ab eis qui hora undecima venerunt iussit dare denarium.
Illi qui prima hora venerunt videntes eos accepisse denarium quem cum
ipsis placuerat, speraverunt se plus accepturos. Ventum est et ad
ipsos et accipientes denarium murmuraverunt adversus patremfamilias dicentes
Ecce nos qui sustinuimus ardorem diei et estum equasti et pares
fecisti illis qui una hora in vinea operati sunt. Et ait patrifamilias iustissimum
iudicium reddens uni eorum: Sodalis non tibi feci iniuriam hoc est non te frau-
davi. quod placuit reddidi tibi, fraudem enim non feci quia quod pactus sum reddidi

huic nolo reddere sed donare. Non licet mihi facere de meo quod volo.
An oculus tuus nequam est quia ego bonus sum? Si alicui tollerem alienum
recte reprehenderer quia fraudator et negator alieni; cum non debitum
reddo et cui volo et dono, numquid cui debebam me potes reprehendere
et cui donavi debes amplius gaudere. Non erat quod videret et equati sunt
omnes et facti sunt novissimi primi et primi novissimi, quia tunc acce-
perunt et primi et novissimi. Quomodo est quod a novissimis cepit reddere.
Nonne omnes legimus simul accepturi sunt? Legimus enim in alio
loco evangelii quia dicturus est eis quos ponet ad dexteram: Venite
benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab initio mundi.
Si ergo omnes simul accepturi sunt, quomodo hic intelligimus priores acce-
pisse illos qui undecima operati sunt, et posteriores illos qui prima? Si po-
tuero sic dicam, ut pertineat ad intellectum vestrum, Deo gratias. Illi enim debetis
agere gratias qui vobis per nos erogat. Non enim de nostro erogamus.
Si interrogetis de duobus ubi gratia cumulatius prior accepit, qui post unam horam
accepit, an qui post duodecimam? Omnis homo videt quia prior
accepit qui post unam horam accepit quam qui post duodecimam. Sic
quamvis una hora omnes acceperint, tamen quia alii acceperunt post
unam horam, alii acceperunt post duodecim horas, illi dicuntur priores
accepisse qui post modicum temporis acceperunt. Primi iusti sicut Abel,
sicut Noe, quasi prima hora vocati felicitatem resurrectionis nobiscum accepturi
sunt. Alii iusti post illos Abraham, Ysaac et Iacob et quicumque erant
sed circa eos quasi tercia hora vocati felicitatem resurrectionis nobiscum accepturi sunt.
Alii iusti Moyses et Aaron et quicumque cum illis tamquam hora sexta vocati
felicitatem resurrectionis nobiscum accepturi sunt. Post eos prophete sancti tamquam nona hora
vocati eandem felicitatem nobiscum accepturi sunt. In fine seculi omnes christiani
tamquam undecima hora vocati felicitatem illam resurrectionis cum illis accepturi sunt.
Omnes simul accepturi sunt. Sed videte illos primos post quantum temporis
accipiunt. Si ergo illi primi post multum tempus, nos post modicum tempus, quamvis
simul accipiamus, priores videmur accepisse quia merces nostra non tar-
dantur. Erimus ergo in illa mercede omnes equales, tamquam primi novissimi
et novissimi primi, quia denarius est vita eterna et vita eterna omnes
equales erunt. Quamvis enim meritorum diversitate fulgebit alius magis,
alius minus, quod tamen ad vitam eternam pertinet equalis erit omnibus.
Non enim alteri erit longior, alteri brevior, quod pariter sempiternum est.
Quod non habet finem nec tibi habebit nec mihi. Alio modo ibi erit castitas co-
niugalis, alio modo ibi erit virginitas, alio fructus boni operis, alia corona passionis.
Illud alio modo et aliud alio modo, tamen quantum pertinet ad vivere eternum non plus
vivit iste quam ille. Pariter enim sine fine vivunt, tamen in sua claritate
vivat. Et est denarius quia vita eterna est. Non murmuret ergo qui post multum
tempus accepit contra eum qui post modicum tempus accepit. Illi redditur, illi donatur,
utrisque tamen una res donatur. Est et ista vita similis ad ut excepta ...
solutione similitudinis hic quamvis intelligatur. Prima hora vocati Abel et ipsius seculi iusti, tercia
Abraham et ipsius seculi iusti, sexta Moyses et Aaron et ipsius seculi iusti, nona

1. Abel
2. Noe
3. Abraham
4. Moyses
5. prophete
6. christiani

prophete et ipsi quasi sexti vel noni temporis fine scilicet denarium omnes acceperunt. Ista so-
lutio est similitudinis. Sed in hac vita incipit adulti hec similitudo. Tamquam
enim prima hora vocantur qui recentes ab utero matris incipiunt esse christiani.
Tertia pueri, qui sexta iuvenes, qui nona vergentes in senium, qui undecima omnino
decrepiti. Unum tamen vite eterne denarium omnes accepturi. Sed atten- 1
dite et intelligite fratres mei ne quisque differat venire ad vineam
quia securus est quia quandoque venerit ipsum denarium accepturus est.
Securus est quidem quia ipse denarium illi promittitur sed differre non iubetur. Nunquid
enim et illi qui missi sunt ad vineam conducti quando ad illos exierat paterfamilias
ut conduceret quos invenit hora tertia et conduxit, velut ergo dixerunt illi ex-
specta. Non illuc imus nisi hora sexta. Aut quos invenit hora sexta dixerunt non
imus nisi hora nona. Aut quos hora nona invenit dixerunt non imus nisi undecima.
Omnibus enim tunc de largiturus est. Quare nos amplius fatigamur? Quid est
daturus sit et quid facturus sit penes ipsum consilium est. Tu qui vocaris
veni. Merces enim equalis cunctis promittitur. Sed ipsa hora operandi magna
questio est. Si enim illi ubi ergo qui vocati sunt hora sexta in hac etate corporis con-
stituti ubi iuveniles anni fervent sicut ipsa hora sexta fervet sed di-
cerent illi iuvenes vocati expecta. Audivimus enim in evangelio quia omnes
unam mercedem accepturi sunt. Cum senes facti fuerimus hora undecima veniemus
tamen accepturi quod et laboraverunt. Responderetur eis et diceretur: Laborare non
vis qui nescis utrum vivas usque ad senectutem necessariis? Sexta hora vocaris
veni. Paterfamilias quidem undecima venienti denarium promisit sed
utrum vivas usque ad septimam nemo promisit. Non dico usque
ad duodecimam sed usque ad septimam. Quare ergo differs vocantem te
certus de mercede incertus de die? Vide ne forte quod ille est daturus est
promittendo tu tibi auferas differendo. Si hoc recte dicitur de infantibus
tamquam ad horam primam pertinentibus, si recte dicitur de pueris tamquam ad horam
tertiam pertinentibus, si recte de iuvenibus tamquam in hora sexte fla-
grantia constitutis, quanto magis recte decrepitis dicitur: Ecce hora iam undecima
est et adhuc stas? Veni piger. Ecce an forte non exiit ad te vo-
candum paterfamilias super vocandum? Si non exiit, quare est quod loquimur?
Nempe nos servi de familia eius sumus, conducere operarios missi
sumus. Eia. Quare stas? Finisti tempus annorum tuorum. Festina ad denarium.
Hoc enim exire paterfamilias innotescere. Qui enim in domo est in abscon-
dito est, non videtur ab eis qui foris sunt. Tunc autem exiit de domo vi-
ab eis qui foris sunt. Christus quando non intelligitur et non agnoscitur in secreto est.
Quando autem agnoscitur exiit conducere. Ex occulto enim processit ad
notitiam. Notus est Christus ubique predicatur, glorificatur, omnia quecumque sunt
sub celo clamant. Fuit irrisus quodam modo et reprehensus in Iudeis,
visus est humilis, contemptus est. Occultabat enim maiestatem, preemptam
habebat infirmitatem. Contemptum est in eo quod presumptum erat, non agnitum
quod occultum erat. Si enim cognovissent, nunquam dominum glorie cruci-
fixissent. Nunquid adhuc contemptibilis est sedens in celo, sic contemptus est cum
penderet in ligno? Agitaverunt caput qui eum crucifixerunt et ante crucem con-
stantes et tamquam ad fructum sue sevitie pervenientes insultantes dicebant:
Si filius Dei est descendat de cruce. Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere.

Descendat de cruce et credimus in eum. Non descendebat quia latebat. Multo
enim facilius poterat de cruce descendere qui potuit de sepulchro resurgere.
Ad manum informatorum demonstrabat patientiam, differebat potentiam
et non est agnitus. Non enim expectat tunc conductor operarios. Non expectat
non innotescat. Tertio die resurrexit, demonstravit se discipulis, ascendit in
celum et misit spiritum sanctum quinquagesimo die post ascensionem. Missus spiritus
sanctus implevit omnes qui fuerunt in uno conclavi cetum centum viginti hominum.
Impleti illi spiritu sancto ceperunt loqui linguis omnium gentium. Expressa est
vocatio [?] expressit ille conductor. Cepit enim per unitatem omnibus innotescere.
Nam tunc et unus accepto spiritu sancto et unus loquebatur omnium gentium
linguis. Modo autem in ecclesia ipsa, ipsa unitas tamquam unus loquitur omnium gentium
linguis. Ad quam linguam religio christiana non pervenit? Ad quos
fines non pertendit? Iam non est qui se abscondat a calore eius.
Adhuc sit mora ab eo qui stat in foro [?]. Manifestum est ergo fratres mei
omnes manifestum est. Currite ergo, estote quia dominus noster Ihesus Christus qui quis
se committit ad fidem ipsius animam suam vel superflua vel nequissima
omnia illi preterita dimittuntur, et omnino tamquam donatus fuit cum illo ta-
bule nove [?] prius omnia dimittitur. Nemo sit sollicitus quia ad eum no-
vissimus [?] dimittatur. Sed iterum nemo presumens sit securus. Ista enim duo occidunt animas:
vel desperatio aut perversa spes. De his duabus malis pauca audite.
Nam sicut liberat bona spes vera spes, ita decipit perversa spes. Primo
attendite quemadmodum decipiat desperatio. Sunt homines qui cum
cogitare ceperint mala que fecerunt non sibi putant ignosci posse.
Et dum non putant posse sibi ignosci, dant animam perire desperatione,
pereunt dicendo in cogitationibus suis: Iam nulla nobis spes est. Nam tanta
illa que commisimus donari nobis aut ignosci non potest. Quare ergo non satis-
facimus cupiditatibus nostris? Impleamus saltem presentis temporis voluptate,
quia nulla premia in futuro videmus. Faciamus quicquid libet etsi non licet,
ut habeamus suavitatem vel temporalem, quia percipere non audimur eterna. Talia
dicentes desperando pereunt, sive antequam omnino credant, sive iam christiani
et aliqua peccata et scelera male vivendo prolapsi. Procedit ad eos dominus
[illegible] et tamquam desperantes et natantes circumdantes pulsat et clamat
in propheta Ezechiele: In quacumque die conversus fuerit homo a via sua pessima,
omnes iniquitates eius obliviscar. Hac voce audita a desperatione re-
vocantur et ab illa altissima et profunda vorragine qua submersi fuerant
emergunt. Sed his timendum est ne in alia voragine moriantur presu-
mendo, moriantur qui desperando mori non timuerunt. Mutant
enim cogitationes longe quidem diversas sed tamen periculosas, et rursus in-
cipiunt dicere in cordibus suis: In quacumque die conversus fuero, omnia mea
pessima, et dominus misericors sit, veraciter per prophetam promisit omnes iniquitates
meas obliviscetur. Quare hodie convertor et non cras, et hodierna die
et sicut hesterna sit, sit nequissima nostra, sit in flagitiorum [illegible]
volutetur in mortiferis delectationibus; cras convertar et finis erit. [illegible]
et cum veniet finis de iniquitatum mearum. Quid gaudes quia cras iniquitatum
tuarum erit finis? Sed si ante crastinum tuus erit finis? Ergo [?] quidem gau-
des quia propter iniquitates tuas quod est indulgentiam dominus promisit, sed crastinum
diem nemo tibi promisit, aut si forte promisit mathematicus, longe aliud est quam deus.

Duo sunt que occidunt animas:
Desperatio
Perversa spes

Ezech 18

Eccli [?] [illegible]
c. 10 [?]

Multos mathematici fefellerunt quia et sibi plerumque lucra promiserunt
et dampna invenerunt. Ergo et propter istos male sperantes procedit per fallacias
quemadmodum processit ad illos qui male desperaverunt et perierunt
desperando et revocavit eos in spe. Sic procedit et ad istos qui male
sperando nolunt perire et dicit eis per alium librum Ne tardes converti ad
dominum neque differas de die in diem. In quacumque die iniquus conversus fuerit a via
sua pessima omnes iniquitates eius oblivioni tradam. Et tulit eis desperatorum
quia iam dederunt animum suum perditioni. Dimo indulgentiam desperantibus.
Sic procedit et ad istos qui sperando et differendo nolunt perire et loquitur
ad eos et increpat eos. Ne tardes converti ad dominum neque differas de
die in diem. Subito enim veniet ira eius et in tempore vindicte disperdet te.
Ergo noli differre. Noli quod patet contra te claudere. Ecce indulgentie
dator aperit tibi hostium. Cur moraris? Gaudere debebas si aperiret aliquando
pulsanti. Non pulsasti, aperit, et foris remanebis. Ne ergo differas. De
misericordie operibus quodam loco scriptum est dicit Ne dixeris vade et revertere cras
ego dabo tibi cum possis continuo benefacere. Non enim scis quid generat sequenti dies.
Audisti preceptum non differendi. [illegible] et differendo te
es crudelis. Non debes differre panem datum quia et differens indulgentiam
acceptam. Sed misericordiam [illegible] ne differas misereri et ante tuum pla-
ces deo. Exhibe et ante tuum [illegible] non dico ut [illegible] sed [illegible]
pellas manum datis. Sed alii homines [illegible] plurimum notant tua a-
[illegible] offendere timent. Multum valet boni amici ad bonum et mali
amici ad malum. Ideo dominus ut pro salute [illegible] potentium amicitias
[illegible] noluit prius eligere senatores sed piscatores. Magna
artificis misericordia. Sciebat enim quia si eligeret senatores diceret senator
Dignitas mea electa est. Si eligeret divitem diceret dives Opulentia
mea electa est. Si prius eligeret imperatorem diceret imperator Potestas mea
electa est. Si eligeret prius oratorem diceret orator Eloquentia mea
electa est. Si eligeret philosophum diceret philosophus Sapientia mea electa est. Interim
magistri orant superbi isti multum tumet. Distat autem inter mag-
nitudinem et tumorem. Utrumque grande est sed non utrumque sanum est. Dif-
ferant ergo magistri isti superbi aliquo soliditate sanandi sunt. Da mihi magister
prius istum piscatorem. Veni tu pauper sequere me. Nichil habes nichil nosti
sequere me. Ydiota pauper sequere me. Non est quod in te expavescat
sed multum est quod in te impleatur. Tam largo fonti vas inane
admovendum est. Dimisit retia piscator et accepit gratiam piscato-
rum et factus est divinus orator. Ecce quod dominus de quo dicit apostolus Infirma
mundi elegit dominus ut confundat fortia et ignobilia mundi ele-
git deus et ea que non sunt tamquam ea que sunt ut ea que sunt evacuaret.
Denique legimus modo verba piscatorum et colla subdunt oratores.
Tollantur ergo de medio inanes ventus (?) tollantur de medio fumi qui
crescendo evanescunt. Propter propter salutem in tota tempora si quis in tempore
aliquo periculoso morbo corporis egrotaret ut esset in tempore peritissimi
medici amici egrotantis potentibus inimici quid dicerent amico suo.

Apostolus quare elegit simplices.

Noli eum adhiberet noluit, dicentes autem non meditate aio sed indecte
Nonne ille pro salute sua remouet amicorum potentum fabulas
et paucis diebus plus viuet cum illorum qualibet offensione pellendo
sui corporis morbum medicum illum quem peritissimum commendauat
adhibet. Egrotat humanum genus non morbis corporis sed peccatis.
Jacet toto terrarum orbe ab oriente usque in occidentem grandis
egrotus. Ad sanandum grandem egrotum descendit omnipotens medicus,
humiliauit se usque ad mortalem carnem tamquam usque ad lectum egrotantis.
Dat salutis precepta: contempnunt qui audiunt; liberantur. Contempni-
tur dicunt amici potentes sic noluit. Sicut nostri post eius gentes non im-
plet. Si nil esset non esset aliquis quem apud nos esset, prophas autem se non
mitteret. Nonne medicus impleuit quod ante predicatum est. Nonne probat medicus
iste artis sue potentiam promissa complendo. Nonne per totum mundum predicatur
curatur error et tritura mundi dominantur cupiditates. Nemo dicat
antea melior erat mundus quam modo, ex quo cepit iste medicus artem
suam exercere. Multa hic videmus horrenda. Noli mirari. Antequam ars
sua exercetur, multa hic videmus horrenda medicina indebant. Primo ita tu hec
tunc munda et sanguine sacro medicina videbatur. Primo ista tu hoc
videbis exsurgere vanas delicias. Veni ad medicum sanum et prece
non volueris. Curauit ergo fratres suos dum medicum agnoscimus non
non voluit. Curauit ergo fratres sine dubio tamquam litargicum autem
cum tamquam freneticum seuientes. Non ab eo tamquam litargici curantur.
Freneticus est qui non dormiendo perierunt, frenetici sunt quo
Multi enim seuiendo nimium dormiendo perierunt.
dormiendo insaniunt, litargici sunt qui nimium dormiendo pereunt.
Peius tales sunt homines quam medicum istum. Alii seuiendo in eum voluerunt et
curat
quamuis tamen in celo iam sedet, membra eius fideles in terra persequntur. Curat
et tales multi ex eis quasi ex inimicis facti sunt amici, ex persecuto-
ribus facti sunt predicatores. Tales et ipsos in de ab eo seruauit hoc erat, sanctos
facti sunt predicatores. Tales et ipsos iudei persequebantur, hoc erat sanctos
tamquam freneticos sanauit pro quibus in ligno pendens orauit. Dixit enim
Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Multi tamen eorum sedati
furoris tamquam frenesi oppressa cognouerunt Deum, cognouerunt Christum.
Post ascensionem misso Spiritu sancto quasi sunt ad eum quem crucifixerunt et
sacro credentes sanguinem eius biberunt quem seuiendo fuderunt.
Horum exempla persequebantur membra eius in ecclesia sedentis in celo Saulus.
Persequebatur sed iunctus in frenesi mente perdita morbo in uno dicit in una
nocte de celo clamabat: Saule, Saule quid me persequeris. Percussit
freneticum erexit sanum, occidit persecutorem, viuificauit predicatorem.
Etiam litargicos multi sanantur. Ipsis enim similes sunt qui non seuiunt ex-
nec maliciosi sunt aduersus Christianos sed tamen differendo languescunt.
Verbis sompnolentis in lucem oculos extendere pigrescunt et quod eos
excitare volunt molesti sunt. Recedite a me inquit languidus litar-
gicus, obsecro recedite a me. Quare? Dormire volo, sed morieris.
Vide. Ille amore sompni modicum volo viuere. Et caritas dicit volo
plerumque istum caritas affectum exhibet filius et preciaria morito
post paucos dies in antiqua etate finita, si litargicum videt et litargico

morbo p̄missum prius a medico agnoscit dicere et expectat proxi-
tum. Noli cum p̄mittere dormire sinis ut vivat. adē puer semi p̄l[illegible]at
uellicat pungit pre te molestus ē nec mori cito p̄mittit cito mori-
turum et si imperit ut aliquantos plures dies vivat cum decesserit successu-
rus. Quanto maiori caritate nos amicos nostros molesti ee debemus cum
quibus nō paucos in hoc mundo dies sed apud deum in eternum vivamus. amet
ergo nos et faciat quod audimus pro nobis et tolat quod tolerimus et nobis ut veri-
ficat quod speramus et nobis. In crastino Iohannis ubi ait dominus Ego ve[ritatem]
dico vobis Expedit vobis ut ego vadam.

Medicina est omnium animae vulnerum et una propiciatio pro delictis hominum
credere in Christum. Nec omnino quisquam mundari potest sive ab originali peccato
quod ex Adam traxit in quo omnes peccaverunt et filii ire naturaliter
facti sunt sive a peccatis que ipsi non resistendo carnali concupiscentie sed eam sequendo
et ei serviendo in flagiciis et facinoribus addiderunt nisi per fidem adiunctus
et compaginetur corpori eius qui sine ulla illecebra carnalis et morti-
fere delectationis conceptus est nec cui delictis in utero mater aluit et
peccatum non fecit nec inventus est dolus in ore eius. In eum quippe credentes filii
dei fiunt qui ex deo nascuntur per adoptionis gratiam que est in fide domi-
ni nostri Ihesu Christi. Quapropter merito idem dominus et salvator noster hoc unum
peccatum dicit de quo arguit mundum spiritus sanctus quia non credunt in eum. Ego
inquit veritatem dico. expedit vobis ut ego vadam. Si enim ego non abiero
paraclitus non veniet ad vos si autem abiero mittam eum ad vos et cum
venerit ille arguet mundum de peccato et de iusticia et de iudicio. de peccato
quidem quia non credunt in me. de iusticia quia ad patrem vado et iam non
videbitis me. De iudicio autem quia princeps huius mundi iam iudicatus est.
De hoc ergo uno peccato voluit mundum argui quod non credunt in eum videlicet quia in
eum credendo cuncta peccata solvuntur. hoc unum imputari voluit quo cetera
colligantur. et quia credendo nascuntur ex deo et filii dei fiunt. Dicit enim inquit
potestatem filios dei fieri credentibus in eum. Quisquis ergo credit in filium dei ita eum
adheret illi et fit in ipso per adoptionem filius et heres dei coheres autem Christi
tum non peccat. unde dicit Iohannes Omnis natus est ex deo non peccat. et hoc peccatum
unum mundus arguitur hoc est quod non credunt in eum. hoc peccato de quo idem dicit
Si non venissem peccatum non haberent. Nunquid enim alia innumerabilia peccata
non habebant. sed adventu eius hoc unum peccatum accessit non credentibus quo
cetera tenerentur. in credentibus autem quia hoc unum defuit factum est ut cuncta
dimitterentur credentibus. Hoc ob hoc apostolus paulus Omnes inquit peccaverunt
et egent gloria dei. ut qui crediderit in eum non confundatur. sicut scriptum est dicit
Accedite ad eum et illuminamini et vultus vestri non confundentur. Quisquis ergo ipse
gloria confunditur. Non enim sine peccatis invenietur. Ille itaque tamen non
confunditur qui in domino gloriatur. Omnes enim peccaverunt et egent gloria dei. Itaque
cum de iudeorum infidelitate loqueretur non ait // illorum peccavit
Nunquid peccatum illorum fidem dei evacuavit. Quod enim dicit Si
quidam illorum peccaverunt cuius ipse duplet. Omnes enim peccaverunt. Sed ait si quidam
illorum non crediderunt Nunquid incredulitas illorum fidem dei evacuavit.
Et ut hoc peccatum expressius demonstraret quo uno clauderentur adusque cetera
nisi per dei gratiam relaxarentur. de quo uno peccato per adventum spiritus sancti hoc est pro-

De peccato

// ceterum si quidam

Peccatum incredulitatis est maximum.

domini ipsius gratie quod fidelibus datur mundus arguitur. Dicit dominus de peccato
quidem quia non crediderunt in me. Non autem est mirum grande credentium et
beatitudo glosa. si Christum viderunt in resuscitato corpore humanis oculis apparentem
Spiritus ergo sanctus hoc magnum munus attulit creditur sicut cum que
carnalibus oculis non videntur a carnalibus cupiditatibus mente
sobria et spiritalibus desideriis ebria suspiravit. Unde ille discipulus qui
se dixerat non crediturum nisi cicatrices eius manu tetigisset. cum co-
rrecto corpore dominum quem quaerebat exclamasset Dominus meus et deus meus.
Ait illi dominus Quia vidisti me credidisti beati qui non viderunt et crediderunt
Hanc beatitudinem spiritus sanctus paraclitus attulit. attulit ut ab oculis
carnis sui forma remota quam de virgine utero accepit ipsam dei
formam in qua patri equalis est etiam in carne degens apparuit permansit
purgata mentis acies contueretur. ut cordis spiritu repletus apostolus diceret
Et si noveramus Christum secundum carnem sed iam non novimus quia et carnem Christi
non secundum carnem sed secundum spiritum novit qui virtutem verbi non palpando
curiosius sed credendo eius agnoscit. Non dicens in corde suo quis ascendet
in celum hoc est Christum deducere aut quis descendet in abyssum hoc est Christum a mor-
tuis reducere. Sed prope est inquit verbum in ore tuo quia dominus est Ihesus Et si cre-
dideris in corde tuo quia deus illum suscitavit a mortuis salvus eris.
Corde enim creditur ad iustitiam ore autem confessio fit ad salutem. Hec
sunt apostoli verba secundum spiritum sanctum spiritus sancti sanctam ebrietate ructuantis. Ergo
hanc beatitudinem quam non videmus et credimus nos hodie in gaudio ea a spiritu sancto
accepimus. merito dictum est: Expedit vobis ut ego vadam. si enim non
abiero paraclitus non veniet ad vos. si autem abiero mittam eum ad
vos. Ergo quod dictum est vobis bonum est sed ut cordis ablatum erit a nobis per eius corpus
carnaliter videmus et unquam spiritualiter credimus qua fide iustificati
adipiscimur ubi deum apud deum per quod facta sunt omnia et quod caro
factum est habitavit in nobis corde mundato contemplari mereamur.
Et si non manu tangendo sed corde creditur ad iustitiam. Recte de iustitia
nostra mundus arguitur. qui non vult credere in quod non videt. Ut nos
autem hominum iustitia fidei de qua mundus arguitur. in credulitatibus de iustitia

propter dominum ait De iustitia quia ad patrem vado et iam non videbitis me
tamquam si diceret Hec erit iustitia ut credatis in me mediatorem
quem resuscitatum ad patrem isse certissimum habetis. quamvis cum car-
nalibus non videatis ut per ipsum reconciliati deum spiritualiter videre possitis.
Unde sicut figatur et est testatum mulieri cum ei prius ruere ad pedes caderet
Noli me tangere nondum enim ascendi ad patrem. Quod
mistice dominum intelligitur. Noli me per corporeum contactum carnaliter
credere spiritualiter autem credis in fide spiritualiter me tangis cum ascendero ad patrem
quia beati qui non vident et credunt. Et hec est iustitia fidei qua mundus
caret de nobis qui carnaliter non caremus ait quia iustus ex fide vivit
Omne ergo quia in ea resurgentes et iam ad patrem venientes invisibiles
et iustificati patientia perfecimus sine quo non videntes et credentes ex fide
vivimus quoniam iustus ex fide vivit. Propterea dixit de iustitia quia ad patrem

vado et iam me non videbitis. Hic unde se mundus excusaret quo a dyabolo impeditur ne credat in christum. A credentibus enim princeps mundi mittitur foras ut iam non operetur in cordibus hominum quos christus per fidem cepit possidere sicut operatur in filios diffidencie quos ad temptandos et tribulandos iustos plerumque concitat. Qui missus est foras qui intrinsecus dominabatur extrinsecus preliabatur. Et si ergo per eos persecutores dominus dixit mittebat iudicium tamen ipse hic ipso quo foras missus est iudicatus est. Et de hoc iudicio mundus arguitur quia frustra de dyabolo queritur qui non vult credere in christum quem iudicatum id est foras missum et per christum iram excusacionis forinsecus expugnare permissum non solum viri sed et mulieres et pueri et puelle mortes vicerunt. Sed et quod viderunt in illo in quem crediderunt et quem non videntes dilexerunt et quo dominante in cordibus sub pessimo dominatore caruerunt. Et hoc totum per graciam hic est per donum spiritus sancti. Et tamen idem spiritus arguit mundum et de peccato quia non credidit in christum et de iusticia quia qui voluerunt crediderunt quamvis in quem crediderunt non viderunt et per eius resurreccionem se quoque resurrecturos esse speraverunt et de iudicio quia si ipsi vellent credere a nullo impedirentur quoniam princeps huius mundi iam iudicatus est. // De c xv° ubi ait

Ipse arguet mundum de peccato et de iudicio et de iusticia.

Cum dominus et salvator noster ihesus christus de adventu spiritus sancti quem se missurum esse promisit multa diceret ait inter cetera: Ipse arguet mundum de peccato et de iusticia et de iudicio. Sed cum dixisset hoc sermonis traxerit in aliud sed ipsa aliquanto expressius insinuare dignatus est. De peccato quidem inquit quia non crediderunt in me. De iusticia vero quia ad patrem vado. De iudicio vero quia princeps huius mundi iam iudicatus est. Abstulit ergo nobis intelligendi desiderium cur peccatum hominum quasi solum esset non credere in christum. Ita de hoc solo dixit quod mundum spiritus sanctus arguet. Et ait manifestum est quod habeat infidelitatem alia multa hominum esse peccata cur de hoc solo mundum spiritus sanctus arguat. An quia peccata omnia per infidelitatem tenentur per fidem dimittuntur. Propter hoc unum pro ceteris imputat deus per quod fit ut cetera non solvantur dum non credit in humilem deum homo superbus. Sic enim scriptum est: Deus resistit superbis humilibus autem dat graciam. Gracia quippe dei donum dei est. Donum autem maximum ipse spiritus sanctus est et ideo gracia dicitur. Cum enim omnes peccassent et egerent gloria dei quia per unum hominem peccatum intravit in mundum et per peccatum mors et ideo omnes peccaverunt ideo gracia quia gratis datur ideo gratis datur quia non quasi merces redditur post discussionem meritorum donum datur per indulgenciam delictorum. De peccato igitur arguuntur infideles id est dilectores mundi. Nam ipsi sunt mundi nomine. Cum enim dicit arguet mundum de peccato non alio quam quo non crediderunt in christo hoc denique peccatum si non sit nulla peccata remanebunt quia iusto ex fide vivente relicta solvuntur. Sed multum interest utrum quisque credat ipsum esse christum et utrum credat in christum. Nam ipsum esse christum et demones crediderunt nec tamen in christum demones crediderunt. Ille enim credit in christum

De iudicio

De peccato

Peccatum infidelitatis maximum

Credere christum
Credere in christum

qui et sperat in Christum et diligit Christum. Nam si fidem habet sine spe ac sine dilectione
Christum esse credit, non in Christum credit. Qui ergo in Christum credit, credendo in
Christum venit in eum Christus et quodammodo unitur in eum et membrum in corpore eius ef-
ficitur; quod fieri non potest nisi et spes accedat et caritas. Sed et mult- De iustitia
um quod ait De iustitia quia ad Patrem vado, et primo quaerendum si de peccato mundus
arguitur, cur et de iustitia? Quis enim de iustitia recte argui possit?
An de peccato quidem suo, de iustitia vero Christi mundus arguitur? Non video quid
aliud possit intelligi. Quandoquidem de peccato, inquit, quia non crediderunt in me;
de iustitia quia ad Patrem vado. Illi non crediderunt, ipse ad Patrem
vadit. Illorum ergo peccatum, ipsius autem iustitia. Sed cur ideo solo voluit no-
minare iustitiam quia vadit ad Patrem? Numquid non iustitia est, quod huc
venit a Patre? An illa potius misericordia est quod a Patre ad nos venit, iustitia
vero quod ad Patrem vadit? Ita sensibus expediendum arbitror, ut in tanta pro-
funditate Scripturarum, si quid forte nobis absconditum est ac latet quod
oportune aperiendum sit, tamen sint fideliter inquirentes ut salubriter
inveniendo mereantur. Cur ergo hanc appellat iustitiam quia vadit ad
Patrem, non et quia venit a Patre? An quia misericordia est quod venit, iustitia
est quia vadit, ut et in nobis discamus impleri non posse iustitiam, si prius
fuerimus pro gratia misericordiam non consecuti, non quae nostra sunt quaerentes, sed quae aliorum,
quod cum monuisset apostolus, continuo ipso Domino commendans exemplo: Nihil, inquit, per
contentionem neque per inanem gloriam, sed in humilitate mentis alter alterutrum ex-
istimantes superiores sibi, non quae sua sunt singuli considerantes, sed quae
aliorum. Deinde statim addidit: Singuli quippe hoc sentite in vobis quod
et in Christo Iesu, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se
aequalem Deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens,
in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo. Humiliavit semetipsum
factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Haec est misericordia qua
venit a Patre. Cernite iustitiam qua vadit ad Patrem; sequitur et dicit:
Propter quod et Deus eum exaltavit et donavit illi nomen quod est super omne nomen,
ut in nomine Iesu omne genu flectatur caelestium, terrestrium et infernorum,
et omnis lingua confiteatur quia Dominus Iesus in gloria est Dei Patris. Haec est
iustitia qua vadit ad Patrem. Sed si solus vadit ad Patrem, quid nobis
prodest, ut quid ab Spiritu sancto de hac iustitia mundus arguitur? Et tamen ipse
solus iret ad Patrem, non alius, hoc eo dicente: Nemo ascendit in caelum
nisi qui de caelo descendit, Filius hominis qui est in caelo. Sed et Paulus apostolus dicit:
Nostra enim conversatio in caelis est. Sed quare? quia item dicit: Si consurrexistis
cum Christo, quae sursum sunt quaerite, ubi Christus est in dextera Dei sedens; quae
sursum sunt sapite, non quae super terram. Mortui enim estis et vita vestra ab-
scondita est cum Christo in Deo. Sed non ergo ille solus? An ideo solus, quia Christus
unus est cum omnibus membris suis, tamquam caput cum corpore suo? quae
autem corpus eius est ecclesia, sicut alibi dicit doctor: Vos autem estis corpus Christi et
membra ex parte. Cum ergo nos credimus et propter nos ipse descendit, quomodo
nemo ascendit nisi qui descendit, nisi quia nec ascendit nisi unus cum eo factus et
tamquam membra compacta eius corpori quod descendit. Hic et discit dicere quia sine

tamen perfectus facere. Aliud est enim unum cum patre, et aliud unum nobiscum. Unum
cum patre est quia una substantia est patris et filii. Unum cum patre est quia cum in forma dei
esset non rapinam arbitratus est esse se equalem deo. Unum autem nobiscum
factus est quia semetipsum exinanivit formam servi accipiens. Unum nobis-
cum factus est secundum semen abrahe in quo benedicentur omnes gentes. Cui cum
apostolus commendasset non dicit in seminibus tamquam in multis sed tamquam in uno et
semini tuo quod est christus. Et quia nos ad id pertinemus quod est christus nobis sibi
incorporatis et illi capiti coherentibus unus est christus. Et quia et nobis dicit
Ergo abrahe semen estis secundum promissionem heredes. Si enim unum est semen
abrahe et id unum semen abrahe non intelligitur nisi christus in hoc autem semine
abrahe et nos sumus hoc ergo totum id est caput et corpus unus est christus et ideo
nos non debemus ab illa iustitia separatos putare qua dominus ipse
commemorat dicens de iustitia quia ad patrem vado. Cum christo enim et
nos resurreximus et nos cum capite nostro christo sumus interim fide
et spe. Complebitur autem spes nostra in ultima resurrectione mortuorum.
Cum autem complebitur spes nostra tunc complebitur et iustificatio nostra, quam
complectimur dominus quid sperare debeamus ostendit in carne sua hoc est in capite
nostro in quo resurrexit et ascendit ad patrem quia sic scriptum est traditus est
propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram. Arguitur ergo mundus
de peccato in eis qui non credunt in christum et de iustitia in eis qui resur-
gunt in membris eius. Unde dictum est ut nos simus iustitia dei in ipso. Si
enim non in ipso non est iustitia, si autem in ipso totus nobiscum vadit ad patrem
et hec implebitur in nobis perfecta iustitia. Propter hoc et de iudicio mundus arguitur
quia princeps huius mundi iam iudicatus est id est dyabolus princeps iniquorum
qui corde non habitant nisi in hoc mundo quem diligunt, et ideo non sunt quorum
sicut nostra conversatio in celis est si resurreximus cum christo. Ergo quemad-
modum nobiscum id est cum corpore suo unus est christus, sic cum omnibus impiis
quibus caput est cum quodam corpore suo unus est dyabolus. Quapropter
sicut nos non separamur a iustitia de qua dominus dixit quia ad patrem
vado, sic impii non separantur ab illo iudicio de quo dixit quia prin-
ceps huius mundi iudicatus est. Ubi dominus ait petro. Petre
amas me. Tu scis domine quia amo te. 21

de Iudicio

Lectione hodierna commendatur caritati vestre dominus ecce
petro a domino per interrogationem. Diligis me. Cui respondebat
ille. Scis domine quia amo te. Hoc secundo hoc tertio et ad singula verba
respondenti dicebat dominus. Pasce agnos meos. Commendabat petro
christus agnos suos pascendos qui pascebat et petrum. Quid enim
petrus poterat prestare domino maxime iam immortali corpore futuro et
celum ascensuro, tamquam ei diceret amas me in hoc ostende quia amas me.
Ergo fratres cum obedientia audite. Oves vestre estis christi quia et nos cum timore
audiamus pasce oves meas. Si nos cum timore pascimus et timemus
pro ovibus ipse oves pro se dominus timere. Pertinet ergo ad nos cura ad vos
obedientia, ad nos vigilantia pastoralis, ad vos humilitas gregis. Quamquam et nos

qui nobis videntur loqui de loco superiori tu timore sub pedibus nostris sug-
gerimus quanto periculosa res de ista qui sublimi sede reddatur
unde karissimi catholici germina membrorum christi cogitate quale caput
habeatis filii dei. Cogitate quale precium invenistis. Sed piam cogitate
que nobis hereditas promittatur. Nos quale in terra possidemus a filiis
non potest nisi cum mortui fuerint parentes eorum. nunquam enim in terra possidetur here-
ditate patris nisi mortui. Nos patre vivo precio nostro possidebimus quod
donatur quia pater noster mori non poterit. plus addo plus dico et verius dico.
Ipse pater erit hereditas nostra. Cogitate et venite maxime vos candidati.
recentes baptizati, non regenerati sic vos autem amonui et modo dico
et solucionem meam premitto quia timorem non maiorem ingessit pau-
cis ante lectio. Observate vos nolite imitari malos christianos.
nolite dicere faciam hoc quia multi fideles hoc faciunt. hoc non est defensionem
parare, sed comites ad gehennam inquirere. Crescite in hac area
Intrate in hac invenietis bonos qui et vos placeant. sicut vos
boni fueritis. Nunquam enim peculium nostrum est hereticis et scismaticis de-
fuit. dum peculia sibi fecerunt et greges non christi sed suos vere greges
pascere voluerunt. plane ipsis depredatoribus suis titulum illius po-
suerunt ut predones ipsorum qui defenduntur per titulum poterit. Quid facit christus
quando tales convertuntur qui foris ab ecclesia titulum eius baptismatis
acceperunt. eicit predatorem titulum non deponit et possidet dominus
quia invenit ibi titulum suum. Quod opus est ut mutet? Non sunt
nunquam attendunt quod ait dominus petro. pasce agnos meos pas-
ce oves meas. Nunquam dixit ei pasce agnos tuos aut pasce oves
tuas. Concludit autem quod dixit in canticis canticorum ad ecclesiam loquens
sponsus ad sponsam ait. Nisi cognoveris temetipsam pulcra
inter mulieres exi tu. Quam dicens. Non ego te eicio exi tu. Nisi
cognoveris temetipsam pulcram inter mulieres. Nisi cognoveris te in
scripturis divine speculo, nisi attenderis o mulier pulcra speculum quod te
flos mundi non fallit. nisi cognoveris quia de te dictum est. super omnem
terram gloria tua. quia de te dictum est dabo tibi gentes hereditatem tuam
et possessionem tuam terminos terre. Et alia innumerabilia testimonia
que catholicam commendat ecclesiam. Nisi ergo cognoveris pre nisi heres
hereditatem non poteris facere. ergo exi tu in vestigiis gregum non in
faciem gregis et pasce hedos tuos. Non quomodo petro dictum est
oves meas. petro dictum oves meas. scismaticis dictum hedos
tuos. Hic oves ibi edi. Hic meas. ibi tuos. Recolite dexteram
et sinistram iudicis nostri, recolite ubi stabunt hedi et ubi oves
et apparebit vobis ubi dextra ubi sinistra. candida et nigra. luminosa et
tenebrosa. pulcra et deformis. accepta regna et inmeritam supplicium
eternum. Sermo de vna trinitate trina quam unitate. .26.

Evangelica lectio proposuit nobis unum loquentem ad ... quam quan-
dam impiorum tunc domini impiorum. Ubi ei corrupta tormentum quam missionem

prehendissimo ibi ut hinc cum intelligerem loqui me velle quod veritati displi-
ce noluissem. Audiat ergo studium et devotio vestra et adiuvet apud ipsum dominum
deum nostrum laborem meum. Videamus enim et tamen proposito divino spectaculo
conveniamus apud flumen Iordanis; commendari nobis deum nostrum in trinitate.
Cum enim venisset Ihesus et baptizatus esset a Iohanne dominus a servo quod fecit ad
humilitatis exemplum, ipsa quippe humilitate ostendit implendam iusticiam cum dicente Io-
hanne: Ego a te debeo baptizari et tu venis ad me? respondit: Sine modo, ut
impleatur omnis iusticia. Cum ergo baptizatus esset aperti sunt celi et descendit super
eum spiritus in specie columbe, deinde vox desuper consecuta est: Hic est filius meus
dilectus in quo bene complacui. Habemus ergo distinctam quodammodo trinitatem. In voce
patrem, in homine filium, in columba spiritum sanctum. Hoc quidem commemorare opus erat,
nam videre facillimum est. Evidenter enim et nullo dubitationis scrupulo
commendatur hic trinitas. Quia ipse dominus Christus in forma servi veniens ad Iohannem
utique filius est. Non enim dici potest quod pater est aut dici potest quod spiritus sanctus. Venit inquit
Ihesus, utique filius dei. De columba quis dubitet, aut quis dicat quid est co-
lumba, cum ipsum evangelium testetur apertissime: Descendit super eum spiritus sanctus in
specie columbe. De voce etiam illa similiter nulla dubitatio quod patris sit cum dicit:
Tu es filius meus. Habemus ergo distinctam trinitatem. Et si consideremus loca audeo
dicere, quamvis timide id dicam, tamen audeo quasi separabilem trinitatem. Cum Ihesus
venit ad flumen ex alio loco in alium locum, columba de celo
descendit ad terram de alio loco in alium locum, vox ipsa patris nec de terra
nec de aqua sonuit sed de celo. Quasi hic separata loca, separata officia,
separata opera. Dicat mihi aliquis: Ostende inseparabilem trinitatem. Memento
catholicum te loqui, catholicis loqui. Fides enim nostra, id est fides vera, fides
recta, fides catholica, non opinione presumptionis sed testimonio lectionis collecta,
nec heretica temeritate incerta sed apostolica veritate fundata, hoc insinuat, hoc
novimus, hoc credimus; et si non videmus oculis nec adhuc corde quamdiu
dum fide mundamur, ipsa tamen fide rectissime ac robustissime retinemus
patrem filium spiritum sanctum inseparabilem esse trinitatem, unum deum non tres deos.
Ita tamen unum deum ut filius non sit pater, ut pater non sit filius, ut spiritus sanctus
nec pater sit nec filius, sed patris et filii spiritus. Hac ineffabili divinitate apud
se ipsam manente, omnia innovante, creante, recreante, mittente,
revocante, iudicante, liberante, hanc ergo trinitatem ineffabilem scimus novimus
et inseparabilem. Quid ergo agimus? Ecce seorsum venit filius in homine, seorsum
spiritus sanctus de celo descendit in specie columbe, seorsum vox de celo so-
nuit: Hic est filius meus. Ubi est inseparabilis trinitas? Fratres, vos per me deus intentos
fecit; orate pro nobis et quasi aperiatis sinum, donet ipse unde quod aperuistis impleatur.
Collaborate nobis; videtis enim quid suscepimus, non solum quid, sed et quibus
volumus dicere, ubi positi, quo positi: in corpore quod corrumpitur et
aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem.
Cum ergo istum sensum a multis colligo, et ad unum deum trinitatem inseparabilem
colligo ut aliquid videam quod dicam, putas me in hoc corpore quod aggra-
vat animam ut aliquid vobis digne loquar posse dicere: Ad te domine
levavi animam meam? Adiuvet me, levet eam mecum. Nam infirmus sum
illi, et gravis est mihi. Solet hoc ergo a studiosissimis fratribus proponi, solet in

amatorum. Ubi dicis sermone usitato solet per hoc multum pulsari ad deum
diligentibus hominibus: efficit aliquid pater quod non facit filius, aut facit ad
filius quod non facit pater. Interim de patre et filio dicamus. Cum autem hunc
expediverit conatum meum tui dicitis, adiutor meus esto ne derelin-
quas me. Intelligitur et spiritus sanctus ab operatione patris et filii nequaquam
discedere. De patre ergo et filio fratres audite. Efficit aliquid pater sine filio?
Videamus non in dubitatione. Quando enim facit sine illo per quem facta sunt omnia?
Omnia namque per ipsum facta sunt, et sociale te multas tandis duris liti-
giosis addidit, et sine ipso factum est nihil. Cum enim fratres, omnia per ipsum facta
sunt, intelligimus utique universam creaturam factam per filium fecisse
patrem per verbum suum deum, per virtutem et sapientiam suam. Numquid dicimus
omnia quidem que creata sunt per ipsum facta sunt, sed nunc non omnia per ipsum facit
pater? Absit. Recedat ergo hec cogitatio a fidelium cordibus, abigatur
a sensu devotorum, ab intellectu piorum. Fieri non potest ut per ipsum creaverit
et non per ipsum gubernet. Absit ut sine ipso regatur quod est quod per ipsum factum
est. Sed et hec testimonia scripture docent non solum per ipsum facta
et creata omnia, sicut ex eius commemoravimus: omnia per ipsum facta
sunt et sine ipso factum est nihil, sed per ipsum et regit et disponit que facta sunt. Ag-
noscitis ergo Christum dei virtutem et dei sapientiam. Agnoscite dictum et de
sapientia: attingit a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter.
Non ergo dubitemus per ipsum regi omnia per quem facta sunt omnia. Nihil itaque
pater sine filio, nec filius sine patre facit. Recurrit ergo quanto nomine
Trinitati non te soluendam suscepimus. Si nihil facit pater sine filio et nihil
filius sine patre, nonne ergo quid est ut et patrem dicamus natum de virgine
Maria, patrem passum sub Pontio Pilato, patrem resurrexisse et
in celum ascendisse? Absit. Non hoc dicimus quia non hoc credimus. Credidi
cum propheta propter quod locutus sum, et nos credimus propter quod et loquimur. Christi est in
fide quia filius passus sub Pontio Pilato et mortuus, non pater. Christi
est in fide quia filius de virgine natus est, non pater. Expedit nos quosdam
male intelligentes vocatos patripassianos qui dicunt ipsum patrem
natum ex femina, ipsum patrem passum, ipsum esse patrem qui et filius,
duo esse nomina non res duas. Et removit istos ecclesia catholica
a communione sanctorum, ne aliquem deciperent ut separati litigarent. Re-
notemus quare difficultatibus implices nos. Dicat aliquis: tu dixisti
patrem nihil facere sine filio nec filium sine patre, et testimonia de scrip-
turis adhibuisti, ut patrem facere sine filio quia omnia per ipsum facta
sunt, nec quod factum est regi sine filio quia ipse est sapientia patris attingens a
fine usque ad finem fortiter et disponens omnia suaviter. Modo in-
dicas, qui contra teipsum loqueris, filius natus est de virgine non pater, filius pas-
sus est non pater, filius resurrexit non pater. Ecce teneo ad facere filium
sine patre. Confitere et patrem natum passum mortuum resurrexisse,
aut id ad id dic, elige unum de duobus. Ego neutrum eligo, nec hoc
nec id dicendum. Ad filium facere sine patre dico quia mentior si hoc dixero, nec
patrem natum passum resurrexisse dico quia nihilominus mentior si hoc dixero.
Quomodo ergo explicabis ab his angustiis? Placet nobis quo proposita
deus adiuvet ut placeat et soluta. Ecce quod dicimus libenter et me
et vos in una cum fide stamus in nomine Christi, in una domo sub uno domino

Credidi propter
quod locutus sum

viximus, et in uno corpore membra sub uno capite sumus et uno spiritu vegetamur. Ut ergo dubitationem ab his angustiis molestissime questionis liberet et me qui loquor et vos qui auditis. Hoc dico: Filius quidem [illegible] non pater natus est de virgine Maria, sed ipsam nativitatem filii non pater solus de virgine Maria, et pater et filius operatus est. Non est quidem passus pater sed filius; passionem tamen filii et pater et filius operatus est. Non resurrexit pater sed filius; resurrectionem tamen filii et pater et filius operatus est. De questione ista inde iam expediti sed verbis meis forte videamur, et utrum consonent verba divina. Puto ergo ad me sanctorum librorum testimoniis demonstrare nativitatem filii et patrem operatum et filium, ita passionem, ita resurrectionem, ut tamen filii tantum sit et nativitas et passio et resurrectio. Hoc tamen tamquam ad filium solum pertinet non a patre solo facta sit, nec a solo filio, sed a patre utique et filio. Probemus singula. Iudices audistis causa proposita est, testes procedant. Dicat michi iudicium vestrum quod solet causas agentibus dici: Doce quod promittis. Doceo plane adiuvante domino et celestis iuris recito lectionem. Intente audistis propositionem, audite intenti iam probate. De ergo nativitate incipio, de qua erat et pater fecerit et filius fecerit, quamvis non nisi ad filium pertineat quod fecit pater et filius. Paulum recito idoneum virum divini iuris consultum. Nam causidici habent hodie paulos, declamantes in via litigatorum non pauperum. Beatiorem nos paulum declamantem pacis in vanos lites. Ostendat nobis sanctus apostolus quomodo nativitatem filii pater operatus sit. Cum autem venit plenitudo temporis misit deus filium suum natum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret. Audistis quam planum et apertum est? intellexistis? Ecce pater fecit filium nasci de virgine. Cum enim venisset plenitudo temporis misit deus filium suum, utique pater Christum. Quomodo cum misit? natum ex muliere factum sub lege. Fecit ergo eum pater ex muliere sub lege. An forte hoc movet quod de virgine dixi et paulus dicit ex muliere? Non moveat, non immoremur, et videbis. Ex virgine quod loquor, utrumque scriptura dicit, et ex virgine et ex muliere. Ex virgine: Ecce virgo accipiet in utero et pariet filium. Ex muliere autem sicut audistis. Nec enim proprietas locutionis hebree mulieres non corruptas virgines sed feminas appellat. Hoc evidenter scriptura Geneseos, que ipsam primo Evam factam et formatam eam in mulierem dicit. Et alio loco scriptura mulieres dicit separari que non cognoverunt cubile viri. Hoc ergo iam notum esse debet, ne teneat nos, ut adiuvante domino explicare possimus. Probavimus nativitatem filii a patre factam, probemus et a filio factam. Que est nativitas filii de virgine Maria nisi assumptio forme servi in virginis utero? Numquid nam est aliud nasci filio nisi accipere formam servi in virginis utero? Audi quod hoc et filius fecit: Cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se equalem deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens. Cum venit plenitudo temporis misit deus filium suum factum ex muliere, qui factus est ei ex semine David secundum carnem. Videmus ergo nativitatem a patre factam, sed quia ipse filius semetipsum exinanivit formam servi accipiens, videamus nativitatem filii et ab ipso filio factam. Probatum est; transeamus hinc

intenti aliud accipite quod ex ordine sc[ilicet] pertinet ad passionem filii
et a patre factam et a filio factam, faciat et pater passionem filii, Quia
pater filio non pepercit sed pro nobis omnibus tradidit illum, faciat et filius
passionem suam, Qui me dilexit inquit et tradidit semetipsum pro me, Tradidit
pater filium, tradidit filius semetipsum, passio hec uni facta est sed ab utroque
facta est. Sicut ergo nativitatem, ita passionem, nunc pater fecit sine
filio nec filius sine patre, Tradidit pater filium, tradidit filius semetipsum
Quid hic fecit iudas nisi peccatum, transeamus et hinc, veniamus ad
resurrectionem, videamus filium quidem non patrem resurgentem sed resurrectionem filii
et patrem et filium facientem. Apostolus pater resurrectionem filii propter hoc et
exaltavit eum et donavit ei nomen quod est super omne nomen, Resuscitat
ergo pater filium exaltando eum et excitando eum a mortuis, Numquid et fi-
lius resuscitat semetipsum, resuscitat plane sic enim dixit corporis
De templo dixit. Solvite templum hoc et in triduo resuscitabo illud
Postremo sicut ad passionem pertinet animam ponere, sic ad resurrectionem
animam iterum sumere, videamus si quidem filius animam suam posuit
et ei animam suam pater reddidit non ipse sibi, pater enim quia reddidit manifestum est,
Inde enim psalmus dicit Et resuscita me et reddam illis, Sed quia et filius
animam suam sibi reddidit quid a nobis expectatis ipse dicat, potestatem
habeo ponendi animam meam, nondum dixi quod promisi. ponendi dixi
sed iam clamastis quia prevolastis, Eruditi quippe in scola magistri
celestis et cum lectoribus intente audientes pie reddentes quod sequitur
non ignoratis potestatem inquit habeo ponendi animam meam et potestatem habeo
iterum sumendi eam. Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a me et
iterum sumo eam, Exsolvimus quod promisimus, propositionibus nostris fortissimis ut
arbitror testimoniorum documentis probavimus tenete quod
audistis. Breviter replico et commendo utilissimam quantum existimo me,
tibi vestris collocandam commendo, pater unde natus de virgine, Nati-
vitatem filii et pater et filius est operatus ex virgine pater non est passus in cruce,
passionem tamen filii et pater et filius operatus est, non resurrexit pater a
mortuis, resurrectionem tamen filii et pater et filius operatus est, habetis personarum
distinctionem et operationis inseparabilitatem. Non ergo dicamus patrem ad
operari sine filio, aut filium operari sine patre. An forte miracula
que fecit Jhesus movent nos ne forte aliqua ipse fecit que non fecit pater
et ubi est pater in me manens ipse facit opera sua. Hec que dixi pla-
na erant tamen dicenda erant non laborando ut intelligerentur sed o-
rando ut commemorarentur, Aliquid adhuc volo dicere ubi valeat
acriorem intentionem vestram requiro et devotionem apud deum. Etenim
locis corporalibus non tenetur, nec occupatur, nec corporalis locos cor-
porales est divinitas, Nemo eam querat in spacio regnat ubique invisibilis
et inseparabilis adeo non in parte maior, in parte minor, sed ubique tota
in seipsam divisa. Quis videt hoc quis capit hoc. Temperemus nobis
meminerimus quod unde loquimur deus et quis quis est quod de deo est pie credatur
scire cogitemus tamen quantum potest intellectus ineffabilis ubi cesset

lingua. Et cor exercitetur, cor illuc leuetur. Non enim quod tale quod in cor ho-
minis ascendat, sed quo cor hominis ascendat. Attendamus creaturam.
Invisibilia enim eius a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspi-
ciuntur. Ne forte que fecit deus in quibus homines quandam consuetudinis
familiaritatem invenimus aliquam similitudinem unius patris et eius ali-
quam que tamen separabiliter proferuntur, inseparabiliter operentur. Eya fratres adest-
tote toto animo. Videte prius quod promittam ne forte in creatura inveniam
quod tantorum a nobis excellentius est. Et forte velut coruscatione quadam cui fulgo-
ritatis aliqua mente que coruscatione perstringit, ut dicit
Ego dixi in extasi mea. In extasi tua quid dixisti. Proiectus
sum a facie oculorum tuorum. Etenim videtur iste qui hoc dixit levasse
ad deum animam suam et effudisse super se animam suam, cum ei diceretur
cotidie ubi est deus tuus, pervenisse spiritualiter quodam contactu ad illam
incommutabilem lucem, eam quam infirmitate conspectus ferre non valuisse
et suam quasi egritudinem atque languorem iterum recidisse et comparasse
se illi et sensisse adhuc contemperari non posse mentis sue aciem luci
sapientie dei. Et quia hoc in extasi fecerat abreptus a sensibus corporis et
subreptus in deum, et ubi quodammodo a deo ad hominem revocatus est
ait: Ego dixi in extasi mea. Vidi enim nescio quid in extasi quod
diu ferre non potui et redditus mortalibus membris et multis mortalium
cogitationibus a corpore quod aggravat animam dixi: Quid proiectus sum
a facie oculorum tuorum. Longe sursum es, longe deorsum. Quid ergo
dicamus fratres de deo. Si enim quod vis dicere sic cepisti non est deus.
Si sic comprehendere potuisti aliud pro deo comprehendisti. Si quasi comprehendere
potuisti cogitatione tua decepisti. Hoc ergo non est si comprehendisti.
Si autem hoc est non comprehendisti. Quid ergo vis eloqui quod comprehendere
non potuisti. Videamus ergo ne forte in creatura inveniamus aliquid ubi
probemus aliqua tamen et separabiliter demonstrari et inseparabiliter operari.
Quo ibimus? ad celum ut de sole ac luna et sideribus disputemus,
ad terram ut forte de frutectis, de arboribus, de aliis terram
implentibus. An de ipso celo an de ipsa terra que continet omnia
que sunt in celo et in terra. Quamdiu ista circuis creaturam? Ad te redite.
Inde te inspice, te discute. In creatura queris aliqua tamen et separatim
demonstranda et inseparabiliter operantia. Si in creatura queris, in te prius
quere. Non enim tu non es creatura. Similitudinem queris, quesiturus es in pe-
core? De deo enim loquebaris cum quereres quandam similitudinem de trinita-
te ineffabilis maiestatis loquebaris. Et quia defecisti in divinis tua quia divi-
nitati debita humiliter confessus es, ad humana venisti. Ibi dis-
cute. Quid vis in pecore, quid in sole, in stella? Hic enim homo factus est
ad ymaginem et similitudinem dei. Prius familiarius et melius ad ipsa
quibus in te. Hominem enim fecit deus ad ymaginem et similitudinem suam. In
te quere ne forte ymago trinitatis habeat aliquod vestigium trinitatis. Et que
ymago? Satis longe distans, similitudo et ymago longe distans,
non quomodo ymago filius hoc quod pater. Aliter enim ymago in filio aliter in speculo

Multum distat a filio ymago tua tu ipse es hoc est enim filius quod tu non
es. Verba hoc quod tu per aliquid quam tu non ergo hoc ymago quam unigenitus filius
sed ad ymaginem quandam et quandam similitudinem facta. Queratur in te, ad
si possit inveniri et tamen quedam que separabiliter pronunciantur, inseparabiliter
operentur. Queratur quid te mecum non ego in vobis sed vobiscum in vobis et ego in
me. Queramus quid et quem nunc atque scrutamur quid proferemus.
Vide homo advertite si verum est quod dico. Habes in te corpus habes carnem, habes
membra. Nam verum est ut in loco sunt, ut de loco in locum moveantur,
ut alia loqueris audio non per aurem tamen, ut os loqueris,
video id per oculos tamen, habes constat. Nunc diu satagendum est
de re maiori. Vide ad ad inde quod operatur per carnem audis enim aure
sed non ab aure audis aliquis est intus qui audit per aurem. Vides per oculum
ipsum intuere. An domum agnovisti, habitatorem neglexisti. Numquid nam
videt oculus per se ipsum. Nonne aliquis est qui videt per oculum. Non dico non
videt oculus mortui, de quo constat corpore habitatorem abscessisse. Sed
oculus viventis alia cogitantis non videt faciem positam. Respice ergo interiorem
tuum. Ibi enim magis aliquid simile quendam et quorundam trium separatim
demonstratorum inseparabiliter operantium. Quid habet mens tua. Forte si quaeram
inventa invenio, sed ad proximum quod facilius intelligatur. Quid habet anima tua nam
commendo recolere non enim quod dominus sum id possum credere in
noli acceptare sit tenere invenis. Intuere ergo, sed primo quod expediverat,
videamus si homo non tantum filii ymago est aut patris tantum ymago est sed patris
et filii et utriusque iam quando et spiritus sancti. Genesis loquitur: Faciamus inquit hominem ad
ymaginem et similitudinem nostram. Non ergo facit pater sine filio nec filius sine
patre. Faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram. Faciamus, non faciam
aut fac ut faciat ille, sed faciamus ad ymaginem non tuam aut meam
sed nostram. Ergo interrogo dissimilem rem dicta nemo dicat. Ecce quod com
paravi deo iam locutus sum et ploravi et cantus fui et cantus reddidi.
Longe ista distat a summis ima, ab incommutabilibus mutabilia,
a creatore creata, a divinis humana. Ecce primo commendo hoc ut quod
deus sum longe distat, nemo mihi calumpnietur, ne forte ego et
ego ... quam et in te rebus pareat. Hic me promisi exhibiturum aliqua tria
demonstrata separatim, operata inseparabiliter, quando sunt ista similia dis
similia trinitati omnipotenti non nunc ago, sed ipsa tanta ima et mutabilia
invenimus aliqua tria que possint separabiliter demonstrari et inseparabiliter
operari. O carnalis cogitatio et conscientia pertinax atque infidelis
quid de illa maiestate ineffabili temere dubitas, quam te invenire
potuisti. Ecce dico, ecce interrogo: homo habes memoriam. Si non habes,
quomodo tenuisti quod dixi. Sed forte iam quod paulo ante dixi oblitus es,
hoc ipsum quod dico, dixi, duas istas non teneres sillabas nisi per memoriam.
Unde enim scies duas esse, si sonante tertia oblitus es primam. Quid ergo diutius
quare sic urgeor, quare sic cogor, quid est. Manifestum est habes memoriam.
Quero aliud: habes intellectum. Habeo inquis. Si enim non haberes memoriam non teneres quod

dixi. Si non haberes intellectum non agnosceres quod tenuisti; habes ergo hoc intellectum. Ad id
quod intus tenes revocas et vides et videndo formaris ut scieris
dicere. Tertium quod habes memoriam qua tenes quod dicis; habes intellectum
quo intelligas quod tenes. De his duobus requiro abs te: voles tenui-
sti et intellexisti? Voles plane, inquit; habes ergo voluntatem. Hec sunt tria
que me dicturum esse promisi auribus et mentibus vestris. Tria hec que sunt in te
que potes numerare et non potes separare. Hec ergo tria memoriam intellectum vo-
luntatem. Hec inquam tria animadvertite separatim pronunciari inseparabiliter operari.
Adest dominus et video quod absit ex intellectu vestro; immo intus cum adesse.
Ex his enim vocibus vestris quemadmodum intellexistis adverto. Presumo
cum adiutorio ut omnia intelligatis. Tria promisi separabiliter demonstran-
cum inseparabiliter operari. Ecce nesciebam quid esset in animo tuo; demonstrasti mihi
dicendo memoriam. Hec ubi sonuit iste vox ista pervenit ad aures meas
ab animo tuo. Hoc enim quod est memoria tacite cogitabas et non dicebas.
Exiit et nomen venit ad me. Vide autem quod erat in te prius veniret ad me.
Dixisti ipsum nomen, id est memoria. Audivi quatuor istas sillabas in nomine
memorie; audivi quatuor sillabas nomen est vox: sonuit ad aures meas,
pertransiit intus ad insinuandum quod sonuit transiit; quod insinuatum
est quod insinuatum est manet. Sed hoc quod quidem dixisti hoc nomen memorie
vides certe quia hoc nomen non pertinet nisi ad memoriam. Certe enim
duo hunt nomina sua. Namque ad notam intellectus ad nos ad memoriam
illud autem unum notam memoria. Sed ut hoc diceres ut quatuor istas sillabas
operares, unum operatus es hoc nomen quod pertinet ad solam memoriam opa-
operares; unum operatus es hoc nomen quod pertinet ad solam memoriam. Et tu scires quod te-
tacite et memoria ut teneres quod dicebas et intellectus ut scires quod te-
nebas et voluntas ut proferres quod sciebas. Gratias domino deo nostro adiu-
vit nos et vos et in nobis. Verum dico caritati vestre hoc disserendum
et insinuandum trepidissime aggressus eram. Metuebam enim ne
forte letificarem capacium ingenium et facerem que tardioribus
tedium. Nunc autem video vos et attente audisse et celeriter intel-
lexisse. Non solum percepisse demonstrationem sed prevolasse dicentem. Gratias deo. Videte ergo
iam securus commendo quod intellexistis non inculco incognitum sed
repetens commendo perceptum. Ecce de tribus illis una res nominata
est unius rei nomen dictum est. Memorie nomen est unius ex illis tribus
est unius rei nomen dictum est. Memoria nomen est tamen opera operata sunt. Non potuit dici sola memoria operante nomen
tamen opera operata sunt. Non potuit dici solus intellectus nisi operante memoria voluntate et
intellectu et memoria non potest dici solus intellectus nisi operante memoria voluntate et
intellectus nec potest dici sola voluntas nisi operante memoria et intellectu et voluntate.
Explicata sunt ut arbitror que promissa sunt, quod separatim pronunciavi
inseparabiliter cogitavi. Unum horum omnium tria fecerunt, sed ipsum hoc unum quod tria
fecerunt non ad tria pertinet sed ad unum. Tria fecerunt nomen memorie
sed hoc non pertinet nisi ad solam memoriam. Tria fecerunt nomen intellectus sed
non pertinet nisi ad solum intellectum. Tria fecerunt nomen voluntatis sed non pertinet
nisi ad solam voluntatem. Sic trinitas fecit carnem Christi sed non pertinet nisi ad solum
Christum. Trinitas fecit de celo columbam sed non pertinet nisi ad solum spiritum sanctum.
Trinitas fecit de celo vocem sed non pertinet vox nisi ad solum patrem.
Nemo ergo mihi dicat, nemo calumniosus me ingerat imperitum(?) contra;
ergo in his rebus que intueris in anima ut commendisti quod ex his rebus patet

ad patrem, qui ad similitudinem patris. Quando hora ad filii, quod hoc ad
spiritum sanctum. Non possum dicere, non possum explicare. Aliquid et cogitationibus re-
linquimus, aliquid et silentio laxamus. Redi ad te ab omni strepitu
tolle te intra te. Vide si habes illic aliquod secretarium dulce con-
scientie tue, ubi non perstrepas, ubi non litiges, ubi non litis partes, ubi non
dissensiones et pertinacia mediteris. Esto mansuetus ad audiendum
verbum ut intelligas. Et forte dicturus es: Auditui meo dabis exul-
tacionem et leticiam, et exultabunt ossa humiliata, sed non elata. Suffi-
cit ergo quia ostendimus tria quedam separabiliter demonstrari, inseparabiliter operari.
Si hoc in te invenisti, si hoc in homine, si hoc in quadam persona in terra ambu-
lante corpus fragile quod aggravat animam portante. Et credo
patrem et filium et spiritum sanctum per quedam visibilia per quasdam species as-
sumptas nunc posse et separabiliter demonstrari et inseparabiliter operari. Sufficit.
Hoc non dico pater memoria est, filius intellectus est, spiritus voluntas est. Non dico quomodolibet
intelligatur, non audeo. Servemus maiora capacitatibus, infirmis
infirmi quod possumus. Non ista dico illi esse, ut equanda quasi ad
analogiam, id est ad rationem quandam comparationis dirigenda. Non dico sed quid
dico: Ecce in te inveni tria separabiliter demonstrata, inseparabiliter operata,
et corporum trium unumquodque nomen a tribus factum, quod tamen non ad tria sed ad
trium horum unum aliquod pertinet. Crede iam ibi quod non potes videre,
si hic audisti et vidisti et tenuisti. Inde enim quod est potes nosse
in eo qui te fecit, quid est, quis esse est, quomodo potes nosse et si potes nondum
potes. Et tu cum potes, numquid sic potes tu nosse deum quomodo se no-
vit deus. Sufficiat ergo caritati vestre quod potuimus digerere; exigen-
tibus promissa reddidimus. Cetera que addenda sunt ut perficiatur presens
lectio a domino querite. Amen dico vobis quia venit hora et nunc est
quando mortui audient vocem filii dei. ·2a·

Spes nostra fratres non de isto tempore, nec de hoc mundo, nec in ea feli-
citate qua excecantur homines qui obliviscuntur deum.
Hoc nosse primitus et christiano corde tenere debemus, non ad presentis
temporis bona nos factos esse christianos, sed ad nescio quid quod deus
nobis promittit et homo nondum capit. De hoc enim bono dictum est: Quod
oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, que preparavit
deus diligentibus se. Ergo quia hoc bonum tam magnum, tam preclarum, tam
ineffabile non invenit hominem percipere, testis deus promissore.
Nunc enim quod ei promissum est homo etiam corde non percipit, nec ei potest
ostendi promissor quid ipse ei promittit. Sit futurus quasi et infans natus
si posset verba loquentis intelligere, tamen ipse loqui non posset, nec ablactari
nec ad agendum, sicut est in ... infirmum iacere et indigere opibus
alienis: tamen intelligere posset eum qui se loquitur et diceret ei:
Ecce sicut me vides ambulare, operari, loqui, post paucos
annos et tu eris. Attendens se et illum quomodo promittentem videret, tamen
sua considerans infirma non crederet, et tamen videret quod promittebatur.
Nos autem in infantibus et magnum est quod promittitur et non videmus, et eget
fides qua credimus quod non videmus, credimus autem videre quod credimus.

Quamquam invidet hac fide ut ideo putet non vere esse quia non videt qui
venit quod non credebat erubescit, confusus separatur, separatus dampn
Qui autem crediderit segregatur ad dexteram et stabit cum magna fi
ducia et leticia inter illos quibus dicetur: Venite benedicti patris mei
percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Conclusit autem dominus cum hec
ista diceret sic: Ibunt iniusti in ambustionem eternam, iusti autem in vitam
eternam. Hec vita eterna que nobis promittitur. Quid amant homines? vivere. In
hac tua promissa est illis vita, et quia multum timent mori, promissa est
illis eterna. Quia amas vivere, hoc habebis; quia times mori, non patieris.
Hoc visum est sufficere humane infirmitati, ut diceretur: Habebis vitam eternam.
Capit hoc mens humana utcumque ex hoc quod ait, quod futurum est capit.
Sed quantum capit ex hoc parvo quod agit, quia vivit et non vult mori,
amat vitam eternam, vult se vivere numquam mori. Sed et illi qui torque
buntur in penis vellent ita mori et non possunt. Non ergo magnum est diu
vivere aut semper vivere, sed magnum est beate vivere. Amemus vitam eternam
et ex eo noverimus quantum pro vita eterna laborare debemus, cum videmus
homines amatores presentis vite temporalis atque finiende sic pro illa la
borare, ut quando mortis metus venit, quicquid possunt faciant non ut auferant
sed ut differant mortem. Quantum homo laborat quando mors imminet
fugiendo, latitando, quicquid habet dando et se redimendo, cruciatus, mo
lestias quas sustinendo, medicos adhibendo, et quicquid aliud homo potest
videte quia consumptus laboribus et facultatibus suis ut aliquantulum
vivat potest facere, ut semper vivat non potest. Si ergo tanto labore, tanto
conatu, tantis impendiis, tanta instantia, tanta vigilantia, tanta
cura agitur ut aliquantum plus vivatur, quomodo agendum est ut semper vivatur?
Et si prudentes dicuntur qui omnibus modis agunt ut differant mortem
et vivant paucos dies ne perdant paucos dies, quam stultissimi
qui sic vivunt ut perdant eternum diem. Hoc solum ergo nobis promitti potest
ut dulcescat nobis utique: numquam deficere. Ex hoc quod heri non quia
deficimus ... ipsius hemque ut vivamus et salvi simus. Ponamus ergo
nobis ante oculos talem vitam promitti eternam ut removeamus
ab illa quicquid hic molestum patimur. Facilius enim invenimus quid ibi
non sit quam quid ibi sit. Ecce hic vivimus, vivemus et ibi; salvi
sumus quando non egrotamus nec aliquid dolet in corpore, salvi erimus et ibi.
Et quando nobis bene est in hac vita nullas penas patimur, nullas patie-
mur et ibi. Pone ergo hic hominem vivere, salutem, nullas penas pati-
tem. Si enim ei donaret quisquam ut semper sic esset et hoc bonum non finiret
quantum gauderet, quantum extolleret, quo se non caperet leticia: sine
pena, sine cruciatu, sine fine vite. Si hoc solum nobis promitteret
deus quod dixi modo, quibus potui verbis descripsi et commendavi,
quanti esset emendum si venale esset, quantum donandum erat ut emeretur?
Sufficeret quicquid haberes et si totum mundum possideres, et tamen venale est.
Eme si vis. Non multum exestues de re magna pro precii magnitudine;
tantum valet quantum habes. Nam ad quod magnum et preciosum comparandum pa-
res aurum vel argentum vel pecuniam vel fructus aliquos pecorum

aut fructum qui in tua possessione nascentur ut emeres. Nescio quid hoc
magnum et preclarum quod promittebatur hac tua felicitate et hoc emere si vis. Noli
querere quid habeas sed qualis sis. Res ista te valet, tanti valet quantum es.
Tu te da et habebis illam. Sed malus sum inquies. Quid turbaris quia
expectueris? Nunquid quesitus es te ad emptus es te? Certe tu qui es
qualis es, da te illi et habebis illam. Sed malus sum inquies et forte
me non accipit. Dando te illi bonus eris ut huius fidei promissione
quia te debes hoc est bonum esse. Verum at bonus fueris post ipsius regni fit
habebis non quod dixi solum saltem incolumitatem vitam et sine fine vitam.
Nec hoc solum habebis, adhuc alia tollo. Non ibi eris lassari et dormire.
Non ibi eris esurire et sitire. Non ibi eris crescere et senescere quia nec nasci
eris ubi numerus integer manet. Nam qui est ipse erit operis ut augeatur
quia non ibi fit ut minuatur. Ecce quanta tuli et nondum dixi quod ibi
eris. Ecce iam vita est, iam incolumitas est, iam nulla penitus fames est,
nulla sitis, nullus defectus, nil horum, et tamen nondum dixi. Quod oculus
non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit. Sicut enim dixi
fratres mei quod scriptum est quod oculus non vidit nec auris audivit nec in cor
hominis ascendit. Verum enim ascendere in cor meum ut dicerem quod in cor
hominis non ascendit. Credere et videre non solum non vetet sed verum dicere. Quomodo ergo
credere si non dicere? Quis credit quod non audit? Sicut audit ut credit dicere.
Si dicere cogitatur si cogitatur et dicitur in auribus hominum mittit quia non dicatur
id cogitaverit. Et in cor hominis ascendit. Iam ecce istud ergo tante veritatis
hat nobis ut non possimus verbis explicare quod in auris explicat ve
Attendamus itaque carissimi quod dominus loquebatur et facimus quod ipse dixit.
Qui credit in me migrat transitum facit a morte in vitam et in iudicium
non veniet. Amen dico vobis quia veniet hora et nunc est quando mortui
audient vocem filii dei et qui audierint vivent. Sicut enim pater habet
vitam in semetipso sic dedit et filio vitam habere in semetipso. Unde de-
dit quia genuit dedit. Filius enim de patre est, pater non est de filio, sed pater filii.
Pater est et filius patris est filius. Unicus filius de patre genitus, non pater de
filio et semper filius. Semper ergo genitus. Sed hoc capiat semper genitum. Quis enim
homo cum audit genitum occurrit illi: ergo erat tempus quando non erat iste
qui genitus est. Sed ergo dicas quando non fuit, non erat tempus ante illum, quia omnia per
ipsum facta sunt. Si omnia per ipsum facta sunt et tempora per ipsum facta sunt. Quomodo possint
esse tempora ante filium per quem facta sunt tempora. Tolle ergo omnia tempora semper est pater,
semper filius. Si semper cum patre filius, et tamen filius semper genitus. Si semper genitus semper
erat cum genitore qui genitus est. Nunquam hoc videre nequis tu aliquid
generantem et semper cum illo quem generavit. Sed precessit ille qui generavit
et secutus est tempore ille qui generatus est. Verum dicis. Nunquam hoc vidi quia hoc ad
id pertinet quod oculus non vidit. Quomodo ergo dicam? Non potest dici quia nec
auris audivit nec in cor hominis ascendit. Credatur et colatur. Cum creditur colitur,
cum colitur crescit, cum crescit capitur. Adhuc enim in ista carne quamdiu
peregrinamur a domino et angelos sanctos qui hoc vident infantes sumus lactandi
fide pascendi specie. Sicut enim dicit apostolus: quamdiu sumus in corpore peregrinamur a
domino, per fidem enim ambulamus non per speciem. Venturi sumus ad speciem

que nobis sic promittitur. prohemium epistole. Dilectissimi filii dei sumus et nondum
apparuit quid erimus. Filii dei sumus iam per gratiam, per fidem, per sacramentum
per sanguinem Christi per redemptoris salvatoris. filii dei sumus et
nondum apparuit quid erimus. Scimus quia cum apparuerit similes ei erimus
quoniam videbimus eum sicuti est. Ecce ad quod intravimus capiendum
ecce ad quod intravimus percipiendum. comedendum ut tu dicam, cibus est
non minuatur. et qui comedit reficitur. Nam modo cibus reficit a
comedendo sed minuitur cibus quem comedis. Cibum autem accepimus totum
deum, iustitiam comede, sapientiam comede, illum immortalem cibum
et nos refectam, et cibus ille non minuitur. Si enim novit oculus
pasci luce nec tamen minuit lucem. Non enim minor erit lux quia visa a
pluribus plurimorum oculos pascit, et tamen tanta est quanta erat et illa
pascitur et illa non minuitur. Si dedit deus hoc luci quam fecit ad oculos
carnis, quid est ipsa lux ad oculos cordis. Si ergo laudatur f
ab tibi magnum que promisimus eris pares ventre. Lauda te de
Ecce quod tibi dicit dominus tuus. Veniet hora in qua et nunc est
pa mente. Ecce quod tibi ... Quid. quando mortui audient vocem
Veniet hora et ipsa hora nunc est. Quid quod mortui audient vocem
filii dei et qui audierint vivent. Qui ergo non audierint non vivent.
Quid est qui audierint, qui obedierint. Quid est qui audierint
qui crediderint et obtemperaverint, ipsi vivent. Ergo antequam cre-
derent et obedirent mortui iacebant, et ambulabant et mortui
erant. Quid valebat quia ambulabant mortui. Et tamen si quis
in illos mori corpore contreverit sepulcrum parant volentes
portaverunt sepelierunt. mortui mortuum. de quibus dominus dicit Sine
mortuos sepelire mortuos suos. Tales mortui sic suscitantur
et vivant in fide qui mortui erant in infidelitate et verbo
illo dicit dominus Veniet hora et nunc est. Verbo enim
excitantur. De ipsa hora dixit dominus Veniet hora et nunc est. Verbo enim
suo suscitabat mortuos infideles. De quibus dicit apostolus Surge
qui dormis et exurge a mortuis et illuminabit te Christus. Hec resurrectio
mentium est. hec resurrectio interioris hominis est. hec resurrectio anime est.
Sed non ista sola est, restat et corporis. Qui resurgit in anima bono
suo resurgit in corpore. Non enim omnes resurgunt in anima. Omnes
resurrecturi sunt in corpore. In anima inquam non omnes resurgunt
sed qui credunt et obediunt. quia qui audierint vivent. Sed at aut
apostolus Non omnium est fides. Si ergo non omnium est fides Non omnes resurgunt in
anima. Cum veniet hora resurrectionis corporis omnes resurgent
boni sint mali sint. omnes resurgent. sed qui prius resurgit in anima
bono suo resurgit in corpore ad vitam. qui non resurgit in anima malo suo resurgit
in corpore. Qui resurgit in anima resurgit in corpore ad vitam. Qui
non resurgit in anima resurgit in corpore ad penam. Rogo ergo dominus
commendavit nobis resurrectionem istam animarum ad quam omnes
dominus festinaret in qua laboraverit vivamus et vivendo usque ad ...
ne perveniamus, restabat ut commendaret nobis et resurrectionem corporum ge-
futuram eterna sine fine. Sed audite quod ipsam commendans dixisset.
Amen dico vobis quia veniet hora et nunc est quando mortui id est infideles au-
dient vocem filii dei id est crucis et qui audierint id est qui obedierint
vivent id est iustificabuntur et infideles iam non erunt. Cum hoc ergo dixisset.

quo vadit

quo vadit docendos nos esse et de resurrectione carnis non sic relin-
quendos securos esse et ait Sicut enim pater habet vitam in semetipso sic dedit
et filio vitam habere in semetipso, hoc ad suscitandas mentes, hoc ad vivi-
ficandas mentes. Deinde adiecit, Et potestatem dedit ei iudicium facere
quoniam filius hominis est. Iste filius dei filius hominis est. Etenim si filius
dei filius dei maneret et filius hominis non fieret, filios hominum non li-
beraret. Ipse qui fecerat hominem factus est quod fecerat ne periret quod fecerat.
Sic autem factus est homo ut maneret filius dei, factus est enim homo
suscipiendo quod non erat, non perdendo quod erat, manens deus factus
est homo, accepit carnem non corruptus est in carne. Talis ergo ad nos venit
filius dei filius hominis faciens et factus creator et creatus, creator
omnis creatus ex matre. Talis ad nos venit. Sed id quod filius dei
est ait, Veniet hora et nunc est quando mortui audient vocem filii dei.
Non dixit filii hominis. Veritate enim commendabat in qua equalis est
patri. Et qui audierint vivent. Sicut enim pater habet vitam in semetipso
sic dedit et filio vitam habere in semetipso. Non participando sed in semetipso
habet. Nos enim non homines vitam in nobis ipsis sed deo nostro. Ille autem pater vitam
non participando habet. Nos autem non habemus vitam in semetipsis. Ille autem per filium qui habet vitam in semetipso non
habet in semetipso et talem genuit filium qui habet vitam in semetipso non
fieret vite participes sed ipse vita esset cuius vite nos participes essemus.
Ut autem fieret plane ut haberet vitam in semetipso et esset ipse vita, filius hominis ut
filius hominis a nobis accepit, filius dei in semetipso, filius hominis quod
esset susceptum a nobis. De suo filius dei, de nostro filius hominis quod
nobis dedit. Ratus est mortuus est ex
minus est a nobis accepit, quod plus est nobis dedit. Nam mortuus est ex
illo quod est filius hominis non secundum id quod est filius dei. Mortuum se tamen filius dei
secundum quod caro fuit et habitavit in nobis
secundum carnem mortuus, non secundum verbum. Quod caro fuit et habitat in nobis
ergo quo mortuus de nostro mortuus est quo vivimus de ipso vivimus.
Nec ille potuit mori de suo nec nos vivere de nostro. Hoc est quando de
tam unigenitus tamquam humanus equalis. Commendavit nobis dominus
tamquam unigenitus tamquam humanus equalis. Et potestatem inquit dedit ei iudicium facere
inquit quia si audierint vivent. Et potestatem inquit dedit ei iudicium facere
quoniam filius hominis est. Ergo ad iudicium illa forma veniet que forma
hominis vertitur et ad iudicium id ait, potestatem dedit ei iudicium facere
quoniam filius hominis est. Iudex hic erit filius hominis, forma illa iudicabit
que iudicata est. Audite et intelligite. Iam hoc propheta dixerat, Videbunt
in quem pupugerunt. Ipsam formam videbunt quam lancea
pupugerunt. Sedebit iudex qui stetit sub iudice. Damnabit
veros reos qui factus est falsus reus. Ipse veniet, forma illa veniet. Hoc
i evo habes cum ante oculos discipulorum suorum iret in celum stabant
illi et attendebant et sonuit vox angelica. Viri galilei quid statis
aspicientes in celum. Hic Iesus sic veniet quomodo eum vidistis euntem in
celum. Quomodo sic veniet, in ipsa forma veniet. Potestatem enim dedit ei
iudicium facere quoniam filius hominis est. Vide autem quadam voce hoc oportet
iudicium facere quoniam filius hominis est. Videbunt iudicem. Iudicandi autem
erat boni et mali. Beati enim mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Restat
ergo ut in iudicio forma servi et bonis et malis ostenderetur, forma dei solis bonis
servaretur. Hoc enim accepturi sunt boni. Ecce iam dico quod paulo ante dixi
et tamen dicendo non dico. Dixi enim quia illic salvi erimus, incolumes
erimus viventes erimus sine peste erimus sine fame et sine siti erimus sine

defectu erimus, sine orbitate oculorum nostrorum. Totum hoc dixit quod habemus
plenus nondum dixit videbimus deum. Hoc autem tantum erit et tanta res erit ut in
comparatione nichil sit totum. Dixi quod vincetur erimus quod salui et inco-
lumes quod famem sitim quod non patiemur quod in lassitudine non cadamus
quod sompnus nos non premet. Totum hoc quid est ad illam felicitatem qua deum videbimus
Ergo quod deus ipse ut est modo ostendi non potest quem tamen videbimus. Non quod oculus
non vidit nec auris audivit. Hunc videbunt boni hunc videbunt pii hunc videbunt
misericordes hunc videbunt fideles hunc videbunt qui habebunt bonorum
sortem in resurrectione corporis qui habuerunt bonam observantiam in resurrectione cordis.
Ergo et mali resurrecturi sunt de quo dicitur per ysaiam tollatur impius ne vi-
deat gloriam dei. Ergo et impii et pii videbunt formam illam et cum fuerit
ostensa ista tollatur impius ne videat claritatem dei. Restat ut etiam pios
et bonos impleat quod deus ipse promisit cum hic in carne esset et videretur
non solum a bonis sed etiam a malis loquebatur inter bonos et malos conspiciens
omnibus deus occultus homo manifestus deus regens homines homo apparens inter
homines. Loquebatur ergo inter illos et dicebat Qui diligit me mandata
mea custodit et qui diligit me diligetur a patre meo et ego diligam illum.
Et quasi diceretur illi Et quid ei dabis Et ostendam meipsum illi. Quid hoc dixit
quid qui ab hominibus videbatur quid hoc dixit quid et ab eis videbatur a quibus
non diligebatur. Quomodo ergo se ostensurum erat dilectoribus suis nisi quia talem qualem
non videbant dilectores sui. Ergo quia formam servabat dei formam hominis
ostendebat per formam hominis hominibus loquens conspiciens et visibiliter et bonis et
malis omnibus ostendebat se dilectoribus suis servabat se quam demon-
straturum dilectoribus suis post resurrectionem corporis quam tollatur impius
ne videat claritatem dei. Tunc enim cum apparuerit similes ei erimus quoniam videbimus eum
sicuti est. Ipsa est vita eterna. Nam totum quod diceremus non est ad illam
vitam. Ecce vivimus quod est quia salvi sumus quod est quia videbimus deum magnum est.
Ipsa est vita eterna. Ipse hoc dixit Hec est autem vita eterna ut cognoscant te verum
et verum deum et quem misisti ihesum christum. Hec est vita eterna ut cognoscant vi-
deant capiant noverint quod crediderunt percipiant quomodo capere pote-
rant. Iam videat mens quod oculus non vidit nec auris audivit nec in
cor hominis ascendit. Hoc illis dicetur in fine Venite benedicti patris mei percipite
regnum quod vobis paratum est ab initio mundi. Ibunt ergo illi mali in
ambustionem eternam iusti autem quo in vitam eternam. Quid est vita eterna
Hec est vita eterna ut cognoscant te solum verum deum et quem misisti ihesum
christum. Loquens ergo de futura resurrectione corporis et non nos dimittens ait
potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est. Nolite mirari hoc
quia veniet hora. Ibi non addidit et nunc est quia ista hora precedit quia ista
hora in fine seculi erit quia ista hora novissima erit in novissima tuba erit.
Nolite mirari ideo dixit quia hominem ab hominibus vult iudicari quos hominibus
iudicari quos invenit in vobis non solum sed quia veniet hora qua omnes qui
in monumentis. Quid expressius tamen mortuos qui sunt in monumentis
quorum iacent sepulta cadavera quorum favillae tectae sunt quorum ossa
dispersa sunt quorum caro iam non est et tamen in deo integra est. Veniet hora qua omnes
qui sunt in monumentis audient vocem eius et procedent omnes. Boni sive mali sint
audient vocem et exient. Dum putrescunt omnia in vitulamine revocantur quod prius

ymmo p[re]isse puta[n]t restitui. Sicut en[im] fec[it] ho[m]i[n]em de[us] q[ui] no[n] e[ra]t no[n] p[otes]t
reparare q[uo]d [er]at puta q[uia] cu[m] d[icitu]r de[us] mortuos suscitat[ur]us e[st] no[n]
res mirabil[is] d[icitu]r q[uia] de d[e]o no[n] de ho[m]i[n]e d[icitu]r. Magna res e[st] q[uod] fiet
et mirabil[is] res e[st] q[uod] fiet s[ed] no[n] sit incredibil[is] q[uia] vide q[ui]s fa[cit]. Ille d[icitu]r
qui suscitab[it] te qui creauit te. No[n] e[ra]s et es et fut[ur]us no[n] eris. Abs[it].
Ne credas. Mirabili[us] ad fec[it] de[us] q[uan]n[do] fec[it] quod no[n] e[ra]t et tu fec[it] q[uo]d
no[n] e[ra]t. Et no[n] credi[tur] reparatur[us] quod e[ra]t ab eis p[ar]ib[us] quos fec[it]
no[n] e[ra]t. Et no[n] credi[tur] reparatur[us] quod e[ra]t ... qui no[n] eram[us] et su[m]us
qui no[n] erat. H[oc] e[st] q[uod] rep[re]hendim[us] d[icu]n[t] qui no[n] eram[us] et fui[mus] sum[us]
h[oc] illu[m] rep[re]hedim[us] ut eu[m] resuscitare quod fec[it] no[n] posse credas.
H[ec] e[st] merces qua[m] illi redd[idi]t cart[a] sua. Ideo te feci d[icit] [en]i[m] de[us] O homo
h[ec] e[st] merces qua[m] illi redd[idi]t ... qui e[ra]s q[uia] potuisti e[ss]e
au[tem] qu[ando] eras ut no[n] n[on] credas futuru[m] te e[ss]e qui e[ra]s q[uia] potuisti e[ss]e
qui no[n] e[ra]s. S[ed] ecce mo[do] q[ue]r[er]e i[n] sepulc[ro] quod video fauilla e[st] cinis e[st]
ossa s[un]t et h[ec] ite[rum] accipiet uita[m] cute[m] palpas carne[m] et resurgit
ossa s[un]t et h[ec] ite[rum] accipiet ... quod video i[n] sepulc[ro] vel i[n] sepulc[ro] vides
Cont[ra] fauilla ista ossa ista que video i[n] sepulc[ro] vel i[n] sepulc[ro] vides
fauillas vides ossa i[n] uteo mat[r]is tue n[on] e[ra]t. H[oc] vides ut fauilla
ossa erat et ty[?]
fuit ossa s[un]t tu au[tem] qu[ando] eras n[ec] fauilla erat n[ec] ossa erat et t[ame]n
fut[ur]us es tu o[mn]i[n]o no[n] eras et no[n] credis q[uia] ossa ista quos s[un]t q[u]ali[ter]c[um]q[ue]
s[un]t t[ame]n ne recipiet form[am] qua[m] h[ab]ebat tu tu recipis q[uan]do no[n] h[ab]e[bas]
ba[s]. Crede q[uia] si credidis h[oc] tu[n]c suscitab[itu]r a[n]i[m]a tua et si suscita
b[itu]r a[n]i[m]a tua n[un]c uenit ho[r]a et n[un]c e[st] t[un]c bono tuo surget cad[auer]
tua[m] q[ua]n[do] ueniet ho[r]a i[n] qua om[n]es qui s[un]t i[n] monu[men]t[is] audiat uoce[m] ei[us]
et p[ro]cedat. No[n] en[im] q[uia] audis et p[er]dis ia[m] gaude[re] debes audi q[uo]d se[quitur]
Qui bona egerunt ibunt i[n] resurrectione[m] uite q[ui] mala egerunt
i[n] resurrectione[m] iudicii. Co[n]ue[r]si ad d[omi]n[u]m. Sermo de sc[ri]ptur[is]
ueterib[us] ac nouis q[ue] dicuntur ... ymno cottidie nob[is]

S[ermo] **28.**

Sacra et di[vi]na eloquia fr[atr]es ... ymno cottidie nob[is]
salubriter recitan[tur] ut a[n]i[m]e n[ost]re pasca[n]tur i[n] futuro at solo
eternis epul[is] sagine[n]t[ur]. Dicente p[ro]ph[et]a. Saciabor d[u]m mai
festabi[tu]r gl[ori]a tua. Qualis sit at h[ec] gl[ori]a futura ex quib[us] diuicijs
floreat, q[ua]ntoq[ue] splendore p[re]fulgeat laudare possum[us], explicare
no[n] possum[us]. Quia q[uo]d s[cri]p[tu]m legim[us] n[ec] ocul[us] vidit n[ec] auris audi[vi]t
n[ec] i[n] cor ho[m]i[n]is asc[en]d[i]t que p[re]p[ar]auit de[us] diligentib[us] se. Sic tanta et
talia s[un]t bona eterna celestia que de[us] o[mn]ip[otens] p[re]pa[ra]t s[an]c[t]is suis
catho[lic]is et fidelib[us] p[ro]mis[it]. Qu[on]i[a]m de ip[s]e de[us] q[ui] tanta et talia p[re]parauit.
Qu[ia] e[ni]m q[uo]d [?] o[mn]ip[otens] de[us] est ? in estimabil[is] ineffabil[is] incomp[re]he[nsibi]l[is]
uel o[mn]ia ex o[mn]ia p[er] o[mn]ia. O[mn]e[m] e[ni]m creatura[m] sua excedi[t]
o[mn]e[m] f[ut]ura p[ro]ti[nus] vniuersa p[re]cellit. Si e[ni]m q[ue]ras magnitu[dinem]
maior e[st]. Si pulcritud[inem] pulcrior. Si dulced[inem] dulcior. Si splendore[m]
fulgidior. Si iusticia[m] iustior. Si fortitu[dinem] fortior. Si pietate[m]
clementior. Nulla e[ni]m r[ati]o pat[it]ur ut uel fact[ur]a f[a]c[t]ori suo eque[tur]
uel op[us] artifici co[m]parer[ur]. Sic le[gitur] i[n] p[ro]ph[et]a. Qui fecit fortia
fortior e[st] et q[ui] fec[it] pulc[r]a pulcrior e[st] ille. Sic at h[uius] vnitate dei
precelsa insignia p[re]dicat ut t[ame]n no[n] sicut videat sic dam
etni[?] diuine mistica p[er]fectio[n]e fateam[ur]. Sic e[ni]m op[or]tet ineffabil[is] p[at]er e[st]
Ita op[or]tet et incomp[re]hensibil[is] filius. Ita et sp[iritu]s s[an]c[tu]s i[n] p[at]re et filio dicit[ur] que[m]...

Gl[ori]a eterna est deffi[nita]

Creatura[m] no[n] equari creatori

ineffa^t atque immensus pater cum filio et spiritu sancto unus omnipotens deus unus in
trinitate unus in pluralitate unitas trinitas sempiterna maiestas unum
potens per omnia et trinitas in unitate et unitas in trinitate consistit, sed non
trinitas divisa nec unitas separata. Hac igitur catholica fide armati atque
instructi sint minime nephandos arrianos hereticos qui se hoc tempore impie
iactant et iactitant multos sanos nostros seducendo corrumpunt,
atque de capite ut brevius pertractem quod orat dominum qui sentiunt contra
dominum. Audiet nos dicentes evangelium diminutionem in trinitate et sunt legis
patrem maiorem, filium minorem, spiritum sanctum inferiorem, quia ipse christus dicit
pater maior me est. Hos videmus sic inquam orant et colunt deum.
Sic plane legimus sic colimus sic oramus. Ad hos dicimus: Ergo
sic plane legimus sic colimus sic oramus. Ad hos dicimus. Ergo
ita deum colunt et orant hii non deum magnum minimi colunt et rogant
sed tres deos faciunt. Et ubi est quod in lege divina colitur: Audi israel dominus
deus tuus deus unus est. Et iterum alibi ait: Dominum deum tuum adorabis
Deut^o et illi soli servies. Si enim aliud est pater aliud filius aliud spiritus sanctus iam non est
una trinitas sed divisa pluralitas, quod autem discrepans pluralitas stare potest
unum enim legimus: Omne regnum in semetipsum divisum non regnum stare
non posse. Quod autem divinitas a semetipsa discernitur cuilibet sple-
·Sol· dor a solis calor nullatenus separatur. Ecce enim sicut videmus in
Cursus sole tamen sunt et separari omnino non potest. Quia autem tam sunt videamus cursus
Splendor splendor et calor videamus enim solem in celo currentem fulgentem
Calor. calentem. Divide ergo si potes arriane solem et tres demum dividentur.
Sed fortassis de sole discernendo difficile tibi est quia in celo est et a nobis
Ignis. longe positus est. Ecce ad propinquius elementum quod inter nos est et in
manibus nostris habetur et tamen inter nos divi-
Motus tur a nobis ignem dico qui in manibus nostris habetur et tamen non dividitur propter hoc enim motum lucem et fervorem
lux Et ignis enim tamen habet sed dividi non potest tamen sole et igne.
fervor Sic nephande heretice dividere non potes tantum solem et ignem.
quomodo potes dividere deum omnium creatorem. Audi autem et disce hanc mag-
nam et veram trinitatem ab exordio generis humani fuisse ostensam. Audi in
lege et prophetis in psalmis et in evangelio. Audi in apostolo paulo declaratam.
Gen. 1 Audi in quam in genesi faciamus deus hominem ad ymaginem et similitudinem
nostram. Audi et inseparabilem trinitatem dicit in eodem libro Et spiritus domini ferebatur super aquas.
Isay Audi prophetam dicentem ex persona christi Spiritus domini super me propter quod unxit me
evangelizare pauperibus misit me. Audi in psalmo verbo domini celi
firmati sunt et spiritu oris eius omnis virtus eorum. Et iterum redde mihi leticiam
salutaris tui et spiritu principali confirma me. Audi hoc idem in evangelio con-
firmatum dicentibus domino apostolis dicit: Data est mihi omnis potestas in celo et in
terra. Euntes baptizate omnes gentes in nomine patris et filii et spiritus sancti.
Ro 11 Audi in apostolo: O altitudo divitiarum sapientie et scientie dei quam incom-
prehensibilia sunt iudicia eius et investigabiles vie eius. Quis enim cognovit sensum
domini, aut quis consiliarius eius fuit, aut quis prior dedit illi et retribuetur ei.
Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia ipsi gloria in secula seculorum amen.
Sic tamen ut tibi sequimini in omnibus scripturis satis aperteque probatum est divinam uni-
tatem inseparabilem ponit hereticos secundum apostolum dicentem hereticum post unam correp-
tionem devita. Et a fidelibus nostris populos de ipsa fide catholica confirmet

Fidei excellentia

Nulle quippe sunt maiores divitie, nulli thesauri, nulli honores, nulla mundi huius
maior substantia quam est fides catholica que peccatores homines salvat, cecos
illuminat, infirmos curat, cathecuminos baptizat, fideles iustificat,
penitentes reparat, iustos augmentat, martires coronat, virgines
viduas et coniugales casto pudore conservat, clericos ordinat, sacer-
dotes consecrat, regnis celestibus preparat, in eterna hereditate cum angelis
sanctis communicat. sicut ipse dominus promittendo confirmat. In resurrectione neque
nubent neque uxores ducent sed erunt equales angelis dei etc.

29.

Sermo beati Augustini episcopi de adventu domini etc.

Propitia divinitate fratres karissimi iam adveniunt dies in quibus natale
domini salvatoris cum gaudio desideramus celebrare. Et ideo rogo et
moneo ut quantum possumus cum dei adiutorio laboremus ut in
die eius sincera et pura conscientia et mundo corde et casto corpore ad altare
domini possimus accedere et corpus et sanguinem eius non ad iudicium sed ad re-
medium anime nostre mereamur accipere. In Christi enim corpore vita nostra con-
sistit, sicut ipse dominus dixit. Nisi manducaveritis carnem filii hominis et
biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. Mutet ergo vitam qui vult
accipere vitam. Nam si non mutat vitam, ad iudicium accipiet vitam,
et magis ex ipsa corrumpitur quam sanatur, magis occiditur quam vivificatur.
Sic enim dixit apostolus. Qui manducat corpus domini indigne et sanguinem eius,
indigne iudicium sibi manducat et bibit. Et licet nos omni tempore bonis
operibus ornatos ac splendidos esse conveniat, precipue tamen in die natalis
domini sicut in evangelio ipse dixit. Luceant coram hominibus opera vestra. Considerate
queso fratres quando aliquis homo potens aut nobilis natale suum aut filii sui celebra-
re desiderat, quanto studio ante plures dies quicquid in domo sua sordidum
viderit ordinat emundare, quicquid ineptum et incongruum proiciat, quicquid utile
et necessarium perspexerit exhibere. Domus etiam si obscurata fuerit dealbabitur, pavi-
menta a scopis mundantur ut diversis floribus adornentur. quicquid et
ad letitiam pertinet animi et corporis omni sollicitudine providetur, utique
ista fratres karissimi ut dies natalicii cum gaudio celebretur hominis
morituri. Si ergo tanta preparas in natalicio tuo aut filii tui quanta et
qualia preparare debes suscepturus natale domini tui. Si talia preparas
morituro, qualia preparare debes eterno. Quicquid ergo non vis invenire in domo
tua, quantum potes labora ut non inveniat deus in anima tua. Et certe si
terrenus rex vel quicumque patrifamilias ad suum invitaret natalicium
qualibus vestimentis studeres ornatus incedere, quam novis, quam ni-
tidis, quam splendidis, quorum nec vetustas nec vilitas nec aliqua
feditas oculos invitantis offenderet. Tali ergo studio in quantum po-
tes, Christo auxiliante contende, ut diversis virtutum ornamentis anima tua
composita simplicitatis gemmis et sobrietatis floribus adornata ad solempni-
tatem regis eterni, id est ad natale domini salvatoris cum secura conscientia pro-
cedas castitate nitida, caritate splendida, elemosinis candida. Christus
enim dominus si te ita compositum natalicium suum celebrare cognoverit, per se ipse
venire et animam tuam non solum visitare sed etiam requiescere in perpetuum in illa

Castitas
Caritas
Misericordia

dignabitur habitare sicut scriptum est: Et inhabitabo in illis et inambulabo. Et
iterum: Ecce sto ad hostium et pulso; si quis surrexerit et aperuerit, intra-
bo ad illum et cenabo cum eo et ille mecum. O quam felix est anima que ita sua
ita deo auxiliante studuit gubernare ut Christum hospitem et habitatorem
mereatur excipere. Sicut econtrario quam infelix est et in conscientia lacrimarum fonte
lugenda, que se ita malis operibus cruentauerit ut in ea non Christus re- 1
quiescat, sed diabolus incipiat dominari. Talem enim animam si medicamentum
penitentie non cito subuenerit, a luce relinquetur et tenebris occupatur,
uacuatur dulcedine, impletur amaritudine, ad mortem inuaditur, a uita repudiatur.
Non tamen de domini pietate diffidat qui talis est, nec mortifera desperatione frangatur,
sed magis ad penitentiam cito confugiat. Et dum adhuc noua sunt et ualent
peccatorum suorum uulnera, sic se adhibeant medicamenta et sobrietatem quam medici
in omnipotente est et consciunt plagas suas curare ut nec cicatricum ues-
tigia post ipsa medicamenta remaneant. Ideo et ab omni inquinamento
ante eius natale multis diebus abstinere debetis. Quocienscumque aut
natale domini aut reliquas solempnitates celebrare disponitis, ebrietatem ante
omnia fugite, iracundie quasi bestie crudelissime repugnate, odium
uelut uenenum mortiferum de corde uestro repellite, et tanta in
uobis sit caritas que non solum usque ad amicos sed et usque ad ipsos per-
ueniat inimicos, et secure possimus dicere in oratione dominica: Dimitte nobis
debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Nam qui odium habuerit uel unum hominem
scit nescio si ad altare domini possit securus accedere, cum per papam beatus
iohannes euangelista terribiliter clamet et dicat: Qui fratrem suum odit homi-
cida est. Nam in iracundia uterque homicida antequam penitentiam agat
presumere debeat eucharistiam accipere. Addit et adhuc sanctus iohannes euangelista
et clamat dicens: Qui fratrem suum odit in tenebris est et in tenebris ambulat et
nescit quo uadat, quia tenebre obcecauerunt oculos eius. Et iterum: Qui
inquit fratrem suum non diligit manet in morte. Et iterum: Si quis
dixerit quia deum diligo et fratrem suum odit, mendax est. Qui enim non
diligit fratrem suum quem uidet, deum quem non uidet quomodo potest diligere.
Quicumque ergo odium uel iracundiam seruat in corde et sub tali tonitruo
nec terretur nec expergiscitur dormientes, sed mortuus esse credendus est. Hec ergo
fratres karissimi cottidie cogitantes qui boni sunt cum dei gratia contendant
perseuerare in operibus bonis, quando non qui ceperit sed qui perseuerauerit usque in
finem hic saluus erit. Qui uero se ad elemosinas tardos et ad iracundiam
promptos et ad concedendam iracundiam precipites esse cognoscunt, auxi-
liante deo festinent se a malis eruere ut que bona sunt ualeant implere,
ut cum dies iudicii uenerit non cum impiis et peccatoribus puniantur,
sed cum iustis et misericordibus peruenire ad eterna premia ualeant. Amen.
Sermo beati augustini de aduentu et natiuitate domini cum quibusdam contra iudeos
Legimus fratres per Moysen populo dei precepta dantem ubi dicit: Audi 30
Israel dominus deus tuus deus unus est. Non potest esse maior, non potest
esse minor, non potest mutari. Dicit et propheta: Deus magnus et magna
uirtus eius et sapientie eius non est numerus. Optime nostis fratres karissimi qui corde
fortiter retinetis catholicam ueritatem. Audite tamen breuiter quod adiuuan- 2
te domino proposui explanare. Deus unus est pater, deus unus est filius, deus
unus est spiritus sanctus. Non tamen dicimus tres deos, et in uobis unius dei esse substantiam.

Ebrietas
Iracundia
Odium

Sed dicit hereticus quod si unum sunt, omnes sunt incarnati. Non, sed ad solum Christum pertinet
incarnatio. Nempe aliud est anima, aliud est ratio, et tamen in anima est ratio, et una est anima,
sed aliud anima agit, aliud ratio; anima vivit, ratio sapit; et ad animam pertinet
vita, ad rationem pertinet sapientia; et cum unum sint, anima sola suscipit
vitam, ratio sola suscipit sapientiam; et tamen nec anima sine ratione, nec ratio sine anima.
Sic et pater et filius licet unum sint, et unus deus sit, ad Christum solum pertinet
incarnatio, sicut ad solam rationem pertinet sapientia, sed non recedit ab anima.
Ecce aliud est in sole calor et aliud splendor. In uno radio sunt, sed calor
exsiccat, splendor illuminat; aliud suscipit calor, aliud splendor; et licet
calor et splendor ab invicem non queant separari, suscipit splendor
illuminationem, non fervorem; suscipit calor fervorem, non illuminationem;
aliud simul ad singula agunt, et tamen ab invicem non separantur. Sic et
filius suscepit carnem et non deseruit patrem, nec se divisit a patre. Susce-
pit inquam filius carnem ipse, et tamen pater et spiritus sanctus non defuit ma-
iestate. In divinitate equalitas, in carne sola filii proprietas. Et ergo
una deitas sit, una divinitas, impleverunt quidem carnem Christi pater et
spiritus sanctus sed maiestate, non susceptione. Vis scire quia cum eo sunt et pater?
Non sum inquit dominus Christus solus, sed pater mecum est. Audi et de spiritu sancto
quia cum eo erat. Baptista refert quia Iesus plenus spiritu sancto regressus est
ab iordane. Ecce quomodo Iesus Christus suscepit carnem, et tamen pater et spiritus sanctus
non defuit maiestate. Sic celum et terram implet pater, implet spiritus sanctus;
carnem Christi deserere non potuerunt qui in divinitate trinitatis manserunt.
Ad hoc citharam respice ut musicum melos tonis dulcibus reddat.
Tria pariter adesse videntur: ars, manus et corda; et tamen ars dictat,
manus tangit, resonat corda. Tria pariter operantur, sed sola corda personat
quod auditur; nec ars nec manus sonum reddunt, sed ea cum corda pariter
operantur. Sic nec pater nec spiritus sanctus susceperunt carnem, et tamen cum filio
pariter operantur. Sonum sola corda dissonat(?), carnem solus Christus accepit.
Operatio in tribus consistit, sed quomodo pertinet ad solam cordam soni redditio,
sic pertinet ad solum Christum carnis humane susceptio. Et iudeus: Iudeus
Deum, inquit, parere virgo non potuit. Detestandus manicheus: Manicheus
Si caro erat, virgo eum non potuit; si virgo peperit, fantasma fuit. Arrius
Utrisque uno respondeo de hystoria veteris testamenti, utrumque convinco iudeum
quod sonuit auribus vestris. Dominus Moysi sancto precepit de singulis tribubus
virgas afferri. Allate sunt xii virge, inter quas et una erat quam Aaron
ferebat sacerdos, et posite sunt a sancto Moyse in tabernaculo testimonii.
Virga autem Aaron post alterum diem inventa est produxisse flores et frondes
et peperisse nuces. Delectat hoc misterium cui tante est iniqua perfidia unde
ovum commisce ubi mare(?) fia meruit sacri. Virga hoc protulit
quod ante non habuit, non radicata, plantata, non defossa sarculo,
non arata, succo non fecunda seminario. Et tu illic discerne unde sa-
nivam(?) protulit virga quod in semine suggeri potuit; nuces (?) radice virga ergo potuit
... educere; virgo non potuit ... filium dei generare.
Dicat ergo iudeus incredulus quemadmodum arida virga floruit et

frondiuit et nuces protulit, et ego dicam illi quemadmodum concepit virgo et pe-
perit. Sed ipse forte indignum conceptum virginis potuit explicare non virginis partum,
veniat ad cetinam exponat illi ut cognoscat verum ordinem offici-
nalis, virgo peperit tempore pariendi, virga autem non habuit tempora germinandi
Illa cum decursis novem mensibus peperit, virga autem alio die quod nata
non habuit germinavit. Confundatur iudeus qui virgo parere non potuit,
Deus enim qui miraculi genus insignium ostendit ut asina loqueretur ipse mirabilius
Nu 22 | Deus cum qui facere potuit ut Christus de virgine nasceretur. Audiat et visitatum manifestum
facere potuit. Solis radius specularem penetrat et soliditatem eius in-
cidens ad interiora subtilitate pertrahit et tamen ut intus eius qualitatem extra eius ita neque
ingrediens violat neque cum egreditur dissipat, quia ad ingressum et egressum
eius speculum integrum perseverat. Specularem ergo non rumpit radius sol-
is: integritatem virginis ingressus aut egressus nunquam vitiare poterat dei.
Sed quid ultra immoramur? audiat iudeus quod non vult audire.
Ex quo maneat quod ille perficiat in fide redemptus et ecclesia deficiat
iudeus. Virga illa de qua agebamus aaron virgo maria fuit que
nobis verum sacerdotem concepit et peperit de quo david cecinit dicens:
Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Sumptor namque
ipsius iam dixerat: Virgam virtutis tue emittet dominus ex syon. Et
Ys 11 | ysaias propheta aperte mariam sanctam designat dicens: Exiet virga de
radice yesse et flos de radice eius ascendet, et requiescet super eum
spiritus dei, spiritus sapientie et intellectus. Eius germen virga nuces produxit, ymago
ymago dominici corporis fuit. Nux enim trina habet in suo corpore sibi unione
corium testam et nucleum in corio caro in testa ossa in nucleo interior
anima corporis. In corio nucis carne significat salvatoris que habuit in se asperi-
tatem vel amaritudinem passionis. In nucleo interiori declarat dulcedi-
nem deitatis que tribuit pastum et lumen subministrat officium in testa ligni
insensibilis crucis qui non discernit id quod foris et intus sed que terrena
et celestia fuerant mediatoris ligni interpone sociantur dicente apostolo
terrena per sanguinem crucis sue pacificans omnia que in celis et que in
terris. Vos interrogo quoque o iudei qui usque hodie negatis filium
dei nomine vestro et illa quem cum videbatis miracula facientem
atque temptantes dicebatis: Quousque animas nostras suspendis? si tu
es Christus dic nobis palam. Ille autem vos ad considerationem miraculorum
mittebat dicens: Opera que ego facio ipsa testimonium perhibent de me, ut Christo
testimonium dicerent non verba sed facta. Vos autem non agnoscentes sal-
vatorem qui operabatur salutem in medio terre. Adicientes in malum
atque dicentes: Tu de teipso testimonium dicis, testimonium tuum non est verum. Sed ad
hec ille quid vos vidit audire noluistis: Nonne scriptum est in lege
vestra quia duorum hominum testimonium verum sit? Procedat doctor legis, interr-
ogetur de lege testimonium quid de Christo. In lege vestra scriptum est quia
duorum hominum testimonium verum sit. Procedat ex lege non tamen duo sed
et plures testes Christi et quicumque auditores legis nec fictores. Dicat
Isai 7 | Ysaias testimonium Christi: Ecce virgo in utero concipiet et pariet filium

et vocabitur nomen eius emanuel quod est interpretatum nobiscum deus. Accedat et | Baruch 3.
alius testis. Dic et tu Ieremia testimonium Christo. Hic est inquit deus noster et
non estimabitur alius absque illo qui invenit omnem viam sciencie et dedit eam
Iacob puero suo et israel dilecto suo; post hec in terris visus est et cum hominibus
conversatus est. Ecce duo testes ydonei ex lege vestra, ex quorum
testimonio non est conpuncta contradictio vestra. Sed alii atque alii ex lege Christi | Daniel 9.
testes introducantur, ut frontes durissime inimicorum conterantur.
Veniat et ille daniel sanctus iuvenis quidem etate senior vero sciencia
ac mansuetudine, convincat omnes falsos testes sicut convicit seniores
impudicos. Ita suo testimonio Christi conterat inimicos. Dic sancte daniel
dic de Christo quod nosti. Cum venerit inquit sanctus sanctorum cessabit unctio.
Quare illo presente cum insultantes dicebatis: Tu de te testimonium dicis,
testimonium tuum non est verum. Cessavit unctio vestra, idcirco ipse est qui veniat
sanctus sanctorum, sicut vos dicitis nondum venit, sed expectatur ut veniat
sanctus sanctorum. Demonstrate unctionem. Si autem quod verum est cessavit vestra
unctio, agnoscite venisse sanctum sanctorum. Ipse est enim et lapis ille abscisus
de monte sine manibus concidentium, id est Christus natus de virgine sine ma-
nibus complectentium, qui tamen crevit ut mons magnus fieret et
impleret universam faciem terre. De quo monte dicit propheta: Venite ascen-
damus ad montem domini. Et de quo david dicit: Montes dei montes uberes,
ut quid suspicamini montes incaseatos, montem in quo placuit deo
habitare in ipso. Cum ipse dominus Christus discipulos suos interrogaret: Quem dice-
rent esse homines filium hominis, Responderunt: Alii helyam, alii Ieremiam,
alii unum ex prophetis. Et ille: Ut quid suspicamini montes incaseatos
montem in quo placuit deo habitare in eo. Hunc cognovit petrus dicens: Tu
es Christus filius dei. Agnovit montem et ascendit in montem, testimonium dixit
ueritati et dilectus est a monte. Super petram fundatus est petrus qui mor-
te suscepit illum amando quem ter negaverat timendo. Dic et tu | Deut.o 18.
moyses legislator, dux populi israel, testimonium Christo. Prophetam nobis
suscitabit dominus de fratribus vestris; omnis anima que non audierit prophetam illum
exterminabitur de populo suo. Prophetam autem dominum Christum. Ipsum audi in ewangelio
Christum: Non est inquit propheta sine honore nisi in patria sua. Accedat autem | David
david sanctus testis fidelis ex cuius semine processit ipse cui lex et prophete
testimonium dicat et ipse de Christo. Adorabunt inquit eum omnes reges
terre, omnes gentes servient illi. Cui servient, vobis audientibus: Dixit dominus
domino meo sede ad dexteram meam donec ponam inimicos tuos scabellum pe-
dum tuorum. Et expressius atque nominatim: Quare inquit tumultuate sunt gentes
et populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terre et principes con-
venerunt in unum adversus dominum et adversus Christum eius. Accedat et alius testis. | Abacuc 3.
Dic et tu Abacuk propheta testimonium Christo. Domine inquit audivi auditum
tuum et timui, consideravi opera tua et expavi. Quare opera dei iste
miratus expavit? Numquid fabricam mundi iste miratus expavit? Absit.
Sed audi quid expavit: In medio inquit duum animalium cognosceris. Opera
tua deus verbum caro factum est. In medio duum animalium cognosceris. Quousque
descenderit expavescere me fecit. Verbum per quod facta sunt omnia in presepe iacuisti.

agnovit bos possessorem suum et asinus presepe domini sui. In medio duum animalium
cognosceris, quod est in medio duum animalium cognosceris. Id autem in medio duorum
testamentorum, vel in medio duorum latronum, aut in medio moysi et helye
in monte cum eo sermocinancium. Deambulavit in terris verbum et exivit in
tempore. Verbum caro factum est et habitavit in nobis. Hoc et Jeremias ait, post
Baruch 3 hec in terris visus est et cum hominibus conversatus est. Ecce quemadmodum et
fuerunt testes veritatis, ecce quemadmodum vincunt filios falsitatis.
Sufficiunt nobis ista o iudei. Sed adhuc ad maiorem confusionem
ex lege et ex gente vestra alios testes introducemus ut illi tes-
timonium perhibeant. Cum predicta mente insultaretis dicebatis
Sed de tempore testium perhibes testimonium tu unde est verum? Sic nollem ex
lege et ex prophetis omnia que de christo dicta sunt colligere fatigatus et tempus
quam copia deficit. Venientem senem illum ex gente vestra natum et in medio
Luce 2 modo non velatum sanctum Symeonem in medio introducam qui meruit
tenere decrepitus in hac luce quousque videret veram lucem que quidem
iam etas compellebat ire, sed expectabat suscipere quem sciebat ve-
nire. Cum iste senex admonitus esset a spiritu sancto ex anno moreretur
quam videret christum dei natum eumque cognitum perrexit ad templum
ubi cum eum portari matris manibus videt et divina infancia pia
senex agnovit tulit infantem in manibus suis. Ille quidem christum
ferebat, sed christus senem regebat. Regebat qui portabatur ne in eam per-
ferebat, sed christus senem regebat
missum a corpore solveretur. Quid tamen dixit quem tu confessus fuit ad
veritatem inimici non christus sed vir. Benedicens deum exclamavit senex et
dixit. Nunc dimittis servum tuum domine secundum verbum tuum in pace. Quia viderunt
oculi mei salutare tuum. Illi et parentes Johannis zacharias et elyza-
beth iuvenes steriles in senectute fecundi dicant et ipsi testimonium de
christo, ut sentiat et teste ydoneum christo invitiant. Dicit enim
Dicat de christo quis senciat et teste ydoneo christo invitiant. Dicit enim
suo primo nato. Tu puer propheta altissimi vocaberis preibis enim
ante faciem domini parare vias eius. Ipsi que mater et virgo elyzabeth ait
unde hoc ut veniat mater domini mei ad me, ecce enim ut facta est vox
salutationis tue in auribus meis exultavit in gaudio infans in
utero meo. Intelligens enim Johannes venientem dominum suum venisse ad sua
inter ipsas angustias uteri adhuc post conmotum salutat
quem voce non poterat, cui precurrere Johannes precursor et amicus hu-
milis et fidelissimus suus testis ydoneus effectus tanto maior est
in natis mulierum quanto eo existimabatur esse quod non erat. Christum enim esse
cum iudei credebant, sed non se esse clamabat dicens qui me suspi-
camini esse non sum ego, sed ecce venit post me cuius pedibus non sum
dignus solvere corrigiam calciamenti eius. O fidelis testis et amice
veri sponsi quanto se humiliavisses si ad corrigiam calciamenti eius
solvendam dignum te esse dixisses, sed dum hunc non te dignum dicis in-
credulis falsis testibus contradicis, et hec ante dicta sunt antequam christum videres
qui cum ad tempus venit excelsus humilis implendo dispensationis
sue gratiam a te baptizaretur qui nullum habebat omnino peccatum quod diluendum

que cognovimus quale testimonium protulit audiamus. Iam igitur audite nolite
Ecce inquit agnus dei ecce qui tollit peccata mundi. Et adiecit
Tu ad me venis baptizari? ego a te debeo baptizari. Agnovit servus
dominum, agnovit vinculis originalis peccati obligatus a labe omni nexu
peccati liberum, agnovit preco iudicem, agnovit creatura creatorem,
agnovit paranymphus sponsum. Nam et hec vox iohannis est: Qui habet sponsam
sponsus est; amicus autem sponsi stat et audit eum et gaudio gaudet
propter vocem sponsi. Sufficiunt vobis ista o iudei, sufficiunt vobis
tanti testes, sufficiunt vobis testimonia ex lege vestra et ex gente vestra.
An adhuc impudentia nimia audebitis dicere quod alterius gentis
vel nationis homines Christo debent testimonium perhibere? Sed si hoc dicitis,
videte quid ille vobis: Non sum missus nisi ad oves que perierunt
domus Israel. Sed sicut vobis in actibus apostolorum increpat Paulus: Vobis · Act. ·13·
primum oportuerat annuntiari verbum dei; sed quia expulistis illud nec vos
dignos vite eterne iudicastis, ecce inquit convertimur ad gentes.
Demum veniamus nos et ex gentilibus testimonium Christo fuisse prolatum quid dubitas?
non tacuit, clamando et pro lingua inimicorum suorum. Nonne qui
ille poeta facundissimus inter sua carmina: Iam nova progenies Virgilius.
celo dimittitur alto dicebat, Christo testimonium perhibebat? In dubium
hoc veniat nisi alios ex gentilibus idoneos testes producam quod dixeris. Daniel
in medium introducam illum regem qui nimium superbia captivando 3.
perdomuit Nabuchodonosor regem Babilonis. Non pretermittam dicere
Nabuchodonosor quid in fornace quo tres viros iustos iniuste
misisti. Dic quid tibi fuit revelatum? Nonne inquit tres viros misimus
in fornacem ligatos? Et aiunt ei: Vere rex. Ecce inquit ego video
quattuor viros solutos deambulantes in medio ignis et corruptio
nulla est in eis, et aspectus quarti similis est filio dei. O alienigena, unde
est hoc? quis tibi annuntiavit filium dei? que lex, quis propheta annun-
ciavit filium dei? Nondum quidem mundo nascitur et similitudo nascentis
a te cognoscitur. Unde est hoc? quis tibi istud annuntiavit nisi quia sic te
dominus ignibus intus illuminavit ut cum illic apud te captivi tenerentur
inimici iudei sic diceres testimonium filio dei? Sed quia in ore duorum vel
trium testium stat omne verbum, sicut ipse dominus vester contra vos con-
futans, in lege inquit vestra scriptum est quia duorum hominum testimonium verum Eritrea
sit. Etiam ex gentilibus tertius testis introducatur ut testimonium veritatis
ex omni parte roboretur. Quid sibilla vaticinando et de Christo clamaverit
proferamus, ut ex uno lapide utrorumque frontes percutiantur, Iudeorum
atque paganorum, atque suo gladio sicut Golias Christi omnes percu-
tiantur inimici. Audite quid dixerit: Iudicii signum tellus sudore ·V·
madescet. E celo rex adveniet per secla futurus, scilicet in carne
presens ut iudicet orbem. Unde deum cernent incredulus atque fidelis
celsum cum sanctis evi iam termino in ipso. Sic anime cum carne aderunt quas iu-
dicat ipse. Cum iacet incultus densis in vepribus orbis. Reicient si-
mulacra viri, cunctam quoque gazam. Exuret terras ignis pontumque polumque
inquirens, tetri portas effringet averni. Sanctorum sed enim cuncte lux libera

Versus Sibille

carni tradetur sontes eterna flamma cremabit. Occultos actus rete-
gens tunc quisque loquetur. Secreta atque deus reserabit pectora lu-
ci. Tunc erit et luctus, stridebunt dentibus omnes. Eripitur solis iubar
et chorus interit astris. Volvetur celum, lunaris splendor obibit.
Deiciet colles, valles extollet ab imo. Non erit in rebus homi-
num sublime vel altum. Iam equantur campis montes et cerula ponti.
Omnia cessabunt, tellus confracta peribit. Sic pariter fontes
torrentur fluminaque igni. Et tuba tum sonitum tristem demittet
ab alto, orbe gemens facinus miserum variosque labores. Tar-
tareumque chaos monstrabit terra dehiscens. Et coram hic domino reges
sistentur ad unum. Decidet e celis ignisque et sulphuris amnis.
Hec de Christi nativitate, passione et resurrectione atque secundo eius adven-
tu ita dicta sunt ut si quis in greco capita horum versuum discernere volue-
rit inveniet Ihesus Christos Theu Yos Sother, quod in latinum translatis
eisdem versibus apparet preter quod grecarum litterarum proprietas non adeo potuit
observari. Credo iam vos o inimici inter tantis testibus ita
obrutos confutatosque esse ipsa veritate ut nichil ultra repugnare,
nichil querere debeatis. Expliciunt sermones Augustini de Iudeis
domini etc.

Sit laus deo.

Magister Iohannes de Dambrowca.

Affluentia temporalis signum est amoris dei li 2 §. 1x

Adversarius noster sermo dei est li 1 §. 1

Amandus est creator sed propter deus creator li 1 §. 4
Amare cum gratia est bonum li 1 § 9

Anima est vita corporis et deus est vita anime li 1 §. 6

Apostolos elegit xpus simplices li 3 §. 22.

Bonum est dux . s . Verbum fecit bonum et vide fecit bonum . li . 1 . s . 7 .

Caritas g(e)n(er)a(tiva) fr(atern)a(lis) le(t)ma(?) li 1 § 9
Carnis est donum imp(er)i(u)m li 3 § 13 et § 16

Cole(?) nos deus et nos colimus deum li 3 § 22

Concessor quis sit li 1 § 19

Confessio aliq(ua)n(do) accusacionis aliq(ua)n(do) laudacionis sit li 1 § 8

Confessio peccatorum impetrat medicinam sanature li 3 § 12

Corrector dei melior est q(ua)m deserere li 1 § 8

Contin(enti)a coniugalis melior est q(uam) virginitas supbia li 3 § 16

Denarius est vita eterna · li · 3 · c · 22

Deus ad invitat primo ad tert supplicio li 1 · c · 3
Deus iniurias vindicat alibi li 1 · c · 3
Deus dat ora ad fruendum et reddendum li 1 c 7
Deus dives est super omnes li 3 c 12
Deus est incomprehensibilis li 3 · c · 1

Dum desideratum delectat obtinetur ruta data vilescunt li · 1 · c 7
Divites nichil secum afferunt nec auferunt li · 1 · c 7
Divitem esse et velle divitem esse differt · li 1 c 7
Divitie generant superbiam et de modo divitiarum li 1 · c · 7

Doctus et sanctus eadem est causa licet diversum officium li 1 c · 3
Docere et non facere molestum est li · 1 · c 3

valde
Desperandum non est · li · 3 · c · 6 · et li 1 · c · 11
Desperacio est a deo non nimis severum c quia humilis est li · 1 · c · 10

Ecclesie unitas remissionem concedit peccatorum in spiritu sancto li. 1. c. 11.

Ecclesia habet in se duplicem populum sinistrum et dextrum li 3 c. 13.

Ecclesia turbari potest submergi non potest li. 1. c. IX.

Elegit deus quod voluit secundum suam gratiam et secundum illorum iusticiam. li. 1. c. 1.

Elegit Christus in apostolis homines simpliciores li 3 c 22

Ewangelium annunciare recte et per occasionem. li. 3. c. 12.

Expediuit ad veritatem melius est quam ad voluntatem li 3 c 16

Facie magis expedit quam dorse li 1 § 3

Fides dux ꝑfecta & imꝑfecta li 2 § 13
Fidei ꝑmiū & ꝑ̄ellera li 3 § 28

Filii adoptiui plures sunt vnigenitus vnus li 3 § 10

Scurrilitas est destruenda ad plures fuit a deo data li 1 p. 6.

Servum dei plenum est quer de sua vite nichil presumit sed de gratia dei li 1 p. ∧
Servi dei est vinculum est omne bonum non malum mittes li. 1. p. ∧

Phi cognoverunt deum esse unum sed erraverunt li 3 c. 18.

Hõ talis putabitur in Iudicio qualis reperitur in morte li 1 c. 21

Homines publicantur dominum. s. comparando et descomparando. li. 3. c. 10.

humilitas est fundamentum caritatis li. 1. c. 10.
humilitas est fundamentum spiritualis edificij li. 1. c. 10.

humilitas xpi sanat superbiam dyaboli li 3 c x
humilitate attingitur similitas dei li 3 c. 1

Incarnacio ad solum filium pertinet quamvis eam tota trinitas perficiat. li. 3. d. ultimo.

Inferos Lazarus prodidit li 3 d. 12.

Intencio cordis humanam intuenda est quia fiunt opera bona et mala li. 1. d. 2.

Iudei peccatum infidelitatis non habuissent si Christus non venisset li 1. d. 11

Iusticia habet a deo fonte iusticie li 1 d. 7

Lazar⁹ quē xᵉ suscitat li 3 § 17.

Lingua domat^r a solo deo oīa alia domant^r ab hoīe li 1 § 8

Liberari dubitas dr li 3 § 11

Manere in verbo dei quid sit li. 3 s. 11·

Miraculum quod xpistus circa Lazarum fecit omnia miracula precedit li 3 s. 17·
Miracula perhibent testimonium de xpo li 3 s. ultimo·
Miracula facere pertinet ad dominum te li 3 s. 21·

Mori bene et mori male· li. 2 s. 1·

Mors inter omnia nostra terribilia est horrendissima mors et metuenda ·li ·1 s. 21·

Natiuitas xpi et tyaliole ʒ ß i

Obediendum est parentibus . non contra deum aut patriam li 1 § 6

Opera bona vel mala sunt ex intentione li 1. §. 2

Pastor fur et latro et mercennarius li 3 s 12

Parvuli sunt humiles · sapientes superbi li 1 s 8

Pax commendabilis · sermo xx super Johannem

petra communio pro ... li 1 s 11

Peccata sunt punienda sed non apertioribus li 3 s 10.

Petrus dux ... li 3 s 11

Pecunia ad ... Justiani ... augeat li 1 s 7

p

Petendus · querendus · pulsandus est deus ut dat li 1 s 7

Prudentes mali sunt pro phizaris li 3 s 12

Sacramenta prosunt conferri ab hereticis sed quia nec confertur illis, nisi revertantur ad ecclesiam li 1 § 11

Salvatur pauci · et multi · dampnati · li · 12 · § · 9 ·

Sacerdotes mali peccata dimittunt in fide Ecclesie li 1 § 11

Scientia sine virtute inflat ubi caritas edificat li 3 · § 16

Spes et desperacio occidunt animas · li · 3 · § · 22 ·

Spiritus sanctus cum gracia et cetera fuit Lemia li · 1 · § · 9 ·
Spiritus sanctus quid sit · an creator vel creatura li 1 · § · 11 ·
Spiritus sancti est remittere peccata · li · 1 · § · 11 ·

Spiritus blasphemie est finalis impenitencia li · 1 · § · 11

Superbus quando ... ut ... li 3 · § · 16 ·

Scriptura sacra que promittit implet veraciter. li. 1. f. 20.
Scripturam sacram omnibus dedit forum in mundi li. 1. f. 19
Scripturam sacram quibus inest et similia et dissimilia li. 1. f. 11.

Temptacio Christi a deo, carne et dyabolo li. 4. c. 11

Trium mortuorum suscitacio li. 3 c. 1

Tria ad salutem necessaria li. 3 c. 2

Trina confessio amoris dilecti trinam negacionem timoris per petrum li. 3. c. 12. et c. 13

Trinitas personarum in una essencia probatur li. 3. c. 28.

Timide peccatus quid sit li. 1. c. 8.

Trinitatis operacio inseparabilis est li. 1. c. 11.

Xpus in celo non docuit terra li. 1. § 2.

Xpus cenat in Phariseorum domo non corde. Centurionis corde non domo. Zachei domo et corde. li. 1. § 6

Xpus suscepit corpus suscepit animam suscepit plenum hominem li. 1. § 8.

Xpus attulit virgini fecunditatem non abstulit virginitatem li. 1. § 10.

Xpianum nomen quo prodest li. 1. § 11

Xpus se non deum [illegible] li. 3. § 17.

Xpus medicus optimus sanat egrotum genus humanum li. 3. § 22.

Xpus habet duas naturas unam personam. li 3 § 21.

Xpus est caput ecclesie li 3 § 12

Xpus terram secum attulit. veritatem mansuetudinem et iustitiam li 3 § 10

Sicut divina eloquia fratres magi-
stro nostro cotidie nobis
salubriter veritatem ut anime
nostre pascantur in futuro autem seculo
eternis epulis saginemur. Dicente
propheta: Saciabor dum manifesta-
bitur gloria tua. Servat autem hec la-
[illegible] et quibus diviciis floreat
quanto quoque splendore perfulgeat
enarrare non possumus. Legimus
Quod oculus non vidit nec auris audi-
vit nec in cor hominis ascendit que deus prepa-
ravit suis in katholica fide fidelibus et
famulis suis. Credimus et deus qui
talia et tanta preparavit quod est magni-
tudinis inestimabilis et ineffabilis incom-
prehensibilis quia ultra omnia est omnia et
pre omnia. Omnem enim creaturam ex-
cedit omnem creaturam preterit et uni-
versa precellit. Si queris magnitudinem
eius maior est. Si pulchritudinem pulchri-
or est. Si dulcedinem dulcior est.
Si splendorem fulgidior. Si iusti-
ciam iustior est. Si fortitudinem fortior.
Si pietatem clementior. Nulla ei
vero patitur ut creatura creatori suo
equetur vel opus artifici compare(tur). Sic-
ut legitur in propheta: Cui se fecit fortem fortior
est qui se fecit pulchrum pulchrior est. Sic autem
unitatem huius deitatis preclara insig-
nia predicamus non tamen sic ut iudei
sed sicut veri christiani trinitatis divine
[illegible] fateamur. Sic ei operi
et ineffabilis pater est creator omnipotens et
incomprehensibilis est filius et ita spiritus
sanctus indistincte [illegible] in patre
et filio ineffabiliter atque inmense
est. Pater enim et filius et spiritus sanctus unus
omnipotens deus unus in trinitate et unus
in potestate unitas trinitas sempi-
terna maiestas unum potestas per
omnia et trinitas in unitate et uni-
tas in trinitate consistit. Sed non trinitas
dividitur nec unitas separatur. Hac
in katholica fide armati atque
instructi hereticum nephandos arri-
anos hereticos qui se hoc opere impie
iactitant et multos christianos se-
ducendo corruperunt et deceperunt
breviter perstringamus quo dicunt
deum qui genuit [illegible] deum
videtur nos dicere. Arriani
diminutionem in trinitate secundum legis
[illegible] filio minorem spiritum
[illegible] ipse vero dicit: Pater maior
me est. His videmus sic [illegible]
datis et colitis deos sic plane
legimus sic colimus sic oramus ad
hos divinos. Ergo ita deos colitis
hunc est deum magnum unum cole-
re et rogare tres deos facit et
ubique in lege divina refertur:
Audi israel dominus deus tuus unus est. — *Deut. 6.*
Et iterum alibi: Dominum deum — *Mt. 4.*
tuum adorabis et illi soli servies.
Sicut enim alius est pater alius filius
alius spiritus sanctus non est una trinitas sed
divisa potestas. Certe non autem discre-
pans potestas [illegible]
ubi legimus. Omnis domus in semet
ipsa divisa non regnum stare non
potest. Quomodo autem trinitas a semetipsa
secernitur cum lucis splendor a sole
calor nullatenus separetur. Ecce ei — *Sol*
sic videmus in sole tria sunt et separari
omnino non possunt. Quia ista tamen sic videamus
Cursus splendor et calor videmus — *cursus splendor calor*
cum sole in celo currente fulgen-
tem calentem. Divide ergo arriane
solem si potes et tunc deum divide
trinitatem. Sed fortasse de sole
dissentiendo differs quia in celo
est a nobis longe positus. Ecce
ad propinquiora descendamus. Quod inter nos est — *Ignis*
ita nobis tamen est ignem dico qui
manibus nostris hic est et tunc non dividis. — *motus lux fervor*
Hic est motus lucis et fervoris. Si
ergo nephande heretice dividere
non potes tantum solem et ignem
quomodo dividere potes deum omnium crea-
torem. Audi nunc et disce hanc
magnam et unicam trinitatem ab ex-
ordio huius generis fuisse confessam.
Audi in lege in prophetis in psalmis et in

eterno. Audi inquantum genus esse dei
hominem ad ymaginem dei ut sit
ondet inseparabilem trinitatem. Capitulo i
co. li. o et spiritus dei ferebatur super aquas.
Audi prophetam dicentem ex persona xpi
Spiritus domini super me propter quod vnxit
me evangelizare pauperibus misit
me. Audi psalmistam Verbo domini celi fir-
mati sunt et spiritu oris eius omnis virtus
eorum. Et iterum Redde mihi leticiam
salutaris tui et spiritu principali confir-
ma me. Audi hic idem et ewangelium confir-
matum dicens ihesus xpus apostolis Data
Data est mihi omnis potestas in celo et in terra
Euntes baptizate omnes gentes
in nomine patris et filij et spiritus sancti
Audi apostolum O altitudo diviciarum
sciencie et sapiencie dei quam incomprehensibilia
sunt iudicia eius et investigabiles
vie eius. Quis enim cognovit
sensum domini aut quis consiliarius eius fuit
aut quis prior dedit illi et retribuetur ei.
Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia
ipsi honor et gloria in secula seculorum amen.
Hiis auctoritatibus quam novis scrip-
turis satis aperte comprobatur esse
divinam unitatem et trinitatem inse-
parabilem. Prevenitur ergo omnibus re-
ticorum persuasionibus. Audi apostolum
dicentem hereticum post vnam et secundam
correctionem devita. Capitulo fide-
les modos plures de ipsa fide
katholica confirmemus. Nulla cum pe-
maior est diuicie nulla the-
zauri nulli honores nulla mundi
huius maior substancia quam est fides ka-
tholica que peccatores homines saluat
cecos illuminat infirmos curat
cathecuminos baptizat fide-
les iustificat penitentes re-
parat iustos augmentat mar-
tires coronat virgines et vidu-
as ac coniugales casto pudore
consumat clericos ordinat sacer-
dotes consecrat regnis celesti-
bus preparat eterna hereditate cum
sanctis angelis communicat. Sic ipse dominus

permittendo confirmat. Ita eterne
habet rex in regalis ducet sed eu-
erint equales angeli dei et
Sermo eiusdem de verbis apostoli
De corpore et sanguine domini cum timore et
tremore ipsorum.

2) Audiuimus veritatem magis-
trum nostrum redemptorem humani
saluatorem commendantem nobis
precium nostrum sanguinem suum. Locutus
est enim nobis de corpore et sanguine
suo quod corpus dixit escam sanguinem
potum. Sacramentum fidelium agnoscunt
fideles audientes autem quod est fit
quam qui audiunt. Cum ergo commendans
talem escam et talem potum diceret
Nisi manducaveritis carnem meam
et biberitis sanguinem meum non habe-
bitis vitam in vobis et hoc diceret de
vita quis aliquis nisi ipsa vita. Cum
autem illi homines mortis non vitam qui
manducare putaverunt vitam. Scan-
dalizati sunt discipuli eius non quidem
omnes sed plurimi dicentes apud se
metipsos Durus est hic sermo quis
potest eum audire. Cum autem dominus hoc
apud semetipsum cognovisset
et murmur ac cogitaciones audisset
cogitantibus non sonantibus voce
vir ut se auditos esse cognoscerent
et talia cogitare desinerent.
Quid ergo respondit Hoc vos scandalizat.
Si ergo videritis filium hominis ascen-
dentem ubi erat prius quid est hoc? Hic
vos scandalizat putatis quod de
hoc corpore quod videtis partes
facturus sum et membra mea con-
scissurus et vobis daturus. Quid si ergo
videritis filium hominis ascendentem
ubi erat prius. Certe qui integer
ascendere potuit consumi non potuit.
Ergo de corpore et de sanguine suo
dedit salubrem refectionem et tam
magnam breviter soluit de sua
integritate questionem. Manducet ergo
qui manducat et bibat qui bibit

Act. ult.
Ro. 11

2) fides
magnitudo

esuriat et siciant vitam manducet
et bibat vitam, quam manducando refi-
ci est sic reficiemur ut non defi-
ciat unde reficimur. id quod eum vivens
manduca vitam bibe vitam habebis
vitam et vita eius est vita. Hunc autem
hoc est i. vita unicuique est corpus
et sanguis christi sicut salvo visibiliter
sumitur ipsa autem spiritualiter manducetur
et spiritualiter bibatur. Audiuimus
enim ipsum dominum dicentem spiritus est qui
vivificat caro autem non prodest quicquam.
Verba que locutus sum vobis spiritus et
vita sunt. Sed sicut inquam quidam quod
non credunt ipsi dicebat dominus
et hic sermo quis eum potest audire
dominus est dixit. vobis incredulis, et ut
et docuit nos ipsum credere donum esse
et non nisi sic nunquam dixi vobis
Nemo venit ad me nisi cui
datum fuerit a patre meo. Ubi autem
hic dicitur si superiora evangelii recolamus
inveniemus cum dixisse
Nemo venit ad me nisi pater qui
misit me traxerit eum. Non enim dixit
duxerit sed traxerit. Ista violentia
cordi fit non carni. Et quid
miraris crede et venis a via
et traheris. Ne arbitreris istam
asperam molestamque violentiam
dulcis est suavis est ipsa suavitas
te trahit. Nonne ovis trahitur
cum esurienti herba monstratur et
puto quod non corpore impellitur sed de-
siderio colligatur. Sic et tu veni
ad christum. Noli longa itinera medi-
tari ubi credis ibi venis ad illum
qui ubique est. Amando enim non
navigando. Sed quoniam et in tali itinere
inundant fluctus et tempestates
diverse temptationum in crucifixo
crede ut fides tua ligna possit
ascendere non mergeris sed ligno
portabilis, sicut ille sanctus fluctibus
navigabat de quo dicebat michi

at absit gloriari nisi in cruce domini mei
ihesu christi. Mirum est autem quod predicato christo
crucifixo audivit duo unus con-
tempnit alius ascendit qui contempnit
imputet sibi qui ascendit non arroget
sibi. Audiuit enim a veritate magistro
Nemo venit ad me nisi cui datum fuerit
ei a patre meo. Gaudeat quod da-
tum est gratias agat datori corde hu-
mili non arroganti ne quod humilis
meruit superbus amittat. Non qui
iam in ipsa via ambulant sic elati
tribuuntur et viribus suis perimunt.
De illa enim humilitate docens nos
scriptura scripta per apostolum dicit cum timore
et tremore vestram salutem operamini.
Et ne se ad mandavit quod dixit
operamini continuo subiunxit Deus enim est
qui operatur in vobis et velle posse
operari pro bona voluntate Deus est qui operatur
in vobis. ideo cum timore et tremore
vallem facite ymbrem suscipite
depressa implentur alta siccantur.
Gratia pluvia est. Quid ergo miraris
si deus superbis resistit humilibus autem
dat gratiam. ideo cum timore et tre-
more i. humiliter. Noli altum sape-
re sed time. Sed iam nos ambulo via
ista operacatur per doctrinam legis
scire quod agam hec libri non
arbitror quis me ab ista via
separabit. si legas diligenter
invenies quendam de sua humanitate
qua habebat se extollere cepis-
se. dominum autem misericordem docere
humilitatem quod erat abstulisse illam
et subito inope remansisse
et miseriam dei recordatione confessum
dixisse ego dixi in habundancia
mea omnibus non movebor. Ego
ego dixi in habundancia mea, tanta
erat habundantia ut hoc diceret ante
verbo non movebor in eternum quod domine
domine in voluntate tua prestitisti decori
meo virtutem, avertisti autem faciem tuam

Trahitur homo ad deum.

z scuto sui cotbatq, ondisti michi
michi qr id q i humiditate de tuo
cat ondisti m vnpetem cui
tribuere q accipiam cui gra
as age debem. ad que crem
sitientibus impleri z q impleti
eem qua custodire fortitu
mea ad te custodia q te lar
gete impleate seruat ad no
pda fortitudine mea ad te cus
todia hoc ut onderes m indutisti
faciem tuam z scuto sui cotubatus
Cotubatus qr siccat 9 qr ex
altatus. Dic go sicc z arida
ut vinitq impleatur. Eia mea
sicut terra sine aqua. Dic
aia mea ne terra sine aqua
tu em dispabis dns dispat
Non mouebor i eternum, tu dispabis
psumens de te sz no de tuo z
qi de tuo. Cz 3o dns dr servite
dno i timore z exultate ei
cu tremore, ne apls cu tio
re z tremore mram ipoi
salute opamini. deus eem qui
opatur i nob go exultate cu
tremore. Nequando irascatur dns
i deo cui qr clamando puerit
z h vn hereticus qr docuit ad
q credendo meruisset. hec go dr
audite q nostis no docco sz
comemoro pdicando ymo n
docco qr nostis nec comemoro qr
memisti sz sic dicag q nob cu
teneret hec dns dr apphendite
disciplinam ne quando irascatur dns
z exultate sz cu tremore ut
sic humiles teneatis q accepistis
nequando irascatur dns, utiqz sibi
hs q hoc tribuentibus no illi
ago hoc gras agentibus nequando
irascatur dns z pereatis de via
iusta. Nunquid dixi Nequando irascatur dns

z nominatus ad viam iustam. Ja
illa ambulatis nolite sibi dici
ne z de ea pereatis z pereatis
nunquam deuia iusta cu exar
serit i breui ira eius sup nos no i
longum ubi superbis ubi q acce
pas perdis. hijs ho timetur qi dicit
quid go facia. Beati omnes
qui cofidunt i eum no i se sz i eu
gras salui enim facti sumus no
ex nobis sz dei donum est. Forte
dicatis quid est quod multum sepe dr
... hec z iterum hec z semper nunquam lo
... deuotum ... sine cadita
sz eum hoies nunquam ... me
multum tribuere ... mopi
sanitas qz nec pris est magnas
arbitrij libri mirabilis hoc cum
dicit accepit sz peccando amisit
i morte lapsus enim fuerat sibi est
a latronibus semimortuus i via
relictus est iumento suo leuatus
cu tu sic es samaritanus p quod
impetratur custos ad stabulum
adhuc pducitur. qd extollo
adhuc curatur sz sicut nunquam in
q i baptismo accepi indulgentiam
remissionem omnium peccatorum nunquam
qr deleta e iniquitas, sita e
infirmitas. accepi nunquam re
missionem omnium peccatorum pristi
vite e deleta sunt cuncta peccata
sacro baptismate cuncta pr
sus dicta facta cogitata de
leta sunt z hec e q infusum e
oleum i via z vinum. Retinetis
semimortuus i via i e a latronibus
sauciatus quo sit cosolatus
accipiens oleum z vinum i vul
neribus suis antiquus error eius
indultus fuit z tu sanatur lag
uor i stabulo. Stabulum si ag
noscit ecclia e stabulum modo qr
viuendo tu sumus dns eius vn
nunquam nunquam ... ad regni

sanitatem perveniamus, ubi iam in stabulo
liberentur, cum venerimus, non adhuc sau-
ciati de sanitate gloriemur, nec ad
suspirando faciamus, quamdiu ut numquam
curando sanemur. Benedic anima
mea dominum, dic animae tuae: adhuc
in hac vita es, adhuc carnem
fragilem portas, adhuc corpus
quod corrumpitur aggravat animam, ad-
huc post integram remissionem
accepisti remedium orationis
adhuc, itaque dicis, donec sanentur
languores tui: Dimitte nobis
debita nostra. Dic ergo animae tuae:
humilis vallis, non erectus collis.
Dic animae tuae: Benedic anima mea
dominum, et noli oblivisci omnes re-
tributiones eius. Quas retributiones?
Dic et ei, amica, gratias age. Quas retri-
butiones? Qui propitius fit omnibus iniquita-
tibus tuis. Hoc est in baptismo
quod fit. Modo qui sanat omnes lan-
guores tuos. Hoc fit modo, agnosco.
Sed quamdiu hic fit, corpus quod corrumpitur
aggravat animam. Dic ergo et quod sequitur:
Qui redimet de interitu vitam
tuam. Post redemptionem de corruptione
quid restat? Cum corruptibile hoc
induerit incorruptionem et mortale hoc
immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus
est: Absorpta est mors in victoria.
Ubi est mors contentio tua? Ibi
vere: Ubi est mors aculeus tuus?
Ubi est peccatum? quibus et nusquam est.
Aculeus enim mortis est peccatum.
Apostoli non mea sententia ubi ecce dicet:
Ubi est mors aculeus tuus? Nusquam
erit peccatum, nec quod te capiat, nec quod
te impugnet, nec quod conscientiam ti-
tillet; tu non dices: Dimitte
nobis debita nostra; sed quid dices?
Domine deus meus, pacem da nobis,
omnia enim reddidisti nobis. Deni-
que post redemptionem ab omni corruptione
quid restat, nisi corona iustitiae? Ipsa
certe restat, sed in ipsa aut sub ipsa
non sit caput tumidum, ut perci-
piat coronam. Audi, attende Psalmum,
quemadmodum velit coronari tumidum caput.
Cum dixisset: Qui redimet de
corruptione vitam tuam, qui co-
ronat te, mox adiunxit: hic dicturus
eras: Coronat, sed merita mea aucto-
runt; virtus mea hoc fecit, debitum
reddidit, non gratia donat. Audi
potius Psalmum, adhuc tu dicis:
Omnis homo mendax. Audi deum
quid dicat: Qui coronat te in mise-
ratione et misericordia. De misericordia co-
ronat, de miseratione te coronat.
Non enim dignus fuisti quem vocaret
et vocatum iustificaret, et iusti-
ficatum glorificaret. Reliquiae per
electionem gratiae salvae factae sunt.
Si enim gratia, non ex operibus, alioquin
gratia iam non est gratia. Nam ei qui
operatur merces non imputabitur secundum
gratiam, sed secundum debitum, apostolus loquitur, non
secundum gratiam, sed secundum debitum. Te autem
coronat in misericordia et miseratione. Et si
tua merita praecesserunt, dicit tibi
deus: Discute bene merita tua
et videbis quia dona sunt mea. Haec
est iustitia dei. Quomodo dicitur Domini est
salus, non qua salvus est dominus, sed qua
dat eis quos salvos facit.
Sic et dei gratia per Iesum Christum dominum
nostrum iustitia dei dicitur, non qua
iustus est dominus, sed qua iustificat eos
quos ex impiis iustos facit.
Credendo non quo alii iudei et
[illegible] se dici noluit et adhuc
ignorantes dei iustitiam, et suam
volunt constituere, et temporibus nostris,
temporibus apertae gratiae, temporibus nunc re-
velatae plenitudinis occultatae gratiae,
nunc in area manifestatae, quae quondam
alibi latebat in vellere; paucos
intellexisse video, plures non
intellexisse. Nequaquam tacendo
fraudabo. Credidit de antiquis iustis

gedeon petiuit a d(omi)no sig(num) et
dixit peto d(omi)ne ut uellus quod i(n)
area pono co(m)pluat(ur) et area sic
ca sit f(a)c(tu)m e(st) compluitu(m) e(st) uellus
area to(ta) sicca e(ss)et expressit ma
ne uellus i(n) pelui(m) quo humiditate(m)
da(ta) gr(ati)a et i(n) pelui(m) d(omi)n(u)s nos(tr)i q(ui)
fecit discipulis suis (Iterum) alteru(m)
petiuit signu(m) a d(omi)no volo inq(ui)t
d(omi)ne ut uellus siccu(m) sit area
co(m)pluta et h(oc) f(a)c(tu)m e(st) Per petere q(uod)
co(m)pluta et h(ec) f(a)c(tu)m e(st) Per uellus q(uod) i(n)
uetus testi gr(ati)a occultata e(st) i(n)
nube et q(uo)n(iam) y(m)ber i(n) uellere, Atte(n)
demo t(em)p(or)e noui testi dis(cr)e(t)e
g(ra)c(i)e i(n)de cor(um) q(uo)n(iam) uellus siccu(m)
i(n)ueni(tu)r, orbis u(er)o t(ot)u(s) i(n)
area p(er)le(ct)a e(st) gr(ati)a no(n) occulta
s(ed) manifesta, Vn(de) multu(m) plange(n)
di s(un)t fr(atr)es mei q(ui) no(n) q(uo)d occulta
cogit(ur) fr(atr)es mei q(ui) no(n) q(uo)d occulta
s(ed) co(ntra) apta gr(ati)a(m) manifesta(m)
q(ui) co(n)tendu(n)t (et) (a)gnosce(re) nolu(n)t
q(ui)d (est) v(er)a(m) q(uo)q(ue) gr(ati)e t(ribu)i(n)t g(rati)e (Christi)
q(ui) de nob(is) p(re)sumu(n)t e(ss)e (et) q(uo)d ac
... gr(ati)e e(ss)e (con)uenit Nu(n)q(ua)m ua
h(ic) n(on) e(ss)e(n)t ua no(n) e(ss)e(n)t quo ul
t(eriu)s laudando decipit(ur) nu(n)q(ua)m
...o h(oc) no(n) e(ss)et s(ed) ad ap(osto)los Si p(er)
lege(m) iusticia g(rati)a ergo (Christus) g(ra)t(i)s mortu(us) e(st)
Q(ui)a ergo de(us) (et) de(us) h(omin)is iust(us) (est)
ui(n)de(n)s z(e)lu(m) d(e)i h(abe)nt s(ed) no(n) s(ecundu)m
sciam q(ui)a i(g)no(ra)(n)t(es) sciam (enim) gr(ati)a
tes e(n)i(m) d(e)i iusticia(m) (et) sua(m) vo
le(n)tes co(n)stitue(re) iusticie d(e)i no(n)
s(un)t subiecti fr(atr)es mei co(m)patimini m(ec)u(m)
ubi tales i(n)ueneritis occulta(re)
nolite recta argui(tur) q(ui) diuites
(et) resistentes ad nos p(er)ducite
Ia(m) e(n)i(m) de hac ca(usa) duo concilia
missa s(un)t ad sede(m) ap(osto)lica(m) i(n)de
(et) rescripta ve(n)eru(n)t, ca(usa) finita e(st)
utina(m) al(ique)n(do) finiat(ur) error erg(o) ut
aduertat amone(mus) ut instruat(ur)
doce(mus) ut mute(tur) oremus qui(s)si
ad d(omi)num, Sermo c(entesim)o(sexagesim)o iij de

(Ver)b(is) ap(osto)li Sp(irit)u ambulate (et) co(n)cu-
pias carnis ne p(er)feceritis (3)

Si co(n)sideremus fr(atr)es k(arissi)mi
qu(i)d su(m)us (et) p(er) g(ratia)m dei
quid ce(pi)mus p(er)fecto i(n)ueniemus
Sic hom(ine)s i(n) melius co(m)mutat(ur)
ita (et) (cor)p(or)a loca que (sum)us q(uo)d (de)d(it)
g(rati)am sumit dei g(rati)e dicant(ur)
Nos enim s(umu)s dicit ap(osto)l(u)s te(m)plu(m) d(e)i
sumus p(ro)p(ter) q(uo)d dicit deus Inhabitabo i(n)
illis (et) deambulabo, Crue at
h(oc) simulat fu(eru)nt sigi non erunt
ambulare u(er)o no(n) i(n)ueniunt, deambu-
lat at i(n) nob(is) p(ro)uincia(m) maiestat(is)
si latitu(din)e(m) i(n)uenit cari(tati)s ad h(anc)
nos exhortat(ur) ap(osto)l(u)s ait Di-
latamini ne sitis iugu(m) duce(n)tes
cu(m) infidelib(us), Si dilatemur
deambulat i(n) nob(is) deus s(ed) ut di-
lat(ur) ope(r)e ip(s)e de(us) Si e(n)i(m) lati-
tudine cari(tati)s s(un)t q(ui) no(n) non i(n)
angustias uidet(ur) q(uia) de(us) d(e)i
nob(is) latitudine(m) fa(cit) D(icit) e(n)i(m) ap(osto)l(u)s
Caritas d(e)i diffusa e(st) i(n) cordib(us)
n(ost)ris p(er) sp(iritu)m s(an)c(tu)m qui datus e(st)
nob(is) p(ro)p(ter) hanc latitudine(m) q(uod) i(n) nob(is)
deambulat deus. Modo ap(osto)li ep(isto)la(m)
cu(m) legeret au(divimus) (et) audiuimus Sp(irit)u
ambulate (et) desideria carnis ne
p(er)feceritis, caro e(n)i(m) co(n)cupiscit
adu(er)sus sp(iritu)m (et) sp(iritu)s adu(er)sus carne(m)
h(ec) i(n)uice(m) adu(er)sant(ur) ut no(n) que
uultis faciatis, Baptizat(us) e(st)
dicebat s(ed) te(m)plu(m) d(e)i edifica-
bat adhuc no(n) du(m) dedicabat
Videte fr(atr)es mei quemadmodu(m) h(oc)
cu(m) loca rep(ar)at(ur) i(n) melius co(m)
mutat(ur) alia diruu(n)t(ur) at(que) fugiu(n)t(ur)
alia i(n) meliore(m) usu(m) co(m)mutant(ur)
Sic (et) nob(is) sumus op(er)a carnis
sunt i(n) nob(is) Audistis cu(m) comme-
morarent(ur) manifesta s(un)t inq(ui)t
op(er)a carnis que s(un)t fornicaciones
i(n)mu(n)dicie ydolo(rum) s(er)uit(us) ve-
neficia no(n) b(e)n(e)ficia d(e)i no(n) a
bonis dicta s(ed) a venenis, co(n)te(n)-
c(i)o(n)es i(n)imicicie heres(es) inuidie

cbetateß z hijß simlia circūdast
no imitada / que pdico uob sic
pdixi qm qui talia agūt reg
dei nō possidebūt / ista i nob
tēpm ydola frangēda st dum q
ac michi deē cōtuēda ipa cor
pis nri membra ut q̄ sruiebat
imudi l cupidi r sruiat gre
cari l. Et uidete q̄s dixit z
diliget adultite cōparij di
sunt, adhuc edifica tēplū
dei i capite suo dedicatū ē
quo dñs resurrex a mortuis
deuicta morte mortali ē cō
supta ascēdit i celū qz sc̄ptū de
dicat pß dedicacōis domꝰ,
iō pꝰ passionē dt. cōuertisti luct
meū i gaudiū mē cōcidisti
saccū meū z accīxisti me
iocūdi r ut psallat t glā me
z nō cōpūgar / Ista ē gl'a pꝰ
passionē dedicacōis turre, sed
quamō fit edificacō p fidē
ut fiat ipa dedicā p ultimā
ōnē, Deniqz pꝰ istū psm de
dicacōis domꝰ ubi audit re
suscitacō capitis nri aliꝰ est
psꝰ pꝰ istū nō an istū / sic titu
lꝰ ht qn domꝰ edificabat pꝰ
captiuitatē / Recolite captiui
ubi an fuimꝰ qn totū mūd
ūc massā infideliū dyaboꝰ
possidebat / pp hac captiuitatē
redeptor aduenit p'ciū nrm
sanguinē suū fudit / Fuso suo
sanguine captiuitatē nrā iustā
deleuit / lex in qt apꝰ spūal
ego at carnal sum venūda
tꝰ sub pctō antea sub pctō
venūdati sz pꝰ ea gr'a lib'ati
pꝰ istā captiuitatē domꝰ nō
edificat ut edificet euan
gelizabat, Sic enim incip ps
ipe Cantate dño cāticū nouū
dēt ne putis domū istā i
vno angulo edificā sic
edificat scismatici vl hetici
attēde q̄ sqr Cantate dño oīs

t'ra. cātate dño cāticū nouū
q̄ cāticū uetꝰ ē testamētū
nouū qz pꝰ testm̄ uetꝰ nouꝰ
sicut de pomā uetꝰ hō Exuite
uob inqt uetm̄ hoiem cū
actibꝰ suis z induite nouū
qui sc̄dm dm̄ creatꝰ ē i iusticia z
sc̄itate ueritatꝰ / Ergo cātate dño cāti
cū nouū cātate dño oīs t'ra
cātate z edificate cātate z
bn̄ annūciate die ex die sa
lutarē eꝰ annūciate die ex
die. s. xp̄m eꝰ / Que ē em salutarē
eꝰ n̄ xp̄ eꝰ p xp̄o salutarē orāꝰ
i psß Oñde nob dñe m'iaz tuā
z salutarē tuū da nob, Desi
derabat hc' antiqui iusti salutarē
de quo dñs dicebat discipl
Multi uoluerūt uidē q̄ uob
uidet' z nō potuerūt, z salu
tarē tuū da nob, Dixerūt hc'
atiqui iusti salutarē tuū da
nob xp̄m tuū i hac carne
uideamꝰ, Videaꝰ i
uidemꝰ qui nob libet a car
nē ueniat eā d mūdās carnē
paciat eā d z redimat aīam
z carnē, z salutarē tuū da
nob, In hc' desidio erat ille sc̄s
senex symeon, i hc' desidio
magno erat senex ille sc̄s z deo
bn̄ dcēs symeō sine dubio cū
dicet Oñde nob dñe m'iaz
tuā z salutarē tuū da nob
In hc' desidio z tali bꝰ pcibꝰ
rnsū accep q̄z nō gustaret
mortē nisi uidet xp̄m dni Natꝰ
ē xp̄ uenieb̄at ille ibat ipse do
mi erat ille uolebat, iā
senꝰ mata excludebat z
sunctū pietaß detinebat, at
ubi uenit at ubi natꝰ ē, at
ubi cū portari in m'ib matris
uidit z dñm in infācia pia senꝰ
agnouit accep eū i ulnas
suas z dixit Nūc dimittis dñe
suū tuū i pace, qz uiderūt ocli
mei sal. t. / Ecce bn̄ dicebat
Oñde nob dñe m'iam tuā et

salutare tuum da nobis. Impletum est desiderium senis mundi ipsius senectute urgente; ipse ad senem hominem venit qui mundum veterem invenit. Ergo si mundum veterem invenit audiat mundus: Cantate domino canticum novum, cantate domino omnis terra. Destruatur vetustas, novitas surgat; cantate domino canticum novum, cantate domino. Videte etiam in edificationem: cantate domino, benedicite nomen eius, bene nuntiate, quod est evangelizate. Quid est diem ex die? Quem diem ex die? Lucem ex lumine, filium ex patre, salutare eius. Annuntiate in gentibus gloriam eius, in omnibus populis mirabilia eius. Ecce quomodo domus edificatur post captivitatem. Terribilis est super omnes deos. Super quos deos? Quia omnes dii gentium demonia; dominus autem celos fecit. Celos fecit, apostolos fecit, qui celi enarrant gloriam dei; non sunt loquele neque sermones quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum. Et quia omnis terra cantat domino canticum novum, audiamus quod et apostolus architectum dicit: ut sapiens inquit architectus fundamentum posui. Audiamus quomodo iste architectus quedam nova construeret, quedam vetera deiceret. Spiritu inquit ambulate. Nova erat ista constructio, et concupiscentias carnis ne perfeceritis. Veterum erat ista destructio. Caro enim concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem. Hec enim invicem adversantur ut non ea que vultis faciatis. Adhuc enim edificamini, nondum dedicamini, ut non ea que vultis faciatis. Quid est non ea que vultis faciatis? Ut omnino nulle sint concupiscentie male et illicitarum cogitationum ne delectatio; quia omnibus sanctis hic

velit non efficit, quamdiu hic vivitur hoc non impletur. Caro autem concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem. Hec enim adversus invicem adversantur ut non ea que vultis faciatis, ut nulle sint pessimarum illicitarum concupiscentie non possitis. Quid ergo restat? Spiritu ambulate, et quia non potestis efficere ut concupiscentie carnis consumantur, concupiscentias carnis ne perficiatis. Consumentur quando illas atque finire et penitus extirpare omnino velle debetis; sed quamdiu sunt in nobis et est alia lex in membris nostris repugnans legi mentis nostre, concupiscentias carnis ne perficietis. Quomodo enim vultis ut omnino non sint concupiscentie carnis? Non vales permittere implere quod vultis; nolite eas implere quod nolunt quia vultis ut omnino non sint, sed sunt. Caro concupiscit adversus spiritum, concupiscat spiritus adversus carnem, ut non ea que vultis faciatis, id est ut non sint in vobis ipse concupiscentie carnis, nec ipse faciat quod volunt nec opus eorum perficiatis. Si non celebriter totum reddit, nolite tu cedere pro quibus equaliter pugnant; alii sit victor. Et tamen procul dubio fore mea erit; credamus, speremus, amemus; erit alia victoria de in dedicatione domus que nunc edificatur post captivitatem. Novissima enim inimica destruetur mors, cum corruptibile hoc induerit incorruptionem et mortale hoc induerit immortalitatem; tunc premeditatio verba triumphantium: Ubi est mors contentio tua? Triumphantium ista vox est, non pugnantium. Pugnantium autem vox est: Miserere mei deus quoniam infirmus sum, sana me domine quoniam conturbata sunt omnia ossa mea et anima mea turbata est valde; et tu domine usque quo?

Eruo usque prius quia ego subuenio
sic enim eis subueniunt luctam
non sentientes tamen de tuis uiribus
superbiebat presumpta superbia nec
ad uictoriam deueniret. Deinde
et quidem adhuc te loquente
dicam ecce assum. Sed differt et cum
differt ad te, et differendo ad te
ne properaret, cum implet uoluntatem
presertim non impleat sanitatem.
Non enim fratres mei apostolo paulo
non audiebat cum clamabat ne extol-
leretur timebat. Ne magnitu-
do reuelationum mearum extol-
lat me. Videte conflictum luctam
nondum perfectum et triumphatum.
In magnitudine inquit reuelatio-
num mearum ne extollar. O terror
o tremor quod dicit ne extollar.
Cum tanta ac qualia uerba sit certo de gratia
elatorum concupiscentia tumore.
Et dicit ne extollar, paruum erat
dicit ne extollar. Videte medi-
camentum quod sibi dicit appositum. Ne
extollar inquit datus est mihi sti-
mulus carnis mee angelus
sathane. Hoc uenenum quod notatur
ad uenenum datus est mihi stimulus
carnis mee angelus sathane
ut me colaphizet. Caput ce-
dat ne caput extollatur. Hoc
antidotum quod de serpente conficitur
et propterea tyriacum uocatur. Serpens
enim superbia suasit: gustate et
eritis sicut dii. Superbia persuasio est.
Unde cecidit inde deiecit. Mul-
to ergo uenenum serpentis sanatur. Quod
ait apostolus propter quod dominum rogaui
ter ut auferret eum a me. Ubi
est adhuc te loquente dicam
ecce assum. Propter quod non celeriter
et tertio rogaui dominum. Nonne te
et ipse dicebat et tu domine usquequo
sed unquam quia differebat inde non
audiebat et fluctuabat. Adhuc te
loquente dicam ecce assum. Certe
enim medicus quod dat quod desideras

audi equum secat audi. Nonne sub
medici ferramento clamabas ut
parceretur et quia magis audiuit magis
secat. Denique ut sciatis quia audiebat
uidete quid ter rogatus respondeat.
Dixit mihi sufficit tibi gratia mea.
Nam uirtus in infirmitate perficitur.
Ego inquit noui medicus optimus
ego inquam noui in quo tumore
purgat. Quia nolo sanare quiescere
adhuc tamen ei scio sufficit tibi gratia mea
non sufficit tibi uoluntas tua. Hec erat
utique uerba certantis in certamine
periclitantis et dominum auxilium
postulantis. Triumphantis autem
uerba que erant? Uerba certantis cum
domus edificatur. Uerba triumphantis
cum domus ultimo dedicatur: ubi
est mors contentio tua. Ubi est
mors aculeus tuus? Aculeus autem
mortis est peccatum. Sic ista dice-
bat apostolus quia iam res ibi erat. De-
nique post uerba que constat esse
de futura perpetratione non de presenti
conflictatione. Quicquid dicit tibi
fiet non modo fit sed tunc fiet quod
tibi fiet sermo qui scriptus est
Absorpta est mors in uictoria.
Ubi est mors contentio tua.
Ubi est mors aculeus tuus. Tunc
ut fiet nusquam sit aculeus
mortis, nusquam possit inueniri
peccatum. Quid festinas tibi fiet
tibi fiet. Modo interim humilitas
ut tibi tunc fiat, ne superbia
non permittat ut uel tunc in te
fiat. Tunc fiet modo interim dum
pugnas dum laboras dum peri-
clitaris dic: dimitte nobis de-
bita nostra. Dic oratione dum pugnas
unde dic ergo cum dicis: Si dixerimus
quia peccatum non habemus nos ipsos
seducimus. Quia peccatum non habemus
et ut tibi dixi nos ipsos
seducimus inquit et ueritas in nobis non est.
Non enim uiuimus dicit quando nos non habere
peccatum cum homines non sumus sine peccato

Dicamque quantitatem ut aliquam iniquam
servitutem, sit militas in pugna ut
acquiratur servitus in victoria, tunc
fiet ubi est mors aculeus tuus
Aculeus autem mortis peccatum. Sed de
lege, prius quia data est lex et
datum est preceptum bonum est tibi ut
spiritus te vivificet, nec littera occidat
volo ut velis, sed non possis ut vel
adiuvandus es ut plene velis et
impleas quod velle habes ut videas quia
valeat sine spiritu adiuvante littera
iubet deus tibi dicit ubi donum est
Ubi est mors aculeus tuus quare
legis enim mortis peccatum, quia sub
imperio virtus autem peccati lex, que est virtus
peccati lex non mala iubendo nec
bona prohibendo, sed mala prohi-
bendo et bona iubendo. Virtus autem peccati lex
quia subintravit inquit lex ut habun-
daret delictum, quare cum habundaret
delictum quia ubi gratia non erat amplius
prohibitio desiderium et nihil quod de prohibitione
posuit. Virtus sancta est quando conditum
Sed quid fit gratia ubi habundavit peccatum
superhabundavit gratia venit dominus totum
quod de adam traxisti, totum quod tuis
prius moribus addidisti, totum
dimisit, totum delevit, orationem
docuit, gratiam promisit, etiam indixit
laboranti subvenit, motorem co-
ronavit. Itaque inquit apostolus lex
quidem sancta et mandatum bonum sanctum
et iustum. Ergo bonum est sanctum est
mors absit sed peccatum ut appareat
peccatum. Nam quod prohibebatur erat sed
non apparebat. Nam concupiscentiam nescie-
bam nisi lex diceret non concu-
pisces. Occasione autem accepta peccatum per
mandatum fefellit me et per ipsum occi-
dit. Ecce quomodo littera occidit, sermo ergo
evade legem minantem ad spiritum
fuge adiuvantem. Quando enim lex im-
perat, fides impetrat, clamat ad domi-
num adiuvet te, non remaneas
sub littera, sed spiritus sanctus adiuvet
deus ne solus sit tibi solus in deo
Tunc enim aculeus mortis est peccatum
virtus autem peccati lex quia agit homo
infirmitatibus que fatigabatur nos
velle adiacet mihi perficere autem bonum
non invenio. Ergo agit ecce acu-
leus mortis peccatum ecce virtus peccati
lex. Sed lex subintravit ut habundaret
delictum. Si enim lex posset vivificare
omnino ex lege esset iustitia, sed conclusit
scriptura omnia sub peccato, quos conclusit
nec vagaremini catervos est facta lex
ut non inveniendo que exires ad
gratiam consolacio. Sed conclusit
scriptura omnia sub peccato ut promis-
sio, cui promittit qui promittit falsa-
rio non qui tu facis si fortasse eris pro-
missator esset dignus promissor.
Sed conclusit inquit scriptura omnia sub
peccato ut promissio ex fide ihesu christi
daretur credentibus. Audi dare.
Quid superbis audi dare quid habes quod
non accepisti. Ergo quia aculeus
mortis est peccatum virtus autem peccati lex
hoc debebat predicari ad vincendo
concluderentur homines sub peccato et
quererent adiutorem et quererent
gratiam et non de sua virtute presu-
merent, ideo hoc tu dixisti. Sed aculeus
autem mortis peccatum virtus autem peccati lex
quid times quid laboras quid sudas
audi quod sequitur. Gratias autem deo qui
dedit nobis victoriam per dominum nostrum
ihesum christum. Ergo tu cum laboras pugnas
concupiscis carnis spiritum ambula
et concupiscencias carnis spiritu ambula
spiritum invoca donum dei quere et si
lex in membris repugnat legi
mentis tue ex parte in fide ad ...
carne captivum te tenet sub
lege peccati, hoc impetret tuum a vic-
tore tu tamen clamatu tu invoca
ora et ora et non deficere, ergo invoca
adiutorem, adhuc te loquente dicet
ecce assum inquiet et audis dicentem
dicentem salus tua ego sum, Cum lex

carnis repugnantem legi mentis et captivantem ducendi legem peccati quae est in membris tuis orando dic: Miser ego homo. Quid est enim aliud homo vere mortalis ergo? dic: Miser homo, quem nisi venisset filius hominis perisset homo. Exclama in angustiis: Quis me liberabit de corpore mortis huius, ubi lex in membris meis repugnat legi mentis meae? Attende lector legem dei intendere homini: Quis me liberabit de corpore mortis huius? Si hoc fideliter et humiliter dicis, misericorditer videt gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum.

89 Sermo eiusdem xv de verbis apostoli: Cum enim essemus in carne passiones peccatorum quae per legem sunt.

Audivimus cum corde quam vide et deo nostro consona voce cantavimus: Beatus vir quem tu erudieris domine et de lege tua docueris eum. Silentium si praebeat auditor, non invenit locum sapientia ubi non est patientia. Nos loquimur sed erudit deus, nos loquimur sed docet nos deus. Non enim verbis docet deus quemque, docet homo sed quem tu erudieris domine. Nos plantare possumus et rigare, sed dei est incrementum dare. Qui plantat et qui rigat sed vineae eius operarii, qui non dat incrementum nisi eius opera. Quae nobis lecta de sancti apostoli epistola proposita sic ad loquendum quam latebrosa, quam difficilis, quam non intelligatur, quam male intelligatur periculosa, fratres mei, immo scio quod vos recitare audistis et fluctuastis si advertistis. Quis si aliquid intellexistis, quod sit arduum sine dubitatione credidistis. Hac itaque lectione totumque ipsum molestum et obscurum sed intelligentibus salubre epistolae apostoli locum suscepimus adiuvante misericordia dei exponendo disserendo. Reddamus vero debitores nos esse scio, exactores nos esse sentio, quemadmodum vobis ut ista percipiatis oramus

sit et nos orate ut eam vobis exponere valeamus. Sic enim ordo invitat concordat et vos facti dei idoneos auditores et nos debiti huius fideles, fidelissimos debitores. Cum enim essemus in carne aut apud passiones peccatorum quae per legem sunt operabantur in membris nostris ut fructum ferrent morti. Hoc videtur quasi intelligentibus parum grande periculum apostolum reprehendere et culpare legem dei. Deus avertat, absit hoc ab animo qualiscumque christiani. Quis hoc vel in suspicionem audeat de apostolo suspicari? Attendite tamen fratres mei verba ista male intellecta fomitem insaniae fuisse Manicheorum. Corpus suum miserunt Manichei ac legem dei per Moysen datam accusant, contra quam caeca contendunt et quam non eius agnitionibus testimoniis apostoli Pauli quem non intelligunt conantur quam contra dicta Catholicos non intellectores et non potius negligentes. Non enim multum est quibus velit esse intentos, post calumnias ab haeretico audit a salutari conducente et istarum lectionum qui si fecerit ibi mox inveniet unum adversarium loquentem qui verba arguat, unum hostem legis rebelles quos per sonat. Et si enim tardius ad intelligenda verba apostoli manifesta ibi laus expressa est legis dei videtur et adverte prius. Cum enim essemus in carne, aut passiones peccatorum quae per legem sunt. Hic iam Manichaeus erigit cervicem exaltat cornua impetit perdet fac impetum. Cum essemus in carne passiones peccatorum quae per legem sunt, quo bona est lex per quam in nobis sunt passiones peccatorum et operantur in membris nostris ut fructum ferant morti? Legi aliquantum perferendo totum audi patienter et si non intelligeret. Hoc enim qui audit passiones quae per legem sunt operantur in membris nostris, multum est ut intelligas sed prius esto mecum legis laudator et tibi fi

tarebos intellctior clausu tor
bus z claues actiusabs certitu
q no intelligimus paulus si pca
ad laude legis q apta enucia
passioes inqt pctor q p lege
st opaba in membris nris
ut fructu fruent morti. Nc g
simus euacuati a lege mortis
i q detinebamur ita ut smiam i
nouitate sps z n i vetustate lre
adhuc in lege aggua acul.
pa impbas detestas. s no
pa imp bas detestas. s no
intelligentibus cu enim dr tucq
i carne passioes pctor que p
lege st opabant i mebris nris
ut fructu fruert morti nc g euca
uati simus a lege mortis i q
detinebamur ita ut smiam i no
uitate sps z no i vetustate lre q
ubiqz in lege accusare ut z cul
pare uidit hc t ipse sensit s no
intelligit z q obscuritate verbor su
orz cogitacoes homin qui no intel
lexit q possunt qd dicere por
hc noluit dicere ut tu no inciias
h q dices ergo dicimus inqt h
se q g dicimus lex pctm e absit
uno vbo legem absoluit legis
accusatore dampnit aut apls
que me pscebas o manichee et
dicebas uide cu reprehedes lege
ecce audi aplm lege aplm
passioes pctor q p lege st
opaba i mebris nris ut fru
ctu fruert morti nc g euacu
ati simus a lege mortis i qua
detinebamur ita ut smiam i
nouitate sps z no i vetustate lre
Jactabas te et clamabas et
dicebas audi lege uide ista
dicebas et iactabas ego me cupie
bas expecta audi ut te audi
me pmonstro ten tu me s
ambo audiamus aplm g sol
uit se z alligat te q g dicis
inqt lex pctm e hc nempe
dicebas ecce audistis q dice
bas audi q dicas lege dd pctm
ee qm eadem t inpude reprehe
debas errasti iedit paulus
errore tuu q dicebas ipe dix
erimus g dicimus lex pctm est
absit si apls sequeb aucte
appendeb z capere inde cosi
liu audi lex pctm e audi ab
sit si aplm sequeris siq aucte
plus pmpedis audi absit z
q sentiebas aute absit. q g
dicimus q dicamus q dicimus. dixi
passioes pctor q p lege sut
opaba i mebris nris ut fructu
fruert morti q dixi euacu
ati simus a lege mortis i qua
detinebamur q dixi smiam i
nouitate sps z no i vetustate lre
pctm e absit. qre g aple pro
tata i dixisti. lex absit ut
sit pctm s pctm no cognovi nisi
p lege. Nam g cupiscetiam
nesciebam nisi lex no cupisces
Jam no metuo o te manichee
no metuo vnde in mala
lex q dr no cupisces hc ne
luxuriosus quidem magni ad vind
cendum ipi hones flagitiosi q
reprehedit erubescunt z qui s
nt castos lascimireno audet
Si g mala dicis ee lege q dt
No cocupisces i hoc q putabat
magnu bonu ee magna q
felicitate existimabat ea q
possit sue cocupie no negare
sequi q trahit audet no cocu
pisces z no qsit ee pctm
Deus dixit ho audet deo credi
pctm sum uidit q bonu pu
tabat malu ee cognouit noluit
fruendo cocupiam no ire p
ea strugit se tonatq e nimis
e qui sunt auaricie malor
suor sunt e dactus q perge
victus cupit ee no solu pctor s
puaricator pctor erit z auca cat
z anqm lege audet pctore s

esse nesciebat, legem audivit peccatum
vidit conatus est vincere superatus est
atque subiectus, factus est legis pre-
varicator qui fuit ante nescius
peccator. Hoc dicit apostolus Impune
vis concupiscere accusas legem
que prohibet libidinem. Fratres mei
si non audiretis apostolum dicentem
lex peccatum est absit sed tamen verba
legis commemorantem ubi dicitur
Non concupisces et illa lege ei non
laudantem vos eam laudare debetis
illa laudare vos accusare. ecce
lex ecce desuper tuba divina
clamat bonum Non concupisces
reprehende si potes, fac si reprehen-
dere non potes. audisti non concu-
pisces reprehendere non audes quod
bonum est quod audis non concupisces
malum est quod concupiscis, malum cul-
pat lex a tuo malo prohibet te
ergo fac quod iubet lex noli facere
quod vetat lex noli concupiscere
Ergo quod ait apostolus concupiscentiam nesci-
ebam nisi lex diceret Non concupisces.
Ibat enim post concupiscentiam suam et
quo trahebat currebat eo quoque
illecebras blandas et ex car-
nali suavitate iocundas mag-
na felicitate arbitrabatur. laudatur
enim peccator ait lex in desideriis ani-
me sue et qui iniqua agit benedicitur.
Invenite hominem concupiscentias suas
carnales sectantem et omnibus se
illis hominem donantem occupatum
undique voluptatibus fornicationem
verum non dico ampliora fornicationem
inquam inebriavit hoc dixi quod licite
committuntur sed non dei legibus
Cras enim alius ad iudicem ductus
est quia meretricem lupanar introivit
quod cum aliis in publicis convivalibus
certatque est quia per suas lascivias
lascivusque immundusque defluxit,

Cras alius huius uxorem quia ancillam
suam iniciavit criminantur, sed in
foro non in celo, lege mundi non
lege creatoris, luxuriosus at
immundus atque lascivus felix di-
citur abundans voluptatibus, fruens
deliciis. Damnus si se vino
ingurgitet et si bibat mensuras
sine mensura parumque non invenit
cum eciam viri fortes accipit
non tanto nequior quanto sub
populo invictor eo laudatur.
Iste est felix magnus est bonus est ille
et non solum hoc non putat esse peccatum
sed et putat velut dei donum velut
suave blandum licitum bonum,
procedit lex dei et dicit Non concu-
pisces. Ille homo qui putabat ma-
gnum bonum esse magnamque feli-
citatem existimabat et ea que
possit sue concupiscentie non negare
sequi quo traheretur audit Non concu-
pisces et non cognoscit esse peccatum
Deus dicit homo audit deo credidit
peccatum suum vidit quod bonum pu-
tabat malum esse cognovit. Noluit
ire ad concupiscentiam. Non ire post
eam strinxit se conatus est vincere
et qui fuit ante nescius malorum
suorum factus est doctus (?) et per eius
victus cepit esse non solum peccator
sed et prevaricator peccator erat ante
etiam sed antequam legem audiret
peccatorem se esse nesciebat, legem
audivit peccatum vidit conatus
est vincere superatus atque subiectus
est factus est legis prevaricator qui
fuit ante nesciens peccator. Hoc dicit
apostolus lex peccatum est absit sed pec-
catum non cognovi nisi per legem. Nam
concupiscentiam nesciebam nisi lex
diceret Non concupisces, occasione
autem accepta peccatum per mandatum
operatum est in me omnem concupiscentiam
quam ante legem securus portabas
uno apposito obicibus legis, fluvius

cōcupiscētia frenata est paululum sic-
cata sed creuisse te impetu qui te
ducebat obicibus nullis obuiā
te obicibus ruptis cōcupiscētia tua
maior erat quā tua mouebat
libidine maior est quā tu sentiebas
lege enim nosse que magna sit
inde qui rupit nō cōcupisces
nō hoc dixit deceptator captator
dixit inde ex cetera dixit nō
quicumque dixit fac ergo qui dixit
nō facias ob suam iudicatē qui
dixit sed quod faciat o homo nō intel-
ligis que de te presumpsisti attende ergo
nunc superiora que uidebantur obscura
Cum enim essemus in carne uidebatur quod
superius dixi qui uit exemplo quo
obscura uidebantur attendite Cum
ergo essemus in carne passiones peccato-
rum que per legem sunt uel per legem sunt
que erant in carne presumebam
de carne Nunquid enim qui loquebatur
apostolus excedebat de ista car-
ne utique si hinc nitemur. et qui
loquebatur et quibus loquebatur in carne
erant Ergo cum essemus in carne
idem de carne presumentes hoc
est de nobis presumentes confide-
bamus enim quod mutabilia sunt omnes
ad salutare dei et erit omnis caro
et uidebit omnis homo et uerbum
caro factum est et uerbum homo factum est
Non enim uerbum caro erat et anima
ibi non erat sed carnis nomine homo
significatus est eo quod uerbum
caro factum est ergo cum essemus in carne
id est cum in concupiscentiis carnis uiuebamus
ibi conuenimus quando essemus in nobis
parentes passiones peccatorum que
per legem auctae sunt per legem prohiben-
do enim fecerunt preuaricatorem legis
qui non est preuaricator factus est dum
nō habuit adiutorem operabantur
ergo in membris nostris ut fructum ferrent
cui mors . . . . . . erat pater
quasi spem habet preuaricator ergo o homo
uincit te concupiscentia tua que prius in malo
loco te inuenit uicit te in carne
non uincit magis inde quia ex parte
tibi nō est dixit ut morieris immo
audeo dicere ut moriaris
Si mortuus est tu uiuus quia sensisti
sed quia tu in carne uiuis noli
esse in carne omnis caro fenum
uerbum autem domini manet in eternum
dominus fiat refugium tuum instat
concupiscentia urget te magnas
uires accepit aduersus te prohibi-
tio legis grandior facta est maior hostis
te patet ibus sit dominus refugium
tuum curribus fortitudinis a facie cuius
Noli ergo esse in carne esto in spiritu
quid est esto in spiritu in deo spem pone
nam si posueris spem in te positus spiritus quo est
inferior et in carne stabit quia
non cui dedisti illi aliquid suspendatur
nō se continet si nō continet noli
remanere et te tu si deceret te
ponere qui fecit te nam si in te spem habueris
accepta lege preuaricator eris
inuenit te hostis nudum refugium
inuadit te ne forte rapiat
ne dicatur nō sit qui eruat Ecce
uidebar apostolum legem laudare
sed ac tamen uerus sit se sub lege
faciet et peccatum forte tua in se
confugiat et ducet peccatum non
cognoui nisi per legem nam concupiscentiam
nesciebam nisi lex diceret nō con-
cupisces Occasione autem accepta
peccatum per mandatum operatum est
in me omnem concupiscentiam sine lege
enim peccatum mortuum erat hoc est mortuum
tunc est latebat non apparebat omnino
populus ignorabatur ad intelligendum
at peccatum mandato uiuentem hoc
cepit apparere cepit sentiri
reuixit uel rebellare aduersum me
cepit ego autem mortuus sum hoc est
mortuus sum preuaricator factus sum
et inuentum est michi mandatum quod erat
ad uitam uidete quomodo lex laudat
mandatum quod erat in uita ... enim

vita carnis mee concupiscentie. vita
dulcis, dulcis est corporis voluptas con-
cupita, unde enim carmina honesta sequentur
non dulcis est theatricis spectacu-
lis, metris lasciva turpissima can-
tilena. dulcia sunt ista concupiscentie,
dulcia plane, suavia, delecta-
bilia. Sed narraverunt michi iniusti
delectationes suas, sed non sicut lex
tua domine. suavia sunt, dulcia sunt,
delectabilia sunt, sed audi meliora:
Narraverunt michi iniusti delectationes
suas, sed non sicut lex tua domine. Felix
anima que huiusmodi delectationibus ob-
lectatur, ubi turpitudinem nullam inquina-
tionis sordium pungat. que autem
delectat lex dicitur: delectat ut omnes
delectationes lascivie vincat. Non
sibi arroget ista delectatio, et dominus
dabit suavitatem, ut illa. Suavis
es domine, et in tua suavitate doce
me iustificationes tuas. In tua suavitate do-
cente me domine, et doces me, tunc
disco ut faciam. Si tua suavitate
doceas me, certum quoniam in
blandimentis iniquitas dulcis est,
iniquitas amica contra veritatem, In tua
suavitate doceant me. suavis sit
veritas, dulcedo contra amicam iniqui-
tatem, multo melior est et suavior
veritas, sed suavis est panis, carnis est
melius et perlatius pane celesti, sed
obstupescite de his iniquitatis fontibus.
Sepedicta enim dicitur sic una acina
dentibus noxia est et sanguinis occul-
sio et iniquitas utentibus ea. Quid
prodest quod panem laudat et non
manducat. Cum ergo audis verbum,
cum audis verbum iustitie et iustitiam,
et laudas multo laudabilius est
si facias. Facis ergo quod laudas,
an dormis. Ego nolo ut proferas laudes
et non manduces. Cum vero non habes quod
saturas non est verum sanitatem perdidis-
ti, id quod peccatore esse fecisti. ergo
ut eius panem quem laudas cum
suavitate et cum sanitate manduces,
dic illi: Ego dixi domine miserere

mei, sana animam meam, quia peccavi
quoniam in ministerium mandatum quod
datum est mea hec, ex morte quod datur
enim de arca ignoratur peccatoris factum
est manifesto prevaricatoris, ecce
mentitur est illi in mortem quod datum in
mortem quod est inimica. Occasione
autem accepta peccatum per mandatum
fefellit me et per id occidit. Sic
serpens primo in paradyso fefellit
unquam me occasione accepta per man-
datum unde speret est illi mendacio
susurrante que fuerat ab ea que
dixerat deus. Ita dixit nobis deus:
ex omni ligno quod est in paradyso
edetis, de ligno autem scientie boni et
mali non edetis, ex eo si edetis
morte moriemini. Dicebat ei
deus quod qua die edetis aperien-
tur oculi vestri et eritis sicut dii. Occasione
ergo accepta peccatum per mandatum
fefellit me et per id occidit gladio
quem portabas tu inimicus occidit
armis tuis te vicit et vicerunt,
et recipe mandatum factum esse ar-
ma non quibus occidit te, sed quibus
a te occidatur inimicus, sed non ipse
sumus de armis tuis. Vide puerum
David contra golia, vide puerum con-
tra gigantem, sed in nomine domini presumentem:
tu venis ad me inquit cum clipeo
et lancea, ego venio ad te
in nomine domini omnipotentis, sic et omnino
aliter prostravit inimicus. Qui prosunt
de armis suis cuiquam pugnet,
ipse prostravit. Videte cum beatum
videte et paulum apostolum quem furore
manicheorum esse legis divine aper-
tissime laudatorem videte quod
adiungit: Itaque lex quidem sancta
et mandatum sanctum bonum et iustum.
numquam ubi laudat per paulo
cum ubi hic dixit absit defenden-
di mens non laudabat, autem est dixit
absit defendenda autem debito proprio
predicatione mente obiter fuit quam diam
lex peccatum est defensio absit. Uno

uerbo defendi[tur] uoluntas? quia magis est apostoli defendenda auctoritas contra illum, defendatur. Absit. Ecce multo magis exprimitur, accipe ergo quid in melius commodo autem uirtute legis: sancta quidem et mandatum sanctum iustum et bonum. Ergo quod bonum est mihi factum est mors? Absit. Quod bonum non est mors, sed peccatum ut appareat peccatum per bonum operatum est mihi mortem. Morbus non est lex, sed peccatum est morbus. Iam dudum audistis: dixerat, sine lege peccatum mortuum est. Ubi nos admonuimus quia mortuum est dixit absconditum est, latet, non apparet, non uidetur. Quomodo ergo dicitur peccatum mortuum ut appareat peccatum? Non dixit ut sit, quia erat et quando non apparebat peccatum. Ut appareat peccatum quia concupiscentiam nesciebam, non ait concupiscentiam non habebam. Ecce et hic non ait ut sit peccatum, sed ut appareat peccatum per bonum operatum est mihi mortem, quam mortem ut fiat supra modum peccator aut peccatum per mandatum. Supra modum peccator, quare supra modum? quia accedit praeuaricatio. Videte ergo fratres, uidete quod habuimus a prima illius primi hominis morte defluxisse. Et enim peccatum a primo homine intrauit in hunc mundum et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit. Verbum attendite quod audistis, uidete quid est pertransiit. Inde et paruulus neque peccatum non habet fecit, sed traxit. Et enim id peccatum non fecit, mansit, sed pertransiit. Non in illum ad illum, sed in omnes homines pertransiit. Gemunt peccatores morti obnoxios, primus peccator, primus est praeuaricator. Venit ad sanandos Dei gratia saluator, qui ad te non quaerentem uenisti, uenit. Non enim de concupiscentia mala dicit, fecunde ut unumquodque de uitulo concupiscentiarum aestuat. Hoc scio, sufficit mihi et uos, utique alter obuiu tibi

cauet tale obuium tibi. Hoc est quid ardore libidinis aestuaret. Ergo non quaerenti sed ad te uenit, liberat te. Ubi te inuenit, uenundatum sub peccato iacentem in morte primi hominis trahentem peccatum primi hominis. Haec te creatum antequam haec posses arbitrium. Ecce ubi te inuenit, quem paruulum inuenit, sed paruulus ex quo crescens factus es, trahens, uenisti post peccato multa. Addidisti legem accepisti, praeuaricator extitisti. Sed noli esse sollicitus: ubi abundauit peccatum, superabundauit gratia. Quid si ad dimidium peccatum compatiente prudo. Cor det quantum potest paruitas nostra maximas atque uberes gratias agimus pietati eius toto animo singulariter mansuetudini eius, quia peccatis nostris bonum placito suo ex parte dignetur. Tamen oremus ut a nostris actibus et cogitationibus suam deuitat, expellat; in nobis augeat fidem, mentem gubernet, spirituales cogitationes concedat, et ad beatitudinem suam perducat per Christum dominum nostrum. Amen. Sermo eiusdem quinque de uerbis apostoli: lex peccatum? Absit. Sed peccatum non cognoui nisi per legem.

Hesterna lectione de sancti apostoli Pauli epistola, quam similiter affuistis, audistis. Ista lectio sermoque hodie recitata adhuc restat illa difficultate periculosorum locorum quae nobis in adiutorio domini nostri quantum in me religiosos apud eum adiuuant affectu pro nobis, quibus tribuere dignetur, exponendo et enodando suscepimus. Faciam, uidebatur caritas uestra ut si haec propter absconditate rerum difficile disputatione saltem hoc iam facile non dicatur. Si enim utrumque sit difficile, mihi laborandum est, utinam non sine causa laborare. Ut autem possit labor noster sit patientes audiendum, quia legendo tulit apostolus hesterna die audientibus quantum existimo satis fecimus

Ibi quippe ait: Quid ergo dicimus? lex
peccatum est? Absit. Sed peccatum non cogno-
vi nisi per legem. Nam concupiscentiam nesci-
ebam nisi lex diceret: Non concupi-
sces. Occasione autem accepta peccatum
per mandatum operatum est in me omnem
concupiscentiam. Sine lege enim peccatum
mortuum est, latet, non apparet. Ego
autem vivebam sine lege aliquando; adveniente
autem mandato peccatum revixit, ego
autem mortuus sum, et inventum est michi
mandatum quod erat in vitam. Quod enim ta-
men pertinebat ad vitam quam non concupis-
ces, hoc est mortem. Peccatum enim occasione
acceptum per mandatum fefellit me
et per illud occidit. Concupiscentia crevit non ex-
tincta est; crevit, oppressit. Sed et timore
pene non amore iustitie. Itaque
inquit quidem sanctum et mandatum sanctum
iustum et bonum. Quod ergo bonum est
michi factum est mors? Absit. Non enim lex
mors, sed peccatum mors. Quid ergo ex
occasione mandati? Sed peccatum ut
appareat peccatum. Latebat enim quod
mortuum dicebat. Per bonum michi operatum
est in mortem, ut addita prevari-
catione fiat supra modum peccator augens
peccatum per mandatum. Et prevaricatio
peccato non additur si non est preceptum
mandatum. Alio enim loco dicit idem
apostolus aperte: Ubi enim lex non est
nec prevaricatio. Quid ergo dubitamus
ad hoc legem esse datam ut inveniret
se homo? Erat enim deus non prohibe-
at a malo; latebat se homo. Vi-
res suas languidas non inveni-
ebat qui legem prohibitionis accepit.
Invenit ergo se et in malo invenit se
quo fugiat se. Quocumque fugiat
sequitur se et quod eum perdebat de se invento
sciat quod sauciat conscientia. Loquitur ergo tibi
ista lectio que hodie recitata est
ubi quisque invenit se: Scimus quod
lex spiritualis est, ego autem carnalis sum
venundatus sub peccato. Quod enim operor
ignoro. Non enim quod volo hoc ago,
sed quod odi illud facio. Cum ait hoc loco

magis diligam quam intelligam utrum
ipse apostolus quasi loquebatur an alium
aliquem transfiguravit quod tangeret
in se sicut dicit quodam loco: Hec
omnia transfiguravi in me et Apollo
propter vos, ut a nobis discatis. Ergo
apostolus loquitur quod nemo dubitat et dicit
Non quod volo ago sed quod odi facio. Non
de altero, sed de seipso dicit quod si sic
intelligimus, fratres mei, itane
apostolus Paulus nolebat verbi gratia
facere adulterium et faciebat adul-
terium; nolebat esse avarus et erat
avarus. Quis autem nostrum audeat
sibi induere tali blasphemia et
de apostolo hec sentiat? Forte ergo aliquis
est ab forte alius est ab eo
sit? Si ergo invenimus tempus quod de
seipso audiamus et non irati
nos corrigamus; si autem ipse est
forte enim ipse est, non sic intelligamus
quod dicit: Non quod volo hoc facio, sed quod
odi hoc facio; tamquam velit esse castus
et est adulter; velit esse misericors
et est crudelis; velit esse pius
et est impius. Non ad hoc accipiamus.
Non quod volo quod ago, sed quod odi
facio. Sed ad quid? Volo non con-
cupiscere et concupisco. Lex quod dicit:
Non concupisces, hoc lege audit
inimicum agnovit, bellum indixit,
captivum se invenit. Sed forte ab
hoc non apostolus. Quid ergo dicimus, fratres
mei? Non habuit concupiscentiam apostolus
in carne sua quam hoc tenor allicit
titillatione suggerenti,
sollicitationi estuanti, temp-
tationi non consentiebat. Dico caritati
vestre si credidimus apostolum nullam
prorsus habuisse in se concupiscentiam
cui reluctaretur, multum credimus de
eo atque utinam ita sit. Non enim in-
videmus apostolis sed eos imitari
volumus. Tamen audio ipsum apostolum
confitentem. Nondum enim ad tantam perfectionem
iustitie pervenisse quanta in angelis
esse credimus quos perseverantes in celestibus patriis

si ad qd uolum9 puenia9 ceq ei
aliud nob pmittit i vite ubi
cu in vite mortuor neq
nubet nq ducet uxores sz erit
eqles angelis dei, Dico ergo ab eo tu
ussceris qr paulg apg angeli
iusticiam z pfeccoem nondu hebat
no faciam iniuria aplo no ecco
in aplo aliu teste no quo fus
picate no audio, nimium lau
date no credo, Dic nd scte aple
de te ipso ubi nemo dubitat qr
de te ipso loqueris na ubi dixisti
No q uolo h facio sz q odi h
ago existunt qui dicu q aliu
i te nescio q transfigas ab labo
rante desiciente vincta captiuu
Tu nd dic de te ubi nemo dubi
tat qr loqueris de te, fres aut
apg ego meipm no arbitror
apphendisse z q fac vnu aut
que retro oblitus i ea q ante s
extentus sm intetoem ait No s
pfeccoem sm intetoem sequor ad
palma suprne uocatois dei i
christo ihu, Supra dixerat no qr ia
accepim aut pfcti sim, adhuc
ergo dei dicebat ista aplus
qr ia nondu puenerat ad iustie
pfeccoem iago iustg erat qr st
angeli sz nondu imortal sic angeli
ergo pfeccoem iusticie ia tenebat sz
sequen palma suprna imortalitatis
querebat, Dic nob scte aple
aliu aliquem manifestiore
locum no ubi qs imortalitate sz ubi
gerq imortalitatem z hic ia susurra
ia q dei uideor no audio qr fa
da cogitacoes t h dei in verbo e
nomi qd dauid ee, cofite infir
mitate sz corbus de h in uno at
e pfcta iusticia no i corde na q's
fundat utrqz aplus i corde fu
isse fragile z mortalem.

Dic de thesauro thezaurus i vas
fictilibus ergo tibi cu vase
fictili de thezauro ad loque
si deo mis loqui hmt si erat
q erat ad auru iustie possit
addi i meum a ipm audiam
ne nimis existimem z ne ma
nitudie reuelonu mear
apg dei in magnitudine reuelonu
mear ne extollar, ne p
h agnoscit aplus hnt e magni
reuelonu et timent e elacois
pcipiciu, vt g nouis qr tpe
apg q uolebat alios saluos
face adhuc curabat ut mo
rerer qr adhuc ipe curabat
si mag impedimis pria honore
audi homo ipm audi audi
cofitente ut ferias docte
audi z magnitudine reuelon
mear ne extollar, ecce ia
possu dice aplo paulo ne
extollaris scte aple tu ne ex
tollaris adhuc ta ne h e ne
extollaris adhuc hic tremen
du e ne extollaris adhuc h in
infirmitatis medicia querenda e
ergo nd inquis dicas tu z tu audi
quid sum z noli altu sape sz
time audi quo bonus agna
ingredia z aucis sic pictura
ne magnitudine inquit reuelacoem
extollar datus e m stimulus
carnis mee anglus sathane q
me colaphizat, elacoem
timuit qui mordacissimu ca
thaplasma accepit ago dic mo
qr tanta illor erat iusticia
q ut a te angelis scis cu forti
angelus sancti celo ne extollar
accepit stimulu angelu sathane
a q colaphizet absit h a scis
angelis supra ad hoies sumus
aplos scos hoies agnoscam
vasa electa sz adhuc fragilia
adhuc i hac carne pmanentes

nondum erat perfecta triumphatio, quando qui
dominum ter rogavit ut ab eo ille
stimulus auferretur, non audiebatur ad
voluntatem quia exaudiebatur ad sanitatem.
Forte non inde erat longe ubi dicit
Scimus autem quia lex spiritualis est, ego
autem carnalis sum. Ego carnalis apostolus
qui aliis dicebat vos qui spirituales
estis instruite huiusmodi in spiritu le-
nitatis. alios tamquam spirituales
alloquitur et ipse carnalis est quod dicit et
ipsis spiritualibus nondum erat secundum in-
novationem nondum erat in perfectione celesti et
angelica. Nondum erat in perfectione
illius provectus secundum carnem, sed tamen pere-
grinantibus sollicitius separabantur.
Quos eis dixit estis spirituales eos vo-
cavit, vos inquit qui spirituales estis
instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, inten-
dens teipsum ne et tu tempteris.
Ecce quem spiritualem iam etate appel-
lavit, timuit illi temptationis
fragilitatem ne posset temptari.
Spirituales et simul ex mente utique
ex carne. Spiritualis enim quia secundum spiritum
vivit adhuc autem ex parte mortale
carnibus spiritualibus quia carnalis
ecce spiritualis mente servio legi dei
ecce carnalis carne autem legi
peccati. Idem ergo ipse et spiritualis et carnalis
idem plane quamdiu hic vivit.
Ita est. Noli mirari quisquis es qui
cum carnalibus concupiscentiis cede-
re atque consentis qui eas velut bonas
putas ad explendam libidinis
satietatem, vel certe sic iam vides
malas ut eis tamen cedendo con-
senseris et quo ducunt sequeris et
ea que mala suggerunt perpetres
totus carnalis es tu. tu quisquis
talis es totus carnalis es tu. Si
autem concupiscis quod vetat lex vel ve-
tat cum dicit Non concupisces, ser-
vas tamen aliud quod item lex iubet,
post concupiscentias tuas non eas.
mente spirituales. Aliud enim est non con-

piscere aliud post concupiscentias suas non
ire. Non concupiscere omnino perfecti est,
post concupiscentias suas non ire pug-
nantis est, luctantis est, laborantis est.
Ubi fuerit pugna quare desperas
victoriam? quando erit victoria quando ab-
sorbebitur mors in victoria. Tunc
erit nova celebris triumphatio non sunt
dolor pugnantis quia futura erunt
in triumphantis cum corruptibile hoc
induerit incorruptionem et mortale hoc
induerit immortalitatem. Vides vic-
toriam audis exultationem expec-
ta triumphationem. tunc fiet sermo
qui scriptus est Absorpta est mors
in victoria. Ubi est mors contentio
tua ubi est mors aculeus tuus.
Ubi est ecce certe non est. Ubi est
mors contentio tua, ecce mortis
contentio. Scimus quia lex spiritualis est
ego autem carnalis sum, sicut de
seipso apostolus dicit. si dico non formo-
si apostolus dicit scimus quia lex spiritualis est
ego autem carnalis sum. mente enim
spiritualis corpore carnalis, quando totus
spiritualis cum seminatur corpus animale
resurget corpus spirituale. Modo ergo
fiet quando fiet mortis contentio
non quod volo ago ex parte spiritualis
ex parte carnalis, ex parte meliori
spiritualis, ex parte inferiori carnalis
et adhuc confligo nondum vici ma-
gnum idem non vici non quod volo
ago sed quod odi hoc facio, quid facio
concupisco et si non concupiscentie
consentio et post concupiscentias non eo
tamen adhuc concupisco et utique
et in parte ego sum non enim ego
mente et aliquis in carne, sed quid
ipse ego quia ego in mente ego in
carne. non enim duo nature contrarie
sed unus utique homo quia unus deus
qui fecit hominem. Igitur ego ipse servio
legi dei, carne autem legi peccati
mente non consentio, sed tamen velle
certe in membris meis lex nulla peccati,

cuag uelle et tu enim qui nolo sed
quod odi id facio quod odi concupiscere
et tu id ago carne non mente
quod odi id facio si autem quod nolo id facio
consentio legi quoniam bona est consentiens
legi quia uelles facere facis quod lex
odit quo consentis legi per ipsum si quod
nolo hoc facio consentio legi quoniam
bona est quoniam quod iubet lex non con-
cupisces quod nolo ego non con-
cupiscere nolendo quod uult lex
consentio legi quoniam bona est Si di-
cit lex non concupisces et ego uelle
concupiscere non consentire legi
quod absit non propositi ex ipsius imp-
ugnasse dicit, dicit enim legem non con-
cupisces et ego uelle concupiscere
non consentire legi dei quod modo dicit
Vult lex non concupisces et ego nolo
concupiscere et ego nolo quod non uis
nolo ideo consentio quia quod non uis nolo
non implet legem infirmitas mea
sed legem laudat uoluntas mea ago si
quod nolo ago et ideo consentio legi quia
nolo quod non uult non quia quod nolo
hoc ago ipsum enim agere concupiscere est
non concupiet consentire abiat in
apostolo pertradi sibi quatenus ... et
det malum ... quod non nolo ago
cum enim lex ait non concupisces
et ego nolo concupiscere et tamen concu-
pisco quamuis concupiscentie mee con-
sensum non prebeam quamuis ei non
prebeam resisto autem mente
lego arma tenens membris et tamen
sit in me quod nolo cum non uult
lex nolo cum lege quod non uult nolo
ergo consentio legi sed quia sum et car-
ne ego sum in mente sed magis ego
sum in mente quam in carne quia ego sum
carne ego sum in mente ego sum in
regente membris enim regit ratio re-
gitur et magis sum ego in eo quod rego
quam in eo quod regitur quia ergo magis in
mente nunc autem iam non ego operor illud nunc

autem quid est nunc autem iam redempto
qui fui antea sub peccato uenunda-
tus gratia accepta gratia saluatoris
nunc in mente condelector legi dei non
ego operor illud sed quod habitat in me peccatum
Scio enim quia non habitat in me id est in
carne mea audi quod sequitur hoc est in carne
mea bonum uelle enim adiacet mihi
Scio quod scit quia non habitat in me hoc est
in carne mea bonum id est dudum
dixeras quod operor ignoro si ignorabas
quomodo scis modo dicis ignoro modo dicis
scio ego quod intelligo a me scio
an hoc est quod intelligo ubi enim ait
quod operor ignoro dixit ignorare non
approbo non accepto non mihi placet
non consentio non laudo non enim
sic ignorabat eos quibus dicturus est
non noui uos, preterita hic ignoro
cum enim operor ignoro quod non facio
ignoro Non enim ego operor illud sed quod
habitat in me peccatum ignoro quia
non facio, sic dicitur de domino
mendacium quod non nouerat peccatum, quia sic
qui non nouerat ergo non nouerat quod
arguebat non nouerat quod puni-
bat, si ergo non nouerat quod puniebat
et tamen peccatum non nouerat quia peccatum
non fecerat. Cum enim operor ignoro
Non enim quod nolo ago sed quod odi
facio Si autem quod nolo hoc facio
consentio legi quoniam bona est Nunc autem
accepta iam gratia non ego operor
illud sed quod in me habitat peccatum Scio
quia non habitat in me hoc est in carne
mea bonum uelle enim adiacet
mihi perficere autem bonum non inuenio
non adiacet perficere adiacet
uelle perficere non adiacet, Non
enim sic facis ut rebellat concupiscentia
et non consentias, delectat uxor ali-
ena et non consentiens dilectus in
spectaculum uocatis membris, Vide fornicator

strepere te concupiscentiam perfer adiu-
torem sed casum tuam mundas conscientiam
nolo inquis non facio nec consentio
delectem condelector enim legi Dei secundum
interiorem hominem. Quid tu de carne
tua tumultuaris? Suggeris delectationes
stultas temporales flagitiosas vanas
noxias tumultuose suggeris et
dicis quasi garrula michi narras
narrande insuper delectationes
unde et ista concupiscentia narrat illi
delectationes sed non sicut lex tua
domine condelector enim legi Dei non
de me sed de gratia Dei. Tu concupiscentia
in carne tumultuaris in mente et
non subditis, in Deo spero bono tuebor
quid faciat in carne sic enim anima
ita nunc mea quasi gloriose hoc ait nec fa-
cit multum sed facit magnum et quod facit sed
tamen non perficit. Quid est enim perficere? ubi
est mors concupiscentia tua. Ergo velle
adiacet michi perficere autem bonum non
invenio. Non enim quod volo facio bonum
sed quod nolo malum hoc ago. Repetit
Si autem quod nolo hoc facio iam non ego
operor illud sed quod habi-
tat in me peccatum. Invenio ergo legem
michi volenti facere bonum. Bonam in-
venio legem bonam et lex bona ad
est lex vero probo quod implere nolo.
Invenio ergo legem volenti michi facere
bonum quoniam michi malum adiacet. Quid
hoc est hic in? non enim causa non meliora
de alia scriptura causa quod de carnis pu-
cata quod animam de carnis causa de generatione
tibi sic absit languor repugnat
sanitati. Semivivus iacebat in via
curatur adhuc sanetur omnes langu-
ores eius non quod volo ago sed quod odi
id facio. Si autem id quod nolo hoc non
facio invenio ergo in legem volenti
facere bonum quoniam michi malum adiacet
quoniam malum condelector enim legi Dei
secundum interiorem hominem video aliam le-
gem in membris meis repugnantem legi

mentis mee et captivum me ducentem
in lege peccati que est in membris meis.
Captivum sed ex carne captivum sed
ex parte nam inde repugnat et con-
delectatur legi Dei. Sic enim intelligo
dominus si de ipso apostolo sanctus Jacobus si
membris non consentit peccato titillati
suggerenti blandienti si membris non
consentit quia habet alias mentis delecta-
tiones suas delectationibus carnis
ulla ex parte confundas si ergo non
consentit et est in me quidam mortuum
mortis adhuc contendit sed membris
una non consentit unde ipsa amoris
non est te nunquid quod mortuum non
pertinet ad te adhuc est id contentio
quod etiam in de spirando hoc est Miser
ego homo et si non in mente tu in car-
ne sit homo non enim in mente homo et
in carne non homo sed enim unquam
carnem suam odio habuit, miser homo
ego quis me liberabit de corpore mortis
huius. Corpus est hoc sivis quod est caro multi-
tudinem curas mors quomodo vera est
et te ab isto corpore mortis dicebat ad
veniens ultimus prouldus liberabit
corpus est per magnum est quod quis dicet
quis me liberabit, mors loquitur
mortuis loquitur separato mentis
a carne quomodo vera est proprie vivent
in te inquam longe est propter cottidia-
nos casus quibus sic nescit ergo sive
festines sive tardes omnis vita
humana brevis est per magnum grex
et dicet quis me liberabit de corpore
mortis huius et adiungit gratia Dei
per Christum dominum nostrum, pagani
qui non habent gratiam Dei per Ihesum
Christum dominum nostrum moriuntur non dico
ultimo a carne solvantur non in-
dico a corpore mortis huius liberabuntur
tu quid quod per magnus gratie Dei
gratie Dei per Ihesum Christum dominum nostrum
vos liberamur de corpore quod mortis huius
liberabimur tu ut apostolus si sumus eius
exprimit quod duo adiunxit

sine dubio accipimus audiet apostolus
et dicet Scio quod loquor paganis
dicens liberari a corpore mortis huius
quia veniet dies ultionis huius
et solutus ad tempus a corpore mortis huius
veniet et dies quando omnes qui sunt in
monumentis audient vocem eius
et procedent qui bona fecerunt in
vitam eternam, ecce liberati a corpore
mortis huius qui vero mala fe-
cerunt in vitam iudicii, ecce ve-
nerunt a corpore mortis huius. Corpus
mortis huius redit ad supplicium
non inde aliis solutus, tunc non erit
vita eterna sed mors eterna quia
pena eterna. Tu autem o homo vocaris
quantum potes clama et dic: Miser
ego homo quis me liberabit de corpore
mortis huius. Unde respondeo: efficeris
corpus non de terra sed de domino tuo.
Sicut efficeris de pignore tuo
sponsi in gloria regnum, et pignus
tenebis per sanguinem Christi. Et dic quis
me liberabit de corpore mortis huius
ut hoc corpus non habeas habebis sed
iam non mortis huius, ipsum erit sed
non ipsum erit, ipsum erit quia ipsa
caro erit, non ipsum erit quia mortalis
non erit. Sic liberabis a corpore
mortis huius ut mortale hoc
induat immortalitatem et corruptibile hoc
induat incorruptionem a quo per
que gratia dei per ihesum christum dominum nostrum.
Quia per unum hominem mors et per
unum hominem resurrectio mortuorum.
Sicut in adam omnes moriuntur ita in christo
omnes vivificabuntur. Inde est ergo quod
inde est quod cum morte confligis
inde est corpus mortis huius. Sed sicut in
adam omnes moriuntur sic et in christo
omnes vivificantur accepto corpore
immortali ubi dicatur: Ubi est mors victoria
tua, liberat eos a corpore
mortis huius non tantum ut eterna sed

gratia dei per ihesum christum dominum nostrum etc.

(59) Sermo sextus eiusdem de verbis apostoli
Ego ipse mente servio legi dei
carne autem legi peccati.

Hesterna lectio sancti apostoli quis sequitur
terminata est ubi dictum est
ego ipse mente servio legi dei
carne autem legi peccati, in quo gloriose
demonstravit apostolus ad hoc se dixisse
quod dixerat. Iam non ego operor
sed quod in me habitat peccatum quia non
mente operabatur consentiendo sed carne
concupiscendo hoc enim peccati nomine
appellat unde oriuntur cuncta peccata
id est ex carnali concupiscentia, quia quod
enim est peccatorum dictis in factis et co-
gitacionibus non oriuntur nisi ex
mala cupiditate et ex illicita
delectacione. Huic ergo illicite de-
lectacioni si resistamus si non conse-
ciamus si membra nostra ei arma
non ministremus non regnat peccatum
in nostro mortali corpore. Peccatum enim an-
tequam regnum perdidit et perit. In hac
ergo vita quantum ad sanctos attinet
regnum perdit in alia perit. Hic enim regnum
perdit cum per concupiscentias non imus
(?) ibi autem perit quando dicetur: Ubi est
mors contentio tua. Ergo cum
dixisset apostolus Mente servio legi dei
carne autem legi peccati non dando
membra quidem ut iniquitatibus
sed tamen concupiscendo motibus illicitis
te concupiscentiam dando, quod cum
dixisset Mente servio legi dei
carne autem legi peccati, subiecit
et ait Nulla ergo condempnacio est
hiis qui sunt in christo ihesu. Quid deprecor
ne putaretis hec peccata futura esse
addit inde peccata in deceptione ut
ne concupiscentia sit ita quam contemnas
das cum qua confligas et innocens
consenciendo quam frenes et do-
mines per preceptum quia non ipsa erit.
Si enim non obtinet contendere ex mortali

corpore et pro peccato ait ubi est contentio
stimulus eius. Cum ergo peccata fuerint sit
sciamus tunc enim fiet sermo qui
scriptus est: Absorpta est mors in vic-
toria. Ubi est mors contentio tua?
ubi est mors aculeus tuus? Aculeus
legis autem mortis est peccatum, virtus autem
peccati lex. Contra prohibitionem
luctum et desiderium non extinctum
lex peccato dedit adiutorium et consensus
in bello non prosperum subveniendo
contra non est hec. Sed quid nunc quia
si nunc quibus qui paulo ante dixit
Nunc autem iam non ego operor illud et tibi
nunc dicit: Iam non ego operor. Iam non con-
sentio, non ago, non decerno, ipse in
displicet membris meis teneo et
magis membris consentit in carne con-
cupiscentia ad carnem pertineat cor-
poris membris qui non vergit peccatum
carnis concupiscentia. Plus habet nunc
membris ad tenendam membra carnis
ne dentur arma iniquitatis quia
ipsa concupiscentia carnis ad mo-
vendam membra carnis membris tamen
quia dominatum habet situm desiderium adiuva-
mentum eius innuitur dignitas domus
non vergit sed ut tyrannum factus
tamquam malo membris sic vergit cum
vergitur ut de membris ipsis carnis
concupiscentiis ipsius carnis post
agendo quia apostolus ait: Non enim regnet
peccatum in vestro mortali corpore ad obe-
diendum ipsis desideriis neque exhibe-
atis membra vestra arma iniquitatis
peccato. Nulla enim condempnatio est
his qui sunt in Christo Ihesu non sit
solliciti quia vivit adhuc lex in
membris repugnans legi mentis
nulla condempnatio est. Sed quis tamen
nunc quis qui sunt in Christo Ihesu ipse
est de qua dicebat paulo ante
Video aliam legem in membris meis
repugnantem legi mentis mee
et captivum me in lege peccati que est in

membris meis. Sed quid dicebat
ex carne non ex mente. Ubi ergo
illa lex si nulla condempnatio est his qui
sunt in Christo Ihesu. Lex enim spiritus vite
in Christo Ihesu lex enim non in membris pugna
pro tam lex enim non in illa re victus te
liberavit. Sed spiritus vite in Christo Ihesu liberavit
me et te a lege peccati et mortis
ut enim condelectatur legi dei se-
cundum interiorem hominem videbis inferius
lex spiritus vite in Christo Ihesu liberavit
te a lege peccati et mortis, omnibus
humana necessitas et revocabitur
superbia et humilitas omnibus subiecta
omnibus humanis qui non consentit de-
sideriis carnis quia lex peccati non te
de parte potest. Lex spiritus vite in Christo
liberavit te a lege peccati et mortis
non te de illa lex liberabit de qua
scriptum est ut serviamus in novitate spiritus
et non in vetustate littere. Littera non
liberabit. Nonne et ipsa digito dei
scripta est? Nonne digitus dei spiritus sanctus
intelligitur? Legere convenit inde
quod ubi dicit unus evangelista domino dicente
Si ego in spiritu dei eicio demonia
alius dicit Si ego in digito dei eicio
demonia. Si ergo et lex in digito
dei scripta est hoc est spiritu dei quo spiritu
victi magi pharaonis dixerunt
Digitus dei est hic. Si ergo et ipsa
unde cum et ipsa spiritu dei hoc est digi-
to scripta sit quare non de illa dicitur
lex enim spiritus vite in Christo Ihesu. Lex
enim mortis non ipsa dicitur. Lex peccati
et mortis illa dicitur que data est in
monte syna lex peccati et mortis
illa dicitur de qua gemens ait Video
aliam legem in membris meis re-
pugnantem legi mentis mee. Sed
illa lex ipsa est qua dicitur nunquid lex
sancta quidem et mandatum sanctum et
iustum et bonum et subiecit: Quod ergo
bonum est factum est mors absit sed peccatum
ut appareat peccatum per bonum in
operatum est mortem ut fiat supra modum

peccator a peccato per mandatum, quia
cum homo superbus addatur prevaricatio,
data est ei lex, ut inveniretur infir-
mitas parvulorum. Hoc non solum inve-
niretur, sed ut augeretur, et ut sic me-
dicus quereretur. Si enim levius morbus
sic contempnitur, medicus non quere-
tur; et si medicus non queritur, morbus non
finitur. Non est humiliata peccatum su-
perbia, humiliavit erga quam delectata
peccata que invenit, et non ad peccandum
voluntate, sed conatu adiutorium
submiserunt, ut ipsa anima mea
non in se ipsa, sed in domino laudaretur.
In domino enim laudabitur. Tota die
in domino laudabitur anima mea,
audiant mites et letentur. Audiant
mites, non superbi et litigiosi. Si non
audiunt, ergo que nec ipsa lex
digito dei scripta quid dat adiuto-
rium? Hoc quere de quo loquimur. Que scripta
in tabulis lapideis scripta fuit,
non in tabulis cordis carnalibus.
Denique, fratres mei, magnum misterium
videte, concordiam videte, dis-
tantiam concordiam legis, distantiam
legis. Celebratur pascha in veteri
populo, sicut nostrum, occisio agni
cum azimis, ubi occisio ovis
verum sunt azima autem nova vita,
hoc est sinceritas sine fermento.
Unde nobis apostolus dicit: Expurgate
vetus fermentum, ut sitis nova
conspersio, sicut estis azimi. Pascha
enim nostrum immolatus est Christus. Cele-
bratum est ergo pascha in veteri populo
noctis luce fulgente, sed in umbris
significante; celebratum et post quinquagin-
ta dies a celebratione pasche sicut
computabimus et quinquaginta.
Data lex in monte Syna digito
dei scripta. Venit et verum pascha,
immolatus Christus. Transitum fecit a morte
ad vitam. Transitus enim interpretatur
hebraice pascha, quod exposuit evangelista

dicens: Cum autem venisset hora ut
transiret Ihesus de hoc mundo ad patrem.
Celebratur ergo pascha, resurgit
dominus. Fecit transitum a morte ad
vitam, quod est pascha, et numerantur quinquaginta
dies, et venit Spiritus sanctus, digitus dei.
Sed videte ibi quomodo et hic quomodo.
Ibi plebs longe stabat, timor
erat, amor non erat. Nam usque adeo
timuerunt, ut dicerent ad Moy-
sen: Loquere tu ad nos, et non ad
nos loquatur dominus, ne moriamur.
Descendit ergo, sicut scriptum est, deus in Syna
in igne, sed plebe longe stante,
in tabulis digito suo scribebat
lapideis, non in corde. Hic autem quando venit
Spiritus sanctus, congregati erant fideles in
unum. Non in monte terruit, sed intravit in domum.
De celo quidem sonus est subito, sonus
quasi ferretur flatus vehemens. Sonuit,
sed nemo expavit. Audisti sonum,
vide et ignem, quia et in monte erat utrumque,
et caligo et sonus, sed illic et
fumus, hic ignis serenus. Vise sunt
illis lingue divise velut
ignis. Numquid de longinquo
terruit? Absit. Nam sedit super
unumquemque eorum, et ceperunt linguis
loqui, sicut Spiritus sanctus dabat eis
pronuntiare. Audi linguam lo-
quentem et intellige: sonum in lapide,
sed in corde scribentem. Lex ergo spi-
ritus vite scripta in corde, non in la-
pide, et in Christo Ihesu, in quo celebratum est
verissimum pascha, liberavit te a lege
peccati et mortis. Nam ut noveritis quam
tanta distantia evidentissima
veteris et novi testamenti, unde et
apud nos in lapideis tabulis cor-
dis carnalibus, dominus apud prophetam
dicit: Ecce dies veniunt, dicit dominus,
et consummabo super domum Iacob testamentum
novum, non secundum testamentum quod dis-
posui patribus eorum in die qua apprehendi

manu eorum et eduxit eos de terra
egipti. Deinde ipsam differentiam
evidenter ostendens: Dans inquit leges
meas in cordibus eorum. In cordibus
inquit eorum superscribam eas. Si
ergo scribatur lex in corde tuo
non foris terreat sed intus mulceat
tunc lex spiritus vite in Christo ihesu libe-
ravit te a lege peccati et mortis.
Quod enim impossibile erat legi hoc est
illud apostoli: Quod enim impossibile erat
legi et ne ipsa culparetur quibus sub-
misit. In quo infirmabatur per carnem
lex enim iubebat et non imple-
batur quia caro ubi non erat gra-
tia [illegible] resistebat et lex
infirmabatur per carnem quia lex in
opitulatione iubens per literam et
non dans gratiam infirmabatur per
carnem. Quid fecit deus cui hoc imple-
re erat legi et infirmabatur per carnem.
Deus filium suum misit per quem infir-
mabatur lex et propter quod erat impossibile
legi et infirmabatur per carnem. Quid
ergo deus qui carnem misit carnem
peccatricem? Carnis occiditur car-
nis servam liberavit. Misit deus
filium suum in similitudinem carnis pecca-
ti carne quidem vera sed non in carne
peccati. Quid est in similitudinem carnis peccati
idem ut esset caro vera unde simili-
tudo carnis peccati quia de peccato mors.
Mors enim utique in omni carne peccati
Deus quando dicit apparuit evacuaret
corpus peccati [illegible] in carne
peccati. Sed utrobique ibi est mors et
peccatum in carne [illegible] in carne
peccati et mors est et peccatum in simili-
tudine carnis peccati mors erat, peccatum
non erat. Sicut enim [illegible] peccatum et
[illegible] peccati penam mortis subiit
non [illegible] ipse dicit et si venit
princeps mundi in me non invenit.
Quare ergo me occiditur quia quod non rapui

tunc exsolvebam. Et propterea quod feci
de tributo hoc fecit in morte.
Exigebatur tributum didragma
Quare inquit tunc discipuli tui non
reddunt tributum. Vocatur ad se
petrum et ait illi Reges mundi
a quibus exigunt tributum a filiis
suis an ab alienis? Respondit: ab
alienis. Ergo inquit liberi sunt
filii. tamen ut non scandalizemus eos
vade ad mare et mitte hamum
et qui primus surrexit id est primoge-
nitus a mortuis aperi inquit os eius
et invenies ibi staterem id est duos
didragmas quatuor dragmas
quia didragma exigebatur. In-
venies ibi staterem hoc est quatuor
dragmas da eis pro me et pro te.
[illegible]
[illegible] Christus tamen
tributum id est debitum persolvebat.
Sic persolvit et mortem non debe-
bat, non debebat et persolvebat.
Ille misit debitum solveret ut qui
nos a debito liberaret. Quod ergo
impossibile erat legi quia faciebat
prevaricatores quia nondum inventa
quaesierat salvatorem in quo infir-
mabatur per carnem misit deus filium
suum in similitudinem peccati et de peccato
dampnavit peccatum in carne. Quoniam
non habebat peccatum sed de peccato dap-
navit peccatum in carne. Iam aliis
exposuimus nobis hoc sed qui me-
minerunt recognoscunt, qui non
audierunt audiant, qui obliti sunt
recolant. Peccatum nominabatur in lege
sacrificium pro peccato assidue lex hoc
commemorat non semel non iterum non
sepissime peccata dicebantur sacrifi-
cia pro peccatis. tale peccatum erat Christus
Quoniam [illegible] peccatum habebat absit
peccatum non habebat et peccatum erat.
peccatum erat dixi sicut intelligam

quia sacrificium pro peccato dicitur quia hic
modo peccatum erat ipsum apostolum audi-
de ipso loquentem ait eum qui non noue-
rat peccatum pro nobis peccatum fecit nos ex-
ponebam qui ista dicebam. Eum
inquit qui non nouit peccatum id est do-
minum ihesum christum deus pater eum qui non
nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit ut
nos simus iustitia dei in ipso. Videte
quomodo iustitia dei non nostra in ipso non in
nobis. Inde illum magnum sit de quo
dicitur propheta iustitia tua sicut montes dei
et quia dixerit in ipso propheta ubi dictum est
iustitia tua non enim iustitia eorum
sed iustitia tua montes dei. Leuaui
oculos meos in montes unde ueniet
auxilium mihi sed non a montibus auxi-
lium enim meum a domino qui fecit celum et
terram. Cum dixisset iustitia tua sicut mon-
tes dei, quia quereret ergo alii non
[illegible] qui non pertinet ad iustitiam dei
subiecit iudicia tua sicut abyssus
multa. Ergo si est abyssus multa
altum est impenetrabile et inaccessibile
huic intellectui. Diuitie enim dei
inscrutabiles, inscrutabilia iudicia
eius et inuestigabiles uie eius. Ergo
hunc misit deus filium suum pro prescitis
et predestinatis uocatis et iusti-
ficatis glorificatis ut montes
dei dicat. Si deus pro nobis quis contra
nos. Misit deus filium suum in similitudine
carnis peccati et de peccato dampnauit
peccatum in carne ut iustitia legis
impleretur in nobis, non implebatur per se
impleta est per ipsum. Non enim uenit
legem soluere sed implere. Sed quo
iustitia legis impleretur in nobis ut quo
impleretur in nobis utique nobis uideamus
dicit utique nobis qui non secundum carnem
ambulamus sed secundum spiritum. Ergo secundum carnem
ambulare carnalibus concupiscentiis
consentire, ergo secundum spiritum ambulare
carnalibus concupiscentiis non consentire.
Si ergo impletur in nobis iustitia dei
in omnibus impletur per concupiscentias

tuas non eas, dum impleuit. Ergo quia
concupiscentia carnis agitur in nobis
preteritorum peccatorum siue factis siue
dictis siue cogitationibus suis
totum deletum est sacramento baptismi.
Omnia debita deleuit una in-
dulgentia; restat ergo cum carne
conflictus quia deleta est iniquitas
sed manet infirmitas titillat
delectatio illicita concupiscentie, pugna
resiste noli consentire et imples
sed per concupiscentias tuas non eas
et tamen si quid subito preuenerit et surripuerit
uel oculos uel aures preuitabilis lingua nola
cogitationem inquinauerit sic de peccatis
de salute nostra ideo cotidie dicas
Dimitte nobis debita nostra.
Iustitia igitur legis impletur in nobis
sed utique nobis qui non secundum carnem
ambulamus sed secundum spiritum. Qui enim secundum carnem
sunt que carnis sunt sapiunt qui autem
secundum spiritum que spiritus sentiunt. Prudentia enim carnis
mors est, prudentia spiritus uita et pax
quoniam prudentia carnis inimica
est deo, legi enim dei non est subiecta
nec enim potest. Ergo quia nec enim potest non
deinde quasi diceret quia non
potest sed prudentia carnis prudens
carnis non potest inimicum non potest non
ut quasi si dicas claudicatio uere
ambulatio non est bene enim
potest pedem ponere sed claudicatio non
potest tollere claudicationem et uides
uitam ambulationis sed quamdiu
claudicatio est non potest, sic quamdiu
prudentia carnis est non potest. Non sic
prudentia carnis et hoc potest pru-
dens spiritus uita et pax. Ergo ait
prudentia carnis inimica deo
noli sic accipere quasi inimica ista
possit deum ledere resistendo in-
imica est non accidendo illi autem
nocet cui quod est prudentia carnis
contrarium ... in qua medicinam
medicina ... pellatur
uitium et sanetur natura, uenit saluator
ad genus humanum nullum sanum inuenit
ideo magnus medicus uenit. Hic preterea

dixi quod manichei volentes aliam
con diversam inducere naturam quam de hoc apostoli
testimonio errore suo existimant
adiuvari. putant enim quod in illo dictum
quod dictum est prudentia carnis inimica est deo,
legi enim dei non est subiecta nec enim potest,
et non attendimus non de carne
dictum esse non potest non de homine dictum
esse non potest sed de prudentia carnis,
prudentia ista vitium est. vultis nosse
quid est sapere secundum carnem morbus est. sed ille
ipse unus homo caecus qui natura a domino do-
natus et bono condita, heri sapiebat
secundum carnem hodie sapit secundum spiritum.
expulsit enim vitium sanata est natura.
ita quamdiu erit prudentia ista carnis
legi dei subiecta esse non potest, quam-
diu enim est claudicatio pervenire
ullo modo potest recta ambulatio. sa-
nato autem vitio reparari potest natura, fu-
istis aliquando tenebre nunc autem lux in domino.
videte ergo quod supra dicebat in carne sunt
id est qui in carne confidunt qui con-
cupiscentias suas sequuntur qui in hiis
habitant qui carnis voluptatibus delec-
tantur qui in carnis delectatione beatam
felicemque vitam constituunt ipsi enim
sunt in carne deo placere non possunt.
non enim sic dictum est qui autem sunt in
carne deo placere non possunt quasi dictum
esset in hac vita cum sunt homines deo
placere non possunt, ergo non placuerunt
sancti martyres qui animam quandoque pati-
endo deponebant christum confitendo
non solum voluptatem contempnebant
sed dolores quos patiebantur perferebant
placuerunt sed in carne non fuerunt.
portabant carnem sed a carne non
portabantur. iam enim paralitico dicen-
dum erat tolle grabatum tuum, qui ergo
in carne sunt quemadmodum dixi
et iam exposui id est in illo sed car-
nis concupiscentiis consentiendo deo pla-
cere non possunt, denique audite quomodo
sine ulla dubitatione sol-
vere promittentibus utique id est in corpore

loquebatur et tamen adimplevit. vos autem
non estis in carne, putabas hic ad
in nobis cum dictum esse ab apostolo de
dictum esse romanis quibus
scribebat sed unusquisque nostrum dictum esse
sed tacito dicat non pallor massae
dictum latentis non stipulae apparenti
unusquisque sed in corde suo consideret
nos ambo loquimur consideratis non
videmusque tamen secundum quod superius locuti
sumus existimo in nomine christi esse
in plebe christi quisque dictum est vos autem
non estis in carne sed in spiritu si tamen spiritus
dei habitat in vobis non est in car-
ne qui non facit opera carnis con-
sentiendo concupiscentiis carnis
sed est in spiritu quod spiritualiter homines
condelectamini legi dei et hoc si tamen
spiritus dei habitat in vobis. nam si de spiritu
uno presumit et adhuc in carne est
sic ergo non est in carne ut in spiritu
dei sit, tunc enim in carne non est.
nam si recedat spiritus dei ponderi
suo spiritus hominis revolvitur in carne
redit ad facta carnalia redit
ad concupiscentias seculares et erunt
illius hominis peiora novissima
quam erant priora. si enim habet liberum
arbitrium ut imploret divinum auxilium
non est in carne et hoc ex viribus
nostris absit. vide ergo si tamen spiritus dei habi-
tat in vobis, si quis autem spiritum christi non habet
hic non est eius. nemo se extendat
nemo se adiaceret nemo sibi arroget
id ut esse putaverat et iniciata in
adam qui sanguinis causa non fecisti
et tuis viribus surrexisti. si quis
spiritum christi non habet spiritum enim spiritus dei
qui procedit patris et filii, si quis
spiritum dei non habet non se fallat
hic non est eius. esse ad iudicare proximus
una spiritum christi habemus ex ipsa dilectione
iustitie meritique fide catholica fide
spiritum dei in nobis inesse cognoscimus sed
quia de carne multa quedam de lege
timebamus repugnantia legi mentis
christi dei i gemitu audimus etiam autem

nobis, corpus quidem mortuum est propter pec-
catum, spiritus autem vita est propter iusticiam.
Ergo de corpore mortuo propter peccatum
desperandum est, nulla spes est? Sic
dormit non adiciat ut surgat?
Absit. Corpus quidem mortuum est propter
peccatum, spiritus autem vita est propter iusticiam.
Bene mansit ecclesia de meo corpore.
Nemo autem carnem suam odio habuit;
videmus quam sollicite curentur
sepulture mortuorum. Corpus quidem
mortuum est propter peccatum, spiritus autem vita
est propter iusticiam. Audiebatis ad
consolationem velle quidem et corpus meum
esse habere vitam, sed quia non potest fie-
ri, vel spiritus meus sit vel anima mea.
Expecta, noli sollicitus esse; sicut
sequitur: Si spiritus eius qui suscitavit Iesum a mortuis
habitat in vobis, qui suscitavit Iesum
Christum a mortuis vivificabit et
mortalia corpora vestra. Quid times
quod dicat perire carnem? Solli-
citus es? Capillus capitis vestri non peribit.
Adam per causam damnavit in mor-
te corpora vestra, sed hic si est spiritus eius in
vobis, vivificabit et mortalia cor-
pora vestra. Quia sunt sanguine dei pro sa-
lute vestra, promissum redditurus du-
bitabis qui tale pignus tenes?
Si ergo homo non erit mortis in cor-
pore, sic implebitur quod dictum est:
Miser ego homo, quis me liberabit
de corpore mortis huius? Gratia per Iesum Christum.
Si spiritus eius in vobis est, vivificabit
mortalia corpora vestra, sic liberabit te
de corpore mortis, non corpus non ha-
bendo vel alterum habendo, sed non
ulterius moriendo. Si enim non
adderet mortis huius, diceret
quis me liberabit de corpore, et
suggereret error cogitationi humane
et diceret: Videbis quia non vult deus
non esse tuum corpus; de corpore mortis
mortis huius, mortem tollet, bonum
corpus dabit, quia mors novissima

inimica et eciam destruetur mors inimica
amicitia. Nemo enim unquam carnem
suam odio habuit; et si spiritus concupiscit
contra carnem et caro concupiscit adversus
spiritum, et si modo est ista do-
mus mariti litigatio, non perti-
net ad discordiam quam nos odimus.
Absit fratres mei, absit ut spiritus
concupiscendo contra carnem odiat
carnem; vitia carnis odit,
prudentiam carnis odit, contentionem
odit. Complebit induat
incorruptionem et mortale hoc induat
immortalitatem; seminatur corpus animale,
surgat spirituale, et inde plena
perfectaque concordia, videbis
creaturam laudare creatorem. Si ergo
spiritus eius qui suscitavit Iesum a mor-
tuis habitat in vobis, qui suscitavit
Iesum Christum a mortuis vivificabit et
mortalia corpora vestra propter inhabitantem
spiritum eius in vobis, non propter
meritum vestrum sed propter munera sua.

Sermo eiusdem septimus de verbis
apostoli: Peto non infirmari in tribu-
lacionibus meis.

Apostolum audivimus, psalmum audi-
vimus, evangelium audivimus;
consonant omnes divine lectiones ut
spem non in nobis sed in domino collocemus.
Peto, inquit, apostolus, non infirmari in
tribulationibus meis pro vobis, que
est gloria vestra. Peto ergo vos non infir-
mari, ut non infirmemini quia
auditis me pati pro vobis tribulationes
quia hec est gloria vestra. Petit ergo eos
ut non infirmentur; quod non faceret
si eos per se nollet excitando.
Si enim videntur quod nos petimus
ex propria potestate non habemus, numquam non
viderent reddituros iustitie
remunerator tamen apud quod solet ceteris
nostris ipse componit ad agen-
dum non diceret peto, et si diceret

277

141

uiribus confisos nostris adhibere pos-
se iussionibus sue uoluntatis sine ea
hec ubi deceq ode po e decet uiribus
suis sine adiutorio dei infir-
ma esse hominis uoluntate non soluunt
dicentes, Volunt arbitrium non
habemus dixisti peto ut uos sine dicunt
Voluntatis arbitrium sufficit nobis
uidete quia addit huius rei gra-
tia huius rei gratia misi quia ab dixerat
peto non infirmari in tribulationibus
meis pro uobis que est gloria uestra
Ita ergo uoluntatis arbitrium habet pe-
ta quia uobis non sufficit arbitrium
ad implendum quod peto huius rei gratia
flecto genua mea ad patrem
domini nostri ihesu christi ex quo omnis paterni-
tas in celo et in terra nominatur det
uobis, quid det uobis quod peto a uobis
rogo det uobis, peto enim a uobis
propter arbitrium uoluntatis rogo det
uobis propter auxilium maiestatis,
Sed apostolum audiamus proximus adhuc
fortasse exoptatis audire qui
textum eius nostis memoria
non tenetis, Ut enim uideatis apostolus
precibus ad patrem flectat ge-
nua ut det illis quod dixerat eis
peto, iam recitat ego quia precat
ab eis peto non infirmari in tribu-
lationibus meis pro uobis hoc ab eis
petit, modo uidete quid illis petit
flecto genua mea ad patrem
domini mei ihesu christi ut det uobis secundum
diuitias glorie sue uirtute cor-
roborari, Ecce a deo non infir-
mari uirtute corroborari in quo
per spiritum eius iste ipse quem uidete
quid petit, hoc a deo petit quod ab
hominibus exigit, quia ut deus ue-
lit dare debes et tu ad accipi-
endum accomodare uotum, quomodo uis
accipe gratiam domine bona qui
spiritum nostrum apprehendas, Det ergo uobis

Non enim habetis ipsi det uobis, det
uobis corroborari per spiritum eius Christus
enim dedit uobis uirtutem corro-
borari ibi dabit uobis non infirmari
in interiori homine habitare Christum per fidem
in cordibus uestris totum hoc det uobis
in caritate radicati et fundati ut ua-
leatis comprehendere cum omnibus sanctis
Ecce comprehendere det uobis per spiritum
sui uirtute corroborari et habitare
in interiori homine uestro per fidem atque
in caritate radicari atque fun-
dari possitis comprehendere, quae
sit latitudo longitudo altitudo
et profundum, Altitudo quidem in
latina lingua utroque sit et quod
sursum usque altitudinis nomine habet
sed subiunxit in sequentibus ad id quod
sursum est altum dicere, ad id quod
deorsum altum et profundum dicere
Ecce ego fratres mei exponam hec
uobis, Ecce ergo quia latitudine lo-
gitudinem altitudinem et profundum quattuor
ista quod dixit apostolus uis idoneus
sum comprehendere uel perfecte ut si fiebo hoc
an forte pulsabo et ut uobis
ad salubre proferam uestris orationibus
adiuuabor, Ecce corde pergis
hoc per latitudinem terre, longitudinem temporum
altitudinem celi, profundum abyssi
Ecce ista comprehendis uel mente
uel corde hec sine cogitando
sine carnis oculis intuendo
quod ista comprehendis, ipsum audi
apostolum dicentem Michi autem absit
gloriari nisi in cruce domini mei ihesu christi
et nobis in gloriam quia super illa
incumbimus in gloriam forte
inuenimus et latitudinem et longitudinem
altitudinem et profundum huius crucis apostoli
ubi crux quedam nobis ante oculos
constituta est, habet enim latitudinem in
qua manus figuntur, habet longitudinem quod
uidetur ad terram duci, lignum habet
et altitudinem quod ab ipso ita sursus
in quo figuntur manus excedit aliquantum

ubi caput tuum fixisti post hec pro-
fundum hec eps figit in tibia et no-
uit. Videte magnum misterium de
illo profundo quod non vides surgit
totum quod vides. Ubi ergo est altitudo
constituta ad vitam mortuos quia sanctorum que
dicit absit gloriari nisi in cruce domini
ihesu christi simul cum [illegible] moribus eorum
latitudine caritatis [illegible] illos am-
monet ipse apostolus dicens dilatamini
ne sitis iugum ducentes cum infide-
libus. Et quia latus erat qui eos ad
latitudinem exhortabatur audi quid
dicat. Os meum patet ad vos
o corinthij cor meum dilatatum
est. latitudo ergo caritatis est que sola bene
operatur latitudo facit ut hylarem
datorem diligat deus. Si enim an-
gustia passus fuerit caritas dabat
si tristis dabit perit quod dabit ergo est
cum latitudine caritatis ne pereat quod
boni faciat. Si quo autem dubius
ubi hominum dantur inequitates refri-
gescet caritas multorum perdant
longitudinem que est longitudo caritatis
perseverandi usque in finem hic salus
est hec est longitudo crucis ubi totum
corpus corrigitur ubi quodammodo statur
quo stando perseveratur. Si ergo quis
quis in cruce gloriatur habere crucis
longitudinem hec est perseverandi longa-
nimitatem. Si autem vis habere crucis
altitudinem nosti quid audias et ubi
audias sursum sit cor. Quid est sursum
cor ibi spera ibi ama inde pete
virtutem ibi exopta mercedem. Nam
bonum operarer est hylaritatem tribuis vi-
deris habere latitudinem si in hijs de-
bonis operibus usque in finem perseve-
ras videris habere longitudinem
Sed si omnia hec non propter supernam
mercedem facis altitudinem non habebis
et ideo nec latitudo erit nec longitudo
Quid est enim habere altitudinem nisi cogitare
de deo amare deum et gratis amare ipsum

deum adiutorem ipsum expectare
ipsum coronatorem ipsum premij lar-
gitorem postremo ipsum premium
deputare non aliud ab ipso quam
ipsum expectare. Si amas gratis
ama, si vere amas ipse sit merces
quem amas. anima tibi cara sit vita
et vilis est qui condidit omnia hec ne
possis. flexit genua sua pro nobis
apostolus ut det nobis virtute
cum tenere nos datum est stare
misterium crucis illis vero est datum
Cui enim habet dabitur ei quia autem non habet
et quod habet auferetur ab eo. Cui ergo habet
cui dabitur, cui datum est cui autem
non habet cui non est datum. Cur ergo
illi datum est illi non datum est. non me
piget dicere hoc est profundum crucis.
de profundo nescio quorum iudiciorum di-
vi perscrutari contemplandi non pos-
sumus procedit omne quod possumus
de profundo eius nescio quorum iudi-
ciorum dei quin scrutantur alia contem-
plandi non possumus perscrutari non
valemus procedit omne quod possumus. Quis
possit videre quod non est a deo
creat illum non illum, multum est
ad me abyssus est profundum crucis est
admiratione exclamare possum
disputatione demonstrare non pos-
sum quod possum exclamare de ista
profunditate. Quam magnificata
sunt opera tua domine omnia et iustus illuminatur
videre expectat quidam pueri
sacro baptismate abluuntur
quidam non pueri in morte perimuntur
homines relinquuntur. Quam magni-
ficata sunt opera tua domine nimis
profunde facte sunt cogitationes tue
Et sequitur vir imprudens et stultus
non intelliget hec. Quid non intelliget stultus
imprudens quia ut profundum Nam
stultus non intelliget et sapiens non est
nimis profundum, sed sapiens intelliget quod
profundum quod multi dicerent profundo
quare ecce vere dederunt fabulas
vani abierunt, aliqui dixerunt quod

anime sursum in celo peccant et sic
sua peccata ad corpora pro meritis digna
et dignius vel congruentibus inclu-
duntur. Venit post cogitaciones suas
volentes de deo profundo dispu-
tacionis sit et in profundis vaticina-
cionis apostolus volens graciam quam dat
et elegit illos quos eminus ut ex eo
Rebecce dicit Nondum enim nati
erant quia aliquid egerunt boni aut mali
Vide quemadmodum sustulit vanis
hominibus fantasias quas fecerunt
animarum ante corpora in celo. Si ergo ibi iam
conversate sunt iam ad boni egerunt
aut mali et pro meritis suis ad cor-
pora venerunt est. Si placet credamus
apostolo qui dixit Nondum nati
quia aliquid egerunt boni aut mali hanc
quam apostoli evidenter sentenciam re-
spuit catholica fides quod anime in
celo peccaverint et quasi et illis
recipiende corporibus coniuncta assu-
mat. Modo isti novellini audent
dicere. Sed quod dixit alius sit audiendus
ipsorum ita disputat prius inquit
pro meritis suis omnibus hominibus moriuntur
quia peccaverunt non enim esset mors
veniens de peccato. Sed certe hanc au-
dio non laudo quia ante post mortem
intueor et illius primi hominis peccatum
Audio enim apostolum sicut in adam omnes
moriuntur sic et in christo omnes vivificabun-
tur per unum hominem peccatum intra-
vit in mundum et per peccatum mors
Ita in omnes homines pertransiit in quo
omnes peccaverunt omnes enim unus
fuerunt. Sic audio dicentem mor-
tem hominis de peccato esse non inquit
et quod dices omnem hominem immortalem
deus immortalem creat quomodo nova
novitas. Quod dices prius inquit
omnem hominem deus immortalem
creat quare ergo moriuntur infantes
Nam si dicta quare moriuntur grandi
homines dicunt eo quod peccaverunt
quid de minorum etate disputabo

no

parvulorum in infancia cum testes
citabo vide loquuntur et quiescunt ta-
cent et quod dico probant esse infantes
in suis operibus innocentes sed nichil
secundum de peccato hominis arguunt
hinc eos quasi peccata est et gravavit
ut in christo vivificentur qui in adam mor-
tui sunt ut quia in quo nati sunt generacione
pungi est regeneracione ipso ergo testes
citabo videndum quare moriuntur
si omnes homines immortales nascuntur
et quod peccant iam moriuntur. Quid
putas dici potuisse quam ante
servat peccant et ipsi ubi peccant
rogo quando peccant quod peccaverint
bonum aut malum quod sit nesciunt
peccatum accipiunt qui preceptum non
capiunt probans peccatores infantes
quod dixisti nescio obliti vos quod
fuisti probando peccatum infantium
an quod plorat peccat quare modo
quam multorum aliquando molestias
repellunt voluptates accipiunt
non peccant si moti isti peccata sunt
amplius est peccatores verum baptismo sunt
qui tunc baptizantur vehementissime
reluctantur quare est in tanta re-
luctacione non imputatur peccatum
ideo quia nullum est adhuc non arbitrium
Sed audio isti quia nati sunt ut
arbitror peccant. Nam si peccant
inquam non moriuntur quod de illis
qui tunc moriuntur. O angustia
et istum inquam peccaverunt et moriuntur
Mentior an fallor quod dicit apostolus
nondum natis neque ad agentibus
boni aut mali magis apostolum au-
dio quam te magis apostolo credo quam
tibi nondum natis neque agentibus boni
aut mali si at hec testimonia re-
fellunt ac det tibi porro ad illas
negaciones et dic quare in celo peccant
et inde in corpora precipitantur non dico
magis quare non dices quare dicit apostolus
nondum natis neque agentibus boni aut
mali. Sed quo vos accusabit celo

que actas inuito adducere sqz uit
cp 9tcas vidz qui dnt inuito pta-
uerunt qz aduarnqz ualet vel
i que dnt anq(ua)m nascen(tur) u(e)l
egisse u(e)l boni a(ut) mali q(ue)rego
mauimus & hic te auditus sit
& no poris mgrvm gtiu dic
m(ihi) s(an)cte paule ap(osto)le quem indutus
p(er) unu(m) ho(m)i(n)em p(e)cc(atu)m intrauit i(n)
mundu(m) & p(er) p(e)cc(atu)m mors & ita i(n) o(mne)s
ho(m)i(n)es p(er)transiit i(n) quo o(mne)s p(e)cc(aueru)nt.
Ecce sic t(otu)s ho(mo) tota massa da-
nabilis f(ac)ta. veniat dubius n(on)
ea ho(mo), ueniat ex alio transitu
ueniat p(er) u(ir)gi(n)e(m) viu(u)s ueniat
ad mortuos, moriat(ur) ut
morienti subueniat, ad uita(m)
resuscitat mortuos, redimat a
morte, fiat uita i(n) morte oc-
cidat morte(m), de morte liberat
pusillos cu(m) magnis, que illu(m)
& quia illu(m) que illu(m) atq(ue) illu(m)
Nolo aliq(ui)d quia ho(mo) sup(er)fluus
creus adductus, n(on) p(er)eat ex-
pauesco, n(on) s(er)uitor in s(er)uita-
bilia s(un)t iudicia ei(us) & i(n)uestiga-
biles s(un)t uie ei(us), ho(mo) s(um) ho(m)i(n)es ho-
c(er)at qui dicebat, o ho(mo) q(ui)s es
qui r(espo)ndeas deo, ho(mo) dicebat
ho(mo) dicebat audiat ho(mi)ne(m)
p(er)eat ho(mo) p(ro)p(ter) que(m) de(us) f(a)c(tu)s e(st) ho(mo)
In hac g(ra)o causa p(ro)fundit(at)e i(n)
hac [illegible] obs(tupe)scens ... clamauit
q(uia) ... de u(er)itate ... ira
p(ro)funda n(on) ingemisti in te
... hac que ad ...
p(er) dicag ... dicag am-
re me ... deg misericordia mea
que ... h(ab)eat q(ue) te p(ro)uocat
n(on) ... arbitrag ...
... misericordia mea ...
dat ... s(ed) q(ui) ... t(em)p(or)e ...
... sciat ...
Sermo octau(u)s eiusdem de u(er)bis ap(osto)li
Humanus sermo & o(mn)i accep(tione) dignus

Audiuimus b(ea)tum ap(osto)l(u)m pau-
lu(m) dicente(m) humanus sermo &
o(mn)i acceptione dignus q(uia) xp(istu)s
ih(esu)s uenit i(n) hunc mundu(m) p(e)cc(at)ores
saluos facere. Pr(im)o p(ro)pt(er) (quod) dicit(ur) e(st) s(er)mo
humanus s(er)mo & o(mn)i accep(tione) dignus
cur dix(it) humanus & n(on) diuinus p(ro)u(it)
dubio n(on) ... humanus s(er)mo etia(m)
diuinus esset dignus o(mn)i acceptione
n(on) esset. S(ed) sic e(st) s(er)mo iste hu(m)anus
& diuinus quo(modo) e(st) ipse xp(istu)s deus & ho(mo).
Ergo ut ueniat intelligi(t) s(er)mo istu(m)
n(on) solu(m) hu(m)anu(m) e(ss)e u(er)u(m) eti(am) diuinu(m)
cur apostolus humanu(m) maluit dicere
qu(am) diuinum ...
... si diceret diuinu(m) n(on) ...
... maluit dicere huma(num) ...
... p(er) ... in mundu(m) uenit, uenit
... homo c(re)at(us) ... p(er) q(uem) deus
creat(us) e(st) ... hic ... ubi ...
deus qui dix(it) ... terra ego
impleo, xp(istu)s ... sap(ient)ia
dei de q(u)a dicit(ur) attingit a fine
usq(ue) ad fine(m) fortit(er) & disponit
o(mn)ia suauit(er) ... in mundo erat
& mundus p(er) ip(su)m f(a)c(tu)s e(st) & mundus
eu(m) n(on) cognouit, & hic erat et
uenit, hic erat p(er) diuina(m) maies-
tate(m) uenit p(er) humana(m) infirmi-
tate(m) ergo uenit p(er) humana(m) infirmi-
tate(m) ... aduentu ei(us) dix(it)
humanus s(er)mo e(st). Nolo ...
humanu(m) ... s(er)mo diui(n)us digne
esse humanus ... ho(mi)nes ... huma(n)us
qui se exhibet ho(m)i(n)e(m) & ...
qui hospicio suscip(it) ho(m)i(n)em
Ergo humanus d(icitu)r qui i(n) domo
suscip(it) ho(m)i(n)em q(ua)m humanu(m) e(st)
qui i(n) corpo(re) suscip(it) ho(m)i(n)em. (Er)-
go humanus s(er)mo & o(mn)i accep(tione)
dignus q(uia) xp(istu)s ih(esu)s uenit i(n) hunc
mundu(m) p(e)cc(at)ores saluos fac(er)e.
Attende eu(m). Uenit e(ni)m filius ho(m)i(n)is
que(re)re & saluare q(uo)d p(er)ierat. Si ho(mo)
n(on) p(er)isset filius ho(m)i(n)is n(on) uenisset

quo peccat homo venit deus homo et
inventus est homo. Peccat homo per liberam
voluntatem, venit deus homo per gratie
liberatricem. Querimus quid valeat
ad malum liberum arbitrium vel vole
hominem peccatorem, quid vero vale-
at ad auxilium deus et homo.
Attendemus quam liberatricem
misericordiam potuit sic ostendi quantum
valeat nobis hominibus usurpata
per superbiam ad ducendum sine ad-
iutorio dei malum non potuit et
manifestius exprimi quam in primo
homine et esse perfectius homo et ubi
esset. Ideo venisset secundus homo quare esset homo et
iste homo totus humanus sine peccatis
innocens sic appareret benignitas gratie
et liberalitas omnipotentis dei quam in
homine mediatore dei et hominum
homine Christo Ihesu. Tu enim dicis fratres
meri in fide catholica nutriti flo-
quorum ut in pace catholica lucet,
Novimus et tenemus mediatorem dei
et hominum hominem Christum Ihesum numquid
homo erat eius esse nisi ut nos sumus,
non enim alterius nature anima nostra et
anima illius. Hanc susceptionem quam
salvandam esse indicavit nichil
hominum in natura sed non habebat in culpa
natura pura sed non sola humana. Ibi
erat deus ibi erat verbum dei et sic
tu unus homo anima es et caro, sic ille
unus Christus deus et homo. Unde debet quo
ab dicere quare natura [illegible] mediatoris media-
toris [illegible] pro libero arbitrio promeruit
dum et suscipi meruit ut esset homo et
deus unus Christus. Esse ergo nos possumus
dicendum [illegible] nostris moribus nostris
conversatione [illegible] meruisse
ut efficiamur filii dei, possumus
dire accipimus preceptum si sua-
vimus et bene vivimus recipientes
in nos filiorum dei. Numquid et ille
promeruit filius dei et bene vivendo
factus est filius dei. Inde cepit et

inde illud accepit et susceptus de factus est
verbum caro factum est habitavit in nobis
verbum dei unicus dei filius as-
sumpsit animam et carnem hominis
non antea se promeruit ut ad
illam percipiendam sublimitatem vir-
tute propria laboraret sed homo quilibet
ut enim perciperet illa susceptio.
Susceptus est deus filius, susceptor
factus est verbo conceptus, autem con-
ceptum virginibus homo mediator
utriusque conmixtus fuit. Cum
enim nescius fuit qui non fuit vir-
go concepit et susceptus homo inde
cepit unico domino videlicet gloriam eius
gloriam quasi unigeniti a patre
plenum gratie et veritatis. Amas libertatem
ut sit tua dic ergo es pro nobis.
Da mihi [illegible] magnitudine [illegible]
[illegible] te tibi committere, melius te
prestat qui te potuit [illegible]
[illegible], agnosce ergo Christum
gratia plenum [illegible] fundere
quo plenus est hoc [illegible] quod dona
mea et oblivisceris tua
quare si ego [illegible] tua non
veniet ad dona mea nolo
extollere te, pusillus esto, Za-
cheus esto, sed dum es si Za-
cheus fuit pre turba non poterat
videre Ihesum. Noli esse tristis ascende
de lignum ubi pro te pependit
et videbis Ihesum. Et quale genus
ligni ascendit Zacheus? Sicomorum.
In regionibus nostris [illegible] nusquam
aut raro forte alicubi nascitur
illis autem partibus multum est hoc
genus ligni et poma sicomoria
dicuntur poma quedam fici similia
sed tamen distat aliquid ut possunt nosse
qui viderunt vel gustaverunt,
quantum tamen indicat interpretatio
nominis sicomora ficus fatua
latine inepta. Iam vide Zacheum
meum, vide illum obsecro te no-
lentem in turba videre Ihesum et non

palente huiliem erat, turba sed
ba erat et ipa turba ad videndum
dominum sicut solet impediebat, as-
cendit a turba et vidit ihesum et ab ea
non impeditus, turba dicitur humi-
libus humiliter via gradientibus in
vias suas deo dimittentibus
vindictam de iniuriis non requirentibus
turba insultat et dicit Iude fecisse
qui te non potest vindicare, turba
impedit ne videatur ihesus, turba
clamoris et exultationis qui se potuit
vindicare impedit ne videatur in
qui pedes aut prd cognoscere dt
quemadmodum sciunt quod faciunt, hunc ergo vo-
lens videre zacheus id est quod figurabat per
humilium non attendit turbam impe-
dientem sed ascendit sycomorum quod signi-fa-
tui pomi lignum. Nos enim, inquit
ait apostolus predicamus christum crucifixum
iudeis quidem scandalum, attende
sycomorum gentibus autem stultitiam
Denique de cruce christi nos insul-
tat sapientes mundi et dicunt, gle-
riator hic qui colitur crucifixum
gloriator hic ignoto utique arrim
Sapientia huius mundi stultitia est apud
deum. Non habemus cor nostrum, sed dicitur
cor in stultum dicitur quod vultus
nos ascendimus sycomorum et
ihesum videmus, ideo enim nos videre
non potestis quia sycomorum ascen-
dere erubescitis. apprehendat za-
cheus sycomorum, ascendat humi-
litate parvus ascendat, ne
de cruce christi erubescat in fron-
te illam figat ubi sedes pudo-
ris est ibi omnino in quo minus eru-
bescit ibi figatur unde non eru-
bescat. quia tu irrides sycomorum
et ipsa me fecit videre ihesum. sed tu
irrides sycomorum qui homo es
stultum autem dei sapientius est quam homines
Et vidit dominus ipsum zacheum visus
est et vidit sed visus visus est non videt

es enim predestinavit in eternum vocari
Ipse est et qui nathanael dixit iam quia
testis suo ad immittere cum regit
dicit a nazareth potest ad bonum ex-
prius quam te philippus vocaret
tu esses sub arbore fici vidi te
Nosti unde subcinctoria fecerunt
primi peccatores adam et eva qui pec-
caverunt de foliis fici subcinctoria
sibi fecerunt et pudenda texerunt
quia eos puduit peccato fecerunt
ergo subcinctoria sibi primi parentes
vir origine ducti quisque pec-
caverunt meruerunt et qui de sal-
vatore quem peccat de foliis fici
fecerunt ad pudenda tegenda
christus ad dominum cum esses sub arbore
fici vidi te, in non pervenires a
peccato in quo sub hoc prior te vidissem in
umbra peccati, ut videremus visus sum
ut diligeremus dilectus sum. Deus
meus misericordia tua preveniet me. Iam
dominus qui zacheum corde suscepe-
rat in domum eius dignatus est suscipi
et dixit zachee descende quia hodie in domo
tua oportet me manere. O magnum bene-
ficium et arbitrabatur se quidem
quemadmodum magnum et ineffabile beneficium
putabat tunc sicut eum videre subito
venit in domo hoc magnum in fundi gra-
tia per fidem per dilectionem suscepit
christi in domo quia habitabat in
corde dicit zacheus domine dimi-
dium bonorum meorum do pauperibus
et si quem defraudavi reddo
quadruplum, quasi diceret, ideo michi
dimidium retineo ut habeam unde
vivam ecce christum in corde suscepe-
Ibi enim erat ihesus in zacheo et dei
quod dicebat ipse ex ipso audie-
bat. Sic enim apostolus dicit habitare christum
per fidem in cordibus vestris. Iam ergo quia
zacheus erat princeps publicanorum et
criminaliter peccator erat quia sanata
turba que impediebat vide-
re ihesum admurmurat et reprehendit.

qui domum peccatoris intrasset ihesus
hec autem reprehendebant qui domum egri
medici intrauit. quid enim peccator
zacheus nisi egrotus. egrotus erat sa-
natus ab insania. dicit enim videlicet
invidentibus hodie salus huic do-
mui facta est. Ecce quem intrauit
salus hodie facta est utique si salua-
tor non intrasset salus illi domui
facta non fuisset. Cur ergo miraris egro-
te uoca et tu ihesum noli esse sang-
uinem ipse egrotat qui medicum
suscipit desperatione egrotat qui per
insaniam medicum occidit. quanto ergo
insania qui medicum occidit
curtanis bonitatis potentia medici
qui de sanguine suo insano medi-
camentum fecit. Neque
enim est qui veniat querere et saluare
quod perierat. Pendens in cruce dice-
bat pater ignosce illis quia nesciunt
quid faciunt. Insani sunt qui medicum
seviant, patienter de ferro cum ac-
ciderint tunc sanabo. Simus ergo
inter illos quos sanat evangelicus
sermo qui est omni acceptione dignus
quia christus ihesus venit in hunc mundum
peccatores saluos facere. Venit filius
hominis magnus pusillos peccatores
querere et saluare qui perierant.
Cum dicit infantilem etatem non habere
quod saluet ihesus omnibus fidelibus
infantibus christum negat esse ihesum.
Cum dicit infantilem etatem non habere
quod saluet ihesus in eam ad dicit quia
christum dominum fidelibus infantibus
id est christo baptizatis infantibus non
esse ihesum. Ihesus quippe est interpretatione ihesus
saluator. saluator est ihesus quos non
saluat non habendo in eis quod saluet
non est illis ihesus. Si ergo si corda animi
tolerat aliquis baptizatis
christum non esse ihesum nescio utrum
fides eius in regula sana possit
agnosci. Infantes sunt sed membra
eius fiunt. infantes sunt sed sacramenta eius
accipiunt. infantes sunt sed mense eius

participes fiunt. Hoc autem in sententia
huius dicis sanguinem non habent medicum
quare cum curris ad medicum
suo habens medicum. Non times ne
dicat tibi aufer illum quem putas
sanum. Filius hominis non venit nisi
querere et saluare quod perierat. Quare
illum ad me affers si non perierat.
Evangelicus sermo omni acceptione dignus
quia christus ihesus venit in hunc mundum pec-
catores saluos facere. Alia causa
non fuit quare veniret in mundum. Non
venit de celo ad terram nisi
ad mundi peccata diluenda
et hec est causa cur venit peccatores
saluos facere. Et vocabis nomen
eius ihesum. quare vocabis nomen
eius ihesum. Ipse enim saluum faciet
populum suum a peccatis eorum. Vos
vocatis eius ihesum quare ihesum quod est vobis
audi quare. Ipse enim saluum faciet
populum suum. Numquid ad istum populum
non pertinent parvuli quem saluum
faciet ihesus a peccatis eorum. Placet
placet fratres mei, sic habete in cor-
de, sic credite, cum ista fide
parvulos ad gratiam christi prouenire
nec si hanc fidem in corde non ha-
buit quisquis videtur lingua
nostra occidat. Prorsus fratres quoniam
ista fide cum parvulis currere
fungit sanguinem nisi malum habet
in intra habet sed tollat illum ad me-
dicum curre, sic potest fieri non ...
nec dicat medicus tolle
hunc ... ipsum non ... opus sa-
nis medicorum sed male habentibus
Commendavit causam nostram
tamen corpus qui per se loqui pro
omnibus parvulis ... pusillis
sed dicit et qui non adhuc pueris
ipsos exteriores omnes predesti-
natorum membra parvulorum populus dei
quem tutorem captat dominum
salvatorem, vivum in massa
generis humani hominem per creatori.

percussit. Nemo ad christum transit a primo nisi per baptismatis sacramentum. In parvulis natis sed nondum baptizatis agnoscitur adam, et in parvulis baptizatis et ob hoc renatis agnoscitur christus. Qui adam non cognoscit in parvulis renatis, nec christum cognoscere poterit in renatis. Sed quare inquiunt iam baptizatus homo fidelis dimisso peccato generat cum peccato? Qui cum primi hominis peccato quia carne illum generat non spiritu. Quod natum est de carne caro est. Et si exterior homo noster ait apostolus corrumpitur, sed interior renovatur de die in diem. Ex eo quod interius renovaris non generas parvulum, tu in eo unde moriaris generas; et natus es, ille adhuc natus est. Sit tu renascendo vivis sine fine, et ille renascatur et vivat sine fine qui renascitur sine renascatur. Quare ergo dicis quae novis disputatoribus antiqua fidei veritatem infringere conaris? Quare contra eum dicis parvulus hic domino vel vilis peccatum? Quare contra eum dicis ut non accedat ad christum, sed clamat ille: Sinite parvulos venire ad me etc.

Sermo nonus eiusdem de verbis apostoli: Fidelis sermo et omni acceptione dignus.

Quemadmodum lectum est de sancto evangelio, hoc et paulus dicit. Verba ista sunt: Fidelis sermo et omni acceptione dignus quia christus ihesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere quorum primus ego sum. Nulla causa fuit veniendi christo domino nisi peccatores salvos facere. Tolle morbos, tolle vulnera et nulla causa est medicine. Si venit de celo magnus medicus, magnus per totum orbem iacebat egrotus. Ipse egrotus

genus humanum est, sed non omnes egri. Vocavit duos quis scilicet egros. Superbiebant iudei qui extollebant et alta sapiebant, iustos se putabant, sed dum colligeret peccatores qui superbia ceci et quia sunt ceci agnoscere recusabant. Ergo superbiebant et alta sapiebant. Vehiculis et motibus ad nonaginta novem pertinentes fuisse se noverant desperati. Nonaginta enim novem in deserto remanserunt. Unus ad desperationem transit. Venit ergo pastor ad locum desertum? Venit filius hominis querere et salvare quod perierat. Totum perierat ex quo peccavit ubi unus in quo totum periit, sed venit unus sine peccato qui salvos faceret a peccato. Isti autem superbiendo quod est peius et egrotabant et sanos se esse credebant. Periculosius egrotabat qui mente phrenesibus perdiderat. Ille ridet et sanus plorat; ridet enim phreneticus sed non est sanus. Porro autem qui mente sanus est plorat phreneticum non plorantem. Propterea si duo ista proponas, quid est melius ridere an plorare, quis non eligat ridere? Denique propter dolorem salubrem penitentie fletum dominus posuit officium, risum beneficium, quo cum ait in evangelio: Beati qui plorant quoniam ridebunt. Ergo in ploratu officium est, in risu premium sapientie. Risum enim pro gaudio posuit, non cachinnatione sed exultatione. Ergo si duo ista proponas et queras quid horum sit melius ridere an plorare, omnis enim homo plorare non vult et ridere vult. Porro si addas personas ad istas affectiones et ita proponas cum personis, quid est melius ridere phreneticum an plorare sanum, eligis homo fletum sanitatis quam risum cum amentia.

S. ih. f. 8.

ualet mentis sanitas ut etiam cum
planctu eligatur. Isti enim qui sa-
nos se putabant multo periculo-
sius et desperatius egrotabant et
ipsa egritudine quia mentem perdide-
rant et medicum occidebant. Parum
est credebant dicere totum non solum
ridebant sed et occidebant. Ille autem
tamen occidentibus medicus erat. vapu-
labat et curabat, patiebatur fre-
neticum, non deserebat egrotum
tenebatur, alligabatur, colaphis
percutiebatur, harundine plagas
accipiebat, irridebatur, insulta-
batur ei. postremo audiebatur
dampnabatur, ligno suspendebatur
undique ei infremebatur et medicus
erat. Agnoscite freneticos agnoscite
et medicum. Pater ignosce illis quia
nesciunt quid faciunt. Illi perdita
mente seviebant et medicus sangui-
nem semet fundebat. Ille
autem et de ipso sanguine suo egrote
medicamentum faciebat. Non enim
frustra dixit: Pater ignosce illis
quia nesciunt quid faciunt. Orat
[illegible] et exauditur. Orat [illegible] et non
exauditur. Nam qui exaudit cum
patre quia deus est, quando non exaudi-
ret hoc quod pro nobis fecit in corpore suo ex-
auditus est. Ubi erat ibi seviebat
de his erat qui eum reprehende-
bat et dicebat: Ecce tu publi-
canis et peccatoribus quesitus erat
in ipso populo a quo ipse medicus
occidebatur et eius sanguine ipsius
antidotum parabatur. Cum enim dominus
non solum sanguinem fundere voluit
sed etiam suam mortem ad medicamentum
confectionem impendit resur-
rexit ad demonstrandum resurrectionis
exemplum, patientia sua passus est ut
doceret patientiam nostram et virtute

sua premium patientie demonstravit.
Sicut nostis et omnes confitentur
ascendit in celum. Deinde ab eo spiritus
sanctus missus est ante promissus. Dice-
bat enim discipulis suis: Sedete in
civitate donec induamini virtute ex
alto. Venit ergo et promissio ipsius
venit spiritus sanctus implevit discipulos
ceperunt loqui linguis omnium gen-
tium signum illis preferebat
unitatis. tunc enim loquebatur unus
homo omnibus linguis quia locutura
erat unitas ecclesie omnibus linguis
expansa. Qui audiebant no-
verant enim homines ydiotas
fuisse unius tantum lingue et mira-
bantur ac stupebant quod unius lingue
homines subito inter duarum linguas
omnium gentium loquerentur. suspensi
sunt stupore, perdiderunt elationem
de montibus facti sunt valles. Quasi
humiles sunt valles sed capiunt infusionem
capiunt non dimittunt. Si
venerit aqua super altitudinem decurrit
et defluit, si venerit aqua ad
concavum et humilem locum et capitur
et stat. Tales ergo illi erant. stu-
pebant, mirabantur, perdiderunt se-
veritatem denique loquente Petro
compuncti sunt et finem ei dederunt
quod prius perdiderat [illegible] sui
[illegible] ad [illegible]
[illegible] compuncto prius
Sic scriptum est in actibus apostolorum. Compuncti sunt
corde et dixerunt ad apostolos
Quid faciemus? Nonne quod facimus
quid faciemus quantum ad nostram
[illegible] de spe salutis
Sic ergo in [illegible] pro
aliqua sanitate. Nonne quod fecimus
dicite quid faciamus. quod [illegible] faciamus
Nos enim quemcumque hominem occidimus
et multum malum fecisse si quem-
cumque hominem occidimus

martirum occidimus morte eligimus
Dicite quid faciemus? Petrus agite
penitentiam et baptizetur unusquisque vestrum
in nomine patris et filii et spiritus sancti
ut tunc sciatis de nonaginta novem
ad centum quia cum nonaginta novem
essetis penitentiam vobis necessariam non
putabatis et dominum colligentem
peccatores et volentem vos facere
penitentes insultabatis. Amodo
ergo compuncti quia cognovistis peccatum
vestrum agite penitentiam et baptizetur
unusquisque vestrum in nomine eius quem
occidistis. Et remittentur vobis peccata.
Vestra reducti sunt, ipse doluerunt
gemuerunt quesiti sunt sanati sunt.
Ipsi erant illi pro quibus orabat in cruce
pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt.
Ergo fratres karissimi quando auditis dominum non
venisse vocare iustos
sed peccatores non amet esse peccator
ne forte dicat in corde suo
si iustus fuero non amat me christus
si peccator fuero amat me quia propter
peccatores descendit non propter iustos.
Sed cum medicum agnovisti
febrem quare non timuisti?
Utique medicus ad egrotum venit
constat si non veniret medicus ad
egrotum inest propter egrotum ergo
dicimus quod presentiam eius diffinimus
egrotum amat medicus amat
sanum quem vult facere amat non quia
venit ad egrotum sed ut ad
sanum. Noli attendere quia adiutorium
venit. plus enim amat sanum quam
egrotum. Nam et novimus quia plus sa-
num quam egrotum nunquam facit
quod odisset. Ergo paulum apostolum attendite
fidelis sermo et omni acceptione
dignus quia christus iesus venit in hunc
mundum peccatores salvos facere quorum
primus ego sum. quos dicit quorum ego primus sum?
an non illi uni fuerunt peccatores
omnes iudei aut illi in gentibus qui
pecco adhuc tenebantur. Non autem
illi fuerunt qui propter peccata et nos
in morte omnes precipitavit
cum hec quorum primus ego sum ad quos
venit quorum primus ego sum
sed ut hec viderem primus claves petrus
primus andreas post alii apostoli
tu apostolus es novissimus quos dixisti
quorum primus ego sum ego apostolus
novissimus primus peccator et hec quia
primus peccator ante peccatum petrus
qui ipsum dominum ter negavit
Nolo dicere quia tu pene nisi peccator
inventus est de sinistra ad dexteram
non tu fuisses. Cum hec ego quia post eos sum
quia omnibus peior sum ego peyorem
voluit medicum prius. Nam quos in arte
ficibus quicumque vult edificare
quod dicit quis est hic propter structura
quis primus est faber. Et ut sit
vadit vult quod est primus medicus
non utique interrogat quis prior
sit etate ad quos prior sit professione
sed quis prior sit arte,
in illa arte primus sit ista
in quibus primus quod tempus primus
recordare paulum invenietis
attendite paulum et obliti estis
saulum attenditis ad pastorem
obliti estis lupum. Nonne est
cui ad lapidandum stephanum
manus una non sufficiebat
et aliorum vestimenta servabat
Nonne ipse qui etiam de presbiteris
quibus ubique Nonne ipse est qui litteras
acceperat a principibus sacerdotum
quia parum illi erat persequi christianos
qui erant in ierusalem sed volebat
ad alia loca venire ut eos
inveniret et ligaret. Nonne cum
iter ageret spirabat et anhelabat
ad cedes de celo percussus est
voce domini ad salutem fulmi-
natus audivit dum ambulabat
persequens ut videat ex persecutore
predicatorem quod primus erat persecutor

illos peyor non fuit, audite vn
plus intelligatis anania loque
batur ipse dominus ycsus iam positus in
celo et dicebat ei. Vade ad
vicum illum ibi invenies saulum
a tharso cilicie loquenti quo
videt virum ananiam intran
tem ad se et baptizantem se. Ille
audivit nomen sauli et non
magis ipsius medici timuit
qui aut dominus est saulus unum ocupat
credo quod iterum volui et propter eos quod
non recolit qui modo est Saul
erat persecutor david. i. david
erat et eo perfugabat in saule
saulus perfugabat tamen a david
Saulo domine de celo saule
saule quid me persequeris, ananias
ovis non portat loquebatur ovi pas
tori et timebat ovis lupum, tanta
huius lupi fama percessat ut
non se putarent tutum ovibus
nec magis pastorem. Et dominus
ad illum qui ad ovem venite
et cum audisset hec dixit Domine
audivi de isto homine quanta ma
la fecit sanctis tuis in ierusalem et modo
epistolas accepisse a principibus
sacerdotum ut quoscumque invenit
alligatos ducat et non me
mittes ovem ad lupum sed ecce non
audivit hoc allegorica ci
divisa paucas oves suis.
Ecce mitto vos sicut oves in
medio luporum. Dimisses oves in
medio luporum quid trepidas
ananania ad eum qui iam
inter te lupus lupum timebas
Respondit tibi dominus de isto lupo de
lupo ovem feci facto de ove
pastorem, quoniam ipse saulus
post ea paulus gratulabatur se ad
deprecisse ananiam qui prius
hoc est expellebat pro peccatis ante quam
ananiam cum conversus est
ovis de lupo et omnibus logani
mitate propter eos qui credituri sunt
illi in vita eterna ut dicat eos.
Si paulus sanatus est quod de esse
sit tanto medico ita apparatus
eger sanatus est. Multi homines
illas magnas aptabo ad ista
magno festiabo ut hec dicant
hominibus salvus fuit eo esse perfectio
toc apostolus quod invenit medicum quod
ad ibi prepatitus ipsum sanatus et sic
pauperum inveniatis et de esse pati
inveniat non sibi quid in eo de est
commendat artem dicta ego quod
repam. Eramus quoniam saulus cum gratu
labatur se a ypocrita peccator erat
assumptum atque salvatum dicit hec
manca in peccato quod propter me
venit non propter meritum nostram tam quod
audieramus quod ypocrita propter peccatores venit
noli dormire et dulci stratum
sed audi ipsum paulum apostolum dicentem
Surge qui dormis et exurge
a mortuis et illuminabit te christus.
Noli amare stratum peccatorum
stratum eius usque in infinitum. Ecce
Domine ave surge saulus esto
sanitate amare nolumus per
superbia de deponere ad sistem
Domine ad vallem de humilitate
ad tuorum custum fuit saulus
i. eum ista tempus unum deo tri
bueno tibi non ei laudando
te salvus fuit est sed quod te pure
ciando, nisi laudavimus pro super
bia quidem egrotatus, dicit enim
qui se exaltat humiliabitur et qui se
humiliat exaltabitur.

Sermo aliquis de eis studio apostoli
Fidelis sermo et omni acceptione dignus

De divinis lectionibus quod dominus
damon de digna intenti
audite fratres sic date me audi
entem prima lectionem audivimus
apostoli, Fidelis sermo et omni acceptione
dignus quod christus ihesus venit in hunc mundum
peccatores salvos facere quorum primus ego sum. Sic nominaz
loco eorum sumitur me audite et
semulogarum sua ad inforcoz

sua qui credit in ipsum habet illum in vita eter-
na habet. Ex apostolica lectione perpig-
dem karissimi paucis exhorta-
tes nos inuite vna voce pro-
corde deuotes. Venite adoremus
et prosternamus et fleamus coram
domino qui fecit nos et ibi psallamus
faciem eius in confessione et in psalmis iubilemus
ei postquam circuita lectione sed leprosos
mundatos nos omnes et unum ex
eis alienigenam gratias agentem
mundatori suo habuerimus
quantum pro tempore possumus pertractemus
deuotes pauca de singulis et
quantum conari possumus ad inna-
te domino non sit aliquis corpore sic immo
variis et aliis duabus impeditur
afferamus prout nos apostolus sacra-
rum gratiarum actores. Memento te
quod ultima circuita lectione resonet
quod dominus ihesus laudat gratias
quod agentem, ingratos increpat, mun-
datos iuxta leprosos in corpore,
Christus qui apostolus fidelis sermo et omni ac-
ceptione dignus, quod Christus ihesus
quod Christus ihesus uenit in hunc mundum ut quos
peccatores saluos faceret cum tu
quorum primus ego sum. Cum enim dicitur
peccatorum fuimus, magis salvatore
necesse fuit ista quod de adam de-
fluxit massa morbida, nec alio
homine non egrotatus sine gratia
sanatur. Christus de puellis puerorum si
ex adam egrotatis natura ipsi parcia
ad ecclesiam et si pedibus illuc
tu non potest alienis pedibus
tu sed ut sanetur accomodat
illi mater ecclesia aliorum pedes ut
veniat aliorum cor ut credat
aliorum linguam ut fateatur ut
quoniam quod eger est alio peccante pergra-
uatur sic cum hic sanus est alio pro
eis confitente saluatur. Nemo
vobis susurrat doctrinas ad
alienas

hec ab ecclesia apostoli tenuit et ipse habuit hec
fides ipse percepit hoc ipsum in fine ipse
perseverant custodit. Quando e-
opus sanis medicus sed egrotantibus
Christus uenit ergo habuit infantes Christo
sine egrotantis sicut omnes qui
peccatores qui cum diligunt medicum
quoniam qui portantur infantes
dominus dicit nullum propagatum hoc
peccatum et uenit ad Christum cum non
eis dicit in ecclesia quod eos apportant
aufertur hic mortiferis istos non
esse opus sanis medicus sed male
habentibus non uenit Christus uocare iustos
sed peccatores. Nunc de mente sed nunc
aliter dicitur quis sed ergo quod potest hec
loquatur pro eo qui pro se loqui non potest
per magnos commendatur episcopus pri-
mordia paruulorum quanto magis
gratia paruulorum, pupillum tuere
ope mortuis parentibus ab ecclesia
mortuis parentibus opprimitur clamat plus
pro paruulis cui timet ne a peccato
occidatur, clamet cum paulo
fidelis sermo et omni acceptione dignus
quod Christus ihesus uenit in hunc mundum non
alia ob causam nisi peccatores saluos
facere. Conuenit ad Christum hec
et eos sanet qui non habent non esset
quare medicus offeratur. Eligant
parentes unum e duobus aut confi-
teantur in paruulis suis peccatum aut
eos medico fore desinant. Hoc
est velle quam nolle offerre medi-
co sanum quod affertis baptizandum
infantem cui offertis Christo certe
qui uenit in mundum tamquam
Christus uenit in mundum peccatores sal-
uos facere, ergo quem offertis habet
quod pro salute fiat, si dixeritis habet
confitendo deletis, si dixeritis non habet
negando tenetis. Peccatores magis
saluos facere quorum primus ego sum
Christus non paulum non erat peccatores
eum et uenit ipse ad adam a nomine et plura

peccatoribus tua delicta diluimo et
deinceps quam multi viri viri est
gloriosus eo sit primus se dignum pecca
torum ordine secundum peccati magnitudine
magnitudine peccati sui vult se primus dicere
peccatorum quando duxit me ad notos
v. g. primi primus et iste non q̃r plures
annos habet ex quo etas agit secundum quod ex
quo cepit ceteros superavit. Dicit
apostolus alio loco ut primus sit peccatorum
ego enim sum novissimus apostolorum
qui non sum dignus vocari apostolus
quia persecutus sum ecclesiam dei. Nec
acrior me persecutor ecclesie. ergo nemo
peyor me peccatore, secundum maiorem quia
persecutus sum quare sit misericordiam con
secutus exposuit tamen ut in me os
tenderet christus ihesus omnem longanimitatem
ad informacionem eorum qui cre
dituri sunt illi in vitam eternam. Ecce
magister datur quem a contulit ad
se peccatoribus usque ad inimicos
suos, me primus elegit acriorem
inimicum quem cum sanaret nemo in
ceteris desperet. Faciunt hoc medi
ci quando ad eos perveniunt ubi ignoti
sunt quos curent primitus eligunt
desperatos ubi in eis benevolencia
exerceat et quamvis doctrina
ut unusquisque secundum illud dicat proximo
suo vade ad illum medicum se
curus esto sanabit te et me sanavit
non vides quod patior ego non
quod sic tu pateris et ego quod passus
sum. Sic dicit paulus unicuique
egroto et de se nolenti desperare
curavit me misit me ad
te dicens michi illi desperanti vale
dic et tu quod habuisti qui te sanavi
qui cito sanavi de celo vocavi
una voce percussi et deieci, alia
erexi et elegi tercia implevi et
misi, quarta liberavi et coronavi,
vade dic egrotis clama despera
tis fidelis sermo et omni acceptione
dignus quod christus ihesus venit in mundum
peccatores salvos facere quorum primus

quid trepidatis quid pavetis? ego sum
ego mig⁹ vobis loquor sanus
egrotantibus, stantibus iacentibus,
securus desperatis, [illegible] con
secutus sum ut in me ostenderet christus
omnem longanimitatem. Morbum meum
diu pertulit et sic abstulit tumorem
frenetici verbis medicus paciebatur
tolleravit sustinuit me. ferventem se
donavit in se ipse, omnem
longanimitatem ostendit in me ad infor
macionem eorum qui credituri sunt illi
in vitam eternam. Nolite ergo desperare
egroti estis accedite ad eum
sanamini ceci estis accedite ad
eum et illuminamini et qui sani estis
gracias agite et qui egrotatis
ad eum sanandi currite dicite
omnibus venite adoremus et procida
mus et ploremus coram domino
qui fecit nos et homines et salvos
Non enim nos fecit homines, nos autem
ipsi nos fecimus salvos. ad illo
melius fecimus, melius enim salvus
homo quam quibus homo. Si ergo te deus
fecit hominem et tu te fecisti bonum
bonum quod tu fecisti melius est
Noli te extollere super dominum sed de
te deo adora presentiam confitendo
illi qui fecit te quoniam nemo recreat
nisi qui creat, nemo reficit nisi
qui fecit hoc. Et etiam ad ꝑ dīm fecit
nos et non ipsi nos. Sane te qui
fecit quod tu facere non habebas quoniam
at iam non habes et turpe quod fa
cias ad medicum curris, me
dicum imploras excitavit cor
tuum et posse implorare donavit.
Deus enim est qui operatur in nobis et
velle operari pro bona voluntate ut
haberes bona nostre illius vocacio
precessit. Clama deo quoniam misericordia
tua preveniet me. Ut esses et ut
sentires prevenit misericordia, ut au
dires ut confitereris prevenit te misericordia
quod preveniet te in omnibus prevenit tui

aliquid acceperis in quo inquinetur conscientia ista omnia a deo te habere quae bona habes, a te quae mala. Nec in bonis tuis illum contempnas et laudes, nec in malis tuis illum accuses et te excuses. Ipsa est vera confessio. Ille qui tantis bonis te praevenit vocibus et ad te et inspirationibus dona sua, et mala tua quomodo bona eius in fructibus inspiciat. Ergo quia diebus istis donis praevenit te, vide quomodo tu praevenias faciem vultum. Audi psalmum: praeveniamus faciem eius in confessione. Praeveniamus faciem eius antequam veniat. Propitiare antequam assistat. Haec est facultas ad docere per quae possis placare dominum tuum. Ipse tibi praecepit deus ex se per te quo homo exprimeret te. Iam iubilabis in psalmo: praeveniemus faciem eius in confessione. Iubilat psalmo praeveniemus faciem eius in confessione accusando te, iubilabis psalmo laudando illum accusando te et laudando eum qui fecit te, vocet qui mortuus est propter te et vivificabit te. Hoc timete. Hic praesentit nemo valet, nec lepra sit doctrina inconstans quae non habet unum colorem in tibi lepram significat et istarum mundat. Forte tamquam variasti et in prospexisti et in melius sinam commutasti et quod variat quod unius coloris effectus est. Nolite tribuere nec sibi in domo meque gravis non egerint. Unus gravis egit, certe videre erat, ille alienigena erat, gentes alienigenas significabat unus ille decimas decem. Ille ergo debemus esse quod sumus et vivimus quod vere intelleximus. Illi debemus, nomine in pectus habemus. Ecce enim habes quid accepisti, vos qui in magis quis sit et quod audiat eum a dea ab egritudine mundaturum a varietate sum sit cor pominte et deo gratias agite.

Sermo xxii eiusdem de verbis apostoli.

Et de psalmo xciiii. Sermo xxiii eiusdem.

Psalmus quem cantavimus | Hospitalis est

tavimus dominum et nos invitare exhortati sumus ut adoremus eum et prosternamur illi et fleamus ante dominum qui fecit nos. Admonet quidem aliquid diligentius quod eruere quia ait qui fecit nos. Et certe cum homo a deo creatus est quis hominum dubitat nisi qui impius est? Novimus enim quia legimus et ita credimus quia fecit deus hominem et multa quae fecit ad imaginem suam; hominis forma a deo condita; humana forma creata non est arbitrio nostro, nos per magnum nobis scisse commune spiritum sanctum. Hic psalmus quod ait: fleamus ante dominum qui fecit nos. Illo enim loco deus ipse fecit nos, unde quidem ut dixi nemo dubitat, nemo quia non solum deus creavit primum hominem ex quo omnes homines sunt deus. Ipse hodieque creat singulos homines et qui ait in medio ad scientiam suo, propheta qui te formavit ut dominum te, prophetas qui creavit hominem sine homine et homines ex homine, ipse fecit nos ad istum itaque primum illorum istorum et facilis sumus sed tu vis addere eum fuisse et prosternamur et ploremus ante dominum qui fecit nos. Non enim fecit et deseruit, et non curavit facere et non curat custodire. Ploremus ante dominum qui fecit nos quia non ploravimus qui fecit et tu fecisti. Cum igitur fecit ante quam rogaremus, deserit cum rogatur? Numquid ergo dubitare hominem utrum exaudire oratis admonuit cum scriptum est: ploremus ante dominum qui fecit nos. Utique exaudit quos fecit, utique non potest non curare quos fecit. Virtutem nostram abhorrentem et quem existimo utiliorem evidentem qui se dant sponte sed datores vel dentes vos pro eos fecit homines iustos atque ipsi se fecerunt, providentes admonuit eos et ab hac excellentia venit eos dicens

xl

Ipse fecit nos et non ipsi nos, quare
cum addidit et non ipsi nos cum suffi-
ceret dicere ipse fecit nos nisi quia illa
scriptura voluit admonere ut dum
homines ipsi faciamus nos i. iusti ex
iniustis nos libera voluntate faciamus
qui conditi sumus arbitrio libere
accepimus, ut ergo iusti simus libero
arbitrio agimus sed adhuc deum
invocamus ut iustos nos faciat
qui habemus potestatem ut ipsi nos in-
iustos faciamus. Audite et iustos
et iniustos ipse fecit nos et non ipsi
nos. Creatus quidem est primus homo in natura sine
culpa in natura sine vicio, creatus est
utrisque non fecit se virum, quasi se at
ipse fecit notum tamquam ad eos qui manus
figuli vas factum est et fugiebat
cum ipse qui fecerat noluit deserere
a quo factus est permisit deus tamen
dicens deserat me et inveniat se
et miseria sua probet quia non potest sine
me facere hinc modo ergo quod nunc voluit
deus quod homini sibi liberum arbitrium
sine deo o malum liberum arbitrium sine
deo commissi facti sumus quod sine
deo quid valeat experti sumus. Ex-
perti ergo alii venite adoremus
et procidamus et ploremus coram
domino qui fecit nos ut perditos
nos reficiat non quod fecit nos.
Etenim bonus factus est homo et per liberum
arbitrium factus est homo malus sed
factus est bonum hominem malus
homo per liberum arbitrium deserens deum
Quantum ad se non potuit bonus bonum
et factus est se malus bonum, cum esset
bonus non se servavit bonum et cum
sit malus dicit faciam me bonum
cum facis malus qui perdidisti bonus
bonus ut reficiat te qui primo fecit
bonum. Ipse ergo fecit nos et non ipsi nos
Nos autem populus eius et oves pascue eius
Etenim fecit nos homines populus sunt
qui nos fecit Non enim homines sed populus
eius erimus. Videte fratres mei

et decipis populos ubique attendite
unde dixit ipse fecit nos et non
ipsi nos. Huic dixit ipse fecit nos
et non ipsi nos ut sequeretur populus eius et
oves pascue eius. Ipse fecit nos.
Nam et pagani nascuntur et ab
impiis omnibus adversariis ecclesie
eius ut nascerentur ipse fecit eos
non enim aliquis deus creavit eos.
Qui de paganis nascuntur ab
ipso facti sunt liberi ipso creati sunt et non sunt
populus eius nec oves pascue eius
quibus omnibus natura non gratia natura
non putetur gratia ideo putetur gratia quia
et ipsis gratis concessa est. Non enim homo
qui non erat promeruit ut esset. Si
promeruit iam erat si nondum erat
homo qui promereret non erat et tamen
factus est non ut arbor factus est
non ut pecus factus est non ut saxum
factus est sed ad imaginem creatoris
hoc beneficium quis dedit. Deus qui erat et
existens nondum erat. Cui dedit homini qui
nondum erat. Dedit qui erat accepit
qui non erat. Quis autem hoc facere po-
tuit nisi qui vocat ea que non sunt
tamquam ea que sunt. De quo dicit apostolus
Quia nos elegit ante mundi con-
stitutionem. In mundo isto facti sumus
et mundus erat iam electi sumus.
Ineffabilia mirabilia fratres
mei quibus hoc explicanda sunt
que saltem quia non explicat co-
gitanda. Eligit qui non sunt nec erat
eligit nec vane elegit et eligit
tamen habet electos quos creaturus est
eligendos. Habet autem apud semet-
ipsum non in natura sua sed in presciencia sua.
Ergo nolite extolli homines
sumus ipse fecit nos et fideles sumus
sicut sumus quasi tamen gratiam
disputamus. Si ergo sumus fide-
les et iam fideles et iam iusti quia
iustus ex fide vivit. Ipse fecit nos
et non ipsi nos. Cum vero nos fecerat
damnaremus homines non modo de populo

loquebar quod sciunt qui noverunt est
quod prius nunc magis ut hoc noverimus
doctrinam diligentius quam homines
Ipse fecit nos et non ipsi nos. Certe
nos fecit ut quod sumus essemus at sumus
nos autem quod sumus populus eius et
oves pascue eius ipse fecit nos
populus suum ipse nos fecit oves pas-
cue eius qui misit in gulam da-
ones morientem fecit oves de lupis
hec gratia excepta illa qua gratia
nec quod homines fuimus nec quod digni
sumus qui nos sumus excepta
gratia hec est maior gratia qua facti
sumus populus eius et oves pascue eius
per ihesum christum dominum nostrum. Sed dicis
ab per ihesum christum facti sumus ut homines
essemus. Itane per ihesum christum facti sunt
et pagani et non pagani. Omnes enim
erant in ihesu christo quod in principio erat verbum
et verbum erat apud deum et deus erat
verbum. hoc erat in principio apud deum. omnia per
ipsum facta sunt. Ergo et pagani
debent quod homines creati sunt et tanto
magis puniendi quia dimiserunt
eum a quo facti sunt et coluerunt que
fecerunt, excepta ergo ista gratia que
condita est humana, hec enim communis
paganis est quibus est hec maior
gratia non quod per verbum homines creati
sumus sed quod per verbum carnem factum
fideles sumus. unus enim deus et
unus mediator dei et hominum homo
christus ihesus. In principio erat verbum. Non dixit
erat homo christus ihesus et verbum erat apud
deum et deus erat verbum. ipse mundus
non erat quando deus erat verbum. omnia
per ipsum facta sunt et mundus per ipsum
factus est. ergo etiam quinos fecit
ut homines essemus quando hec erat homo.
Magis ista gratia commendat apostolus
dicens ubi dicit unus deus et unus
mediator dei et hominum. Non ait
ihesus christus ne tu putares hoc verbum dictum

sed addidit homo mediator dei et hominum
homo christus ihesus. Christus est mediator
per quem iungimur, per quem reconcilia-
mur quia peccatis nostris separati ia-
cebamus et in morte eramus perditi
perieramus. Ideo enim erat christus homo
qui est homo creator ne periret homo. Et
factus est homo. Sed nos quod non ullam
habemus quam temptat assumendum ut
sepe disputare cogimur contra nos
suos volumus esse boni. inter
eos autem a malo hec enim est disputatio
contra eos qui post exorti experimentis
gratiam disputare multum laborant
non liberum hominibus sed infirmum
et iactantem misericordiam hominum ideo ex-
tollentes nemo autem est de suo
poterit ad valeat sine deo dis-
putantes ergo contra gratiam pro libero
arbitrio fecerunt auribus piis et
catholicis offensionem ceperunt
esse prenicies deinde de
illis dicitur quod contra gratiam disputaverunt
cuncunt ad repellendam istam
invidiam talem commentum. Non inquit
contra gratiam disputo verum probas
Exponam quod non contra dei gratiam dis-
puto quod liberum arbitrium defendo
videte acumen sed vitreum quod
lucet vanitate sed frangitur. Videte
attendite quem sit quam acute ex-
cogitatum. volunt hoc ipso
quod liberum arbitrium homines defendendo
et dico quod liberum arbitrium sufficiens est
ut iusti simus sine gratia dei
dico. Ecce sic amicus prorsus
ita qui ista audit incipit gratu-
lari deo gratias. Non sine gratia dei
defendit liberum arbitrium. Non sine
gratia dei defendunt quod male
dicunt. Exponite nobis o doctores
quomodo dicitis gratiam cum dico inquit
liberum arbitrium hominis inde quod homines
dico quod deum hominem quos creavit deus
quibus et liberum arbitrium dedit deus
Sic ergo de homine creato et homine dato libero arbitrio

q.d. quia pt ho de libero arbitrio eius
gratie debere qui cum conditus eu
li. ar. et hec accipis deum esse inde-
te tu fores mei quo gratia le gra
perdicent qua tam atque est ho quod homines
et utique eum impijs simul sed non
cum impijs quam ibi ipam neglig
perdidit ipam nolumus agnoscat
de qua dicit apostolus Non irritam facio
gratiam dei Nam si per legem iustitia
ergo christus gratis mortuus est vnde dicit
apostolus de lege si per legem iustitia est
ergo ex lege enim erat iustitia
ergo mortuus est sed ut per fidem iustifi-
caret qui ex lege non iustificabantur
Si enim data esset lex que
posset iustificare omnino ex le-
ge esset iustitia sed iam hec non
dicemus considerantes sed conclusit
scriptura omnia sub peccato ut promis-
sione predicto qui promisit ipse
fat, ut promissio nisi ex fide
ihesu christi daretur credentibus Ecce
qualis nobis venit gratia salvatoris
quos non lex sanos facere potuit
cum et data lex si sufficie-
bat non a tunc lex sufficere po-
tuit ita medicina erat ipa nata
data est lex sed que non possit viuifi-
care, cum data est lex inquit apostolus
preuaricatores gratia data est, et
preuaricatores gratia posita est ut
te faceret preuaricatorem cum ut
me faceret preuaricatorem quia non
nat deus superbiam nouat
quia dicebas Visis sit qui mon-
dat et ecce lex dicit Non concu-
pisces cognouisti legem dicentem
Non concupisces Sed vere concu-
pia quam non nouas, inuadit et
sed nesciebas cepisti conari
vincere quis iniat appruit quod late-
bat, superbe per legem factus es preua-
ricator agnosce gratiam et esto
laudator Sed legem inquis quid dicit

qui est homines vanum qui dicit legem
ab alio datam gratiam non dedit per dominum
ihesum christum qui legem malam dicit legem
putas, gratiam non datam non
lex discernere duo testamenta ut vetus
testamentum dicat esse nescio a quo
principe tenebrarum Nouum testamentum
a domino deo patre domino ihesu christo
ipsum paulum audi Si tu putas
legem datam ab alio non a deo
quam per illam factus es preuaricator
audi ipsum apostolum legislatorem
ita inquit lex quidem sancta et man-
datum sanctum addit et iustum ad hunc
addit et bonum, quod ergo bonum est
inquit mihi factum est mors absit, sed
peccatum ut appareat peccatum erat
enim peccatum sed latebat peccatum
quod latebat peccatum quoniam aduer-
sarium non patiebar, cepisti co-
nari et appruit quod timebat, quam
sequebaris catheniam non sentiebas
quesisti effugere appruit vin-
culum noluisti fugere cepisti
trahi quia ergo cepisti trahi sub-
iniat tibi quando non est ligatus
cum non est ligatus inquit dixit
Si imminisit tunc peccatum dicat
quibus non est ligatus inquit dixit
Ecce venit princeps mundi et in
me non habet quicquam, venit in mundum
ut tunc conueniret inuenit quam mors
peccati iuste debet, Cum ergo mo-
rieris ut sciat inquit omnis quia
non te peccatis mei facio sed perso-
ni ligat quos est ipse a mor-
tuis liberat qui est in mortuis liber
Sed ipse misit et legem per suum sui
preceptum gratiam secundum te de hebre-
re tuum magnus alio quia nisi eos
te igitur prophetiam agendo prenunciare
non solum loquendo Mortuus erat
filius hospite eius, cum suscitabat
mortuus puer in ada non tantum
sed prophetiam genti in prophetiam typum

dominus Helizeus misit per puerum baculum
et ait illi vade et pone super mortuum
puerum. Precessit ille et tamen surgere obe-
diens. Sciebat propheta quod faceret
posuit baculum super mortuum non
surrexit. Si enim data esset lex
que posset vivificare omnino ex
lege esset iusticia. Non ergo potuit
lex vivificare. Venit ipse qui dede-
rat ad puerulum salvator ad salvandum
venit ad mortuum venit ipse et
quid fecit? Humiliavit membris co-
aptavit tamen seipsum exinanivit ubi
ut formam servi susciperet. Humi-
lia ergo membra coaptavit puerum se-
pus cooperavit ut efficeret corpus
humilitatis nostre configuratum corpori glo-
rie sue. Itaque isto typo prophetice
expresso suscitatus est mortuus et
tamen iustificatus est impius. Ista
gratia predicitur, ista est gratia per dominum nostrum
per hominem mediatorem passum et
resuscitatum qui ascendit in celum
et captivam duxit captivitatem, dedit
dona hominibus. Ista inquam gratia
predicetur, quia istam gratiam ab ingratis
non disputetur. Baculus propheticus
mortuo non sufficit, ipsa mortua
non sufficeret ista qua conditi
sumus quamquam hoc nomine appellata
nusquam legimus tamen gratia
qua creati sumus data est fateamur. Sed
ondamque si ob maiorem esset ista
qua vani sumus. Attendite ergo
conditi eramus nondum boni merebamur
et ea gratia qua conditi sumus cum boni
nondum eramus. Ergo magis est gratia
qua nondum boni merebamur quia est
gratia qua tamen mali merebamur
que non enim erat bonum merebatur
peccator et mala merebatur. Non enim
erat qui servus esset nec offenderat
non enim erat et servus quod offenderet
et salvus esset. Non enim erat nondum
separabat. Servus lapsus est, lapsus dam-
pnationem expectabat et liberatus
est. Hec gratia per Ihesum Christum. Ipse fecit nos
antequam essemus, ideo ipse fecit nos
et fictos et lapsos ipse iustos fecit
nos et non ipsi nos. Si quis [illegible]
nova creata lapsa est integra facta est
nova. Una erat massa perditionis
ex Adam veniens, ad supplicium de-
bebatur. Fecit de ea vasa in honorem
ex eadem massa. Habet enim potestatem
figulus luti ex eadem massa.
Que massa? Attende iam putatis etiam
illi masse iusta damnatio debe-
batur. Vasculum corporis [illegible] mor-
quippe de vita [illegible] et
vitam non debitam recepisti. Habet
potestatem figulus luti ex eadem
massa facere aliud vas in honorem
aliud in contumeliam. Sed dicis quare ad
facit in honorem et aliud in contumeliam
[illegible] audiamus [illegible] Augu-
stinum. Non audisti apostolum dicentem
O homo tu quis es qui respondeas
Deo. Duos parvulos [illegible] si debi-
tum queras ambo erant massa
perditionis. Sed cur mater alium por-
tat ad gratiam, alium mater dor-
miens suffocat? [illegible]
[illegible] quem mater dormiendo
suffocat, ambo nondum boni me-
ruerunt. Sed habet potestatem figulus
luti ex eadem massa facere aliud
vas in honorem aliud in contumeliam.
Dispiciendis [illegible] primo mi-
[illegible] exclamationem
O altitudo divitiarum [illegible]
in pavore [illegible]
ecce clamamus O altitudo
divitiarum sapientie et scientie dei quam
inscrutabilia sunt iudicia eius et
investigabiles vie eius. Scrutari
inscrutabilia facere impossibilia
corporeum corrupti [illegible] vide in
visibilia inscrutabilia sunt iu-
dicia eius. Audisti sufficiat et
investigabiles vie eius. Cum

cognovit sensum domini aut quis consiliarius
eius fuit? Quis prior dedit illi et
retribuetur ei? Si dominus retribuere
vellet, nisi id poenam debitam retri-
buisset. Sed ut dedimus ut eis retri-
bueret, pro nihilo salvos faciet
illos. Cum quis prior dedit illi quis suorum
gratiam dictorum? quis prior dedit illi
qui pervenit gratiam quam gratis dat?
Si ad annunciatorem attendimus
gratiam iam non gratis datam sed ex de-
bito redditam; si autem gratis non datur
gratia quare vocatur? Quis ergo prior
dedit illi et retribuetur ei? Cum ex
ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia,
eruerit utique et in omnia bona que ab
eo accepimus et accipimus ut boni
simus. Omne enim datum optimum et
omne donum perfectum desursum est
descendens a patre luminum apud
quem non est transmutatio. Nam tunc
peius mutatus es. Apud quem non
est mutatio, ipse subvenit; apud
quem non est vicissitudinis obumbratio.
Nam in tenebris noctis tu tunc
iaceres absque omnia. Nemo illi
prior aliquid dedit. Nemo exigat de-
bitum gratia salvi facti estis per fidem
et hoc non ex vobis sed dei donum est.
Sed movet me inquis quare iste perit
ille baptizatur. Movet me tamquam
hominem. Si vis mecum audire et
me movet quia homo sum; sed si et tu
homo et ego homo ambo audiamus
dicentem: o homo tu quis es? Si homo mo-
veamur quia homines sumus ipsam
nam humanam infirmam ac debi-
lem allocutus apostolus dicens o homo tu
quis es qui respondeas deo? Numquid
dicit figmentum ei qui se finxit
cur me sic fecisti? Si posset
loqui pecus et diceret deo quare
istum hominem fecisti et me pecu-
dem non me iniuste fecisti? Sed et
diceres o pecus tu quis es qui re-
spondeas deo? Et tu homo es sed deo pe-
cus es et utinam sibi pecus esses omnis

pascue eius. Agnosce beneficia
pastoris et non sequeris lupum erro-
ris. Lupi eramus fuimus et nos
nam filii ire sicut et ceteri sed mortua
est ovibus et fecit nos oves. Ec-
ce agnus dei ecce qui tollit
peccatum mundi. Nunc huius [illegible] sed unde
nunc ergo fratres mei ex eo quod ad-
sumus sed tantum ex fide adsumus
quantumcumque sumus nunc nos ago-
gemus quod accepimus perdamus
dico quod accepimus illi gloriam
demus ipsum honoremus semina
sua ipse cooperatur quis habet terra
mea ipse semina sed pluviam
dat non defecit qui seminavit
dominus dabit suavitatem et terra
nostra dabit fructum suum.

Sermo eiusdem xvij de verbis apostoli
et de psalmo nonagesimo quarto
Sicut data est lex

Sine dubio fratres quidam
sanctam animam que ingemis ini-
quitatem vitare cupiebat que
deo dicebat: Gressus meos
dirige secundum eloquium tuum et non dominetur
omnis iniquitas. Videamus ergo
quam homo dominetur iniquitas ut intel-
ligamus quod orante audivimus
et quid docti a Christo nobis ora-
vimus. Hominibus enim adhuc post
quam arbitror devota et
pacato corde vidibimus orantes
et dicentes domino de corde: Gressus
meos dirige secundum eloquium tuum et ne
dominetur mihi omnis iniquitas. Illos ergo
puerissime dicit dum tu pretioso
sanguine redempti sumus et quod
perdant legem accepisse videtur
ac minantem et non adiuvantem
ne sub ira essemus veram ungitiam
dei. Fuit lex minatur quia iniqui-
tas dominatur; lex enim non est carnalis
non est carnalis. Sed quia de quo spirituale
est qui legem dedit pro ille dicit: lex
spiritualis est. Sed quod ait apostolus: Scimus
enim quia lex spiritualis est, ego autem carnalis
sum venundatus sub peccato. Nolite

XI

mirari o uenundate sub peccato
tibi dñā cui venundatus es. Clā-
di apl'm dicentem peccatum iniquitas
est. Clamo ego talis ego dñam meo tamquam
dñum cui dico gressus meos
dirige secundum eloquium tuum et nō dñetur mei
omnis iniquitas. Venundatus cla-
mat redemptor exaudit. Ipse
homo se vendidit per liberum arbitrium, sed
dñante iniquitate accepit pretium
exiguum de arbore uetita volu-
ptatem. Ipse ergo clamat. In mea
mea dirige quod ego distorsi. Gressus
meos dirige quos ipse meo arbi-
trio depravavi dirige secundum eloquium tuum, quo
et dirige secundum eloquium tuum ut recti sint
gressus mei qui recti non sunt eloquium tuum.
Ego in me quod distorti sunt sub pondere
iniquitatis secundum eloquium tuum erecta vita
me ego distorsi tu corrige per vera
tua. hoc est eloquium tuum. ego gressus
meos dirige secundum eloquium tuum et nō
dñetur mei omnis iniquitas. Vendi-
di me redime me. vendidi me
arbitrio meo redime me sanguine
tuo. In meditatione erubescat su-
perbia, redemptor gloriem gloria.
Deus autem superbis resistit humilibus
dat gratiam. lex enim spiritalis est.
ego autem carnalis sum uenundatus sub
peccato. Quod enim operor ignoro. Non enim
volo quod ago non quod volo ago. Cum
carnalis dicit nolo quod est se accusat
ualis lex spiritalis. Hic culpa non
agit quod uult quia uult non potest
quia quando potuit noluit, per malum
velle perdidit bonum posse. Et captivus
talis dicit captivus nō quod volo
ago. Non enim quod volo facio bonum
sed quod odi malum hoc ago non quod vo-
lo. Clamor hominis pressi nō quod volo
ago. Omnes qui in agitis nō quod volo
ago. Credentibus fidelibus nō quod volo
ago. O similiter agitis quod non uultis
non agitis bonum. Non quod volo ago.

Condelector enim non carebit concu-
piscentia ego mens non nō quod volo ago.
Et tu dicis quod uis agis. Nemo scit
quid agat in homine nisi spiritus hominis qui
in ipso est. Et tu hoc es si non uis arde-
re. attende stare et tu vincis
in corporis tui concupiscentia qua aggravat animam
ut ea ad non concupiscat adversus
spiritum. Tunc spiritus adversus carnem
tua. Ita vis ipsa non est: in te nulla est
concupiscentia carnis quae resistat legi
mentis. Si vincis in te aliud resistit
inde totum ubi sit. Si spiritus tuus a
carne concupiscentia non dissentit
vide ne forte carni membra tua
consentiat. vide ne forte ideo
non sit bellum quod pax putatur
forte in totum carni consentit
et nulla virga est contra spem habens
quod possis aliquando vincere quam nondum
cepisti pugnare. Si autem condeleta-
ris legi dei secundum interiorem hominem, vi-
des autem aliam legem in membris tuis
repugnantem legi mentis tuae, si
habes condelectari hac legale
liber in mente sum ubi carne se
iam ita est comparatione priori hominis dicit
non quod volo ago. Cum enim uis ut
concupiscentia quae resistit mentis tuae
omnino non sit in te, et male nolle hoc est
sit alia adversarii non vis carere
ego faveor et quod semper rebel-
lat adversus mentem meam et litigat
mecum delectatione quia quod
me tale est omnino mihi facere volo et
si eis forte adiuvante domino
consentio nolo. Huic cum quo litigo
multo enim optabilius eum
non habere quam vincere. nam
quod caro concupiscat adversus spi-
ritum cum adhuc ex quia non
compacta sunt id mecum est quia ei
non consentio mecum est per aliquem
liberum resistere vel quo tantum
sanum sit nolo quod nolo ut a me
mea

tamquam exoneratur et cum se separa-
verit meum tota sana. Si hoc
totum non inveniretur nescio quid de car-
ne sentias arbitror te quorundam
philosophorum et hereticorum esse blasphemiis.
mentis et carnis unus est artifex
ipse qui hominem creavit utrumque fecit
utrumque composuit, carnem ani-
me subdidit animam sibi. Si ipse stat et
sub domino suo ipsa et ista obediret
domine sue. Noli ergo mirari si caro
deservit quia superiorem peccans passa est per-
missione. Caro enim concupiscit
adversus spiritum spiritus autem adversus car-
nem. Hec enim sibi invicem adversantur ut
non ea que vultis faciatis. Inde est
iste non quod volo ago. Concupiscit
enim adversus spiritum et nolo ut con-
cupiscat. Pro magno habeo si non
consentio. Opto tamen ut careant.
Ergo quod non volo ago. Volo enim ut
non concupiscat caro adversus spiritum
et non possum. Hoc est quod dixi non quod vo-
lo ago. Quid mihi calumpniaris? Ego
dico non quod volo ago. Et tu dicis
quod vis agis. Quid michi calumpniaris
languenti? Medico quid calumpniaris
infirme? Sine me ut medicum vo-
cem. Redime me a calumpniis
hominum et custodiam legem tuam.
Custodiam per redemptorem tuam non
per potestatem meam, [illegible] quam
non habeo non arrogo quia medicum
rogo. Tua autem defensio quid ut-
ilis non quam sane defensio plane
adhibebis sed pro morbo tuo medicum
rogabis. Nunc non tunc defen-
sorem pone abruptorem [illegible]
de natura sana laudas creatorem,
excludis a languidis salva-
torem. Qui creavit sanat mentem,
per scripturam levat per scripturam. Ipsa
fides et ipsa virtus. Hec est sane
fides fundata. Unus et unus homo

per quem ruina alicuius per quem
structura, per illum ruina per hunc
structura. Ceciderat quando mansit,
erigit qui non cecidit. Vivit ille
quem dimisit manentem, manens
ille descendit ad iacentem. Ergo con-
cupiscit caro adversus spiritum ut
tu ipse non que vis agas. Ergo non
vis ut concupiscat et non potes. Re-
tine saltem quod vadat in voluntate
et nec adiutorium presumat dicit ei
quod cantas: Gressus meos dirige
secundum eloquium tuum et ne dominetur mei omnis
iniquitas. Quid est ne dominetur mei omnis
iniquitas? Audi apostolum: Non regnet
peccatum in vestro mortali corpore. Quid est
non regnet? Obediendo desideriis
eius. Non dixit nolite habere desideria
mala. Quando enim habeat carnem
mortalem ubi caro concupiscit adversus
spiritum et spiritus adversus carnem non habeo
desideria mala. Ergo fac non
regnet peccatum in vestro mortali corpore
ad obediendum desideriis. Et si sunt
desideria noli obedire ne
iniquitas dominetur. Nec exhibeatis
membra vestra arma iniquitatis et non
dominetur tibi omnis iniquitas. Non fiant
membra tua arma iniquitatis nunquam
tuis desideriis pravis hoc ipsum.
In quibus ipsum quo non fiant membra
tua arma iniquitatis. Est quidem
iniquitas in membris tuis desideriis
illicitis sed non regnat. Quando
non regnat quia arma non habet pec-
tua caro tua concupiscentia carnis tue
rebellat adversus te languor
iste tyrannus est si vis esse tyranni
victor in eo [illegible] imperatorem.
Nam scio quid mihi dicis quidem
apud te ipsum in non dicas quidquid
tale hoc et audis me, scio quid
tibi in te loquatur iniquitas. Ad-
huc enim sub iugo es iniquitatis
quando non agnoscis priorem redemptorem.
Scio quid dicas et te concupiscit.

cado mea ad usque consummationem meam concupiscit adulterium, sed non consentio. Non animo non delecto non consentio non ago; sed nec agere consentio. Non solum solo per carnem non perpetro, sed nec ipsa mente sequor; rebellante consensu repugnante credo luctari, non facio. Ecce non dominatur mei omnis iniquitas. Vide ergo gratias agere, sit ita ei qui tibi donavit ut ita sit; noli tibi arrogare ne perdas quod accepisti et incipias fieri superbus. Rogare, noli timere. Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Ergo tu tibi praestabis ut non dominetur tui omnis iniquitas.

Si inde ista presumptio tua vana est, vana oratio ubi dicis deo: Non dominetur mei omnis iniquitas. Cantasti verba ista hodie; tamen non hic eras quando omnes dicebamus: Gressus meos dirige secundum verbum tuum, et non dominetur mei omnis iniquitas. Hic eras, cantasti verba ista, puto te non negaturum. Ergo cantasti in psalmo dei et rogasti cum diceres: Gressus meos dirige secundum verbum tuum et non dominetur mei omnis iniquitas. Si ergo praestabas, quare eum rogabas? Teneo praestare quod non laboratis. Sed ergo audiamus dicentem: Venite ad me omnes qui laboratis. Audiamus et veniamus; confitendo veniamus, credendo proficiamus, gratias agendo accipiamus, perseverando veniamus ad eum qui dicit: Venite ad me omnes qui laboratis. Et tu laboras et ego laboro; cum audiamus ad illum veniamus. Me et nos quare litigamus? Ambo audiamus, quia ambo laboramus. Quare me non elongas an ut me dicam non oratam non audias. O infelix infirmitas ad se vocat

medicus et litibus occupata est. Ergo audi quid dicat nobis: Venite ad me omnes qui laboratis ubi sub sarcinis peccatorum, sub iugo male ducti iniquitatis. Venite ad me omnes qui laboratis et ego reficiam vos, quia sine me nihil potestis facere. Cum vos reficiam, tollite iugum meum super vos et discite a me. Quid discimus a te? Nonne te dominum in principio erat verbum, verbum domini, verbum apud deum? Omnia per te facta, nonne que videmus et que non videmus? Quid discimus a te? Non enim aliud primum condidisti; celum et terram fecisti, verbum quod suis creaturis ornamentis quod illustrasti. Quid ergo a te discimus? Discite quia a me. Dum tecum puer apud deum vos hinc solo discatis a me. Sed factus sum quia feci me, periret quia feci verum sum factus quia feci: semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo, humiliavit semetipsum. Hoc discite a me; humiliavit autem semetipsum usque. Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Non enim vos hoc docuit qui in forma dei aliis fuisset et non rapinam arbitratus esse se equalem deo. Illa propria erat illi, rapina non erat; cum innata erat in principio equaliter nata atque est de patre. Et cum sic esset propter te semetipsum exinanivit formam servi accipiens in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo. Ecce propter te factus deus est homo, et non te nimis agnoscere cum sis homo. Ecce propter te factus Christus sine peccato; non vis te agnoscere cum sis in peccato, ut venias ad eum qui ait: Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos. Tulisti

hoc iugum tulisti senex, senex tecum
sessor? senex te hortatur, te consor-
tem iungit. Illi ego dico: Verbis meis
dicite: Dilectum veniet te sub
iugo suo et sub sarcina sua,
Ut enim sit levis sarcina eius leniter
iugum eius suave est. Et amore inspi-
ravit amanti dominus dedit suavitatem,
Aut forte nondum venisti audiens
venite ad me, hoc primum et arro-
gas de te dicens quia venisti. Certe
numquam veni ad illum arbitrio meo
voluntate mea, quia vere refecit me
quia veni iugum suum imposuit ut
suave quia dat amorem sarcinam
suam levem imposuit ut amaret et
diligeret homo amans facit. Ymmo quia veni
ad eum, gratia hec sapientis quia venisti
tu. Et hoc presumpsisti? Quid enim habes quod
non accepisti? Quod venisti, ergo
venisti sed nondum pervenisti. Adhuc
via sumus, venimus sed non pervenimus.
Servite domino in timore et exultate
ei cum tremore ne quando irascatur dominus
et pereatis de via iusta, tunc ne
eam arrogabis te quasi inventa est a te
via iusta ipsa arrogantia peribis
a via iusta. Ego numquam veni ar-
bitrio meo veni voluntate mea. Et
tu ergo es? ergo tumes? vis nosse
et hoc presumitur? Ipsum audi vocan-
tem: Nemo venit ad me nisi pater qui
misit me traxerit eum. Rogemus.

Sermo xiiii eiusdem de verbis apostoli
Si enim data esset lex que posset vivificare

Verbi Dei altitudo exercet
studium, non denegat intellectum.
Si omnia clausa essent, non esset unde
revelarentur obscura, rursus si omnia
tecta essent non esset unde alimentum
anima perciperet et haberet vires quibus
posset ad clausa pulsanda. In lecti-
onibus apostolicis superioribus quod tractare
conati dominus adiuvare dignatus est

exposuimus multum laborem et
sollicitudinem passi sumus. Com-
patiebamini nobis et solliciti eratis
pro nobis orantes, ut existimo ad-
iuvit nos dominus ea que propterea
difficillima videbantur sic per nos
enodare dignatus est ut nulla quod re-
maneret quod conturbet mentem piam.
Impia enim mens odit et ipsam
veritatem et ideo aliquando minime
perfecta timet mens et ne cogatur
intellegere facit. De talibus
ait propheta: Noluit intelligere ut bene age-
ret. Vos autem timui quibus ... est sancta
de nobis exigitis meritum exiget
devotionem, meritum quod enim sit scriptum est
bonis omnibus facientibus eum. Hoc tamen quod
restat et hodie veritatem quibus
tantam non habeat difficultatem quantam
habuerunt superiora quia autem potuimus
adiuvante christo sumus, desiderat
tamen continuationem eius quod restat
sit propterea quod dictum est in superioribus
lectionibus laborabamus ne forte
vero constituetur apostolus omnium quod grave
peccatorum dicendo non enim volo quod
ago, deinde nec superinducitur aut
sufficere possit hominibus vel hominibus lex. Narra-
tio si nullum nota antiquorum dominum
porrigere. Docente fuisset data
fuisse credenda data est tamen quae non
sit lex data quae ipsa iustificaret
non data est. Sicut iam exposuimus
et tenere debetis et nobis vehemen-
ter diligentia nos quando date
deinde data est ut inveniret se
homo non ut morbus sanaretur
sed ut per dilatationem morbo crescen-
te medicus quereretur. Et quis est iste
medicus nisi qui dixit: Non est opus
sanis medicus sed male habentibus.
Quisquis non confitetur creatorem ne-
gat supplicantem auctorem, qui autem
negat egritudinem suam superfluum
indicat salvatorem, et ideo et
... creatorem laudemus ...

unum quem nobis ministravit magnum salvatorem
quamquam. Et quo quamquam salvator
ut det legem parum est. Si enim data
esset lex que posset vivificare omnino ex
lege esset iustitia, si ergo non est data
lex que posset vivificare quare data
est. Sed et hoc tu quesisti data quare sit
tibi ad adiutorium data est ne te
sanum putares. Si data esset lex
que posset vivificare omnino ex lege
esset iustitia, et qui querunt quare ergo
data est sed conclusit scriptura omnia sub
peccato ut promissio ex fide ihesu christi
daretur credentibus. Cum audis pro-
missorem excepta scriptura idonea
fuit medicina humana per liberum ar-
bitrium vulnerare sed iam vulneratam sa-
natam non est idonea per liberum ar-
bitrium sanare se. Si enim volueris intemperanter
vivere ut egrotes adhuc medi-
cum non requiris ad habendum sufficis tibi.
Cum autem intemperanter agendo cepisti
esse egrotus non sic potes ab egri-
tudine liberare te quomodo potuisti
per intemperantiam te in egritudinem
precipitare et tamen medicus etiam sano
precipit temperantiam a bono medi-
co hoc facto non esse eger tamen.
Sic etiam dominus deus creator omnium
sine vicio temperanciam precipere dig-
natus est quam si ille servasset non medi-
cum per gratiam a morbo suo non desi-
derasset sed quia non servavit langui-
dus factus est et etiam infirmus
generavit infirmos. s. infirmus genuit
infirmos. Et tamen dominus qui nascuntur
infirmis deus quibus bonum est operando
formando corpora vivificando
corpora alimenta prebendo pluviam
suam et solem suum super bonos et malos
dando. Non est unde accuset bonum
ut malitiam insuper genus humanum
iniusto suo medico contemptui
noluit tamen mittere se ipsum vel que

sed misit medicum misit salva-
torem eum qui gratis sanaret.
Parum est qui gratis sanaret qui
sanatis et inde donaret; nolo
addi ad istam benivolentiam preter
quia sequi dicat sanavi te et
dono et insuper te optime sed
sciebat cum se dimitteret ad pau-
perem et sanat egrotos et donat
sanatis et non ad quem se ipsum donat
salvatorem et adiutorium languidi
ipse salvator primum est sanati.
Ergo fratres qui hodie ammoniti
estis debitores sumus non carni
ut secundum carnem vivamus. Et ad hoc enim
adiuti sumus ad hoc donum dedicare:
primus ad hoc etiam laboribus nostris
adiutorium cotidianum postu-
lamus lex enim minatur non adiuva-
do quod iubet tu facis esse sub lege
hii sunt sub lege non sub gratia.
Bona est lex si quis ea legitime utatur.
Quid est ergo legitime uti lege? per legem
agnoscere morbum suum et querere ad
sanitatem divinum adiutorium
quia sic dixit supra dicendo esset
lex posset vivificare omnino ex le-
ge esset iustitia non quereretur salva-
tor veniret christus in sanguine suo
omne perditum quereret. Sic enim dicit
alio loco idem apostolus nam si per legem
iustitia ergo christus gratis mortuus est.
Que enim utilitas legis et quod adiu-
torium quia conclusit scriptura omnia
sub peccato ut promissio ex fide
ihesu christi daretur omnibus credentibus.
Itaque lex magister pedagogus noster
fuit in christo ihesu. Christo ista sententia
verba de quo loquitur attendite peda-
gogus puerorum non ducit ad se
ipsum sed ad magistrum sed tamen puer
bene instructus iam crevit sub pe-
dagogo non esset. Tractatus de hiis
apostoli iam alio loco valde com-
mendat sed utinam non surdis

Commendat autem hic assidue com-
mendans fidem gentibus quia fide im-
petrant adiutorium ut impleant
legem, non per legem. Sed nunc implen-
di impetrantes per fidem. Ad hoc as-
sidue dicitur et commendat ista apostolus
propter iudeos qui de lege gloria-
bantur et liberum arbitrium suum legem sufficere
arbitrabantur. At per hoc liberum arbitrium
legem sufficere arbitrabantur, igno-
rantes dei iustitiam, id est que ex fide
iustitia data a deo nobis, et suam vo-
lentes statuere que suis viribus impleta
non clamante fide impetrata,
iustitie dei subiecti non sunt. Finis enim
legis christus ad iusti-
tiam omni credenti. Ergo cum de his
tractat, opposuit sibi: quid ergo lex?
quasi que utilitas legis fuit? propter
transgressiones gratia posita est. Hoc est quod
alibi: lex subintravit ut habun-
daret delictum. Ubi quidem addit:
Ubi autem habundavit delictum
superhabundavit gratia. Cum enim le-
niter egrotum tractaret, tunc impetrabatur adiu-
torium medici, crevit morbus
et quesitus est medicus. Ergo lex
propter transgressiones gratia posita est, ut
humiliaret tumidos superbos,
multum tribuentes viribus
suis et tamquam arrogantes liberum
arbitrium, putarent posse ad iusti-
tiam sufficere, quod tunc quantum [illegible] liberi
arbitrii in paradyso, omnes vires
suas omnium quantum possibile ad vi-
vendum, non ad surgendum. Lex ergo
propter transgressiones gratia posita est,
donec veniret semen cui promissum
est, disposita per angelos in manu
mediatoris. Mediator autem
unius non est, deus autem unus est. Hic
mediator unius non est quia inter
duos utique mediator est.

Si unus est deus et mediator non est
unius, quomodo dicitur quod dominus quidem medi-
ator est? quia mediator unius non est,
deus autem unus est. Invenimus me-
diatorem quia sit mediator ipso apostolo
dicente: unus est autem deus et unus me-
diator dei et hominum homo christus ihesus.
Si non invenimus mediatorem, non
nos homines qui cadimus et surgere
non potestis, mediatorem quodammodo
deus porrexit brachium suum,
et brachium domini cui revelatum est?
Nemo ergo dicat: quoniam non sumus sub
lege sed sub gratia, ergo peccemus, ergo
quod volumus faciamus. Qui hoc dicit
egritudinem amat, non sanitatem.
Gratia medicina est. Qui vult semper
egrotare ingratus est medicine.
Ergo fratres, accepto adiutorio
porrecto desuper, domino auxilio,
brachio domini, ipso brachio domini
porrecto nobis in auxilium, spiritu sancto
dilectionis, debitores sumus non carni ut secundum
carnem ambulemus. Quia fides sine
operibus bonis habent operimenta per illam
per dilectionem. Ipsa est enim fidelium
fides, ne sit demonum fides,
quia et demones credunt et contre-
miscunt. Illa ergo laudanda est fides,
ipsa est vera gratie fides que per dilectionem
operatur. Ut autem habeamus dilectionem
et ex ea possimus habere bona opera,
numquid a nobis dare non possumus,
cum scriptum sit: Caritas dei dif-
fusa est in cordibus nostris per spiritum
sanctum qui datus est nobis. Caritas
usque adeo est dei donum ut deus
vocetur, apostolo dicente: Deus caritas
est, et qui manet in caritate in deo manet
et deus in eo. Ergo fratres debitores
sumus non carni ut secundum carnem vi-
vamus. Si autem secundum carnem vixeritis
moriemini. Non quia ad malum est

nam ipsa dictata est et ab ipso con-
dita, a quo et anima non illa pos-
deus, sed creatura dei; quia ergo creatura non est
malum, sed si carnaliter vivendo malum est.
Deus summe bonus est, quia summus est, quia
ait: Ego sum qui sum. Deus ergo
summe bonus, quia anima magnum bonum,
secundo solum bonum. Cum audis
summe bonus est, noli putare de
deo tantum dominum, sed de patre et filio
et spiritu sancto; hec enim trinitas unus solus
et unus deus et summe bonus est.
Ita plane unus est deus ut quidem
ipsa trinitas multo gravius hic videas,
ne forte cum audieris unus est
deus, putes ipsum esse patrem, ipsum
esse filium, ipsum et spiritum sanctum. Non
ita est, sed qui pater est in trinitate non est
filius, qui filius est in trinitate non
est pater, qui spiritus sanctus est in trinitate
nec filius est nec pater, sed spiritus patris et
quod spiritus filii, spiritus coeternus unus sit
et patris et filii coeternus, patri et fi-
lio consubstantialis et coequalis. Hec to-
ta trinitas unus deus summe bonus.
Anima autem ut dixi creata a summo
bono non tamen summum bonum sed magnum
bonum. Et ecce caro non summum bonum
nec magnum bonum sed tamen parvum bonum.
Anima ergo magnum bonum, sed non
summum bonum, vivit ergo media inter summum bonum
et parvum bonum, id est media inter deum et car-
nem, inferior deo, superior carne.
Carne non vivit secundum summum bonum, sed
vivit secundum parvum bonum. Hoc planius
dicam: quare non vivit secundum deum sed vivit
secundum carnem? Debuit esse enim non car-
ni ut secundum carnem vivat. Caro de-
secundum ipsam vivendo, non ipsa secundum carnem
ipsa vivat secundum ipsam que vivit de
ipsa, et est una quibus secundum hoc vivat, non
vivit bene vivit. Caro autem vita de anima
tua, vita anime de deo tuo. Una-
quaeque harum secundum vitam suam vivit.
Caro enim non est vita sed anima
carnis est vita, caro non est vita
sed deus est anime vita. Anima ergo quia
dicitur secundum deum vivendo non tamen debuit
et carni ut secundum carnem vivat, ergo
que dicitur secundum deum vivere, si secundum se ipsam
vivat deficit, si secundum carnem vivit
et proficit, tunc autem recte vivit caro
secundum animam si anima vivat secundum deum.
Nam si omnia non dico secundum carnem
sed secundum se ipsam ut dixi noluit
vivere deus. Sine nobis quia sit secundum se
ipsam vivere bonum esse, non ut hec
monitor et valde salubris. Sunt
philosophi secularis huius alii putaverunt
non esse beatitudinem secundum carnem vi-
vere, et bonum hominis voluptatem cor-
poris posuerunt. Isti philosophi epicurei
dicti sunt ab epicuro quodam auc-
tore magistro suo, et alii sileant corpo-
ris constituerunt. Alii superbia quadam a
carne se removentes totam
spem beatitudinis sue in anima sua con-
stituentes posuerunt summum bonum in
virtute sua. Nos autem spes in nobis af-
fectus pietatis agnovit. Scitis,
nostis, agnoscitis quoniam nisi
sed isto populo qui confidunt in vir-
tute sua, tales fuerunt philosophi qui
stoici nominati sunt. Illi secundum car-
nem viventes, illi secundum animam viven-
tes, nec illi nec isti secundum deum viventes.
Ideo cum ad atheniensium ubi iste
philosophorum disceptatione studio exercitatio
fervebat venisset apostolus paulus,
sicut in actibus apostolorum lectio ubi nos
gaudendo agnoscendo et reco-
lendo perhibuit sermonem, sic ibi
scriptum est: contulerunt cum illo quidam
philosophorum epicureorum et stoicorum;
contulerunt cum illo secundum carnem viventes,
contulit cum illis secundum deum vivens

Summum bonum · Deus ·
Magnum bonum · Anima ·
Parvum bonum · Caro ·

3 opiniones de beatitudine: · Epycureorum · Stoycorum · Paulorum ·

Dicebat epicureus michi frui
carne bonum est Dicebat stoicus
michi frui mea mente bonum est
Dicebat apostolus michi autem adherere
deo bonum est. Dicebat epicu-
reus beatus cuius est fructus volup-
tas carnis eius. dicebat stoy-
cus ymo beatus cuius est fructus
mentis sue eius. dicebat apostolus beatus
cuius est nomen domini spes eius. errat
epicureus, falsum est enim beatum esse
hominem cuius est fructus voluptas est
carnis eius. fallitur et stoycus.
falsum est enim et omnino mendosissimum
beatum esse hominem cuius est fructus mentis
sue eius. beatus ergo cuius est nomen domini
spes eius. Ergo quia illi vani sunt et
mendaces et non respexit in vanitates
et insanias falsas. Ergo fratres
debitores sumus non carni ut
secundum carnem vivamus sicut epicurei
sed nec illa si se separaverit vivere
voluerit anima carnalis est car-
ne sapit de carne non surgit.
non est enim quemadmodum inde
surgat qui brachium porrectum
iacenti non tenet. Si enim secundum
carnem vixeritis moriemini. ubi
enim demum est ecce ut faciat ho
ubi demum est faciat ut cado si secundum
carnem vixeritis moriemini in
morte de qua dubitari dimitto
tribulacionem et cruciatum eternum
per ignem et animam et corpus perdere in
gehenna ignis. Si ergo secundum carnem
vixeritis moriemini. Si autem spiritu
actiones carnis mortificaveritis
vivetis. hoc est opus nostrum hac
vita actiones carnis spiritu
mortificare cottidie affligere
minuere frenare interimere.
Ecce enim multi perficientes non iam
delectant que antea delectabant
quod delectabat et non consentie-
bas mortificabatur quia non

delectat mortificatum est. calca
mortuum transi ad vivum, calca
iacentem confligere cum resistente
Mortua est enim una delectacio sed
vivit altera. sed illi non dum consentis
mortificas cum cepit omnino non
delectare mortificasti. hec est
actio nostra hec est milicia nostra.
In hoc agone confligimus deum
habemus spectatorem. in hoc agone cum
laboramus deum habemus adiutorem.
Si enim ipse nos non adiuvat
non dico vincere sed nec poterimus pug-
nare. Ergo dixisset apostolus Si autem
spiritu actiones carnis mortificaveritis
vivetis, id est actiones concupiscencias carnis
quibus non consentiendo magis laudem
quam non habere perfeccio est si has
actiones carnis morbidas
et de morte habentes contentiones
spiritu mortificaveritis vivetis.
hic etiam metuendum est ne quis sed
viribus ad mortificandas ac-
tiones carnis de spiritu suo au-
deat presumere. Non solum enim de eius
spiritu est sed et anima tua spiritus est in nobis
tua spiritus est et tu dicis mente servio
legi dei, carne autem legi peccati
spiritus concupiscit adversus carnem
et caro adversus spiritum. quoniam ne ad
carnis actiones mortificandas
de spiritu tuo presumas et superbia
pereas et te superbo resistat non
ne humili gratiam concedit. deus enim
superbis resistit humilibus autem
dat graciam. Ne forte ergo sub-
oriretur superbia inde quia se-
cundum enim dixisset si spiritu actiones
carnis mortificaveritis vivetis
Ne homo se extolleret humanus spiritus
et ad hoc opus se ydoneum fuisse
iactaret subiecit et ait quotquot
enim spiritu dei aguntur hii filii dei sunt.
Quid ergo iam volebas extollere
ubi audisti si spiritu actiones carnis

mortificaveritis vivetis. Utrumque ei
cas hic per vos meaque per liberum
arbitrium meum. Tamen vos, quia liberum
arbitrium nisi ille iuvat cadis in
iugatiates. Quod ergo spiritu tuo
tu audias apostolum dicentem: quotquot
enim spiritu dei aguntur hij filij dei sunt
tunc agendo ac ipso iuvante agi ad
actos carnis mortificandos
quid ergo prodest quia tu eis operaris
tecis sed tamen sine operante eis
sine stare eis vivunt filios dei
cis; quotquot enim spiritu dei agun-
tur hij filij dei sunt. Non qui secundum carnem
sua vivunt, non qui carnis volup-
tate ducuntur, non qui spiritu suo
aguntur, sed quotquot spiritu dei aguntur hij
filij dei sunt. Dicit michi aliquis: agimur
non agimus; sed inde immo agis et
agitis et tunc bene agis si a bono
agaris. Spiritus enim dei qui te agit
agentibus adiutor est; ipsum nomen ad-
iutoris prescribit quod et tu ipse ad
agis. Agnosce quid poscas, agnosce
te quid confitearis quando dicis:
adiutor meus esto ne derelinquas
me, adiutor tu utique invocas
deum. Nemo adiuvatur si ab eo nil
agatur. Et quotquot enim spiritu dei aguntur
hij filij dei sunt. Non littera sed spiritu non
lege precipiente minante promittente
sed spiritu exhortante illuminante
adiuvante. Scimus quia ut dicit apostolus
quia diligentibus deum omnia cooperantur
in bonum. Si non esses operator ille
non esset cooperator. Sed hic forte
vigilate ne forte dicat spiritus vester
si subtrahit se cooperatio dei et
adiutorium dei spiritus meus hoc facit.
Et sicut labor et sicut aliqua diffi-
cultate per te tu implere non potes
si alias dicat, perveniens quando sed tu
aliquo labore venies, o si verum
hic tamen facilius pervenies. Non sic
est adiutorium dei; non sic est adiu-

torium, non sic est adiutorium spiritus dei
preterquam si defuerit nichil boni agere po-
tes; agis quidem sine eo adiuvante
libero arbitrio sed male. Ad hoc ydonea
est voluntas tua que vocatur libera et
male agendo fit dampnabilis ancilla.
Cum dico est sine adiutorio dei
nil agis, id est boni dico. Nam ad
male agendum habes sine adiutorio
dei liberam voluntatem, quamquam non est illa
libera; a quo enim quis devictus est
huic et servus addictus est; et omnis qui
facit peccatum servus est peccati. Si vos fi-
lius liberavit tunc vere liberi eritis.
Propterea hic credite sicut vos agere
non bene bona quia vivitis utique agitis.
Non enim adiutor est si nil agas,
non enim cooperator est ad esse si nil
operaris. Sic vos tum sciatote agere
bona ut sit vobis spiritus adiutor.
Quod si eius defuerit nil boni omnino agere
valetis. Non sic quidam dicere putant
qui cohortantur alij gratiam eo
fieri ut beneficio dei quia ut hoc alij
dixerunt attendendo enim perfice-
potuerint ad id quod undecimque per-
venire, Pelagio dicunt adiuvat te etiam
gratiam dei ad facilius faciendum.
Istas etenim libera coercet. Ad hoc
inquit deus gratiam suam dedit hominibus
ut quod facere iubentur per liberum arbitrium
facilius possint implere per gratiam.
Velo facilius venimus difficilius
pede difficilius tamen venimus. Item
iumento facilius pede difficilius
sed tamen pedibus pervenitur. Non est sic.
Aliquid enim vero qui neminem
palpat neminem fallit verax
doctor, id est salvator, ad quem
nos ducit molestissimus peda-
gogus, id est de bonis operibus, id est de
sarmentis et palmitibus loquens
non ait: sine me quidem facere
poteritis ad facilius pervenire; non ait
facere quidquam sine me potestis.

alique facere ubi ore p[ri]me no
h[ab]et dixit legite q[uod] dixit Ewang[elium]
s[an]c[tu]m d[omi]ni sup[er]ba colla subdut
no[n] hec dixit aug[ustinus] s[ed] d[omi]n[u]s. Sine
me n[ichi]l p[ot]estis facere. Iam au[tem] audite
q[uo]t q[uo]t sp[irit]u dei agu[n]tur hij filij
dei s[un]t. Nolite vos dimittere n[am]
cu[m] templu[m] suu[m] sic de vobis
edificat deus q[uo]d de lapidibus
qui no[n] h[ab]ent motu[m] suu[m] leua[n]tur
a structore ponu[n]tur. Non sic estis la-
pides viui. Et vos tanq[uam] lapides
viui coedificamini in templ[um] dei
ducimini s[ed] currite et vos duci-
mini sub sequi[mini] q[ui]a et cu[m] secuti fu-
eritis viuicet id q[ui]a sine eo n[ichi]l fa-
cere potestis. Non e[st] enim volentis n[eque]
currentis s[ed] miserentis dei. Forte
d[icit] aliq[ui]s: erat lex sufficit nobis
lex timorem dei et videte quid
h[ab]e[n]t sub[iun]gens apost[olus] dicit
q[uo]t eni[m] sp[irit]u dei agu[n]tur hij filij dei
s[un]t, q[ui]a cu[m] sp[irit]u dei agu[n]tur cari[ta]te
agu[n]tur. Caritas eni[m] dei diffusa
e[st] i[n] cordibus n[ost]ris p[er] sp[iritu]m s[anctu]m qui
datus e[st] nobis. Et tunc adiungit
No[n] eni[m] accepistis sp[iritu]m s[er]uitutis
iterum in timore. Q[uod] e[st] iterum? Q[uo]n[iam]
erat tunc molestissimo pedagogo
q[uo]d e[st] iterum? Sicut in monte syna
accepistis sp[iritu]m s[er]uitutis. D[icit] al[iqui]s
aliq[uid] e[st] sp[iritu]s s[er]uitutis, aliq[uid] sp[iritu]s
libertatis. Si aliq[ui]s e[st] et no[n] dicit
apostol[us] iterum. Id[e]m ergo sp[iritu]s. S[ed] i[n] tabulis
lapideis i[n] timore, i[n] tabulis
cordis i[n] dilectione. Ia[m] audistis tunc
qui affuistis, audistis q[uo]m[odo] longe
positus a plebe vox et signis fuq[ue]
timore terrebat quo at venit
sp[iritu]s s[an]c[tu]s, i. ipse digitus dei quinquage-
simo die p[ost] umbra[m] pasche
quo venit in igneis linguis
sup[er] unumq[uo]d[que] distribuit. Sed ag[n]o
i[n] timore s[ed] i[n] dilectione ut no[n] s[er]ui
s[ed] filij simus. Q[uo]m[odo] eni[m] ad h[oc]

ro[mano]r[um] agit q[ui]a penam timet
di[li]gens amat non. D[eu]m tunc filios
ut inantum pena terreat. Timor
s[er]uilis e[st] caritas libera e[st] aut
sic dicamus timor s[er]uilis e[st]
caritas d[omi]na. Ne possideat
dyabolus cor tuu[m] p[re]cedat s[er]ui
i[n] corde tuo t[imor] et s[er]uet d[omi]no venture
locu[m]. Faciat timor penae si
nondum potes amore iustitiae
veni d[omi]na et s[er]ui ascendat q[ui]a co[n]-
sumata caritas foras mittit
timorem. Non enim accepistis sp[iritu]m
s[er]uitutis i[n] timore. Non mittit ista
et non metuit venit tunc s[er]uitutis
et renouata fuisse d[omi]na Deus
q[ui]a s[er]uus q[uo]d ergo accepimus si dicebas
accepistis sp[iritu]m adopcionis fili-
orum, i[n] quo clamamus abba pater. Cla-
mor iste cordis e[st] non labiorum,
non faucium intus sonat auribus
dei. Clauso ore labijs in more
Susanna ista uoce clamabat.
Sed accepistis sp[iritu]m adopcionis
filiorum in quo clamamus abba pater.
Cor clamat pater n[on] d[omi]n[u]s e[st] tal[is]
Ergo querendum pater q[ui]a sibi
vult abba pater vnde e[st] abba
cu[m] g[r]ece pater d[icitu]r. Si eni[m] quis q[ue]rit
sit abba pater quare vult utrumq[ue]
apost[olus] ponere q[ui]a videbat lapidem
angularem quem reprobauerunt
edificantes fact[us] e[st] i[n] cap[ut] anguli
Non fuit enim angularis d[omi]n[u]s
nisi q[ui]a i[n] se vtrumq[ue] recipit parietem
venientem de diuerso veniente hinc
circumcisione inde p[re]puciu[m] tu[n]c a se
t[r]a[n]s[i]cies longe enim ab angulo
longe q[uia] ad angulu[m] p[er]ce[n]t
in se sentientes p[er] angulos at
in se i[n] uno facti. Ipse e[st] enim pax
n[ost]ra qui facit vtraq[ue] vnum. Ergo
inde circumcisione inde p[re]puciu[m]
p[er]cutit concordia anguli gl[ori]a
accepistis sp[iritu]m adop[cion]is filiorum

in quo clamamus abba pater. Arra nam-
que res est. Si pignus tale esset, non pignus
sed arra dicenda esset. Pignus enim
quando positum fuerit, res ipsa reddi-
ta pignus aufertur. Arra autem de
ipsa re datur, quae dando promittitur,
ut res quando impleatur, quod datum
est non mutetur. Unusquisque ergo atten-
dat cor suum utrum ex intimis
medullis cordis et sincera caritate
dicat pater noster. Quid est? Constat si est
ipsa caritas utrum magna an
parva an in medio est, ut virtutem
[illegible] quo signata caritate est crescit,
crescendo proficit, proficiendo permane-
bit. Non enim perfecta ungitur in semine
et a semente veniet ad mortem,
ad hoc proficiet ut aeterna permane-
at. Videte enim quid sequitur. Clamamus
abba pater. Ipse spiritus testimonium
reddit spiritui nostro quia filii dei sumus.
Non spiritus noster reddit testimonium
spiritui nostro quia sumus filii dei, sed
spiritus dei arra reddit testimonium
per eam rem quae nobis promissa est. Ipse
spiritus reddit testimonium spiritui nostro
quia sumus filii dei. Si autem filii et
heredes. Non enim manent filii h-
ereditate et heredes, quia paulo ante
dicebamus quia medicus noster sani-
tatem nobis donat et mercedem
insuper largitur. Quae est illa
merces? Hereditas. Sed non quomodo
hominis depositis hereditas. Velut
quaerit enim filiis suis non possi-
det cum filiis suis et tamen magis
se facit gravis elaborare(?), desiderat
quia volunt dare quod non possit
auferre. Moriens enim tollere se-
cum puto quia possunt ut haec filiis
suis dimisisset. Sed heredes dei sic est
ut ipse deus sit hereditas nostra.
Cum de psalmo: Dominus pars hereditatis
meae. Heredes quidem dei. Si pater

nobis est, audite quam amplius gau-
deatis. Heredes quidem dei, coher-
edes autem christi. Conclusit.

Sermo eiusdem xxiiii de verbis
apostoli parvulorum contra pellagianos
et de multis quam omnibus aliis.

Natalem sancti Iohannis [illegible]
quae dicenda videbantur
ad baptismum parvulorum sermonis
deducti(?) est contra plures cum erat
et dei cum amando cogitabam(?)
non tanta adcausa de tanta quae
quantitate tanto periculo a sollicitis
dici debuerunt. Sollicitos autem
nos facit non ipsa summa causa aliqui in
certabant has(?) causa summa quae
fundata est disputatores quorum da-
quaeremus verbis fide et multorum
animas evertere moliuntur. Hodie ergo
ad admonere domino placuit nobis
hic loqui die quidem sollempnitate
muneris celebrantur in maiore ca-
terva fidelium quam tamen maius.
Non enim omnes fideles et sed
illi minores quia fideles indicamus.
Ergo ab eis exponatur quod cor-
monet quod et de prius non ca-
vere fallendos qui sanandis cogi-
tare denique concedunt parvulos
baptizandos oportere. Non ergo quod est
inter nos et ipsos ut variam parvuli bap-
tizandi sint sed de causa quaeritur quare
baptizandi sint. Hoc ergo quod concedunt
sine ulla cum illis dubitatione
tamquam baptizandos esse parvu-
los nemo dubitet quando nec illi
hinc dubitant quia ex parte aliqua contra-
dicunt. Sed nos dicimus eos aliter
salutem et vitam aeternam non ha-
bituros nisi baptizentur in christo. Illi autem
dicunt non propter salutem non propter vitam
aeternam sed propter regnum caelorum. Cum
sit hoc dum exponimus ut possimus
parum(?) apostoli. Attendite parvuli inquit

et sine baptismo moriuntur innocentie
eo quod nullum habeant opus nec proprium nec
originale peccatum nisi de semine de Adam
trahunt. Volunt autem ut habeant sa-
lutem et vitam eternam et iam sine bap-
tismo, sed post tantum baptizandi quod est
ut intrent etiam in regnum dei hoc
est in regnum celorum. Et ideo distingui-
endum est hic distinctio est ... nos
non propter nos. Fructus eorum ... sunt
motiis profundi tantum quam omnibus qui regi
debuit gubernatio ... Certe
dicunt non esse baptizandos salutem
et vitam eternam percipere, de tantum sed tunc
regnum celorum et regnum dei baptizandos
quidem fatentur. Sed non
propter vitam eternam sed propter regnum
celorum, cum de vita eterna
habuerunt nequit quod habebunt quod
peccatum nullum habuerunt et ad dampnatorum
pertinendo non pertinent. Ergo est vita eterna
extra regnum celorum. ... hunc
errorem auferendum est ab animis fi-
delium et extirpandum a mentibus
dampnatorum. Hec non omnino est ... puer ...
audiunt esse vitam eternam preter
regnum celorum, esse salutem eternam
preter regnum dei. Primo vide frater
ne forte huic consentiendo nobis
... quicquid ad regnum domini non
pertinet, cum ad dampnationem sine du-
bio pertinet. Venturus dominus et iudica-
turus de vivis et mortuis sicut
evangelium loquitur duas partes facturus est
dextram et sinistram. Sinistris di-
cturus est: Ite in ignem eternum qui
paratus est dyabolo et angelis eius. Dex-
tris dicturus: Venite benedicti pa-
tris mei percipite regnum quod vobis
paratum est ab origine mundi. Hunc
regnum nominat, hunc cum dyabolo
dampnationem. Nullus relictus est medi-
us locus ubi ponere queas infan-
tes. De vivis et mortuis iudi-
cabitur. Alii erunt ad dexteram, alii

ad sinistram. Non novi aliud. Qui
inducit medium recede de medio
non te offendat qui dexteram querit
et te ipsum amoneo recede de
medio et noli in sinistram. Ergo
dexteram eris et sinistram et non medium lo-
cum tenens nominis esse in dextera
regnum celorum est percipite inquit
regnum qui ibi non est in sinistra
quod eris in sinistra, ite in ignem eternum
in dextera ad regnum utique eternum
qui non in dextera procul dubio in sinistra
ergo qui non regnum cum deo. Certe
habere non potest vitam eternam qui non bap-
tizatur. Non erit in dextera, id est non erit in
regno. Vitam eternam computas
et de ipsa vita eterna audi ex-
pressius. Qui ... et ad regnum ... vita
eterna per regnum nominavit. Sic
in dextera ... ignem eternum in sinistra.
Summa autem sua docet quod sit
regnum et quid sit ignis eternus
tunc inquit ibunt iusti in combus-
tionem eternam, iusti autem in vitam eternam.
Ecce exposuit quid sit regnum
et quid sit ignis eternus ut quando confi-
teris parvulum non futurum in regno
fatearis in igne eterno. Regnum ci
celorum est vita eterna. ... apostolus
Paulus cum tu dicis homines parvu-
los non baptizatos sed sceleratos
tres ... condempnatos
perditos nominasti tenuit quod erit
in igne eterno quo sine dubio ibunt
sine corrigantur. Sed tamen tenuit
qui in regno non erunt ut tamen vi-
derunt se pro de spe regni dei vi-
dent esse quibus ad penam ignis eterni.
Nolite inquit errare neque formica-
tores neque ydolis servientes neque
adulteri neque molles neque masculo-
rum concubitores neque fures neque
avari neque ebriosi neque maledici neque
rapaces regnum dei possidebunt
... dextera non remansit nisi
sinistra. ...

Idem sunt — Salus
— Vita eterna
— Regnum celorum

non ob aliud nisi quia erunt in regno
¶ Sed et hec quidem fuistis at vero iam isti
quia abluti estis et sanctificati estis
in nomine domini nostri ihesu christi et in spiritu
dei nostri. In nomine domini nostri ihesu christi.
Nomen enim est ait nobis sub celo in quo
oporteat salvos fieri. Contra nobis hoc
nomine quia sine hoc nomine procul
dubio nemo salvus erit quia sine christo
esse non potest. Pace eorum dicam qui
cuiquam salutem promittit sine christo
nescio utrum ipse salutem habere possit
q°. ipso. Denique quidam ab eis cum si-
ad dicit parvulos nullo modo in morte
sic dicitur atque immunitatem
ab omni delicto non solum habituros
salutem et vitam eternam sed et regnum
dei. Unum apud nos diffinitum est
tunc sine baptismo regnum dei
non habituros parvulos ut dimidietur
eis par arbitrio nostro non admittebas
parvulorum sed oppressorum miserorum et
dantur eis salutem et vitam eternam
preter regnum celorum. Ad benivole-
torum nos et misericordiorum et ut
putatis iustiorum totum eis dabit
et vitam eternam et regnum celorum
Istud quod superhabebitur quod nos
alij quam evidentissima auctoritate ro-
huna delectat proferte ipsarum vin-
dicibus vere et afferte quibus nobis
valuntur unum de vita iste qui
parvulis propter nullum meritum pro-
pter nullam sicut dicitis culpam hic
est originale peccatum dampnavoluerit
vit et non baptizatur non solum vitam
eternam unum et regnum celorum istum
vinatte. Ergo sine prejudicio
huius parum suscepio et dicam
quid ipse non sentio sed tantum vos
ut actione adversarium videatis
certe existit nescio quibus et dicit
parvulos non habere omnino ullum peccatum
nec quod sua vita contraxit nec quod de
vita primi parentis traxerit habebit
et regnum celorum et vitam eternam
Audete vincite hominem ve-
stre contentionis qui aliud dimiditis
Vos enim dicitis vitam quidem
habebit iste non baptizatus eternam
sed non habebit regnum celorum. Ille quod
uno et vitam et regnum celorum
Dicere enim puto in regni celorum
abrupis innocenti a quo regnum
celorum non acquiritur perfecto ma-
gno bono fraudatur certe est
ista iniustitia. Dic quare quod offendit
parvulus non baptizatus cum nullam habuit
culpam nec suam nec de parente con-
tracta. Cum offendit dic indicet non
intraverit in regnum celorum ut separetur
a sorte sanctorum ut sit exul a so-
cietate angelorum. Videtis enim
mitiores quia ei non auferens vitam
dampnabis tamen qui separabis a
regno celorum, dampnabis non
cum ponitur sed in exilium mittis
Nam qui exulant vivunt, qui
sani sunt in doloribus corporis non
sentiuntur torquentur carcere tenebris
affliguntur, sed illis sola pena est
non esse in patria. Si amatur patria
magna pena est si autem non amatur patria
peiore corporis pena, pessimum
malum est in hominis corde qui
societatem non querit sanctorum qui non
desiderat regnum celorum. Si
non desiderat pena est de pravi-
tate si autem desiderat pena est
defraudata caritate sed simus
quod pena sit pena et ipsa pena
magna est si nulla culpa est, hic
defende iustitiam dei quomodo
pena peccati infligitur innocentique
nusquam ullum peccatum, dic quod istum
adversarium qui parvulum non bapti-
zatum iniustitia maiore quam tu das

uult nō solū uitā eternā verum et
regnum celorum. Et vnde si potes
sed vorum affer. hac enim te glo-
riā delectat quod ista gorum pfunda
secreto et ad eius fundum rimandi
uires meas nō agnosco. libet
me et hic exclamare cum paulo
O altitudo diuiciarum paruulus
nō baptizatus pergit in dampnum
apostoli enim uerba sunt ex uno te-
demptionem vocat si inuenio
dignitatem quare nō inuenio nō
quare nō est ubi ego nō inuenio ipsi
dū profundū attendens debeo
humana infirmitate nō dampnare
diuinā auctoritatem. Ego potius ex-
clamo vt me pudet. O alti-
tudo diuiciarum sapientie et scie
dei quam incomprehensibilia sunt iudicia
eius et inuestigabiles uie eius quis
enim cognouit sensum dñi aut quis con-
siliarius eius fuit aut quis prior dedit
illi et retribuetur ei quoniam ex ipso
et per ipsum et in ipso sunt omnia ipsi gloria
in secula seculorum amen. Ego infir-
mitatem meam his uerbis munio
et hac cautela circumseptus adiu-
ris sagittas vociaconum tu-
arum miratus assisto sed tu bel-
lator hic est fortis ratiocinator
hinc vnde qui dicit potius inno-
centes paruulos et immunes ab
omni peccato et proprio et originali nō so-
lum uitam eternam habebunt sed etiam reg-
num celorum hic enim suum qui in-
mali habet quare ad bonum nō habet
Sed scio in quo vinceris quare dum
disputas tandem uicisti. Nō quo quare
tu ratiocinaris sed quare dum disputas
laudo plane hoc samum sit ho-
nō inuenisti verum fugis ad
auctoritatem apostolorum potius apostolorum
factum nō inuenis quid vidas
ad auctoritatem fugiendo ibi te ipse
quoniam unde expulso primo fu-

gere est recipio et amplector.
Per ergo auctoritatem stemus et ea sit
quoniam communicatum quare enim paruulus
nō baptizatus nō intrat in regnum
celorum et tu dicis et ego illa
qui adiuuas qui dicit paruulum nō
baptizatum intrare in regnum celorum
resistamus ambo et aduersus eius
insidiosissima iacula scutum
fidei proferamus. Credat paulisper
contentionem vtrisque hanc assumat
arma diuina. Consuitemus apostolus
armaturam dei. Ecce sic dicamus
huic homini. Zelamus eos zelamus
audi eorum qui nos nō bapti-
zatos paruulos mittes in regnum
celorum. audi eorum nisi quis
renatus fuerit ex aqua et spiritu nō
intrabit in regnum celorum. diuina
sententia est. huic nō resistit. vnus
zelamus. Repulsus ei et venit
meum contra uit et fortibus uicisti
bono illi quidem de bono vicerit
tuo. Nam quem uicisti si duos
nō est domuisti. Noli ergo esse durus
et tu similiter contineamus istam
sententiam. Nisi quis renatus fuerit
ex aqua et spiritu sancto nō intrabit in
regnum celorum. Id dicimus quod paruulo
nō baptizato polliceris regnum dei
nō possum quare apostolica dum sententiam
Ecce quare dico regnum dei
nō habebunt. Ecce quare dico io
baptizandi sunt ut habeant regnum
dei. io inquit unde tamen proprio in quo
disputas forte nō inuenias
uitam eternam propter regnum dei aliud
apostolus sit dicta de duabus
partibus de quo sunt ubi nulli
uero de loco uite sine regno
parui te habet conuigit paruu
lum nocti in meum locum. vni
hanc sententiam protulisti paululum
adulte disputasti enim id re regnum
celorum nō baptizatus paruulus nol-
le permittere quare sententia dum apostolica est

Nisi quis renatus fuerit ex aqua et
spiritu non intrabit in regnum celorum
non ibi audistis cum quereret nicode-
mus quomodo ista fierent in quo renas-
ceretur homo quomodo denuo nasceretur qui
non poterat utique iterum intrare in uterum
matris et denuo nasci. Quid audierit
a domino, quid audivit a magistro bo-
no quid audierit errorem autem iam
certam enim ostendens quemadmodum fiat
et similitudinem posuit. Sed post ait
Nemo ascendit in celum nisi qui descendit
de celo filius hominis qui est in celo.
In terra erat et in celo se esse dicebat
et quem magis est in celo filium hominis
ut unam demonstraret in utroque na-
turam in eo quod deus filius erat equalis
patri in eo quod deus filius erat apud
deum et in eo quod filius hominis erat as-
sumens animam humanam et carnem
humanam et induens hominem exceptis
ad homines exiit. Hic utique non duo sunt
sicut duo filii dei sed una persona unus
Christus dei filius idem ipse unus Christus non
alius filius hominis sed idem filius dei dominus
hominis filius secundum carnem. Omnibus autem
in unam quam parem adiuti quod aut
parvulis sapimus nos potius ita
vellet distinguere filium dei in
celo et filium hominis in terra sed hunc sic
dividendum ita dividendo duas
personas inducens. Nemo ascendit in
celum nisi qui de celo descendit
filius hominis. Filius ergo hominis descendit
de celo. Nonne filius hominis in terra
factus est? Nonne filius hominis per mariam
factus est? Sed o homo noli in te quod equale
quem nolo copulare par est quod
filius hominis descendit et ei descendit
idem ergo filius hominis qui filius dei est
sed de celo qui ambulabat in terra
in celo erat quia ubique est. Et hic ergo et
et filius dei et filius hominis in celo
filius hominis propter unitatem persone in terra
filius dei propter eandem unitatem persone
Et ecce probavimus in celo filium hominis

exhibere dum ubi sit filius nisi est hominis
qui est in celo propter unitatem persone
nonne in terra constitutus oraculo ...
... filius
dei vivi. Ergo discat nicodemus
quomodo fiat quod ei minus intellectum
invenerit et quod implere videbatur
ergo nemo ascendit in celum nisi qui de
celo descendit. Omnibus enim qui re-
nascuntur utique ascendunt in celum
certorum nemo prius quam omnes qui
renascuntur per gratiam dei ascen-
dunt in celum. Et nemo ascendit in celum
nisi qui descendit de celo filius
hominis qui est in celo. Veni hic quare omnes
qui renascuntur membra ipsius sunt
et solus Christus de maria natus unus
est cum corpore suo caput unum est
corporis. Hoc ergo dicere voluit. Nemo as-
cendit nisi qui descendit. Non ergo
ascendit [illegible] si unus ascendit sed sic
in corpore [illegible] si unus ascendit sed membris
bonum [illegible]. Sicut in uno corpore multa
membra habemus omnia autem membra corporis
cum sint multa unum corpus est
sic et Christus quia caput et corpus est Christus.
Et quomodo sit hoc adhuc quod la-
tet quo exaltatur et profunditas
hoc per nos [illegible] homini
[illegible] addidit Christus voluptate
carnalis libidinis venit non ibi
fuit amplexus maritalis de virginis
corpore non assumpsit nihil sed me-
dicamentum non assumpsit quod sanaret
sed unum sanaret quia ad penitentiam
dico solus ergo sine peccato [illegible]
erunt membra eius [illegible] peccato
[illegible] similitudinem quem fecerit.
Sicut moyses exaltavit ser-
pentem in heremo ita exaltari oportet fi-
lium hominis ut qui credit in eum non
pereat sed habeat vitam eternam. Multi
non videbant peccatores homines
possent [illegible] membris. De illis quidem [illegible]
[illegible] peccatum serpentis morsu
moriebantur [illegible] crucifigitur [illegible]

io fudit sanguinem suum in remissionem
peccatorum quia propter peccatum nostrum serpentis
venenum. Sic exaltauit moyses
serpentem in heremo vt sanaret quia in
deserto a serpentibus mordebantur
et illum exaltatum attendentes vi-
debant et quicumque attendebat
sanabatur. Sic oportet exaltari filium
hominis ut omnis qui credit in eum
id est qui attendit exaltatum qui
non erubescit crucifixum qui
in carne est gloriosus non pereat sed ha-
beat vitam eternam, Non pereat vi-
uendo in eum vt non pereat atten-
dendo exaltatum aliquando perijsset
hoc enim omnis qui credit in eum
non pereat sed habeat vitam eternam,
Per fidem paruulum inducis ut
attendat exaltatum quem negabas
hec serpentis venenum ymmo si fa-
nes eius si mouet te motus in vi-
ta propria noli negare aeternum ab-
rogatum de vita propria non sua
sed parentis sui, Noli negare confitere
venenum ut possis medicamentum
aliud non sanari aut quid ei dicis
ut credat, hoc enim videtur apportare
tare paruulum ad verba aliena
sanari quia ad fidem aliorum mal-
natur credentium in ipsum christum sit inro-
gatio, vnde credit per nolegite [?]
prosilientem per flentem flendo
quadam ut sibi [?] orate vi-
et valet. Anthe serpens est per sua-
de tenetur quia non valet, Absit
a cordibus qualiumcumque …
go vnde et valet consolatio
quadam quia … spe … val-
… quia per … in alto … inuenit
vitam … se reliqua que perierunt
infirmitatibus non inuenit vitam fu-
turi sed que perdidit exaltas, quod
moyses exaltauit serpentem in heremo
ut omnis a serpente percussus intuens
exaltatum sanaretur, eadem pariter
accipit morsum serpentis seu veneno

genuatur et in carne peccati sic filius
dei per similitudinem carnis peccati
misit enim deus filium suum non in
carne peccati sed sicut scriptum est quod scribitur
in similitudinem carnis peccati quia non
de complexu maritali sed de vtero
virginali misit in similitudinem carnis
peccati ut quid hic ut de peccato dampnaret
habet peccatum carnem et de peccato
peccatum de serpente serpentis sed de
similitudine quia in christo nullum peccatum
sed sola similitudo carnis pec-
cati exaltata que est serpens sed crux
exaltata est similitudo carnis peccati
ut sanaret origo peccati quia misit
deus filium suum similitudinem carnis
peccati non in similitudine carnis
humane tamen est sed in similitudinem carnis
peccati quia mortalis ad finem nullo mo-
do peccati propter similitudinem dampnum peccatum
in carne propter nam iniquitatem …
iniquitatis in christo non fuit sed mors que
est fuit, peccatum non suscepit sed pe-
nam peccati suscepit suscipiendo sine
culpa penam et culpam sanauit
penam, Ecce quo fuit ista que
admiratur nicodemus dixerat
quomodo ista possunt fieri sicut sanantur
non quia mirantur ecce quomodo fuit ista
modo in dubii paruulos parabola
dices nullo veneno sanati sunt
aufer eos a quo exaltati sunt
percussus si autem non affers sanandos
dices venenatos esse filios Deum
ipse dubii eodem sermone ad nicodemum
non audisti quid dixit circa eum
hodie clarius legitur qui credit in
eum non iudicatur qui autem non credidit
iam iudicatus est. Et hic quibus
medium hodie enim disputabat
attendere sicut attendiberunt qui
credit in eum non iudicatur qui autem non
credidit iam iudicatus est dampnat
enim nam iudicium pro dampnatione ple-
rumque poni nostis scriptum est. Ista est
ma[?] vno textio apertissime
cuiusmodo est quod predicat de virine [?]

cum agere dominus cum illis qui fecerint
bona in resurrectionem vitae, qui vero mala
in resurrectionem iudicii, utique iudicium pro
damnatione posuit. Et tu aliter
audes differentiam credere cum
non credit iam iudicatus est. Et alio
loco qui credit in filium habet vitam
eternam, habet inquit. Et qui non credit
parvulus quomodo non habeat vitam
dei sed vide quid sequitur: qui autem incre-
dulus est filio non habet vitam sed ira dei
manet super eum. Ubi ponis parvu-
los baptizatos? profecto in nu-
mero credentium. Nam vox consuetu-
dinis ecclesiae antiqua canonica fundatis-
sima parvulos baptizatos fideles vo-
cat. Et de his quomodo consuevimus
[illegible] christianus est? [illegible] christianus. Kathecu-
minus an fidelis? Fidelis utique a
fide, fides a credendo. Inter cre-
dentes igitur baptizatos parvulos
numerabis nec iudicare ullo modo ali-
ter audebis si non vis esse apertus hereticus. Er-
go ideo habent vitam eternam quia qui credit
in filium habet vitam eternam. Nolo eis
sine ista fide et sine isto sacra-
mento fidei promittere vitam eternam.
Qui autem incredulus est filio qui
non credit in filium non habet vitam sed
ira dei manet super eum. Non dixit
veniet super eum sed manet super eum.
Respexit originem cum ait: Ira
dei manet super eum. Quam re-
spiciens et apostolus dicit: Fuimus et nos
aliquando natura filii irae. Non accusamus
nuptias. Nec auctor deus est quia a deo
instituta sunt nuptiae, sed per malam noxam
a superiore initiata est, ideo quia fuit
in Adam culpa et nunc nobis propagatur
concupiscentia. Ab hoc vitio nec
quo nascitur homo non liberatur nisi qui
natus est sine merito ab hac carne
peccati. Liberatur nisi qui natus est
absque peccato per similitudinem carnis peccati.
Ab hoc vero [illegible] superioris non liberat
[illegible] superioris. Cum ad hoc
dicitur verum aliquid est acutissime

quod ab eis profertur paululum
attendite. Ecce incipiunt ingredi ubi
apostolus dicit: per unum hominem peccatum
intravit in mundum et per peccatum mors
et ita in omnes homines pertransiit in quo
omnes peccaverunt. Cum eis urgeret necessitas
quibus non imitati [illegible]
[illegible] quibus expositorem
[illegible] ecclesia videte et dicite
id dicere est hoc ab apostolo quia primus
peccavit Adam et quisquis peccat
illum imitando peccavit. Hoc quid
aliud quam conantur verba apostoli
lumine effundere. Peccatum per unum in-
travit et per peccatum mors et ita in omnes
homines pertransiit in quo omnes peccaverunt,
per imitationem dicere vis quia primus pec-
cavit Adam. Sed Iudeos peius non pec-
cavit Adam. Si primum peccatorem
requiris, diabolum vide. Sed hu-
mani generis massam volens osten-
dere apostolus de origine venenata
verum posuit unum. Nati sumus non
ex illo, imitati sumus diabolum. Quid de
et [illegible] dicit quidem
et pertinet, quae sumus imitati,
filii mei inquit quibus iterum parturio,
quibus dicit: imitatores mei estote.
Et per ipsam imitationem dicitur
impiis: vos a patre diabolo estis.
Non constat hoc in catholica fide
quod diabolus generavit neminem
nec condidit, solum primus seductor est
precedens et imitatio consequitur.
Denique quod dictum est de Adam:
In quo omnes peccaverunt, legant nusquam
alicubi omnes in diabolo peccaverunt.
Aliud est enim precedere et seducere
peccantes, aliud est peccatum propagare
carnis [illegible] omnes antiqui
nati ex eius [illegible]
radice ubi erant usque sic vocata
est ista arbor ubi erant usque. Nam
quia ad diabolum hoc principem peccati
[illegible] peccatorum non pertinet origo
sed imitatio cum de eo scripta sequitur:
Invidia autem diaboli mors intravit

iorbe terraꝝ imitantur at cu[m] q[ui]s[que]
ex p[ar]te ip[s]i[us] imitando eu[m] fuit ex
p[ar]te ip[s]i[us] q[uia] nu[n]q[uam] demo[n] g[en]uit p[e]c[c]a[n]te[m]
aliud de ada dicitur p[ro]p[ter] origine[m]
p[ro]pagi[n]is p[ro]p[ter] p[ro]pagine[m] sc[ilicet] ...
q[uo] o[mn]ib[us] in q[u]o p[e]cc[aver]unt nasci
p[e]cca[to] p[r]im[us] co[n]stitut[us] e[st] adam q[ui]
p[r]im[us] p[e]cc[av]it t[ame]n si[c] no[n] i[n] origi[n]e
nec q[ui]d tam longi[n]q[u]us p[ro]g[enit]or t[ame]n
plu[ra] p[e]cca[to]r[um] adam ...
Si o[mn]es p[e]cc[at]ores ad adam p[e]c[c]a[torem]
p[er]tinent q[uia] p[r]im[us] p[e]c[c]ator o[mn]ib[us] insti
debuimus ad abel p[er]tinere q[uia] p[r]i[mus]
iust[us]. Ceterum qui[s] q[ui] adam
da[m]pnata e[st] qui ... veget[us]
nat[ur]a, p[ro]pinde nemo nos fallat
s[crip]t[ur]a eui[den]s e[st] auct[oritate] fundata
tissima e[st] fides catholica est.
O[mn]ib[us] q[ua]t[enus] da[m]pnat[us] nec li-
b[er]at[us] nisi reg[e]n[er]at[us] vita...
i[n]t[er]ius ill[oru]m ... iusti
vide[n]t ... pulos
turbat si de p[e]ccatore p[e]ccatores
nati s[unt] q[uia] ... de baptizato
i[n] fid[e]li ... s[unt] ...
p[e]cca[t]a ... vide[n]tur
de baptizato no[n] ... nasci
q[uia] no[n] ... reg[e]n[er]at[us]
... reg[e]n[er]at[us] e[st] de ...
mortificat[us] quide[m] carne vivi-
ficat[us] a[utem] sp[irit]u. Sic de ... dici
p[o]t[est] ... carne ... vivificat[us]
sp[irit]u ... nasci de carne ...
... ut de iusto iust[us] nasca[tur]
... iustu[m] ... reg[e]n[er]atu[m]
... posse ... attendis ...
... Si
qui[s] no[n] renat[us] ...
... no[n] ... e[st] ...
... qu[ae] p[e]c[ca]tor nas-
ca[tur] de semi[n]e iusti ...
... oleaster nasca[tur] de
semi[n]e oliue. accipe alia ...
iustu[m] ... baptizatu[m] ...
purgatu[m] ... attendis q[uia] ...
purgato ... cu[m] palea nas-
cit[ur] ... semi[n]a de[m]u[m] cu[m] sit i[n]

p[ro]pagine nator[um] sp[irit]ual[is] ... g[e]n[e]ris
ut de baptizato baptiz[atus] nasca[tur]
cu[m] videas de circu[m]ciso no[n] nasci
circu[m]cisu[m]. Carnal[is] e[st] ista cir[cumcisio]
g[e]n[er]at[io] carnal[is] e[st] circu[m]cisio, et t[ame]n
de circu[m]ciso no[n] nasci[tur] circu[m]cis[us].
Sic ergo no[n] p[o]t[est] de baptizato nasci
baptizat[us] q[uia] ... renat[us]
... nat[us]. Aliud corp[us] q[uam] acu-
tissim[us] ... quid acutu[m] ... obtu[n]d[er]e
... ad ... videte
quale. Si adam ... no[n] ...
hijs qui no[n] p[e]cca[ve]r[u]nt ...
... h[ij]s q[ui] no[n] crediderunt
videt[ur] ... acutu[m] sit ...
... audire ... adiu[n]get
... ad ...
... credentib[us]
... accipiat ...
no[n] ... credentib[us]
... p[ro]dest, credentib[us] p[ro]de[st]
Sz ... paruulis
baptizat[is] ... post annu[m]
p[ro]dest ... p[ro]dest
... vellet ... Ratiocinationes ... videntur
... sic ... autem ... c[ir]ca
... ob ...
... in ... [i]nfa[n]tib[us] ...
... Si cu[m] ...
... baptiz[ato] infa[n]tib[us]
... sup[er]fluo bapti-
za[n]t infa[n]tes ... no[n] sup[er]fluo
baptiz[at] ... no[n] audet
p[ro]de[esse] baptizat[is] infa[n]tib[us] co[n]-
ferre ... baptizat[is] ...
... credentib[us] an no[n] cre-
dentib[us] eligat ... voluit ... dix-
erit no[n] credentib[us] ubi ergo ...
calu[m]pniabar[is] ... no[n] cre-
dentib[us] p[ro]de[ss]e no[n] p[o]t[est], ecce ... p[ro]fi-
ci[t] ... infa[n]tib[us] no[n] t[ame]n cre-
dentib[us] ... no[n] putas ad
vita[m] et[er]na[m] ... ad salu[tem]
et[er]na[m], ad ip[su]m regnu[m] celoꝝ

accipiendi utique pro eis Christus parvulus
baptizatus. Pro eis ergo non credentibus?
Absit ut ego dicam non credentes
infantes. Iam superius disputavi:
credit in altero qui peccavit in altero.
Dicitur credit, et valet, et inter fide-
les baptizatos computatur. Hoc habet
auctoritas matris ecclesiae, hoc fundata
veritatis obtinet canon. Contra hoc
robur, contra hunc inexpugnabilem
murum quisquis arietat, ipse con-
fringitur. Ergo pro eis Christus ad infantibus
baptizatus est. Et sicut ego doceo
et sicut mecum tota ecclesia dicit, crede-
ntibus pro eis, fidelibus pro eis. Tu quo-
modo? Elige. Volo quid horum
eligas ut noverim quid dicas, pro
credentibus pro eis? Sed si dixeris non
credentibus pro eis, contra te dixisti. Si
dixeris credentibus pro eis, mecum
dixisti. Elige utrum horum te dicas
quia si tecum an mecum dicas, qui vince-
tur enim? Paulus an dicebas Christum
non credentibus mortuum pro eis, volens
efficere quod sicut Adam non peccantibus
in ipsis nocuit, quod Christus non credentibus
mortuus pro eis est. Certe iam fateris infan-
tibus non credentibus baptizatis
ad pro eis Christum mortuum. Sed si credentibus
dicis, bene dicis, mecum dicis:
credunt et infantes. Unde credunt?
quomodo credunt? Fide parentum. Si fide
parentum purgantur, peccato parentum
polluti sunt. Corpus mortis in primis
parentibus gravavit eos peccatores;
spiritus vitae in posterioribus parentibus
regeneravit eos fideles. Tu vides, agis
fide, non videtis: ego peccatum
agenti. Sed numquid de sanctis nasci
debuerunt? Quia dixit apostolus: alioquin
filii vestri immundi essent, nunc autem
sancti sunt. Et quomodo hoc accipitis quod
legibus de fidelibus natum tam sanctum
ut baptizari non debeat? Quo-
libet accipiatis ista, sed nulli
cum mortis sanctitas et nulla mor-

sit sanctificationibus. Non enim omne quod
sanctificatur ad regnum caelorum admittitur.
De ista nimia dixit apostolus: Sanctificatur
per verbum dei et orationem. Numquid quia ista
nimia sanctificatio non sonuit quod iniciatur?
Disce ergo aliquem esse in modo per quem
inveniatur quaedam sanctificationis
quae non sufficit ad percipiendam salutem,
distat et quid distet deo notum.
tuum cum filio fidelium curvaturum
ad baptismum non sic currit pro
ut putet etiam fidelem generatum
natum, cum potius dicendum non renatum.
Non autem novimus quomodo intelligamus
sanctificatos filios fidelium ut
minus non quia longum est memorare
sanctificationibus huiusmodi, et in eadem
habes infidelem, ibi habes et uxorem
fidelem. Sanctificatur inquit vir infide-
lis in uxore, et sanctificatur mulier in-
fidelis in fratre. Numquid quae ibi forte
minus ad sanctificationem ut vir
infidelis sanctificetur in uxore fideli
iam securitate debet accipere quod in
regnum caelorum mittitur etiam non
baptizandus, non regenerandus,
non Christi sanguine redimendus? Ergo
ergo sanctificatur vir infidelis in uxore
et tamen perit nisi baptizetur. Sic filii
fidelium et si ad quandam modum
sanctificati pereunt tamen si non fuerint
baptizati. Rogo vos ut paululum
acquiescatis. Ergo Cyprianus sanctus
quem in manibus suis tenemus, atque episcopus
huius sedis, quid senserit de
baptismo parvulorum, imo quid sem-
per ecclesiam sensisse monstravit, pau-
lulum accipite. Parum est enim quod
isti disserunt et disputant nescio
quas impias novitates et nos
conantur arguere quia ad novum
dicamus. Ad hoc lego sanctum Cyprianum
ut videatis quomodo sit intellectus
canonicus et catholicus sensus in his
verbis quae paulo ante tractavimus. In-
terrogatus quidem infantes baptizari

debeat, quia octavum diem qui in eius
legendo habebat circumcidi infantem
nisi octavo die. Non erat inde
nata de die baptizandi. Nam de
origine peccati nulla erat quaestio ex
ea re unde nulla erat quaestio salutaris
exorta est. Quod Sanctus Cyprianus
dixit in epistola quam superius dixi pro-
pter eos qui putantes ad gratiam
consequendam impedimentum esse a le-
ge quae statuta erat [illegible]
circumcisionis impedimentum carnali circum-
cisione debere omnino admit-
tendos esse ad gratiam. Sed quia Petrus
in actibus apostolorum loquitur et dicit
Deus mihi ostendit neminem hominem
communem dicendum et immundum, certum
impedimentum ad dei gratiam consequendam
possit magis adultos et provectos
et maiores natu possint impe-
dire peccata graviora. Porro autem an-
tiquissimis doctoribus etiam dudum
multum ante peccatis tunc postea
credidimus remissionem peccatorum dan-
dam baptismo atque a gratia prohiben-
dum non magis debere prohiberi infantes
qui recentes nati nihil peccaverunt nisi
quod secundum Adam carnaliter nati contagi-
um mortis antiquae prima nativitate
contraxerunt, qui ad remissionem peccatorum
accipiendam hoc ipso facilius accedunt
quod illi dimittuntur non propria sed aliena
peccata. Videtis quemadmodum de
hac re non dubitans solvit
illam unde dubitabatur. Hoc de funda-
mento ecclesiae sumpsit ad confir-
mandum lapidem nutantem. Inspecti-
mus fortasse possimus a fratribus nostris
nonnullis inspicere appellari haereti-
cos quia eos talia disputantes
nos appellare possemus forsitan
si vellemus, nunc tamen appellamus.
Sustineat eos mater pia visceribus
sanandos, portet docendos,
ne plangat mortuos. Nimium
ergo progredimur multumque nimis
ferendo eos magis patimur adhuc ferre

non abutantur hac patientia ecclesiae cor-
rigantur. Bonum est ut amici ex-
hortamur non ut inimici litigamus.
Detrahunt nobis, ferimus; non de-
trahat canoni, non detrahat veritati, non
detrahat ecclesiae sanctae pro remissione
peccati originalis parvulorum cotti-
die laboranti, non concutiat funda-
tam stabilem. Ecclesia fundata est; disputa-
tor erraticus aliis quod ipse non deli-
gitur, digestus non est, plena ecclesia
auctoritate firmata ibi ferendus est
error, non tamen progredi debet ut etiam
fundamentum ipsum ecclesiae quatere moliatur.
Non expedit adhuc. Forte non
non est vel reprehendenda patientia nostra; debe-
mus timere ne culpetur etiam negligentia.
Sufficiat caritati vestrae haec pauca ad
illos qui nostri illos habetis ut
illis amice fine placide amanter
dolenter vobis propter faciatis pietas
quia propter diligenda non est impe-
tus. Conversi ad dominum.
Omnes ergo, sermo eius de verbis aposto-
li: Nos cum simus carnis debitores.
Apostolica lectio antecedat et sanctitas vestra ad-
tendat ad intellegendum. Nobis afferunt apud dominum
verbum de quo ut ea quae illic nobis re-
velare dignetur ad vos apte atque
salubriter proferre possimus. Quod
cum legeretur audistis dicentem apostolum
Paulum: Nos cum simus carnis debitores.
Qui spiritu dei aguntur. Scio ple-
rosque codices habere: Quicumque spiritu
dei aguntur. Continuat inspice
potius qui plerique codices habent: Quicumque
spiritu dei aguntur. Sed non ubique est.
Manifestum est enim utrosque co-
gnovisse gloriam eorum qui spiritu dei
aguntur, non carne sed spiritu dei
aguntur. Carne enim sunt deo
contrarii carnalibus qui placere
placere deo non possunt; spiritu autem ad
bona opera spiritu subditi spiritu aguntur
deo quia carne dominantur spiritu
obtemperet deo. Spiritus enim regit corporis

nec spiritu bene regit sinus regatur. Er-
go ait Nos sumus circumcisio. Vi-
dete quid voluit intelligi in illa cir-
cumcisione que infantibus data est sig-
nificante quod remota est luce ad-
veniente. Cur autem non dicit Nos
habemus circumcisionem, sed nos sumus
circumcisio? Sic accipite hoc voluisse
apostolum dicere nos sumus iustitia. Circum-
cisio enim iustitia est. Magis enim com-
mendatur dicendo nos esse
iustitiam quam dicendo eam nos esse
iustos vocatur ut cum iustitiam dicit
esse iustos intelligamus. Nos enim
a incommutabilis iustitie participes
facti sumus, sed quemadmodum dicitur ma-
gna ibi inventus est populus multis
iuvenibus, sic de iustitia ut intel-
ligatur iusti. Et audite hoc ipsum evi-
denter eodem dicente apostolo: Nos
inquit sumus iustitia, non nostra sed di-
vina, acceptando a nobis assump-
ta, impertiendo usurpata, dedi-
tando rapta. Quando enim rapi-
ebat equalis esse deo, quo consuit
rapina invenit ruinam. Dubitat
in dicendo Christus qui cum in forma dei esset non
rapinam arbitratus est esse equalis deo.
Cum enim equalitas ista non erat
rapina non erat, sed tamen semetipsum
exinanivit formam servi accipiens
ut nos essemus iustitia dei in ipso.
Sicut enim pauper factus est ut nos
pauperes non careremus, pauper enim
se fecit cum dives esset. Intelligo
pauper factus est sicut scriptum est ut nos ditaret
divitiis illius, quod nos fecit fieri
cuius paupertas nos divites fa-
cit. Apostolus quod non negat circumcisionem
sed exposuit, lucem post tenebras inmissam
removit. Nos sumus inquit circumci-
sio qui spiritu dei servimus et gloriamur in Christo
Jesu et non in carne fidentes. Re-
spexit quosdam in carne fidentes
ipsi erant qui de carnis circumcisione
gloriabantur, de quibus alio loco di-
cit quorum deus venter et gloria in pu-
dendis eorum. Intelligitur circumci-
sionem esse ostensionem christiani tecto
intellectus enim hoc sed omnibus
qui sapiunt. Non utique frustra
octavo die iussum est infantes circum-
cidi, neque per quod circumciduntur vacat,
cultellis enim petrinis circumci-
debantur, petra autem erat Christus. Cur er-
go octavo die? Quia per ebdomadi-
bus septem quis octavus quasi plenis
cum septem diebus redit ad primum
finito septimo die sepultus re-
dit ad primum diem resuscitatus.
Dominus enim resuscitatus primus nobis
eum diem consecravit nobis domini-
cum diem quia notatur dominicus ipse vi-
detur ad diem primum. Quare eo die
dominus resurrexit reddita est per
circumcisionem qui voluit dicere nos
enim sumus circumcisio, traditus est
enim propter delicta nostra et resur-
rexit propter iustificationem nostram.
Justificatio nostra circumcisio nostra
non erat. Gratia salvi estis per fidem
et hoc non ex nobis sed donum dei est
non ex operibus ne forte dicas
promerui ideo accepi. Non putes
te promerendo accepisse quod non
promerendo accepisses. Gratia pre-
cessit meritum, non gratia ex
merito sed meritum ex gratia. Nam si
gratia ex merito est iam non gratis
accepisti. Pro nihilo inquit salvos
facies illos. Quid est pro nihilo sal-
vos facies? Nihil in eis invenis unde
salves et tu salvas gratis, das
gratis, salvas omnia merita precedis
ut dona tua consequantur merita.
Propterea gratis das, gratis salvas quia
non invenis unde salves et multum
invenis unde damnes. Nos ergo inquit
sumus circumcisio qui spiritu dei servimus
et gloriamur in Christo Jesu, qui gloriatur in
domino glorietur, et non in carne fidentes

Et quid est fidere in carne audi ait
inquit quamquam ego habeam fiduciam
in carne. si quis alius in carne pu-
tat se habere fiduciam magis ego
Ne arbitremini inquit me habere eo-
dem tempore quo habeo quo magis me
sibi ab illa plebe extolleret no-
bilitate condempnat et nunc exhi-
beat nobis humilitatem. Ait michi
ego inquit habeam fiduciam et in
carne. Eis nobis inquit doceo eo
tempore quo videtur me habere eo
contempnam. Si quis alius in carne
putat se habere fiduciam magis
ego. Et audi in carne fiduciam cir-
cumcisionem octavo diei. non proseli-
tus non advena ad populum dei
non maior circumcisus sed a parentibus
natus iudeus hoc circumcisionem
octavi diei ex israel genere de
tribu beniamyn hebreus ex
hebreis secundum legem phariseus quid est
pharisei erat et qui ad nobilitatem
iudaicam segregati non contempti
plebi admixti qui dicebantur
pharisei. Nam dicti hebraice verbum quod segre-
gacionem interpretatur quod in latina
lingua dicitur egregii qui a ceteris
separati fuerunt a israhelitis ex ge-
nere israel tamen illi qui separati fuerant
a templo. Beniamyn autem ad
templum tribus iuda et tribus be-
niamyn in tribu levi sacerdotes
tribus iuda regia et tribus be-
niamyn hec sola remansit in
ierusalem ad templum domini quando facta est
separacio in tempore salomonis
Non ergo levius accipiatur quod ait
tribus beniamin ubi eius iudei
non recedebant a templo. hebreus
ex hebreis secundum legem phari-
zeus secundum emulacionem persequens
ecclesiam dei. In multa sua co-
memorat quia fuerat persecutor secundum
emulacionem inquit scilicet emulacione

non evangelicus piger iudeus
qui quidem erat quasi legis inmemor adversum
iudaica inpaciencius ferveba-
at et insequebatur. hec apud iudeos
nobilitas sed apostolus rerum quid humi-
litatis ibi iste saulus hic paulus
saulus a saule nomen dictus. Saul
fuit saul nostis ipsius elatus est
statura procera sic erat describit
scriptura quia supereminebat ceteris de
omnibus qui eum videbant virgultis et
virge. Non fuit sic paulus sed factus
paulus. paulus enim parvus ideo pau-
lus modicus qui ego sum. secundum emulacionem inquit
persequens ecclesiam hic intelligat
homines qualis apud iudeos fuerit
qui ecclesiam dei persequebatur emula-
cione pro patrum tradicionum de-
dit secundum iusticiam que in lege est qui fuit
sine querela. Novit caritas vestra
dictos esse sine querela ambu-
lasse in omnibus iustificacionibus domini
zachariam et elyzabeth. in omnibus
inquit scriptura iustificacionibus domini
sine querela. Ecce hic erat et
paulus iudeus qui saulus erat in lege
sine querela ambulabat et quia in
eo fuit sine querela hic deo fa-
ciebat magna querela cum ego
putarem esse fortes sine querela
Sed iusticia que est in lege sic ma-
lum est. Si malum est iusticia que in
lege est et sine querela ad malum
est lex. sed hoc negat eiusdem apostolus
dicit enim itaque lex quidem sancta et
mandatum sanctum et iustum et bonum
Si lex sancta et mandatum sanctum et
iustum et bonum secundum iusticiam que ex
lege est ita quid servari sine querela
quomodo potest non esse bonum quod potest
non esse sine dubio forte summo est
audiamus ipsum apostolum qui dicat
que michi lucra fuerunt hec propter christum
dampna esse duxi. dampna sua di-
cit et dampna sua computat
que in iusticia que in lege fuit sine

querela. Dimittam inquit. Et arbitror
inquit omnia dampna esse propter emi-
nentem scientiam Christi Ihesu domini nostri. Agnos-
cendo inquit laudes meas com-
parando eminentie domini mei Ihesu Christi. Pro-
positio hec et expositio, parum est hoc
propter quem arbitror inquit omnia
non solum detrimenta esse verum et
stercora existimavi esse ut Christum
lucrifaciam. Quid maior expres-
ta est? Sed iustitiam que in lege est
conversatus sine querela hec detri-
menta omnibus dampnis et ster-
coribus computabit, Christum lucrifa-
ciens. Ergo iustitia illa a Christo prohibebat.
Obsecro te, exponat hec paulu-
lum Deo propitio dicat qui illuminet
et nos a quo ipse illuminatus est qui
explanavit ista scripsit nobis. Atten-
dite, sed spiritu Dei pleni videtis
commisit arduum quidem difficilem in-
telligere. Hoc constet legem sanctam
esse et mandatum sanctum iustum et
bonum, constet ergo omnibus fidelibus
catholicis ut nemo dis-
sentiat nisi qui non vult esse catho-
licus. Hanc legem non datam nisi a domino
Deo nostro. Sed istam iustitiam que in
lege est conversatus sine querela impe-
dimentum fuisse apostolo ne veniret
ad Christum. Nunc tamen venisse ad Christum
ubi hec qui fuit sine iustitia que in
lege est sine querela in dampnum
et detrimenta et stercora computasse.
Sequimur et accedamus aliquantulum
ne forte temporibus nostris apostolus clu-
dat nos ad intelligendum immo
ut aperiat et solvatur obscuritas. De-
trimenta inquit credidit hec omnia
et stercora existimavi ut Christum
lucrifacerem. Intendite obsecro.
Dampna detrimenta et stercora ista
existimavi inquit. Mementote
quod fuit sine querela secundum
iustitiam que in lege est. Existimavi

ergo hec omnia detrimenta et stercora ut
Christum lucrifaciam et inveniar in illo
non habens meam iustitiam que ex le-
ge est. Cum pervenisset, modo ex-
ponitur. Arbitrium nobis tanquam
velociores in via cum tardioribus
ambulantes, velocitas aliquantum
reprimatur ne comes tardior de-
seratur. Ut Christum inquit lucrifaciam
et inveniar in illo non habens meam ius-
titiam que ex lege est. Sed in mea
dicebat quam addidit ex lege.
Si enim ex lege est, quomodo tua est?
Numquid tu tibi imposuisti legem?
Deus legem dedit, Deus legem impo-
suit, Deus legi subere ait parere
precepit. Lex si non te doceret que
admonerimus debebis quomodo
posses habere iustitiam sine querela
secundum legem? Si secundum legem habes quomodo dicit
non habens meam iustitiam que ex
lege est, sed eam que est per fidem Ihesu Christi
que a Deo est? Jam ergo dicatur
porro veniet melius qui nos
possidet, donet meritum et effectum,
donabit enim effectum si do-
navit affectum. Hoc enim quod volo
dicere: lege Dei posita est populo
Non concupisces. Lege ergo Dei
posita exceptis illis carna-
libus sanctis qui fuerunt umbre futurorum
lege Dei posita quisque timuit et
suis viribus eam implere se posse
putavit et fecit quod lex iubet
non amando iustitiam sed timendo
penam. Fuit quidem sine iustitia que
ex lege est homo sine querela, non
furatur, non adulterat, non falsum
testimonium dicit, homicidium non
facit, rem proximi sui non concupiscit
propter hoc, propter fortasse unum timorem
pene, quamquam qui timore pene
non concupiscit puto quod concupiscit

terrore ingenti armorum atque telorum
et trudantur. Forsitan multitudo vel
obvia cum tibi sit talis leo venatorum
a preda et cubili recedit leo, redit
predamque rapuit, non maliciam po-
suit. Sic et tu es adhuc iniustus et
quam iustitia consultor et torqueris
certum magnum est penam timere, quod
et canis timet, quibus latro, quibus
sceleratus, quibus nepharius. Ergo hic
interest inter timorem tuum et timorem
latronis, quia latro timet leges hominum,
et ideo facit latrocinium quia sperat se fal-
lere leges hominum; tu autem leges
eius times, penam eius times quem
fallere non potes. Nam si fallere
non posses, hoc non fecisses. Ergo et
concupiscentiam tuam malam non au-
fert, sed timor premit. Ad ovile
venit lupus, latratu canum et clamore
pastorum ab ovile redit lupus,
ipse tamen lupus, non ovis. Fac ergo
et hic dubio sed prope est iustitia eius non
tua. Nam quamdiu habes tua po-
tes timendo penam non amare iusti-
tiam. Ergo fortes mei habent delicias
suas iniquitates et iustitia non habet?
Delectat malum et non delectat bonum?
Delectat omnino, sed dominus dabit suavitatem
et terra nostra dabit fructum suum.
Quid per hoc dicit? Suavitatem terra nostra
non habet in sterilitate. Hanc ergo insti-
ciam concupivit apostolus, delectatus est;
memor fuit dei et delectatus est;
concupivit anima et exestuavit in
atria domini et viluerunt omnia que
pro magno habebat, facta sunt dampna,
stercora deputata. Hinc enim erat
et ipse quod erat persequebatur ecclesiam, emula-
tor paternarum traditionum; inde
erat quod suam iustitiam constituebat,
non iustitiam dei querebat. Vide-
te enim quod inde persequebatur ecclesiam,
certum. Ergo dicitur alio loco ait ipse

apostolus quod gentes que non sectabantur
iusticiam apprehenderunt iustitiam,
sed quam iustitiam que ex fide est;
gentes autem quo sectabantur iusti-
tiam que ex lege est quam propriam suam
quasi detinendo penitus non de
amore iustitie. Que non sectabantur
iustitiam apprehenderunt iustitiam,
iustitiam autem que ex fide est. Israel
autem persequens legem iustitie
in legem iustitie non pervenit. Quare?
Quia non ex fide. Quid est quia non
ex fide? Non speravit in Christum, non
petivit a deo, non credidit in eum
qui iustificat impium. Non sunt
sicut publicanus de loco in terram de-
iecti pectus suum percucientes et dicentes
Deus propicius esto mihi peccatori. Ergo
persequens legem iustitie in legem
non pervenit. Quare? Quia non ex fide
sed quasi ex operibus; offenderunt in lapi-
dem offensionis. Ecce verum Saulus
persequebatur ecclesiam, in lapide of-
fensionis offendebat. Christus humilis in
terra iacebat. In celis quidem
tunc erat, levatus in carne sua
a mortuis resuscitata, sed
Christus in terra iacet, non ipsi Saulo cla-
mabat: Cur me persequeris? Ergo et
iacebat quia humilis est, persequebatur
et offendebat quia non videbat,
et totum hoc non videre verum erat de
tumore superbie. Certum est de tumore
superbie quia de iustitia sua, ex
lege quidem sed sua. Quid est ex lege?
Quia in mandatis legis. Quid est sua?
Tamquam de viribus suis. Amor deerat,
amor iustitie, amor caritatis deerat.
Erat verum illi amor solus possidebat;
timor sed caritatis vere locum in
corde suo habebat. Cum senuit et
erectus iactabundus gloriaretur op-
positos in diebus quia sed emulatione

priuatu traditionum persequebatur
ecclesiam cum sibi uideretur excelsus
audiuit desuper uocem domini nostri
ihesu christi iam in celo sedentis et adhuc
humiliter commendantis Saule Sau-
le inquit quid me persequeris durum
est tibi aduersus stimulum calcitrare Numquid
possum te dimittere tu enim uexa-
uis persecutionibus meis non ergo sinam
ferire calcibus tuis sed te non dimitto
seuis et inimicis qui me persequeris
Non enim timeo ne tu iterum cruci-
figas me sedulo agnoscas me
ne occidas non me sed te. horruit
ergo apostolus percussus et prostratus erectus
et instructus factus est cum illo
ego percutiam et sanabo Non enim
ait sanabo et percutiam sed percutiam
et sanabo percutiam te et dabo tibi
inquit Sic prostratus horruit insti-
ciam suam in qua erat et sine querela
laudabilem magnum qui gloriosus
apud iudeos de iusticia existi-
mauit dampnum credidit stercora
deputauit ut inueniretur in illo
non habens suam iusticiam que ex lege
est sed eam que per fidem est christi que est ex
deo Illi autem qui offendebant in
lapidem offensionis de quibus dicit
ipse apostolus quoniam non ex fide
sed tamquam ex operibus quia ipsi suam iusticiam
offenderunt in lapidem offensionis
sicut scriptum est Ecce pono in syon la-
pidem offensionis et petram scanda-
li et qui crediderit in eum non confun-
detur qui crediderit in eum non habebit
suam iusticiam que ex lege est quam-
uis bona sit lex sed implebit
ipsam legem non suam iusticiam sed da-
tam ex deo itaque non confundetur
Caritas enim plenitudo est legis
Et unde ista caritas Caritas dei diffusa
est in cordibus nostris Non utique a nobis
sed per spiritum sanctum qui datus est nobis
Offenderunt ergo illi in lapidem of-

fensionis et petram scandali et ait
de illis fratres bona uoluntas quidem
cordis mei et deprecatio ad deum
fit pro illis in salutem deprecatur apostolus
pro non credentibus ut credant pro audi-
entibus ut conuertantur uidetis quia nec ipsa con-
uersio sine dei adiutorio deprecatio-
nem quod faciebat pro illis ad deum in
salutem Testimonium enim perhibeo quia
zelum dei habebant quodammodo [illegible]
habebant sed non per scientiam quid est non
per scientiam Ignorantes enim dei ius-
ticiam et suam uolentes constituere
Unde iste correctus inquit Non habens
meam iusticiam Illam uolebant suam
constituere adhuc eos delectari
stercora diceret Ego non habeo me-
am iusticiam sed eam que per fidem
est christi iusticia ex deo iusticia
inquit ex deo qui iustificat impium
tolle te tolle inquit te a te
impedis te Si tu te edificas
ruinam edificas Nisi dominus edi-
ficauerit domum in uanum laborant
qui edificant eam Noli ergo uelle
tuam iusticiam etiam ex lege est
et ex deo dat legem quia iusticia ex
lege et non sit tua apostolus paulus
loquitur inuitantes iusticiam suam non
calumpniemur Ecce illum ubi habes
apostoli legem audi uide iusticiam
tuam noli habere sed dicit deputat
apostolus quamuis sit ex lege tamen quia
sola Ignorantes enim dei iusticiam
et suam uolentes constituere iusticie
dei non sunt subiecti Noli putare
quia sanguinolentia te non posse
offendere in lapidem offensionis
cum [illegible] derogabis ipsum offendi-
mus et offendere in pendentem
qui in celo sedet et iusticia sit
sed ex gratia dei sit a deo tibi sit
non tua sit Sacerdotes tui indu-
antur iusticia vestem accipies non cum
capillis nascitur peccata de suo
uestitur

hac predicat apostolus paulus a deo est
sit gemens ut impetres plora
ut impetres credens ut impe-
tres et nimii morantur nos domini
salutis eius. An putas sic dom
esse qui morantur nos domini sal-
utis eius qui a febre aut a peste
aut a podagra aut aliquo dolore
corporis non sit sed salus eius iusti
eius quia non est opus sanis medicus
sed male habentibus. Proposuit eum
dixit Non veni vocare iustos
sed peccatores. Videte ergo quid sit
Et inveniar in illo non habens meam
iustitiam que ex lege est omnibus ex
lege tamen mea sed eam que est ex fide ihesu christi
quem impetrat a deo que est ex deo iusti-
ticia in fide ad cognoscendum eum et
virtutem resurrectionis eius. Illud magnum est
agnoscere virtutem resurrectionis christi hoc pu-
tatis magnum quia carnem suam re-
suscitavit. Ipsam dicit virtutem resurrectionis
eius non est ei [illegible]
vero nomine et virum corruptibile hoc
induet incorruptionem et mortale hoc
induet immortalitatem. Non enim quomodo ipse
resurrexit a mortuis christus iam non mo-
ritur mors ei ultra non dominabitur sic et
nos mirabiliter ut ita dicam. Nam
illius caro non vidit corruptionem mea
de cinere reparabitur magnum est quod
quia precessit in exemplo de nobis quod
speremus sed non hoc est solum cuius de
iustitia loquebatur non sua sed que
ex deo est ibi non ignorant virtutem
resurrectionis quia agnoscit ibi iustificationem
tuam. Ab illo enim resurgente iustifi-
camur et quia a petra circumcidimur propter
inde tempore nobis significatur circumcisio vero
circumcisio a petra qua petra erat christus
octavo die quo resurrexit dominico
die. hac ergo fratres mei iustifi-
catione domini et christianorum sumus et
augeamur minores sumus
perficiamur et illuc veniamus ubi

dicitur Ubi est mors victoria tua ubi est
mors aculeus tuus sed totum ex deo
non tamen quasi dormientes non quasi ut non
conemur non quasi et nolimus.
Sine voluntate tua non erit in te iusti-
cia dei. Voluntas quidem non est nisi tua iusti-
cia non est nisi dei. esse potest iustitia dei
sine voluntate tua sed in te esse non potest
preter voluntatem tuam. Demonstratum est quid
agere debeas iussit lex non facias
et non facis atque id demonstratum
est iussum et preceptum est. intellex-
isti quid facias roga ut facias
si agnoscis virtutem resurrectionis christi
Traditus est enim propter delicta nostra
et resurrexit propter iustificationem nostram
ut iustificet nos et iustos faciat
nos. Eius opus dei non solum quia ho-
mines sed etiam quia iusti sumus melius est enim
iustum esse quam hominem esse si hominem
te fecit deus et iustum tu te facis
melius aliquid facis quam fecit deus sed sine
te fecit deus quando adhibuisti aliquem
consensum ut te faceret deus quomodo con-
senciebas qui non eras quia ergo fecit
te sine te non te iustificat sine te
ergo fecit nescientem iustificat vo-
lentem tamen ipse iustificat ne sit
iustitia tua ne redeas ad dampna
ad detrimenta et stercora inveni-
ar non habens iustitiam meam que ex
lege est sed iustitiam per fidem christi que ex
deo est iustitia ex fide illud agnos-
cendum eum et virtutem resurrectionis eius et
communicationem passionum eius et ipsa
virtus tua erit communicatio passionum eius
virtus tua erit. hec at erit in communica-
tionibus passionum christi sic cadat et vincit
Nomine viventium fortiter latines in
tanta fortitudine corporum ut quedam corpora
non solum consocios prevaluerunt sed
nec omnia sua consentire digni sunt
[illegible] quis torqueri potuit deficere
non potuit cruciatus tor-
menta effossis lateribus et pene perditis
modis [illegible] obstinacior
nequissima. Vide ergo quomodo amabat

facere tu ista sine magno amore
no poterat. Et no sit amator dei
de quo amator nisi ex deo. Erat
enim certo quod ad de carne sicut ho
quibus amator. Et eos suos ami-
cos ad gloriam in sanctis dilexit amavit
consciam in scelus amavit quibus
amavit, multum amavit qui
torquere potuit deficere no potuit
Ergo ille no potuit tanta perficere
sine amore. Tu potius quantitate
passionibus sine amore. Sed
quo quo amore no sit cupiditas
sed sit caritas. Si enim in quantum tradidero
corpus meum ut ardeat et caritatem non
habeam nichil michi prodest. Nec possit tibi
quantitas passionum prodesse ubi caritas
desit, ubi est caritas, Si in mediatis-
sima infinitas ubi est caritas dei
vis ostendere ubi sit. Ecce in memoria
ga horrearum ductu. Si enim te
fuit caritas dei quantitatibus passi
passionibus et minus tibi quod caritas
bona peccat minus nisi virgo est
hemq ergo thaurisasti in vase fictili-
libus aut ipse apostolus ut eminentia il-
lius dixit ex nobis. Virgo est caritas
nisi quia diffusa est in cordibus nostris
per spiritum sanctum qui datus est nobis
Ecce ad quod gemere cor tuo spiri-
tum accipe spiritum dei. Nolite timere
spiritus tuus necesse cepit habitare spiritus
dei angustiatur in corpore tuo, cum
habitare in corpore tuo cepit spiritus dei
non inde excludet spiritum tuum.
Nolite timere si dimittere unquam hos-
pitio suscipias patieris angustias
ubi maneas tu nos cum ubi
ille locus pauper ubi quiesco ubi fi-
lii ubi familia. Et quid ago in angustias
quo ibo quo migrabo. Suscipe de
inde spiritum dei dilataberis. No
angustabis, dilatasti gressus
meos subtus me dic hospiti tuo
dilatasti gressus meos subtus me
Et ubi nos eras angustias pa-
tiebar, implesti cellam meam et no

me exclusisti. Hec angustia mea.
Tu enim deus caritas dei diffusa est
ipsa diffusio latitudinem est. No ge-
timeas angustias recipe hos-
pitem ut tu no sit hospes qui de
tu discutibus. Non enim habitat discre-
dendo veniens habitat ut dicit ipsi gre-
esto ne te deserat no inde migret
teneat illum oratio et dic ei. Domine deus
possidere nos, ergo ad hec migret ha-
beamus iustitiam que ex deo est
ad cognoscendum eum et virtutem re-
surrectionis eius et communionem pas-
sionum eius conformatum morti ipsius
Consepulti enim sumus in morte cum
christo per baptismum in mortem ut quem-
admodum christus resurrexit a mor-
tuis sic et nos in novitate vite
ambulemus, morere ut vivas
require ut resurgas. Tu enim
sepultus fuisti et resurrexisti
tunc verum erit sursum cor sapuit
quid dixi. Verum quid iste sermo
sapet nisi erit in nobis interna
dulcedo, Comportetur inque mor-
tuis si quo occurrat in dunc
mortuorum de iustitia loquebatur
que est ex fide christi, iustitia que est a
deo et sic cuncta excurrit est
Et cum iustitiam quereret
ut inveniar in illo non habens meam
iustitiam que ex lege est sed iustitiam
que ex fide est christi que est ex deo dicit
modo si quomodo occurram in resurrectionem
mortuorum, Et ne dixisti si quo
occurram non quia acceperim aut
perfectus sim, sequor autem et apprehendam
in quo et apprehensus sum a christo ihesu.
Proicit me iustitia ipsius sequitur
illam mea, tunc autem sit mea si
no sit mea si quomodo occurram
quia acceperim aut perfectus sim
Et quid est quod non acceperat, fide
habebat virtute habebat, spe habebat
caritate flagrabat virtutes operabatur
invictissime predicabat, omnes per se-
cutores tollerabat, omnibus parcens

amas etiam et sollicitudinem omnium
ecclesiarum gestas. Et quid nobis acce-
pat non quia iam acceperim aut perfectus
sim cum hec ergo dicit dicit et mirantes
dicit et stupemus nouimus eum quod
audiamus quid dicit fratres aut
cum hec ergo dicit quid dicit ego me
non arbitror apprehendisse nolite
inquit in me falli plus me ipse no-
ui quam uos sine scio quid mihi desit
nescio quid assit ego me ipsum non
arbitror apprehendisse unum autem
hoc non arbitror me apprehendisse
multa hec non apprehendi unam
petii a domino hanc requiram quid
petisti quod requiris ut inhabitem in
domo domini omnibus diebus vite
mee ut contempler delectationem
domini ipsum est unum quod dicebat apostolus
se non apprehendisse et quantum illi
dixerat iam non perfectus erat
meministis fratres mei cum illa
lectio ubi due sorores dominum susce-
perunt martha et maria certe re-
colitis martha multo ministerio
conversabatur et occupata erat circa
dominum quippe dominum hospicio re-
ceperat et discursabat eius satagebat
omnium cura religiosissima nescio
aput eam nulla pars iniuriarum
cum esset occupata circa multum
ministerium maria soror eius sedebat
ad pedes domini et verbum eius audie-
bat illa laborabat ista vacabat
da quod illa mittebat ista recubabat de suis
laboribus ut curam ei interpellat
dominum placet inquit domine quod so-
ror mea deseruit me et ecce
tui in ministerio laboro et dominus Mar-
tha martha circa multa es oc-
cupata porro unum est necessarium
maria meliorem partem elegit que
non auferetur ab ea tu bona sed ista
meliorem tu bona bonum est circa
ministerium sanctorum sed ista meli-
orem denique quod tu elegisti transit
ministerium esurientibus ministras sicientibus

ministras lectulos dormituris sternis
domum habitare volentibus donas
ista transeunt erit tempus ubi nemo
siciat nemo esuriat nemo
dormiat ergo cura tua auferetur
a te Maria meliorem elegit partem
quod non auferetur ab ea non aufertur
contemplationem elegit id est verbo vivere
elegit, quid autem erit vita de verbo
sine verbo modo ista vivebat de
verbo sed sonante verbo erit vita de
verbo nullo sonante verbo ipsum verbum
vita est similes ei erimus quoniam
videbimus eum sicuti est ipsa erit
vna ut contempler delectationem domini
hic in solitudine in nocte non possumus
manere astabo et contemplabor
Ergo ego inquit me non arbitror
apprehendisse unum autem quid ergo
facio quid ago retro oblitus qui in
ante extentus secundum intentionem sequor
adhuc sequor ad palmam superne
vocationis dei in Christo Ihesu adhuc
sequor adhuc proficio adhuc
ambulo adhuc in via sum adhuc
me extendo nondum perveni ergo si
et tu ambulas si te extendis
si ea que ventura sunt cogitas
oblivisceris preterita noli ea iam re-
spicere ne tibi remaneas ubi
respexeris memento uxorem
loth. Quotquot ergo perfecti hoc sapiamus
dixerat non sum perfectus et quotquot
perfecti hoc sapiamus Ego me non
arbitror apprehendisse non quia
acceperim aut perfectus sim et dixit
quotquot perfecti hoc sapiamus perfectus
et non perfectus perfecti viatores nondum
perfecti possessores Et ut noveris
quod perfectos viatores dicat quia
in via ambulant perfecti viatores
sunt ut scias viatores cum dixisset
non habitatores non possessores audi
quod sequitur quotquot ergo perfecti hoc sapiamus
et si quid aliter sapitis ne forte subre-
pat vobis quia vos estis et aliquis
putat seipsum esse ad eum ut sit

seipsum seducit. Et qui seipsum putat aliquid scire nondum scit quemadmodum oporteat scire. Ergo et si quis aliud sapit quam parvulis oportet, quos nos deus revelabit. Verumtamen in quo pervenimus in eo ambulemus ut revelet nobis deus et quod aliter sapimus. Si quo pervenimus non in eo remaneamus sed in eo ambulemus. Videtis quia viatores sumus. Dicitis quid est ambulare. Breviter dico proficere, ne forte non intelligatis et pigrius ambuletis. Proficite fratres mei, discutite vos semper sine dolo, sine adulatione, sine palpatione. Non enim abest intus tecum cui erubescas et iactes te. Est ibi sed cui placet humilitas. Ipse te probet, et teipsum tu proba. Semper tibi displiceat quod es si vis pervenire ad id quod nondum es. Nam ubi tibi placuisti ibi remansisti. Si autem dixeris sufficit et peristi. Semper adde, semper ambula, semper profice. Noli in via remanere, noli retro redire, noli deviare. Remanet qui non proficit. Retro redit qui ad ea revolvitur unde iam recesserat. Deviat qui apostatat. Melius it claudus in via quam cursor praeter viam.

Sermo eiusdem xvii de verbis apostoli. Si deus pro nobis quis contra nos.

.16. Apostolum beatum audivimus exhortantem et confirmantem nos contra dicentem nobis: Si deus pro nobis quis contra nos. Pro quibus autem sit deus superius ostendit, ubi ait: Quos autem praedestinavit illos et vocavit; quos autem vocavit illos et iustificavit; quos autem iustificavit illos et glorificavit. Contra ergo dicimus ad hoc: Si deus pro nobis quis contra nos. Deus pro nobis ut praedestinaret nos; deus pro nobis ut iustificaret nos; deus pro nobis ut glorificaret nos. Si deus pro nobis quis contra nos. Praedestinavit antequam essemus. Vocavit cum aversi essemus. Iustificavit cum peccatores essemus. Glorificavit cum mortales essemus. Si deus pro nobis quis contra nos. Praedestinatus a deo, vocatus, iustificatus, glorificatus: et qui vult adversari pareat se si potest bellare adversus deum. Ubi enim audivimus Si deus pro nobis quis contra nos, non quia dominum vincit non laedit nos, sed quia est qui vincit omnipotentem? Quicumque reluctari voluerit contra se est. Hoc est quod Paulo adhuc Saulo de caelo clamavit: Non expedit contra stimulum calcitrare. Saeviat, saeviat quantum potest; quia calces adversus stimulum mittit, non me sed seipsum ferit. In his autem quattuor verbis quae commendavit apostolus insignes quae pertinent ad dominum pro quo est deus, id est praedestinatione, vocatione, iustificatione, glorificatione. In his ergo quattuor verbis considerare debemus quid iam habeamus et quid iam exspectemus. In his enim quae iam habemus laudemus dominum largitorem; in his quae nondum habemus tenemus debitorem. Debitor enim factus est non aliquid a nobis accipiendo sed quod ei placuit promittendo. Aliter enim dicimus homini: Debes mihi quae dedi tibi; et aliter dicimus: debes mihi quia promisisti mihi. Ergo dicis debes mihi quae dedi tibi, a te processit beneficium sed mutuatum, non donatum. Quando autem dicis debes mihi quia promisisti, nihil tu dedisti et tamen exigis. Bonitas enim eius qui promisit dabit, ne in maliciam fides convertatur; qui autem fallit malus est. Deo ergo quid dicimus: Redde mihi quod dedi tibi? Quid dedimus deo quando totum quod sumus et quod habemus boni ab illo habemus? Nihil ergo ei dedimus. Quid est quod admodum istam exigamus debitorem dominum? Maxime nobis dicente apostolo: Quis enim cognovit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit, aut quis prior dedit illi et retribuetur ei? Ergo non modo possumus exigere dominum nostrum dicam

.1. Praedestinavit.
.2. Vocavit.
.3. Iustificavit.
.4. Glorificavit.

Redde quod promisisti quia fecimus quod
iussisti. Hoc tu fecisti quia laboran-
tes iuvisti. Nemo ergo dicat: Io
vocavit dominus me quia colui deum.
Quomodo coluisses si vocatus non fu-
isses? Si provocavit te deus quia co-
luisti deum, ergo prior dedisti et ret-
ribuetur tibi? Non est istam vocem apostolus tol-
lit cum dicit: Aut quis prior dedit illi et ret-
ribuetur ei? Sed certe quando vocatus es vel
iam eras quem praedestinaverat quando
eras quod deo dedisti quando qui ad
dares non eras? Quod ergo fecit deus quem
praedestinavit quando non eratis? Ait apostolus:
Qui vocat ea que non sunt tamquam ea que
sunt. Sicut eratis praedestinati, vis-
us et eratis non vocaverat. Iam impii
eratis nondum iustificaverat. Iam iterum
eratis et ab(?) ... nondum glorificaverat.
Quis ergo prior dedit illi et retribuetur
ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt
omnia. Cui ergo reddimus? Ipsi gloria.
Quia non eramus quando sumus praedestinati,
quia aversi eramus quando vocati sumus,
quia peccatores eramus quando sumus iusti-
ficati. Agamus deo gratias ne re-
maneamus ingrati. Possumus autem
considerare de his maiora rebus
quia iam consecuti sumus quod adhuc
adipisci exoptamus. Praedesti-
nati iam sumus et antequam essemus vo-
cati sumus quando conversi sumus. Iam
ergo et hoc habemus iustificati quando
... iustificati audeo dicere iam
hoc totum habemus et quis est homo
qui audeat dicere iusti sumus.
Dico enim hoc esse iustus sum quod est
peccator non sum. Si audes hoc dicere
... beatus Iohannes: Si dixerimus
quia peccatum non habemus nos ipsos
seducimus et veritas in nobis non est.
Ergo nihil habemus de iustitia an habemus?
Sed non totum habemus. Hoc ergo quaeramus.
Si enim aliquid habemus et aliquid non habemus,
crescat quod habemus et impleatur quod
non habemus. Certe enim baptizati sunt
homines, omnia illis peccata dimissa sunt,

iustificati sunt a peccatis. Negare non
possumus. Restat tamen lucta cum
carne, restat lucta cum mundo,
restat lucta cum diabolo. Qui autem
luctatur aliquando ferit aliquando percutitur,
aliquando vincit aliquando vincitur; quomodo de
stadio exeat attendatur. Nam si
dixerimus quia peccatum non habemus nos
ipsos seducimus et veritas in nobis non
est. Si dixerimus quia nihil iustitiae habemus
adversum dona dei mentimur. Si enim
nihil iustitiae habemus nec fidem habemus,
si autem fidem habemus iam aliquid habemus
iustitiae. Ipsum aliquid nosse quantum
sit: Iustus ex fide vivit. Iustus
inquam ex fide vivit quia credit
quod non videt. Patres autem quibus dic-
ebant apostoli qui ea annuntiaverunt non
solum oculis viderunt sed etiam ma-
nibus tractaverunt et tu dominus ... suos
nobis donum fidei commendans discipulorum
suorum tractati palpati veritatem
digitis inquirenti et moventi et
exclamanti: Dominus meus et deus meus,
ait ipse dominus: Dixisti quia vidisti
credidisti, et nobis futuros iam tunc
significavit: Beati qui non viderunt et
crediderunt. Non vidimus, audivimus
et credidimus. Beati praedicti sumus. De
iustitia aliquid habemus. Venit dominus
carnaliter ad Iudaeos et occisus est.
Venit ad nos et acceptus est.
Populus quem non cognovi servivit
mihi, in auditu auris obedivit mihi.
Nos sumus. Ergo de iustitia aliquid
habemus. Gratias simus ex eo quod
habemus ut non perdamus quod habemus.
Ergo et hoc tamen agitur in nobis.
Iustificati sumus, sed ipsa iustitia
cum profecerit crescit. Et quomodo crescit
dicam et vobis quodammodo conferam,
ut unusquisque vestrum iam in ipsa iusti-
ficatione constitutus, accepta scilicet
remissione peccatorum per lavacrum
regenerationis, accepto spiritu sancto, profi-
ciens de die in diem videat ubi
sit, accedat, proficiat et crescat
donec consummetur, non ut finiatur sed ut perficiatur.

Incipit homo a fide. Crede quod pertinet
ad fidem credere. Sed adhuc ista
fides discernatur ab immundis spiri-
tibus. Ad fidem quod pertinet credere.
Sed ait apostolus Jacobus: Demones
credunt et contremiscunt. Si tu
credideris sine spe et sine dilec-
tione, non habes nisi quod demones: credunt
et contremiscunt. Christum magnum est
dicere, Christum filium Dei. Hoc dixit
Petrus et audivit: Beatus es Symon
Bariona. Hoc dixerunt et demones
et audierunt: Obmutescite.
Ille beatus dictus est quia non revelavit ei
caro et sanguis sed pater meus qui in
celis est. Illi autem audiunt: Obmu-
tescite. Et hoc dicunt et repelluntur.
Una vox est, sed duas radices invenit.
Rogat non florem. Unde dicitur ad Hebreos:
Ne qua radix amaritudinis
sursum germinans molestet et per
illam contaminentur multi. Fratres, ergo
discernite fidem vestram a fide demonum.
Unum enim dixerunt demones hoc
dixerunt timendo, Petrus amando.
Adde ergo fidei spem. Quae spes est
nisi de aliqua conscientia bona? Spei
quippe adde caritatem. Desuper eminen-
tiorem viam habemus, dicit apostolus.
Desuper eminentiorem viam vobis de-
monstro. Si linguis hominum loquar
et angelorum, caritatem autem non habeam,
factus sum velut eramentum sonans
aut cymbalum tinniens. Et tamen
narrat bona et sine caritate nichil pro-
desse confirmat. Manent ergo hec:
fides, spes, caritas, maior autem
horum est caritas. Sed tamen ca-
ritatem discernite ergo fidem vestram.
Iam estis predestinati, vocati, iusti-
ficati. Paulus apostolus dicit neque circumcisio
aliquid valet neque preputium sed fides.
Dic adhuc, apostole, adde, discerne.
Clamat: demones credunt et contre-
miscunt. Ergo adde; demones enim
credunt et contremiscunt quod audiunt.

Distinguat apostolus et tu vide fidem
meam et discerne a communi de genere
tenens sancta. Plane distinxit, discre-
vit et tu audi: Et fides, inquit,
que per dilectionem operatur. Unusquisque
ergo, fratres mei, inspiciat se, intus
appendat se, probet se in omnibus factis
suis, bonis operibus suis, quod faciat
cum caritate, non exspectans retributionem
temporalem, sed promissum Dei, faciem Dei.
Non enim quicquid Deus promittit va-
let aliquid preter ipsum Deum. Omnino mihi
non sufficeret Deus, nisi promitteret mihi
se ipsum. Quid est tota terra? Quid est totum mare?
Quid est totum celum? Quid sunt omnia sidera?
Quid sol? Quid luna? Quid exercitus
angelorum? Omnium istorum creatorem
sitio; ipsum esurio, ipsum sitio, ipsum,
ipsi dico: Domine, apud te fons
vite. Et ille mihi dicit: Ego sum panis qui
de celo descendi. Esuriat et
sitiat peregrinatio mea ut satietur
presentia mea. Arridet mundus
multis rebus pulchris, variis, for-
tibus; pulchrior est qui fecit, fortior
et clarior est qui fecit, suavior est
qui fecit, suavior est qui fecit.
Saciabor cum manifestabitur
gloria tua. Fides ergo que per dilectionem
operatur, si est in vobis, iam pertinetis ad
predestinatos, vocatos, iustifi-
catos. Ergo crescat in vobis.
Fides enim que per dilectionem operatur
sine spe esse non potest. Cum autem ve-
nerimus illic, numquid fides? Dicetur
nobis: Crede? Non utique; videbimus,
contemplabimur. Carissimi, dilec-
tissimi, filii Dei sumus et nondum
apparuit quid erimus. Quia nondum appa-
ruit, ideo filii Dei sumus predestinati,
vocati, iustificati; filii Dei sumus
et nondum apparuit quid erimus. Modo
ergo fides antequam appareat quid eri-
mus; cum apparuerit, species erit.
Numquid credendo? Non credendo.

quando videbimus eum sicuti est.
Quae spes erit ubi species iam aderit?
Quando erit res, et tunc ipsa spes in
peregrinatione necessaria est, ipsa est quae con-
solatur in via viatorem. Cum qui labo-
rat ambulando ideo laborem
tolerat quia pervenire sperat. Tolle
illi spem perveniendi, continuo fran-
guntur vires ambulandi. Ergo et spes
quae hic est ad iustitiam pertinet
peregrinationis nostrae. Ipsum apostolum
audi: Adoptionem inquit expectan-
tes in nobismetipsis ingemiscimus.
Adhuc ubi est gemitus, iam non potest
dici illa felicitas de qua scriptum
est: transiit labor et gemitus. Ergo ad-
huc ingemiscimus inquit in nobis ipsis
adoptionem expectantes redemptionem
corporis nostri. Adhuc ingemiscimus,
quare? Spe enim salvi facti sumus.
Spes autem quae videtur non est spes. Quod enim
videt quis, quid sperat? Si autem quod non vi-
demus speramus, per patientiam expectamus.
Ergo in hac patientia martyres conabantur,
desiderabant quod non videbant,
contemnebant quae patiebantur. In hac
spe dicebant: Quis nos separabit
a caritate Christi? Tribulatio an angustia
an persecutio an fames an
nuditas an gladius? Sicut scriptum est: propter te
... Et ubi est propter quem? quia propter te mor-
tificamur tota die. Propter te quem? Ubi est?
Beati qui non viderunt et crediderunt.
Et ecce ubi est? In te est, quia fides ipsa
in te ipso est. An fallit nos apostolus
qui dicit Christum habitare in cordibus nostris
modo per fidem, et tunc per speciem? Modo per fidem
quamdiu in via, quamdiu in peregrina-
tione. Quamdiu enim sumus in corpore peregri-
namur a domino; per fidem enim am-
bulamus, non per speciem. Si haec est
fides, quae erit species? Audi quae erit:
ut sit deus omnia in omnibus. Quid est
omnia? Quidquid hic quaerebas, quidquid hic
magnum habebas, ipse tibi erit. Quid hic
volebas? quid hic amabas? Man-
ducare et bibere? Ipse tibi erit et potus.
Quid hic volebas? sanitatem corporis fragi-
lem et transeuntem? Ipse tibi erit immortalitas.
Quid hic quaerebas? divitias? amaras?
Cum omnibus sufficit si deus ipse nobis sufficit.
Sed quia amabas gloriam, honores? Deus
tibi erit gloria, cui iam modo dicitur: Gloria
mea et exaltans caput meum. Iam fa-
cit, exaltavit caput meum. Ca-
put nostrum Christus est. Sed quid miraris?
Et caput et cetera membra tua erit
deus omnia in omnibus. Hic modo credimus,
hic modo speramus, tunc nondum tenebimus;
et iam res erit, non fides; cum vi-
debimus tenebimus, quia res erit non
spes. Caritas quid? Numquid et ipsa
modo est et tunc non erit? Si amamus
credendo et non videndo, quomodo amabimus
videndo et tenendo? Ergo caritas nobis
erit, sed perfecta erit, sicut apostolus ait:
fides spes caritas tria haec, maior
autem horum caritas. Hanc habentes et in
nobis nutrientes, secum adiuvan-
te perseverantes, dicamus: Quis
nos separabit a caritate Christi? ...
tribulatio an angustia
an fames an nuditas an peri-
culum an gladius? Quia propter te mor-
tificamur tota die, deputati sumus
ut oves occisionis. Et quis suppor-
tat, quis omnia tollerat? Sed in his
omnibus superamus per eum qui di-
lexit nos. Ergo si deus pro nobis, quis contra nos?

Sermo eiusdem xviii de verbis apostoli
Humanum dico propter infirmitatem carnis

Hesterno die de ius- ia
tificatione nostra quae nobis est a
domino deo nostro sermo productus est
iustitiae nobis donante illo
audientibus nobis et cum simus in hac
vita onerati sarcina corrup-
tionis, non utique sine peccato, quasi
diximus quamvis? ... nemo?
nos ipsos seducamus et veritas in nobis
non est, iustificatio tamen nobis est

ꝑ modi pegnacois iure viuen-
tes ex fide quousqꝫ fiuam
spe clarivit quantu arbitri-
tant iure Incipi go a fide ut
puenia ad spe via curri pura
quit i pegnacoe d̄ tua mā
cruy ante te e ome desideriu
meu et gemitꝰ meꝰ a te no e
absconditꝰ In patria ꝰ ergo vadi-
lorꝰ cit ꝫ tm laudadi erudic
orãdi locꝰ nō erit qꝛ nich dece
quod hic credi ibi uide qꝫ h'
spat ibi teneb'ꝰ qꝫ hic peti
ibi accipiꝰ ꝑfcio tn i hac uita
ulla e ad quā sci mires puē
nunt/ io qꝫ ht ecīa discipliã
qꝫ fideles nouint cū mires co
loco recitāt ad altare dī ibo
nō p ipis orē p ceteris aūt de
funct̄ ꝑ quē commemorātis oretis
Iniuria em fa mrī qui orat
p mre cuiꝰ nos debem̄ orōibꝫ
comēdari Certauit em con
trm usqꝫ ad sanguine cuiꝰ dā
us adhuc in ꝑfcibꝫ tn ex pte
iustificatꝰ ad hebe dr aptꝰ
Nondū em usqꝫ ad sanguine
pugnastꝰ adū ꝰ pctm certā
tes Sigo illi nondu usqꝫ ad sag
pduxit aliqꝰ usqꝫ ad sanguine
qui usqꝫ ad sanguine utiqꝫ sci
mires de quibꝫ lectio sci apli Ia-
cobi audita e mo Omne gau
dium existiate fres mei cū i
temptacoes varias incidit'
ꝑfcio iam dixit quit iam put
dicit pba me dne et tempta me
Scientes mqt qꝛ tbl'o pacia
opa/ paciā at opꝰ ꝑfcm ht
Amāda e em iustia et i hac a-
mādi gradꝰ sut ꝑficiendi
pmꝰ e ut amore iustie no ppo
nā omia q delectant ipse e pmꝰ
gradꝰ sꝫ/ e qꝫ dixi ut omia
q delectant plꝫ te delectet ipa
iustia ut alia nō delectent ꝫ ipa
plꝫ/ Delectant em queda nālit
infirmitatē nrām ut cibꝫ et potꝰ
delectat esurientibꝫ et sicientibꝫ
ut nos delectat ꝫ lux que celo
funditur sole exorto ut que side
ribꝫ et luna refulget ut que i
tra accendit luibꝫ cosolatibꝫ
tenebras oculorum Delectat canora
vox et suauissime cantilene
delectat odor bonꝰ/ Delectant et ia
tactu nrm quecumqꝫ ptinent ad
carnis aliquā uolupttē et hec
omia q nos delectant i sensibꝫ
corporibꝫ aliqꝰ licita aliqꝰ illicita
sꝫ/ Delectant em ut dixi oclos
ista magna expectacula nē
ꝫ delectant oculos et spectacula
theatrorum/ h licita ia illicita
pbꝰ sacer suauit cantat/ de
lectat auditꝰ et cātica hystrioni
ca/ licite ista illicita/ Delec
tat olfcm flores et aromata
et h delectatua/ Delectant olfcm
et thura marꝰ demoniorꝰ
h licite ꝰ illicite/ Delectat
gustum cibꝫ nō phibitꝰ delec
tat gustū et epule sacrilegorum
sacrificiorum h licite ꝰ illicite/
Delectant quꝰ gales amplexꝰ
delectant et ia meretricꝰ h licite
ꝰ illicite/ Videtis go kmi i istis
corporis sensibꝫ licitas ee et illici
tas delectacões Justicia sic de
lectet ut vincat et ia illicitas de
lectacões et ei delectacom q licite
delectant ppone iustiam cōsti
tuam ego an oclos pp hoc qꝫ dixi
ego my clamibꝫ Inueno oculis amēs
iusticia vides amo eā nō
vides ut fulte aliqꝰ eā delectā
ret No em amaret qꝫ delectat
delectaret dus sicpt dꝰ dus
at iustia e No e mi fingere des
duy qꝛ ydolū inuisibilibꝫ solis
e dus et ea i nobis ꝫ melior q
sꝫ inuisibilia/ Melior e fides

qui tamen melior est fides quam aurum
et melior est fides quam argentum
quam pecunia quam predia quam familia
quam divicie, ista omnia minuuntur
et fides non minuitur. Numquid si hic vere
putabimus duos visibilibus animi
visibilibus, proposcam animalibus de
visibilibus loquimur. Hec duos servos
unum deformem corpore et alium pul-
cherrimum, sed illum deformem fidelem
dicam, nescio quem plus diligas et video
te amare invisibilia. Quero quem plus
amas servum fidelem corpore deformem
quam pulcherrimum infidelem. Erravisti
et fedam pulcrem proposuisti, utique non
sed pulchriora fidelis proposuisti. Con-
tempsisti enim oculos carnis et
erexisti oculos cordis. Interrogasti
oculos et quid renunctiaverunt? Ille
pulcher est et fedus, repulisti eos,
eorum testimonium reprobasti, oculos
cordis erexisti servum fidelem et non in servum
infidelem. Illum invenisti fedum car-
ne, illum pulcrum pronunctiasti et
dixisti. Quid fide pulcrius, quid
infidelitate deformius? Si ergo potius
voluptatibus, hoc est delectationibus
et talibus amanda est iusticia.
Si enim quidam habent interiores oculi illi
interiores sunt delectationes delectatione
iusticie. Si habes oculos interiores
videas iusticie lumen quod apud te est
fons vite et lumine tuo videbimus lumen.
De illo lumine dicitur: Perillumina oculos
meos ne unquam obdormiam in
mortem. Sic si habes aures interiores
audias iusticiam, tales aures
querebat qui dicebat: Qui habet
aures audiendi audiat. Si habes
olfactum interius audis apostolum: Christi
bonus odor sumus deo in omni loco.
Si habes gustum interius audis:
Gustate et videte quoniam suavis
est dominus. Si habes tactum interius
audi quid sponsa cantet de spon-
so: Sinistra eius sub capite meo
et dextera eius amplexabitur me.
Ergo quantum te parum dicebam huius

ceteris proponamus videamus si vere
inter quibus non sit interroget vi-
deat quod de eius sit utrumque sit delec-
tancia aut ceteris ad hos sensus
corporis pertinentibus delectationibus
componat. Ecce delectat te aurum,
tum oculos tuos delectat me-
tallum pulcrum et fulgentissimum,
pulcrum est non nego. Non si pulcrius
neque aurum quam cetera invenia facto
venit quando temptator et dicit: Ecce tollo
aurum tuum, dixisti? permane fiet testis
si aut dixeris adde et delectamentum
dicere delectationes. Modo interrogo te
quid ponas quid te plus delectet
aurum an amicitias, aurum an verum
testimonium. Aurum hoc lucet et inde
non lucet fides quamvis tu non tes-
timonio. Aurum lucet, fides non
lucet. Erubesce hec oculos
quod amabas in servo tuo redde
domino tuo. Iam enim cum interrogarem de
duobus servis tuis uno deformi
fideli alio pulcro infideli quem
magis diligeres videbas in-
iuste et probabas quod preponendus fuit
fedus ideo. Quomodo agitur de corpore,
certe amasti servum fidelem, dum
tamquam indignum est si te habeat servum
fidelem et tu servo fideli promagis
quod promittebas ut multum dili-
geres servum suum pro minimum libertatis
enim magnum promittebas fideli
servo tuo libertatem temporalem. Nonne
videmus multos servientes non ege-
tes liberos mendicantes. Erige-
rebas ab eo fidem cui promitte-
bas libertatem. Tu ei servas fidem
qui est promittit eternitatem, longum est
persingulos cordis sensus percurrere sed
quod de oculis dixi hoc de ceteris
intelligite. Est proponite delectationi
carnis delectationem mentis. Carnem
quamprecuram delectant illicite
voluptates, mentem curam delectet
iusticie pulcritudo casta sancta canora dulcis

iustia ut no ad ea timore cogami
Si eni ad ea timore cogamini no ꝫ
delectat pctare no debes timore
pene sꝫ amore iusticie. Hic apo
tiit humanu dico ppr infirmitate
carnis vre sicut eni exhibuistis
mebra vra servire iusticie et iniquitati
sic nunc exhibete mebra servire
iusticie i sctificacone. Ergo dico. hu
manu dico qz pr pessibus portare
dico Ergo eni exhibuistis mebra vra
iniquitati ad flagicia ppetranda tio
re adducti estis an delectatoe
iniquitati. quid dicitis videte nos
qz et qui bn vivitis male aliqn
vixistis fortasse qn pctabatis
delctabamini i pctis nullus tior
nos adducebat ad pctandu an
suavitas pcti. Quid debitis suavi
tas. ad pctm suavitas adducat
et ad iusticiam tior impingit.
pbate vos. inspicite vos tol
lat aurum qui nimia suavior e
iusticia lucidior e. Non dicat aure
qui pmittit pponenda auro
iusticia delectando pponenda e
fulgentior elucidior suavior et
dulcior est. Jam ergo si qbs se pbe
tis et animus superavit audiant
aplm dicente. humanu dico ppr
infirmitate carnis vre. Sine
dubio pcepit infirmitati. Et nescio
quid gravius. minus ydoneis dicere
temptavit. Erit in eo hoc dco qd
capere potestis exhibuistis me
bra vra deliciis illicitis pctorum
suavitate ducti estis uti d facere
ducat vos ad vitam sctam suavi
tas et dulcedo iusticie Amate
quo amastis iniquitatem data est
vobis iusticia q impetret ut ex
hibeatis illi qz exhibuistis iniquitati
hoc e humanu dico. hoc eqz infirmi
tas vra tollare adhuc pt. Ergo
ergo suspendit apostolus quid distulit
dicere quid distulit. dicas si potes
Apprehende iusticiam et iniquitatem

tunc dig e iusticia qm dig fuit
iniquitas. Si amanda e ista iusticia
quo amata e illa sit ut sit
sꝫ utinam sit ergo plus. plus odio iniquitate
iniquitate securus es voluptate p
iusticia tolleranda dolorem i iniusticia
iniquum securus es delectatoem
p iusticia tolleranda dolore. Hoc e plus
Ecce nescio quibus evatibus lubrice
impudicque adolescens suavitate
illicite illorum oculos i quinge
alienam amavit cupit pvenire
quid tu latere Sic eni amat vo
luptatem ut plus timeat dolorem
carere quit latere et timet apprehen
ligari adduci includi pduci
torqueri occidi. hec eni omnia tien
do et appetitoe suavitatis supla
tebras quit ausultare ab scis
madit ipm adiutore flagicii
sui tacet timere qz consocio se
formidat implicare et indig
cum suavitate ducti sꝫ suavitas
cuo e tantum vincat et iam do
lore tiore qz penarum Da mi
pulcrum iusticiam da videre
pulcritudinem pcedat i mediu
videat se oculis cordis. in
flammet fervore aiatorum suis
Jam tibi dicam Ecce ei me nos
coto tempore quo quo te ad delectat
coto tempore pena. ecce coto tempore sisti
parum e illi humanu e hoc ppr
infirmitate carnis vre parum e
ut coto tempore penas quo quo te delectabat
coto tempore quo quo te terrebat. co
tempore carceris co tempore vincla
coto tempore catenas co tempore tormenta
coto tempore mortem. Hoc vicisti
meminisi quando amatoribus
iusticie nos pbate. Invenimus
forsitan aliquos qui pponant
iusticie delectatoes voluptatis
et delectatoe corporis sui cum i aut p
penas dolores mortem qz co
tempnat putabis e ad i nos
salutem cogitemus qz pfitiunt nos audere

Quid cogitamus ubi cogitamus
nisi animum adiacet oculus mentis
ipsi mei amatores iustitie perfecti
quam de illis dictum est. Omne gaudium
existimate fratres mei cum in temp-
tationes varias incideritis scientes
quod probatio fidei vestre patientiam opera-
tur; patientia autem opus perfectum habet. Quid
addidit? ut opus perfectum habeat.
Amat ardet fervet calcat
omnia que delectant et transit venit
ad aspera horrenda truculenta
minantia calcat frangit et
transit. O amatorem o verum o [illegible]
o ad deum pervenire. Qui animam
suam amat perdet illam et qui perdi-
derit animam suam propter me in vita
eterna inveniet eam. Sic armatus
est amator iustitie, sic armatus
est pulchritudinis amator invisibilis.
Clamat: Dico vobis in tenebris dici-
te in lumine, et quod in aure auditis predi-
cate super tecta. Quod ego dico vobis
in tenebris dicite in lumine; quod
dico audistis in mente, dicite pre-
sumentes, et quod in aure audistis
predicate super tecta. Quid est in aure auditis?
In secreto auditis quia [illegible]
adhuc timetis. Quid est ergo super
tecta? preter domos vestras corpora
vestra, domos vestras carnes vestras.
Ascendet tectum, calcat carnem
et predicat verbum. [illegible] fratres mei
plangite quod eratis ut quod non de-
bitis esse possitis. Hoc est quod loquor
magnum est et unum magnum; sicut est
perfectum est, optimum est, unum nobis.
Audite unum nobis: Omne datum
optimum et omne donum perfectum de-
sursum est descendens a patre luminum
apud quem non est transmutatio nec
vicissitudinis obumbratio. Inde
est quod nos habemus bonum. Non habetis,
petite et accipietis. Si vos ait
salvator cum sitis mali nostis
bona data dare filiis vestris
quanto magis pater vester celestis dabit
bona petentibus se. [illegible] ergo
se omnibus [illegible] quod qui se [illegible]
[illegible] quod pertineat ad iustificationem nostram

agat gratias illi qui dedit et agendo
gratias illi qui dedit ab ipso petat
quod nondum dedit. Non enim tu acci-
piendo perficieris et ille in dando deficit.
Tantum tu capaces fauces ta-
pace ventre affatus sobrie sicut te
vincit. Sermo eiusdem xviii 18
de verbis apostoli Nescitis quia cor-
pora vestra templum Christi sunt.

Apostolum audivimus cum legeretur
corripientem et cohercentem
humanas libidines et dicentem: Nescitis
quia corpora vestra membra Christi sunt? Tollen-
tes ergo membra Christi faciam membra
meretricis? Corpora nostra membra Christi
esse dixit quoniam Christus caput nostrum est,
eo quod homo factus est propter nos; caput de
quo dictum est: ipse salvator corporis,
caput corporis atque ecclesie. Si ergo
dominus noster Ihesus Christus tantum animam humanam
suscepisset, membra Christi essent tantum
anime nostre. Quia vero et corpus suscep-
pit per quod etiam caput est nobis qui ex
anima et corpore constamus, profecto illius
membra sunt et corpora nostra. Si ergo vi-
cuiquam turpis fornicatio viles-
cat sibi et in se ipso contempnat se
ipsum, non in se contempnat Christum.
Non dicat: Faciam, nichil sum.
Omnibus [illegible], sed corpora tua membra
Christi sunt. Quo ibas? Redi.
Quo te [illegible] precipitare cupie-
bas? Precepto agnosce Christum.
Tollens ergo membra Christi faciam mem-
bra meretricis? Meretrix enim est que adulterium
consentit et forte ipsa vana
tollit membra Christi et faciat membra
adulteri. Invicem vos contemp-
nitis; dominum non agnoscitis; dominum
vestrum non agnoscitis; pretium vestrum
[illegible] dominus qui servos suos
fecit fratres suos; si parum erat fratres
suos, id facere membra sua. Tanta
nec tanta dignitas vilescat,
que tanta preciosa est; non habere
sine pretio desiderare quod presta
est contempnit; hec autem corpora vestra de ipso
caput membra [illegible] corporis Christi

quod ex q(uo) te(m)p(or)e corp(or)ib(us) n(ost)ris suscep-
tu(m) e(st) q(uia) corp(or)a n(ost)ra d(icit) id(em) ap(osto)l(u)s te(m)plu(m) e(ss)e
i(n) nob(is) sp(iritu)s s(an)c(t)i que(m) h(ab)em(us) a deo.
p(ro)pt(er) corp(us) x(risti) corp(or)a n(ost)ra membra s(un)t
x(rist)i p(ro)pt(er) i(n)h(ab)itate(m) sp(iritu)m s(an)c(tu)m p(ro)p(ter)
corp(or)a n(ost)ra s(un)t templu(m) sp(irit)us s(an)c(t)i
erud hospite co(n)te(m)pnis x(risti) n(ost)ri
membra et an sp(iritu)m s(an)c(tu)m aug(usti)
templu(m) e(st) sp(iritu)m n(on) tracte q(uo)d
co(n)s(er)uit ad malu(m) n(on) audes
fortasse i(n)troducere i(n) cubiculu(m)
tuu(m) ubi h(ab)es lectu(m) tuu(m) (con)iugale
s(e)d q(ui)b(us) aliq(ua)n(do) abis i(n) domo a(liena)
(et) turpe loco i(n) quo tu turpit(er)
uolueris. Defers (er)go ho(nor)e(m) cu-
biculo uxoris tue (et) defers
te(m)plo d(e)i tui. Non i(n)troducis
i(m)pudicita(m) ubi dormis cu(m) co-
niuge tua (et) i(n)p(er)cis ad i(m)pudicita(m)
cu(m) sis te(m)plu(m) dei. puto q(uia) me-
lior e(st) te(m)plu(m) dei q(uam) cubiculu(m)
uxoris tue. Q(ua)ndocu(m)q(ue) d(eu)m i(n)cre-
ibi e(st) uidet te qui fec(it) te (et) p(er)ditu(m)
redemit te (et) p(ro) mortuo mor-
tuus e(st) p(ro) te. tu autem n(on) (con)gnosc(is) s(e)d
a te oc(u)los n(on) auertit n(on) ad ad-
iuuandu(m) s(e)d ad puniendu(m). Dormi-
du(m) sup(er) iustos (et) au(r)es ei(us) i(n) p(re)ces
eo(rum). Excitat(us) subiecit (et) t(ri)buit
eos qui (con) mala sc(ri)ptura dabat
qui sibi dicebat facia(m) n(on) em-
me d(eu)s ta(n)tu(m) turpia facie(n)te(m)
digna(ri) atte(n)dere. Audi quid s(equitu)r
tu q(ui) sis atte(n)de q(uonia)m quocu(m)q(ue)
ieris ibi e(st) uidet. Vult(us) a(u)t(em) d(omi)ni
sup(er) facie(n)tes mala ut p(er)dat de
t(er)ra memoria(m) eo(rum). s(e)d de q(ua) t(er)ra
ubi d(icitur) Sp(es) mea es tu portio
mea i(n) t(er)ra u(iue)ntiu(m). forte cu(m)
malis iniq(ui)s adult(eris) i(m)pudicis
fornicarijs gaudet q(ui)a fa(c)t(us) e(st)
senescit i(n) eo libido n(on) senescit
(et) d(icit) apud se ecce uiri e(st) vult(us) a(u)t(em)
d(omi)ni sup(er) facie(n)tes mala ut p(er)dat
de t(er)ra memoria(m) eo(rum). Ecce ego
se(n)i qui i(n) ab(so)luta etate usq(ue)
ad hodiernu(m) die(m) ta(n)ta quis(quis)
multos castos a(n)te me sepeliui

multo(rum) casto(rum) fama i(n) memo(ria)
ad sepulcru(m) ip(s)e deduxit pu-
dicos h(a)i(c) i(m)pudicos sup(er)uixi, e(r)go e(st)
q(uo)d d(icit) Vult(us) d(omi)ni sup(er) facie(n)tes
mala ut p(er)dat de t(er)ra memoria(m)
eo(rum). Est alia t(er)ra ubi n(on) e(st)
i(m)pudicus, e(st) alia t(er)ra i(n) q(ua) d(icitur)
Nolite errare neq(ue) fornicator(e)s
neq(ue) ydol(is) s(er)uie(n)tes neq(ue) adult(er)i
neq(ue) molles neq(ue) masculo(rum) co-
ncubitores neq(ue) fures neq(ue) auar(i)
neq(ue) ebriosi neq(ue) maledici regnu(m) d(e)i
possidebu(n)t. h(ic) e(st) ut p(er)dat de t(er)ra
memoria(m) eo(rum). Aptulci (con) mala
committe(n)tes sp(em) (con)ponu(n)t p(ro)pt(er)
eos qui p(er)dite uiue(n)tes sp(em)
po(n)u(n)t i(n) regno dei quo accis-
suri s(un)t. Domi(nus) e(st) p(er)det de t(er)ra
memoria(m) eo(rum). Erit e(n)i(m) celu(m)
nouu(m) (et) t(er)ra noua qua(m) i(u)sti
inh(ab)itabu(n)t. ubi i(n)iq(ui) (uel) mali
ibi neq(ua)q(ua)m h(ab)itare n(on) sinu(n)t.
Eligat mo(do) qui t(er)ra e(st) ubi desi-
derat h(ab)itare du(m) t(em)p(us) e(st) ut possit
mutare. Due quippe h(ab)itac(ione)s
s(un)t. Vna ignee et(er)no, alia i(n) re-
gno et(er)no. puta q(uia) i(n) ig(ne) et(er)no
alit(er) i(n)de ali(ter) i(n) corq(ue) b(e)n(e) ubi cr-
ta(n)t ibi o(mn)ib(us) cruciabu(n)tur nimis
ille plus ille q(ui)a tolerabili(us)
erit Sodome i(n) die iudicij q(uam)
alteri ciuitati (et) q(ui)da(m) co(n)u(er)t
ma(n)d(at) (et) t(er)ra(m) facie(n)d(o) unu(m) p(ro)selitu(m)
que cu(m) fecerint faciu(n)t eu(m) filiu(m)
gehenne duplo q(ua)m su(n)t ip(s)i pu-
to q(uia) alij duplo alij simplo
puto q(uia) alijs plus alijs min(us)
Noc(er)e r(e)gio ubi e(st) eligas locu(m)
quecu(m)q(ue) ibi m(eliora) et (con)t(r)a tor(men)ta
s(un)t p(e)iora s(un)t q(ua)m q(ue) formidas i(n)
isto s(e)c(u)lo. Cogitas q(uam) t(re)mebas
si d(icer)e ac(us)ato calu(m)pnie ne mittar(is)
i(n) carcere(m) (et) t(ur)pe q(ui)d te male
uiuibus mittar(is) i(n) igne(m) et(er)n(um)
nisi (con)turbar(is) palle(s)cis
ad (con)cita(n)a(m) mar(is) q(uonia)m uide desidas

ad pedes eius volutaris, clamat
quare, libera me domine, quid egi?
ecce michi ille calumpniatur.
Et quid tibi futurus est? dominus
tortori, domine mittor in carcerem
miserere mei libera me. Ecce quomodo
timetur carcer, quo fit conclusio
et non timetur gehenne combustio.
postremo quando augetur calamitas
et pressura, servit accusatori et
usque ad mortem, servit quando bonum
videtur homine moriatur ne occidatur
debet omnibus clamat adiutoria
cuncta implorabit. Subvenite
currite pro anima. succurrite. hic
quid habuit timor adiutorii
denegandi faciendi quod fieri potest
a quo potest. putas ego invocabo
nolo periclitari et isto nomine
me animum commovet quod dicit
Currite pro anima facile habuit
ego vero ego quid curro pro te
carne tua ut vivat tu curreres
pro anima tua et ut noveris quod pro
corpore tuo curro non pro anima tua
melius audis Christum iam dicentem
quam te timore flo[illegible]antem
Ipse enim dicit Nolite timere qui corpus
occidunt animam non possunt occidere
Clamas pro anima tua a me nisi credere
ecce que times et sub cuius quantitatibus pallescis non potest occidere
animam tuam. Ubi occidi non potest
a te potest non lancea sed lingua.
Inimicus qui te perdit finit
hanc vitam; vos autem qui mentimini
occidit animam. Ex hiis ergo qui
hoc tempore homines timent quanciat
quod timere debeant, timent enim car-
cerem et non timent gehennam, ti-
ment questionarios tortores et
non timent infernales angelos,
timent cruciatum temporalem et non
timent penas ignis eterni, postre-
mo timent ad modicum vivere,
non timent ictum mortis. Ille quoque te

occisurus est quem times quem ex-
horrescis quem fugis a cuius terrore
non sinis ipsum dormire et
ipsum sompnum si vides eum dor-
mientem expavescis quod est facturus
tibi. exclusurus de carne tua
animam tuam, anima tua exclusa quo
vadit? Neque enim potest ille alter
carne tua occidere id unde ex-
cludat animam tuam per quam vivit
caro tua, presentia quippe anime tue
caro vivit, et quamdiu in carne tua
presens est anima tua necesse est ut vivat
caro tua. Ille autem quem tu a morte quem
tempore vult de carne tua vitam
tuam qua vivit caro tua, putas
non est aliqua vita qua vivit ipsa
anima tua, et anima vita quedam qua
vivit caro tua, putas nulla est
qua vivit anima tua? Aut quomodo habet
caro tua vitam animam qua vivit
caro tua sit et ipsa anima tua ut
habeat aliquam vitam suam et quomodo
caro tua cum moritur expirat animam
vitam suam sic et anima quando moritur ex-
spirat aliquam vitam suam. Si inve-
nimus quod sit hec vita non corporis tui
que est anima tua sed vita anime corporis
tui, hec vita anime tue si inveneris
eam ex hac morte quam times ne
de carne eiciatur anima tua pu-
to quod plus debes timere illam mortem
ne vita anime tue periciatur de anima
tua. Breviter ergo dicam et quam multi
tenent vita corporis anima est, vita anime
deus est, hoc dubitat in anima et pro
anima timeret et ut corpus nostra tempora
sunt spiritus sancti quem habemus a deo recepit
eum spiritus ad animam nostram quia
caritas dei diffusa est in cordibus
nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis.
Et totum possidet qui principatum
tenet, Ille quippe principatur et
quod melius est tenes deus quod melius
est corpore tuo mente tua anima tua
perfecto per meliorem possidentem in fide
re quod corpus tuum. Servat inimicus

Vita anime deus
Vita corporis anima

mine mortem faciat si permitti-
excludat de carne etiam tua
anima tua non excludat a se vi-
tam suam. Si vero plangis et putas
te miserabilem dic domino tuo Noli
ferire per te sanguinem meum non est deus
misericors dic tu et placebis deo, et iam
tua forte dicit rogo illum ne faciat
non dimitto te sicut percussisti
mandante te cum non possum roga si-
bi ut non te dimittat et ait ei dicit
Si vis ut non te dimittam tu ipse
tu enim qui loqueris anima es; sicut
percussit carnem tu fugisti tu exibis
tu migrabis iacet caro in terra
ubi est quod amavit caro quod flatu
dei est datum. ubi est, si non effla-
vit vitam suam a deo suum summum est
quod non perdidit, vita est quae a se non
exclusit. Si autem obtemperabis infir-
mitati ait tibi dum tibi ferit et
dimitto te. Non times deum dum te
est peccatis et dimitto te. De timore
vano timore utile capiamus

Timor vanus

Timor vanus est omnium hominum timentium
amittere temporalia quorum magis tedere
et magis temporaneum volentem esse
deserere quod non potest auferri. Vanus
est iste timor hominum et tu etiam ve-
hementes es et vere si ecce non potest hic
morere paradisi hic obiurgandi hic
plangendi hic lugendi homines
timentes moderentur ad agentes
nisi sumus mori. Tu vero non agunt
non mori quod quidem agunt non ef-
ficiunt ut moriantur. Potest autem ad
ut efficiat quod numquam moriantur.
Nullo modo preter quod egis quantum-
cumque vigilaveris quocumque fugeris
quibuslibet munimenta quesieris quibuslibet
divitiis te redemeris quibuslibet
calliditatibus hostem fefelleris
non fallis febrem. vel cito agis
ut non cito ab hoste moriaris
vident sumus aliquanto a febre moriaris
hec quod agebant numquam moriantur

Si times mortem ama vitam. Vita
tua deus est. Vita tua Christus est, vita
tua spiritus sanctus est. Non illi places
agendo male. templum vivum non sui
non inhabitat. templum sordidum non
ingreditur. Sed geme ad illum ut mun-
det locum; geme ad illum ut templum
sibi edificet, quod tu destruxisti
ipse construat, quod tu exterminasti
ipse reformet, quod deiecisti ipse
erigat. Clama ad deum clama
intus clama ubi audit et contritorem
corde exibis et utilem time corpus
non temporales cruciatus sed eterni
ignis supplicia. Si non adulteras non
furis hic cum loquebamur per apostolum
qui dixit Cor. [illegible] est
ergo non adulteras non concupiscis
quia times ardere igne eterno.
Nondum laudandus es. Bonus quidem do-
lendus autem sed tu non laudandus
quia enim magnum est timere penam
magnum est sed amare iustitiam.
Interrogo te timeo te, tu inspi-
ce in te rogo omnium mea sonante
et fac de te responsionem rogo omnium silente
Dico ego est libido mea me vicit quod hec
concupiscentia que non committere adul-
terium et vide quod timeo gehennam
timeo supplicium ignis eterni
timeo iudicium dei timeo societatem
diaboli ne puniar ab illo cui ardere.
Certe adhuc sum male times
quod est dicebam de adversario
qui quidem habebat corpus tuum occidere
Ibi enim vere dicebam male times.
securus te fecit dominus deus tuus dicens
Nolite timere eos qui corpus occidunt
non timueris iudicem in gehennam timeo
ardere timeo diabolum puniri timeo
quia adhuc sum male times. Vae
timeo. Non audeo quidquid ipse
dominus ablato timore subiectorem
cum ait dicens Nolite timere eos qui
corpus occidunt et post hec non habent quid
faciant sed eum timete qui habet potestatem
et animam et corpus mittere in gehennam ignis

Ita dico vobis hunc timete. Augustinus. Dominus timorem incussit et vehementer incussit et repetendo verbum comminationis ingeminavit. Dicamus ergo sic: ergo male times? Ista non dicam: plane time. Sed melius times quem est qui magis timeri debet. Sed interrogo te: si non te videret Deus quando facis, nec quisquam te convinceret in iudicio illius, faceres? Tu te inde, non enim pertinet ad verba. [illegible] faceres? Si faceres, ergo poenas times, castitatem nondum habes; servilis timor est formido est mali, non dilectio boni. Sed time etiam, ut ista formido custodiat te, ut perducat ad dilectionem. Timor enim iste quo gehennam times, et ideo mala non facis, continet te, et si volet te peccare, [illegible]. Non est quidam custos timor, quasi paedagogus legis; littera est minans, nondum gratia iuvans. Custodiat tamen timor iste, dum non facis timendo, et veniet caritas admitti in cor tuum, et quantum intrat, tantum timor exit. Timor enim id agebat ne faceres; caritas hoc agit ut nolis facere, etiam si impune posses admittere. Dixi quid timeatis, dixi quid appetatis. Accedat timori caritas, et intret caritas; admittite illam timendo, peccata admittite amorem bene vivendo. Illa autem dicente cum paratum incipit timor expelli; quanto plus intraverit, tanto minor erit, quia perfecta caritas foras mittit timorem. Intret ergo caritas, pellit timorem, non admittat ipsa in comitatu habet secum suum timorem, quem introducit ipsa, sed illum castum permanentem in saeculum saeculi. Servilior est quo times cum diabolo ardere; castior est quo times Deo displicere. Considerate hominem per has duas affectiones: timet suum offendere dominum.

interrogate: si eum iubeat verberari, iubeat eum compedibus mitti, si iubeat carcere includi, iubeat cum pessimo torqueri, ista times? Sed non peccat. Sed quis iste? Habet absentes oculos domini sui; unde habuit testem a quo posset, quia facere fecit, quia poenam timebat, non iustitiam diligebat. Vir autem bonus, vir iustus, homo liber, nam solus iustus est liber: omnis enim qui facit peccatum servus est peccati. Delectatur ipsa iustitia, et si posset sine teste peccare, testem reformidat Deum; et si posset audire Deum dicentem: Video te cum peccas, non te damnabo, sed displices mihi, ille nollet displicere oculis non formidolosi iudicii. Timet ne damnetur, ne puniatur, ne cruciatur, sed ne offendat, gaudium perdat, ne displiceat oculis amantis. Si enim amat et expetit amantem sui Dominum, sentit non facit quod displicet amanti. Si lubricos et inhonestos amores hic attenditis, si quis amore feminae lascivus et nequam, nescit se aliter quam illi placet; nescit se quam amare sine placet, adornat se aliter quam illi placet. Et illa dicit: Nolo te habere talem birrum; si provenerit illi dicat in lacerna te amo, eligit tremere quam displicere. Numquid illa cui displicet deputatum? numquid in carcerem mittit? numquid tortores adhibit? Hoc solum ibi timet: Non te videbo. Hoc solum ibi contremiscit: Faciem meam non videbis. Si hoc impudica dicit et tremit, Deus dicit et non tremit? Sane plurimum sic amamus; si autem non amamus, non inde tremimus, sed tremimus si dicit gehennae, si de acerrimis cruciatibus tartareis nimis, de illis horribilissimis diaboli et angelorum eius suppliciis intremiscam. Sic magis ama quem timeas. Nolo fiat fornicatio. Templum Dei estis et spiritus Dei habitat in vobis. Si quis templum

Timor — servilis.
— filialis et castus.

di corrupit corp(us) p(ro)pt(er) illu(m) de li
cata s(e)c(un)d(u)m m(en)tis nich(il) ap(osto)l(u)s (con)siliat(ur).
No(n) eni(m) g(ra)nde on(us) i(m)posuit v(ir)
ginib(us), maior amor i(m)posuit
mag(is) on(us) v(ir)ginib(us) q(uo)d licebat
noluerunt ut pl(us) placerent ei cui
se devoverunt ambierunt i(n)
maiore(m) pulc(ri)tudi(n)e(m) cordis sui c(on)
iubes ne adulteri(u)m (com)mittas h(oc) p(re)cepit
mandato et pl(us) faciu(n)t q(uam) iubet
De v(ir)ginib(us) aut(em) ap(osto)l(us) p(re)ceptu(m) d(omi)ni
no(n) h(ab)eo. Ergo q(uo)d h(ec) faciunt (con)siliu(m)
ac(cipiun)t do. Ille aut(em) amatres q(uo)q(ue)
terrene nuptie nil h(ab)uerunt que
terrenos amplexus no(n) desiderant
n(is)i a deo acceptam h(ab)ent p(re)ceptu(m)
ut no(n) recusaret (con)siliu(m) ut
pl(us) facerent pl(us) ornaverunt. Cor
pus eni(m) h(ab)et q(uod) i(n) exteriore ho(min)is or-
namenta q(uan)to ampli(us) appetun-
tur tanto s(e)c(un)d(u)m m(en)tis a(n)i(m)a interioris ho(min)is
destituta q(uan)to aut(em) minus appe
tu(n)tur ornamenta exterioris ho(min)is
tanto mag(is) in moribus pulc(ri)or homo
interior adornat(ur). Unde d(icit) b(eatus) petrus
Ornantes se no(n) i(n) tortis crinib(us).
Q(uo)d eni(m) dixit ornantes se c(on)
ad carnalib(us) q(uo)n(iam) invisib(i)l(i)a ista
ornamenta putaver(unt). Extirp(av)it tulit
cogitacio(n)i q(uod) cupiditas inquire-
bat ho(m)i(n)e(m) q(ua)n(do) i(n) tortis crinib(us)
vel auro vel margarit(is) vel veste
p(re)ciosa s(ed) q(u)i e(st) absconditus cordis ho(mo)
qui e(st) an(te) d(eu)m dives. Nam eni(m) deus
divicias dat exteriori ho(min)i et
inope(m) relinquit interiore(m) det
invisib(i)l(i) divicias invisibiles
et invisibil(ite)r ornavit invisibil(ia)
hijs ornamentis studentes dei
puelle s(an)c(t)e virgines n(on) q(uo)d licebat
appecierunt n(ec) q(uo)d cogebatur con
senserunt, in l(ib)ertate i(n)a p(ro)p(ter) suor(um)
c(on)iugio(rum) conatu(m) ig(itur) nec supremi
amoris superavit. Natus e(st) p(ro)p(ter)
me plorabit no(n) careat a(n)i(m)a q(uo)d n(on) i(n)gen(er)
oculos in lab(or)a(n)t. Speciosus forma p(re)
filijs ho(min)um. Si quippe se orbi
desideravit ut toneq(ue) g(e)n(e)r(at)

Et q(ui) q(u)e nupta e(st) cogitat q(ue) s(un)t
mundi quo(modo) placeat viro. Q(u)e
aut(em) i(n)nupta e(st) cogitat q(ue) s(un)t dei
quo(modo) placeat deo. Videte q(ue) s(u)nt
mundi. No(n) dixit cogitet ne
dapne(tur) a deo. Adhuc eni(m) iste
timor e(st) s(er)vus custos q(ui)d(em) ma
lor(um) ut abstineat a malo et
abstinendo digni sunt admit
te ad se caritate(m) s(ed) cogitat q(ue)
admo(do) no(n) puniat(ur) a deo s(ed) q(uo)mo(do)
placeat pulc(ri)tudi(n)e interiori decor(e)
occulti ho(min)is decore cordis
ubi oculi illi(us) v(ideri) n(on) s(un)t vim neq(ue)
no(n) foris n(is)i t(ame)n i(n)t(us) et foris
virgines decorat (con)iugatos
et (con)iugat ab honore et adulteriu(m)
Ille faciunt pl(us) q(ua)m licet q(ui) no(n)
faciunt q(uo)d licet. ¶ Sermo eiusdem
p(ro)x(imus) de v(er)bis ap(osto)li. No(n) sic
pugno q(ua)si aerem v(er)berans.
Beati ap(osto)li ep(isto)la cu(m) legeretur de
co(n)stitue(n)dis ep(iscop)is q(ue)mad(modum)
vocavit nos sine dubio o(mn)es p(er)ite
i(n) nos et nos q(ue)m ad vocavit iudi
care nos maiores q(ui)s audiv(imus)
capitula evangelica et l(ec)tio(n)is
novissima s(un)t. Nolite iudicare
p(er)sonas s(ed) iustu(m) iudiciu(m) iudicate.
O(mn)i itaq(ue) iudicando neq(ue) acci
pias aliena(m) si no(n) accipit sua(m)
Beatus ap(osto)l(us) ait quoda(m) loco: No(n)
sic pugno q(ua)si aere(m) v(er)berans s(ed) ca(s)
tigo corp(us) meu(m) et s(er)vituti redigo
ne forte alijs p(re)dicans ip(s)e re
p(ro)bus i(n)veniar. Quo timore nos
t(e)rruit. Q(u)id eni(m) faciet agnus ubi
aries tremit. Inter multa q(uo)q(ue)
q(ue) sc(ri)psit ap(osto)l(us) qual(is) ess(e) ep(iscopu)s
debeat et i(am) audivimus Unu(m)
eloqui forsita(n) no(n) suffi(ci)at. Si
enim singula discutere et de
singulis ut dignu(m) e(st) disputare
cogerem(ur) et conveni(re)n(t) n(ec) vires
sufficiunt ad loq(ue)ndu(m) n(ec) mine
ad audiendu(m) vr(es). Ergo q(uo)d volo
dic(er)e si adiuvet me q(ui) tribuit me
inter cetera ait ep(iscopu)m potente(m) ess(e)
debere i(n) doctrina sana ut (con)tradicentes

ornamenta

reddere aliquid potest, magnum opus est
quibus sarcina pecuniae arduum,
sed spe ab eo magister et dominus qui perscri-
bavit me de lago vendam
et aubo appo. Nulla enim tanta est
magis faciat hominem dispensa-
torem dei pigriorem ad reddere
quendos condutes quam timor
ubi appi. Pro his ergo qui sit adducere
reddere quod ut deus donavit
exponam vobis. Conducites non
unus in tellure sit paucissimi et
nos adiciunt loquendo sed multi
male vivendo. Cum non audet
dicere quam bonum est rapere res
alienas, quamquam non audeat dice-
re bonum esse tenere suas res
suas. Nunc enim dives ille cui suc-
cessat regio et non inveniebat
ubi poneret fructus suos et secum con-
silium gaudebat invenisse destru-
endi veteres apothecas et construen-
di novas ampliores ut impleret
eas et dicebat anime sue. Anima
habes multa bona in multum tempus
laetare comede satiare. Numquid
ergo iste dives aliena quaerebat.
Fructus suos colligere disponebat
ubi poneret consulebat. Non de
augenda vicini agri non limite
perturbat, non pauperem exspolia-
tor, non circumventor simplicis, tantum
de suis colligendis cogitabat.
Audite quid audierit qui tonaverit
sonabat sua et hic intelligite
quid exspectet qui rapuit aliena.
Ergo se prudentissimum consilium
invenisse arbitratur de apothecis
veteribus angustis deiciendis
et amplioribus novis aedificandis
et omnibus suis fructibus colligen-
dis et recondendis non alienis con-
cupiscendis atque rapiendis. Ait
deus illi: Stulte, ubi sapiens
videris ibi stultus inveniris. Hac noc-
te repetunt a te animam tuam,
haec quae parasti cuius erunt. Si sua manus
tua non erunt, si erogavis tua

erunt, cuius magis erunt rapinae quas reli-
turus es. Etenim a parte est
stultus male recondendo. Si stultus
est qui recondidit sua propria hu-
militer nos eius qui tollit aliena.
Si sordidus est recondendo tor suorum
ulcerosus qui iacebat ante ianuam
divitis et eius canes lingebant
ulcera. Ille enim ulcerosus erat in corpore,
raptor in corde. Fortassis aliquis re-
spondeat et dicat Non valde ma-
gna accidit poena illi homini cui dixit
deus Stulte. Non sic dicit deus stulte
quomodo dicit talem homo, dei verbum
iudicium est. Numquid enim deus stultos
damnat? quia regnum caelorum quod eos
restat in poena gehennae.
Communicando hoc videmus aperte hoc
manifeste quod hic videamus. Nam
ille dives ante cuius ianuam iace-
bat pauper in ulceribus non est
dictus raptor rerum alienarum.
Erat quidam dives inquit qui
induebatur purpura et bysso et epula-
batur cotidie splendide. Dives
inquit erat. Non dixit calumniator,
non dixit pauperum oppressor,
non rerum alienarum raptor,
aut delator aut receptor. Non dixit
pupillorum spoliator, non dixit
viduarum persecutor, nihil horum,
sed erat quidam dives. Cuius magis est
dives erat de suis divitiis erat.
Cui abstulerat? aut forte in-
fuerit et deus de celo recipiet
et prius accipiet si de manu eius ab-
scondet quin nos dicit. Nolite
personaliter iudicare. Omnibus
audiendo dives dimittit illi quo-
modo quod audistis et vitate.
Dives erat induebatur purpura
et bysso et epulabatur cotidie splendide.
Ergo ecce iacebat ante ianuam
eius ulceribus et non adiuvit. Hoc enim
aperte dei domini conspicimus
erat. Numquid enim bonum si pauperi in
ante ianuam iacebis sufficientem

panem a divite acciperet. Dicitur de
eo quod cupiebat saturari de micis
que cadebant de mensa divitis.
Propter hanc solam inhumanitatem qua con-
tempnebat pauperem ante ianuam
suam iacentem ulcerosum quem dignum est
pascebat. Mortuus est et sepultus
est. Et cum apud inferos esset in tor-
mentis, elevavit oculos suos,
vidit pauperem in sinu Abrahe.
Et quid multis immorer? De-
sideravit guttam qui non dedit micam.
Non enim accepit iustam sentenciam quam
dedit crudeli avaricia. Si ergo hec
pena est avarorum, que pena raptorum?
Sed ait mihi raptor rerum alienarum:
Ego sic non sum ut ille dives; non sum.
Agapes facio, vinctis in carcere
victum mitto, nudos vestio,
peregrinos suscipio. Dare te pu-
tas? Tolle noli et dedisti. Cui
dedisti gaudet, cui abstulisti
plorat. Quem duorum istorum exau-
diturus est Dominus? Dicis ei cui de-
disti: gratias age quia accepisti. Sed
alter ex altera parte dicit: Ego gemo
cui abstulisti. Et pene totum te-
nuisti et exiguum illi dedisti. Si er-
go quod alteri abstulisti egentibus
totum dedisses, nec talia opera
diligit Deus. Dicit tibi: Stulte, iussi
ut dares, sed non de alieno. Si
habes de tuo da; si non habes quod des,
de tuo melius nulli das quam al-
teros spoliabis. Dominus enim Deus cum
venerit in iudicio suo sederit et
alios ad dexteram alios ad si-
nistram separaverit, bonis operantibus
dicet: Venite benedicti patris mei,
percipite regnum. Sceleribus autem
qui in bonis pauperes operati sunt:
Ite in ignem eternum. Et quare dicturus est
bonis: Esurivi enim et dedistis mihi
manducare et cetera. Videbunt illi
divites: Domine quando te vidimus esu-
rientem? [illegible] ad eos: Cum uni ex minimis

meis fecistis mihi fecistis. Intelli-
gite ergo stulte qui minus elemosinas
facere de rapinis. Quia si quem pas-
cis Christianum pascis Christum; qui spoli-
as Christianum spolias Christum. Attende
dicere quid sit istis: Dicturus est
Ite in ignem eternum quia esurivi et
non dedistis mihi manducare; nudus
fui et non vestistis me. Ite in
ignem eternum, propter ite. Et nu-
dus fui et non vestistis me. Si er-
go in ignem eternum ibit cui dicturus
est: Nudus fui et non vestistis me,
quem locum habebit in igne eterno
cui dicturus est: Vestitus fui et
spoliasti me? Hic fortassis ut
evadas hanc nocentem dicat
Christus vestitus fuit spoliasti me
a [illegible] consuetudine spoliandi
cogitas paganum et vestire
Christianum et hic videbitur tibi
Christianus videbit non persequitur qua-
[illegible] Christianus sum, videbitur et
et dicet: Hic pre dampnis
meis. Cum enim Christianus spolias
paganum impedis fieri Christia-
num. Etiam hic fortasse videbitur. Adhuc
ego non odio penam ingero. Sed
dilectione potius dixi: ne spolies
paganum ut per hanc asperam et
salubrem disciplinam faciam Christia-
num. Audivi et audire et si aliquid
abstulisti pagano redde
Christiano. Dum [illegible] vicium ra-
pinarum quod verbis [illegible]
nastarum; dixit nos [illegible]
[illegible] audet apertissime
loquor [illegible] Nos sic facis
quia [illegible] monuit nos [illegible]
vel arguimus obedientes [illegible]
[illegible] laudantes [illegible]
contendentes redarguimus
[illegible] dicentibus [illegible]
Monco rapit, Doctus rapit,
[illegible] rapit, [illegible] rapit.
[illegible] Dicat [illegible]
re suffice [illegible] abstinete
vos fratres, abstinete vos filii

Abstinete vos a consuetudine rapien
di, vos qui sub manibus rapto
rum gemitis, abstinete vos a cu
piditate rapiendi. Aliqui potentes et
rapitis, sicut manu raptores, quibus
quia rapere non potestis, non facitis, non
habetis facultatem: et tibi laudabo
domitam cupiditatem. Beatus enim sicut
scriptum est, qui post aurum non abiit,
cui potuit transgredi et non est
transgressus, qui potuit mala
facere et non fecit. Itaque dic, Nunquid
negaturus es alienam? quia forte
nemo tibi commendavit, sed sine testi
bus commendavit. Dic michi, red
didisti? quam a solo solus accepisti,
ubi Deus in medio vobis fuit. Si tunc
reddidisti, si mortuus qui com
mendavit, nescienti filio red
didisti, tunc te laudabo, quia post
aurum non abiisti, quia potuisti
transgredi et non es transgressus, fa
cere mala et non fecisti. Si forte
aliquem sacculum nummorum
ubi nemo te vidit invenisti.
Eya fratres, redite ad vos, in
spicite vos, interrogate vos,
iudicate vos, et iudicate vos
non secundum iustum iudicium iudi
cate. Certe avarus es etiam
frequentas verbum Dei, audis
delectationem ubi dilectissime com
moneris, tu laudas divinitatem,
ego quo faciet, tu magis
laudas diversitatem quae facit eum
avarus es, frequentas etiam
amas verbum Dei libenter audire.
Certe hoc quod propono meo te exa
minato, te appende, te ascende
in tribunal mentis tuae, constitue
te ante te iudicatum, et si primum in
venis corrige te, propone que. Deus
dicit in lege sua: Michi commissum est red
dendum. Deus in lege sua dicit quam populo
proposito Dei per quinque dicit non debeat
mortuus, sunt commissa tam alienum

esse reddendum. Si quis ergo ubicunque
in via invenit aliquem sacculum
solidorum de reddendum, sed nescit
cui non se excusat ignorantia,
sed dicit cum avaricia dicitur:
tantum quod donavit Deus est. Exem
plo Dei qui non fecit audivit
verbum de iudicio quid fecerat pauper
homo nobis apud Mediolanum con
stitutus, tam pauper ut portulus
esset grammatici, sed plane pauper
quamvis esset christianus, paganus grammaticus
melior ad vero est in cathedra
invenit sacculum, nisi forte
memini me fallit cum solidis
fere ducentis. Memor legis
proposuit pitacium publice. Reddere enim
debere sciebat, sed cui redderet
ignorabat. Proposuit pitacium
publice: qui solidos perdidit
veniat ad locum illum et quaerat
hominem illum. Ille qui plangens
circumquaque vagabatur, inventio et lecto
pitacio venit ad hominem et ne
forte quaereret alienum quod amisit
signum interrogat, sacculi qualitatem,
sigillum, solidorum et numerum. Et cum
omnia ille fideliter respondisset, red
didit quod invenerat. Ille autem repletus
gaudio et quaerens vicem rependere
dedit tamquam decimas, obtulit
solidos viginti. Quos noluit accipere
obtulit vel decem, noluit accipere,
saltem rogavit vel quinque acciperet.
Noluit. Cum stomachatus ille proiecit
sacculum: Nichil perdidi. Si
non vis accipere, nec ego
aliquid perdidi. Tale certamen, fratres mei,
quale certamen, qualis pugna, theatrum
mundi spectator Deus. Quia victus tandem
quod offerebatur accepit, totum
pauperibus totum erogavit, unum
solidum in domum suam non misit.
[illegible] si ad egit cordibus vestris
si verbum Dei insedit vobis, si requiem
invenit apud vos, facite hoc, fratres mei.
Nolite putare dampnum vos pati
si feceritis magnum lucrum est quod dico.

perdidi xx^te solidos, perdidi quinquage-
tos. Cui ergo perdidisti de domo
tua? quia privat alter perdidit non tu
tua quibus cum et una domo estis
tamen in mundo estis ambo in arca
hunc intra stabulum intrasti
posuit ibi oblitus est ibi et recidit ab
eo tu invenisti. Cui invenisti? pro cuius
qui invenisti? Iam qui legem
audisti, cui invenisti qui tu
audieris in terra laudasti tu inve-
nisti, si quo natura laudasti
redde quod invenisti. Qui laudasti
testem conte dixisti, Estote
fideles inventores et tunc iniquos
vituperate raptores. Nam qui
invenisti et non reddidisti rapu-
isti. Quantum potuisti fecisti; quod
plus non potuisti ideo plus non fe-
cisti. Qui alienum negat, si posset
et tolleret. Quid non tollas timor
prohibet. Non bonum facis, sed malum
metuis. Cum hec magnum timere
malum est, magnum est non facere
malum, magnum est amare bonum.
Nam et latro timet malum, et ubi
non potest non facit, et tamen latro est.
Dei enim cor intro rogat non ma-
lum. Lupus venit ad ovile ovium
quaerit invadere, quaerit iugulare,
quaerit devorare; vigilat pastor,
latrant canes: nihil potest; non aufert,
non occidit, sed tamen lupus venit, lupus
redit. Numquid quia ovem non tulit
ideo lupus venit et ovis redit?
lupus venit fremens, lupus redit
tremens; lupus est tamen fremens
et tremens. Per vos rogo te quaeso
ius indicate et videte si tunc non
facis male quod potes facere
et ab homine non puniri tunc time
Deum. Nemo tibi videtur et ille cui
facis malum et deus qui ambos
videt. Videt et tunc parum est quod
videt, ibi time malum tibi, ama
bonum. Nam etiam si timore ge-
henne non facis malum, nondum es

perfectus, audeo dicere. Si timore ge-
henne non facis malum, est quidem fit
debite quod corredibus fuerint dei
nemo diceret, gaudeo fidei tue
sed adhuc timeo malicie tue.
Cui ergo dixi quod si timore ge-
henne non facis malum, non amore
iustitie facis bonum, ad etiam pe-
nam ad amare iustitiam. Amor
castus quo amore desi-
derabis videre non celum terra non cam-
pos liquidos maris non expecta-
cula nugatoria non fulgores
nitores gemmarum, sed desidera
videre deum tuum amare deum tuum
quod dictum est: Dilecti filii dei sumus
et nondum apparuit quod erimus. Scimus
autem quod cum apparuerit similes ei erimus
quoniam videbimus eum sicuti est. Ecce
propter quam visionem fac bonum, ecce
propter quam visionem noli facere malum.
Si enim amas videre deum tuum,
si in hac peregrinatione amore sus-
piras, ecce probat te deus de
tuis qui dicat tibi, Ecce fac quod vis
imple cupiditates tuas, extende
nequitiam, dilata luxuriam,
quod quod libuerit licitum puta, non te
hinc punio, non te in gehennam
mitto, faciem meam tantum tibi nega-
bo. Si expavisti, amasti.
Si hoc quod dictum est, faciem suam tibi nega-
bit deus tuus, contremuit cor tuum
in non videndo deum tuum magnam
penam putasti, gratis amasti. Si
ergo sumus in quibus incidit in cordibus
vestris aliquam scintillam gratuiti
amoris dei, ipsam nutrite ad
hanc augendam vos provocate
preces, humili dolore, penitentie dilectione
iustitie operibus bonis gemitibus
sinceris, conversatione laudabili,
amicitia fideli hanc scintillam
boni amoris flate in vobis,
nutrite in vobis. Ipsa cum creverit
et flammam dignissimam et amplis-
simam fecerit, omnium cupiditatum car-
nalium venena consumit.

Sermo eiusdem xx de verbis apostoli et
de psalmo nonagesimo v° Cuius vult
misereretur et quem vult obdurat
nos ianuam introducti in domum
Quem titulus psalmi introducit
tunc pronotatum est sic quando domus
edificabatur post captivitatem. Cuius
que domus indicat etiam psalmus. Can-
tate domino canticum novum cantate
domino omnis terra. Ecce que domus
quando omnis terra cantat canticum
novum domus dei est. Cantando edi-
ficatur credendo fundatur sperando
erigitur diligendo perficitur. Modo ergo
edificatur sed in fine seculi dedicatur.
Concurrant ergo lapides vivi ad
canticum novum concurrant et co-
aptentur in structuram templi dei
agnoscat salvatorem recipiat
habitatorem. Deinde que domus
edificetur post captivitatem et hoc indi-
cat psalmus. Sequitur paululum Can-
tate domino canticum novum canta-
te domino omnis terra cantate domino
benedicite nomini eius annuntiate
de die in diem salutare eius annun-
ciate in gentibus mirabilia eius
in omnibus populis gloriam eius. Quoniam
omnes dii gentium demonia.
Ecce sub quorum captivitate ja-
cebat domus. Ex prima enim
transgressione primi hominis univer-
sum genus humanum natum est ob-
ligatum peccato victor diabolus pos-
sidebat. Si enim sub captivitate non
teneremur redemptorem non indigeremus.
Venit ad captivos non captivus
venit ad captivos redimendos
ut in se captivitatem haberet inimi-
cus. Sed carne mortali peccatum
nullum portabat. Sic enim carne mor-
tali erat non haberet unde manaret
sanguis quem pro captivis fudit.
Ille autem qui ad captivitatem inimicam
venit in similitudine peccati carnis non
cum carne peccati filius dei creatus a
carnis peccati natus est sed similitudine
peccati carnis natus sed non peccata

Ille ergo qui tantum venit quibus cantatur
Bene nuntiate de die in diem
Ecce quibus cantatur de die in diem.
Dies de deo cantat, lux de luce
cantat. Orbi turbato fit in claritatis
maiestatis apparens infirmitas
Si ergo universus mundus sub captivitate
tenebatur unde tanti mundi heborem tui
cum ministris suis in manu preda bo-
ni ministratoribus suis. Si enim totus
mundus sub captivitate totus mundus
in peccato totus mundus iustissime
supplicio destinatus sed ex parte
per misericordiam liberatus, credis dicat
deo quare dampnas mundum? quo
acta iudex deus qui dampnat
mundum reus, deus es si quis de eis
considerans penam oriri vult tu iratus
debitum exigit exactor iuste
reprehenditur, reprehendit exactor
si indebitum exigit, cum non de-
bitum exigit quid reprehendat
exactorem quoniam exoptat
donatorem. Cui vult miseretur
et quem vult obdurat. Dicis
itaque mihi quid adhuc conqueritur voluntati
enim eius quis resistit? quis es tu
attende quibus tu sis attende
in deo et tu homo si iustitiam tibi
loqui indiges tu et fonte iusti-
tie tacitus es? si iustum loqui vult
deus si iniustum loqui deus taceat
iniustum loqui et non habes id de
fonte iustitie, fons est autem iustitie
quibus ergo deus, si propterea fundatur
fidei per fidem nunquam apud deum latet
te equitas putas esse ibi iniquitas
non potest, exoptas autem fortasse
ut dicat quare cui vult miseretur
et quem vult obdurat exoptas
a me homo sit et tu homo et ego homo
ambo audiamus o homo tu quis es
qui respondeas deo? melior ego
fidelis ignorans quam temerarius sciens
Deinde dicit apostolus in epistola o homo
quis tu es qui respondeas deo? et ego
indignior quia non novi iustitiam dei
Si homo sum non indignior expectanda

hoiem si possum et forte attinga
sz et si attigero hoi no dica et
ipe extedat et attigat me tu
Et quis e ni quis ho g hoiez
extedat g no quigda ex
pbt apost dt tu cu dicetis ego
pauli ego appollo Nonne ho
mines estis Cu eos faci uole
bat quos exprobrabat q ho es
sent ho es ad ada ptines
ptine ad filiu hois et forte
dt Iam no dica uos seruos
sz amicos meos qui q audiui
a patre meo no feci uobis Sz dis
cipuli h dixit aplis illis hc
dixit No denq ceteri digni no
tales sumus et tu i cipiebz q
h dixit omnia q audiui a patre
meo nota feci uobis puto q
ipse dixit h uoluit i te putas
q futurus erat no qa fecerat
Et vn probatur cu dicat No
feci uobis no dt Nota uobis facia
q2 dum qdam i scripturis de pterito
que intelligi de futuro Et vn
dum de pterito intelligatur
de futuro ffoderunt manus
meas et pedes meos dinumera
uerut omnia ossa mea Non
fuit ea at et tamen fom annuncia
batur q futurum erat Saluos nos
fecit planauatz ve genomibus Non
at loco ipe dt Spe salui fa
sumus spes at que no est spes
spe salui fa sumus Non nisi de
pterito dirige quo salui fa
sumus non vnde Adhuc futurum
est q speramus ut iam uidemus q
tenemus sz non res sz spes
cum at videt quis nunquid q
spat Si at q no uidemus spamus
p pacientiam expectamus Et tu
salui facti sumus sicut tu adhuc
salute speramus et expectamus non
tenemus Sic et dns discipulis Omnia
que audiui a patre meo nota feci

uobis Sic hiam fuerat sicut quod
alio loco dt illis Adhuc multa
heo uobis dicere sz no potestis
portare modo Et tunc omnia q audiui
a patre meo nota feci uobis sz au dt
a no potestis portare modo dt
heo uobis dicere differt no aufer
per ea a g o spem qua sine dic
faciebat id fuisse futurum a pri
tempore suo sicut ei putabat ta dice
bat Nota feci uobis Et tu din cum
sumus i corpe et peregrinamur a dno
p fide ambulamus no p spe
quitu nobis dat et fide teneamus
et de iustitia dei no dubitemus
magistratae apud eu esse ois no
credamus ne i magna vorag
ine impietatis ruinatz cum p fide
fide teneamus illa ap eu
esse iniquitatem quia et si no uidemus
id qualiter q e apud ipm
summa et uia et ueniamus ad pncipa
no potest uideri tpe fidei uidebi
tpe spei Nunc tu p fidem am
bulamus ut p spem Et at p
spem Speciosus forma p filiis
hominum ta naturalitatem erat ubi
tunc erat a p dixit deus erat
ubi Qui diligit me mandata
madata mea custodit Et qui
diligit me diligetur a patre meo
et ego diligam eum Et quid illi
dabit et ondam ei ipm illi
hoc est spes qm fecit q dixit
et ondam ei ipm illi Ibi ergo
deum uidebis ibi sine codice uideo
legebis g o cum uidimus cum sicuti
est iam non sit peregrinatio nostra
p q eam gaudebis gaudio
angelorum Hec enim nostra ergo e vna
fides q pp fide tua facies e
deformis Et manet at spe
ciosus Et speciosus forma p filiis
hominum uidebis p q peregrinationem
tuo de fide ex patientia et indigentia
tua habebat spem una de cruce

despectus abiit et deformis posi-
tio eius, sed exultet eius despectus et
deformis positio eius, homo in plaga
positus, scies ferre infirmitates de-
formitatem. Et deformat, ille
enim si deformis esse noluisset
tu formam quam perdidisti non rece-
pisses. pendebat in cruce de-
formis, sed deformitas illius pulc-
tudo nostra erat. in hac ergo vita defor-
mem Christum teneamus. Quid est deformem
Christum? Absit mihi gloriari nisi in cruce
domini nostri Iesu Christi per quem mihi mundus
crucifixus est et ego mundo. hec est
deformitas Christi. Numquid dixi me
ad scire in vobis nisi Iesum. hec est
via credenti crucifixum huius de-
formitatis signum in fronte portamus
de ista deformitate Christi non eru-
bescamus. hanc viam teneamus et per
speciem perveniemus. quo cum pervenerimus
ad speciem equalitatis dei videbimus
et iam non erit ibi dicere quare huic
subvenit et huic non, quare iste ad-
ductus est a gubernatione dei ut
baptizaretur, ille autem cum bene cate-
chumenus vixisset subito ruina
mortuus est et ad baptismum non per-
venit, iste autem scelerate vixit
cum lenonibus cum mechis cum
scenicis cum venatoribus egrotavit
baptizatus est discessit peccatum in
eo quievit est peccatum in eo dele-
tum. Quere merita non invenies nisi
penam, quere gratiam, o altitudo
divitiarum, Petrus negat latro
credit, o altitudo divitiarum
hoc nos putas perscrutari posse
quod apostolus beatus expavit et cum
tanta profunditate et altitudine
inspiciens contremisceret exclamavit
o altitudo divitiarum sapien-
tie et scientie dei, Christus enim dixerat an-
te ad hanc exclamationem ve-
niret deinde dixerat ubi sed non
credatur deo quid est iniquitas
apud deum numquid iudicabit,

Gentibus dicebat fidelibus dice-
bat de iudeis, Sicut vos aliquando
non credidistis deo nunc autem misericordiam
consecuti estis propter illorum incredulita-
tem sic et illi non crediderunt in vestram
misericordiam ut et ipsi misericordiam consequantur
Conclusit enim deus omnes in incre-
dulitate ut omnium misereatur. hinc
propterea paulus dicit Et qui istam vide-
equitatem et iustitie dei concludentem
omnes in incredulitate ut omnium mi-
sereatur, quibus tu verbum ego paves-
co altitudinem. o altitudo
divitiarum sapientie et scientie dei. tu ra-
tiocinare ego miror tu disputa
ego credam. altitudinem video
ad profundum non pervenio. o alti-
tudo divitiarum sapientie et scientie dei
quam inscrutabilia sunt iudicia eius
et investigabiles vie eius, forte ex-
positurus es. Audi enim quis cognovit
sensum domini aut quis consiliarius eius fuit
aut quis prior dedit illi et retribuetur ei
quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia ipsi honor
et gloria in secula seculorum amen. Ecce
quod invenit admirans nec querat a
me occultorum rationem. Ille dicit
inscrutabilia sunt iudicia eius et
scrutari venisti, ille dicit investiga-
biles vie eius et investigare venisti.
Si inscrutabilia scrutari venisti
et investigabilia investigare venisti
credens non profecisti, tale est velle
scrutari inscrutabilia et investi-
gabilia investigare quale est velle
invisibilia videre et ineffabilia
fari. ergo edifice domum cum perve-
nerit ad dedicationem et forte
inveniet istorum occultorum apertis-
simam rationem. Sermo xxxi

Quia lex veteris testamenti custo-
dia timorem habebat non po-
tuit apertius significari novi testa-
menti certantes quibus loco ubi apparu-
it Iudaice ominata portante et
adimplebit per legem, hic est lege

Christi praeceptum intelligitur dilectio, quia ipse Dominus praecepit ut nos invicem diligamus, tantum eam in illa praecepti parte constituens, ut diceret: In hoc agnoscent omnes quia discipuli mei estis, si vos invicem diligatis. Huius autem dilectionis officium est invicem onera nostra portare. Sed hoc officium non est sempiternum, quando nulla erunt onera quae invicem portare iubeamur. Nunc ergo cum in hac vita sumus, id est, in hac via sumus, onera nostra invicem portemus, ut ad eam vitam quae caret omni onere pervenire possimus. Sicut cervi, ut nonnulli de his rerum naturam studiosi scripserunt, cum fretum ad insulam transeunt pascuorum gratia, sic se ordinant ut onera capitum suorum quae gestant in cornibus super invicem portent, ita ut posterior super anteriorem cervice porrecta caput collocet; et quia unum necesse est qui ceteros praecedat, non habeat ante se cui caput inclinet, vicibus dicuntur id agere, ut lassatus sui capitis onere qui praecedebat post omnes redeat, et ei succedat cuius ferebat caput cum ipse praeiret. Ita invicem onera sua portantes fretum transeunt, donec veniant ad terrae stabilitatem. Istam cervorum naturam fortasse intendebat Salomon cum ait: Cervus amicitiae et pullus gratiarum colloquatur tecum. Nihil enim sic probat amicum quam oneris amici portatio. Nec tamen invicem portaremus onera nostra, si uno tempore essent infirmi ambo, qui onera sua sustinent, aut unius infirmitatis genus; sed diversa tempora et diversa genera infirmitatis faciunt ut onera nostra invicem portare valeamus. Verbi gratia, iram fratris tu portabis, cum tu adversus eum non irasceris, ut vicissim eo tempore quo te ira praeoccupaverit, ille te lenitate et tranquillitate supportet. Hoc exemplum ad id pertinet cum diversa sint tempora portandi onera sua, quamvis ipsa diversa non sit infirmitas, id est, ab eodem

Cervorum natura

cum ab invicem onera portantur. Ad diversa autem infirmitatis genera ad exemplum videndum est, veluti si quis iste loquacitatem incontinentis illius pertinaciam donec ille et istius taciturnitatem portet. Par quippe infirmitas in duobus, si uno attendat ut se tollerare sese invicem non valet, tamen adversus se invicem ad diversa aliquando erunt duo nati, convenient ut se tollerent, quippe ne tollerare se invicem dicendi sunt, sed potius se invicem tollerare. Sic et tristes de una re magis se portant, et quam maerebunt, cum unus eorum tristis esset et alius gauderet. Si autem adversus se tristes sint per quos se tollerare non possunt, et longe remota affectionibus suscipienda est aliquarum illarum passionum aegritudo, de quibus parte aliqua liberantur, suscipiendam ut ad auxilium, non ad aequalitatem miseriae valeat, quemadmodum qui manum iacenti porrigat non se prosternat ut ambo iaceant, sed inclinat tamen ut iacentem erigat. Unde illa verbis officiorum consolatione ad portanda onera aliorum satis liberum impedimentum cogitantibus quanta pro nobis pertulit Dominus. Hic enim admonens ait apostolus: Hoc sentite in vobis quod et in Christo Iesu, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo; humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Superius enim dixerat: Non quae sua sunt unusquisque intendentes, sed ea quae aliorum. Huic sententiae quod contexuit: Hoc sentite in vobis quod et in Christo Iesu, ad hoc dumtaxat ut quod admonuit in eo quod usque ad formam hominis se humiliavit in nobis, sine peccato, et tamen esset peccata nostra pertulit, non attendens quae sua sunt sed nostra, ita et nos libenter

ad eius imitationem inniti et onera
nostra portemus. Huic cogitationi
accedat etiam illa cogitatio qua ille
susceptus hominem. Nos autem homines
sumus et considerare debemus quod eius
tudine sive carne sive corporis
quam in homine alio videmus etiam
nos habere potuimus et possumus.
Hoc ergo exhibeamus ei cuius infirmitatem
portare volumus quod ab eo nobis
vellemus exhiberi si forte nobis
ea esse videmus tempore non esset. Ad hoc pertinet
quod ipse apostolus ait: Omnia omnibus factus
sum, ut omnes lucrifacerem, cogitan
do scilicet eo vitio etiam se esse potuisse
unde cupiebat alium liberare com
patiendo etiam potius id agebat
non mentiendo sicut quidam suspicantur
et hii maxime qui defendendis
mendaciis suis quae negare non possunt
aliquod magni exempli patrocinium
querunt. Deinde etiam cogitandum nunc
esse hominem qui non possit habere ad
boni quod tu nondum habes etiam si la
teat in quo sine dubio possit te
esse superior. Quae cogitationes ad conti
nendam et edomandam superbiam valent.
Ne arbitreris quod tua quedam
bona eminent et apparent in alterius
nulla habere quae lateant et fortasse
maioris ponderis bona quibus te su
perat nescientem. Non enim falli nos
tunt adulatores persequi vel invidere
apostolus cum dicit nihil per contentionem neque per
inanem gloriam sed in humilitate invicem
alter alterum existimantes superiorem
sibi. Non hoc ita debemus existimare
ut non existimemus sed nos existimare
fingamus sed vere existimemus
posse esse aliquid occultum in alio quo
nobis superior sit etiam si bonum nostrum
quo videmus esse non sit occultum.
Iste cogitationes deprimentes super
biam et accendentes caritatem faciunt
onera fraterna invicem non solum equo
animo sed etiam libentissime sustineri.

Nullo modo autem de quo incognita
ferenda sententia est et nemo nisi per amicitiam
cognoscitur et ideo amicorum mala fe
rimus et sustinemus quia bona eorum nos
delectant et tenent. Nullius itaque
repudianda est amicitia sese inge
rentis ad amicitiam copulandam
non ut statim recipiatur sed ut reci
piendus optetur atque ita tractetur ut
recipi possit. Illum enim receptum
in amicitia possumus dicere cui omnia
consilia nostra refundere audeamus
et si est quisquam qui se non audet in
gerere ad amicitiam faciendam cum aliquo
nostro temporali honore aut dignitate retardatur
descendendum est ad eum et offerendum illi
quadam humanitate et submissione animi
quod petere per semetipsum non audet.
Sane quamvis raro tamen aliquando
accidit ut eius quem volumus in amicitiam
recipere prius nobis innotescant ma
la quam bona quibus offensi et quodammodo
repercussi relinquimus eum et ad
bonorum eius quae forte occultiora
sunt indagationem non pervenimus.
Admonet itaque Dominus noster Iesus Christus
qui vult nos effici imitatores
suos ut eius infirma tollamus et
ut ad quaedam sana nihilominus delectabiliter
acquiescamus per caritatem tolleranter
perducamur. Ait enim: Non est opus sa
nis medicus sed male habentibus. Ideo quod
si propter caritatem etiam eum qui ex
omni parte fortassis aegrotat impel
lendus ab animo non debemus quem sa
nari posse per verbum dei, quanto magis eum
qui prior nobis videtur pro toto aegrotare
quia per quaedam eius sauciati per ingressum
amicitiae non potuimus sustinere
et quod eius cum offensione animi de
toto homine ausi sumus temera
ria praesumptione sive sententiam non ti
mentes quod Dominus ait: Nolite iudicare
ne iudicemini et quia in qua mensura mensi
fueritis remetietur vobis. Saepe autem
in quo bonis prius apparentibus quibus etiam
temeraria benivolentiae iudicium

cavendum est ne totum bonum hominis putamus esse quod in eo per quod mala apparuerit
secantur et impatientiae inveniant
et quominus offendat ut cum quae tamen dilexeras ceteris oderis
quia nec probabas et quae tamen ulla eius
bona praecedent et hoc quae postea
apparuerit mala prius eminent
tollendam tamen erat dominus omnia tum
cum agis quibus talia semper adsolet
quanto magis cum eis bonus patissime
quae tamen pignora dant nos
ad posteriora tollenda distinguendo.
Ipsa ergo lex pertinet ut invicem
onera nostra portemus. Mandat diligere
domino facilius sustinemus infirmitates
aliquae etiam quando propter sua bona
diligimus cogitamusque cum quo est quem
diligimus propter quem mortuus est. Impigerrime
dominum caritatem nobis apostolus insinuavit
cum dicit: Peribit infirmus in tua
scientia frater propter quem Christus mortuus est,
ut si illum infirmum propter vitium quo
infirmus est minus diligimus illum in eo
consideremus qui mortuus est propter ipsum.
Exprimat nos diligere non infirmitates
sed morbum et curam propter ingentis
curae et implorata divina cogitatione
tamen enim Christum negligamus propter
infirmum cum infirmum diligere debeamus
propter Christum. Sermo eiusdem ex verbis apostoli
de verbis apostoli: Invicem onera vestra portate

229 Omnes nos per apostolum dominus
admonuit ut invicem
onera nostra portemus et in eo ipso quo
nos admonet ut invicem onera
nostra portemus quo fructu id faciamus
ostendit cum adiungens ait: Et sic adimplebitis
legem Christi. Quae non implebitur nisi
ut invicem onera nostra portemus.
Quae sint onera ista et quemadmodum
portanda sint quemquam vobis promittimus
ut vobis communicem ad quem impleatis
legem Christi, adiuvante domino conabor
ostendere. Ego quidem me debitorem
esse proposui in mente ut exigatis
ut tum reddidero non petatis. Hic
me debitorem vestrum esse proposui. Adiuvante
domino in tecto meae
et prae orationibus vestris quae sint onera
quae invicem nos iubet ut portemus
apostolus et quemadmodum portanda sit
hoc si fecerimus illum ubi ferimus posita
sua persolvere possemus ut impleamus
legem Christi. Dicet aliquis obstinate contrarium
apostolus locutus est, et tu converis exponere
quae sunt ista onera quae nos
quemadmodum invicem sustinenda
excellit quod quos cogit divina distinguendo.
Et ipso quippe capitulo lectionis
habes ibi positum: Unusquisque autem proprium
onus portabit. Iam ergo occurrunt
sibi in vobis: Si unusquisque proprium onus
portabit quo iure contraria loqui
putetur apostolus? Non enim longe non in
alia epistola non habet ipsa longe
supra aut infra sed in eo ipso loco
videlicet et sunt eadem lectione contigua
utrumque posuit: et quod unusquisque proprium
onus portabit et quod admonuit et
hortatus est ut invicem onera nostra
portemus. Alia ergo sunt onera in
quibus unusquisque proprium portat
nec portat cum alio alter, nec
participat in altero, et alia sunt onera in
quibus vere dicis fratrum portatorem
in portando participes. Ergo distinctione
opus est. Non est facile intelligere quae vos ego
qui putabat posse homines contaminari
peccatis aliorum audiant apostolum:
Unusquisque proprium onus portabit.
Deterreatur eos omnino per hoc possit negligentia
subintrare ut quia securi sunt
quod contaminari non possunt peccatis alienis
neminem curaverit corrigere.
Invicem onera nostra portate. Subvenit
dominus huic distinctioni et
quantum exposuimus manifestatur
veritas non impediunt. Nam et
huic audistis et cito intellexistis.

Corda mea quando audis testes cor-
dis voces audivi. Iam ergo de-
intellectus sermo ad laicos disse-
ram que non intellexi in summa
sed ut quam intentum est commendet.
Onera que unusquisque sua
portat peccata sunt. Has detesta-
biles oneris sarcinas portabant
hominibus et sub eis fuerunt sudan-
tibus dominus dicit: Venite ad me omnes
qui laboratis et onerati estis et ego
reficiam vos. Quomodo reficit
peccatis oneratos in indulgentia pec-
catorum. Coronator mundi de
quadam specula excelsa exclamat
mat auctoritate: Audi genus humanum
audite filii Adam, audi genus
laboriosum et infructuosum. Vi-
deo laborem vestrum. Videte do-
num meum. Scio quod laboratis et
onerati estis et quod miseri compri-
mitis sarcinas vestris humeris
allegatis. Adhuc quod peius est onera
addimus. Peccatis non deponi-
tis. Ubi nunc breviter potest multi-
pliciter valere haec differentia
sarcinarum tamen inde pauca co-
mmemoremus de hiis exigente
tempore. Videte hominem oneratum
sarcina avaricie; videte illum
sub hac sarcina sudantem an-
helantem sicientem et laborando
sarcina addentem quam exoptas
o avare amplecteris diligis tamen
et sarcinam tuam super humeros
tuos quam exoptas quod laboras
quid vigilas quid congregas
Nempe sarcinam avaricie
Quod nota maniam et frangere ista
exoptas. Ergo sarcinam avaricie
vide te potest premere tui. Quod non potes
sarcinam an forte non est gravis;
usque adeo sub hac sarcina
sunt et perdidisti non est gravis avaricia
que ergo te de sopore excitat
quoties alii dormiunt non sinit
et fortasse habes cum illa alterum

pigritiam et ista duo nequis-
sima onera secum pugnantia
premittet et diffamant te. Non
tamen parem in parem non similia
iubet pigritia dicit dormi, ava-
ricia dicit surge; pigritia dicit noli
pati frigidos dies, avaricia dicit
tolle estimationem et tempestates; illa dicit
quiesce, ista non sinit quiescere
iubet non solum perdere sed et de-
gratias tuas in mare, quecumque vides quos cognatos
videres in media deportans. Ecce non
nosti linguam Indorum sed intel-
ligis ut servo avaricie, vectes
ignotos ad ignotum das acci-
pis emas portas periclitatus
evenisti cum periculis, vendis ex-
clamas in mari excogitatis
tempestate: Deus libera me. Non
audis videte quem admisit
te avaricia te iussit ut acci-
peres quod non habebas, ego dixi iussi
ut sine labore ad hostium tuum
pauperi dares quod habebas. Illa te
misit ad Indos ad reportandum
aurum ego autem hostium tuum posui
posui a quo emeres regnum celorum
laboras in iussione avaricie
et in iussione mea non laboras.
Ambo iussimus non audisti me
cui obaudisti libet tecum
multi istas sarcinas portant
quanti vidimus qui ipsas sarcinas
loquuntur sub ipsis positi exclamant
Cum sarcinis intrant cum sar-
cinis exeunt, avarus ingressus est
avarus discedit, ego loquendo
quod istas sarcinas laboravi
clamat ponite quod portatis
postremo me nolite audire
imperatorem vestrum clamantem
Venite ad me omnes qui laboratis
et onerati estis. Non enim vult vos
laborare desinatis vultis ad
me currere sed cum quibus sarcinis non
potestis. Venite inquit ad me omnes
qui laboratis et onerati estis et ego

reficiam uos. Do ueniam peccatorum,
peccator tollam quod pungebat oculos
uestros, sanabo quod nocuit humeros
uestros, tollo quidem sarcinas, sed
manes a sarcinis non dimittam,
tollam sarcinas malas et impo-
nam bonas. Cum enim dixisset, Ve-
nite ad me et ego reficiam uos, adiunxit: Tollite
iugum meum super uos. Mala te sub-
iugauit cupiditas, salubriter
te subiuget caritas. Tollite iu-
gum meum super uos et discite a me.
Si uos inuenit humanum qualemcunque
magistrum, discite a me. Christe
clamat unigenitus filius dei
solus uerax, ueritas clamat: dis-
cite a me. Quid? In principio erat uer-
bum et uerbum erat apud deum et deus
erat uerbum, omnia per ipsum facta sunt.
Numquid hoc ab eo discite potentiam?
mundum fabricare, celum luminibus im-
plere, diem noctemque uicissitudinibus
ordinare, tempora et secula [illegible]
uel seminibus uim tribuere, aliis
terram replere? Illi hoc iubet nos
discere magister celestis in scamno dei?
Sed quia iste deus et homo erat, dignetur
in eo quod deus est audiunt ueritatem,
in eo quod homo est audiunt imitationem.
Discite me, quia non a me mundum fabri-
care et creare, nec aliquid aliud
que hic latebant deus homo manifesta
effecit, nec quod ad te discite a me:
febres ab egrotantibus pellere,
demonia fugare, mortuos susci-
tare, uentis et fluctibus imperare,
super aquas ambulare; nec hoc dixit
discite a me. Hec enim de quibusdam
discipulis, quibusdam non dedit. Hoc
discite a me omnibus dixit, ab hoc pre-
cepto nemo se excusat. Disci-
te a me quia mitis sum et humilis
corde. Quare dubitabas? Hec sar-
cina sic est: hec sarcina quibus non est
humilitas et pietas, hec sarcina
quibus non est fides, spes et caritas.

Ista enim humile ista mite reddit
et unde est quod onerat quod non cibus si
ipsum sequeris. Iugum enim meum
leue est et sarcina mea leuis est,
cum leuis est quid sibi uult pondus?
Si nimis plus habet auaritia, nimis habet
iustitia. Nolo sic intelligas: hec
sarcina non est pondus onerati
sed alarum uolatum. Habent enim et aues
pennarum suarum sarcinas, et quasi
dicis portant illas, et in terra portan-
tur ab illis in alto. Tu iniam in celis
plenam uis possideri estate dicas nimis
quam ista auicula onerat
pennas et detrahas ouis et in terra
remanebis. Quid sub uenire noluisti,
portare pennas pacis, alas
accipe caritatis. Hec est sarcina,
sic impletur lex. Quis districta?
Sed omnia uideretur nimis ideo quod
auarus intrat, nosti illum auare.
Stat tecum et tu non des auaritiam,
et iam misericors das pauperi quod habes,
non inhias in ea que non habes, audis
dicentem apostolum: precipe diuitibus huius
mundi non superbe sapere, neque spera-
re in incerto diuitiarum, sed in deo uiuo
qui prestat nobis omnia habundanter
ad fruendum, diuites sint in operibus
bonis, facile tribuant, communicent,
thesaurizent sibi fundamentum bonum
in futurum, ut apprehendant ueram uitam.
Audisti, agnouisti, dedisti,
tenuisti, fecisti. Fac quod facis,
noli pigrescere, noli cessare,
qui perseuerauerit usque in finem hic saluus
erit. Benefecisti homini, ingratus est ho-
mo, te penituit benefecisse. Ne
fundas penitendo quod impleisti
miserando. Dic in corde tuo: Non
eum uidet iste cui quod feci, uidet
ille propter quem feci, quod iste si uidit
[illegible] quod non erat, quod pocius quod in
perdisset. Ad dominum me teneam qui
holocaustum facio non solum quod feci
sed et quod corde facio illi spero
retributorem quem fecit testem

Talis es et forte in populo deiectat
inimicus te auarus vastator in alienis
rebus alienis et in eo non esse talem
et fidelem cuius potius fidelem vocare
non enim potes de certa pellendo
habes aliquem aditum castigando
et corripiendo corrigendo accessum
vero et etiam ambulare. Noli timere
re unusquisque proprium onus portabit.
memento apostoli ut secundum atten-
das unusquisque onus portabit
tunc et enim dicat porta meum
Nam scio illos quantum ad nolitis
auaricia onus non minuit
sed duo gravabunt. portet ergo sar-
cinam suam et tu tuam. quam quam exo-
neraverit eius deus talem sarcinam
excussit alteram imposuit. ex-
cussit cupiditatem et imposuit ca-
ritatem ergo si cupiditatis malas
unusquisque sarcinam suam portat
malus malam bonus bonam. quomodo
teneatur ad preceptum invicem onera
vestra portate. habes enim sarcinam
quam vult portes cum altero onus proprium
pauper est diues est onus illius pau-
pertas est tu tale onus non habes vi-
de ne forte cum te interpellauerit
paupertas dicas unusquisque onus
proprium portabit. hic alterum preceptum
audi: Invicem onera vestra portate.
paupertas non est onus meum sed est
onus fratris mei vide ne ditiores
sint magis onus tuum. Nam non
habes onus paupertatis sed habes onus di-
uiciarum. si bene intendas onus est
et alterum onus habet tu alterum porta
cum illo et portat tecum ut invicem
onera vestra portetis. Cur est onus
paupertatis non habere quid est diuiciarum
onus plus quam opus est habere. et iste onera-
tus est et tu oneratus es porta cum eo
non habere portet tecum plus habere
ut fiant equales sarcine vestre
Sicut dedit indigenti in quo ille
non habenti onus illius et erat non
habere sicut dedit incipit habere

minutum est illi onus quo nocebat non
habere. minuit et ipse onus suum quo no-
cebatur plus habere. Duo ambulant
via dei in peregrinatione huius seculi
tu portabas sumptus magnos
superfluos ille autem sumptus non habebat
adhesit tibi comes tuus et desidera-
bas noli negligere noli spernere
noli relinquere. Non vides quam
portes sic portasti et non habenti da-
sti et comitem adiuuabas et teipsum re-
leuabas. apostolica summa satis quantum
opinor exposita est. Nonne nos
fumos videat quod dicit sed sumus
non portamus sarcinas varias
nos non gravamus. maiores isti
portant sarcinas presumptionis
sarcinas scismatis sarcinas
heresis sarcinas dissensionis sar-
cinas animositatis sarcinas furore
testimoniorum sarcinas calump-
niosarum criminationum istas sar-
cinas conantur sed et conamur
deponere debuerint fratres nostri
illi amant tenetis illas ad se
mouere et nolunt quia ipsis sar-
cinis tenuerunt. Nam et qui port-
tasset sarcinam quam gestabat
collo quanto minor sit pondere posuit
non statuam. sed nunquam non quanto
pectus alienis opus est dicam Veni
quanto pectus alienis. Nolo dico
noui quid dicat apostolus sed dico
pro porta aliena sua contentus et
non tua magis contentus. gregem do-
mixtum edis et ouibus non deseres
aream dominicam quam diu palee
triturantur non relinques retia
dominica quamdiu bonos et malos
pisces ad litus trahunt non
disrumpes. Et quomodo ferre
que vbi malum. Nonne melius
ipsum ferres quam te foras efferres
Ecce quomodo feres attendes apostolum
dicentem unusquisque proprium onus portabit
liberauit te ista summa. Non enim
loquimur avaricias siquales

cui ... mensa et qui te obiecit si-
gnificabat cum ... ad ... apostolus dicit
qui enim manducaverit et biberit
indigne iudicium sibi manducat
et bibit. Sed non sibi. Sane si iudex es
si iudicandi potestatem accepisti
a b ... vexilla si apud te ac-
cusatur, si minus docuerit ac-
tibus quod queritur coherce compe-
cognita degrada. Sit vigi-
lat vigilantia ut non dormiat
disciplina. Sed damnatus est innocens
Cecilianus damnatus est quisquis
absens, deinde a traditoribus
maioribus allegata a se ista gesta
iniusta probata. Enarravit quid
... conati sunt et ma-
num nebulis prestruendum ... se-
renitatem nebula qui potuit
ausi sunt, affuit dies ... serem-
tas et nebulas eorum evide-
terque inscientes absumserunt
etiam orbis terrarum ... quomodo
gaudemus quales cumque in ea
sumus. Non ipsos nobis sed ipsam
tuemur defendimus obtinemus
aream dominicam defendendo pro area
dominica clamo tu quibus in ea sim
Nolo inquam ut exeas, ventilabrum
expecto, et si invenis nolli cum
aliter curavit ut possis fratrem sa-
nare. Mira palea si potes sed
triticum noli relinquere si pa-
leam curare non potes ... eorum
alii de area dominica palee
interdum et grana sed non longe. Et
autem operarii boni ... verunt
aream et ea que foris excussa sunt
quidam mundat omnibus trahunt
et revocant in aream et si trahe-
do et si cogendo, ammundatola
iniustram si legebis ... mundare
revocata et cum trahet etiam
nempe tua portat ... baptismus
et innocens Cecilianus damnatus est
sed absens est, absolutus est presens

absens est. Audivimus eius et
homines inde scribere qui potuimus
breviter de suis factis ammonimus
et diximus eis. Veritatis quod Ceci-
lianum quilibet septuaginta episcoporum
sine absentem pervenerint et
plebs plures Maximianistarum in manus
tantorum consiliorum quod absentem Primiani
...rio iste non prudicat absentem
Primiano sic et illi prudicare non
potuerunt absenti Ceciliano. Eis
vos putatis in angustia hac
vindicasse. quid enim dicerent, que
evaderent inclusi vestibus in
ut ... violenter rumperent
eis diximus breviter et absque
probabis et quid multa et pene
omnia per vos sic gesta videra-
bunt que eam iam vestra causa tabes provo-
cabunt. Sed hoc loco rogo nos
et observo proximo ut tractatis diversis
tam et prophetatis. Non potuit enim pro
nobis fieri brevior et certior et liquidior
sententia. Ego dixi cum hic obicimus
secundo prudicat iste Ceciliano
quomodo illi Primiano et hic defen-
sor illorum ut causa eius persona pre-
... virum breviter liquido responsionis. Non
enim sensit quod dixit sed tamen propheta sicut
cum esset pontifex prophetavit
Nec causa causa prudicat nec persona persona,
si nec causa causa nec persona persona prudicat quo-
modo quisquam sanctitatis sua pertat
Pratat Nec obiciat Ceciliani
non tibi persequitur homini sed ipsorum
brevitatis obiciat Ceciliani
causam fatentium motibus obiecit
tuis tibi prius quidem gesta iudicabit
liquidissime purgata est Ceci-
lianus Sed fac eum non purgatum
fac eum si vis iniustum. Audi non ec-
clesia ab orbe terrarum nec causa causa
nec persona persone prudicat. Damna
heretica infamari causa tua te
sententiam dicas iudicii quod acta

Si illum ego corrupi iudicat
per mete quibus corrupisti ut dap-
naretur. Utinam hec alii cogitent
vel de tumescente animositate
cogitent ad se redeat semetipso
gerent se discuciat et videat
veritatem non timeat eos quia
fratres dilectissime vendiderunt
Ipsos enim timent offendere eru-
bescunt humane infirmitatis et non eru-
bescunt invictissime veritatis. utique
hoc timent ne dicatur eis. Cur ergo
nos decepistis quare nos sedux-
istis. Unde debuerunt si diu tac-
uerunt humanum fuit errare dya-
bolicum est per animositatem in errore per-
manere. Utinam quid dicat sicut nos
erravimus falsa predicavimus quia
predicantibus falsa credidimus.
Dicat suis sicut erravimus
sic ab errore recedamus. Duces
vestri fuimus ad foveam et secuti
estis cum duceremus ad foveam
nos sequimini cum ducimus ad ecclesiam.
possent ista dicere indignantibus
dicentibus vestris dicerent aliquis illi
ponerent indignacionem amarent vel
certe veritatem non tamen fratres patie-
tes estote rogo vos. Infirmus est
et timore oculi quasi sanus morimus
non dico ut turbati est ne forte sibi
insultando ad maiores animositates
dimicent nos vero eis lenit ered-
damus non de victoria superbe
exultemus. Servum enim domini li-
tigare non oportet apostolus dicit, sed mittem esse
ad omnes docibilem pacientem in
modestia corripientem diversa
sencientes ne forte det illis deus
penitenciam et resipiscant a dyabo-
li laqueis a quo captivi tenentur secundum ipsius
voluntatem. Paciencia ergo ferte si
sani estis paciencia ferte in egro-
sani estis, Namque sanus perfec-
tum rex iustus sedet in throno
quis gloriabitur cor mundum se habere

aut quis gloriabitur mundum se esse
a peccato. ergo qui diu tales sumus
sic nos diligamus ut invicem onera
nostra portemus. Conversi ad dominum.

Sermo eiusdem ex verbis apostoli 122
Spe salvi facti sumus.

Sicut apostolum dixisse meministis
Caritas vestra fratres karissimi,
Spe salvi facti sumus, spes autem que
videtur non est spes. Quod enim videt quis
sperat? si autem quod non videmus speramus
per pacienciam expectamus. Hic nos
exhortarium et consolatorium probandum
sermonem ammonet nos ipse dominus.
Quid in psalmo dicitur in psalmis Spes mea
es tu porcio mea in terra viventium.
Spes in quam quibus spes nostra est in terra
viventium iubet ut nos alloqui
in hac terra morientium ut non de-
ficiamus que videntur sed que non videntur
que enim videntur temporalia sunt
et que non videntur eterna. Cum ergo quod
non videmus speramus et per pacienciam
expectamus merito nobis in psalmo dicitur
Sustine dominum viriliter age et
confortetur cor tuum et sustine
dominum. Quid dicitur enim promissa sunt fal-
lax, deus autem promissa numquam fallit.
Ideo et mundus quod pollicetur hic
videtur datur est in hac terra
morientium quamvis sumus.
Deus autem quod pollicetur in terra viven-
tium nobis daturus est multi fatigantur
expectacionem non erubescunt
amare fallacem. De talibus dicitur
scriptum ve hiis qui perdiderunt susti-
nenciam et diverterunt in vias pravas
cum et video agentibus et corde con-
forto diu sustinentibus filii
semper videntur mortem insultare
non cessant iactare suas deli-
cias temporales que ad tempus obdulcant
fauces eorum postea non amaro-
res felle inveniunt. Cas dicit enim
nobis ubi est quod nobis promittitur post hanc
vitam? Et hinc vide veniens est
et indicat illa et que credidistis,

Estote nobis in maxima voluptate sicut
letamur quod qui videmus speramus vos
autem in laboribus cotidie contemnentes etiam
credendo que non videtis. Deinde sub-
iungit quod quidam comminavit apostolus man-
ducemus et bibemus cras enim mori-
emur. Sed videte quod ipse cavendum
monuit. Corrumpunt mores
bonos colloquia prava. Sobrii esto-
te iusti et nolite peccare. Cavete
ergo fratres ne talibus colloquiis mo-
res vestri corrumpantur. Veniet paci-
entia et deducat in vias pravas. Sed non vo-
mites atque mansueti tenete vi-
as vias quas nos docet dominus
de quibus post dicit diriget mansuetos
in iudicio docebit mites vias
suas. Pacienciam quippe in laboribus
huius vite sine qua non potest custo-
diri spes future vite. Nemo potest spe-
rando retinere id mites atque mansu-
eti et qui non resistit malo desi-
cuius iugum suave est et sarcina le-
vis. Sed credentibus deo et sperantibus
in eum et eum diligentibus ita quippe
mites atque mansueti non solum
consolaciones eius amabunt sed etiam
flagella eius tamquam boni filii tol-
lerabunt sive quia quod non videtis spera-
tis per pacienciam expectetis sit agi-
te sit ambulate et eum ambu-
latis qui dixit ego sum via quo-
modo ambulandi sit dicitur non
solum eius verbo sed etiam eius exemplo
hic enim proprio filio suo non pepercit
sed pro nobis omnibus tradidit illum
non utique nolentem verum voluntate
sed pariter volentem quia eiusdem potestatis est
filii sed equalis forme dedig-
natum esse non rapinam arbitratus est
esse se equalem deo et singulariter obe-
diente sed quod semetipsum exinanivit
formam servi accipiens qui ipse di-
lexit nos et tradidit semetipsum pro
nobis oblacionem et hostiam deo in odorem
suavitatis. Sic ergo proprio filio suo non
pepercit sed pro nobis omnibus tradidit illum
ut et ipse filius traderet semetipsum
pro nobis. Et traditus est ergo ex voluntate patris
que est tua et omnia. Traditus est ergo per
formam servi in obprobrium hominum et
abiectionem plebis in cotidiana hac in
flagella et in mortem crucis. Do-
cuit ergo nobis exemplis cum quanta
paciencia ambulemus et firmavit
nos exemplis suis in omnibus quid ab illo
paciencie sperare debeamus. Si enim quod
non videmus per pacienciam expecta-
mus quod non videmus quid sperantes
corpus sumus illius capitis ergo iam
perfecte quod speramus. De illo enim
scriptum est quod sit caput corporis
ecclesie primogenitus ipse principatum
tenens. Sed de nobis scriptum est vos
estis corpus Christi et membra. Si autem quod
non videmus speramus per pacienciam
expectamus scimus quod qui re-
surrexit caput nostrum et servat
spem nostram et quod prius quam resurgeret
flagellatum est caput nostrum fir-
mavit pacienciam nostram. Scriptum
est enim quem diligit dominus corripit
flagellat autem omnem filium quem
recipit. Nonne tamquam in flagellis defi-
ciamus ut in eternum gaudeamus.
Ita enim verum est quod flagellat hic
omnem filium quem recipit ut non
unico suo pepercit sed pro nobis omnibus
tradidit illum. Iniuncte ergo cuncti
sine peccato unico flagellatus est
qui mortuus est propter delicta nostra
et resurrexit propter iustificacionem nostram
non timeamus abiciamus fla-
gella sed potius confidamus quia re-
cipiemur iustificati quamvis
cum nondum veniat nostri gaudii ple-
nitudo verumtamen non sumus sine gaudio
velut qui sumus quia spe salvi facti
sumus ideo ipse apostolus qui ait si quod
non videmus speramus per pacienciam
expectamus dicit in alio loco spe
gaudentes in tribulacione pacientes.
Habentes ergo talem spem multa fidu-
cia utamur et sermo noster in gracia di-
tus sit sale conditus ut sciatis quomodo
admodum oporteat videre domini e-
cclesias qui cum perdidisset ...

suscepisset sustinentia nos
sustinentibus dominum quia quando videmus
sperantes per pacientiam expectamus
tia in salutare audet continu-
ta debent Ubi sunt delicie mun-
di per quas ambulatis per vias pe-
nas non dicam ubi erunt cum
vita tua sicut sed modo ubi sunt
cum hesternum diem hodiernus abs-
tulit et hodiernum crastinus
ablaturus sit, quia corpus quod diligitis
non consumit et consolatur quod non
fugit pene antequam capi-
tur exemplo hodierno die nulla
possit vel hora retineri Itaque cum secunda
excluditur a tercia sic prima exclu-
sa est a secunda ipsius hoc unius quod prius
videre nichil est prius, omnes enim
partes eius et omnia momenta fugi-
tiva sunt propterea quia preterit hoc si non cetera
cum preteritum tu preteriet si attend-
ere volueris videre quia voluptas tua sicut
sine prudencia desiderium vel cum tu fu-
erit cum prima cogitatur, vos in-
videtis quia sperans etiam quem non
videmus cum nos eis quam non videmur
temporalibus subditi nesciatis qualis
nobis dies crastina elucescat
quem sepe bonum speratis malum
invenitis neque vos fuit cum ne
fugiat tenendo potestis vos in-
detis quia etiam sperans quecum
venerint non consistunt quia non spa-
cium sed spes manet Nos autem
ad invenienda temporalia via divina
itaque dum sint consistimus a nos-
tris non temporalia sperari aliquando
desinunt et tunc rebus sperata nos
fallunt, non cessat nos inflam-
mare futura corporalis venientia
torquet consumptio Nonne ipsa
sunt que concupita inardescunt,
adepta vilescunt, amissa va-
nescunt, Utimur eis et nos ipse per
nationibus detinemus sed ceteris
gaudia nostra figimus ne illis
labentibus subruamur Utimur enim
hoc mundo tamquam non utentes ut
sciamus ad eum qui fecit hunc mundum

et eo manentes eius eterni perfru-
entes. Quia hec est qui dicitis quis hunc
inde venerit et quis apud inferos
gerantur quibus hominibus indicat,
tunc nos eos clausit quem mortuum
quarto die resuscitavit et ultimo
mortuus die tertia resurrexit
et antequam morerentur qualis vita mo-
rientes exciperet legimus in evangelio
latet, et in paupere qui defunctus est et di-
vite ardente enarravit, sed illi
ista non credunt qui dicunt tamquam
hunc inde venerit hec credidos
se noluit nisi si quis prius sic ore
venisset, sed maledictus homo qui
spem suam ponit in homine. Ideo quoque deus
homo factus mori et resurgere voluit
ut et quod futurum erat homini homo
carne ostenderet et tunc deo non homini
crederetur ecce tanta fidelium
toto orbe diffusa iam autem oculos
eorum elegantia tot secula
uni homini promissa que pronomen in spe
crediderunt fiet per multarum gentium
ergo uni abrahe credentes pro-
missum etiam videmus impletum
et quia universo orbi promittit cre-
denti de speramus esse verum Exat
nunc et dicat inaudiencius et bibas
cras enim moriemur Illi se ad hec
cras durant mortuos, vitas autem
illos iam constanter dicunt,
mortuos vos autem fratres karissimi
filii resurrectionis cives sanctorum angelorum
dei heredes christi coheredes tamen non
imitati eos qui cras sperando
moriuntur et hodie bibendo sepe-
liuntur Sed sicut dicit apostolus ne cor-
rumpat mores bonos
colloquia mala sobrii estote
iusti et vigilate ambulantes
angusta et arta via adducente
ad latitudinem urbis celestis quia vid-
ima est firmissime sperate quod
non videtis pacienter expectate
modo habetis quia veraciter promissorem
vos fidelissime retinetis.

Sermo eiusdem xxxiiii de verbis apostoli
Videte quo caute ambuletis. .xl.

Apostolum cum legeretur audivimus immo
omnes audivimus dicentem nobis
Videte quomodo caute ambuletis non
ut insipientes sed ut sapientes redi-
mentes tempus quoniam dies mali sunt.
Ceterum dies isti quantum pertinet ad spa-
cia horarum ordinati sunt ducunt
vices agunt tempora oritur sol occidit
sol transeunt tempora cui molesta sunt
tempora cum homines non sint molesti.
Ergo dies malos sunt duo que
res faciunt malicia hominum et
miseria hominum. Ceterum miseria hominum communis
est non autem malicia omnibus. Ex quo
enim lapsus est Adam de paradiso expul-
sus nunquam fuerunt dies nisi mali.
Istos pueros qui nascuntur interrogemus
quare a ploratu incipiunt qui et ridere
possunt. Nascitur et statim plorat nes-
cio quot dies videt quando plorabat.
Nascentes prophete sunt calamitatis sue
lacrime enim miserie testes sunt. Nondum
loquitur et iam prophetat. Quid prophetat? in labore
se futurum vel in timore et sibi si vixerit
et iustus fuerit certe in mediis posi-
tus temptationibus semper erit. Clamat
apostolus Omnes qui pie volunt vivere
in Christo Ihesu persecutionem patiuntur. Ecce
quare dies mali sunt. Sine persecutione
hic vivere iusti non possunt qui inter
malos vivunt persecutionem patiuntur.
Omnes mali persequuntur bonos. Nunquid
Sodomite sanctum Loth persequebantur in Sodomis?
nemo illi molestus erat et tamen inter
impios vivebat et inter immundos
superbos blasphemos persecutores
patiebatur non vapulando sed ma-
los videndo. Quisquis me audis sed
nondum vivis in Christo pie incipe in Christo
pie vivere et probas quod dico. Denique
apostolus cum commemoraret pericula sua
periculis in deserto periculis latronibus
periculis in fluminibus ceteraque pericula
cessare possunt pericula a falsis fratribus
usque in finem seculi non novit. Rediamus

tempus quoniam dies mali sunt. Expectatis
dum forte sentiatis quid est tempus redimere.
Dicimus semper sed pauci audiunt
pauci servant pauci aggrediuntur
pauci agunt cum dicta. Quia ipsi pau-
ci qui audiunt sunt in eo qui inter ma-
los vivunt. Redimentes tempus. Hoc est quando
aliquis infert litem perde ut vaces deo
non litibus. Perde ergo quod
perdis pretium est quo redimis tempus.
Vere litibus procedunt ad publicum das
nummos et emis vel pisces ad vivendum
vel oleum aliquid vel aliquid sup-
pellectile dabis et accipis aliquid
amittis aliquid acquiris hoc tempore.
Nam si inveneris amittas et habeas quod
non habebas. Aliquid invenisti aliquid dedisti
accepisti aliquid habebas acquisisti
contra. Ad amittendum ut aliquid habeas
ut emis quod tenes emptum est et
quod amittis pretium est. Quomodo ergo perde
nummos ut emas aliquid sic perde
nummos ut emas tibi quietem.
Ecce hoc est tempus redimere. Publicum
natum est proverbium quod nostis latine
vobis dicam quia punice non omnes
nostis. Punicum enim proverbium est anti-
quum: Nummum querit pestilencia
duos illi da et ducat se. Nunquid
non hoc proverbium de celo natum?
Nam quid aliud dicit dominus quam redi-
mentes tempus quoniam dies. Si quis vult tecum
iudicio contendere et tunicam
tuam tollere dimitte ei et
pallium. Iudicio vult tecum con-
tendere et tunicam tuam tollere an vo-
cantem habere litibus; et non habebis
tranquillum animum non habebis quietum
cor cum tuis cogitationibus tuis
irritatus adversus adversarium tuum.
Ecce tempus perdidisti. Quanto ergo
melius est ut nummum amittas
et tempus redimas. Fratres mei,
causas in ecclesia omnibus qui ad
nos iudicanda veniunt sic dico
Sano dico ut pro tempore redimendo
perdat aliquid quanto minus causa
et fiducia deo dicat ut reddat

alienum. Ambos enim sanos audio, vanum est calumpniosus qui vult alterum facere vanum et tollere ab eo velut pro corporis dampno gaudet. Ad ista verba apostolus dicit: Redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Facio ergo calumpniam vano, ille velit nolit dat michi aliquid ut tempus redimat, quia apostolum audivit. Dic michi si illi domum superponere ad ut sibi occasio sua vel non suum domum calumpniose perdite filii diaboli. Tu vero habes alienas animas molestias tamen non habes et calumpnia plenus es. Sic ergo illi dic: da michi clam da ad ut redimat a calumpnia. Tu cum illi reddas quod habebas de calumpnia pecuniam. Ille qui propter inimicam calumpniam tempus ante redemit hoc tollat dies malos. Tu autem qui de calumpnia pascere sic habes dies malos et post istos hic tamen erit dies iudicii peior. Sed hic forte vides quia pecuniam rapis, vide videt corpus ... et cum erogare veniet qui exigat.

Sermo eiusdem xxxvi de verbis apostoli in actibus apostolorum.

Legimus in libro qui apostolorum actibus ascribitur tantam sub incredibili devotione plebem fuisse. Ita populi christiani floruisse primitias ut post acceptam fidem nemo domum propriam defenderet, et nemo suum ad venditionem ... sed inter fratres communitate essent cuncta communia, ut qui eodem consortio religionis tenebantur eodem consortio fruerentur et mercedis. Hoc erat quomodo erat fides una, sic una substantia, et quibus communis erat Christus, quibus esset et sumptus. Nephas enim putabant religiosi munerum participem non asciscere in substantia quem participem haberent in gratia, atque ideo cunctis indiscreta erant omnia quia unica erat maiorum fraternitas quam

sanguinis. Sanguinis enim fraternitas similitudinem tantum corporis refert, Christi fraternitas unanimitatem cordis animeque demonstrat, sicut scriptum est: Erat autem credentium cor unum et anima una. Vero ergo fraternitas est que in corpore que unanimitate est germanitate. Verius ergo germanitas fraternitas est in Christo et nobis, fratres, melior est ergo sicut diximus fraternitas, quam sanguinis fraternitas quam illa in uno corpore tantum simul inimica est, ista autem fraternitas semper intemerato ac pacificata. Illa enim sepe quia cum emulatione dividitur, hec contumulatione quiescat. Illa in consortio sepe despicit germanos, sed hec assumit extraneos. Alienum. Tanta ergo sicut diximus in illo tempore fuit plebis devotio ut nemo domum suam defenderet, nemo possessionem ad venditionem servaret, sicut sanctus Lucas dicit: Nemo quicquam ex eo quod possidebat suum proprium esse dicebat. Non erat enim quisquam egens inter eos. Beata illa plebs que dum plebs in Christo est, habet divitias, nullam habet in seculo egestatem, et dum non est que divitias cogitat, divitias a fratribus et paupertatem repulit. Pauperem videbat enim sicut scriptura ait: Predia et domos suas et pretia venditorum ante pedes ... fideque admonitus proprio se spoliabat patrimonio ut ... non se pauperem faciebat. Non enim curabant ne esuriret ipsi dum curabant ne alii esurirent. Hec ergo fratres apud plebem fuit in plebe devotio. Quod si ille repingit est et in nobis eadem qui est in nobis, sed non eadem animi in nobis. Eadem in plebe fides, sed non in plebe est ipsa largitio. Ita alter de altero inopia non cogitat ut idem sit quod ait apostolus: alius quidem esurit, alius ebrius est. Et ita dividunt alienam solum inquam colligentes pecunias suas ad pedes apostolorum non deferent

sed et iam confugientes fratres suos pretium
habent a pedibus sacerdotum. Nunc e-
nim est quod describit apostolus dicens: In
novissimis diebus habundabit iniqui-
tas multorum et refrigescet
caritas. Nunc habundat avaricia et
iniquitas quam antea largitas bonitatis cas-
sabat et refrigescet caritas fervi-
que prius Christi amore fervebat.
Tanta enim sub apostolis fervida
delectio fuit ut nullus in quietu suo
non inveniretur indigens. Tanta
autem nunc Christianis dissimulacio est
ut in tantum vix inveniatur lo-
cupletes. Locupletes autem non tam
facultatibus dico vix inveniri
sed opibus. Aut enim apud divites
sunt in bonis opibus locupletes
cum in ecclesiam tamen noluit quod dives
in Christo esset. Ita ibi quod ait sub apostolis
neminem indigentem fuisse.
Utique tanta eos gracia fidei predi-
tos fuisse ut omnes celestium
diviciarum largitate. Ecce nunc hic
inveniuntur in Christiano pro locuplete
et si plerique de nobis sunt ante
divites tibi in ecclesia sunt mendici.
Dum enim ecclesia pauperes non pro eo quod
prevalet opem non habet et gratum
quod offeruntur nec in ecclesia talis quod obser-
vant, dicentes ad eam offerre
munera. Si autem vite officiis vite
non dividas prestiti, quiesce
sic et tu Christiane recte non dividis
qui de tanto auro tuo maiorem
partem mamone reservas quam deo
largiris. Sicut nam in actibus apo-
stolorum dum putat se recte of-
ferre non recte dividit pecuniam
quam obtulit perdidit, quam domi
reservavit amisit, pecuniam
et mentem perdidit et salutem.
Dum enim ex eo quod promisat sibi sub-
sacrilegii simul eodem tempore et fraudis.
Sacrilegii quod domino pollicitus et de-
fefellit, fraudis quod integris

minus porcionem quandam putavit
subtrahendam. Ait enim apostolus Petrus:
Non es mentitus hominibus sed deo.
Si ergo fratres Ananias condempnatur
qui non dedit totum quod de suo ipse
promisat, quid censemus de eo
qui non vult reddere quod aliquando re-
promisit. Videte ergo et vos fratres
quid promiseritis deo cum primum fidei
graciam percepistis. Ecce habundat
...turi et ... hospites facere
quod pollicitus est, ne dicatur et vobis
quod Ananie dominus: Non mentitus
est hominibus sed deo. Sermo eiusdem

xxxvi de diebus apostoli in actibus apostolorum Petrus et Johannes.

Post vincula eorum quorum opinione
primum predicacio apostolorum
communiat ... quam audistis ex-
posuit. Ascendebat inquit Petrus
et Iohannes in templum matutinum sub
nomine ... predicaciones ingressi-
onis preparabant. Procedere quippe
stupor debuit ut miraculum ver-
bi ex opere sequeretur, fulgor signo-
rum predicatorum corda perfusit.
Vir autem quidam a nativitate sua
claudus qui portabatur manibus
et mendicabat inquit ad speciosam
sam portam templi qui cum ingre-
dientes vidisset apostolos elemosinam
ex more poscebat, sed cui cum
tenuitas esset intuitum illi ille
claudus ultra notum solamen
opiens credidit affluitura
talia de apostolorum manibus largi-
Sed Petrus apostolus ait ad eum: In-
tende in nos, quos cum respexisset,
argentum inquit et aurum non est
mihi, quod autem habeo hoc tibi do: In nomine
Ihesu Christi Nazareni surge et
ambula. Verborum istorum ordinem
diligenter denique exponere. Neque
enim preibat ad vitam cum virtutum
diviciis sequentur ut quia pauperes

narravet nisi ipam utuatu̅ uolu
issz apg cu̅ sibi attestatoe pfite
retur cu̅ miravers possessore̅
utuatu̅ pfessus e̅ abrenuntia
tore̅ diuitiaz quisque na̅q̅ se
quebat ut largiret signa qui
dpes cote̅psat cz hat paupte
dicimus q̅ hat utute paupig
testiony go utut secutura e
pfessio paupt unu apq loqbat
tanq̅ nihil hntes z oia possides/
cz hat paupte dicimus arge̅
tu̅ z auru̅ nos hco, sz quid ht
qui argetu̅ no ht, eloquiu̅
uehenes eloqu̅ igne purgatu̅
cz ui auru̅ no ht fide ht, vide
amq quis amplig cheruscat
auro q̅ ita e i absco̅dito uti
uideat puides homibz na̅
dapnasse nc exposuisse q̅ de
succiessorz oculi cupidorz ad
ut admiraret pauptas diffi
culte pandorz diuitiaz cu̅
labore fect qui q̅ noluerat
inueniri go uideamq qui auru̅
no ht quid ht fide ht utute ht
exoptamq q̅ diuig q̅ amplig
cheruscat auru̅ q̅ erupna
pquit q̅ auaricia cupit quod
sollicitudo custodit auzz ma
laborz piculosa res possidē
tiu̅ auru̅ euacuato utuatu̅
auru̅ malq diuib pdito sunt
go qui auru̅ no ht q̅ ht fide
videamq ut diuig q̅ aplig
cheruscat auru̅ q̅ uico tutu̅
ht id qui ipse abscodit auru̅
q̅ i puicie dum fulget auzz
q̅ p tenebs quit p tenebs custo
dit, auru̅ eq inquisico damp
tos ht eq amor iudas facit
z ne alicui sit notu̅ ignotu̅
de aplo pditor auru̅ q̅ apd
auaru̅ aiam pferz q̅ i eq appe
titu cogitat ingit genu exp
ductc detonuit di auaricia

que e pdolorz sunt cz nud q̅
amplig refulget auru̅ qo
sordidg diuib ht, auru̅ q̅ aplig
cruciat aput que largig fuit
auru̅ q̅ amatur de sua pos
sessione pmittit refundere ex
reatu̅ suu̅ cui iussu suu̅ ne
gat, quib actaco erupnosa
possessio ut turbulent diuig dei
tata dapnat, sz quo obceca
pruditia homi id ad magnu̅ p
tiu̅ recepue ciat i infamia
rei redundat quos de mala
cupiditc suscipi io ergo res
vitupat ut auaricia q̅ depne
Cetey diuib ait p pphan aliqe
z argetu̅ meu̅ est, ac si p se
mala res est dei ee no poss
bni pbet nimi nunc ap bonos
ei obt nonos que tunc mag
pdest qui cote̅pnit ut ipa sua
codicoe testat qz mala est
rei huig possessio eq abdicao
fructuosa e pbet go nimi
subueniedi diffst det pau
pibz iusticia eq i etnu̅, vib go
noste qui iusti iudice res sit
auru̅ z argetu̅ auarg inde
torque̅ vni mitorb aduna
Honora go rei cot epte p co
temptu uti, ad possessiorz
eq no oms ydonei, ad qtepu̅
eq oms ydonei. Neo no pt
nit eos cotputat q̅ dispsione
tribuerunt sz paupibz iusticia
eorz manet i etnu̅, Nemo pt
nit eos reputat quibus vo
luerit p fugacium vn despone
deo placē Magne felicit e
codico zanorz q̅q claritudo
regni i paupte posita est
possidere q̅ cu̅ labore requit
paucorz e cotepnere q̅ cu̅ fruu
cotepnas oim e felicitas go
mag zanorz quig datu̅ e ut
pauptate faciat priu̅ regni

celorum. Non tibi displiceat paup-
tas tua, nichil enim potest divitius in-
veniri. Vis nosse quam locuplex sit?
celum emit. Quis thesauris conferri
possit quo videmus paupertati indul-
tum ad regnum celorum venire, et
dives possessione sua obtinere
non possit, immo obtinet ut qui pri-
mus perveniat. Multo ergo plus
fulget fides quam aurum. Aurum
latebris tenebrescit, cum fides
ingenti splendore conspicitur. Aurum
tuto prodi non potest, fides bono publico
fulget. Dignitatem fidei fiducia
patrocinatur. Aurum non meretur quiete
tes tutum est, fides etiam inter pugnan-
tes secura est. Ergo donavit apostolus
pauper censu, dives fide, letus omnibus
[illegible] plus. Aurum et argentum non est
mihi, sed prestat his quod habet. Quod autem habeo
hoc tibi do: in nomine Ihesu Christi surge et
ambula. De effectibus precia rerum
estimentur. Qui aurum donabat
implebat pauperibus ventrem,
manus autem pedibus debilibus
futurus solabatur, infirmitatem reddere
non valebat. Ille autem qui aurum
non possidet sanitatem dedit. Ideo dives
est magis auro. Aurum et argentum
non habeo, id est caritas [illegible] opes
protulit. Quod habeo hoc tibi do, in nomine
Ihesu Christi surge et ambula. Hoc
plenius in marsupio sed in ratione
habebat qui ei dixit: in nomine Ihesu Christi
surge et ambula. Pauperem hominem
expavit infirmitas eque lege
et qua pro reges captivitas
constringes non potuit sustinere
pauperibus regibus [illegible]
ex qua infirmitatem [illegible] pauperis
impotentia [illegible] non protulit.
Ille enim claudus erat ex utero matris
sue, debilitas itaque que ei in-
vexat nativitas pauperis imbecil-

exclusa est, cum per Petrum non fuerit in
paupertate apostoli [illegible] primo deo quia
auctore [illegible] ergo hac divinis
paupertate quid donat [illegible] non habet
virtutes largitur et gratias confert.
Tunc exemplum: in nomine Ihesu Christi surge et
ambula. Scriptura subditur quod ex-
tunc [illegible] dicendo hominem sanare
posse optabat, sed quo naturalibus
vinculis impeditus erat non po-
terat quod volebat. Nunc autem tanta
facilitate iussioni fuerint ut
ad nutum iubentis illa pedum
infirmitas abscederet. Surge
et ambula, et surrexit, inquit,
continuo et stetit, cum impares et pe-
des fuerint. Scilicet inquit propheta
tamquam vituli de vinculis [illegible]
Et consolidate sunt bases pedum eius
[illegible] res agere atten-
dite [illegible] debiles [illegible]
[illegible] et quantis sanitatem
irrupit et exclusa infirmitatem
usui membra redduntur [illegible]
velocitas [illegible]
debilitate surgeret. In momento, in
ictu oculi, in novissima tuba.
Canet enim tuba et mortui re-
surgent et nos immutabimur. Futura
[illegible] in quo momento
mortui excitentur. De nullis a-
nimadverte vestigiis. Surrexit
et consolidate sunt, inquit, bases pedum.
Parum erat quod dicebatur ipsum
claudum redisse [illegible] sani-
tati restituit. Non enim dicit restitu-
tus est, sed consolidate sunt bases
[illegible] recipiunt sani-
tatem ut ferrent laborem. Exsiliens
inquit ambulabat. Saltus
fregit etiam sanis gravis est, nec
sensit ille pedes [illegible]
[illegible] vesti-
gia [illegible] ad momentum vis
medicine [illegible] irrumperet [illegible] fuga

infirmitas exclusa est. Sic exilit qui
sanatur a paupere, sanatur ergo ab
apostolis cum christo ipso medicante. Qui a
deo conditore homo [illegible] con
municatur itaque signis omnibus mani
chei cuncta salutis gratia que carni
defuit [illegible] testionibus hoc non sunt
digna enim domino opere corporum
quo creditur indigna beneficiis
nomine auctorum sunt membra
cognoscunt cum eis dicitur in nomine
ihesu christi surge et ambula. Si
esset caro a diabolo non in christo formi
data potuisset obsequium sana
torum testionum conditori est
In nomine ihesu christi surge et ambula
Intulerat natura debilitate ad ipsa
in quodam invocati nominis auctoritas
designatur cognoscit qui instituit
obsequi quod domino suo refugi
ebat. Si caro a diabolo esset expug
nanda esset a christo dicitur non curanda.
Si vero interrogas obligata est
[illegible] nolo hic soluto
cogitacioni credas divina ad hunc
[illegible] fuerit auctoritas dominus dicit
in ewangelio Nemo ingreditur in domum
fortis ut vasa eius diripiat
nisi prius alligaverit fortem
[illegible] diabolus alligatus nunc
autem non alligatur diabolus sed hora
[illegible] magni
beneficii debitor est christo caro [illegible]
siquid possit in eius salute [illegible]
stituit. Non esset [illegible] loquendi
[illegible] fe
cisset. Suffragatur predicacioni christi
caro in ipsa administratione signorum
claudus surgit ut apostoli loquuntur
predicacionis [illegible]
[illegible] opus non esset [illegible] claudus
non erat in pedibus sanandus sed in bra
chiis colligandus. Nunc autem surgit
claudus quia ut apostoli loquuntur [illegible]
quod fit predicatoribus ut christo [illegible]

claudus exilit [illegible] apostoli fe
cerunt fideli corpus opus quod non esset
Nunc autem quod id dicit sacrilegium
non est fecerunt apostoli imprudenter
Caro in opus dei est cum sanatur opus
dei est cum conditur opus dei est cum
ducitur opus dei est cum regnat opus
dei est cum surgit opus dei est cum curatur
opus dei est cui contra diabolus [illegible]
[illegible] dei [illegible] manichei
et propterea homines de carnis natura laudem
atque conveniant in [illegible] ponant
spes enim [illegible] hominibus suggerat
ut [illegible] non caro [illegible]
sed [illegible] voluntatis [illegible] delinquere
nos autem carnem domino ascribimus
opus quam [illegible] christi [illegible] de
[illegible] gloriam conservata
quam a christo suo conditore suscepit
rogemus dominum. Sermo eiusdem
xxvii de laudibus apostolicis pet[illegible]
Audivimus vocem delatam de celo

In nomine [illegible] veritatis
[illegible] debere [illegible] fides est
Est autem fides credere que non
vides [illegible] fides [illegible]
que credis [illegible] tempore [illegible] tempore
[illegible] non deficiat sed [illegible]
[illegible]
Quem [illegible] esset [illegible]
deo [illegible] delictis suis [illegible]
[illegible] opus habemus ut [illegible] sit
salvator [illegible] reminiscimur.
Iuste damnavit hominem; misericors
deus liberat hominem. Deus [illegible]
dabit virtutem et fortitudinem plebi
sue benedictus deus. Qui accipiunt
credentes non accipiunt [illegible]
[illegible] de ipsa fide [illegible]
[illegible] ad nos possimus [illegible] fides
[illegible] magnum ad quasi [illegible]
suscepisti [illegible] non acce
pisti videte [illegible] domino [illegible]
[illegible] aliquo dono [illegible]
[illegible]
accepisti predicat laus fidei [illegible]

plicandam me nullatenus potest, sed a fide-
libus cogitari potest pro modo suo. Et aliquis
potest ut dignum est cogitare? quis
digne cogitet quam multa dona
dei ipsius perceperimus. Et si minora dei
dona in nobis agnoscimus, quan-
to magis ea que cetera superant debemus
agnoscere. Accepimus a deo homines esse quod sumus.
Esse — Ceterum commune a deo habemus quod sumus
Sed sunt et ligna, sunt et lapides aliquid
a deo. Nos ergo quid plus? Non vivunt
ligna et lapides, nos autem vivimus.
Vivere — Sed adhuc nobis ipsum vivere commune cum arbo-
ribus, fruticibus. Quare? quia que est dicitur
et vites vivere. Nam si non viverent
non scriptum esset: Occidit in grandine
vineas eorum. Vivunt cum virent,
arescunt cum moriuntur. Sed vita ista
Sentire — non habet sensum. Ecce nos amplius sentimus,
quinque porticus corporis nostri esse quasi
videmus, audimus, olfacimus, gus-
tamus, tactu etiam per totum corpus
nimium mollia et dura, duram
et asperam et lenia, calida et frigida.
Est enim nobis sensus quinquepertitus. Sed
hunc habent et bestie. Homines ergo ad
amplius nobis est. Istam quidem animam
fuerimus sic considerantes in nobis
quantam de hiis gratiam accepimus, qui
tanta accepimus laudare debemus. Sed aliquid
Mens — plus quid homines mentem, rationem, con-
Ratio — silium, que non habent bestie, non habent
Consilium — volucres, non habent pisces. Ideo
facti sumus ad ymaginem dei. Deni-
que ubi scriptura narrat quomodo ibi
subiungit ut nobis pecoribus non
solum anteponat, sed preponat, id est ut
ea nobis subiciat, faciamus inquit ho-
minem hominem ad ymaginem et
similitudinem nostram et habeat potestatem
piscium maris et volatilium celi
pecorum et serpentium que repunt super
terram. Unde habeat potestatem propter ymagi-
nem dei. Unde quidam dicit increpando: Nolite esse sicut equus et

nulus quibus non est intellectus. Sed aliud est
intellectus, aliud ratio. Nam ratio habemus
antequam intelligamus, sed intelligere non
valemus nisi ratione habeamus. Est ergo
animal rationis capax vel intelligentie
sicut dicitur animal rationale, cuius
inest ratio et antequam intelligat;
rationem habet non intellectu; intelligere
quod ratio procedit, hoc ipso vincit bestias
antecedimus, maxime cum nobis exco-
lendam tamquam substantiam humanam ad deum
repre formem. Sed quis potius id
sit artifex qui formavit ymagi-
nem dei in nobis reformare hominem
ergo ut tacita habuit vetera damus
ipsum esse cum lignis et lapidibus,
vivere cum arboribus, sentire cum
bestiis, intelligere cum angelis.
Discernimus ergo oculis colores,
auribus sonos, naribus odores,
gustu sapores, tactu calores.
Intus in moribus. Omnis homo vult
intelligere; nemo est qui nolit
credere nemo omnis nolit. Dicit mihi homo:
Intelligam ut credam. Respondeo:
Crede ut intelligas. Cum ergo
nata mens nobis sit controversia talis
quodammodo, ut ille mihi dicat: Intelligam
ut credam, ego autem dicam: Crede
ut intelligas, cum hac contentione sua
veniamus ad iudicem; neuter
nostrum presumat pro sua parte sententiam.
Quem iudicem inveniri possumus?
Discussis omnibus hominibus nescio
utrum meliorem iudicem invenire
possimus quam hominem per quem locu-
tus est. Non eamus ergo in hac re
et in hac controversia ad litteras
seculares. Non mihi nobis iudicat
poeta, sed propheta. Certus apostolus Petrus
cum duobus aliis discipulis domini
Iacobo et Iohanne in monte cum ipso
domino constitutus audivit vocem
delatam de celo: Hic est filius meus
dilectus in quo mihi bene complacui; ipsum
audite. Ecce quid meminerat idem apostolus

epistola sua dicens hanc vocem audivimus
de celo delatam cum essemus cum ipso
in monte sancto. Et cum dixisset hanc
vocem nos audivimus de celo de-
latam subiungit atque ait: Et
habemus certiorem propheticum sermonem.
Sonuit illa vox de celo, cer-
tior est propheticus sermo. Attendite
fratres, admiremini dominum et non meam
et exspectacionem vestram ut dicam
quod nobis quo nobis carnis cum
primum non minus delata vox
de celo certiorem propheticum sermonem
ab apostolo dictum esse certiorem sane
dixit, certiorem non meliorem non
veriorem. Tam enim verus erat sermo
de celo quam sermo propheticus tam bonus
tam utilis. Quid est ergo certiorem
nisi quo magis confirmetur auditor
quare hoc? quoniam sunt homines infideles
qui sic detrahunt Christo ut dicant
eum magicis artibus fecisse que
fecit. Possent ergo infideles etiam
istam vocem delatam de celo per co-
niecturas humanas et illicitas curio-
sitates referre ad magicas
artes. Sed prophete ante fuerunt non
dico ante istam vocem sed ante Christi
carnem. Nondum erat homo Christus
quando misit prophetas. Cuiusquam tunc dicit
magum esse? Si ergo magicis artibus
fecit ut coleretur mortuus numquid
et magus erat antequam natus? Ecce
quare ait apostolus Petrus habemus
certiorem propheticum sermonem. Vox de
celo qua fideles admoneantur,
propheticus sermo quo infideles convin-
cantur. Intelleximus quantum in-
nimirum quare dixit apostolus Petrus
habemus certiorem propheticum sermonem
quam vocem de celo delatam.
Et ipius sequitur digna quomodo Petrus
iste qui seculo piscator fuit et
nunc magna laude hic orator

si potuit ab illo intelligi piscator
per quos primitus loquens apostolus
Paulus ait: Videte vocacionem
vestram fratres quia non multi sapien-
tes secundum carnem, non multi potentes
non multi nobiles, sed infirma
mundi elegit deus ut confundat
fortia, et stulta mundi elegit
ut confundat sapientes, et igno-
bilia mundi et contemptibilia elegit
deus et ea que non sunt tamquam sint
ut ea que sunt evacuentur. Si enim
eligeret Christus primum oratorem di-
ceret orator: eloquentia mea
electus sum. Si eligeret
senatorem diceret senator: dig-
nitate mea electus sum. Postre-
mo si primus eligeret imperatorem
diceret imperator: potestate mea
electus sum. Quiescant et
differantur isti, paululum quiescant,
non obmittantur non contempnantur
sed aliquantulum differantur quia possent
gloriari de semetipsis in semetipsis.
Da mihi inquit illum piscatorem da
mihi ydiotam da mihi imperitum da
mihi eum cum quo non dignatur loqui senator
nec quando emit piscem. Ipsum da mihi:
hunc si implevero manifestum erit
quia ego facio. Quamquam senatorem
et imperatorem et oratorem ego sum
facturus quandoque faciam ego et
senatorem, sed certius ego piscatorem.
Potest gloriari senator de se, po-
test orator, potest imperator, non potest
nisi de Christo piscator. Veniat pro
humilitate salubre docenda
prius piscator. Veniat per ipsum
melius adducitur imperator. Me-
mentote ergo piscatorem istum
sanctum bonum, Christo plenum, ad cuius
missa per mundum retia capiendus
erat cum retibus apostolis etiam iste populus. Ergo
mementote eum dixisse: habemus
certiorem propheticum sermonem. Da mihi ergo.

Nisi credideritis non intelligetis — crede ut intelligas verbum dei
intellige ut credas verbum meum

ad illam controversiam iudice propheta
quid nobis agebatur tu dicebas intel-
ligam ut credam ego dicebam ut
intelligas crede Nata est controversia
veniamus ad iudicem iudicet propheta
immo vero deus iudicet per prophetam
ambo taceamus quid ambo dixerimus
auditum est intelligam inquis ut credam
crede inquam ut intelligas Respon-
deat propheta nisi credideritis non
intelligetis putatis fratres me dicere con-
tra illum qui dicit intelligam ut credam
Cui enim nunc agimus nisi ut credat
nam si intelligendo credidisset homo non
essent fides eos adduxit ut au-
diant fides eos fecit parere verbo dei
ut credant et verbo orandi est hoc quod
agimus Ego inquit plantavi ap-
pollo rigavit sed deus incrementum
dedit Itaque neque qui plantat est ali-
quid neque qui rigat sed qui incrementum
dat deus Loquendo hortando do-
cendo suadendo plantare possumus et
rigare non autem incrementum dare
Non enim attendat iste cum quo loquebar qui fidei
sue geminatam et adhuc titubabat et
adhuc infirmus erat propter magnam
titubationem non tamen nulle fidei sed
aliquid fidei adiutorem orabat
cui dicebat Credo domine Ideo
tamen in evangelio legeretur audistis Si po-
tes credere ait dominus ihesus patri pueri
si potes credere omnia possibilia sunt
credenti Et intuens semetipsum
et ponens ante semetipsum non habens
temerariam confidentiam sed prius discu-
tiens conscientiam vidit in se esse aliquam
fidem vidit et titubationem utrumque vidit
unum horum se confessus est et alterum ad-
iutorium postulavit Credo inquit
domine quod sequebatur adiuva fidem
meam Non hoc dixit credo domine video
hoc ad unum non meliorem credo verum
dico sed videt hic et iam nescio quod
non displiceat sta non nolo invito

stans loquor non credidi quia credo
sed tu adhuc inviti adiuva incre-
dulitatem meam ergo tenuit illum quem
quem constitui et propterea controversia
inter nos natam prophetam iudicem
postulavi Ille dicit non a re cum dixerit
intelligam ut credam Non autem quomodo
qui loquor ad hoc loquor ut credat quem
modo credit et tamen quod loquor
intelligat crede non putes ergo ex
aliqua parte verum est quod dicit intelligam
ut credam et ego qui dico sicut dicit
propheta immo crede ut intelligas
verum dico ut concordemus ergo
intellige ut credas crede ut intel-
ligas Breviter dico quomodo utrumque
sine controversia accipiamus intel-
lige ut credas verbum meum crede
ut intelligas verbum dei

Sermo eiusdem xxviii de verbis beati
Iacobi apostoli de cavenda iuratione

Primo lectio quae hodie recitata
est apostoli iacobi oblata est
nobis ad disserendum et quod dominus
in dicta [?] nobis fecit admo-
nens ante omnia ne iuremus
Difficilis quaestio est hoc praeceptum quod non
verentur tenere si iurare peccatum est
Nam periurium peccatum esse grande
peccatum nemo dubitat sed non ait
apostolus de quo lectio recitata est Ante
omnia fratres mei nolite periurare
sed nolite iurare praemisit et ipsa
ipsius domini ihesu christi in evangelio sententia
commoniti Audistis inquit quia dictum
est antiquis Non periurabis ego autem dico
vobis nolite iurare neque per caelum
quia sedes dei est neque per terram quia sca-
bellum est pedum eius neque per caput tuum
iurabis quia non est tibi potestas facere
unum capillum album aut nigrum
Sit sermo vester est est non non quod
amplius a malo est Huic dominicae
sententiae concordata apostoli lec-
tio sic cogitur ut non in ipso iudicatum

quotiens aliquis hoc dixit quoniam quod apostolus
dixit Ante omnia fratres mei nolite
iurare neque per caelum neque per terram neque aliud
quodcumque iuramentum sit autem sermo
vester est est non non nisi quod iste addidit
Ante omnia. ex quo in me tu fecit inten-
tos, amplius quam diffinivit. quod
Iurare enim iurasse est scias. Iu-
rasse se invitus ipsum dominum quando est
occio peccatum Iuravit dominus et non pe-
nitebit eum tu es sacerdos in eternum
filio cum iurat de promisit, habet
iam promissionem ipsum iuravit dominus
Et in quo iuratus est? vivo ego dicit dominus
Et quo homo per deum sit deus per se ipsum
Non ego peccatum iurare sed divinum
malum est hoc dicere. Et quod dixi quia
deum iurasse, quam blasphemum est
hoc dicere Iurat deus qui peccatum
non habet Non ego peccatum iurare sed
magis peccatum est peiorare fortasse
quis dicat non esse opponendum de duo
deo iuratoribus exemplum deus enim est
et forte ille solicito petit iurare
qui non potest peiorare, homines
enim falsum iurat vel cum fallunt
vel cum falluntur. Aut putat hoc
verum esse quod falsum est et temere iurat
aut scit vel putat falsum esse et tamen
iurat et nihilominus cum scelere iurat, di-
stat autem ista periuria que duo com-
memoravi fac illum iurare qui
verum putat esse pro quo iurat verum
putat esse et tamen falsum est non ex animo
iste periurat fallitur hic pro eo habet quod
falsum est pro vero fla sciens iurat
interposuit, da alium scit falsum esse
dicit verum esse et iurat tamquam verum sit
quod scit falsum esse, videtis quam ista
detestanda sit belua et de rebus
humanis exterminanda, cui enim hec
fuerit, omnes homines talia
detestantur. fac alium putat falsum
esse et iurat tamquam sit verum forte verum

est forte verum est, ubi quaerant in[ter]ga[le]
pluit in loco in quo rogas hominem
et putat non pluisse et ad negotium
eius competit ut dicat pluit, sed
putat non pluisse dicitur ei verum est
pluit vel dicit iurat et tamen ibi pluit
sed ille nescit et putat non pluisse
periurus est, interest quemadmodum verbum
procedat ex animo rea lingua non
facit nisi rea mens. cui bea[t]a qui non
fallitur et non fallere quibus homo cui non
subrepat fallacia et tamen iurare
ab eo non discedit frequentator
pluris est plerumque iurantia quam verba
Si desueverit homo quibus iurat per
totum diem quibus se immiscuerat quo-
tiens glaudio lingue feriat et iussi-
gat quibus in loco quem ignis sanguinis ergo
gune peccatum est peiorare competendum
de scriptura noli iurare, Quid tibi
dicimus fratres homo verum iura, Ecce non
iurando peccabis si verum iurabis non
peccabis, Sed homines tepraciores potius
carnem involuti qui calcabis terra sub
terra dum corpus quod corrumpitur aggravat
animam et deprimit terrena inhabita-
tio sensum multa cogitantem, in ista
multa tua cogitata incerta
volatica continuas humanas fal-
lacias humanas quin non subrepit
tibi quod falsum est posita in regione
fluctuans, vis ergo longe esse a periu-
rio iurare noli, qui enim iurat
aliquid verum iurare potest, qui autem non
iurat inedarium iurare non potest
Iuret ergo deus qui iurat securus
quem non fallit quem non latet quod
eos fallere ignorat, quem nec falli potest
Cum enim iurat se adhibet teste
quo tu cum iuras deum adhibes
testem sic ipse cum iurat adhibet
se testem, tu quem illum adhibebis
testem sine medio in tuum acceptabis
iuramen non videtis, Remedium
iurans ergo noli iurare, ipsa est angustia.

periculum precipicium est. Qui iurat mul-
tum et qui non iurat longe est a precipicio
Igitur qui falsum iurat non peccat
qui verum iurat sed non est preter qui
dicit non iurat, sed qui non iurat et
non peccat longe est a peccato, qui autem
verum iurat non peccat sed prope est ad
peccatum, Fac te ambulare in aliquo
loco apte de quo speciosa sit via
non usque quaque angustias pariatis
a finitis partibus loci est ubi eligis
ambulare super finem vel in labro
precipitii an inde longe puto
quia inde longe Sic qui et iurat in
fine ambulat, et ambulat pe-
dibus infirmis quia humanis. Si offen-
deris decorsus es si lapsus fueris de-
corsus es. Et quid te excipit pre
iurij pena quam nolebas verum iu-
rare audi consilium domini noli iurare
Si peccatum esset iuratio nunc in veteri
lege diceretur. Non periurabis, reddes
autem domino iuramentum tuum Non enim
peccatum nobis precipere nobis sed aut tibi
deus tuus Si iurauimus non damp-
num, si verum iurauimus non dampno
sed si nunquam si non iurauimus dampno.
Duos sermo inquit quo dampno ignoranter
nam iurationem et non iuratio
dampno aut falsam iurationem
falsa iuratio exitiosa est, vera iuratio
periculosa, nulla iuratio secura est.
Scio esse difficile consuetudinem carnis
mee fateor propter illam iuratam. Nunc
autem cum dicerem domino debito red-
dendo sermonem veritatis eadem lectio
diuinitus in inspiratum esse credidi
ut inde terrarum hinc me deus
dicere noluit hinc nos audire
Obsecro ne contempnatis, obsecro
ut cordis stabilitas lingue mobili-
tatibus mittetis, Non frustra est
quod non narrat quia tu credidi dixi

quoniam super ueritate nolueram impo-
tare consuetudinis mee ut imponam car-
mine ut noueritis verum iurare
non esse peccatum Inuenimus et apostolum
paulum iurasse Cottidie mo-
rior per uestram gloriam fratres quam
habeo in Christo Ihesu domino nostro, per uestram gloriam
iuratio est non quasi sic autem per uestram
gloriam morior quasi per uestram gloriam me
fecit mori quo si diceret per venenum
mortuus est per gladium mortuus est
per bestiam mortuus est per inimicum
mortuus est id est faciente inimico
faciente gladio faciente veneno
et similia non sic dixit per uestram
gloriam Ambiguitatem greci
sermonis dissoluit Inspicitur in epistola
greca et inuenitur ibi iuratio que
non est ambigua. Sed ...
... ...
... ...
... ubi dixit
grecus iurat, Cottidie audit
grecos et qui grecos nostis
Ecce deo teste Iudei laboravi
iuratio est per deum laboraui
Ergo nemo dubitet iurasse
apostolum paulum cum dixit per uestram
gloriam fratres, Et ne putetis cum
per humanam gloriam iurasse quam habeo
in Christo Ihesu domino nostro, Et alio loco
eius iuratio perspicit autem impossibilis
teste inuoco deum super animam
meam, Apostolus dicit teste inuoco deum
super animam meam quod parcens uobis
nondum veni chorintum, Et alio
loco per galath. Que autem scribo
uobis Ecce coram deo quia non men-
tior Intelligite quod et aduertite
et si non tam parsilibus sermo uobis
sit propter angustias quoniam breuitate tamen
est sed ad uestram auidam perueniat.
Ecce iurauit apostolus Non nos fallat

qui nescio quo modo delectet ipsas iura-
tiones discite uel peccati nomine
ligari dente non esse iurationem quando
homo dicit deus testis est deus
iudex. Scio deum super animam meam
vivum me deum invocavit ut que
deum teste fecit deum utique iuravit.
Quomodo dicunt non ad voluit nisi
invocata deo teste nichil. Stantes
quisque es pauci cordibus et pusi-
cordibus si dicas per deum iuras,
si dicas testis est deus non iuras.
Quid est enim per deum nisi testis est deus,
aut quid est testis est deus nisi per deum.
Quid est autem iurare nisi ius reddere deo
quando per deum iuras nisi salutem tuam
reddere quando per filios tuos iuras.
Quid autem debemus nisi salutem nostram
filios nostros deo nostro in caritate
[illegible] nitatis et non falsitatis maior autem
per deum cum sit ipsa est non iuratio
quia et cum dicit quisque per meam salutem
deo se obligat. cum dicit per filios
meos deo obpignorat filios
suos ut hoc veniat in caput eorum
quod exit de ore ipsius si verum verum
si falsum falsum. Cum ergo filios suos
uel caput suum uel salutem suam
quisque in iuratione sua nominat
quidquid nominat obligat deo.
quanto magis qui periurat per ipsum
deum. timet enim falsum iurare per fi-
lium suum non timet falsum iurare
per deum suum. fortassis hoc dicebas in
animo suo Timeo per filium meum falsum
iurare ne moriatur. deus autem qui
non moritur et si falsum per eum iuro
quid ei mali contingit. bene quidem
dicis tu mali contingit deo quando
falsum iuras per deum, sed contingit male
multum tibi qui falsum per eum iuras
teste adhibes deum. Sed si ad
testem filio tuo facies et amico
vel proximo tuo uel cuilibet homini di-
cebas non fecit et tangebas filio tuo
caput quo teste fecisti et dicebas

per huius salutem quod non feci exclama-
uit forte filius tuus sub pa-
tris manu tremens sub tua pal-
ma nunc dimittat tremens. Noli pater
non tibi melius sit salus mea deum
super me invocasti. ego te uidi
fecisti, noli periurare te quod habeo
genitorem, sed plus timeo etiam
meum creatorem. Sed quia deus quem
cum iuras non dicit Ego te uidi
noli iurare fecisti, sed times ne
te iste occidat, tace autem occidat
quia non dicit ego te uidi, quia putas
quod non uidit, et ubi est quod tacui
tacui numquid semper tacebo et tu
plorabis? sed dicit ego te uidi sed aliud
quod uindicat in periurium sed non eos
uindicat in homines de quibus
ad exemplum. Ego scio ille uel falsum
iurauit et uiuit, ille est falsum
iurauit et uiuit, falsum iurauit
et uiuit, et falsum iurauit tu fallere
Si tu oculos haberes uideres huius
mortem uideres et tu in eo quem modo
et non modo falleris uides
huius mortem. Et modo intende
scripturam tibi vivere iacentem
quem putas uiuere, quia pedibus
ambulat quia manibus contrectat
quia oculis uidet et audit auribus
officiis ceteris membrorum suorum
uti uiuere putas vivunt sed
corpus eius mortua est autem anima eius
mortuum est quod melius est vivit
habitaculum mortui habitator.
Quomodo ergo cum vivat corpus
mortua est anima cum corpus non vivit
nisi ab anima, quomodo ergo mortua est anima
de qua vivit corpus. Audi ergo et disce
Corpus hominis creatura dei est
et anima hominis creatura dei est, de anima
deus vivificat carnem ex parte
animam vivificat de se ipso
non de se ipsa. vita ergo corporis anima est
vita anime deus est. moritur corpus dum
recedit anima, moritur ergo anima si re-
cedit deus. recedit anima cum corpus p-
cuti glo.., et putas quod recedat de

cum ipsa anima fecerit peccatum vis vi-
des quia mortuus est de quo loquitur
lex scriptura Os quod mentitur
occidit animam; Sed tu putas deum
ultorem putas sic qui te iniuria
flagellat decepit totus expiravit si
expiraret ante oculos tuos expi-
ravit cadaver ipsius, Ecce hic est expiravit
cadaver ipsius spiritum quo vivificabatur
eiecit hic est expiravit ex illo
spiritu quo vivebat cadaver privavit
exclusit spiritum quo vivebat anima
expiravit et non vides, carnem
cum letatam sine anima vides animam
miseram sine deo videre non potes
Vide ergo adhibe oculos fidei
Nemo peccatorum impunitus, peccatum nec
enim est pena sua sibi et in cubi-
culo tortore conscientie sue et impunitus
ista et quicquid dicis punit
gaudet luxuriatur quia in mente
dominatur, Ecce me mittis ad
invisibilia quia et ipse deus per quem
iuvavit invisibilis est, Iuvavit pu-
nibiliter ferit pena invisibili.
Sed vivit inquis et quo statet quia
bullit luxuriis suis sic ita est quia
statet quia bullit luxuriis vivens
sed anima mortua. Denique omnes ho-
mines qui tales luxuriantes
prinos attendit sanus corde
oculum audit se non multum videre
Non vult videre non vult audire
verum secreta sanitas audit id quia
putet animam mortuam. Breviter ergo
audite fratres meis conclusam sermo-
nem figite in cordibus curam salubrem
ante omnia nolite iurare quia ante
omnia si magnum est facinus peierare
nulla autem est culpa verum iurare de-
buit enim dicere ante omnia nolite
periurare ante omnia inquit nolite
iurare. Iurare enim peius est quam furari
iurare peius est quam adulterare
non dico fratres iurare falsum periurare est
quam occidere hominem absit homi-
cidium adulterare, sed iurare peius est
iurare quia est peccatum facilius iurare peccatum
tale. Ergo ante omnia tantos
nos facit ad usum lingua iurare
ante omnia ait ut attendat peccan-
tibus ut vigilet ne subrepat
nobis consuetudo iurandi tamquam in
speculatione te posuit quia te ante
omnia levavit te superpositam vite
attendas. Considerare enim te iurare
per deum per ipsius oculos illius et quotiens
per diem quotiens per hominem non apparet
os insatiabili iurare de periculis?
ut dicat ante omnia ut te ad usum
consuetudinem in certissimam reddat
ut omnia tua inspicies omnes motus
lingue tue dilige custo-
diens custos male consuetudinis tue
ad eam constringenda audi ante omnia
dormiebas pungo ante omnia sopi-
nas admoneo, Ecce hic est ante omnia
ante omnia vigila ante omnia metuens
esto Iuravimus et nos passim
habuimus istam teterrimam consuetudinem
et mortiferam dico caritati vestre
ex quo deo servire cepimus et quantum
malum sit in periurio timemus vehe-
menter et vetustissimam consuetudinem
timore frenavimus, frenata
restringitur restricta languescit
languescens emoritur, et male
consuetudini bona succedit, Denique
non nobis dicimus non nos iurare
sicut hic dicimus me timere quod
me pertinet iuro quemquam non vi-
dere magnum nostri et compulsus cum videro
non in credi non facia et ei qui
non credit non expedire quia non
credit hac pensa ratione et consi-
deratione libratum cum magno timore
dicam coram deo attestis est deus
assero deus quia scit sic est ceterum meo
et video quia plus est quam amplius est
quia est non non sed hoc quod amplius est a
malo est et si non a malo iurantis

a malo est, non credit. Denique non
ait: si amplius facis, malum est.
Sed si tibi credimus, est est, non non; quod autem
amplius est, a malo est. Sed quid est quod
sed tu dicis, habet hominem pessima consuetudo
et cum tibi credit, iurabis. Et omnino
exigit iurationem, et horrentibus ho-
minibus iuras. Non tacens iurando
nisi eos sanguine perveniendo usque
forte putatis, fratres, quia si sic iuret
apostolus Paulus, credendum. Ad Galatas
addidit iurationem et dixit: Quae autem
scribo vobis, ecce coram Deo,
quia non mentior. Videbat ibi eos
qui credebant, videbat et eos
qui non credebant. Ergo noli dicere:
non iuro. Si forte cum exigitur, a
malo est, eius tamen facies illius qui ex-
igit. Nam quando tu perurges, non habes
quid facias, negotium quod
instat non mentiris. Sed aliud cum exigitur
iuratio, aliud cum offertur. Et hoc
ipsum quod offertur, aliud tu offers non
credenti aut dubitanti et cre-
denti. Tene ergo linguam et consue-
tudinem quantum potes. Non quo-
modo quidam qui illis dixerunt: Per Deum, dixi, non
credo; non fecisti, non credo; Deus
iudicet, iura mihi. Et ipse qui exigit
iurationem, multum interest, si nescit
illum falsum iuraturum an scit. Si
enim nescit, et ideo dicit iura ut
fides ei fiat, non audeo dicere
non esse peccatum, tamen humana temptatio est.
Si autem scit eum fecisse et novit
fecisse, vidit fecisse, et cogit
iurare, homicida est. Ille enim suo
periurio se perimit, sed iste manum
interficientis et expressit et pressit.
Quando audis: Celavit furtum, audit:
iura si tu non tulisti, iura si non
fecisti, ab eo qui nescit an fecerit,
ille tunc iuravit, non latro (?) sed
quando ab alio exigitur, iuratio non iurare
nolo; iurare nunquam sine non videlicet
captionem talem aut ut te abiicio
dissimulare a negotio de quo loquebar

misce alias fabulas et innumerabiles
consimiles iurantes qui semel
iurare noluerunt. Testor ego consuetudinem
cottidianam crebram sine
ulla excusatione tenuisse de rebus
illis dubitantem iurare. Audite
a nobis, amputate a linguis
vestris, excidite ab ore vestro.
Sed consuetudo est, solet dici quando
dico haec: Iam omnia. Quid est enim
potentius? Cautius esto, plus ad haec
vigilantius esto quam ad alia. Maior
consuetudo maiorem intentionem
flagitat. Non res levis consuetudo.
Si de manu ad faciem faciliter
manum tuam imponeres, ne faceret.
Si pedibus aliquo eundum esset, pi-
gritiam aut tardatem excitares,
ut fingeres et vocis lingua faci-
litatem habet motus; in humido posita est,
facile in lubrico labitur; quanto
citius et facilius movetur, tanto tu
adversus illam fixus esto. Domabis
si vigilabis, si timebis, vincebis, si
te ante cogitaveris. Nam
tantum malum habet iuratio ut qui
lapides colunt timeant falsum
iurare per lapides, unde tu non
Deum putes, Deum vivum et verum Deum,
scientem Deum, manentem Deum,
in contemptores vindicantem?
Claudit ille templum suum lapideum
et it ad domum suam; sapiens stat deus
suum clausit, et tu qui illis dicis:
iura per eum qui prope est? Et
certe dico carnaliter iurat qui
per lapidem falsum iurat periurus est.
Unde dico, quia ille et hic fallitur
et putat quia nihil est per quod iurant,
non se tenent reum periurii.
Periurus est prorsus, quia per id quod sanctum
putas falsum iuras. Sed eo illum
sanctum non puto, sed ille putat. Omni
iuras non ei cum qui iuras, et iuras
a lapide iurabis, sed proprio iuras
homini iuras a lapide; sed numquid
non audit Deus? Non te audit lapis

loquentem sed parcit te deus fallere
Antonina. Ergo fratres mei obsecro
vos ne sinetis me deus loquendo
pulit. Dico enim animum quod dixi
sepe me istam questionem declinasse
timui ne monendo proponendo
plus reos facerem non auditores
hodie autem plus timui ne loqui
recusarem quia loqui iubet qui non
pronus sit fratribus sudoribus humeris
hominibus qui non acclamaverunt
clamet et quod se solum invenit adde
sufficit tot homines qui me at
tentissime audierunt, attenti
sint ad usque consuetudinem suam
et amoneat se hodie tum ad
domos suas venerit, tum con
suetudinem suam id est lapsum lingue
repetiverint, amoneat proximus
proximum hoc ergo audiunt audiunt
hoc ergo obsecro fratres nimis non fiat
hodie et certum verum est sermo
quo petis loquor non fiat hodie
pigrius fiat cras, sit ius factum
non fuit minus laboravit eos custodit
ad unum enim consuetudine superioris
diei triduo moritur postea de
quo laboramus et gaudebimus de
fructu vestro qui magno bono
fundatur si tam magno malo
caruerit, Conversi ad dominum,

Sermo eiusdem xxxix de verbis
beati iohannis apostoli Si dixerimus
quia peccatum non habemus nos ipsos se

Beatissimus iohannes apostolus salu
briter et veraciter scribens
in epistula ait Si dixerimus quia
peccatum non habemus nos ipsos se
ducimus et veritas in nobis non est.
Si autem confessi fuerimus peccata nostra
fidelis est et iustus qui dimittit nobis
peccata et mundet nos ab omni
iniquitate. Hijs verbis docuit beatus
iohannes immo ipse dominus christus nota
tus per iohannem neminem in ista carne

isto corrupti corporis ista terra id est
isto seculo maligno in ista vita
temptationibus plena neminem hic
vivere sine peccato, absolutissime
nec expositione indiget. Si dixerimus
quia peccatum non habemus. Ecce enim
qui non habet peccatum sit scriptum dicit
nec infans cuius est unius diei vita
super terram, et alius parvulus peccatum non fecit
sed de parentibus traxit, ergo ullo
quisquam potest dicere non se habuisse
peccatum sed accessit per fidem ad la
vacrum regenerationis homo fidelis et
omnia admissa sunt ei. Iam sub
gratia vivit, in fide vivit, membrum
factus est templum dei factus est.
Si dixerit se habere peccatum se ipsum
seducit et veritas in eo non est,
prorsus mentitur si dixerit iustus sum
Sunt quidam inflati ventosa spe
elationibus pleni non magnitu
dine tumentes sed superbie morbo tu
mentes ut dicere audeant inve
niri homines absque peccato. Dicunt
ergo istos propter hanc vitam
hoc peccatum heretici autem sunt pela
giani et hij qui celestiani qui hoc
dicunt. Et tamen consimilibus fuit quod
ergo dicitur ergo vivit homo sine peccato
et non habet omnino ullum peccatum nec
facto nec verbo nec cogitatione. Videte
deus superbie vento quo plenus sit
que ventum utinam fuimus
velatos et tacent id est humiles
fuerint non elati videntur magis
professus isti homines sancti fideles dei
nec facto nec verbo nec cogitatione
putant ullum habere peccatum. Si autem
dicis quis sunt isti qui sine peccato sunt
videte isti et dicere certa mi
racula possum si invenire unum duos
tres decem quos querebat abraham
Abraham enim a quinquaginta
usque ad decem descendit, tu hic dicere

vnde ibi dicitur in tota ecclesia
vnde hic probas probo inquit proba
rogo te magnum enim gaudium
mihi afferes si docere potueris totam
prorsus ecclesiam in singulis fidelibus
suis nullum habere peccatum probo inquit
Dic verum apostolus loquitur quando loquitur apostolus
Christus inquit dilexit ecclesiam et lu-
dior apostoli verba esse cognosco
mundans eam lavacro aque in
verbo ut exhiberet eam gloriosam ecclesiam
non habentem maculam neque rugam
aut aliquid huiusmodi. Audivimus de nube
magna contionem. Nubes enim
verba apostoli verba ista sonuerunt et
tonitrua nos fecerunt sed dicite
nobis antequam queram quid ista ver-
ba apostolus dixit dicite mihi nos
vtrum vos iusti estis an non
vnde et iusti sumus ergo non habetis
peccatum per omnes dies per omnes noc-
tes nichil mali facitis nichil
mali dicitis nichil mali cogitatis
non audet dicere malum sed quid
vnde et. Nos quidem peccatores sumus
sed de [illegible] non de nobis
Nunc vos interrogo christiani estis
non dico vos [illegible] christiani estis
non audet negare christiani sumus
fideles ergo estis baptizati estis
baptizati inquit sumus di-
missa nobis cuncta peccata dissa
inquit quomodo ergo estis peccatores
Sufficit mihi verum compella vos
christiani estis baptizati estis fi-
deles estis membra ecclesie estis
et habetis maculas et rugas quomodo
ergo est ecclesia in isto tempore sine macula
et ruga cum vos estis sine ruga
et macula [illegible] si non vultis
esse ecclesiam in eam que sine macula
et ruga est cum rugis vestris et ma-
culis perdite vos a membris eius
et perdite vos a corpore eius. Sed quid
adhuc dicam ut se ab ecclesia se-
gregent cum hic iam fecerint heretici

cum ista iam foris sint cum tota sua
mundicia foris remanserunt
Redite et audite audite et
credite forte decepti estis in
corde vestro tumido et inflato
Numquid potuimus dicere esse
iusti sumus Noverit utique dicat
propter humilitatem ergo mentitus. Iustus
es sine peccato es et propter humilitatem
dicis te peccatorem quomodo te accipiam
testem [illegible] in aliis testem quem
contra ipsum testem falsum teneo
Iustus es sine peccato dicis te
habere peccatum testis ergo falsus es contra
te Non accipit deus mendacem
humilitatem tuam inspice vitam
tuam vide conscientiam tuam si iustus
es si non potes id dicere te peccato-
rem audi iohannem ipse te repetit
contra tua superbia dixit Si
dixerimus inquit quia peccatum non habemus
nos ipsos seducimus et veritas
in nobis non est tu non habes peccatum
et dicis te habere peccatum veritas in te
non est quomodo dixit iohannes si dixerimus
quia peccatum non habemus humilitas
in nobis non est sed dixit nos ipsos
seducimus et veritas in nobis non est
ergo mentimur si dixerimus quod nos
non habere peccatum Si mendacium
iohannes timuit tu mendacium
non times ut cum es iustus dicas
te esse peccatorem Cum non ergo te ac-
cipiam [illegible] aliena causa testem
qui in causa tua mentiris fratres vos
constituis dum contra te dicis falsus
testimonium quod sumus es alteri quem
te infamabis quomodo aliis tua ca-
lumpnia devitabis qui te tue
lingue mendacio reum facis
Item te interrogo alio modo iustus
es an peccator vides peccator me-
tuo [illegible] non quod te esse corde [illegible]
hoc dicis ergo et si non clamas peccator
esse [illegible] dum mentis dicis enim
humilitate [illegible] nos dicimus peccatores esse

Na deo quidem qui iusti sunt. Cum
humili tamen mentiuntur si hoc dicunt
peccatorum augmentum et in mendacium
lapsu efficiuntur. Quia enim cavilla-
tionem veram non est insulta te dyo-
cesis peccatorem ut teneam esse quasi
cavillationem, at ipsa est ut quae es
dicas. Nam quod est humilitas ubi
regnat falsitas? postmodo obmu-
tamus quia omnibus verba. Ecce et corpore
esse quam dicere non habere ruga
aut macula aut aliquid eiusmodi est
esse sine peccato esse meruisti? hora
orationis orare te erat, et ecce a te
tu de foris es. Veni ad orationem
dominicam, veni ad trutinam veri-
dici ponderis qui es in celis sed
sanctificetur nomen tuum adveniat re-
gnum fiat voluntas tua sicut in celo et in terra.
panem nostrum cotidianum da nobis hodie.
Sequitur dimitte nobis de-
bita nostra. Unde hereticus quae sunt
debita nostra. Aut forte pecuniam
mutuam a deo accepisti? Non
inquit. Non te ego amplius interro-
gabo de hoc. Ipse enim dominus ex-
positurus est quae sunt debita que nobis
petimus relaxari: ad dicta que sequ-
untur. Sicut et nos dimittimus
debitoribus nostris. Ergo post hoc
dubium. Si enim dimiseritis hominibus
peccata vestra, ergo debita nostra pec-
cata sunt. Dimittet et vobis pater vester
peccata vestra. Unde ergo hereticus ad
orationem. Si obsurduisti contra verum
fidei verum. Dimitte nobis de-
bita nostra dicis, an non dicis? Si
si non dicis, sit ipsius sermo ore cor-
poris tu es ab ecclesia. Ecce
enim oratio est vox est de magistro
domino veniens. Ipse dixit sic orate
discipulis dixit apostolis dixit
et nos qualescumque agnicule
sumus dixit arietibus ovibusque
dixit sic orate. Videte quibus dixit
et cui dixit. Veritas dixit dis-
cipulis, pastor pastorum arietibus

sic orate: Dimitte nobis debita
nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.
Rex militibus, dominus servis, christus
apostolis, veritas hominibus loquebatur,
sublimitas humilibus loquebatur.
Scio quid in vobis agatur cum vos
appendo, ego de trutina mea
renuntio, presumo dico quod in vobis
agitur. Hoc enim ego plus quam vos
scio. Dicite: Dimitte nobis de-
bita nostra sicut et nos dimittimus de-
bitoribus nostris. Interrogo te homo iuste, si iuste
homo sine macula et ruga, interro-
go te inquam. Ordo ista ecclesie
est fidelium, est an cathecuminorum?
esse utique regeneratorum, id est bapti-
zatorum. Postmodo quod totum super pater
filiorum est. Nam si non filiorum quare
fronte dicunt pater noster qui es in celis?
Ubi ergo estis o iusti sancti ubi
hinc esse estis? an non estis
ibi? erat sicut iam non estis ibi, sed
utinam possitis accipere veniam an-
diat et credat. Ergo si tu ecclesia dicit
Dimitte nobis debita nostra,
respublica est quibus hoc non dicit et nos
quid hoc enim dicimus debita nostra
quomodo ipsa id quod petimus accipi-
amus respublica sumus quia peccatores sumus,
Sed quia nobis non facit nos fa-
ciendo id est peccata nostra confitendo
mundamur. Si tu non faciamus quod dicimus
Sicut et nos dimittimus debito-
ribus nostris. Ubi ergo es hereticus
pellagianus? Iterum ecclesia ecclesiastice
esse tu ecclesia dicit Dimitte nobis
debita nostra. Habet ergo maculas
et rugas, sed confessione ruga ex-
tenditur, confessione macula abluitur.
Stat ecclesia in oratione ut mundetur
confessione et quamdiu hic vivitur sic
stat et unicuique ecclesie rugis
dimittuntur. Ecclesia habebat
ut dimitterent debita que et
cottidianis peccatoribus dimittuntur
et exit mundata et thesaurata

ecclesia in thalamo domini ecclesia est sine
macula et ruga et si ibi sit ma-
cula et ruga est hic quia orat hic et
ut veniam percipiat cum agit
veniam maculam extergit qui-
a nondum sit ruga extendit ruga
nostra tamen in tendicula magni
fullonis ibi in cruce extenditur in ipsa cru-
ce id est in ipsa tendicula pro nobis
sanguinem fudit, et nostris fide-
libus quale testimonium perhibeat
sanguini accepisti fideles. Ecce enim
dicitur amen. Nostis quid sit
sanguis qui pro multis effusus est in
remissionem peccatorum. Ecce quo-
modo sit ecclesia sine macula et ruga
tamen bene fundata in tendicula
crucis extenditur, sed hic oratio non
potest aliter exhibere ecclesiam gloriosam
ecclesiam que non habet macu-
lam aut rugam aut hoc et hic exhibet
ibi. Hoc enim ait ut non habeat ma-
culam aut rugam. Magnus est qui
aliquibus curat, doctissimus est
artifex. Christus tendit in lignum fa-
nos sine ruga quos abluendo
fecerat sine macula. Ipse qui
venit sine macula et ruga
extensus est in tendicula sed pro
nobis non pro se ut nos faceret
sine macula et ruga. Rogemus ergo
ut faciat et prosequatur quod fecit ad hor-
rea nos ducat ibique nos re-
ponat ubi pressura non erit.
Dicunt ergo qui loquebantur sine macula
et ruga eos quid hic facit in ecclesia
quod dicit dimitte nobis debita nostra.
Debita se habere confitetur quae relaxa-
rentur quia non confiterentur nobis habent
et tamen non relaxabuntur peccata. Con-
fessio nos sanat et vita cauta
vita humilis oratio cum fide, contritio
cordis, lacrime non ficte de vena
cordis profluentes, ut dimittantur
nobis peccata sine quibus esse non possumus.
Confessio igitur nos sanat dicente

apostolo: De domino fidelis et iustus est deus
qui dimittit nobis peccata et mun-
dat nos ab omni iniquitate. Non
ait quod dico quia non possumus hic esse sine
peccato homicidia facere debemus
vel adulteria vel alia peccata mortifera
que uno ictu perimunt, talia non fiunt
bone fidei et bone spei christiana sed ista
sola que cottidiano orationis periculo
rogamus humiles et devoti dicimus
cottidie dimitte nobis debita
nostra, sed si facimus quod sequitur sicut et nos
dimittimus debitoribus nostris. Spon-
sio haec cum deo nostra sponsio, firma con-
dicio hominis tu homo es et habes debi-
torem, debitor et tu es. Accedis
ad deum qui habet debitorem et debitor
non est, tu postulas tibi debita re-
laxari, sed hoc tibi dicit: ego debita non
habeo tu debita habes, debes enim
sed debet tibi frater tuus, debitor
meus es, habes et tu debitorem,
debitor meus es quod peccasti in me
habes debitorem fratrem quod peccat in te,
ergo facis cum debitore tuo facio
ego cum meo, id est si dimittis dimitto
si tenes teneo, tu igitur te tenes
qui alteri non dimittis. Nemo ergo
dicat se esse sine peccato sed tamen
non debemus amare peccatum modica
ea fratres etsi non sumus sine peccatis
odiamus tamen et maxime a criminibus
nos abstineamus, abstineamus
quantum possumus a levibus peccatis.
Ergo ait nescio quis non habeo
peccata scio ... de capite et vitabit in-
co non est, prosequamur ut deus di-
mittat sed faciamus quod dicimus dimittimus
et nobis debitoribus nostris, bene dicimus
sicut et nos dimittimus. Cottidie
dicimus hoc et cottidie facimus et cottidie
fit in nobis. Non hic sumus sine peccato
sed peccata nunc habitamus exibimus sine
peccato. Explicit. Sermo eodem XXX de
verbis Johannis apostoli Nolite omni spiritui credere 130.
Quando beatus Johannes apostolus legebatur
audivimus loquentem per eum spiritum sanctum
et dicentem: Fratres nolite omni spiritui credere

Sed probate spiritus si ex deo sunt. Repeto
quod necesse erat repetere. Et hec mentibus
vestris quantum deus adiuvat vehementer
intimetis karissimi credere: nolite omni
spiritui, sed probate spiritus si ex deo sunt,
quoniam multi pseudo prophete exie-
runt in hunc mundum. Precepit spiritus sanctus
Ne omni spiritui credamus, et cum
tamen precepit dixit enim in tali capitulo
causam multi inquit pseudo prophete
prodierunt in hunc mundum, cum quibus quo
ista contra ipsos precepta tali spiritui
credentes putant necesse est manat
in pseudo prophetas et quod peius est
blasphemat vos prophetas, hic iam
existimo precepto homo tamquam
effectus damni enim claudium teo
obtemperare desidero quod et ego in pseu-
do prophetas nolo incurrere quos enim
hic velit a mendacibus decipi, si
quidem pseudo propheta est mendax
propheta. Da mihi hominem religiosum
non vult falli. Da mihi hominem
impium sacrilegum fallere vult,
falli non vult, cum ergo noluit
falli et boni, fallat nec boni
velint nec mali, quis est qui in
pseudo propheta velit incurrere
verbo dico consulent, nec tamen
in pseudo prophetam nemo nisi in-
vitus incurrit. Audivi preceptum
iohannis ymo domini per iohannem. Nolite
omni spiritui credere, et recte accipi-
pio ita nolo addidit et dicit:
Sed probate spiritus si ex deo sunt. Volo
probo, probare vellem si errare non
possem. Etenim nisi probando spiritus qui ex
deo sunt incurrere necesse est in spiritus
qui ex deo non sunt et ex hoc seductor
torem pseudo prophetis quos agnovi
quo obsunt. Et si scribis iohannes
quo nos dicis Nolite omni spiritui
credere sed probate spiritus si ex deo sunt
dicere digneris: quo probem spiritus
qui ex deo sunt. Nolite esse solliciti
et hoc audi. Hinc cognoscitur spiritus dei
Iohannes dixit non ego hoc scribo. Ecce
quam tecto claudium enim per nos fecit
sollicitos et cautos ne omni spiritui
credamus sed probemus spiritus qui ex
deo sunt: quia multi pseudo prophete
prodierunt in hunc mundum contra me
quid desideraverat occurrit
expectationi iniecit ac divinam
cogitationi gratias ago deo quod et
hoc loqui per illum dignatus est.
Hinc cognoscitur spiritus dei. Ecce
audite, audite et intelligite
discutite, inhibete ne resisti-
te fili. Hinc cognoscitur spiritus dei
verum rogo te hoc ex audio super-
verbum. Omnis spiritus qui confitetur
ihesum christum in carne venisse ex
deo est. Intimo quod karissimi repel-
lite ab auribus vestris omnem dis-
putatorem predicatorem scriptorem
susurratorem qui negat christum
ihesum in carne venisse, quo re-
pellite manicheos a domibus
ab auribus et a cordibus vestris.
Manichei enim christum venisse ap-
tissime negant, spiritus illorum non
sunt ex deo, hic unde verum velit
lupus obripere agnotum qui malo
diminuit ... est demonstro
hinc in eo quod dixerunt porro
ab apostolo dominum commorari
quia omnis spiritus qui negat christum
in carne venisse ex deo non est
insidiator manicheus in hoc
verbo et dicit mihi. Ecce spiritus qui negat
christum ihesum in carne venisse ex
deo non est, verum ergo. Si ex deo
negat non est, verum est. Numquam enim potest
esse non aliunde, si ergo negat non est
et aliunde non est vides esse necessarius
nas. Invenimus lupum rectia
salubria tendamus venenum
capiamus captum trucidemus

truncatque plane et moriatur error
vivat homo, ibi solvitur quod secundum verita-
tem quam proposui ne obliti quomodo non
intelligatis solutionem. Omnis
spiritus qui non confitetur Ihesum Christum in
carne venisse ex deo non est.
Et contra Manicheus: Et unde est?
Si ex deo non est aliunde est, donavas
tenebras, hac quomodo tenet te
et mittet ad illam in cubatricem
ubi dixi: capiatur trucidetur
moriatur error vivat homo. Error
non est ex deo, homo ex deo est.
Redite ad quaestionem. Omnis spiritus qui
non confitetur Ihesum in carne venisse
ex deo non est. Dico et ego: omnia per
ipsum facta sunt. Omnis spiritus laudet
dominum. Sed si omnis spiritus laudet, ex
deo est. Quomodo spiritus qui ex deo non est
laudet dominum? Porro omnis spiritus
laudet dominum. Utrumque in deo lego,
utrumque intelligo. Vicium sane, nam
libet. Vicium natura non est sed contra naturam
est. Sana vim languens, vicium et vim
laudes, medicina vicia persequitur
non naturam. Omnis qui non confitetur
Ihesum in carne venisse ex deo non est.
Quid iste error qui non fatetur Christum in
carne venisse ex deo non est.
Fratres quid est quod venerastis, sibi
natis sumus quid est quod venerastis.
Natura que fuerat recta, natura que fuerat
lapsa erigi, natura que deforis ia-
cebat gravi reformari. Solus enim
creator, solus recreator, pater filius spiritus sanctus,
trina unitas, una deitas, sola
in natura immutabilis et incommutabilis,
nec flecti obnoxia ut cadat,
ut nusquam sit nec tristetur. Sola est natura
creatoris non bona, sed creatori valde
impar. Hijs adhere, diabolo
desertor si cepit contentis condita
creatura, condicio enim sua non est deus.
Cui se animam putat dominum offendit
dominum, non invenit salvatorem, invenit
dampnatorem, quia deus qui dampnat

malos dampnat, non se dampnat.
Sicut malos [illegible] sic deus se dampnat.
Domine habere deo nimio fratres qui
clamamus libera nos a malo
et sentires quod uti orationem nemo inducat
in temptationem nos, et quid est quod
clamamus? Libera nos a malo.
Ceterum non est malum unde illum, ego sum
malus, et si liberavit me a malo
eo de malo bonus, liberet me a
malo meo, non [illegible] in tenebris.
Dic Manicheo: Si deus liberavit
me non [illegible] in te, quia deus si
liberavit me a malo ero bonus,
si bonus ero sapiens ero, si sapiens ero
non errabo, si non errabo a te de-
cipi non potero. Libera ergo deus me
a me et non [illegible] te. Meum est
[illegible] ut errem, tuum est quod
anima mea impleta est illusionibus.
Non sum ipse lumen. Nam si essem
nunquam errassem. Ergo dei pars non sum,
quia pars dei, natura dei errare non potest.
Ego autem erro. Nam et tu ipse confiteris
sapientem te dicis, ab errore me
liberare conaris. Erro ergo, ergo si natura
dei sum. Erubesce dare honorem deo.
Ego dico quia multum erras ad-
huc. Sed sic tu ipse confiteris erra-
vas, errat ergo dei natura. Serviebat
immundicia natura dei, adulteria
committebat natura dei, stupra fa-
ciebat illicita natura dei, vene-
ficiebat quod nocet natura dei, faci-
noribus et flagiciis obruebatur
natura dei. Erubesce dare honorem deo.
Lumen tu esse non potes, quia lux
vera in te operata est, dominus est.
Erat lumen verum, nunquam nos in nobis
lucerna. Erat lucerna ardens et
lucens dominus dixit. Nunquam lucerna
lumen non est, sed erat lumen verum. Lucer-
na et accendi potest et extingui non
potest. Erat lux vera que illuminat omnem
hominem venientem in hunc mundum.
Illuminandi sumus, non lux sumus.
Ex propheta clamamus: tu domine
illuminatio mea. Quid est quod dicis

ergo non sunt mala, sed mala sunt mutata
et ipsa erunt bona que ipsa mala
vitiosa sunt mala non natura. Et quid est
libera nos a malo? Non esse possemus
et possumus haec verba dicere: libera
nos a tenebris a quibus tenebris
a nobis ipsis, si que in nobis sunt reli-
quie tenebrarum, donec in totum lux
efficiamur, nichil habentes in nobis quod
resistat caritati, quod repugnet veri-
tati, quod subiaceat infirmitati, quod cadi-
ture mortalitati deficiat. Sed tunc totum
videte quod erit quando corruptibile hoc
induerit incorruptionem et mortale
hoc induerit immortalitatem, tunc fiet
sermo qui scriptus est: Absorbta est
mors in victoria. Ubi est mors con-
tentio tua? Ubi est aculeus tuus?
Aculeus autem mortis est peccatum. Vide
malum, mala hominis, que error
et infirmitas. Aliquando nescis quid agas
et errando laberis. Aliquando scis quid
agi debeat et infirmitate supera-
ris. Ergo omne malum hominis er-
ror et infirmitas. Contra errorem clamat:
Dominus illuminatio mea. Contra infirmitatem
addit: et salus mea. Credendo esto,
tu es malus, tu eris bonus. Noli
dividere naturam. Est sananda, non
separanda. Vis nosse quid es? Tenebre.
Quare tenebre? Homo qui dicit corrupti-
biles aliquis huius tenebris propter esse perfu-
sus. Crede, agnosce Christum in
carne venisse, accepisse quod non
erat, non amisisse quod erat; hominem
se mutasse, non in hominem fuisse
mutatum. Agnosce et tu ipse:
ex malo eris bonus, ex tenebris
eris lux. Annunciatore et non est ve-
conitam apostolum accipis si te non
fugis. Accipe apostolum legis et
deciperis et decipis vel decipi-
eris errando malo tuo a te
ipso. Si autem credideris errorem quem
dixisse audies ab apostolo: fui-
stis enim aliquando tenebre, nunc autem lux,
sed addit lux in domino. Sed ubi in domino, ergo
tenebre in te, lux in domino. Quia non es tu
potes luce accedendo illuminari,
recedendo tenebrari. Quia non es
lumen tu ipse, es aliunde illuminari.
Accedite ad eum et illuminamini.
Sermo brevis de istis locis sancti Iohannis
in vestra multum me fuisse im-
moratum, vos esse fatigatos.
Ulterius in deo ultra capacitatem re-
plendos et nostra infirmitas cogi-
tanda est. Nam haec verba sancti Iohannis habent
ad haec magnas latebras suas.
Inter enim eos non esse ex deo, in quorum
errat, in quorum perpetrat, in quo blas-
phemat, non sunt ex deo. Sanctum
et ex deo erunt quoniam et non ex deo
erat. Hic quantumcumque disputatum
attendite, spiritus autem nolite crede-
re eis qui negat Christum in carne venisse.
Sed ite dominum, quae in eo qui dicit Christum in
carne venisse ex deo est. Audiant
donatistas qui confitentur Christum in
carne venisse. Audiant arrianos
qui confitentur Christum in carne venisse.
Audiant eunomianos qui confitentur
Christum in carne venisse. Audiant
fortunianos qui confitentur Christum in car-
ne venisse. Sic enim omnis spiritus qui con-
fitetur Christum in carne venisse ex
deo est. Quam multi sunt heretici
mediatores decepti et in sacramento
confitentur Christum venisse in carne.
Quid ergo dicturi sumus? Quod ista
questio solutum quodcumque solven-
da sit hodie non potest solui. Tenete
me debitorem, sed deum pro me
et pro vobis orate adiutorem. Amen.
Sermo eiusdem xxxvij de verbis
apostoli: Omnis spiritus qui confitetur Ihesum Christum in carne venisse.
Vestra caritas expectatione mea de- 3
biti comparatio est. Non dubito
venisse vos qui ad me convenistis dum
de sancti Iohannis lectione promiseram. Cum
ergo audistis lectionem, credo vos
cogitasse me debere esse debiti
redditorem, quo reddere possit inchoari.

quia ait in epistola sua beatus Iohannes: Omnis
spiritus qui confitetur Iesum Christum
in carne venisse ex Deo est, tunc eos per-
sonuimus dicere ex Deo esse. Negat
Christum in carne venisse Manicheus:
non est laborandum nobis diutius
suadendo quod iste error non sit
ex Deo. Sed Arrianus confitetur Christum
in carne venisse, Eunomianus,
Sabellianus, Fotinianus confitentur
isti. Convincendi sunt quidam testes
quibus tot numerat pestes secundum incertum
que sunt notiora ceterorum multe
quippe hereses, id est quibus nomina in-
nota sunt, et ista cognoverunt maior
et ceteri nomina. Donatista confitetur
Christum in carne venisse, et tamen absit
ut sit hic error ex Deo. Ut de
recentioribus hereticis loquamur, Pella-
gianista confitetur Christum in carne
venisse, et tamen non est hic error
a Deo. Prudenter et bene diligentius consi-
deremus quomodo dubitamus quia
esse sinamus: Omnis spiritus qui confitetur
Christum in carne venisse ex Deo est,
et convincendi sunt isti qui non confitentur
Christum in carne venisse. Nam si eos
ista confessione confessorum ex Deo
illos esse fatebimur, quo nos ab
eorum erroribus ut prohibeamus ut
deterreamus, vel adversus eos scu-
tum veritatis defendimus? Adiuvet
nos Dominus, et ista exspectatione pro
vobis oro. Erunt convicti isti qui
non confitentur Christum in carne venisse.
Florianus audit et predicat plu-
ribus magis, confitetur ergo Christum in
carne venisse. Non quo probamus
si adiuvet Dominus intelligimus
vos facilime esse quod exigi-
mus confiteri Iesum Christum in car-
ne venisse, quo confitendo pertinet in car-
ne venisse Iesum Christum quem negat ipsum
Christum quibus enim est et beatum Petrum
interrogent modo cum legeretur evangelium
audistis, cum quesisset Dominus ipse
Iesus quem illum dicerent homines fi-
lium hominis. Responderunt discipuli opiniones

alienas et diversas: alii Iohannem
Baptistam, alii Heliam, alii Ieremiam
aut unum ex prophetis. Qui non confitebantur
utique confitentur Iesum Christum plus quam
hominem non noverunt Iesum Christum. Utique
non noverunt sicut erat. Tamquam homo est
nichil amplius novit et ipse Christus, ipse
vos quoniam loquitur: quem me esse dicitis?
Tunc Petrus unus de omnibus, quia unitas
in omnibus: Tu es Christus Filius Dei
vivi. Ecce habes confessionem veram,
confessionem plenam. Iunge cum debes
utrumque quod de se Christus et quod de ipso Pe-
trus. Quid de se Christus? Quem dicunt
esse homines filium hominis? Quid de
Christo Petrus? Tu es Christus Filius Dei vivi.
Utrumque coniunge et venit Christus in carne.
Hoc de se Christus quod minus est, hoc de Christo Pe-
trus quod maius est. Habuit de veritate
humilitas et humilitatis hominis veritas.
Quem me dicunt homines esse
filium hominis? Dico ego quod factus sum
propter vos; dic tu Petre qui vos
qui fecit. Filium Dei in carne venis-
se dicat mihi Arrianus utrum
confitetur Christum in carne venisse.
Si Filium Dei confitetur in carne
venisse, confitetur Christum in carne
venisse. Si Filium Dei negat Christum
nescit Christum alium preter Dominum ipsum
dicit. Credidit enim Filius Dei quo quid
bamus quod est Christus et audiebamus
quod sit Filius Dei. Ecce Filius Dei:
In principio erat Verbum et Verbum erat
apud Deum et Deus erat Verbum. Hoc
erat in principio apud Deum. In principio
erat Verbum. Contra dicis Arriane:
in principio fecit Deus celum
et terram, tu autem dicis in principio fecit Deus
Verbum, sed evangelista dicit in principio erat
Verbum et in principio fecit Deus celum et
terram quia erat Verbum. Omnia per ipsum
facta sunt. Fratrem dicis, si Fratrem dicis
Filium negas. Filium eum quemadmodum tu
non es gratia, Filium unicum, unigenitum,
non adoptatum. Talem Filium quis-
quis non dicit, apertum habes est

pater videbis quomodo veniat. Putamus illum filium quemvis qui cum in forma Dei esset, sicut dicit apostolus, non rapinam arbitratus est esse equalem Deo. Non rapinam, quare? Quia non erat. Non rapinam arbitratus est esse equalem Deo. Non erat ei rapina: sic erat ex eternitate, sic erat coeternus gignenti, sic erat equalis patri; sic erat, semetipsum exinanivit ut confiteamur Christum in carne venisse. Et quomodo semetipsum exinanivit? Quomodo? Amittendo quod erat, assumendo quod non erat? Sequitur apostolus, audiamus: Semetipsum exinanivit formam servi accipiens. Sic se exinanivit formam servi accipiens, non formam Dei amittens. Forma servi accessit, non forma Dei discessit. Hoc est confiteri Christum in carne venisse. Arrianus autem qui non confitetur filium equalem non confitetur filium; si non confitetur filium, non confitetur Christum; qui non confitetur Christum, quomodo confitetur Christum in carne venisse? Sicut Eunomius par eius et socius eius, non multum diversus, etiam dicunt Arriani confessi fuisse quod ut filius est patri filius et si non equalis dicunt, sed filius. Ille non filius, et iste ergo negat Christum. Si enim hic verus patri equalis et filius perfecto, qui negat equalem negat Christum; qui negat filium negat Christum; qui igitur negat equalem et filium negat Christum in carne venisse. Ergo enim venit in carne Christus, videte. Venit, et putamus quod confitetur. Interrogo quis hic venit in carne, equalis patri an inequalis? Videte inequalem; inequalem ego patri dicis venisse in carne, negas venisse Christum in carne quia Christus est equalis patri. Sabellianum audi: ipse est filius qui et pater. Hoc dicit, hic pungit, hic venena diffundit; ipse enim est

arriani

pater qui vult filius esse; quando vult pater... Non teipsum exponere, et tu eras sicut Christum dicis in carne venisse; quis iste Christus non est, negas Christum in carne venisse. Et dicis, Fotiniane, dicit Fotinianus: Christus solus homo est, et deus non est. Formam servi confiteris, formam Dei negas. Et Christus in forma Dei equalis est patri, forma servi consors nobis; et tu negas Christum in carne venisse. Donatiste autem, quid Donatiste plerumque? Hoc confitentur de filio quod nos, quod equalis patri filius sit eiusdem substantie. Aliquid eorum eiusdem substantie confitentur, sed equalem negat. Quid opus est disputare qui negat equalem; si enim negat equalem negat filium; si negat filium negat Christum; si negat Christum, quomodo confitetur Christum in carne venisse? De illis subtilior disputatio est, quia hoc confitentur quod nos, unigenitum filium equalem patri, eiusdem substantie et coeternum; et tamen donatiste sunt. Dicamus eis: verbis confitemini, factis negatis. Quid enim negat factis? Non omnis qui negat verbis negat; plane sunt homines qui factis negant. Interrogemus apostolum: Omnia munda mundis, immundis autem et infidelibus nihil est mundum, sed polluta sunt corda eorum et mentes et conscientia. Confitentur se nosse deum, factis autem negant. Quid est enim negare factis? Superbire et scismata facere, non in deo sed in se gloriari; ita factis negant Christum. Unitatem quippe amat Christus; postremo etiam quod ipse Christus negat, ut apostolus loquitur. Nos cum Christum dicimus, de quo ait Iohannes Baptista: Qui habet sponsam sponsus est, homines quiquam sunt nuptie; sponsus Christus, sponsa ecclesia. Et sponso congnoscimus sponsa; dicat nobis ipse sponsus quam habeat sponsam, dicat ne fortassis erremus et invitati ad nuptias

sanctus ut attribuamus dicat quid dat primo se ipsum sponsum, postquam venerat discipulis suis nondum sciebat quod oportebat impleri omnia que scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc eiusmodi et deinde tunc apperuit illis sensum ut intelligerent scripturas et dixit eis quia sic oportebat christum pati et resurgere a mortuis tercia die. Ecce sponsus quem confessus est petrus hic est filius dei vivi oportebat ut pateretur et tercia die resurgeret et factum est impletum videbat caput tenebat corpus quod debat, crucifixum est caput ipse christus passus est tercia die resurrexit caput est. Ecce corpus quod est ipsa ecclesia, videbant ergo discipuli caput, corpus non videbant, ergo eos corpus non videntes docebat caput. Dic domine ihesu dic sancte sponse, instrue nos de corpore tuo, de sponsa tua, de dilecta tua, de columba tua quam dotasti sanguine tuo. Dic oportebat christum pati et resurgere a mortuis tercia die. Ecce sponsus dic de sponsa, imple tabulas matrimoniales. Audite sponsum. Et predicari nunc, hoc enim sequitur oportebat christum pati et resurgere a mortuis tercia die et predicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum per omnes gentes. Ubi te abscondis per omnes gentes incipientibus ab ierusalem. Sic est factum, legimus promissum videmus impletum. Ecce lux mea ubi est absconditas tua, ergo christus sponsus est huius ecclesie que predicatur in omnibus gentibus et pullulat et crescit usque in fines terre incipientibus ab ierusalem. Hic sponsus est. Tu quid dicis eius sponsus est christus peccatoribus donatiste non est ipse non est ipse, homo bone non est ipse, immo hom(o) ne ipse

Ad nuptias venimus tabulas legamus et non litigemus, ergo sicut dicitur christus non est sponsus, peccatoribus donatiste ego tabulas lego et unde esse christi sponsam ecclesiam diffusam toto orbe terrarum. Si dicis ipse est et non est ipse negas christum in carne venisse, pellagianista restat ex his hereticis de quibus pro presenti commemoravimus. Jam enim dixi quibus evitat cet(eros) pestes quos dicit pelagianista. Audite quid dicit. Vir confiteor christum in carne venisse sed dicunt hunc negabat christum in carne venit quia similitudo erat carnis peccati non erat caro peccati. Apostolus ubi ait: misit deus filium suum in similitudinem carnis peccati, non in similitudinem carnis, quasi caro non erat caro, sed in similitudinem carnis peccati quia caro erat caro sed peccati caro non erat. Iste pellagianus carnem omnibus infantibus carni christi coequare non erubuit non pro magno commendare in christo similitudinem carnis peccati nisi omnis esset caro caro peccati. Quid ergo prodest quod dicis christum in carne venisse et omnem infantium carnem cum conaris equare ei? Et hoc dico quia donatista non est ipse. Ecce video eciam inter ipsos testimonium reddentes ipsis ubi ibi suis occurrunt matribus cum parvulis filiis, ingemiscit salvatori salvandos non pellagio dampnandos, unusquisque ubi pietate currentibus cum parvulo suo dicit baptizetur et salvetur. Pellagius quid salvator non est ei eo quod salvetur nichil habet inicium ex radice et dampnacionis est. Si quis et est quem querit christum. Ecce dico tibi: sponsus filius dei qui venit in carne salvator est et maior et minor salvator est grandium et infantium ipse est; quin etiam dice

saluatorem christum maiorem non
minorem non ipse est, si non christum pene-
gabat tu christum in carne uenisse
Et si discutiamus omnes hereses
inueniemus eas negare christum in car-
ne uenisse, omnis heresis negat
christum in carne uenisse. Quid
miramini si paganus negat christum
in carne uenisse, quid miramini
si iudeus negat christum in carne
uenisse. Sed dico catholicis uere
etiam omnibus mali catholici ubi con-
fitentur christum in carne uenisse factis
autem negant. Nolite ergo esse tantum
de fide securi, adiungite fidei
uestre uitam rectam ut christum confiteamini
in carne uenisse et uerbis non adeo
et factis bene uiuendo. Nam si confite-
amini uerbis et factis negatis, fides
talium malorum prope est fidei demo-
niorum. Audite me boni, audite
me ne sit uobis tristis sudor
hic meus audite me. Iacobus
apostolus de fide et operibus loquitur
aduersus eos qui putabant
fidem sufficere et bona opera tenere
nolebant ait, Tu credis quia
unus est deus bene facis et demones
credunt et contremiscunt. Numquid
non demones ab eterno igne libe-
rabuntur quia credunt et contremiscunt
Et nemo quod audistis in termino
quod ait petrus Tu es christus filius
dei uiui, legite et inuenietis
dixisse demones similiter quia sis
filius dei, petrus tu laudaris
demon compescitur, una uox
et diuersa, uox reponitur iste
due confessiones laudatur amor
dampnatur timor. Non enim amore
dicebat hec demones tu es fi-
lius dei, timore hec dicebant,
non cum amore. Denique illi con-
fitentes dixerunt quid nobis et tibi est
petrus autem certe usque ad mortem
Sed ipse petrus uix tribus mensibus
pedierit ex amore tu es christus

filius dei uiui, uix uilitatem de
suo absit hunc qui ipsum eius capitu-
lum utrumque demurat quod de petro di-
xi de suo utrumque quod ibi tenebis lego
non est amne exponeres audire
Confiteor enim tu es christus filius
dei uiui. Et dominus ad eum Beatus
es symon bariona. Quare de
tuo beatus quia caro et sanguis non
reuelauit tibi, hoc est tu non tibi reue-
lauit sanguis et caro sed pater meus
qui in celis est, et secundum et dicit certa
quod confitebatur loquitur ei paulo plus
ibi post hec uerba sua quibus approbatur
fidem petri tamquam esse petram ira
cepit unde discipulis suis quod oporte-
bat eum uenire in iherusalem et multa
pati et exprobrari a scribis et seni-
oribus et sacerdotibus et occidi et
tertia die resurgere, ibi petrus
de suo expauit et horruit
mortem christi expauit eger me-
dicinam suam absit a te domine inquit
propitius esto tibi non fiat hoc et uox est
pietate timeo ponere animam meam
et pietate iterum sumere eam, obli-
tus es petre, oblitus es Maio-
rem caritatem nemo habet quam ut
animam suam ponat pro amicis suis
oblitus es, obliuio id est de ipsius
trepidatione horror et timor
mortis, totum de petro, imo
de symone non de petro, et dominus
uade retro sathanas, Beatus
es symon bariona uade retro
sathanas Beatus es symon bar-
iona uade retro sathanas
beatus es symon bariona uade
retro sathanas, beatus es symon
bariona sed de dei, uade retro
sathanas, bonum recolite unum
beatus iam dixi quia non est reue-
lauit caro et sanguis sed pater meus
qui in celis est, uade sathanas
dicat dominus nec ei sapis que dei sunt

sed quae hominum spatio temporis dimittit ut ei
fideli bona fuerat coniugi te
confitentem Christum in carne venisse
et credendo et bonum vivendo et
utrumque ab illo acceptum tenere
ab ipso augendum et perficiendum sperare.
Amalecitus enim qui spem suam ponit
in homine et bonum non habuit. Qui
gloriatur in domino glorietur. Sermo
eiusdem 32 de verbis apostoli ut non
contristemini de dormientibus.

Admonet nos beatus apostolus
ut de dormientibus hoc est de
mortuis nostris carissimis non contriste-
mur sicut et ceteri qui spem non habent
spem scilicet resurrectionis et incorruptionis
eterne. Nam et dormientes eos
appellat scriptura veracissima consuetudine
ut cum dormientes audimus evi-
gilaturos minime desperemus. Unde
et cantatur in psalmo: Numquid qui dormit
non adiciet ut resurgat? Ergo
de mortuis eis quedam tristitia
quodammodo naturalis est. Mortem quippe
horret non opinio sed natura, nec homini
mors accideret nisi ex pena quam
precessit culpa. Quapropter si alia
que ita creata sunt ut suo quoque tempore
moriantur mortem fugiant, dili-
gunt vitam, quanto magis homo qui
sic fuerat conditus ut si vivere sine
peccato voluisset sine termino viveret.
Hinc itaque necesse est ut tristes
simus quando nos moriendo deserunt
quos amamus. Quia etsi novimus
eos non in eternum relinquere nos
mansuros sed aliquantulum precede-
re secuturos, tamen mors ipsa quam natura
refugit cum occupat dilectum
contristat in nobis dilectionis affectum.
Ideo admonuit apostolus ut non contriste-
mur sicut et ceteri qui spem non habent.
Contristamur ergo nobis in nostrorum mor-
tibus necessitate amittendi, sed cum spe

recipiendi hic augeri, hic corro-
borari; unde infirmitas afficit
unde fides reficit; unde dolet
humana condicio hinc sanat divina pro-
missio. Proinde pompa funeris,
agmina exequiarum, sumptuosa
diligentia sepulture, monumentorum
opulenta constructio, vivorum sunt
qualiacumque solatia, non adiu-
toria mortuorum. Orationibus vero
ecclesie et sacrificio salutari
et elemosinis que pro eorum spiritibus erogan-
tur, non est dubitandum mortuos ad-
iuvari, ut cum eis misericordius
agatur a domino quam eorum peccata me-
ruerunt. Hoc enim a patribus traditum
universa observat ecclesia ut pro eis
qui in corporis et sanguinis Christi communione
defuncti sunt cum ad ipsum sacrifi-
cium loco suo commemorantur oretur
ac pro illis quoque id offerri. Cum vero opera
misericordie celebrantur, quis eis dubitet
suffragari pro quibus orationes Deo
non inaniter allegantur? Non omnino
ambigendum est ista prodesse de-
functis, sed talibus qui ita vixerunt
ante mortem ut possint eis utilia
esse post mortem. Nam qui sine fide
que per dilectionem operatur eiusque sacramentis
de corporibus exierunt, frustra illis a
suis huiusmodi pietatis officia impenduntur,
cuius dum hic essent pignore
caruerunt, vel non suscipientes
vel in vanum suscipientes Dei
gratiam et sibi non misericordiam thesau-
rizantes sed iram. Non ergo mortuis
nova merita comparantur cum pro eis boni
aliquid operantur sui, sed eorum prece-
dentibus consequentia redduntur. Non enim
factum est nisi dum hic viverent ut eos
hec aliquid adiuvarent cum hic vivere
destitissent. Et ideo istam quisque fi-
niens vitam id habere poterit post istam non
potest habere post ipsam promittam. Ita
sane pia corda carorum de suorum
mortibus contristentur dolore sanabili.

et consolabiles sacramentas fundat
conditionem mortis quas cito reprimat fidei gaudium quo credunt
fideles quosque paululum moriun-
tur ad abire et ad meliora
transire. Consolentur ergo iam
funera obsequia siue que funeribus exhibentur siue que do-
lentibus adhibentur ne sit ius-
ta querela ducium sustinui
qui simul contristaretur et non fuit
et consolaretur et non inveni. Sit
proximis cura sepeliendi et
sepulcri construendi quia et hec in
scripturis sanctis inter bona opera de-
putata sunt nec solum in corporibus
patriarcharum aliorumque sanctorum
et humanis cadaveribus quorumcumque iacen-
tium verum etiam ipsius domini corpore
predicati sunt et eorum collaudati
qui ista fecerunt. Impleant hec
homines erga suos officia
postremi muneris et sui humani
lenimenta meroris verum illa
utique ablutiones pro defunctorum
qui oblationes orationes erogationes
largitates multo pro eis observan-
tiaque instantiaque et mundanaque impen-
dunt qui suos carne non spiritu
mortuos non solum carnaliter sed
spiritualiter amant. Sermo eiusdem
339 de verbis apostoli de celebratione
defunctorum et bene mortuorum
1339 Quando celebramus dies sanctorum
defunctorum in mente habere
debemus et quid sperandum et quid tenendum
sit. Habet enim sperandum et quid pro dolor
est in dum mors sanctorum et quid sit hor-
at timendum et quia mors peccatorum
pessima. Non ergo propter spem in memoria
eterna erit iustus propter timorem ab
auditu malo non timebit.
Erit enim ad dexteram illas
quibus dicetur Venite benedicti patris
mei percipite regnum. In hac
at vita que mors est ante summa bona
et ante summa mala ducit in merita
bonorum malorum. Inveniet pre-
mia eorum quia et bona que nunc hic
fiunt homini comparatione eternorum
bonorum nulla sunt et mala que
nunc in hac vita exspectat homo in
comparatione ignis eterni non est com-
paranda sunt. In hac quidem medio-
criter quod audivimus nunc exsequentes
tenere debemus quia cum in credit in me
et si mortuus fuerit vivit et vita per
mortem iam non recipiat et mortem non negat
qui credit in me et si mortuus fuerit vivit
[illegible] et si mortuus fuerit vivit et si mo-
riatur corpore vivit spiritu. Deinde ad-
iungit Et qui vivit et credit in
me non morietur in eternum. Et si
moriatur quomodo si non morietur et si
moriatur ad tempus non morietur in eternum.
Sic ista solutio quod non sint
in se contraria videantur et possit
instruere affirmatione pietatis. Ergo et in
corpore mortuum simus vivus si credimus
est autem fides nostra maior dis-
creta ab omni fide gentilium re-
surrectio mortuorum. Hanc
enim omnino illi non receperunt quia ubi
recipiat non tenent. Ad nos enim
spectat nobis hominibus ut sit fide receptaculum dei in deis divis.
Sermo meus non capit in vobis
quod in his capit in quibus venit quod
capiat. In his enim invenit quod
capiat sermo qui capit qui
credunt quod deus per se potest creando homo
decipit. Ille enim qui quod erat perdita
et quantum quod novit et ubi seruat
et quando eum nescimus dispersa colligat
et in unam salutem redigat et ita
constituat ut eam ultius non perdat.
Consolentur ergo nos invicem
in his sermonibus nostris. Pro ut non dole-
re humanum defuncto karissimo
melius tamen dolet et sanatur cor humanum
quam non dolendo sit inhumanum.

charitatem cohibebat et fratrem mor-
tuum dolebat. Sed quid miremur
quod maria tunc dolebat cum ipse christus
flebat mortuum sicut legitur in libro
lucifer. Non mortuum flebat quem
ipse suscitavit sed mortem quam
homo peccando comparavit. Si enim
peccatum non precessisset sine dubio
mors secuta non fuisset. Secuta
est mors et corporis quam precessit
mors anime. Mors anime precessit
deserente deo et mors corporis se-
cuta est deserente anima. Dese-
ruit volens et coacta est deserere
nolens. Tamquam illi dicatur recces-
sisti ab eo quem diligere debuisti,
recede ab eo quem dilexisti.
Cuius enim mult nomini presumus
nemo et itaque nemo ut beato petro
dicitur. Alter te cinget et ducet
quo tu non vis. Sic ergo nulla est
mortis amaritudo non est mag-
nitudo fortitudo. Unde et apostolus de
dormientibus inquit. Nolumus vos ig-
norare fratres ut non contristemini
sicut non sic tristemini quemadmodum
ceteri qui spem non habent. Non enim
ut contristemini sed ubi con-
tristatus ubi corpus quod vivit ex
anima fit exanime. Discedente anima
qui ambulabat iacet, qui lo-
quebatur tacet, oculi lucem non
capiunt, aures nullam vocem percipiunt.
Omnium membrorum officia cessant.
Non est qui moveat gressus ad
ambulandum, manus ad operandum
sensus ad percipiendum. Nonne ista est
domus quam nescio quis inhabit-
habitator ornabat. Discessit qui
non nisi remansit quod cum dolore
videatur. Ista est causa tristicie, sed hec causa
tristicie, huius tristicie que consolo-
quippe dubium insurgit in voce arch-
angeli et novissima tuba descen-
det de celo et mortui qui in christo resur-

get primi. Deinde nos viventes qui
relinquimur simul rapiemur cum illis
obviam christo in nubibus obviam christo in
aera et ita semper cum domino erimus. Ubi per-
at contristatio ubi tanta est con-
solatio. Deterget hec lucem exspectatio
fides expellat dolorem ubi
tanta spes non decet esse tristem.
Templum dei habitat hoc con-
solatoribus qui non fallit pro-
missor. Sic ergo ut mortuum de-
plangamus quem mors amarum
per cuius tunc finit et deus. Sufficiat
sed penitentia sacri ut meo contole-
mur quod acriter qui non migrat de
meo corde sed ita digne habitat
ut digne et fine habitare.

Sermo eodem 2° de verbis apostoli
Omnes nos manifestari oportet ante

Omnium nostrorum spes fratres
dilectissimi in futurum tempore extendi-
tur ut qui hic servimus deo alibi
nos servisse letemur. Hic enim nobis
potestas contrariasset i futuro seculo
eternum premia reservata iuste
si quidem et provide divina sapientia
separavit tempora laboris et premii
hic quo laboramus hic servimus co-
mandata eius sequimur et in futuro
seculo id est in celorum regno eterna
premia capiamus. Sic ergo dei
fratres dilectissimi quod nobis scriptura
divina commendat id est futurum esse
iudicium dei quo post resurrectionem plebi
mortuorum hoc est quod propter plures vo-
bis agentia cordi ut credunt
quia illi hac tamen vita esse credunt
etiam sine deo esse et discusso precipue
atque divinis non metuunt ini-
quitate. Non est tamen in hac vita
consentiamus ut non ad aliam perveniamus
in qua boni bona et mali mala re-
tribuentur sicut dicit apostolus. Omnes nos
manifestari oportet ante tribunal christi
ut recipiat unusquisque prout gessit
sive bonum sive mala sit hic in mundo 138 7

asstamus in ecclesia nos nunc presen-
tes aspicimus, ita quoque post resurrectionem
mortuorum assistituri sumus ante
tribunal Christi. Hac enim ipsam carnem
tunc habebimus quam nunc habemus
et in ipso quo nunc induimur corpore
sumus resuscitandi. Non enim sicut
multa alia facti sumus non sit eq-
bones ut etiam a morte percamus
quia post quam hic moriemur alibi iu-
dicabimur ut aut pro peccatis penas
aut pro bonis operibus premia conseq-
uamur. Nemo ergo fratres karissimi de
resurrectione desperet in qua tota nostra spes
consistit. Credite fratres apostolo pre-
dicanti tunc de resurrectione dubitantes
ad diem iudicii nos properare. Sin
forte sic incipit incredulus non
putans si possent a morte re-
surgere. Plane dicit hec qui omni-
potentem non credit esse deum qui hec
promittit futurum. Nos autem scimus
dei omnipotentis virtutem quia promis-
se deum legimus quod resurrectione mortuos
verificabit non possumus de resurrectione
dubitare quam se futuram esse promittit
qui et omnipotens et in mendacio nescit. Sed
te appello quicumque infidelis es qui
de resurrectione dubitas et putas non
posse mortuos resuscitari,
breviter tamen exemplo homines facile
qui vivat, an eos qui facti sunt
atque moriuntur post mortem reparare
utrum plus est facere quod numquam fuit
quam reparare quod fuit. Et nos ergo
impossibile esse dicis ut deus qui
hominem formavit exemplo decor
termino nos suscitare non potest quos
in pulverem quis sciat nichilum
redeuntes facere potestate ut essemus
sicut et fecit nos esse cum antea
numquam fuissemus. Ista enim beatus Pau-
lus apostolus dicit. Sed dicunt aliqui: Quomodo
resurgent mortui, quali autem
corpore venient? Insipiens tu quod semi-
nas non vivificatur nisi prius moria-
tur, et quod seminas non corpus quod futurum est
seminas sed nudum granum ut puta
tritici aut ceterorum aliquorum. Deus
autem dat illi corpus sicut voluit et
unicuique seminum proprium corpus. Noli
ergo incredule homo de resurrectione
dubitare qui grana seminum mortua
et putrefacta vivificat per que hoc
seculo vivas, multo magis te ipsum
resuscitabit ut vivas in eternum.
Qui enim reparat quecumque sunt necessaria
quibus te ipsum non reparat propter quem
et alia reparare dignatus est? Itaque si
velimus considerare quod in isto seculo
videmus divine administrationis
testimonium et omnibus futurum. Videmus
enim et hiemis adventu arbores
spoliatas pomis, nudatas foliis,
sed eas rursum verno tempore specie vi-
rescere que primo quidem inci-
piunt tumescere et hiemis tunc oriri
in floribus vestiri et foliis et primo
pomis gravari. Interrogo te infidelis
homo qui de resurrectione dubitas ubi
sunt ista que tempore quo deus disposuit
producuntur? Dico in ubi latitat
antequam producantur que nusquam quidem
videntur. Sed tamen deus qui omnipotens est
et ea exemplo condidit secreta
sua virtute producit. Sic iam ad
campos et prata respicite que
estate vestita herbis sunt
spoliantur ac floribus et nudata re-
manent ipsa spatia terrarum,
sed iterum verno tempore revirescunt et
novo utique germine incipiente
letatur agricola, et ea que ante
viruit et moritur rursus revivificat
ex semine. Sic et Adam in corpus
revivificavit ex pulvere. Sed dico
o homo incredule cur credis futurum
ut arbores et herbe omnia revi-
viscant quod tua facta cognoscimus
vivat cognoscere possumus quoniam

mortui resurgunt cum adhuc a
mortuis nemo surrexit / quisquis
hec dicis vel cogitas audi pacien-
ter et intellige sapienter. Ideo enim dominus noster
ihesus christus voluit mori et resurge-
re ut tu de omni dubitacione, qua
quando poteris dubitare quod non sit
resurrectio a mortuis cum hoc
promittat deus qui nescit aliquid
mentiri qui potest facere quicquid vult quod
omnipotens est / et implet omnia que pro-
mittit quia verax est et mendacium
non est. Et deus nobis pius et misericors
diebus istis sue pietatis et gaudii
tercio. Respice nobis omnibus omnino quod
unigenitum filium suum pro nobis
hominem fecit et mortuum a mor-
tuis suscitavit / ideo enim nasci
dominus noster ihesus christus nasci ex homine
ex maria virgine dignatus est
et a iudeis crucifigi et tercia die
resurgere ut nos tali exemplo
animati omnino ex mortuis credere
sine credere quam quod non credo
futurum, nunc hoc quod credit quod est
resurrexisse a mortuis / qui autem
dominum ihesum resurrexisse a mor-
tuis confitentur de sua potius
dubitare / Abstinete ergo vos ab
omni opere malo ab inimiciciis
ab ebrietate a fornicacione a furto
a periurio a falso testimonio et a detrac-
tione quia hec omnia odit deus et eos
qui ista faciunt puniet in futuro.
Estote ergo benigni misericordes
invicem honore prevenientes et caste
operantes cum uxoribus suis diligite deum
ut possitis cum sanctis eius ad eternam
gloriam pervenire amen. / Sermo
eiusdem 31 de verbis apostoli de sacramento
corporis et sanguinis domini ihesu christi

Magnitudo celestium beneficiorum
angustias humane mentis ex-
cedit et preterea ordinavit divina pro-
videncia ut quam capere nos verum

violentia non potatur fidem de-
vota concipere et nutrimentum dulcitatis
robusta nutriret / Cum ergo per pri-
mam transgressionem qua per adam origi-
naliter mortis tenemur obnoxii pro-
spiciens ex alto deus quod essemus
genus debitoribus qualiter cap-
pacis reparator vero redemptor
sui ut debita morte offerret inde-
bitam quam nunc nobis habebamus vitam vi-
vendi nunc primo morti mori de-
inde mortalitate suscepit collata
modo possessione vita per mortuum ideo
quod corpus assumptum ablatus est
ex oculis nostris et sideribus illatum
nobis indicat ut nobis sacramentum corporis
et sanguinis consecraret ut coleret-
ur iugiter per misterium quod semel offerebat
in precium, ut quod cottidiana et
indefessa curreret pro hominum
salute redemptionis perpetua esset
et iam redemptoribus oblatio et perhe-
nis illa viveret victima in memoria
et semper presens esset in gratia semper unica
et perfecta hostia fide estimanda
non specie extrinsecus censenda
nisi exterius intuendo aspectum primo
celestis confirmat auctoritas quia
caro mea vere est cibus et sanguis
meus vere est potus. Recedat ergo omne
infidelitatis ambiguum quandoquidem
qui auctor est muneris ipse et
iam testis est veritatis. Nam invisibi-
lis sacerdos visibiles creaturas in substanciam
corporis et sanguinis sui verbo se-
creta potestate convertit ita dicens.
Accipite et edite hoc est corpus meum
et sanctificacione repetita accipi-
te et bibite hic est sanguis meus
ergo ad nutum precipientis domini repen-
te ex nichilo substiterunt excelsa
celorum profunda fluctuum vasta
terrarum pari potencia in spiritalibus sa-
cramentis ubi precipit virtus rei
fuit effectus quanta magnitudo
celebranda beneficia vis divine benedictionis viiij

opet, et quod dudum nouum tempus lex vi-
derimus deat qui ex sabbato vena
et morbus communicatur recipimus qui
iam in Christo es regnatur quo ante gra-
dudum aliena quasi ita pergens tua
a salute sua intus teque mortuus
cogitabat, subito initiatus es
legibus et salutaribus mysteriis
innouatus eciam tenens uidendo
et credendo iussisti et de filiis per-
ditionis adoptiuus dei filio occul-
ta participatione meruisti, in mensa
inuisibili permanens maior sine
eo tempore inuisibiliter sine quantitatis
augmento tu perceptio idem cum illo
aliter fidei perceptione exeuntisti,
et extidum additum est corpori
interiori immutatum est ut sit homo
filius effectus ex Christo in hominis mente
formatus est. sic ergo sine corpo-
ris suppetita utilitate deposita
subito nouam induit dignitatem
et sicut hic quod te de sua lesa cura
infecta diluit, maculata
detersit non oculis sensibus tuis
credens statim tu veniendus al-
taris cibis saciandus astantibus
satis dei tui corporis et sanguine
fide respice honore mirare,
mente contigere cordis manu
suscipe et maiore interiori assume
quod si illius legis manna quod legi-
tur ut illis manna ut ederent
huic unicuique sapiebat quod desi-
derabat et concupiscebat, aliud erat quod
sumebatur aliud quod uidebatur
inuisibiliter sapor singulorum
sensibus formabatur. Si igitur illi le-
gis manna celitus illapsum per
multimodas suauitates ...
multum et quibus sui excedebat
... tum creatura sua dispe-
sando largitoribus multiplici diuersitate
credidit probabat gustus quod
ignorabat aspectus, immo percipi-

entibus desiderium esse illi nouitas
et dignitas nascebatur, unicuique
variis et alternis saporibus reficie-
bat mellifluum plenum illius do-
num multiplicis effecti ... ob-
sequium, cum certa sint quod illic
auiditas faciebat hic fides
faciat et ... sibi faciebat
tempore ... credulitas perficiat
sicut legitur: Accedat homo ad cor
altum et exaltabitur deus, id quod ibi
delectacio obtinebat in faucibus
hic ... operatur in sensibus. Ad
agnoscendum et percipiendum sacrificium
vere corporis ipsa te robaret ... co-
secuntibus, qui tunc latuit prefiguratus
in manna sit nunc manifesta-
tus in gratia, exprimat fuisse ima-
ginem illius spem prefiguratum iam
propheta euidet dicens: panem ce-
li dedit eis panem angelorum manduca-
uit homo, et quis panis angelorum
nisi qui eos cibo suo reficit et
lumine preclaritatis exsaciat. hinc
pane sexta die propheta dicite
duplum colligetis, sabbato autem
non colligetis, quia primo et duino
dictum legere cibum et in solo sab-
bato denegatur ... tunc ex ab
... die dominico ...
nit recipiendus omnis et synago-
ge ad quam cultus sabbati perti-
nebat negandus esse predicitur, dum dicens
iste in septima celestis panis
... deus pacem eius
narrat historia ... qui plus col-
legerat huic amplius quominus
parauerat repperit ...
... sacerdote
dispensante tamen et exiguo ...
constat toto, quod cum certa sunt
sit plenum ...
esse ... singulis de quibus
applicata sua ...

multa tenet non habundabit et qui
modicum non minorabit. Si forte
panes esurientibus apponeremus
non ex toto perveniret ad singulos
quia particulatim minutatimque por-
cionem suam unusquisque sumeret. De
hoc pane cum assumitur nichil minus
habent singuli quam universi, unus
totum, totum plures sine dimi-
nucione percipiunt quia benedictio huius
sacramenti sic distribui nescit dist-
ribui de corpore. Sacramentum itaque huius
formam in diversis paginis
invenimus expressam. Nam de melchi-
sedech genesis legimus. At melchi-
sedech rex salem proferens panem
et vinum benedixit abrahe. Erat
enim sacerdos dei summi. Dum
a principio i. agnovit ab circumciso
filii abrahe benedictus, ecclesia prefigurata pre-
cedens synagoge infidelis plebis
ex gentibus acquisita apparuit.
hic ergo melchisedech cuius gene-
logia vel origo illius temporis latuit
oblacione panis et vini hoc sacramentum sacri-
ficium prefiguravit, de quo propheta pronunc-
ciavit tu es sacerdos in eternum secundum
ordinem melchisedech. Nam et
moyses de commixtione loquens
vinum et sanguinem sub una appel-
lacione sit et benedictione patriarche
dominica passionem multo amplius
demonstrat in qua ita laudabitur. lavabit in
vino stolam suam et in sanguine uve
pallium suum. Ad vitem quod evidenter
constat vini naturam ob sanguinem
nuncupandam. Christus adhuc de
hac sumpcione sacramenti quid sentire debeamus
ipso domino attestante cognoscite
Nisi manducaveritis carnem
filii hominis et biberitis eius sanguinem
non habebitis vitam in vobis. Contra testi-
monium quod pelagii blasphemias
evidentissimum atque validissimum est
qui asserunt accepta impietate
profuit non propter vitam sed propter regnum

celorum baptismum parvulis conferendum
sub hijs enim verbis dominus quinque etiam
pronunciat. Non habebitis vitam in vobis
aperte intelligenda est ab omnibus vita
nimirum baptismi vacuanda non solum
gloria sed etiam vita. Hic itaque dominici
sanguinis vinum aqua commixtum
non solum tradicione divina sed typo
quoque passionis ostenditur ex cuius
sacro latere sanguis et aqua
lancee effossione profluxit. Sicut
propheta multo ante predixit. Sicut
percussit petram et fluxerunt aque
et apostolus bibebat enim de spiritali
vas petra omnibus. Videbis quod de eo
bibit gratia spiritualis cum dominum nostrum. Sed
et in salomone de ipso deo legimus
Sapientia edificavit sibi domum
utero domini assumpsit in quo habitat
plenitudo divinitatis et excidit
talamus vij quia illum benedicto
spiritus sancti benedicto gracie septiformis
implevit, mactavit hostias
suas et miscuit in cratera vinum
suum et panem in mensa sua. Et in
septimo venite et edite de meis
panibus et bibite vinum quod misci
vobis. Admixtum ergo aque vinum
legimus. Nunc vero quia ipse dominus nisi
non voluit in quarum convivio
quinimo nupciali vinum fideles
tercius deficiebat. Vinum
deficiebat quia vinea sitim
negabat de qua dominus expectavit ut
faceret uvas fecit autem spinas. Unde
sertum spineum capiti redemptoris
imposuit, quem dominus nupcialis
in quo sponsus ecclesie pascalis
ultra convivio aquas in vina
convertit manifeste prefigurabat
multitudinem gencium de sanguine
sui secreta vetus per aquas
populos significari sacris
eloquiis sic legimus aque quas vi-
disti populi sunt et gentes et lingue.
Admixtum in aquis sanguis gencium

deriuari. i ymo at tipu dnice
passionis ondi ac fidit i sacriis
aqua vino miste xpi fidelis
pplus incorpatur et unitur et qdam ei
copla pfecte caritatis vinit, ut pos
sit dice cu aplo qs nos sepabit
a caritate xpi tribulatio an angustia
an psecucio ic. Deus at hoc sus
cepta scificacoe miste qui fides
ipo pcoc affectus iustie inna
pletur infundit et hic ipo qui in
unus sit cunctis gentibus qstiti nouis
vnitate costat assigne pplorare
Sicut enim frumentu q solita
purgatis sollicitiue ppa i can
dida spem molarum labore pfi
citur ac pigne et aquat vinu pa
nis sbam cogregat sic varie
gentes diuisequz natoes i yma
fide gentes vnu desex corpus
efficiunt et sangui pplus qui cunctis
gna mutabilia a sacrilegis
natoibus fide purgate atqz cui
bute discunt, i vnu fidelium
lolio ptinsente colligit et duorum
testamtorum instructoe uelut
frumentu geminis molaru ope
decoratu intexit et illa parz
digmitate oigis natis candoe
mutatur ac pagua baptismi ut p
igne spc sci cum illius corpus effia
Sicut g o sepam g una ab illius
cofecti panis adunacoe non
pnit et sicut aqua redditur ad ppa
sbam i vinu pmixta ciano pt
Sic et fideles quoqz atqz sapientes
qui sunt redempti xpi sanguine et
passioe dnt qui inseparabiliter
capitis sui fidei cosmacoe et
ardentissima religione sociari
artaboni ut te non enti se
mgi no ulla temere speci ambi
no denuqz ipa macula posset
dividelli u dubitet quilz pima
vias catas maupore pedaqz
manifestati i dnica sanguis cor
pis qz tusie possenam namqz

subuenire videat artifico celestis
mitie xpi corpus affectum Sic at qui i
tuitus ad fide venientes baptismi
adhuc i vinculo enocis debiti
hijbilo tomedvatis moris expu
onis fere ptti Sitaqz bndicoe de
ubis celestibz ceter sacris altaribus
imponi cuiqz ino cacoe summi
nois coseruentur sba illic est
panis et vini pquinbam corpus et
sanguis xpi. Certa est miru
sicut q ubo potuit creare ubo pos
set creata couertere ymo ia minoris
uirtutis ee muntata sit q ex nihilo ag
nosticit creditu differe iam credita i
melius valeat quantitate regre
quid ei possit ee difficile cui fa
cile fuit uisibilia et inuisibilia
uoltate impio suscitatoni facile
fuit hoiem de limo in forma
ymagine et sue diuinitatis creare
cui pmptiu eu sursum reuocare
de inferis restitue de pditoe
reparare de puluere de tena leuare
i celu, de hoie facere angelum cor
hnarum conformacoe cor clariti
sue vadit et figuratu fiunt regni
sui gloriose sublimace. Ut q corporis
fragilitate assumpserat nos i corporis
sui immortalitate assumat ad
qua gloriam urne pius nos opibus
pparare dignetur Qui viuit et reg
nat deus p oia scla sclorum Amen

Incipit registrum

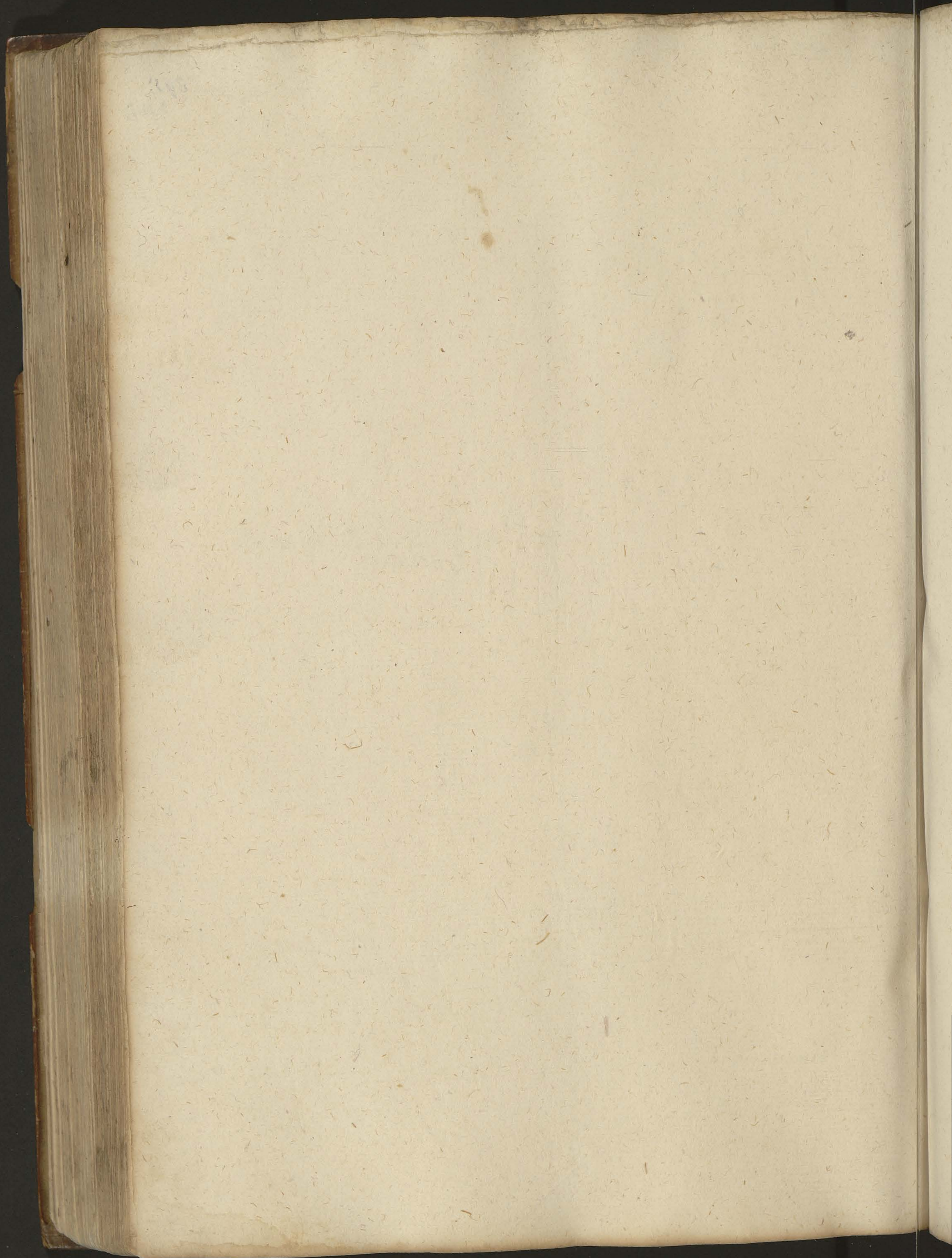
1 Sermo beati augustini de scriptis
nentibus et nouis de cena domini ga ama nos
2 Sermo eiusdem de corpore et sanguine
domini et de ubis apli cu tiore et
tremore ipsorum
3 Sermo eiusdem de ubis apli Spu am
bulate et cocupias carnis ne pfcitis
4 Sermo eiusdem de ubis apli Cu enim
essemus i carne passiones q p legem sunt
5 Sermo eiusdem de ubis apli lex pctm
absit sz pctm non cognoui nisi p legem
6 Sermo eiusdem de ubis apli Ego
ipse mente seruio legi dei carne
at legi pcti

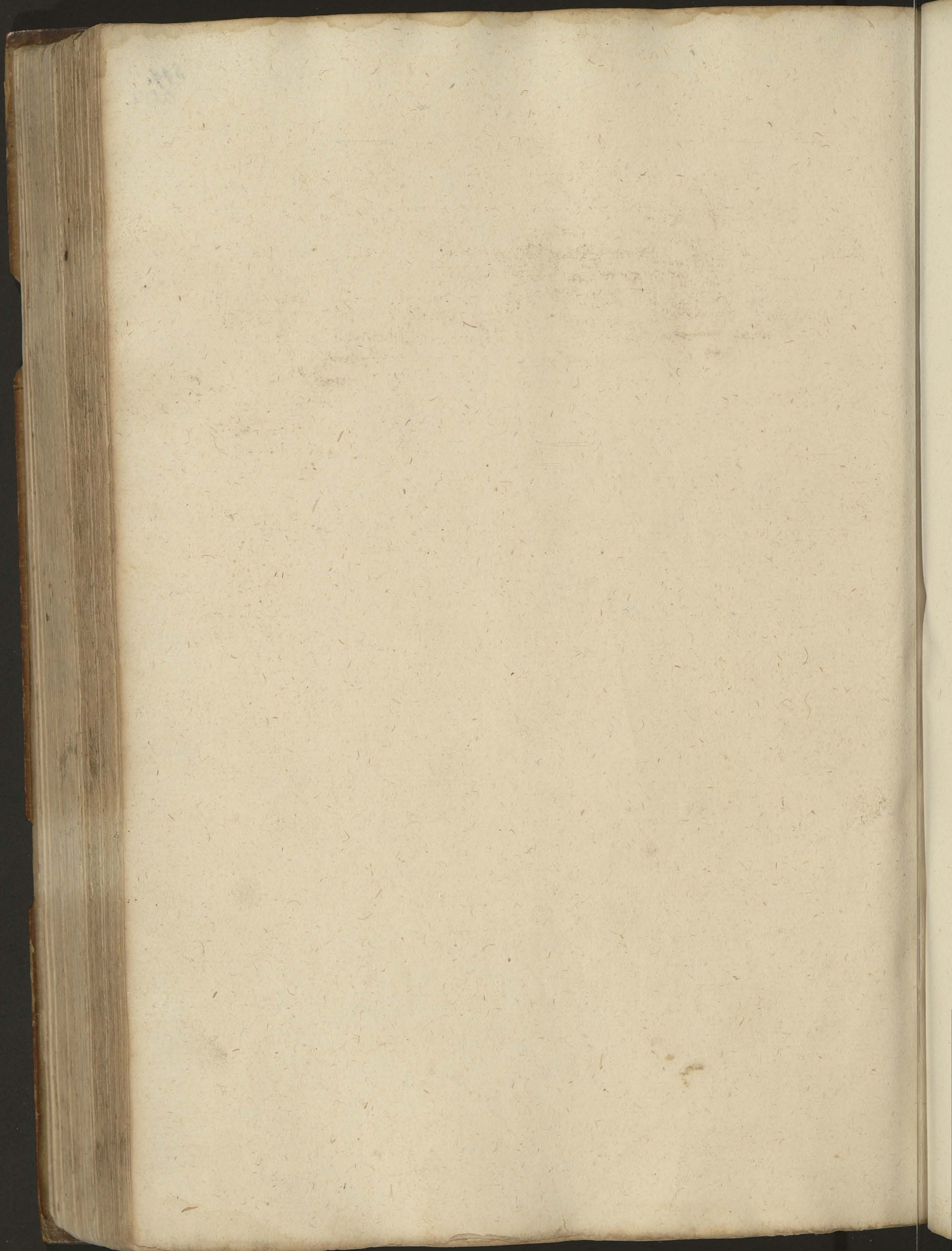
Sermo eiusdem de verbis apostoli peto vos non infirmari in tribulationibus meis
Sermo eiusdem de verbis apostoli humanus sermo et omni acceptione dignus
Sermo eiusdem de verbis apostoli fidelis sermo et omni acceptione dignus
Sermo alius de eisdem verbis apostoli fidelis sermo et omni acceptione dignus
Sermo eiusdem de verbis apostoli et de psalmo cxviii° Scimus quia lex spiritalis est
Sermo eiusdem de verbis apostoli et de psalmo xciiii° Si enim data esset lex
Sermo eiusdem apostoli Si enim data esset lex que possit vivificare
Sermo eiusdem de verbis apostoli contra pelagianos et de multis aliis
Sermo eiusdem de verbis apostoli Nos cum simus crucifixio
Sermo eiusdem de verbis apostoli Si deus pro nobis quis contra nos
Sermo eiusdem de verbis apostoli humanum dico propter infirmitatem carnis vestre
Sermo eiusdem de verbis apostoli Nescitis quod corpora vestra templum est
Sermo eiusdem de verbis apostoli Non sic pugno quasi aerem cedens
Sermo eiusdem de verbis apostoli et de psalmo cii° Cui vult miseretur et quem vult
Sermo eiusdem de verbis / abdicat apostoli invicem onera vestra portate
Sermo eiusdem de verbis apostoli invicem onera vestra portate
Sermo eiusdem de verbis apostoli Spe salvi facti sumus
Sermo eiusdem de verbis apostoli videte quomodo caute ambuletis
Sermo eiusdem de verbis apostoli in actibus apostolorum
Sermo eiusdem de verbis apostoli de verbis actibus apostolorum per Petrum et Io. assertis
Sermo eiusdem de verbis beati Petri apostoli Audivimus vocem de celo delatam
Sermo eiusdem de verbis beati Iacobi apostoli de cavenda iracundia
Sermo eiusdem de verbis beati Iohannis apostoli Si dixerimus quia peccatum non habemus
Sermo eiusdem de verbis Iohannis apostoli Nolite omni spiritui credere

31 Sermo eiusdem de verbis apostoli Omnis spiritus qui confitetur ihesum christum
32 Sermo eiusdem de verbis apostoli ut non contristemini de dormientibus
33 Sermo eiusdem de verbis apostoli de celebritate defunctorum et de cura mortuorum
34 Sermo eiusdem de verbis apostoli Omnes nos manifestari oportet ante tribunal christi
35 Sermo eiusdem de verbis apostoli de sacramento corporis et sanguinis christi

Deus est destimabilis ineffabilis amg
phe p lez. ss. 1.

Tituli libri Secundi.

De Confessione pctōr̄ & pnīa
De Desperatione peccatorum
De hiis qui a deo deserunt
De hiis qui post lacrimas ad delictū reuertunt
De peccato.
De Leuioribus culpis
De Grauioribus culpis
De Manifestis ocultis qz pctis
De Peccati amore
De peccandi necessitate
De peccandi cōsuetudine
De peccandi recordatione
De Cogitatione
De Consciencia
De Intrucione mente
De Sensibus carnis
De Sermone
De Mendacio
De Iuramento
De Vicijs
Et de vicijs vicia et ex virtutibus
De male vsis virtuti// virtutes guant
De Simula//libus
tis virtutibus .

Tituli libri Tercij :·

De Carnalibus doctoribus et hereticis
De Libris gentilium
De Collacione
De Contemplacione et accione
De Contemptoribus mundi
De Sanctis qui se a consorcio seculi separant
De Preceptis alcioribus monachorum
De Tempore monachorum
20 De humilitate monachi vel opere
De Monachis qui curis seculi occupantur
De hiis qui mundi amorem perdiderunt
De Iactancia
De Ipocrisi
De Invidia
De Simulacione
De Odio
De Dilectione
De Fictis Amiciciis
30 De Amicicia munere orta
De Malorum Concordia
De Correccione fraterna
De Prepositis Ecclesie
De Indignis prepositis.

De Iudiciis positis
De Doctrina et exemplis prepositorum
De hiis qui bene docent et male viuunt
De Exemplis sacerdotum
De prepositis carnalibus
De Iracundis doctoribus
De Superbis doctoribus
De humilitate prepositorum
De doctrine discrecione
De Silencio doctorum
De Prebenda sacerdotum pro predicacione in plebe
De Disciplina sacerdotum in eos qui delinquunt
De Subditis
De Prelatis
De Iusticia principum
De Paciencia principum
De Delictis principum vel Exemplis
Vt principes legibus teneantur
De potestate principum in ecclesiam
De Iudicibus
De prauis iudicibus
De Verbosis et Iracundis Iudicibus.

De personarum acceptione
De Muneribus
De Testibus
De Causidicis
De Oppressoribus pauperum
De Tribulatione pastorum
De Amatoribus mundi
De Amatoribus misericordie
De Breuitate humane vite
De Exitu

Summum bonum deus est, quia incommutabilis est et
corrumpi omnino non potest. Creatura vero bonum, sed non summum
est, quia mutabilis est; et cum sit utique bonum, non tamen
potest esse summum. Unde est dei immortalitas nisi eius
immutabilitas? Nam et angeli et anime immortales sunt,
sed immutabiles non sunt. Ideoque solus deus dicitur immortalis, quia solus
incommutabilis. Nam et anima moritur cum deserente deo de bono in malum
mutatur. Sic et angelus cum deserente deo est lapsus. Quod materiam tamen
non existit mutabile [illegible] quia de informi ad formam transiit. Quod vero
non tamen materiam immutabile est, sicut deus scilicet. Bene ac substantialiter
sunt ista in deo, scilicet incorruptio, immortalitas, immutabilitas; inde et [illegible]
proveniunt tocius creature. Opus non consilium apud deum mutari sic valere credimus.
eum, quia per varia tempora diversa precepit, sed manens ipse incommutabilis et
eternus, quid cuique tempori esset congruum in ipsa eternitate in eius mansit dispositione
[illegible] consilii. Non vero nos aliud deum putare esse, aliud pulchritudinem
eius, atque aliud magnitudinem ipsius, sicut aliud est homo, aliud pulchritudo,
qua deficiente pulchritudine homo manet. At prorsus qui ita intelligit
deum, corpus eum esse credit, cum pulchritudo et magnitudo dei ipse deus
sit. Ideo deus dicitur simplex, sive non amittendo quod habet, seu quia non
aliud est ipse et aliud quod in ipso est. Inordinate dici seu confiteri vitiis solent
ea que inordinate in deo sunt, utpote simplicitas, que aliquando dicitur perfectio
tria et non est. Apud deum vero summa simplicitas est. Iuxta hanc regulam
et cetera estimanda sunt scriptura.

Non ideo celum et terram implet deus ut contineat deum, sed ut
ipsa potius contineantur ab eo. Licet per prelationem deus implet omnia,
sed cum sit ubique, ubique tamen est totus. Non tamen ita putandus
est esse in omnibus deus ut unaqueque res pro magnitudine portionis sue
capiat eum, id est maxima maius et minima minus, cum sit potius ipse totus
sive omnia in ipso. Omnipotentia divine maiestatis cuncta potentie sue
immensitate concludit, nec evadendi potestatis eius quisquam aditum
invenire poterit, quia ille omnia utique constringit. Cuncta enim divini
iudicii omnipotentia coartantur, sive que cuncta continenda sunt ut salva
sint, sive que amputanda sunt ut pereant. Nullatenus ergo posse effugere
hunc deum quisquam credimus. Qui enim non habet prelatum, neminem
evadet iratum. Immensitas divine magnitudinis ista est, ut intelligamus
eum intra omnia, sed non inclusum; extra omnia, sed non exclusum;
et ideo interiorem, ut omnia contineat; ideo exteriorem, ut incircumscripte magni-
tudinis sue immensitate omnia concludat. Per id ergo quod exterior est ostenditur
esse creator; per id vero quod interior, gubernare omnia demonstratur. Ac ne ea
que creata sunt sine deo essent, deus intra omnia est; rursum ne extra
deum essent, deus exterior est, ut omnia concludantur ab eo. De consummatione
cum aliorum fecit dicitur perfectio deus, ac qui vero est factus quo est perfectus

Sed tamen humano more de usu nostro sumit humana nomina sicut et reliqua
verba divinitatis id quod ineffabile est ut tamen dici possit cum de deo
nichil digne humanus sermo dicat. Dum localiter magnus sit deus loca-
liter tamen in se non ambulat sanctus. Dum de loco in locum procedit ab eis
recedit deus qui nec loco movetur nec tempore. In se manens in se. Et tempore
et loco movetur quotiens ab eis localiter procedit. Dum de deo nec
secundum situm nec secundum qualitatem nec secundum lineam aut motum aliquid di-
cimus dicatur inest tamen ei quedam latitudo caritatis qua nos ab er-
rore colligit et continet in unitate. Inest ei et longitudo qua nos
longanimiter malos portat donec emendatos patrie future restituat.
Inest ei et altitudo per quam omnem sensum sue scientie immensitate exsuperat.
Inest ei et profundum quo dampnandos inferius iusta equitate dispo-
sum de deo loquens || nens perdendos
Scriptura plerumque dicit esse deum non quasi visibilem aut
sed velut patenter esse significat per id quod dicit. Esse deus vel
magnitudinem divinitatis eius nullus possit sensus attingere. Etiam ut
angelorum etiam ad paritatem angelorum humana post resurrectionem
natura proficiat ut ad contemplandum deum indefessa consurgat. Videre
tamen eius essentiam plene non valet quam nec ipsa perfectio angelica
in toto attingit. Secundum illud apostoli qui ait pax dei que exsuperat
omnem sensum. Ut subaudiat etiam angelorum. Sola enim trinitas sibi [illegible]
sue nota est et humanitas a Christo suscepta. Que trina est in trinitate
persona intelligibiliter quedam nimis modo dei essentia sciri potest. Quod esse
creditur quomodo [illegible] eius quod utique capi non potest. Et indivina a nullo
penitus sciuntur. Dei secreta indivina non posse sensu penetrari angelico
vel humano. Et ideo quia occulta sunt iusta sunt tantum venerari ea oportet
est et timere non discutere aut inquirere secundum apostolum qui ait Quis enim
cognovit sensum domini aut quis consiliarius eius fuit

Quod ad incorporea creatoris magnitudinem

Creaturarum corporea magnitudo componitur ut magna consider-
entur ex quibus et ex visibilibus invisibilia estimentur. Atque ex
pulchritudine structure effectiorem operum agnoscitur. Non tamen [illegible] consi-
Sed et quedam subdita et creata pro bono sicut ars in artificem re-
torquet laudem. Ita rerum creator per creaturam suam laudatur. Et quanto
sit excellentior ex ipsa operis conditione innuit ex pulchritudine condi-
te creature pulchritudinem suam que comprehendi nequit facit deus intelligi
ut eisdem vestigiis revertatur homo ad deum quibus aversus est. Ut qui per
amorem pulchritudinis creature a creatoris forma se abstulit rursus per
creature decorem ad creatoris pulchritudinem revertatur. Quibusdam gradibus
intelligentie per creaturam progreditur homo ad intelligendum deum creatorem
scilicet ab insensibilibus surgens ad sensibilia a sensibilibus ad rationabilia

surgens a irrationabilibus surgens ad creatorem. Intelligibilia ipsa vel
laudant deum irrationabilia et insensibilia non per se sed per nos. dum
ea considerantes deum laudamus. Sed ideo dicuntur laudare ipsa quia causa
laudandi causam praebent. [illegible] Dicitur autem quod nihil tam leve habet
sit quod non [illegible] ad deum. Simile est illud quod ex silice duo scintilla
excutitur. et si igitur in saxo vita ibi [illegible] sentitur [illegible]. Sed vita non sentit
[illegible] ipse deus zelare dicitur etc.
Dolor [illegible] cum motu aput deum probatur nulla est aput quem tran-
quillitas summa est. Non est ita [illegible] mentis sententia. ut cre-
damus posse deum furere vel imitari [illegible] peccatum sed ipsam equitatem
iusticie qua reos punit [illegible] [illegible] nominant [illegible] quod
[illegible] [illegible]. furor est et indignatio patientis [illegible] intelligere quod
est. et alias passiones quas de affectione humana dicit scriptura ad deum
ut incommutabilis sit credendus. et in [illegible] [illegible] facilius intelli-
gatur [illegible] [illegible] et immutabilitatem [illegible] appellatur [illegible] deus
humane consulit infirmitati. ut quia [illegible] non possumus agnoscere
[illegible] [illegible] nobis insinuet [illegible] et membrorum [illegible]
[illegible] et passionum indigna dici de se voluit. quibus ad suam
[illegible] nos traheret. et [illegible] condescenderet et nobis [illegible] ei [illegible]
[illegible] ad [illegible] se hominibus de inferioribus rebus [illegible] ad se traheret. que
[illegible] [illegible] invisibilem et incorpoream eum esse constat. plerasque
de corporibus ad deum sumuntur qualitates [illegible] que in deo non sunt
quia in [illegible] non incorporeus est. et [illegible] sed per [illegible] causas
[illegible] in ipso [illegible]. ut quia omnia videt dicitur oculus. et [illegible] [illegible]
dit omnia dicitur auris [illegible] eo [illegible] quod [illegible] [illegible] ambulat per eo quod [illegible]
stat sic. et in ceteris [illegible] similibus ad humanos [illegible] trahitur [illegible]
ad deum. sicut est obliviscens et [illegible] [illegible] est [illegible] et [illegible] dicit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] Non quod deus [illegible] habeat sed hoc [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] figura. et [illegible] et [illegible] intelligi-
[illegible] [illegible] si [illegible] [illegible] [illegible]. qui ad [illegible] passionum [illegible]
[illegible] [illegible] descendisse [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] innocentiam. et [illegible] non [illegible]. et [illegible] [illegible]
et [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] et in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dicitur ad deum [illegible] omnia [illegible] [illegible]. [illegible] nihil est [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible]. Non [illegible] [illegible] sed [illegible] similitudinem [illegible] dicuntur
ad deum. [illegible] [illegible] [illegible]. sed per [illegible] causas. [illegible] et [illegible]
[illegible] visibiliter hominibus apparuisse. nisi per assumptam creaturam [illegible]
[illegible] quidam stultorum [illegible] ad imaginem dei [illegible] esse hominem

arbitrantes deum esse corporeum dum leguntur quod est corporis sed anima que est spiritus
dei ymaginem gerat. Non quod esse corporis formam in deum quia homines
ad ymaginem suam fecit. quia mente non carne ad similitudinem predicantur
Cogita igitur quale corpus gerat vitas. et deus non invenies quod est deus. Effi-
cies dei in scripturis sacris non caro sed divina cognitio intelligitur. eam ille
qui perfecte cognoscit quamque cognoscitur quod cum in ordine dicitur. Unde nos
faciem tuam, ac si diceretur. da nobis cognitionem tuam. Os dei unigenitus eius
est. Nam sicut per labia que per linguam fiunt sepe dicimus labia et illa et id
linguam. ita et per dei verbo os ponit quia modus est. ut de verba formentur.
Et si nolumus que locutum illud dicimus. quod est qui efficit per quod effi-
citur nominatur. Deinde omnis per verbo. sicut linguam pro verbis. ponit manum pro [illegible]
vestigia dei sunt quibus nunc deus per speculum cognoscitur ad perfectum non
conspicientes nunc dum in futuro facie ad faciem quibusque electis [illegible]
ut ipsam speciem contemplentur. Nunc vero vestigia comprehendere conantur.
quod est quod videre per speculum dicitur sic

Quia tempora precedit divina eternitas nec in deo preteritum vel futurum ac-
cedit sed omnia presentia in eo dicuntur. quia eternitate sua cuncta
complectitur. alioquin mutabilis esset deus credendus si ei succes-
siones temporum ascriberentur. Si enim aliqua esset in deo tempora non esset ipsum
sed esset eternitas nec mutante tempora sed stante. preteritum et futurum non
est ibi. Sed non dicitur ubi causa dicimus. ut per presens teneo [illegible]
per preteritum tenui. per futurum tenebo. Unde [illegible] deus tenet. et tenuit
et tenebit. Dicit [illegible] sed nec ipsorum angelorum [illegible] est tempus
Nam duas esse in creaturis [illegible]. quarum vicissitudo temporum non valet au-
gelis scilicet que est [illegible] intelligit creatura sive materiale [illegible]
[illegible] et ea omnia ista que [illegible] iam voluntur. formarentur nec [illegible]
[illegible] ipsa valebat tempus [illegible] igitur non ad eas creaturas que supra ce-
los sunt. sed ad eas que sub celo sunt pertinet. Non enim angelis
accedunt tempora vel succedunt. sed nobis [illegible] sub celo [illegible] in
hoc infimo mundo. Non est dignum qui sit [illegible] ab infimis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. et per hoc [illegible] si [illegible] vel [illegible]
[illegible] ante principium mundi fuisse tempora

Quia deus sit ipsum tempus mundi creatum. In principio tamen mundi fuisse
esse credendum est deo [illegible] principium quod [illegible] ex ipso cepit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] corporalis que tempora. quia cum [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] temporum. quia celesti
creature motum [illegible] nec [illegible] unum [illegible] est. nec unus [illegible]
nec dies nec hora. quia deus quod omnia [illegible] [illegible] sunt et [illegible]
[illegible] quo [illegible] est quod non [illegible] [illegible] preteritum futurum nec [illegible]
sicut [illegible] et sunt [illegible] ubi est sed [illegible] [illegible] [illegible]

et preterita in animo sunt potius requirenda. Verum ista preterita presentia et futura
in animo tamen inueniuntur preterita reminiscendo presentia contuendo. futura expec-
tando. Speramus autem adueniencia. intuemur presentia. recolimus transeuntia
non hec ita in deo sunt. cui simul omnia assunt
Videmus ex rebus visibilibus hec tamen inuestigabilis constat quod
aut ex rerum vniuersitate compositio aliqua in breui quodammodo creata
est mundus. Racio mundi de omnibus conspicienda est in homine. Nam sicut
per dimensiones etatum ad finem homo vergit ita et mundus per illa que describuntur
ipse defecit. Anima vero hoc aliquando mundus triste videtur inde vtique minime
conuertit quod per tanta tempora retro deo vacanti noua post mundo faciendo orta
fuisse cogitacio. cum in suo manet eterno consilio quamuis mundi constructio per
temporis ante principium sed eternitas fuit. Agimus non a presentibus creature non
creatura cepit a tempore Quando aut Quando faciebat deus aliquid sicut facit
tunc noua voluntas in deum voluntatis exorta non est. quia et si iam nunc mun-
dus non erat in eterna tamen ratione et consilio suo erat. Dicunt quidam. quia
subito voluit deus mundum facere quod ante non fecit voluntatem dei immutatam
arbitrantes qui aliquando volunt quod aliquando nolunt. Credimus videlicet quod voluntas
dei deus est. quia non ipse aliud est aliud voluntas eius. sed hoc est illi velle
quod ipse vtique eternus et incommutabilis est hec est ipsa voluntas eius materies
ex qua formatus est mundus origine non tempore non aspectu fecit praecessit ut sonus
cantum prior enim est sonus cantu. quia suauitas cantilene ad sonum
vocis non sonus pertinet ad suauitatem. ac per hoc vtraque simul sunt sed id est
ad quod pertinet cantus prior est. id est sonus materia ex qua celum et terra for-
mata est. Vnde informis vocata est. quia nondum erat formata causa que
formari restabat Non enim inde materia ex nichilo facta erat aliud est aliquid fieri
aliud est aliquid posse fieri aliquid fieri est quod deus natura inserunt
efficere aut posse est quod est rursus creatura naturam creator. vt faciat quecumque
voluit ex sine Nam ex hoc secundum hec credende sunt tenebre ut dicit
deus per prophetam. Ego deus formans lucem et creans tenebras. Sed quia
angelica natura que non prauicata lucem id est illa aut que prauicata est tene-
brarum nomine nuncupatur Non et in principio lucem a tenebris diuiditur. Sed quod
eos et illos deus creauit inde formans lucem et creans tenebras. Verum
bonos angelos non tantum creauit. sed eos formauit hec est de hominibus bonis
intelligitur accipiendum est propter animarum celi terreque creaturam. Ideo nominantur in
Genesi primus secundus/ ut quia perfectio eius dici oportebat. Quamuis illa nominarentur
quorum creator primus secundus perfectionem dicitur Dicitur apertius indicat quod perfi-
cimentum vero tantum decimam. Ideo perfecti agimus primus secundus id est quod voluntas
est dei in quo subsisteret requiescentem aut percipiendo non perficeretur bonis pre-
[illegible] non pro pondere vtilitatis numerus autem et omnia minto perficiunt quod apparent
et per numerum figuras ex suis creature primus secundus probantur diebus. Prior secundus quod autem
sunt. quarum ipse varietatem insinuandam non dicens primus sed dies vnus est
vnus [illegible] ipse repetitur quod in expeditione creature. qui diebus hec est natura

Augustinus de ciuitate Dei. Vnde non [illegible] et Apostolus [illegible] erat

materia

dies

angelorum sui creatorem ipsum contemplatur quodammodo vesperascebat. Non autem permanendo in eius creatura consistit, sed laudi eius addendo referebat eam que dilectione in divina visione complacuit continue mane fiebat. Si non permaneret neglecto creatore a se ipsa iam non vespera, sed nox utique fieret. Dum se creatura melius in deo quam in seipsa novit, ipsa sui cognitione que maior in deo est dies et lux dicitur. Cognitio vero sua in seipsa ad comparationem cognitionis illius que in deo est quia longe inferior est vespera nominatur. Ideoque post vesperam mane fiebat, quia dum sua in se cognitionem sibi satisfacere non agnosceret nec se plenius nosse potuisset, addendo se referebat creatura. In quo se deo agnoscendo melius fiet. Non per quemadmodum nos temporale dierum fiat ad[?] sic deus dixit fiat celum in principio. Illud enim sempiterne in verbo unico dei est. Sed temporale dictum est a deo fiat. Erat utique creatura aliqua cum iam lux fiet nox. Sed quia augustinus dicit, fiat illa extitit creatura ipsum fiat quod dictum est in eternitate verbi non in vocis sono enunciatum est. Non septies a deo visa septiesque laudata est creatura, que augustinus fiet perfecte ab ideo visa est. Sed dum nos singula videntes laudamus ipse videt laudatque per nos. Sicut deus Non estis vos qui loquimini sed spiritus patris vestri providere[?] sicut ipse per nos loquitur ita videt et laudat per nos. Sed ipse per se simul ac sempiterne videt. Per nos non spaliter[?] attende vero creaturas in principio valde bona vocari. Singulariter non tantum bona quia et membra corporis cum sint singula bona in unum tamen faciunt dum singula omnia valde bona corporis efficiunt decorem. Eleganciore enim in pulchritudine et apto consistit. Sed pulchrum esse quod per seipsum est pulchrum, ut homo ex anima et membris omnibus constans. Aptum non esse, ut vestimentum et victus. Ideoque homini dici pulchrum ad se, quia non vestimento et victui est homo utique. Sed ista homini ideo aut illa apta, quia non sic ut homo pulchra aut ad se sed ad aliud, ad hominem accommodata non simul universa hec et de celis elementorum universitas ordo est. Universa que sunt et facta sunt universa valde sunt. Sed considerata[?] vilescunt. Ideoque sic divina scriptura ait ut per ea cogitetis immensa fecit deus omnia valde bona. Nihil quod vero malum est et ea que in creaturis videntur esse penalia si bene utantur et bona et prospera sunt si male utantur nocent ita quod putanda est creatura ex vero usu non bono non est sua vero valde bona

Malum a dyabolo non est creatum

Inventum autem est, et ideo intelligendum est nichil quia sine deo factum est nihil. Deus autem malum non fecit. Non quia alicubi aut aliquando erat malum unde fieret dyabolus malus, sed quia vicium est quod esset angelus bonus peccando effectus est malus. Et ideo vocatum ab eo quod inventum malum nulla esse natura mali. Quia natura omnis aut incommutabilis ut deus est, aut commutabilis ut creatura est. Mali autem natura nulla est. Quod accedendo in bona naturam efficit eam viciosam que cum discedit natura manet et malum quod inerat nusquam est. Ex eo quod vicium nocet nature agnoscitur vicium naturam non esse quia nichil quod male est non dum natura bona dampnatur propter voluntatem malam ipsa mala voluntas testis est nature bone que in tantis testatur [?] pro malo non voluntatem involutam. Credit eam bonam esse ut illam deus pro malo non relinquat inultum

ab hereticis mente a deo vera a dyabolo fuisse creata. Inde et ab ipsis due
nature bona et mala putantur. Sed vera natura non sunt. Et dum non a dya[bolo]
sunt, non tamen creata sunt. Cuius oblitum prius sit malum a bonis statum nisi
ut ex contrariis malis bone nature decor inclarescat. Quadam iste etiam in verbis
esse comperitur. Qui modus antitesis dicitur, quod latine appositum vel contrapositum
antitesis nominatur. Et fit pulchra locutio cum inde contraria opposita conferuntur.
Ita in rebus universis pulchritudo est malorum ut ibi bona ad comparacionem excellant mala.
Si iudas proprium hominis peccatum non demens sed totius corporis nature feditate
ista et in universitate creature, si omnium vinculum non malo dixit universe creature
miseriam facis. Cuncta mala per peccatum primi hominis per penam sunt translata in
universum genus humanum. Proinde quecumque videntur mala, peccatum nobis fuisse
origine peccati culpe, mala dicuntur multa in creaturis post, ut ignis quia
urit, ut serpens quia occidit, ut fera quia mordet. Hec commoda temporum non
intendens hoc accusat in illis quod sibi debet potius imputare, cuius peccato ista
effecta sunt noxia que illi ante culpam fuerant. Peccati subita sunt vero non
sua natura nobis mala ea que nos nocent. Nam lux dum sit bona infirmis
oculis noxia est, et tunc oculorum vitium non lucis est. Sic et dum creaturarum
stimulis et elementorum adversitatibus hoc vexatur pro [illegible] exigente pena. Ut deo
supplicans hoc ea que infra nos sunt patiatur adversa nobis. Et in sapientia legitur
pro eo pugnavit cum eo orbis terrarum contra insensatos. Nichil hoc peccati hoc
actum est, ut valde propria inveniuntur homini in adversis nobis. Et Salomon: Crea-
tura exardescit in tormentum adversus iniustos et lenior est ad benefaciendum
hiis qui in deo confidunt. Non est ergo subita anime nec vita rationi
si autem non est subditus conditori. Tunc autem recte subiciuntur nobis omnia que
sub nobis sunt, si nos subicimur ei a quo nobis illa subiecta sunt. Nam et que
videntur esse subiecta ei qui deo subiectus non est, ipse potius subicitur eis qui
qui sua voluntate subiugat amore earum que sibi existimat.
[illegible] nomen est officii non nature. Nam sic [illegible] spiritus
nuncupantur. Cum enim de celis ad annuntiandum hominibus mittuntur ex ipsa
nunciacione angeli nominantur. Natura enim spiritus sunt. Tunc autem angeli
vocantur cum mittuntur. Natura angelorum mutabilis est, quia inest illis mu-
tabilitas in natura. Sed facit eos incorruptos caritas sempiterna. Unde non natura
esse incommutabiles angelos. Nam si natura incommutabiles essent dyabolus
non utique cecidisset. Mutabilitati itaque nature suffragatur in illis contemplacio
creatoris. Et privatus est apostata angelus divino fortitudinem suam non ad deum si
ac se voluit custodire. Ante omnem creaturam angeli facti sunt dum dictum est fiat
lux. De ipsis enim dicit scriptura: Prior omnium creata est sapientia. Lux enim dicuntur pro
eo quod lucis etiam sapientia non dicuntur. Veniente in se lucido sapientie. Et dum sint muta-
biles natura, non tamen sinit eos contemplacio mutari divina. Ante omnem creaturam
unde creati sunt angeli quia ante omnem creaturam angelorum dyabolus conditus est
sicut scriptum est: Ipse est principium viarum dei. Unde et ad comparacionem angelorum archangelus
appellatus est. Prius enim creatus extitit ordine prelacionis non temporis quantitate, per
malum tamen fuisse inter angelos dyabolum ex qua fiducia recedit ... ut sine reparatione

habetur tunc per Ezechielem excellentia ipsius sub quibus verbis annunciat. Cedri
non fuerunt altiores illo in paradiso Dei, abietes non adequaverunt sum-
mitatem illius, omne lignum paradisi non est assimilatum illi quia speciosior
erat cum Deus distat conditio angeli a conditione hominis. Homo enim ad
Dei similitudinem conditus est. Archangelus vero qui lapsus est signaculum si-
militudinis appellatus est testante Deo per Ezechielem: Tu signaculum similitudinis
plenus sapientia perfectus decore in deliciis paradisi fuisti. Quanto enim subtilior est eius
natura, tanto plenius exstitit ad similitudinem divine veritatis expressa. Prius de celo
cecidisse dyabolum quam homo conderetur. Nam mox ut factus est in superbia erupit et
precipitatus est de celo. Nam iuxta veritatis testimonium ab initio mendax fuit et
in veritate non stetit, quia statim ut factus est cecidit. Fuit quidem in veritate
conditus sed non stando confestim a veritate est lapsus. Unde per superbie lapsu-
m deo per humilitatem se convertunt et homo cecidit et dyabolus. Sed homo reversus
ad penitentiam deo se inferiorem esse cognoscit. Dyabolus vero non solum in hoc
contentus quod se deo equalem existimans cecidit, insuper et superiorem deo se esse
dicit. Unde apostolus dicit qui ait de antichristo: Qui adversatur et extollitur super
omne quod dicitur deus aut quod colitur. Dyabolus vero iam non petit veniam, quia
non compungitur ad penitentiam. Membra vero eius sepe per ypocrisim deprecantur sed tamen
per mala cum sceleribus admissa non merentur. Distat humana miseria quod ea ta-
men [illegible] deus per statum veniam dum infirmo compatitur homini quia ipse
homo traxit [illegible] infirmitatem [illegible] hoc est ex carne qua inclusa
anima detinetur. Apostate angeli ideo veniam non habent quia carnalis fragilitate
in illa infirmitate sunt [illegible] ut [illegible] homines aut per penitentiam [illegible] re-
deunt ad veniam propter quod ex lutea materia pondus traxerunt infirmitatis.
Deoque per [illegible] conditionem [illegible] hominis ad salutem. Sicut et per
[illegible] figmentum [illegible] domino [illegible] Et [illegible]
inquit que sit una sola dei [illegible] apostate angeli ceciderunt. Reliqui in perse-
verantia eterne beatitudinis solidati sunt. Non et [illegible] in [illegible] reperi-
[illegible] firmamentum et [illegible] est firmamentum celum [illegible] quod post angelorum
ruinam hi qui permanserunt firmitatem meruerunt eterne perseverantie ad beatitudinis
quam antea [illegible] acceperant. Post dyaboli casum angelorum sanctorum collatam
[illegible] perseverantie et beatitudinis quam [illegible] acceperant non [illegible]
quod malorum iniquitatis [illegible] fuerit [illegible], quod [illegible] mali corruerunt inde boni
[illegible] Bonorum angelorum [illegible] qui per ruinam angelorum malorum est diminutus
ex numero electorum [illegible] supplebitur. Cui numerus soli deo est cognitus. Inter
angelos distantia potestatum est et per gradum dignitatis ministeria eorum sunt distributa
aliisque alii preferuntur. Nam [illegible] [illegible] sua virtutis [illegible] [illegible] alii aliorum
preceptis obsecundant [illegible] et ad prophetam Zachariam et angelum [illegible]
et quotiens annuntiat dixit [illegible] Novem esse distinctiones vel ordines
angelorum sacre scripture testantur: angeli archangeli throni et dominationes
virtutes potestates seraphim et cherubin. Horum ordinum et numerum eorum
Ezechiel propheta describit sub totidem nominibus lapidum cum describeretur apostate
angeli [illegible] Omnis inquit lapis preciosus operimentum tuum sardius

et topazius et iaspis et crisolitus et onix et berillus et saphirus
carbunculus et smaragdus, quo novem lapidibus novem ordines designati sunt an-
gelorum quos apostata angelus ante lapsum quasi in vestimento ornatum sibi
adfixos habuit, ad quorum se comparationem dum se clariorem ceteris aspexit confestim
intumuit et cor suum ad superbiam erexit. Angeli ergo in deo gaudent sed iste
in se. Malus non inde est diabolus quia non que dei sed que sua sunt voluit.
Nulla autem maior iniquitas quam non in deum sed in se velle querere gloriam.
Angeli verbo dei cognoscunt omnia antequam fiant, et que apud homines adhuc
futura sunt angeli deo eam revelante iam noverunt. Preterea angeli etsi beatitudinem
amiserunt non tamen amiserunt creature angelice formam. Triplici enim modo presciencie
acumine vigent, in subtilitate nature, experiencia temporum, revelatione superiorum potestatum.
Quociens deus quodcumque flagello terram mundo irascitur ad ministerium apostatice
angelos mittit, qui tamen divina potestate cohibentur ne tantum noceant quantum cupiunt.
Boni autem angeli ad ministerium salutis humane deputati ut curas administrent
mundi. Quod in novo testamento a Iohanne factum non solum reverentur angelis
suscipiunt enim cum ne faciat monitus obstat homo. In veteri testamento deprehen-
ditur resalutari ab angelis, eo quod homo adhuc transgressus in deo subsistit.
Aut homo a deo et reverentur salutari ab angelis, nam et Mariam Gabriel
angelus legitur salutasse, et Iohanne angelum salutante ab eodem angelo se
vide ne feceris. Conservus enim tuus sum et fratrum tuorum. Per quod agnoscitur in incar-
nacione domini patrem hominibus factum et angelis redemptum.
Quia sub celo propter hominem facta sunt, homo autem propter se ipsum. Unde et
omnia conservantur ad eius similitudinem referuntur. Communia homo
omnia naturalia esse cum omnibus rebus que constat et in homine
omnia continentur. Atque ideo cum verum nam consiste conmissione creature hec
magna quedam porro est contemplacio. Ideo etiam excellencior quanto ymago
nimirum divini venimus sicuti ceteris creaturis preter hec dignitate conditionis
ex ipsa renovacione discreta creatio. Quod omnia dixit deus et facta
sunt. Creationis vero hominem quadam cum consilii deliberatione voluit dicens
faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram. Divina enim boni-
tatis naturaliter conditi colere quod a nobis multo conveniencia nobis summi efficitur.
Sicut permisit deus hominem peccare, ita et permisit qualiter ipsum ex sua ymagine
reparet qui suo arbitrio deperire voluisset. Dignitas Ade et Eve simul
creati sunt. Generant non pecca mulier de latere viri formata et pariter hoc
ymaginem dei factus est mulier ad ymaginem viri. Nam propter hoc veritate vir ad
legem nature subita est, item vir propter similitudinem factus est, mulier ad-
ministranda viri creata est. Homo propter peccatum tunc tradetur est diabolo
quem audivit. Terra es et in terram ibis. Timens enim dicitur diabolo
cum manducabatis non et propterea ait. Sperantem pulmo pannis eius.
Prius enim dyadema pulmo impii. Etiam pedes sunt tibi crig. Quia pura voluntate
esse se delectario flagrante paucorum hominum non presumpsisset quibus ad hec ve-
nerant tamen velle sufficit. Et sic difficultate status actio obtemperaret

divisio et pugna ut sit sicut in animo hominis peccatoris quod est ex primo homine
in omnes omnes filios propagata, ut qui noluit recte deo esse unitus esset
in semetipso divisus. Et qui imperante domino noluit esse subiectus factus est
in semetipso rebellis atque contrarius sibi, nec subiugatur sibi quoniam velle
quia deo noluit nolens etiam varie per diversa humanum desiderium deflexit dum
dum se ab una stabili semper manente divinitatis soliditate subtrahit
Nam dum quodlibet appetit quasi ut in eam inclinet requirere inquirit
dum ei non sufficit mutata intentione ad alias atque alias actiones transit
sit dum quod per diversa requiem solidam querit nec invenit in labore miser
et varietate vivit et variatur a requie manet decrevit eadem mutabiles
non sit homo tota ratio sed per merito prime prevaricationis ille accepisset in
in naturalis facta est quia singulariter prius hoc per mortem in omnes homines
Ita corpus anima vita anime // transiit
deus est Et sicut corpus mortuum est preter animam ita anima mortua
est preter deum anima hominis non est homo sed corpus quod ex humo factum
est etiam homo est substantia aut in corpore anima corpore praeterea nec
nisi hominis nomine accepit. Sicut et apostolus interiorem hominem dicit ad
imaginem dei animalem non aliquibus est creatam non carnem conditionem
hominis esse corpoream quae per id ad dei imaginem facta est aut si non
incommutabilis ut deus esset, tamen incorporea ut deus existeret. Sicut an-
gelica natura et anime sunt enim sunt [illegible] ... eternum et nullum finem sed
quedam in rebus spiritualia sicut quedam eterna quedam sempiterna
temporalia sicut quibus inest ortus et obitus. Eterna quibus ortus
nec finis. Sempiterna quibus nec ortus nec finis. Animam non esse pre-
[illegible] per naturam nec esse cum presumpsit corpus in sortiatur sed tunc
eam creari cum et corpus creatur. Cui admisceri videtur. priorum philosophorum
statuit esse animam prius quam in corpore sit [illegible] esse [illegible] apparatur
iudicium. Nam utrum extra fuissent nec ipsi noluimus. Si nec quis
homini dicat hominis non est homo quedam [illegible] quedam mulier est [illegible]
[illegible] et [illegible] de anima disputare conantur sed quod de illa vere
aliquid sentire potest qui auctorem ad cuius imaginem facta est [illegible]
[illegible] et in multa errore diversa dixerunt mutabilis est anima
non localis sed spiritalis sine spatiis corporis aut et loco et tempore
mutabilis. quia et tempore mutatur. et variatur loco quod est ad corpus
mutatio localis. Hoc est mutabilitas cogitationum quo varietas
male motionis tunc maxime inhesit cum ab eterna contemplatione
primus homo recedens in se stare voluit a quo male recessit et
iusta dampnatione inconstans [illegible] varietate defluxit animo
[illegible] nature splendorem possideat anima sed fuisset commutatione [illegible]
[illegible] quia contraheretur [illegible] ad [illegible] infinitum
Salomone dicente corpus corruptibile aggravat animam et deprimit

inspiratione sensus multum confitente etc.

In virtute non sensu corporis sed natura mente excellimus quia animalibus
ceteris pro rebus corporeis utendis sufficit sensus carnis non perennibus
capiendis. Illam autem homines ipso corpore rerum non putant aliud
esse nisi id quod carnis sensu comparant. Sicut excellunt sibi corpora ipsius
diversitate locorum ita sublimiori et virtute sentiendi excellunt. Nam primum
sapientiam odor positione loci et sentiendi longinquitate. Sic autem auditus
longinquius cum audiamus quam odoramus. Sic oculus auribus longinquius cum videamus
quam audiamus. Animus autem et locis et virtute hiis omnibus sensibus superfertur
in arte cum constituitur que ille corporalia non attingunt. Iste intellectualiter con-
tuetur amplius excellit oculorum officium ceteris sensibus tum quod que ad alios
pertinent sensus inde dicamus videri. Sed dicimus vide quod sonat. vide
quid sapit. Sic et de ceteris. Unde oculus. ita et animus. certa videlicet si se non
intueretur. Altiore cum rerum omnium spectabilium et magnitudines perpetuat de se aut
tanta veri ignorantia inficitur. ut in hiis omnibus nichil certius contempletur.
Homo qui miratur sideris altitudinem. et miratur maris profunditatem. animi
sui abyssum intra et mirare si potes. Multa cogitamus sine sensu carnis
et sine imaginibus vivis animus in tacitus intuetur meditatione que intra
se tamen singulariter tenemus. Multa quoque intelligimus sensu que lingua
explere non possumus. Innoxios esse infantes ope non esse innoxios
cogitationes. Quia motu que ingerunt mente nondum possunt explere
in ope. Propter hoc in illis etas est inculpabilis non animus. Ad motum cum voluntate
nondum obtemperat illis fragilitas corporis nec adeo ope voce possunt se
cogitacionem movent. Ex causa vocabulum sortitur a cogitando cogendo cum
animus reminiscitur quod memorie commendatum est. Consideratio vero cum sit
namque memorie spacium cum rebus inventis ipsa cogitatio. De qua
ad loquendum difficile est aliquid disputare. Quia grandis eius scripture
est et animus ipse est imago a sensibus corporis. Et negat omnia nisi dei
testante apostolo Nonne omnes inquit sunt administratorii spiritus in ministerium
missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Angeli corpora in quibus hominibus
apparent de superiori aere sumunt. solidamque speciem ex celesti elemento induunt
per quam quamvis obtutibus manifestius demonstrant. Angeli gentes propriis
angelos habere creduntur Daniel ostendit testimonio angeli. Gabriel loquentis
Ego inquit veni ut nunciarem tibi. Sed princeps regni persarum restitit michi
et Nullus alius nobis est qui me adiuvet nisi Michahel princeps vester. Item
omnes homines angelos habere probantur loquente domino in ewangelio. Amen dico vobis
quia angeli eorum semper vident faciem patris mei qui in celis est. Unde et Petro
in actibus apostolorum cum pulsaret ianuam dixerunt intus apud Rodam est
Petrus sed angelus eius est. Hoc solum angeli continent et vident. Tunc Petrus
apostolus dicit in quem desiderant angeli prospicere. Item si cum non continet
nec vident quod non sunt. Dicit angeli eorum semper vident faciem patris qui
in celis est. Unde bene utrumque. Nam videt credimus et dicit angeli vi-
dent et videre desiderant et habent et habere desiderant. Festinant et amant
et amare [illegible] hoc cum sit videre desiderant ut effectum desiderii non

perfruantur desiderium hoc necessitatem habet necessitas ista perpetua est. et illud an-
gelis omnis pena longe est. quia nunquam simul pena et beatitudo conuenire
possunt si eos diuinam dei visione satiari, sequeretur fastidium quod solet. et semper
illos dei visione quam et desiderant fastidire non posse. Quod ergo est nisi ut mo-
do simul utrumque dicamus quia et desiderant et satiantur. Sed desiderant sine
labore et satiantur sine fastidio. Ne cum sit in desiderio anxietas desiderantes sa-
tiantur, i. item ne sit in satietate fastidium satiati desiderant. videt ergo angeli
faciem patris per satietatem. Sed quia satietas fastidium nescit, angeli desi-
derant in eum prospicere. Vtrumque in scripturis sacris pro deo angelis ponitur. non par
nos prospectus sed per incarnationis dispensationem solus filius inter ante autem
incarnationis aduentum discordia inter angelos et homines fuit. Venit
autem Christus pacem inter angelos et homines fecit. Vnde Christo nato clama-
uerunt angeli in terra pax hominibus bone voluntatis. Per incarnationem igitur
Christi non solum deo reconciliatus est homo verum etiam pax inter homines et
angelos reformata est discordia. Ergo ante aduentum Christi hominum et ange-
lorum fuisse hoc maxime agnoscitur quia salutati in veteri testamento ab homi-
nibus angeli reprimunt se salutari ab eis nec domino sancto spiritus inducunt
post aduentum autem Christi spiritus sanctus omnibus est credentibus distributus iuxta
iuxta quod per prophetam dominus dicit loquitur deus. Et erit in nouissimis diebus
effundam de spiritu meo super omnem carnem. Cunctis cum inter gentibus spiritus
sanctus tributus est. Licet in patribus et in prophetis fuerit. sed in omni credentium
multitudine spiritus sanctus quod mundat aliquando non digni et reprobi dona spiritus
sancti consequuntur sicut Saul data est prophetia et Balaam et multi
in fine dicturi sunt domine nonne in tuo nomine fecimus virtutibus virtutes
est dum vero scilicet Christi aduentum non tunc videre prophe-
tis contristauerunt sed fuisse etiam in nationibus plerosque sicut vide prophetare
cum Dauid [illegible]. quibus per spiritum sanctum Christus reuelabatur et ad quos etiam extra-
batur aduentum sicut Job sicut Balaam qui Christi utique predixerunt aduentum
Cornelio centurio [illegible] Sed tamen in consilio dei erat ut fieret
Et tunc prophetis [illegible] per spiritum sanctum predicabat aduentum Christi. per dicit
propheta [illegible] appropinquante [illegible]. dum aduenit tempus [illegible]
tunc non reuelatum patet quod tunc [illegible] latebat. quibusdam non reuelatum
erat Nodum tamen manifeste declarat eo quod tempus [illegible] non offert

Formosa est et tu pulcherrima quia
Sic enim viuendo consequitur [illegible] quod est ex [illegible]
glorificabitur [illegible] sancte ecclesie tribulationes [illegible] i. siue quas
a paganis patitur in membris. siue quas ab hereticis patitur in diuersis tempta-
tionibus vtrasque aut pro amore dei tolerat. partim ferendo partim resistendo
Sancta ecclesia catholica sicut male viuentes in se patienter tollerant
ita male credentes a se repellit. Sancta ecclesia quia contentiones atque hereses
[illegible] sanctos [illegible] et pacem studet. per [illegible] cum [illegible]
[illegible] patientia cum [illegible] causa [illegible] doctrina

e[t] p[ro]pagata eccl[es]ia. Nam antea simplici[ter] tu[n]c de fide vigebat h[er]etico[rum] q[ue]-
stione p[ro]pagati sunt doctores in fide et p[er] certamina h[er]esum eccl[es]ie multi cre-
verunt. Nam tunc clarius manifestata veritas assertio[n]is cum patuit quelibet diffe-
sio. Sancta eccl[es]ia ideo dicit[ur] katholica p[ro] eo q[uod] universalis p[er] o[mne]m sit mu[n]d[um]
diffusa. Nam h[er]eticorum eccl[es]ie in p[ar]tib[us] mundi co[n]tinent[ur]. H[ec] v[er]o in toto
orbe diffusa expandit[ur] paulo ap[osto]lo attestante. Unus inquit ergo deus p[er]
omnibus. Una fides. Fides una civitas in universo mundo [illegible] aut
in aliquo angulo mundi aut in una gente remote sue [illegible] similitu-
dine relinquet in memoria similitudine aut p[er] ymaginem suam. Non per certa
sed sicut gaudium sive ymagine reminiscit[ur]. Cum oblivioni memoriam [illegible]
p[er] speciem adest. Quod si p[er] speciem adesset utique non reminiscere[tur]. Cumque
omnis [illegible] esse memoria [illegible] aut [illegible] visibilis intelligi nec
nisi [illegible] in p[ar]te [illegible]. Ceterum cum in ipsa qualitate considerationis pre-
sensus carnis non intelligentia mentis.

Filii dei p[er]fecta nativitas nec cepit esse nec desinit. Nec p[er]fecta fit
si desinit et nec imp[er]fecta si adquirit. Sed s[em]p[er] bona sit et p[er]fecta
[illegible] in ea natura eternitas et p[er]fectio [illegible]. Ex uno [illegible]
minor dicit[ur] patre Christus iuxta humanam assumptionem non iuxta divinitatem.
Christus et in forma servi [illegible] et in forma servi non [illegible]. In forma
[illegible] servi deus [illegible]. In forma servi homo deus Christus. In forma servi p[er]
conceptionis excellentiam deus est homo. Quia et si suscepit carnem
non tamen ex carnis libidinosa contagione. Mediator dei atque hominum homo
Christus Jesus nequaquam alter in humanitate alter in divinitate est. Sed in utraque
natura unus est. Nec purus homo conceptus est nec purus homo conditus est
nec postea [illegible] ut deus esset accepit. Sed deus verbo [illegible] incommu-
tabili essentia que sibi cum patre et sp[irit]u s[an]cto est coeterna assumpsit carnem p[ro]
salute humana in qua et impassibilis pati et immortalis mori. Et eternus
ante secula temporalis posset oriri. Mediator dei atque hominum homo Christus Jesus
[illegible] aliud sit ex patre aliud ex virgine. Sed ipse eternus ex patre ipse temporalis
ex matre. Ipse qui fecit ipse qui factus est. Ipse de patre sine matre. Ipse de matre
sine patre. Ipse conditor temporis ipse conditus tempore. Ipse auctor operis
ipse opus auctoris. Manens unus de utroque et in utraque natura nec naturarum
copulatione confusus nec naturarum distinctione geminatus. Ideo deus in [illegible]
venit quia p[er] se ab hominibus cognosci non potuit. Sed cum nobis copulent
inde deprecationem tulit quia infirmitate quam p[ro] nobis suscepit [illegible]
despexit [illegible] et [illegible] mundi elegit ut fortia et sapientiam
p[er] que non cognoscebat[ur] confunderet. Sicut enim forte invalidus infans
tangere non p[otes]t nisi a matre [illegible] in lacte [illegible] Ut [illegible] in cibo
non potuit uti [illegible] potet[ur] in lacte p[er] carnem. Ita et nos deum
[illegible] ad [illegible] [illegible] fuimus [illegible] ut [illegible] p[er] carnem

Fortioresque effecti sunt tibi soli deo i. verbi dei tua pre sempiterna totum
plenitudo. ut aliqui faciunt per ima dona dei esse quo nos nobis esse credit
qui dum iacemus sub reatu culpe nostros nos esse venit patefecit unde
composuit sanctitas de sua morte nobis medicinam aptavit. ut non esset
cursor tam velox sed salvator primus ad illum venit Jesus Christus et ipse ait
Non sum missus nisi ad oves que perierunt domus israel ad ipsum cum
ipse ipsum venit sed non qui essent credentur [illegible] mutaverunt dicens primus
ad syon dicit Ecce assum et ierusalem evangelistam dabo. et vidi et non erat
neque ex istis quisquam qui iniret consilium et interrogatus redderet verbum
Sed quia ad gentes transiit sequitur Ecce servus meus suscipiam eum. electus
meus complacuit sibi in illo anima mea dedi spiritum meum super eum iudicium
gentibus proferet quibus ordine ut liberatione nostra diabolus obstinuit tamen quia
pro salvatione hominum Christus advenit. sed quia sua nos morte redemerit
ignoraverunt vix et cum occidit Nam si ille Christum per mortem redimere humanum
genus scisset non eum utique punisset quod noluit diabolus pro salute humani
generis Christum venisse evangelicum testimonio docetur que ut videt cognoscendo
promiserunt dicentes Quid nobis et tibi fili dei venisti ante tempus [illegible] nos
Christus per peccato quod pena dignum est non admisit ita penam pro nobis suscepit. ut
per indebitam penam suam debitam absolveret culpam nostram. ut prior amitteret
diabolus quos reos tenebat. cum vero interfecit qui nihil pro [illegible] commiserat
Decoque quos iuste tenuit amisit quia iniuste recepit eum occidit
Illusus est diabolus morte domini quasi avis. Nam [illegible] Christus sine reatu
nisi mortali que intimanda ille appetebat abscondit divinitatem
ut laqueum quo eum velud avem impudentem irretiret de capula Nam si
mox Christus mori occideretur hamo diaboli per predicationem addictum non absolvere
diabolus dum in Christo carnem humanitatis impetit que petebat [illegible] ergo
divinitatis eius captus est que latebat Est enim in Christo hamus divinitatis esca autem
caro. linea genealogia que ex eius recitatur Piscis ergo linea deus
pater est de quo dicit apostolus Caput Christi deus Et lucas lineam generationis
[illegible] ab imis ad summa conversus [illegible] a ioseph et consummavit in deum
[illegible] qui fuit heli et prioribus lineam ducens, qui fuit dei [illegible]
Deus qui in infernum descendit ut [illegible] qui ab eo non penaliter detinebantur
viam aperiret ascendendi ad celos [illegible] dicentes Posuisti
profundum maris viam ut transirent liberati Nam cum ipse Christus in profundum maris
posuit. quod est in infernum descendens [illegible] iter ad celos ascendendi [illegible]
[illegible] ex tunc [illegible] statim ut de corpore exeunt mox ad celeste [illegible]
ascendunt quod antiquis patribus non dabatur Nam ante adventum
salvatoris quamvis sine pena supplicii tamen non in celis sed in infernis
sedibus anime tenebantur pro quibus absolvendis deus in infernum descendit Christus
in celum ascendens discessit quidem carne sed presens est maiestate [illegible] ergo ait
Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi. Sedet Christus ad dexteram patris [illegible] ut dex
[illegible] pater [illegible] patris [illegible] est [illegible] miseria

Quartus spiritus creator est sicut pater et verbum te-
stante Job 33 spiritus domini fecit me et spiraculum omnipotentis
vivificavit me. Spiritus sanctus patris et filii est. Et dicitur unus
sicut pater et filius, quia nichil habet pater quod non habet filius. Nos enim
habemus unam et duorum [illegible] potest semel ab eis procedere et [illegible] in
nisi unum sunt a quibus procedit spiritus sanctus primus accepit enim ut pro
uno corpore unum sicut credentes per que pater et filius unum essencialiter
sunt ipso salvatore ad patrem dicente ut sint unum sicut nos unum sumus
Christus enim non tamen a spiritu sancto sed eciam a spiritu sancto [illegible] testante
propheta Accedite ad me et audite. Non a principio in abscondito lo-
cutus sum ex tempore antequam fieret ibi eram et nunc dominus misit me et spiritus
eius. Spiritus sanctus pro eo quod consolator sit paraclitus interpretatur. Nam la-
tine paraclitus consolator dicitur. Et venit dum dona salvatoris [illegible]
consolator enim [illegible] Credo eciam quod in magna [illegible] sentit. Quia [illegible]
[illegible] sicut dicit dominus spiritus sanctus in membris ecclesie [illegible]
[illegible] et in singulis singula dona [illegible] Christus autem [illegible] plenum
dona gratie habet. De quo ita legitur plenus gratia et veritate. In Christo
enim omnis plenitudo gratie est. [illegible] singulis electis singula [illegible]
dona. In spiritu sancto omnis gratia donore [illegible] ipse enim prout vult
gratiam donore largitur. Alii dans sermonem sapiencie alii sciencie alii fi-
dem ita unicuique [illegible] spiritus sanctus diviso gratie [illegible]. Et in ea
quod unus habet [illegible] enim eternam ineffabilem deitatem que [illegible] humanus
sensus non potest [illegible] adiectum [illegible] et [illegible] ex [illegible]
[illegible] fore nisi sunt [illegible] katholica per [illegible] mundo [illegible]
ita enim [illegible] construunt. Qui sunt heretici [illegible] nisi qui
relicta dei ecclesia privatas elegerunt societates de quibus dominus dicit duo
mala fecit populus meus me dereliquerunt fontem aque vive et foderunt
sibi cisternas dissipatas que continere non valent aquam. Causa heresis
est quia non est .i. ad [illegible] fidei [illegible] non pro quod sit obscuritas
et [illegible] scripturarum in quia [illegible] heretici aliud quam [illegible] intelli-
gunt nec [illegible] quod ipsum quod existunt heretici enim non sunt [illegible]
in [illegible] [illegible] acquirunt ad [illegible] enim [illegible] heretici
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] volunt ne ad [illegible]
ecclesie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicat [illegible]
[illegible] [illegible] laqueum [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
heretici [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] induunt
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et qui [illegible] sunt [illegible] in ad [illegible] ecclesie [illegible] [illegible]
eis qui [illegible] [illegible] heresis videntur [illegible] hoc [illegible]
[illegible] ad salutem [illegible] sunt [illegible] [illegible] ita [illegible]
[illegible] ut [illegible] salutem [illegible] relinquat

Non posse hereticos hic veniam nisi per ecclesiam catholicam sicut et amici
Job non per se placare deum sufficere potuerunt nisi pro eis Job sacrificium
obtulisset. Opera bona que heretici faciunt et ministerium eorum nichil eis prodest
testante domino per Jeremiam: Quia mei obliti estis ecce ego annunciabo iusti
ciam tuam et opera tua non proderunt tibi. Heretici quamvis legem et prophetas adimple
ant extra tamen quia katholici non sunt non est deus in eorum conventibus ipso deo
testante: Si steterit Moyses et Samuel coram me non est anima mea ad populum
istum. Eice eos a facie mea et egrediantur. Per Moysen quippe et Samuel legem
atque et prophetas quos quamvis heretici opere impleant continentur. Propter errorem tamen im
pietatis a vultu dei eiciuntur et a misterio ecclesie separantur. Paganismus et heresis
ille quia numquam fuit cum dei populo iste quia recessit a dei populo. Utique recedentes
a Christo ad dyabolum pertinent corporis. Qui ab ydolatria ad iudaismum vel heresim
transeunt non prophetam ad malum de malo labuntur. Et dum non cognoscunt
veritatem quia de infidelitatis errore in errorem alium ruerunt. Cuius doctrinas
quorumque sequuntur eorum et filii nuncupantur sicut et prophetam Amorreum patrem
et Ethceam matrem esse Israeli dominus dicit non utique nascendo sed imitando.
Sic et in melodia puerorum filii dei nuncupantur qui precepta dei custodiunt
unde et nos non natura sed adoptione clamamus deo dicentes Pater noster qui
es in celis. Ergo non solum in veritate sed et imitatione filios posse dici
[illegible] Judei filii carne filii Abrahe sunt tamen filii dyaboli
nuncupantur. At per hoc illi sunt proprie Abrahe qui eum imitantur filii non qui
ex carne generati sunt. Tamen de erroris auctore trahitur a quibus [illegible] et
nomen et culpa ut [illegible] tunc errorem. Et [illegible] sicut
ecclesie pergami in Apocalipsi dicitur: Habes ibi tenentes doctrinam Balaam
et Jezabel doctrinam. Balaam dicitur hic [illegible] propter imitationem non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] in angelis [illegible] [illegible]
[illegible] illis mediator dyabolus ad mortem. Sic nobis Christus
ad vitam [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
ad distinctione [illegible]. Et in hac non nisi a deo [illegible] volando
cum [illegible] ut aves celi et currentes in profundum ut pisces maris et
ut [illegible] [illegible] terram [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] intelligere noluerunt [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quia nesciunt veram [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui
[illegible] non [illegible] ut [illegible] intelligentes diligentes usque ad
[illegible] [illegible] [illegible] Christus [illegible] in [illegible] non
est quo veniat ad deum [illegible] [illegible] utique deum cognoverunt [illegible]
quia [illegible] illis [illegible] in [illegible] et non in [illegible]
[illegible] gloriam dei in [illegible] [illegible] et [illegible]

relinquentes in anfractibus incidemus errorum. Primum victimque est scire quod
appetitur. Secundum non est ut illud quod appetit apprehendat. Jumenta quippe sapientia
est qua tendas scire et nescire iter per quod expediat [illegible] Secundum cum [illegible] si
quibus [illegible] visitans regione videat et viam per quam ad illam pergat [illegible]
rat. Certe pravam quisque querit per viam perdit errando. Graditur non [illegible]
ciendo [illegible] plus ambulat tantomagis ab eo quod querit elongat
[illegible] viam veram hoc est Christum deserit. Et si videat veritatem a longe [illegible]
quod nisi per viam non est quo ad eam appropinquet. [illegible] per [illegible] vocis
meruerit. [illegible] indignat deus in diabolo [illegible]
Iter vero per quam iter ad Christum [illegible] est per quam
vadunt ad deum hii qui [illegible] intelligunt deum [illegible]
titudo quam montes pascue sunt ad quos deus quisque [illegible]
pascue [illegible] intelligentie [illegible] tangamus [illegible] In scripturis [illegible] mo
templationis quam [illegible] et [illegible] quam [illegible]
modice intellectus ad quos [illegible] sacra [illegible]
[illegible] et [illegible] historia [illegible] in libris. [illegible]
utrique manet communis et [illegible] et [illegible] scriptura sacra [illegible]
lectoris intelligentia [illegible] sicut manna quod [illegible]
delectationem [illegible] sapiens [illegible]
[illegible] et [illegible] intellectu [illegible]
[illegible] in libris [illegible] obscura quedam aperta [illegible] ut in
[illegible] Rursum si cuncta clausa existerent [illegible] statim intellectu
[illegible] de obscuris [illegible] ea que manifesta sunt [illegible]
de intellectu [illegible] ea que clausa sunt [illegible] et [illegible]
[illegible] quanto magis latent tanto magis [illegible] excitant
sancti [illegible] ea que facta sunt quam [illegible] Sicut [illegible]
dederunt in escam meam fel et in siti mea potaverunt me aceto [illegible] est illud
[illegible] quam [illegible] nisi quod ea que adhuc facienda sunt
in ore [illegible] sunt in divina predestinatione [illegible]
que [illegible] sunt [illegible] prophetia [illegible]
[illegible] ut ita [illegible] futura [illegible]
[illegible] esse completa [illegible] de futuris loquitur
[illegible] in persona [illegible] et [illegible] in persona [illegible] filiis
[illegible] et [illegible] non [illegible] deus
[illegible] sicut [illegible] est [illegible] et facta sunt [illegible]
et creata sunt quod in scripture [illegible] aut [illegible]
[illegible] causa est aut [illegible] et [illegible] sicut [illegible] et [illegible]

Sicut bonum et melius lex divina in libris distinguitur pluribus i. in hystoria in preceptis et propheciis. hystoria est in hiis que gesta sunt precepta in hiis que iussa sunt. Prophecia in hiis que futura pronunciata sunt. Lex divina duplici facienda est modo primo ut hystoriace secundo ut tropologice. tercio ut misterice intelligatur. hystorice modo beatus Thomas Apostolus re iuxta morborum scienciam. mistice iuxta spiritualem intelligenciam. Ergo sicut hystorie apertum sensum tenere. ut causam et mortem debeamus interpretari et spiritualiter intelligere. Tercia et in decem precepta sunt sed tamen ad amorem dei pertinet. Septem ad homines. Illa tamen que ad deum pertinent in una tabula scripta fuerunt. Reliqua septem in secunda. In prima tabula tria mandata continentur. primum est diliges dominum deum tuum in toto corde tuo et in toto anima tua et virtute. Hoc est quod salvator scribe interroganti ait quod preceptum est primum in lege. Audi Israel dominus deus tuus deus unus est. Hoc primum est. Secundum simile est huic. diliges proximum tuum sicut teipsum. Unum namque preceptum de prima tabula dixit quod ad dei pertinet amorem. Alterum vero de alia tabula quod ad hominis pertinet dilectionem.

Ticonium esse ait totum regulas loquendi stare.

Septimanas quidam sapientes dixerunt prima regula est de domino et eius corpore. Qui de uno aut ad unum loquitur. atque in uno persona inveniuntur.
1 Sicut Isayas ait induit me vestimento salutis quasi sponsum decoravit corona. et quasi sponsam ornatam monilibus suis. In una enim persona duplici vocabulo nominata. et caput i. sponsum et corpus i. sponsam manifestavit. Proinde necesse in scripturis cum spiritualiter caput intelligitur et corpus aut cum ex utroque transiet ad utrumque aut ab alio ad alterum. Sic quod capiti quod corpori conveniat prudens lector intelligit. Secunda regula
2 est domini corpore vero et permixto. Sicut cum ad omnes loquitur scriptura et bonum reprehendunt cum malis et mali laudantur cum bonis. Sed quid ad quem pertineat
3 prudens lector discet. Tercia regula est de lege et de spiritu i. de lege et gracia lege per quam precepta facienda admonemur. gracia per quam ut operemur que iubemur. ut quod lex non tamen hystoriace sed etiam spiritualiter facienda sit
4 nam et hystorie apertum sensum tene et spiritualiter legem intellige. Quarta regula est de specie et genere per quam pars pro toto et totum pro parte accipitur. veluti si civitati loquatur deus. et tamen intelligatur omnes gentes mundi. Nam licet adversus unam civitatem Babilonie per Ysayam prophetiam deus comminetur. tamen dum contra eam loquitur transit ad genus de specie et generaliter contra totum mundum sermonem vertit. Si non diceret adversus orbem non adderet infra generaliter Et dispergam omnes terras. et visitabo super orbis mala eorum. Que sciuntur ad interitum mundi pertinencia. unde et dicit hoc est consilium quod cogitavi super omnem terram et hec manus extensa super omnes gentes. Sic per Ysayam sub persona Babilonie arguit universum mundum corpus ad eandem quasi de specie ad genus veniendo ubi eidem tunc specialiter contingentia. Hinc ergo adversus eos.
Medos. Nam regnante. Nam regnante Balthasar a Medis

ostensa est Babilonia sic et omnis Egipti et persona eius. [illegible]
vult intelligi mundum dicendo Et convertentur Egiptios, regnum adversus regnum cum Egiptus non multa regna per vniuersum sicut regnum
Caldea [illegible] de temporibus per quod et per maxima tempus per parte minora
intelligitur aut per minima tempus per parte maiora intelligitur sicut est de
tempore Christi sepulture dum non tribus plenis diebus ac noctibus iacuerit
in sepulcro sed in arte totum tempus accipitur vel per est illud quod quadringentis annis predixit deus filios Israel in Egipto futuros. et per medium eius
futuros qui in domo Ioseph Egipto durati sunt. nec tamen per quadringentos annos afflicti sunt ut sunt promisso Sed quadringentis iuncta parte
ab Egipto recesserunt Septuaginta est de recapitulatione Recapitulatio autem
est dum verum plurima futuris interserit. 7.
et eius corpore qua [illegible] decerniur ipsius capiti cum sub magis quemadmodum corpori 6
Corpore eius videatur dicta membra et non ipsi capiti conveniunt per [illegible] in eum Λ
Ysaya Ysaya vbi dum contra Babiloniam hoc est contra dyabolum corpus multa
dixisset tamen postea versus ad caput id est ad dyabolum dicit quomodo cecidisti de celo Lucifer qui mane oriebaris
Iudei vero non recipiunt vetus testamentum pro eo quod aliud in tempore preterito
aliud agatur in nouo non intelligentes quod deus quod semper [illegible]
[illegible] tempore [illegible] quandam distinctionem temporum sicut in lege
[illegible] in eius dignitate in lege [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
utrumque in [illegible] sua quam [illegible] [illegible] . et in [illegible] [illegible]
non est [illegible] deus mutabilis sed [illegible] [illegible] admirabilis [illegible]
est [illegible] [illegible] incommutabilis quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] veteris testamenti [illegible] [illegible] [illegible]
in eo non [illegible] [illegible] per umbram veritatis [illegible] Nam in testamento nouo
[illegible] [illegible] manifesta [illegible] [illegible] in eo [illegible] veritatis [illegible]
ad [illegible] vel [illegible] nos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
in [illegible] [illegible] sunt nec [illegible] In testamento autem nouo [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible] admittantur
Iudei simbolum et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad celorum
regna sufficere [illegible] [illegible] [illegible] latitudo vel altitudo
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] et simbolo breuitate [illegible]
et propheta Ysayas dicit Abbreuiationem audiui a domino deo exercituum super
omnem terram attendite et audite eloquium meum [illegible] abbreuiatio [illegible]
illud intelligitur quod [illegible] dixit [illegible] lege et prophetas in duobus preceptis dilectionis dei et proximi pendere aut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel simboli
breuitate in quibus [illegible] [illegible] est omnium [illegible] [illegible] latitudinem
Vlam [illegible] katholicum [illegible] baptismum ad salutem Zacharias
propheta testatur In die inquit illa
erit fons patens domui dauid et habitantibus in [illegible] in ablutionem

peccatis et menstruate est. Domus quippe dauid et ierusalem xpus ecclesia est in qua
manet fons in ablucionem peccatorum et est aut ideo solum quia ymmunditia contaccionem
faciunt. Ideoque illius baptismum non ad remissionem peccatorum sed ad supplementum te-
stimonium datur pro solo reatu originali. Sunt in mundo nunc nati infantuli
peruasi si renouati inlauatio non fuerint. Unde etiam hac causa nunc natus
dampnatur infans si non renascatur. Quia originis nox pectore perimitur. Cur
enim peccato originali carentes per baptismum et uero dum ipse sunt iusti de-
lictum abstinens saluus per tres lauantur. Et est causa quod baptismum eum
a pena eterna non a penalitatibus vite presentis liberat. Dicitur a pena penitentia
nichil liberant per baptismum putant baptismi premium nec illud eternum
eius soluto reatu peccati manet in quedam temporalis pena. Et ea vita
nomine requiratur que est a penis omnibus aliena. Nullus nascatur fide
et per baptismum quo peccata delentur quottidie quamdiu in isto seculo sumus
ad deum nos debere conuertit dum quamuis per intercessionem quottidie agendum
inqua in forte sufficerent quam in malicia ubi sunt. Ideo etiam malitie
baptisati non sunt. Quia qui natus adhuc est in adam non est renasci
in xpo non potest. Nec cum diceremus in eo potest quia gratia non possit
eum secedere omnino in ecclesia et communicare non desinunt putantes se
sed communionem mundare desistunt nichil ad emendacionem proficere probdate
propheta dauid est quod delectus meus in domo mea fecit scelera multa nunquid
carnes sancte auferunt a te malicias tuas. Et apostolus probet inquit se
homo et sic de pane illo edat et de calice bibat.
Quod hostes aduersitate nulla non frangunt sed prosperitate defensionem
se vero etiam offert. Nec unquam prosperitate diffidet se pre se dispi-
cientes ad unum eligunt qui prius doctores ad eorum presedunt
Et qui sunt ordine pastorum uel unquam sunt in etiam primi uel scitis ueluti
se in actione proferre debet offere instruere. Sed tamen si actionis fructus
uidentur vberrimum non debent laborum declinare laborem pericliti. Quod si maior
est labor quam animarum lucre declinandum est labor quem summum comitatur
amplectenda ut tandem cum fecit apostolus qui et periculis se ultro dedit ubi ma-
ioraa animarum lucra uidit et sapiens se periculo abstulit in quo potiorem
laborem quam lucra esse prospexit. Ultro paulus apud ephesum periculis
obtulit. Quia potius periculo lucra uidit. Damasceno uero aut a periculo subtra-
xit semetipsum quia in illo periculo absque dubitacione fructus dixit quos se
lad utrum offerret quamuis uero quo dux signis dei cingatur ab alto. Et quo
non uult ipse ducatur. Unde ergo et ipse plane studium de etiam mystice auem
deducit. Et ipsi passionis gladium violenter respuit subdit quod dolet habere
eum ad eundem sub trepidacione uirum de ipsa beniuolencia in quo exultat
quamuis in populo et per laudacionem etiam attenditur et per timorem penitencia
eorum mouetur. Item ad hoc eum uerum de reparacione humani corporis ad
salutem dominum quamuis et reparacionis gaudet de ipse reparacionis gaudet
et de intercessionibus seu amarissime periculis mouetur
Et si apostolus uirtus data est in maiore ipsa fidem genuinum intendam cur
in data est uirtus operum per eadem sed ordinanda. Et in in ipsius apostolus
plenis erat mirabilis uirtus operum quam uirtus in maiore ista sunt

et in ecclesia plus est bene vivere quam signa facere. Sed nunc ecclesia non ea miracula
faciat que sub apostolis faciebat. Ea causa est quia tunc oportebat mundo
miraculis credere. Nunc vero iam credentem oportet bonis operibus choruscare.
Nam ideo tunc signa fiebant exterius ut intus fides roboraretur. Jam
in fide miracula querens requirit vanam gloriam ut laudetur. Quod signum est
cum [illegible] in signum sunt non fidelibus sed infidelibus. Ecce signum non
est fidelibus necessarium qui iam crediderunt sed infidelibus ut convertantur.
Nam Paulus per non credentem infidelem [illegible] publium de infirmitate
febrium [illegible] curavit. Infirmantem [illegible] Thimotheum fidelem non curavit
sed medicinaliter curat ut bonus medicus [illegible] non infidelibus.
Sed Antichristi [illegible] apparebit [illegible] ab ecclesia et signa [illegible] habent
[illegible] cum [illegible] preparat [illegible] ab hanc utilitate [illegible]
habent sub Antichristo ab ecclesia miracula et virtutes ut [illegible]
ut particularia et [illegible] habent [illegible] et [illegible]
Quintum quod in [illegible] [illegible] efficiat
ut pre [illegible] aut non vincet aut aliter docet. Antichristus
[illegible] aut Antichristi tempora non visum sunt [illegible] in membris Antichristi
[illegible] sunt [illegible] veniat Antichristus multa eius miracula [illegible]
et [illegible] [illegible] capit [illegible] apostolus [illegible]
[illegible] misterium operatur [illegible] cum autem [illegible] magna
de signo [illegible] ut electi [illegible] si fieri potest in errorem mittantur [illegible]
electi quo sunt in errorem mittendi [illegible] in errorem [illegible]
ad miracula [illegible] rigore. Nam [illegible] sunt [illegible]
sua [illegible] rigore [illegible] et [illegible] si fieri potest. Quia electi
[illegible] non [illegible] cito [illegible] eorum religione [illegible]
[illegible] potius [illegible] esse ut dum hoc fecerint [illegible]
[illegible] cum [illegible] et signa [illegible] Antichristus
ut [illegible] electus [illegible] [illegible] in [illegible]
in illis [illegible] sicut in [illegible] et [illegible]
[illegible] signa in [illegible] non [illegible]
[illegible] fecerint [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] sustinuerunt non solum [illegible]
[illegible] sed etiam contra miracula [illegible] sunt [illegible]
sub Antichristi temporibus contra ecclesiam [illegible] sinagoga. Quia in ipso adventu
salvatoris [illegible] est [illegible] in [illegible] dyabolus [illegible] exercuit
magna [illegible] et ligatus [illegible] et in [illegible] sub Antichristo
temporibus [illegible] etiam erit solvendus. Nam si tanta ligatus facere potuit
quanta solutus faciet. Antichristo [illegible] dyabolus videt [illegible]
[illegible] per [illegible] ut quia se [illegible] dampnandum [illegible]
[illegible] sibi multiplicet [illegible] addicit [illegible]
[illegible] videt sibi restare dyabolus ut decipiet tantum in magna
[illegible] ira monet divina iustitia permittente ut [illegible] iusti
[illegible] iniusti et ut dyabolo [illegible] dampnationis sententia.
[illegible] [illegible] est in hac vita non [illegible].
Tunc autem erit plenitudo pacis dum ad dei contemplationem [illegible] carnis
infirmitate [illegible] resurrectio mortuorum ut apostolus ait in virum
perfectum in mensuram etatis plenitudinis [illegible] est [illegible] [illegible]

que p(er)fectio(n)em non induunt et abs(que) medicam(en)to defectus in p(er)fectione ex utraq(ue) parte
et p(er)fecta e(st) et robusta. quia hic filiorum dei nomine homines fideles vocant(ur)
Tamen ex eo q(uod) h(abe)nt s(er)uitutis corruptionis s(er)uitutis pariunt. Adhuc in t(er)ra hu(m)i-
lis adepti sunt acceptam plenam dei filiorum libertatem. dum corruptibile induerit
incorruptionem p(er)venit deus p(er)fectum acquisitum. In futuro aut(em) quisq(ue) electus
facie ad faciem putabit(ur) ut facie ad faciem contemplet(ur) ut ipam sp(eci)em conte(m)-
plet(ur) quod nu(n)c p(er) sp(ec)ulum videre conat(ur). In hac vita electorum numer(us) dext(er)am
[illegible] et reproborum qui ad sinistram erunt p(er)tinet ecclesiam dei corp(us) [illegible] in fide
aut(em) sicud zizania a frumento discernit(ur).
Vbi dicens noluit xp(istu)s sed in cuius dixit et suos discipulos volunt
vnde du(m) dicit se nasci(?) eo(m) dies p(er) p(ro)p(he)tam dicens v(er)o(n)is in
iudic(ium) meo. iudicat se non n(ost)re sed [illegible] iudicare de domo dei
Sicut scriptum e(st) incipit iudicium q(uonia)m electi [illegible] domus dei hic p(er) flagella iu-
dicantur q(uonia)m illuc ad dampnationem iudicandi sunt p(er)uersi et s(e)q(ui)tur
Si aut(em) p(ri)mum a nobis q(ui)d finis eorum qui n(on) crediderunt ad destricti
examen iudicii. nec iusticia iusti secura e(st) nisi p(ro)tecta diuina. ut ex ipsa
iusticia qua q(ui)s iustus e(st) deo iustificante iustificet(ur). Alioq(ui) apud deum
et ipa p(er)iculum e(st) unde e(st) q(uo)d ait Job et innocentem impium ipse consumit
consumit(ur) q(ui)ppe a deo innocens q(uia) ipa innocentia liquidi(?) requisita
et d(iui)na innocentie comparata nichil esset nisi et eam misericordie p(ro)tecte
hoc iustificet(ur). Consumit(ur) et a deo impius q(ui)a examinis subtilitate
requirit(ur) cuiusq(ue) detecta impietas iudicata dampnat(ur). Consumit(ur) innocens
et impius simul sunt tamen non pena dampnacionis destructus pius et in-
doctus moritur si morte tamen non pena dampnacionis [illegible] aut(em)
p(er)veniunt ad e(ter)num [illegible] morte corporali in t(er)ram et iustus et impius
redit(ur). Resoluto aut(em) dissoluti s(er)uantur penam Salomonem. S(ed) [illegible] plus
habet sapiens ab stulto nisi q(uod) illuc p(er)git ubi vita e(st). ergo omnes in t(er)ram
p(er) redeunt [illegible] e(st) d(iu)inum iudicium [illegible] quo h(ic) iudicant(ur) [illegible] et in
[illegible] alterum quo [illegible] hic iudicant(ur) ne illuc iudicentur [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible] pena [illegible] hic inchoat dampnacionis
et illuc p(er)fectio [illegible] [illegible] in iudicio [illegible] [illegible] in qua iudi-
catus e(st) videbunt ut doleant. [illegible] eius non videbunt. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad gaudium [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] apparebit in iudicio [illegible] electis et [illegible]
lis reproborum [illegible] quale quisq(ue) [illegible] [illegible]. [illegible] et iudicem [illegible]
et iudicare in sua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apparuit [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ordinati [illegible] in iudicio
[illegible] e(st) electorum et reproborum. qui h(ic) diuiduntur in quatuor p(er)fectorum ordo
unus e(st) qui cum deo iudicat. et alius qui iudicat(ur) [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ordo reproborum [illegible] in duabus. ut [illegible] [illegible]
sunt mali iudicandi [illegible] et dampnandi p(er)imus [illegible] ordo eorum qui iudicant(ur)
et [illegible] [illegible] illi ordini bonorum [illegible] qui sunt qui iudicant(ur) et
[illegible] secundus ordo eorum qui [illegible] iudicant et [illegible] oppo(situs) illi or-
dini p(er)fectorum in quo sunt hii qui non iudicantur et regnant

Tercius ordo eorum qui iudicantur et regnant illi ordini e contrario est
quod sunt qui iudicantur et pereunt Gehenna puniuntur sine mora quia [illegible] aut
hic presens nullus presencia creature prohibetur ne vitam videat aut dum
in fine dampnati a debitas penas exclamat
Duplex dampnatorum pena est in gehenna quorum et mente urit tristicia
et corpus flamma [illegible] vicissitudinem ut qui mente tractaverunt
quod perfecerunt corpore simul et anima puniantur et corpore et mente
gehenne [illegible] aliquid lumine habere aliquid non habere hoc est quod lumine ad
dampnacionem ut videant impios unde doleant et non habere ad consolacionem
ne videant unde gaudeant. Apta fit comparacio de camino tum presente
ad exemplum ignis gehenne Nam sicut ignis ille non arsit ad tum ... [illegible]
ceterum supplicium et arsit ad comburenda Babilonia vinculorum Ita ignis
gehenne exhibebit [illegible] ad augmentum penarum ut videat unde
doleant et non lucebit ad consolacionem ne videant in gaudeant
inter lumen vite et futurum infelicem [illegible] multa distancia est illic
[illegible] et miseria est [illegible] dolorem et tenebre [illegible] [illegible]
[illegible] unum in altera vita [illegible] aliud non est In inferno autem
sicut fasciculi lignorum ad [illegible] est
comburendos de similibus colligunt Ita in iudicio die [illegible]
culpe reos suis similibus iungit ut ex certis pena constringat
[illegible] in [illegible] iudicio [illegible] qualitate in [illegible] [illegible] hic [illegible]
[illegible] quantitate dampnantur Nec decet supplicio futuro dampnacionis
[illegible] [illegible] qualitate [illegible] discrecio est penarum
De eorum quorum supplicio addetur [illegible] [illegible] [illegible] affirmate
inferos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apud
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] supplicia et
in iudicio [illegible] sunt [illegible] dolores [illegible] visui sunt [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] videntibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] cum eis qui de parte eius erunt in
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in
[illegible] electi qui in corpore sunt [illegible] quo ad iudicium [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sine [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sunt quia si quod eis ex corpore adhuc [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quibus [illegible] dampnati [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Job [illegible] sublatus sunt timebunt angeli et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in die iudicii qui [illegible] electi [illegible] videntur et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dicit Vocabit deus iudicium ad ignem et devorabit
abyssum multam et comedet partem domus [illegible] quippe domus deus
[illegible] quia electos eorum inferius absorbebit qui [illegible] se in perpetuo
celestibus [illegible] De quibus et deus dicit [illegible] [illegible] [illegible] in illa
die. Domine domine nonne in nomine tuo prophetavimus et in tuo nomine
demonia eiecimus et virtutes multas fecimus [illegible] confitebor illis
quia numquam novi vos discedite a me qui operamini iniquitatem [illegible]

Vt faciat in futuro cor misere mestore
compassione dampnatorum condolendi affectu ubi tunc erit sectore
de deo contemplacionis gaudium ut ipsorum nullum turbat introitum
Sicut comparatus color candidus nigro colori fit pulcrior ista et sectore vero
ex comparata dampnatorum malore glosior erit hic iusticia ministrate. hic
vnus vero dicitur quod sectore gloria deo debita dampnatur per resurrectionem
sedes in carne premissa e colore ascensio dicente ad patrem ipso volo ut ubi
sum ego et ipsi sint mecum sic enim vnctura capitis fruimur et vnus in re est et
in nobis est caput utique ubi ipse ascendit et nobis ascensum[illegible] sumus
in [illegible] sapiens est

Liber Secundus

Omnis qui sine deo sapiens est [illegible] cognicio diuinitatis e cogniti diuinitatem vtrius
est beata vita cognicio diuinitatis e deum fructus caritatis e cum sunt selicitas
bonum opus e fructus boni operis fructus caritatis [illegible] et spiritus studium inquit
sapiens e hominum deum sentiens e [illegible] et [illegible] quem deus demonstrat
fructus e omnis homo abscondita primum e sic studium quam deus demonstrat
honestate vite cum [illegible] operis. Nullus sapiens dei plene recipit nisi
qui se ab omni abstrahit a [illegible] et scriptum e [illegible]
sede in [illegible] et qui [illegible] actu ipse parit [illegible] intelligere
ad [illegible] precipue que sit scientia dei se penetrare non posse [illegible] aut
deum vere cognoscimus [illegible] sed [illegible] quedam necesse
[illegible] nullus est in culpa maior e qui [illegible] quidem necesse [illegible]
vel [illegible] e querere ad [illegible] e [illegible] aut quem [illegible] homines
intelligere [illegible] et [illegible] homines intelligere e querere
[illegible] e consilium aut [illegible] e ut [illegible] credat esse iusticia quod
[illegible] placuit voluntati. Non enim potest esse iniustum quod iusto placet. [illegible]
[illegible] sapientia scientia et operatione consistit [illegible] e aut ex scientia vero
qua [illegible] sua Non [illegible] ista [illegible] ad maiorem culpe [illegible]
[illegible] ponit sine [illegible] et [illegible] nolle quod scit [illegible] et [illegible]
Seruus inquit sciens voluntatem domini sui et sciens non digna plagis vapulabit
[illegible] multis. [illegible] Jacobus scienti inquit bonum et non facienti peccatum est ei
Simplicitatem enim [illegible] vocat stulticiam simplicitatem [illegible] prudencia [illegible]
sapientiam vide [illegible] e multa scire et recte vivere [illegible] utrumque [illegible]
[illegible] e ut [illegible] studium [illegible] multa scienda [illegible]
ad [illegible] scientiam [illegible] esse [illegible] scire [illegible]
magnum [illegible] vivere [illegible] posse [illegible] scientiam seu [illegible]
[illegible] dei et [illegible] deum [illegible] mundi [illegible]
qui [illegible] et ista non [illegible] deo [illegible] aliquam
se [illegible] simplicitatem aliquam de elementis [illegible] deo
[illegible] Non [illegible] de [illegible] corporis [illegible] naturam [illegible]
disputat [illegible] vita recta cum fide
Non posse ad veram [illegible] peruenire nisi per fidem. [illegible] aut esse
qui et recte credendo bene viuit et bene viuendo fidem rectam [illegible]
[illegible] deus si credit [illegible] et [illegible]
[illegible] credat [illegible] et credit. Non [illegible] credendum e [illegible]
[illegible] intellectum mentis [illegible] deum [illegible]
fide nemo potest placere deo [illegible] quod non e ex fide peccatum est.

Fides nequaquam vi extorquetur sed ratione atque exemplis suadetur. Tribus autem
exigit violenter penitentie in aliis non pro exemplo ut ait quidam novelle ar-
boris ramus si quisque calamus violenter impresserit desinit dum curvatur in eo quod
fuerat confestim revertitur. Sic homo liber arbitrio conditus sua sponte committit a
deo ita ex ipsa mentis commissione credendo revertitur ad deum illi et libertas arbitrii
arbitrii per propriam voluntatem et custodiam gratie per acceptam fidei veritatem. In corde
respicit deus fidem ubi se non potest homines excusare qui ore celaverit veritatem profes-
sionem et corde retinuerit erroris impietatem. Sicut inutilis profitetur fides que ore
retinetur et corde non creditur. Ita inutilis perfectura fides que corde retinetur si ore non profe-
ratur. De qua cum fide ypocrita ita quosdam admonuit dicens periit fides ablata est de
ore eorum. Fides enim que corde creditur confessionis [illegible] confessionis ore ad salutem perfectio-
natura esse sine operibus fides et frustra sibi de sola fide blanditur qui bonis operibus
non ornatur. Christus vero verum partitur debet mundo et non vanam fidem verum mortificare
semper esse offerre et non mox simulatio ypocritarum contra christum per fidem cognoscere dicunt
et operibus obstruant. Exemplum Balaam secuntur qui cadens apertos oculos habuit
per contemplacionis fidem. Carnales fidem non per virtute animi sed pro commodo querunt
temporali [illegible] et dicunt [illegible] crucifixe me non quia vidistis signa sed quia manducastis
ex panibus. Christianus malus deum in ewangelio doctrina non vivit et
propter fidem quam deo tollit oborta temptacione facile perdit. Multi fide in christiani
sunt opere non christiana doctrina dissentiunt. Multi quoque fidem christi ex corde non advertunt
sed humana timore pro ypocrisy tenebris se simulant et qui esse non possunt aperte mali
per speciem ficte boni esse nituntur. Amatores mundi pugnant aliqui pro fide et ab
fide perficiunt. Ipsi non amore eterne implicati celestia non requirunt sed zelo in
fide defendunt. Mundana pro fide contra hereticos insurgunt. Sed per arrogantiam eos qui intra
ecclesiam sunt corripiunt. Adversarios quidem fidei confitentur pro infidelitate sed fideles prave
viventes [illegible] non multi fide atque opibus falsa persequi.

De Caritate

O sanctis videantur esse preterpes in qua sumuntur a caritate fratris dilectionis
nullum habet incrementum virtutis. Nam sicut ait apostolus si tradidero corpus (1 Cor. 13)
meum per incendium ita ut ardeat caritatem autem non habuero nichil mihi prodest. Omnia
amore caritatis quamvis quisque recte credat ad beatitudinem pervenire non potest, quia tanta
summa caritati prestatur. Caritas enim virtutum omnium obtinet principatum et vin-
culum perfectionis caritas ab apostolo dicitur, eo quod universe virtutes eius vinculo reli-
gantur. Dilectio dei morti comparatur dicente Salomone valida ut mors dilectio
ideo quia sicut mors violenter separat animam a corpore ita et dilectio dei violenter
segregat hominem a mundo et carnali amore. Qui dei precepta contempnit deum non
diligit nec enim eum regem diligimus si odio leges eius habemus, concordia enim
semper virtutis unitas caritatis. Et quanto se quisque subtrahit mundo tanto opus est
ut se assuescat bonorum consorcio. Caritas in dilectione dei et proximi consistit
[illegible] autem in se dilectionem dei qui a caritate non dividitur proximi. Qui a fide
vel societate se avertit ad unum caritatis ... precepta [illegible] potest deum di-
ligere qui nescit in proximi dilectione errare. Christus deus et homo. Caritate proximum non
diligit qui hominem odit bonorum destructionis et non odit personas sed vicia ut
recte dicatur perfecto non spiritu sed per bona eorum inferunt. Nam in dei amore sepe a viciis
separari despiciunt si pondere viciorum gravati rursus ad ea vicia que ceperant
relinquere revolvuntur et [illegible]

Qui male acta non deserunt vana spe indulgentiam de divina pietate
requirunt. quam recte requirerent si ab actione prava cessarent [illegible]
valde est ut hec per peccatum veniam quam promittit deus presumendo peccemus
neque quia nostris prava distringit veniam desperemus. sed utraque pericula cautius
et a malo declinemus et de pietate dei veniam speremus. Inter spem quippe nostram
et formidinem intrat. quia nunc illum ad peccandum spes erigit. nunc ad formi-
dinem iure vehementer addicit
Iterandum [illegible] nobis sua deus dona non retrahit. ut ad spem divine
operationis [illegible] humana consurgat. Nam non potest [illegible] que
[illegible] suis beneficiis provocat ad se redire. Confessione homo non esset hu-
mane virtutis. Nam si confessionem boni operis non in nobis deus operatur cur per psalmistam
dicitur Confessio et magnificentia opus eius. Ab eo enim nobis omnia bona gratia pre-
veniente donantur. Nam nichil boni operis dedimus per quod confessionem fidei accipere me-
reremur. [illegible] homo donum dei est. nec a se sed [illegible] sed a deo [illegible]
cum quidquid boni habet. Iheremias. quod homo cuius via non est eius testante propheta
Scio domine quia non est hominis via eius. nec viri est ut ambulet et dirigat gressus
eius. Habent liberi arbitrii defensores nichil posse in bono sua per valere virtute
nisi divine gratie sustententur iuvamine. Nam et psalmista dicit domino [illegible] tua esse
tu in me auxilium tuum. quod dicit ut [illegible] tuo nutu ut salutis mee [illegible]
homines indigni [illegible] gratia non ut veniat invitat. sed peccatum veniam facit [illegible]
ad indignum meritorum veniens facit in ea virtute qua remittit [illegible]
qui puniret. Exemplum cum ex se ille latro meruit qui de patibulo crucis ascendit
de latrone paradisum adiit. [illegible] quod ille et frater suppliciis [illegible]
sed divina gratia in cruce immutatus [illegible] est [illegible] et [illegible] ut [illegible]
que recte agimus et dei gratia eo [illegible] incauti [illegible] et [illegible] dei
et accipientis est homines [illegible] et [illegible] dicimus, que [illegible] adeo accipere [illegible]
[illegible] spiritalis gratia non omnibus [illegible] sed [illegible] electis donatur. Nam [illegible]
cum est fidelis [illegible] et si plurimi [illegible] operibus [illegible] fidei. [illegible]
in divisione donorum [illegible] dei [illegible]. [illegible]
[illegible] ut per humilitatem [illegible] quod alter non habet administret in alio. Nam
quod in Ezechiele animalium alis alie ad alium [illegible] virtutis designat [illegible]
mutuo sese affectu [illegible] atque alios [illegible] sese invicem [illegible]
[illegible] alio ista alio [illegible] donantur [illegible] dat ista [illegible]
ut non egeat alter [illegible] non est dubium utilem quorundam virtutis
excellentia [illegible] dei [illegible] gratia [illegible]
[illegible] et dum fuit [illegible] efficiuntur virtutis [illegible]
[illegible] quod donum accepit non appetat amplius quam quod meruit
[illegible] dum alterius [illegible] officium accipere temptat id quod meruit perdat [illegible]
[illegible] ordinem [illegible] qui non suo contentus officio subripit alienum
[illegible] dona [illegible] ad dampnacionem accipiunt. qui illa non ad dei laudem sed ad suam
vanitatem utuntur. Bona male utuntur qui ea que a deo illis donata sunt in
malos usus assumunt [illegible] sed dona [illegible] dei dona [illegible]
[illegible] que nos ab eo accepisse [illegible] cognoscimus. Nam [illegible] sapientes sumus
[illegible] [illegible] potentes existimus non aliunde sed [illegible]
[illegible] officio beneficio [illegible] et deum non [illegible]
dedisse et nobis accepisse sit utile [illegible] deus homini [illegible] quod
quod homo non habet [illegible] quod accipere non meruit [illegible] et [illegible]

Dominem non eius faciendo diuinum sed non auferendo eam quam sibi ipse intuit
non aut et obstare dicitur quosdam deus non ut videlicet eandem ipse temptate fa-
at sed quod pro corde invitabiliter multis temptatur corpus ab eis ipse non aufert
plerisque dona dei dantur perseverancia vero doni non datur. Et in est quod quedam
propria sunt conversionis bona sunt vero malo clauduntur. Electi vero accipiunt et
conversionis donum accipiunt et perseveranciam doni. Ea propter causa est quod quedam et bene inci-
piunt et bene finiunt etc.
Summa est predestinacio sive electorum ad requiem sive reproborum ad mortem
utraque divino agitur iudicio ut quod electos superna et interiora semper faciat
atque reprobos ut infima et exteriora delectentur descendendo permittat. Sic incipit
homo inter lucem et tenebras vel utrumque ter cuius finis sit ita plenius nescit quibus
ante suum finem luce iusticie perveniant vel quibus peccatorum tenebris usque in suum
finem obscurentur, aut quibus post lapsum tenebrarum conversionis tempore resurgat ad lucem.
Tametsi haec deo patent, homini vero latent, quoniam iustorum conversacio in hac vita
probabilis sit [illegible] in hominibus esse ad quod sunt sive predestinati sed omnia reservat
futuro examini. Tam vero dispensacio est superne distribucionis per quam hic iustis angelicus
[illegible] [illegible] amplius solidatur. Malus ad bonum aliquis convertitur. Bonus ad
malum aliquis inflectitur. Vult quis esse bonus et non valet. Vult esse alter ma-
lus et non permittitur. Datur ei qui vult esse bonus. Alius nec vult et ei datur ut sit
bonus. Iste nascitur in errore et moritur. Ille in bono quod cepit usque in fine
perdurat. Tamdiu iste stat quousque cadat. Ille diu manens malo vivendo
in fine salvatur. [illegible] [illegible] [illegible]. Vult proficere in bono incepto nec prevalet. Vult
[illegible] malus et non valet. Iste vult deo vacare et seculi impeditur. Ille negociis
[illegible] honoratur [illegible] et in hac tanta obscuritate non valet homo divinam
[illegible] dispensacionem et occultam predestinacionis perpendere ordinem.
[illegible] in inchoantibus [illegible] [illegible]. Sed perseverantibus datur [illegible] [illegible] est
perseverant usque in finem hic salvus erit [illegible] eum [illegible] deo [illegible] [illegible]
in bonum ad inchoandum perseverandum sive complendum [illegible] [illegible] est
[illegible] qui [illegible] perdiderunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quilibet datur. Ubi quippe nisi intra [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicitur [illegible] [illegible] [illegible] acceptabile
[illegible] imitacionem. De quibus [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] ad plurimorum
[illegible] [illegible] sit ponderis in iusticia vel [illegible] [illegible] [illegible] nemo [illegible]
quibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iusticia [illegible] nisi
[illegible] et sua [illegible] agnoscat et [illegible] quod [illegible] [illegible] quo [illegible]
[illegible] aut [illegible] [illegible] posse iusticiam [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] nisi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et bono [illegible] [illegible] deo nobis est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ma-
[illegible] esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a malo [illegible]
[illegible] bonum [illegible] [illegible] bonum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] malum est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] operis boni est [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] mali etc. Opus boni est [illegible] ergo non prestat facere bonum si non
[illegible] [illegible] malum, nec patitur quemquam ad contemplacionem dei prestare nisi.

se prius studuerint bonis actibus exercere. Multis modis tenet deus hominem
ut vel conversati aliquando exinde magis erubescant quod tamdiu extra sunt ut
redirent. Nam aliquando minis. aliquando plagis. aliquando revelacionibus quosdam cogit
ut qui voluntati conditoris despiciunt temporalibus terroribus corrigantur. Plerique ex sola
mentis devocione convertuntur ad deum. Nonnulli vero coacti plagis convertuntur qui ex
devocione non convertebantur iuxta capitulum psalmiste dicentis In chamo et
freno maxillas eorum constringe eos qui non approximant ad te. Plerique
autem dum devocione non convertuntur plagis stimulati feriuntur. Quidam vero nec
sub ictibus senciunt ut aliquatenus corrigantur sicut Egyptus que et percus-
sus fuit et emendari nequivit. De talibus enim ait propheta Percussisti eos et non
doluerunt attrivisti et renuerunt accipere disciplinam. Nonnulli viri sub
elacione mentis tumentes pergunt conversi ad deum religiose serviunt obediencie
operum. Et qui antea celsitudine mundiali tumebat postea ipsam elacionem
in studio humilitatis commutat. Quidam sunt qui iam seculum conversi sunt
quorum conversio quia non prodit ad publicum apud estimacionem hominum
quales fuerunt tales adhuc esse putantur. Iam enim mente oculos superne
vivunt illi quidam adhuc humanis moribus stare creduntur. Iam enim mente
oculos tetenderunt. Multi apud homines reprobi sunt et apud deum electi
aliqui ita apud homines electi putantur et apud deum reprobi existimantur
Salomone dicente Vidi impios sepultos qui cum adhuc
viverent in loco sancto erant et laudabantur in civitate quasi iustorum operum
Nullus ergo se prius electum. nescitur enim apud deum qui reprobus

Quemadmodum enim est conversis ad deum inchoacionis dulcedo
in medio tamen labor probacionis cum perfectione. Sed in plerisque alii
incipiunt a dulcedine alii a temptacionum amaritudine. Omnis conversus
ante ex sancto inchoet peccatorum. Et se transeat ad despiciendum superna. Primo enim
lacrimis purganda sunt vicia que gessimus et tunc mundata mentis acie id
quod querimus contemplemur. Ut dum autem flendo prius a nobis caligo de-
tergitur mundatis cordis oculis lux superna inspiratur. Ante nostre cum timore
converti ad deum et metu gehenne peccatorum cumulus deleatur. deinceps deum
post abiecto timore ad amorem vite eterne transire. Perfecta enim caritas foras
mittit timorem. Qui autem timet penam habet et non est perfectus. Unde et apostolus
Non enim accepistis spiritum servitutis in timore sed accepistis spiritum adopcionis per quem
Sed iam non propter penam habet timent. sed amor iusticie liberos reddit. Necesse
est omni tempore ut per timorem conversus ad caritatem dei debeat quasi filius
neque sub timore iaceat quasi servus. Dum enim amorem nostre conversionis omnis
se [illegible] ut prius delinquimus amorem servis simili mente vel ut dum formidabamus
[illegible] quorum blandimenta commemoranda sunt modo. ne si ab affectate mentis
exitit ad pristina lapsus retrahant. Dum enim conversus per levitatem credit except-
are potius quam converti. Conversus quisque autem ab opere committendo est
postea vero a cogitacione ut prius resecet quod actum deinde appetitum et delectacionem
Nam sepe non apparet in cogitacione quod et neque tamen conversus
conversio adhuc pristine vite habet commixtionem contra neque ea omnia adhuc
recidere oculos debet donec quasi veteris funditus ab animo extirpetur

~~Elemis ex deteriore iam meliar esse cepit timeat de acceptis extolli virtutibus~~
ne quimus per vanam gloriam corruat quod prius per lapsum viciorum iacebat

Vix quis conversus si mox omnes carnis stimulos celeriter rumpat et
summa virtutum subire contendat se forte adhuc aliqua adversa ex carnis mole-
stiis tollerat non frangatur quia dispensator bonorum voluit adversitates igno-
rancie viciorum successione virtutum fieri magis quam si quis impulsu viciorum assisteret
quando ad cognicionem dei accessit se plus esse quam nos esse ab exspirio primitus dudum per
[illegible] domina illa cognicio apparuit vicia eum ante conversione quia si parum
in homine erat quando ante expellunt acriori virtute consurgunt sunt
aut inimica conversio que peccati [illegible] blandiebant atque leta sunt gladia
contra quos peccatori adversa exercent multos ex conflictus dei famulis ex
[illegible] opem precatori in luctis post conversionem precedit illa peccatorum
post conversionem etiam voluntas multo libencius sustinet quod tamen
ad dampnacionem non tolleravit sed ad probacionem scilicet ut qui se
exercenda inercia torporem cui deserviunt divino non consulunt vide et
novit sui dei se et eam apertum ex mundatam si cogitacionum spiritu adhuc
inspectatione pulsari ante conversionem precedit illa peccatorum post conversionem
ne liberos corde oculos deum cernamus utriusque tumultu implerentur ve [illegible]
sequitur interdum quod mens sepe secunde ultimoda intercludit utile est dei famu-
lis amy per experiencia operari viciorum etc.

a) Peccata remissa conversis in pristinos errores reducit qui bone conversionis
inte principia augmenta solidiori confirmat atque eo ad procedendum retri-
bucionem clariores spectant ac mundi tempore resolvunt Horum ergo
exempla quisque conversus cauta ne dum maiorem dei accipe incipis rursus
in malis erroribus immergaris Cupidus in conversione otiosa verba et va-
nas cogitaciones noxias esse non considerat Quod si a corpore mente cunc-
tans et desideria in omni bono opere formidanda sunt sepe lumen femineo
[illegible] de bono opere ne nos inscriptos non dum laudamus Desideria agim
ferventes dilatores est et ad [illegible] prioritissimos et hoc primo fit
[illegible] putem quod operis sui remuneracione atque vero dum timere plerosque
secutores languidos tepidos pigricia inercia congelatos quod hoc primo
si labor eorum non pro presenti sed pro futura remuneracione differtur propter
eorum laborem mercedis retribucione non statim conspiciunt prorsus dum
luti languescunt vide et magis aliorum illa spectantur quo fruimur dum si pere disso-
lutos labores et [illegible] et consumunt Quidam sunt conversionis celo
adventus sepe attingunt accedente nec progressu dum immoderate terrenis
rebus intendunt plus sui ipsius appetitus deserviant vide et dona et bonis
seculi et ipsi in ipsius ipsi sunt qui audiunt verbum dei et sollicitudine seculi
vel fallacia diviciarum suffocant verbum et sine fructu efficitur Nisi conversi-
o plantata et [illegible] nec dum radice confixa convertunt preter et arescunt
species nitidum conversio salute [illegible] loci plerumque eum dum mutant
locus mutant et mente afferunt Coniungi si eum [illegible] capitalis auctoritas ubi
quisque illecebre deserviunt nam loci ubi quisque ubi vixit hoc in appetitu
mente operari est semper ibi vel cogitaciones vel gessit

Conversiones seu correctiones morum multa prosunt exempla bo-
norum nam cetera ~~[illegible] exempla morum [illegible]~~

non erunt apti ad bene vivendum. reprobi autem non attendunt documenta
bonorum quae imitentur ad melius sed proponunt sibi exempla malorum quae ad
maiorem mortis perpetuitatem imitentur in peius obstante voluntate scribunt sanctorum ruinas
et reparationes ut spem habeant salutis. Quare ne quisquam post lapsum suum
penitendo desperet voluit ut eum conspiciat sanctorum reparationes fuisse tot post
ruinam grandium flagitiorum. Dedit ad quam utilitatem eorum exempla proponunt
sanctorum scilicet ut aut sint quos imitentur ad reparationem aut certe ex eorum
comparatione dicamus de inobedientia pervenimus. propterea virtutes sanctorum ad exemplum
nostrum deus proposuit ut quanto de imitatione eorum conferri potest nobis iusti-
tie forma tanto de perseverantia malis sint maiora tormenta. Si enim ad bona
imitationem dura quibus admoneremur precepta deessent pro lege nobis
sanctorum ad exempla sufficerent. At cum deus et dominus noster propter illos annunciat
et vite sanctorum bonorum operis nobis exempla proponit nulla est iam de reatu
excusatio quia et lex dei auribus nostris cotidie pulsat et ad sanctorum do-
cumenta bonorum corde nostro intima pervenit. Et si preceptorum sepe servati
sumus exempla tamen non imitamur sanctorum digna et deo placita facta. Ex-
empti sumus imitari iniquos in malum tam prompti sumus imitari iustos vellemus
in bono. Grandius sed deus ut virtutes quas sanctis prestavit ad coronam nobis
ad exemplum sunt posite non ad penam proficient nam ad profectum nostrum
si tot exempla voluerimus imitari virtutum. Certe si ea potius aspernari quam
imitari velimus ad dampnationem nostram erunt qui cum legendo exempla perfe-
ctionis multorum vitam sanctorum imitantur et in moribus aliorum effigiem virtutum
sumunt. Tamquam si imaginis cuiusdam intendat et de eius pulchritudine species picta for-
metur sic quod ad imaginem similis ille qui ad pulchritudinem vult imaginis
transformari viri imitatur quam exemplar agnoscit sese quod in illa quasi
in speculo conspiciat ut addiscat. quod adesse virtute agnoscat cum homo
se ipsum ex alterius comparatione et dum alterius attendit id quod nimis est eius
addiscat. Sanctorum sed tam virorum nec quod sanctorum imitanda sed quam virtutis
intuendo ad eius imaginem facta sunt instruendi operari hoc indicat quod scriptum
est faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram qua ipsam intellige-
re. Imitatur dilectionem ad eum factus est similitudine. Ipse ergo cautus sed ut non
capiat hominem demonstratorem iustitie sed ipsum contemplando imitetur. Instruit
Exempla sanctorum quibus edificatur homo variis conservat virtutes humi-
litatis ex Christo devotionis ex Petro caritate ex Johanne obedientie de
Abraham patientie de Ysaac tollerantie de Jacob castimonie de Joseph
mansuetudinis de Moyse constantie de Josue benignitatis de Samuel
misericordie de David abstinentie de Daniele. Sic et ceterorum sanctorum patrum
quos labor quos modestie qua intentione vel compunctione gerant in
sanctorum imitanda complectitur etc.

Compunctio cordis sed humilitas mentis cum lacrimis exurgens ex
recordatione peccati et timore iudicii. Illa sed compunctio perfectior compun-
ctionis affectus quae omnes a se carnalium desideriorum affectus repellit et inten-
tionem suam toto mente studio in dei contemplationem defigit. Gemina est
compunctionis divinum quippe deum anima cum ex electo afficit vel dum opera
sua mala considerat vel dum desiderio eterne vite suspirat. Quatuor
esse affectionum qualitates quibus mens iusti tedio salubri compungitur
hoc sed memoria preteritorum facinorum recordatio futurorum consideratio peregrinationis
sue in huius vite longinquitate desiderium superne patrie quatenus ad eam
quantocius valeat pervenire. Cum sed preteritorum memoria compungitur
ad lamenta, tunc de se pensare solet peccata, cum ex eo ipse admisisse re-
colit interius exardescit sic quod iudice penitendo iam [illegible] Nam
tunc Petrus flevit quando in eo se repperit [illegible] et [illegible]

Respexit inquit et conturbata est et contremuit via. Gressus dei cum
venit in cor hominis interius quia bona de gratia surgunt et calcent mala
Et ideo ista in corde hominis fiunt secundum quod tunc et deum [illegible] cordi
[illegible] peccatorum unde et se tunc magis homo attende ad [illegible] debet
[illegible] sentit et deum intus operantem quo [illegible] hominis ipsi est [illegible]
[illegible] rapiatur qualibet insinuata sentiatur de [illegible] lucis magnitudine
[illegible] nosse posse qui iam aliquid [illegible]
cordis [illegible] sui accusatoris fuit [illegible] tanto ad [illegible] se [illegible] peccatores [illegible]
[illegible] est facta humilitate confessionis eorum inveniat [illegible].
Ideo unusquisque iustus esse incipit
[illegible] accusator existens
Multi autem eorum semetipsos peccatores fatentur et in semetipsos a-
[illegible] non [illegible] magna iam iustitie [illegible] semetipsum [illegible]
[illegible] sit [illegible] subdantur humilius [illegible] suam infirmitatem [illegible]
[illegible] bene se iudicat iustus in hac vita ne iudicet a deo dampnacione
[illegible] aut iudicando de se quisque [illegible] quando [illegible]
sua [illegible] condempnat [illegible] facit animum sua [illegible] subti-
[illegible] et dona dei que contempsit flendo commemorare [illegible]
aut [illegible] quod culpam agnoscere [illegible] duplicem [illegible] fletum
in [illegible] peccator sive [illegible] negligentiam bonum non facit seu quia mala
[illegible] perpetravit [illegible] aptum non gessit et gessit [illegible] non aptum
[illegible] ac deflendo que gessit [illegible] plorando [illegible] plangit [illegible]
in peccando [illegible] digne [illegible] qui [illegible] mala plorat
ut [illegible] iterum non committat nam qui plangit peccatum et iterum admittit [illegible]
quasi si quis lavat laterem crudum que quanto magis lavat tanto amplius
lutum facit [illegible] quisque sit peccator et impius si ad [illegible]
[illegible] posse [illegible] nullus enim de bonitate dei dubitet si [illegible]
[illegible] conferri sibi indulgentiam [illegible] in hac vita [illegible]
[illegible] patet [illegible] post mortem non nullam [illegible] in hac vita [illegible]
[illegible] opera eius qui me misit donec dies est [illegible]
aut nox quando nemo potest operari [illegible] dicit [illegible]
[illegible] antequam [illegible] antequam mors [illegible]
in hac vita dum est [illegible] et [illegible] in hac vita
[illegible] operantibus dei [illegible] in futuro autem iam non operari [illegible]
[illegible] pauperes [illegible] plorant [illegible] quod per-
[illegible] ad [illegible] ad peccandi [illegible] mora [illegible] non [illegible]
[illegible] qui [illegible] ad [illegible] ad libertatem [illegible]
[illegible] ad [illegible] unusquisque [illegible]
[illegible] valent [illegible] non possit [illegible] post [illegible]
[illegible] in hac vita [illegible] et [illegible] et [illegible]
iam longe est quando dixerit [illegible] in ignem eternum [illegible] tunc
et [illegible] tunc [illegible] et [illegible] erit [illegible] et [illegible]
Si quando quisque [illegible] potuerit non [illegible]
corrigere non [illegible] ad [illegible] ad [illegible] tunc
[illegible] in morte [illegible] sicut [illegible]
[illegible] dubio [illegible] cupit [illegible] esse in morte de indulgentia
[illegible] penitentia [illegible] sunt qui penitentibus
[illegible] securitatem [illegible] quibus [illegible]
[illegible] in [illegible] et non est [illegible].

Cum ignominia qui erat confusionem quod peccavit et non erubuit semper [illegible] convertit veritatem unde et [illegible] Confusi sunt qui abhominationem fecerunt immo confusi sunt non confusione et [illegible] cum confunderet [illegible] iudice verus [illegible] plorat atque aliter qui de malo opere erubescens corrigit ille cum quia reprehensus et confunderet ipse quia se malum fecisse memorat [illegible] per [illegible] [illegible] peccatis sit fide metu [illegible] [illegible] quia [illegible] sufficere [illegible] [illegible] possit iudicis non [illegible] unde quia in statu dei occulta et sine intermissione [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] securitatem non securitas negligentiam parit negligentia autem saepe [illegible] [illegible] [illegible] reducit dum [illegible] fuerit [illegible] ad [illegible] [illegible] si forte post [illegible] [illegible] securitate quadam culpa subrepserit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] audivi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in conspectu [illegible] [illegible] ita ut sint [illegible] illius [illegible] [illegible] [illegible]

n Sive nobiles fuerint filii eius sive ignobiles non intelliget

[illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] in culpa descendere in inferni post mortem est [illegible] peccare ad mortem [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] descendere [illegible] et [illegible] ait [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] saepe diabolus eos quos [illegible] ad [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] ad desperationem deducit ut subtracta spe veniae [illegible] ad [illegible] quas non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] unde [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quamvis in magnis sceleribus de misericordia eius [illegible] [illegible] amplius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sicut de prodigo filio qui mortuus fuerat et [illegible] [illegible] et inventus est [illegible] [illegible] [illegible] magnum fit gaudium [illegible] non aliter [illegible] [illegible] et angelis [illegible] gaudium esse [illegible] qui [illegible] [illegible] quam [illegible] [illegible] qui numquam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tanto magis si sint [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] pro asini primogenito ovem iussit offerri [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] offerri in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multi [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et quotiens mala gesserunt [illegible] fletibus purgant atque in [illegible] [illegible] male gesta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod male gesserunt [illegible] cognoscunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

o Carne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mala sua [illegible] [illegible] [illegible] si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est ut quia [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

cupiat ne ut predicantur ad deum conversi fuerunt in [illegible] Galie
ceciderunt quemadmodum frondibus insistentes ut aut desciant a deo aut
flagelli in veritate desperant intelligendum est inquit et [illegible] [illegible]
tate [illegible] ut de [illegible] iusto dei iudicio desinat homo et [illegible]
in potestate demonum relinquitur. Nam vero quod deus dicit demones
[illegible] [illegible] corruptores [illegible] statim ut [illegible] a deo malignis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tenebre qui intelligunt demones
unde et [illegible] loquitur immissiones per angelos malos. Et [illegible] [illegible]
in potestate demonum occulto dei iudicio et iustissimo redigunt. [illegible] tota
[illegible] passi [illegible] tam [illegible] electorum dimittitur [illegible] iusticia
[illegible] [illegible] [illegible] loquitur et [illegible] et [illegible] et reduxi eum et reddidi
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] hominem quem [illegible]
[illegible] affligens [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] at [illegible] afflictionem a-
[illegible] peccatum per [illegible] ad deum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] flagellando iterum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non amplius [illegible] [illegible] [illegible] plorare [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] malos [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] simul
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hoc totum [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]

1 [illegible] est quo penitens qui addit
agit [illegible] [illegible] [illegible] deum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad penitentiam et penitens ad [illegible] [illegible] lacrimas
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lacrimas
ad plorandum et [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] lacrimas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] plangere et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agit que [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] clamat
[illegible] et non est [illegible] qui plangit que gessit et non [illegible]
et per lacrimas ea que flenda [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] ut [illegible] admissa [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ne [illegible] [illegible]
et addit [illegible] [illegible] qui et [illegible] [illegible] negligo

2 [illegible] modis [illegible] admittit ad est aut [illegible] cupiditate aut metu
timore ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quatuor modis [illegible] [illegible] [illegible] corde [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] corde suggestione [illegible] in corde quatuor
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] demonum [illegible]
[illegible] [illegible] palam [illegible] consuetudine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et corde [illegible] et [illegible] malitia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ignorantia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] modis [illegible]
[illegible] [illegible] modis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ait

Vir non est seductus mulier autem seducta in prevaricatione fuit. Ergo levius peccavit ignorantia Adam industria, quia non seductus sed sciens prudensque peccavit. Qui non seduxit quod consentiat quamvis ignoraret. De infirmitate autem delicti Petrus, qui vocatus ad vocem interrogantis ancille Christum negavit et post peccatum amarissime flevit. Gravius est in infirmitate quam ignorantia quemquam delinquere, gravius quam industria quam infirmitate peccare. Industria namque peccat qui studio ac deliberatione mentis malum agit. Infirmitate autem qui casu vel precipitatione delinquit. Nequius autem de industria peccant qui non solum non bene vivunt sed adhuc et bene viventes si possunt a veritate divertunt. Sunt enim qui ignoranter peccant et sunt qui scienter et sunt etiam et qui pro ignorantie excusatione scire nolunt ut minus culpabiles habeantur. Qui tamen seipsos non muniunt sed magis decipiunt. Nescire simpliciter ad ignorantiam pertinet, noluisse autem scire ad contumaciam superbie. Voluntatem quippe domini sui velle nescire quid est aliud quam velle dominum superbiendo contempnere. Nemo igitur de ignorantia se excuset quia Deus non solum eos iudicat qui a cognitione sua recedunt sed etiam illos qui nescierunt, testante eodem Domino per prophetam: Disperdam homines a facie terre et eos qui avertuntur post tergum et qui non quesierunt Dominum nec investigaverunt eum. Et propheta: Effunde iram tuam in gentes que te non cognoverunt etc.

Multi putant sine crimine esse peccata non parva. Nam quamvis in hoc seculo magna iustitie quisque claritate resplenduerat, minimis tamen ad purgationem sordibus caret, Iohanne apostolo testante qui dixit: Si dixerimus quia peccatum non habemus ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est. Quedam sunt facta peccatis similia sed si bono animo fiant peccata non sunt, ut parcere peccatis si non de se placendi cupiditate sed magis corrigendi studio exerceatur. Item sunt peccata levia que ab incipientibus cotidiana satisfactione purgantur, que tamen a perfectis viris velud magna crimina evitantur. Quid autem homines de magnis sceleribus agent quando etiam perfecti levia quedam delicta quasi gravissima lugent. Non solum enim sed et levia sunt cavenda peccata. Multa enim levia unum grande efficiunt. Sicut parvis et minimis guttis ingentia flumina replentur, multitudo enim in unum coacta connexione efficit copiam. Peccata que inspiciuntur levia a perfectis viris gravia deputantur. Tanto enim maius cognoscitur esse peccatum quanto maior qui peccat habetur. Crescit enim delicti cumulus iuxta ordinem meritorum. Et sepe quod minoribus ignoscitur maioribus imputatur etc.

Consuetudo minorum peccatorum maiora committit.

Peccata ut diximus fiunt pro magnis sceleribus qui de parvis corrigi nolunt. Iudicio autem divino in reatu nequiori labuntur qui despiciunt minora sua peccata. Contempnunt multi actionis sunt in vitiis qui in cognitione habent timorem eius negligunt et que noverint facere qui in actione non veniunt hoc est ceciderunt. Huius iudicio permanenda perfectum per actionem non veniunt. Plerumque et in pena commissi facinoris facinus deterius additur. Sepe peccatum aliud peccati causa est. Que committitur aliud et ipsa que sua sola est oritur. Sicut fieri solet nasci libidine et nimia ventris ingluvie. Pena vero peccati peccatum admittitur quando pro merito cuiusque peccati Deo deserente in aliud peccatum deterius itur de quo amplius qui admisit sorduit. Ergo precedens peccatum causa est sequentis peccati, sequens vero peccatum pena precedentis delicti. Precedentia namque peccata sequentium sunt criminum causa ut illa que sequuntur sunt precedentium pena. Precedentium peccatorum pena apud iudicem in divino iudicio venies. De quo iustitia habet est quod ait propheta: Iudicasti eos tunc non timeant te neque eos enim Deus cum quibus iusti sunt a Deo impellunt ut mali fiant, sed dum mali iam sunt indurantur.

~~ut detractores existant Sicut et apostolus dicit / Quoniam noticiam dei non~~
receperunt ut psalmi dicunt immisit illis deus spiritum erroris Sic ergo deus
quemcumque peccare sinit in quibus iam illa peccata precesserunt aut visio eius iudicio
in penam / penam peccati meruit Quandoque peccatis precedentibus aliis peccatis plectuntur
pro meritis aliorum respectu peccatorum [illegible] et apostolus Ecce dicit tu iratus
es et nos peccavimus in ipsis sumus [illegible] tamquam si diceret Quia [illegible] in [illegible]
sumus iratus es et ut dicitur [illegible] Quod cum sit ira dei mereri quid
nos provocare [illegible] lector [illegible] sed Gravius nam est ira que provocatur
quam ea que meretur graviter meremur quando ignorando peccamus provocamus
quando scimus bonum facere nec volumus Timeamus ergo iram dei dum vivimus ut ad
possumus et timeamus ergo ne veniente illo terre iudicio sentire possit iratum
nos possit etc.

m Gravioris est culpe manifeste quam occulte peccare Dupliciter enim reus
est qui aperte delinquit quia et agit et docet / De talibus ysaias dicit
Et peccata sua quasi Sodoma predicaverunt nec absconderunt multi enim
publice delinquentes sine ullo timore et pudore sua flagitia predicunt
Nec solla [illegible] scelere verecundia Quicquid enim iam iustitie portio est
iniquitatem suam velle abscondere et in semetipso de peccatis propriis erubescere
Peccatum affectare tunc est peccatum predicare clamor est De quo ait dicit apostolus
Et clamor auferatur a vobis cum omni malitia idest cum opus peccati
Ex eo ipso quod quisque peccatum quod agit abscondit iudicii sui esse iudicat quia
non erubescit nisi de turpi operatione ergo et hoc ipsum quod quisque defectum suo
erubescit ipse sibi index fit etc.

a Aliud est non peccare amore dilectionis dei aliud timore supplicii
Qui enim amore caritate dei non peccat horrescit omne malum ideo
quod pertinendum iustitie bonum nec enim delectat peccatum [illegible] si scelere
impunitus permittatur qui vero sola pena supplicii in se vicia compescit Quia
non explet opera peccati vivit in eo voluptas peccandi dolet quod
sibi illicitum quod lex prohibet Dimisit ille ergo mercedem boni operis recipit
qui amando iustitiam facit non ipse qui eam solo metu penarum invitus facit
Quidam et diligunt peccatum faciunt Quidam diligunt tamen
et non faciunt plerique nec faciunt tamen et non diligunt Nonnulli peccatum
non faciunt et tamen iustitia odiunt Gravius autem peccat qui non solum peccatum
diligit sed et facit qui non facit et diligit Gravius quam illud qui diligit
et non facit quam qui facit et odit Gravissimum est non solum facere
sed et diligere peccatum Nam sunt quidam qui confessione peccata plangunt facere
fundunt et sunt qui non solum non dolent gessisse malum sed etiam de ipso malo
ope gloriantur Sic quod ad comparationem mali sit deterius malum de [illegible] gra
valent extollunt in operibus de talibus ait Salomon Qui letantur cum
male fecerint et exultant in rebus pessimis etc.

? Utrum quod mali sunt iniquitate peccant quam voluptate consistunt
Sciendum est autem utilitas mali in voluptate boni plerique non
non voluntate sed sola utilitate peccant Quinimmo contra [illegible]
inopiam et dum peccare [illegible] utilitatem refugiunt a futuro bonis peccant
Sunt nonnulli peccant voluptate sed non utilitate quantum [illegible] coacti inopia
quod apparet sed sepe in peccati malicie [illegible] cum peccatum non amant
sed sibi in ceteris [illegible] esse mali [illegible] delectant etc.

m Aliud est peccatum cave quam cavendo facilius enim resisiimus hosti
a quo nondum victi sumus quam ei a quo iam superati et ...

~~demitti coguntur Quod peccatum antequam ad mentem amplius proveniat~~
Crevit dum grave sit dum in se sumpsit volunt leve estimat et sine ullo
metu committit ipsis sensibus et quibusdam verbis [illegible] quod peccatum
cogitatio magis quod delectationem parat delectatio consensum consensus
in actione actio consuetudinem consuetudo necessitatem [illegible] [illegible]
hoc simplicat quandam [illegible] [illegible] tenet astrictum ita ut ab ea ne-
quaquam evelli valeat nisi divina gratia manum [illegible] apprehendat. peccatio
ad mentem cadere est in peccato. Consuetudinem vero facere peccandi ab peccati
est coangustari ne ab qui cecidit valeat exire [illegible] interdum et [illegible] deus
liberat dum eorum desperatione ad conversionem libertatis [illegible] ipso cum peccata
augmente dimittitur quo [illegible] et ne [illegible] peccanda [illegible] nequissimi
est peccatis penitus est peccandi consuetudinem facere ab illo facile aliquis cito
labore resurgit dum male consuetudini repugnat. Male agendi consue-
tudinem esse apostolus asserit impossibilem cum dixit quadam lege go-
vernet astrictum ut ceteris quando non vult peccat ad mentem (a lapsu vero
cito resurgere non est impossibile. Et ipsius legem peccati dicit in membris
meis que lex consuetudo est quoniam peccandi concipimus et non ab ea
cum volumus discedimus quia iam necessitate [illegible] consuetudinem domi-
natur. Augustinus peccati amor agit in homine [illegible] resultat contra male consue-
tudinis legem. Bona autem audacter [illegible] bona conscientia exultat qui valet
in se reprimere quod insolenter impugnat. frequenter peccare tamen est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] salutem operari quia mirabile est
tanto parari est apostoli magnum est [illegible] ita salvari [illegible] dum
[illegible] [illegible] et [illegible] multiplicemus et salutem [illegible] adipiscamur
[illegible] [illegible] non cadere aut cito a lapsu [illegible] consurgere. Unius peccati
cavendum est quod si humana fragilitas peccatum subrepserit, confestim
erit corrigendum quod nequaquam sentit commissum. Cito cum [illegible] culpa
que cito agnoscitur. Tardius cum sanat vulnus quod iam putrescere [illegible]
[illegible] longo [illegible] tempore [illegible] [illegible] mora peccandi in necessi-
tatem facit scelere [illegible] et apostolus [illegible] qui trahitis iniquitatem in
funiculis vanitatis et quasi vinculum plaustri peccatum. Trahit cum iniquitatem
ut funiculum qui tardat converti ad dominum. Trahere est cum iniquitate mora
facere [illegible] [illegible] prolongaverunt iniquitates suas dicit [illegible] re-
[illegible] [illegible] peccatorum [illegible]

b [illegible] est [illegible] ante oculos [illegible] adhibere [illegible] [illegible]
sententiam. Et peccatum meum contra me est semper [illegible] cum [illegible]
peccatum [illegible] [illegible] est apud [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] peccatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ante [illegible] aut
[illegible] et [illegible] subditi sunt [illegible] superbia [illegible] [illegible]
peccato [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut ea que
[illegible] consistat [illegible] et [illegible] ait [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] peccatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] confessus et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] tota die quod [illegible] [illegible] se [illegible] nisi confessione peccatorum
[illegible] clamasse se [illegible] nisi [illegible] malorum qui cum peccatorum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est ut [illegible] [illegible] superbiens
[illegible] [illegible]
b [illegible] est causa peccandi [illegible] [illegible] et cogitationes [illegible] [illegible]
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cogitationes~~

admittitur spiritus aut animus resecanda est postea cogitatio primum ipsa
ipsa pastinatur desideria. Vicissim autem et a cogitatione opera procedunt et ab
opere cogitatio nascitur. Cumque ab opere malo quisque vacat pro solis tamen
cogitationibus prave malicia non est ipse innocens. Unde dicit per ysaiam auferte
malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Non enim solum facta sed et
cogitationibus delinquimus si ob illicite occurrentibus delectemur. Sicut vipera
a filiis in utero posita lacerata perimitur ita nos cogitationes nostre intra nos
enutrite accidunt et concepte interius tropes veneno consumunt. Aug. Quia vero
crudeli dolore perimunt. Non est arbitrii mei cogitationes pravas suggestionibus
prave vacare aut in cunctis cogitationibus attingit voluptati. Illud ergo ad cul-
pam non redigitur neque culpe proprie imputatur. Nam cogitationes illicitas
accrescere et demonum cogitationibus oblatis pessimis non est per lorum fre-
nari. Solet ut in modo corporalium rerum species quas videmus nostris mentibus appa-
reant et valentes eas cogitemus. Cumque ab eis ante mente aute retinet
tanta ille se magis animo ingerunt obstruentes in nobis motibus alicquid
si sit hoc pro quiete mentis quam incomitantem bonis in quovis sui pede
dum unusquisque divina illuminatione provocat statim molestiis turpium
cogitationum pulsat. Sed si sensus indita timore dei aciem temptationum
a principio recipit. Bonis quod cum obiecte cogitationis tropos a se repellit
Quia igitur obsistenda cum cordis est custodiam adhibenda qua aut hoc
aut male rei ibi consistit origo. Nam sicut scriptum est. Ex corde exeunt
cogitationes male etc. Sed si spiritus cogitationibus resistimus in lapsum spiritus
non incurrimus. Non est timendum si bona mala in cogitatione veniant
sed magis gloriandum est si mens mala a bonis intellectu cernit dei scien-
tiam. Item nil iuvat quod inter bonum et malum sensu prudentem discer-
nimus nisi opere aut mala cogitata caveamus aut bona intellecta faciamus

q Humana conditio dum diversis viciositatibus
mentem contristat culpa aute penas diebus per inconditum
anime appetitum. Nam penas conscientie patitur. Nemo fuge perter
bona opera contra suum. Non enim est quisque a se recede. Sublimes cum absen-
tatus sui conscientia illum non deserit. Cumque bonum mundum subtiliter fugiat
omnis qui male agit iudicium sue conscientie effugere non potest. Nam et si aliquis
celat quod agit sed tamen celare non possit. Cui plene vident sua malum
esse quod gessit. Dum est ergo in eo iudicium quia et hic sue conscientie reatu
punit et illis corporali pena dampnatur. Hoc enim figurat Dauid qui abissus abissum
invocat in voce kathoractarum. Abissum enim invocatur et iudicio sue conscientie // abissu
ire ad iudicium dampnationis prepetue in voce kathoractarum iudicis id est in
predicatione sanctorum etc.

o Nullius homini interna opera causa est. Bonorum interna causa bona est
et opus intencionis ipsius bonum. Si absque mali intencionis causa // operis.
si bonum in facto appareat bonum opere et sua intencione aut
placet bonum aut reprobatur malignum. Bona ergo intencio que apparet // Bonum tamen
est mala vero que ipsa terrena lucra aut vana gloria est. Cui opus bonum non est
bona intencione non facit. Sed hoc magis recitat opere quod illum an opatucitur
[illegible] unusquisque bonum opus quod agit intencione bona agat qui pro
mala intencione plerumque opus bonum quod agimus perdimus et punimur
a culpa notamur. Scriptum apud homines iudicio bonum patet apud eterne
diligentissimi et doctissimi iudicis reprobum detegitur.

Idcirco autem saepe videtur nefarie bonum quod agit pro aliqua animi intentione in oculis dei reprobatur et cetera

Et sensibus carnis mors intrat ingreditur. Unde et per prophetam
p dicitur: Et omnes cogitationes tue ab aquilone venient et
ponent unusquisque solium suum in introitu portarum Jerusalem. Regna
aquilonis spiritus sunt qui sedes suas in portis ponunt quando per
sensus carnis laborem animae ingerunt. Sedes in ipsis portis ponit in
ipsis sensibus regnat. Vel omne aliud regnum nisi videndo audiendo
olfaciendo gustando atque tangendo. Unde et alias dicitur: Intravit
mors per fenestras nostras. Et alibi: Et tamen ingrediebantur per portas
eius et super Jerusalem mittebant sortem. Hostes quippe in civitatem re-
pus qui tamquam per portas ita per sensus carnis animam in rapiunt
et eam interficiendo destruunt et cetera

Vir quidam contra verbosum vel ad cantandum in magno languore
placuerunt eius et deum scit quedam non contra libere
et sine vitio quitumque ad parvam scelus et horrenda
peccandi consuetudine labunt. Sicut plerumque multiloquorum stulticia
reprehenditur ita quorundam nimius taciturnitas vicia demonstrat. Illi enim sape
labando lingua in levitate vicio defluunt. Isti nimius reticendo a utili-
tate torpescunt. Nempe sicut loqui nesciunt ita tace non sunt. Inveniuntur
enim in auditione loquentibus velud percipiunt sensu nichil dicunt
sicut sterilitate tamen deprecantibus perseverent. Ita oratio verba a presse
huius viriant. Nam sicut ait quidam: Ociosa verba reddere pro persone
iniusto pene est solvet. Nam sermones in ore reprobam esse non debent
nam sicut malos mores bona colloquia corrigunt ita prava colloquia
bonos mores corrumpunt. Custodia oris potens est cum quisque non
se ipsum sed quod magis est vere spiritualem facit. Aliam super-
bis pavent qui male locutionibus culpas bene actionis declamabit. Legi
pleniores que ad deum spectant vel faceres. Et si utiles sibi est
audientibus tamen despectum. Ceterum de sapientia se laudem affectant
loquentem spiritualem attendat. Ve qui sapientes estis in oculis vestris
et coram vobis metipsis prudentes. Sicut et sententia dicit: Qui
verum sapiunt gustu interni saporis sapiunt et sententiando eum sine
sine ac per hoc arrogant qui sine humilitate dicunt de sola sed
deum non de sententia. Ille enim sapit qui recte et secundum deum sapit
In summa dicunt eo tumulo doctores si deum sit ab eis dicitur sapie-
tes nimium tamen eloquentes gerunt cum sapientia speciem verborum
habeant ac sicut vendicalis eloquentie inflati sermonibus per ornatum
quibus curiosi delectantur audire quosque sapientes non ut veritatem
ab eis querat sed ut facundia sermonis eorum agnoscatur inde perceptis
quomagis compositionem verborum quam summam veritatis sectantur
Quadrimoda est dicendi ratio qua providendum est quid quando
ad quos aliquid proferatur. Item quadrimoda est dicendi ratio
qua aut bene sentiendo quod bene profert aut nichil sentiendum
nichil dicit aut parum sentiendum non eleganter profert quod intelli-
git. Item quadripertita est loquendi ratio qua vel bonum bene vel
malum male seu bonum male vel malum bene profertur. Bonum
quippe male loquitur qui quodcumque secreti arrogantie....

Sextum malum bene loquitur qui aliis veritatem vivendo manifestat
ab eo bonis auditur. Corde bene loquitur qui caritatem non simulat. Ore
bene loquitur qui veritatem annunciat. Factis bene loquitur qui aliis bonum ex-
emplis ostendit. Corde male loquitur qui interius cogitaciones noxias
meditatur et cogitat. Lingua male loquitur qui pro eo quod male agit
flagellatur et murmurat. Factis male loquitur quia male vivendo ex-
emplis suis alios ad simile agendum informat. Bene bene loquuntur
qui se sermone redarguit. Item bis male loquitur qui et male exprimit et
male docet. Item bis male loquitur qui et bonum quod debuit non egit
et malum quod non oportebat admisit. Mali mala respondent pro bonis et
adversa pro optimis. Boni bona respondent pro malis et prospera pro ad-
versis. Adversus tamen lingue fortitudo adhibenda est paciencie et tempe-
rancie que fere impugnat tollerancie virtute destruat. Invicta non omnis
qui pati probra iustus est sed qui pro veritate innocens patitur ille
tamen iustus est. Inventuperaciones lingue et obprobria hominum isto re-
medio mens iusti corroborat ut tanto solidius mentem figat in
intimis quanto exterius ab hominibus premitur. Scriptum est. Tam illatas sibi contu-
melias tranquillo animo patit dolorem cordis aperit et non mentiri afficit
in animo favilla recipit, volueris cum vere aperta esse consolant. clausa nimis
exulterunt. Tam dolore in se clauso pectore tegit quod amplius in
silencio lingue premit tanto acriorem dolorem intrinsecus invenit unde
et ut quidam poeta gentilis dixit Quoque magis tegitur tectus magis estuat
ignis. Vere cum languor vehemens est ac nimius qui tacitus vivit
sub pectore volumus etc.

m Audentes faciunt ut nec non dicentibus reddat reddit cum honor
sepe multa falsitas eciam in veritate supportum sepe vero premitur
qui falsa dicturus est ut cum primum acquisierit fidem ad reli-
qua mendacia audientes credulos fat multos credunt non esse que fal-
sunt et ideo non est ideo si est se mendacium loquitur Non unquam falsitas veri-
tatem sepe ... commixta melle ... et tamen deceptum ve-
ritatem simulat quamquam fallendo decipiat Non unquam peius est me-
dacium meditari quam loqui Nam interdum quisque incautum solet ex p-
recipitacione loqui mendacium Meditari aut non potest nisi ex studio Graviter
ergo ille meditatur ex studio mentiri quia is qui ex precipitacione solo
sit aliud mendacii genus culpe levioris quamvis non magnam
bonum tuetur sed quia scriptum est os quod mentitur occidit animam pro salute
perfecti omnes qui loquuntur mendacium hoc quoque mendacii genus perfecti
viri summa ope fugiunt ut nec vita cuiuslibet per eorum fallaciam defendatur
ne sue anime noceant dum prestare alienis carni nituntur Quamquam
hoc ipsum peccati genus facillime credimus relaxari Nam si quamlibet culpa
merces comitatur Multi mentiuntur multa que fingunt quam
bonum laudem sibi sit et ipsi mentiendo peccant et eos quos laudant
ad vane glorie ruinam perducunt Sicut bene consciis sibi non merunt
aliene lingue iudicium ita et qui laudantur ab aliis non debent
aliene laudi attendere sed magis quisque testimonium consciencie sue queratur
Nullus plenius ipse quis est quam ille qui eum laudat Opus enim

vinumque quosque sua perficit ut ait apostolus Et tunc in corpore tantum esse
glans decent id est occulte in sua conscientia non palam in aliena lingua
propter quod alta radice fundati sunt et si flamine laudis ac vituperatio-
nis ut rami quasi ventorum motibus agitantur in pulsu fundatis tamen non
dirruuntur quia firma fixitate radicis odio sedent bona monens ad mala
nec terroribus nec promissis commoventur Sunt autem qui breviter blandimentis
nascuntur ut aut oblectatione quacumque decipiantur aut terroribus fran-
gantur Tercio laudant in auditorium animos quia si praedicanter et non fecere
laudant hoc est si vera sint que de illo dicuntur sol

l Sunt tertium non est qui non loquitur propter quod iudicare non potuerit
qui iudicandus non apparuit Cavendum igitur est iudicium nec
ea iuvenda nisi sola virtute Non est tamen praeceptum de iudicare
quia dum de cum iudicandi faciunt quilibet timent in eternum numquid proficit
qui iudicare timet apud deum loquitur iudicare quia dicatur dum oportet
hoc tamen esse in eo est est non ne amplius cum quam est et non est
animalis est multi ut fallant simulant ut offendant faciunt felicitas
faciunt sibi sic quia fallendo deum simulant et iuvenant hominem in
tantum decipiunt quidam et falsis lacrimis sancti decipiuntur et
credunt deum plorat quibus credunt non aut solemniter sine iudicare
de dictis dispositionum ex incredulitate cordis qui non credunt quia divinum
iudicare compellunt vel quia veritate iudicandi conspectionem faciunt sunt
multi ad credendum pigri qui non moventur ad fidem sibi exhortante
aut delinquunt qui sibi loquentes iudicare compellunt Et rationes
ante soborum quosque iurat deus in conscientie testis est ita quod accipit
sicut ille qui iurat intelligit Dupliciter autem reus fit qui et dei
nomen in vanum assumit et proximum dolo capit Non est contradicendum
sacramentum quod malum in cautela promittitur veluti si quispiam adultere
perpetua cum ea permanendi fidem pollicetur Tolerabilius est enim non
implere sacramentum quam permanere in stupri flagitio Iustum est deo illa
providentia que statuit non evellere statuta spondia aut dei verba immutata
non permutare aut statuta non revocare Ut est illud iuravit dominus et
non penitebit eum que iuravit non mutavit etc

v Credimus homo a deo statim viciorum tradit potestati ut quod
patitur mereatur vicia vincendo Unde dicit respiciat Et si sic
tota mente contendimus superare vicia nec ex longinquo quid
agunt hi qui non solum ocdunt vicia sed toto ea animo sectantur Sed ibi
delicate se palpat qui vult sine labore vicia superare dum se per
legem quam sibi assumendo viciis fecit sine violentia dolorem re-
secare non possit Perfecte reliquit vicia qui occasionem evitat in
perpetrando quia sicut si velis tamen non perdere et dare occa-
sionem peccandi sic sibi et reus et iudex est qui et commissa dampnat
et dampnata committis Ipse aut iudex reus est qui vicia et accu-
sat et perpetrat Et tunc vicia dum non desistit sunt fusi in
se facere relabi auctoritas Nam si unum vicium deserit sed et
alia negligunt inanis labor est Non cum per invinc abstinentie
carnis perdurare tuis ubi vicia dominatur in corde Non enim quia hos
sua vicia perferunt qua vincit qui prius volendo ea sibi fecit facere
post ea sentit etiam volens fui? nolle nec ante in eterne vicerit
exeunt nisi quibus interiore ratione perdiderunt aclos? post facere

v

~~non ante et ab aliis [illegible] [illegible] legitur est magnum nisi~~
postquam ei sunt limina oculorum obducta [illegible] negare mente tamen
victorum superant [illegible] sic quod [illegible] [illegible] bonorum operum perdunt sicut
rex babilonie in oculis sedechie prius filios suos interfecit et sic ipsi ea
oculos suos eruit [illegible] post [illegible] operum consuetudines et inte-
[illegible] [illegible] et [illegible] etc.
It [illegible] [illegible] [illegible] ut dum non cautant in malicia
8 Et dum descendunt admissa ut lamentent [illegible]
ad supplicium item [illegible] sic ut duplicati sic [illegible] [illegible] q
et admittit scelus presumptionem et defendit et [illegible] [illegible]
sic vero [illegible] [illegible] sicut [illegible] virtute [illegible] [illegible] cum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] qui quidem nos cautant adulteri apparent et
[illegible] Item [illegible] virtute [illegible] se [illegible] virtutem evangelice predi-
cationis virtutem [illegible] apostoli [illegible] [illegible] secularibus
[illegible] [illegible] simul succedunt vicia ut dum [illegible] [illegible] succedit
aliud [illegible] [illegible] [illegible] qui aut [illegible] [illegible] comedit [illegible]
[illegible] [illegible] comedit brutus et [illegible] bruti comedit [illegible] [illegible]
[illegible] ista sub [illegible] allegoria [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] aliquando [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vicia que [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] aut [illegible] quedam vicia [illegible] apparent [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] etc.
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
7 sic [illegible] animi [illegible] [illegible] sufficit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] aut [illegible] aut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vicia [illegible] [illegible] dum aliquando [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sic quod sic ut [illegible] [illegible] sunt [illegible] vicia [illegible]
[illegible] veluti si pro [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] a paulo apostolo sume quod ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Item [illegible] [illegible] dum [illegible] [illegible] [illegible]
in vicia [illegible] [illegible] [illegible] iusticia dum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] discipline [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] dum plus quam [illegible] oportet [illegible] [illegible]
[illegible] multa [illegible] corporis [illegible] [illegible] [illegible] aut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bona [illegible] agit et de virtute in
[illegible] et qui [illegible] [illegible] [illegible] causa [illegible] de virtute [illegible] [illegible]
et [illegible] qui de [illegible] [illegible] [illegible] et qui pro iusticia [illegible] [illegible]
et alia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] laudem [illegible] aut in [illegible]
[illegible] [illegible] assumit [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
de virtutibus vicia [illegible] de quibus [illegible] [illegible] [illegible] ante [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible] virtute [illegible] quibus nos [illegible] [illegible]
9 [illegible] vicia [illegible] virtutum [illegible]
[illegible] [illegible] suos [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible]
virtutum [illegible] [illegible] vicia que [illegible] [illegible] contraria apparent
[illegible] dum in palam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

corde de talibus omnibus erubescunt. Carnales autem plerumque per
insensualitatem mentis non cognoscunt vicium esse culpabile quod dignum
videtur dampnacione. Item quedam vicia speciem virtutum esse videntur
sed tamen virtutes non sunt veram intentam sub specie iusticie crudelitas
agit et putatur esse virtus quia virtutum est vicium sicut remissa segni-
cies mansuetudo esse creditur et quod agit torpens negligencia putatur
agere indulgencia pietatis. Non inquam est virtutem largitatis mentitur
vicium prodige effusionis et virtute parcitatis tenacitas mentitur et
vicium pertinacie abscondit sub virtute constancie. Item timor sub specie
obediencie occultatur et dicit virtus humilitatis est tamen vicium
timoris sed et protervitas vocis pro virtute libertatis accipitur et
vicium pigricie quietis virtutem se vult vocare solitudinis et precipita-
cionis finalitas fervor boni studii creditur et hic agendi tarditas
consilii mora esse creditur. Cum hec ita sit virtus vicium. Tali igitur
exemplo vicia speciem virtutum mentiuntur et mox se nonnulli esse iustos
confidunt. Unde maxime cavebat apud exemplum viciorum delaru-
nis specie sunt veram sicut et insidiis latro fecit se quod iter agenti-
bus iungit fingens se socium donec deprehat impensum et quod pudeto
rapuit adoptium latro manifestet ausum. Ita se inferi infirmum
preciose virtutibus viciis quosdam comitantes eorum apud offendam fruc-
tibus rapiant ut anima que sibi erat placens de virtute deceptam
se conspiciat viciis dampnabilibus sed
a Virtutes difficile surgimus ad vicia sine labore delabimur
Ista cum summa illa ardua sunt gradibus cum sudore
precipimus ut ad celum conscendere valeamus. Ceterum mox
virtutum conditores culmine eo assumpsimus velocius se sed ad modicum
vel semper ad alciora pertingant. Ita et qui delabuntur ad vicia eo
statim a magnis criminibus incipiunt sed a modicis asvescunt et sic in
maximis corruunt. Sicut Paulinum homo a viciis minimis in
maximis cadit ita a modicis virtutibus gradatim ad ea que sunt
excelsa contendit. Et cum autem inordinate virtutes comprehende-
rint cito perdiderunt. Hec est causa in scola nostra ut velociter ad
perfectum tendunt sine dubio celeriter finiant sicut herbe que
tanto festinius pereunt quanto celerius crescunt. At vero cum arbores
alta radice fundate cito perdurent diucius qua gradatim ad perfectum
pervenit. Nil prodest admodum male agere aliquis bonum sed prius recedere
a malo deinde extendendum bonum facere cum intellectu speciem cum dicit
Recuperate agere prius discite bene facere. Prius extirpanda sunt in
homine deinde inserende virtutes verum eligere et fugere nam pie
vetas cum mediocres pudor cum perversa fides cum presidentia caus-
tas cum superbia. Quedam sunt virtutes quedam vero modice
fides spes et caritas summe virtutes sunt verum a quibus habent
virtus speciales virtutes. Alie vero virtutes modice sunt quia et ad
utilitatem et ad perniciem sunt sicut et aliquis arrogantes. Magis pre-
sumerit utpote doctrina rerum castitate fortia sine talibus divine
de quibus fidelis et boni operari possumus et mali. Magistri

celsitudinem melior esse cepit tamen de acceptis extolli virtutibus ne omnis pe-
virtutes necaret quam prius ex lapsu viciorum iacebat. Quem enim deus iusti-
ficat ne alterum se de virtutibus se erigat quendam illi excitatio bona tri-
buit quendam derelinquit ut dum inopis de eo quod se erigit sternatur de eo quod
nequaquam habere cognoscit humilietur. Et ipsis bonis celestibus que inspirantur
ad virtutes erigit [illegible] moderante manu dei aliqua adversitate reprimunt
ne de acceptis virtutibus attollatur frangi non debet qui ad eterna quod pla-
cet humiliat sapienter ferre [illegible] virtute est magna etc.
Hec sancti gregorii [illegible]/
A viciorum columne [illegible] dicuntur dum alios cum singula vicia
virtutes singule opponuntur quidam vicia cum virtutibus confligunt
confligunt ut ipso [illegible] vel mens [illegible] vel absolutione [illegible]
restringat adversus impetus viciorum contrarijs virtutibus est premunienda. Cum
superbiam cum adhibenda est humilitas cordis. Cum [illegible] [illegible]
aranda. Porro cum [illegible] sobrietas adhibenda [illegible] virtus [illegible]
[illegible] [illegible] tristicie quod gaudium accidie fortitudo avaricie largitas
superbie humilitas deponenda est. Sic quod singule virtutes [illegible]
se vicia reprimunt ac temptacionum motus. Unde virtute castitatis constringit
libidinem abstinencia domat. Nam quamdiu corpus [illegible] frangit tanto
mens abstinencia appetitum [illegible]. Et adversus iram tollerancia dum ut
ira autem [illegible] vegetat [illegible] aut paciencia victoriam [illegible]
[illegible] spes et cum gaudium superat et quem [illegible] mens de exterioribus
affert [illegible] inferioris [illegible] levat. Adversus invidiam [illegible]
dyaboli imitantur superbi adversus quem opponit humilitas Christi que humilia-
est. Radicem septem principalium viciorum regina et mater superbia
[illegible] quandam cognacione iunguntur ut ex altero alterum oritur. Sicut
principes septem viciorum superbia nos eorum [illegible] subdit ira [illegible]
[illegible] septuplici vicio [illegible] septiformi gratia etc.
o Unum vicio [illegible] esse superbiam seu quod a summis
[illegible] seu quod de [illegible] iusticie et virtutis [illegible] et
eius [illegible] [illegible] [illegible] omnibus est quando status
prius [illegible] est et tamen [illegible] de superbia minor est [illegible] qui [illegible]
et confessione [illegible] et superbia [illegible] [illegible] superbus humilitatem et
[illegible] contemptum [illegible] precepta [illegible] [illegible] superbus est [illegible]
quia nisi [illegible] mandatorum dei in obediencia [illegible] superbia
culpa [illegible] superbia tanto nimis iacet quanto [illegible] se erigit tanto
[illegible] labitur quando [illegible] elevatur [illegible] in alto se erigit tanto
attollit [illegible] dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] superbia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] superbia [illegible] [illegible]
[illegible] superbe [illegible] [illegible] de suis virtutibus superbiunt [illegible] [illegible]
[illegible] operibus que pro virtutibus [illegible] quia [illegible] bona [illegible] voluptate
[illegible] [illegible] [illegible] humilitate [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
vicio [illegible] [illegible] superbie dyabolus [illegible] [illegible] [illegible]
quod de virtutibus attollit dyabolum imitatur et [illegible] [illegible] [illegible]
quia de [illegible] habent superbia [illegible] origo est [illegible] [illegible] ita

vincat [illegible] spiritum ipsa est enim in secreto ferme in conspectu
ultima. Et est enim ante in recordis mentem se sponte prosunt aut no-
vissime [illegible] dicit unde et cum [illegible] est maxima quidam
tam [illegible] quam [illegible] vicia [illegible] mentem confirmat. Ibi
tamen superbia [illegible] et manifest, ut aliud culpa non sit illius et pena
sed ipsa sit culpa illius et pena. De superbia vasi arrogancia non de
arrogancia superbiam. Nam nisi [illegible] occulta elacio mentis non se
apta iactancia laudis. Ita ergo in culpa sponte superbia arrogancia
sicut [illegible] origine plerumque ad elacionis [illegible] prudencia dei
aliquo casu non [illegible] cadunt pro quo lapsu [illegible] apud
humiles sapiunt et de muneribus dei a quo acceperunt unde laudari
se volunt. Sublimis est arrogancia quamvis [illegible] labi et humiles
[illegible] fieri quod per elacionem superbie [illegible] ruine [illegible]
[illegible] superbiam [illegible]
Culpa superbie plerumque ob [illegible] carnis [illegible]
itur. Nam alter pendet ex altero. Sed sicut per superbiam mentis
itur in prostracionem libidinis ita per humilitatem mentis
salva fit castitas carnis. [illegible] occultam mentis
superbiam per carnis manifestam ruinam libidinis [illegible] in [illegible]
[illegible] occulta superbia [illegible] qui mox ut superbia [illegible]
[illegible] libidine carnis [illegible] et [illegible] cepit [illegible]
[illegible] sue [illegible] culpe quod [illegible] quo [illegible] libidine
[illegible] qui nisi [illegible] superbia non sequeretur libidinis
manifesta ruina. [illegible] ad [illegible]
et occulte per elacionem cadunt in libidine [illegible] occulto
[illegible] elacionis itur in apertum libidinis et de aperto libidinis itur in
occultum elacionis. Sed [illegible] dei [illegible] pensans sic ca-
[illegible] libidinem ut non [illegible] elacionem et sic [illegible] elacionem
ut non [illegible] ad libidinem [illegible] superbie
[illegible] plus [illegible] dominus [illegible] ma-
[illegible] tamen [illegible] familiaritate [illegible]
[illegible] familiant [illegible] diabolus
[illegible] qui [illegible] superbiam mentis et luxuriam carnis [illegible]
et [illegible] Job loquitur de diabolo [illegible] sub umbra dormit
in secreto calami in locis humentibus. Per calamum enim inanis superbie
[illegible] non [illegible] carnis [illegible] luxuria. Per que enim [illegible]
diabolus [illegible] hominis vel dum mente in superbiam erigit
vel dum per luxuriam carnem corrumpit. Multi luxurie sunt subditi
et tamen superbia de ipso luxurie [illegible] glorantur et inde magis
elati sunt [illegible] compacione mali sit [illegible]
quando non solum flagicia committit sed [illegible] flagiciis vani-
tate laude [illegible] extollunt. Sicut scriptum est laudatur peccator
in desideriis anime sue [illegible] quam in flagiciis [illegible]
[illegible] ad [illegible] deplorare libidinem [illegible]
[illegible] quid [illegible] Nam [illegible] ali [illegible] sceleris [illegible]
[illegible] sunt [illegible] sed qui non capit [illegible]
sufficit [illegible] liber affectus est [illegible] respondit
libidinose [illegible] non [illegible] ad [illegible] libidinis [illegible]
[illegible] qui [illegible]

plures impugnant qui corpus ad consensionem et si non corpus ad co-
sensionem spectaculum temptat quod diabolus qui sola suggestione et
titillatione carnis temptamentis sollicitat stimuli carnis quid in paulo
colaphizante sathane angelo inerant ex lege peccati erat qui in membris
hominum de sorte libidinis captant. Tunc relictante deum in mente
pugnat prorsus et de infirmitate libidinose et clamans infelix in se re-
cepit glosa clamans secundum dei iusta clamans de sua carne reduct[illegible]
tamen quamvis in amore dei carnem sit in continentia intentio [illegible]
tamen de carne quam ex illius gestat mala propria tolerat. Deus aut
qui hec ad probationem permittit eum detegente suos non deseret
[illegible] ad [illegible] lapsu tribuli [illegible] et [illegible]
de potentibus [illegible] [illegible]. Et qui de [illegible] offendens [illegible]
[illegible] ut [illegible] carnis vicio [illegible] ut surgant. [illegible]
[illegible] adulterium in opere non adulterium [illegible] in [illegible]
[illegible] Extarde in [illegible] fornicationes sunt auferende et non
[illegible] in opere [illegible] est [illegible] dicit accingite lumbos
vestros super [illegible] hoc est in corde libidinis resecate que ad lum-
bos pertinet nam cor super [illegible] non est in lumbis libidinis
immoderata licentia inserit [illegible] nam [illegible] se [illegible]
animum in [illegible] fornicatione carne [illegible] [illegible]
[illegible] ad alia [illegible] scelera [illegible] demonibus
transit. Dum [illegible] in modestie metas pudoris excesserit [illegible]
addit [illegible] ad deteriora procedit. Non ita suavis est [illegible]
tum primo amorum in [illegible] libido carnis sicut [illegible] de-
lectat fornicatio dum [illegible] committit [illegible] repetita [illegible]
dulcior fit ut superare difficile fit [illegible]
[illegible] quam capitur ad peccandum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] voluntatem in nobis [illegible]
[illegible] amor castitatis [illegible] in [illegible] delectatio fornicationis
[illegible] amplius delectat pulchritudo interne castitatis [illegible]
[illegible] [illegible] sequitur iustitia [illegible] de commissa forni-
catione [illegible] in [illegible]
animum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
terum est fornicatio [illegible] [illegible] fornicatio carnis adul-
[illegible] fornicatio [illegible] dominus ait Omni [illegible]
ad concupiscendum eam iam mechatus est eam in corde suo
[illegible] in unda polluta fornicatio [illegible] [illegible]
[illegible] voluptate [illegible] Ex delectatione [illegible] fornicatio
[illegible] [illegible] flagitia [illegible] regnum dei claudit et [illegible]
a deo separat [illegible] [illegible] fornicatio [illegible] et
sterilis quia [illegible] carnis [illegible] templum dei violat et tollit
[illegible] [illegible] [illegible] Maxime [illegible] carnis luxuriam [illegible]
temptamentis electos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] suggerit quia utriusque sexum in hoc vicio amplius
[illegible] intendit demones [illegible] pulchritudinem esse animi
castitate et [illegible] [illegible] angelos [illegible] [illegible] illi

lapsi sunt [illegible] spiritus sancti in medio mittit [illegible] consensus corporis
spiritus desiderio [illegible] libidinis quibus a celestibus [illegible] deceptam
animam [illegible] frequentant [illegible] ad [illegible]
[illegible] impulsi demonum [illegible] ad delectationes carnis fornicationis
impelluntur. Alii iudicii [illegible] et alii tormenti [illegible] dure [illegible]
[illegible] quia minus [illegible] pro timore supplicii formidine superat
[illegible] cum clamitus clamat [illegible] ita [illegible]
[illegible] ardorem [illegible] luxurie [illegible]
[illegible] in senectute [illegible] delectant et tunc aliqui
sunt castitati [illegible] cum [illegible]
in senectute [illegible] sunt [illegible] in iuventute luxuriose
vixerunt. Tales non habent premium quia laborem [illegible]
[illegible] in quibus sunt laboriosi [illegible]
de dicta corona [illegible]

a Venite et accipite [illegible] quando [illegible]
[illegible] esse virginitatem [illegible]
[illegible] est hoc optimum [illegible] concessum est virginitas ad
[illegible] quia minus [illegible] est bona virginitas quia et in
hoc mundo [illegible] amittit et in futuro [illegible] castitate
[illegible] virgines [illegible] esse in [illegible] testante
hoc dicit dominus eunuchis Dabo eis in domo mea et in muris
meis locum et nomen melius a filiis et filiabus nomen sempiter-
num dabo eis quod non peribit [illegible] qui [illegible]
et virgines angelis [illegible] equales [illegible] est pulchritudo
castitatis [illegible] delectatio dulcior invenitur [illegible]
castitas [illegible] est pulchritudo inviolata sanctitatis
castitas [illegible] sanitas corporis [illegible] aliquos [illegible]
[illegible]
[illegible] luxuriosa [illegible] carne [illegible] delectant [illegible]
[illegible] ad sanctitatem [illegible] re-
[illegible] virginitas [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
virginibus [illegible] in medio [illegible]
[illegible] corruptum [illegible] carnis [illegible]
[illegible] in corruptionem [illegible] est incorrupto
carnis [illegible] non est integritas [illegible] valet [illegible]
esse corpore [illegible] qui [illegible] est mentem [illegible] sunt [illegible]
[illegible] corruptibile contagio [illegible] qui [illegible]
sunt corpore ita [illegible] manent et [illegible]
[illegible] de virginitate [illegible] si aliis [illegible] operibus non [illegible]
[illegible] et ad aliis [illegible]
non [illegible] carnis non [illegible]
tamen [illegible] mundane [illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] ad [illegible] celestia non [illegible] quia ipsi [illegible]
[illegible] est [illegible] in [illegible]
non habent [illegible] in [illegible] non [illegible]

nec conscientiam boni operis testimonium est. Sic gloria apud homines
non in corde apud deum. Ruina adulterii excepit desponsacione
matrimonii. Scelus est decorem ducere quam pro libidinis ardore
[illegible] coniugale debitum non pro gignendis filiis delectant
Et hec [illegible] scelus et libidinosa consuetudine appetunt
et quod bonum malum utuntur. Circa que per se mala sunt. Contra nos
et status per se quedam bona sunt per ea nos que contra nos
mala existunt. Contra cum per se mala sunt per que tali casu
Tercium autem cum uxor est cogitat que sunt mundi et propter ap-
probacionem [illegible] uxorem suam habet. Sic et status per sa-
cramentum per opposicionem per iniurie quod prevaricacione male existunt
notent cum [illegible] et status [illegible] per id quod omnes [illegible]
non per se exemplo [illegible] [illegible] [illegible] nascuntur que sur-
gentes clarte vocat eas qui [illegible] tunc [illegible]
4 Cum posse quoque spiritualia
bella suscipe nisi prius terrenas edomuerit cupiditates ne
[illegible] ac libera ad contemplandum deum mens que de-
sideriis rerum mundi et cupiditatibus implicata [illegible] cum alia ca-
pere potest oculo quem pulvis claudit. Omni [illegible] peior est
avaricia et amor pecunie. Unde et Salomon dicit Nichil
est scelestius quam amare pecuniam. Hic enim animam suam venalem
facit que in vita sua proiecit intima sua. Cupiditatis enim omnium
malorum est. Unde et apostolus ait Radix omnium malorum cupiditas est
quam quidam appetentes erraverunt a fide. Ergo si vis dei
[illegible] non puteant terrenis peccatorum. Multi causa
cupiditatis [illegible] et iam fidem [illegible]. Cupiditas enim [illegible]
vendidit [illegible] et plerisque tantum in rebus aliquis est desiderium
ut eis dominacionem [illegible] non [illegible]. Sicut achab qui appe-
tum cupiditatis sue sanguinis [illegible] effusione. Sepe in-
sidiis fortius [illegible]. Electos autem suos deus non dimittit
in desideriis malorum [illegible] in dolorem mentem convertit
eorum per id quod in seculo nequiunt appetunt ut hec [illegible]
respiciat ad deum quod [illegible] recte cessaverunt. Deum ergo sibi [illegible]
[illegible] qui [illegible] concupiscit non [illegible] adimple [illegible]
affectus statim sequitur [illegible]. Nunquam saciari novit cupiditas
cum avarus [illegible] quanto magis accipit tanto amplius querit
[illegible] nascuntur in hanc vitam [illegible] recessuri a vita. Si bona
[illegible] tanta [illegible] cupiditate inflammantur ut de confiniis
suis pauperes excludant [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dicit Ve qui coniungitis domum ad domum [illegible]
copulate usque ad terminum et [illegible] agro agrum
[illegible] ad eum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
qui [illegible] cupiditatis sue [illegible] [illegible]
[illegible] cupiditatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] mentem [illegible] ut [illegible]

Salomonem luxuria fregit ut per amorem libidinis ydola adora-
ret Attendit Achab cupiditate ut homicidium avaritie annecteret
Hys ergo inspiratoribus dyabolus cordi hominum occultis depravat cupiditatibus
Prima concupiscentie suggestio
Panis est cui se concedit [illegible] credulitatis desideria compe-
liunt Unde et Daniel panem quidem desideriis non comedit
hoc est eius concupiscentiam non implevit Prima est luxurie materies
saturitas panis Unde et propheta Sodomam de panis saturitate arguit
dicens hec est iniquitas Sodomorum superbia saturitas panis
et habundantia Pane quippe Sodomite immoderate saciati turpi-
tudinis deflue flagitiorum atque ire meruerunt comitante sup-
plicia celestibus ignium incendiis Ex quo non concupiscentia cremat
cum tam noxia quam ut animus sinat ventri et esse que se destruit
testante apostolo ait dicit deus autem et hunc et hec destruet
Prima est ventri libido post loco sic vero ubi cum ventre sua
loci et locum que circa ventrem sunt proxima in ordine membrorum
positorum membrorum genitalia ventri iunguntur Dum ergo venter ex cibis
immoderate reficit aliud ad luxuriam excitat Non ad luxuriam
vel ad saturitatem sed animus ut corpus sustentet epulis est utendum
Nam ut physici dixerunt cibos minutos esse ut corpus quamvis ut
ut corrumpit ceteri nimio cibis obruitur quanto magis venter pastus
tanto amplius sensum mentis obtundit Nam ergo dicunt cre-
crasso ventre subtilem sensum gignere non posse Nam gule sacie-
tas nimia aciem mentis obtundit ingenium et hebetem facit Flabi-
dines ignes ciborum fomentis nutriuntur Corpus autem abstinen-
tia frangit temptatio non ledit Unde et tres pueri abstinentes
flamma Babilonis incendii et si tetigit non combussit quia nimio
et sic deprimens ceteraliter ignis abstinentia meretes superavit Ubi
ad consensum concupiscentie vel opus non ceciderit cum abstinentia
sepulcrum credidit Divitis incendit supplicium cum tanta in inferno
inter ignes est inopia quanta hic culpa fuerat copia In hoc
cum seculo esurire et sitire volunt Apostoli illo in semetipsos[illegible]
plenam ague quesierunt et meruerunt Comparatum quam [illegible]
regnant Lamentatio et summa communia [illegible] ita ut communionem
dicens se non habent relapsa iniquitatem [illegible] qui cum libenter
ambulant dicit cum [illegible] gaudium et letitiam omnes
populos et ungulas arietes comede carnes et bibe vinum si dimitti
iniquitas hec vobis donec moriamini Sicut autem carnales cu-
piditates abstinentia reserant ita autem anime virtutes edacitatis
vitio destruuntur Unde et quod principes coquorum muros Ierusalem sub-
vertunt quia et venter cui serviunt a quo plus virtutes anime destruuntur
Nemo cum posse quempiam virtutem cum perfectione attingere nisi prius
ventrem edomuerit ingluviem Nemo sit dicant ceterorum viciorum nisi
prius ingluviem ventris restrinxerit Nec quisquam facile poterit
a semetipso spiritus immundos expellere nisi per abstinentiam gule cune-
tos hostes qui et nos sunt a nobis fortius superant Nam frustra
foris agit bellum qui intus habet periculum Non qualitate ciborum
sed cordis cupiditatem cavendum Nam sepe ad curatius preparata
sine gula concupiscentia degustantur et sepe abiecta et vilia
edendi cupiditate sumuntur Sic ergo fit ut [illegible] sit in culpa ciborum

inflectit. Dum cantus non voce modulatus sit tunc verba divina que volvi-
guntur debeant carmine vestiri quo certo pacto modulatione sancti
maior nascitur compunctio cordi. Multi enim reperiuntur qui cantus suavitate
commoti sua crimina plangunt atque ex ea parte magis flectuntur ad lacrimas
ex qua psallentis insonuerit dulcedo suavissima. Quo in spiritu tantum
ita ut pro remediis peccatorum effundit psalmos aut decantatis
perpetuam dei laudem demonstrat in gloriam sempiternam. Sicut scriptum est
Beati qui habitant in domo tua in secula seculorum laudabunt te. Cum
opus ministerii quisque fideliter interea quoque mente receperit quodammodo
angelis sociatur etc.

De oratione et lectione 1

Orationibus mundamur lectionibus instruimur. Utrumque bonum si liceat; si non liceat
melius est orare quam legere. Qui vult cum deo semper esse frequenter
debet orare et legere. Nam cum oramus ipsi cum deo lo-
quimur; cum vero legimus deus nobiscum loquitur. Omnis profectus ex lectione
et meditatione procedit. Que enim nescimus lectione discimus; que
autem didicimus meditationibus conservamus. Geminum confert lectio scripturarum
sacrarum donum quia intellectum mentis erudit seu quod a mundi vanitatibus
abstractum hominem ad amorem dei perducit. Exercitati enim sepe illius sermone
subtrahimur a desiderio vite mundane atque accensi in amore sapientie tanto
vanitas mortalitatis huius nobis vilescit quanto amplius legendo spes
eterna claruerit. Geminum est lectionis studium: primum quomodo scripture intelligantur,
secundum qua utilitate vel dignitate dicantur. Erit enim antea quisque
promptus ad intelligendum que legit, sequenter idoneus ad proferendum
que didicit. Lector strenuus potius ad implendum que legit quam ad sciendum
erit promptissimus. Minor enim pena est nescire quid appetas quam ea que
noveris non implere. Sicut enim legendo scire concupiscimus, sic sciendo recta
que didicimus implere debemus. Lex dei et premium habet et penam
legentibus eam: premium in his qui eam bene vivendo custodiunt, penam
vero his qui eam male vivendo contempnunt. Omnis qui a precepto dei re-
cedit opere quotiens legem dei precepta legere vel audire potuerit corde suo
reprehensus confunditur, quia id quod non agit memoriter et teste conscientia
interius accusatur. Unde et alibi psalmista deprecatur dicens: Tunc
non confundar cum perspexero in omnia mandata tua. Graviter namque
unusquisque confunditur quando mandata dei vel legendo vel audiendo recipit
que vivendo contempnit. Corde eum reprehendunt dum mandata
meditatione discunt quia non implent opere. [illegible]

De legendi assiduitate 8

Nemo potest sensum scripture sacre cognoscere
nisi legendi familiaritate, sicut scriptum est: Ama illam
et exaltabit te; glorificaberis ab ea dum fueris amplexatus.
Quanto quisque magis in sacris eloquiis assiduus fuerit tanto ex eis
uberiorem intelligentiam capit, sicut terra que quanto amplius excoli-
tur tanto uberius fructificat. Quanto amplius ad quamlibet artem conscendit
homo tanto magis ad hominem ars ipsa descendit. Sicut in lege
scriptum: Moyses ascendit in montem et deus descendit. Verbum est de
[illegible] ille tantum secreta divinarum scrutabitur mandatorum qui
[illegible] amorem et sedula familiaritate scripturarum
[illegible] intellexerit. Nam sicut [illegible] ad videndum [illegible]

Vias ambulare sed non cognoscit libertate dum cecus pergens quo non videt
offendat videlicet vos offendiculum caveat et quo sit pergendum agnoscat
sic et qui in bello bene euchsistat sed temptet dei consentire auxilium
non valet Tamen ille tantum efficere valet qui se delectationibus
seculi tunc abstrahit et totum scripture se meditationi deficit Tunc
habet intelligentie ingenium sed negligit lectionis studium et que legendo
scire potuerat negligendo contempnunt Tandem non amorem studii
habent sed tarditate sensus perveniunt quia cum assidua lectione sapiunt quod
in genere percipiendum non meruerunt fugiens tardus est ad capi-
endum pro intentione tamen boni studii premium percipit Ita qui ut pre-
sentem scilicet ex dei ingenium intelligentie negligit condempnationem rerum
recipit quia donum quod accepit despicit et per desidiam delinquit
Tandem dei in eo quod sic quod negligunt accipiunt ut diurna
de rebus reddere premiant Tardiores autem eo quod sic cupiunt
difficulter inveniunt ut pro maximo ceteris laborem maxi-
mum habeant retributionis sue

De doctrina sine gratia

Doctrina sine adiuvante gratia dei quamvis infundatur auribus
ad cor nunquam descendit foris quidem perstrepit sed intus
nichil proficit Tunc autem dei sermo in sensibus audientium
ad corde intima pervenit quando dei gratia mentem interius ut
intelligat tangit Sicut enim quosdam flamma caritatis sue
deus illuminat vitaliter sapiunt ita quosdam frigidos torpe-
vt
tescere deserit ut sine sensu persistant Plerisque in acumine intelli-
gendi vivaces existunt sed loquendi angustiantur inopia Econtra
non in utrisque pollent quia et facundie copiam et dicendi
efficaciam habent etc.

De superbis doctoribus

Plerique scientia accepta scripturarum non ad dei gloriam sed ad suam
laudem utuntur Dum ex ipsa scientia extolluntur et ibi
peccant ubi peccata mundare debuerant Nunquam
sapientes inspirante videant medullitus tamen veritate archa-
na non tangunt quia superbie umbre percutiuntur Sepe enim superbi
legunt querunt et nunquam inveniunt Dum legis penetralia
humilibus et bene ad deum intrantibus patent superbis autem atque
superbis claudunt Nam quamvis divina eloquia in lectione aro-
gantibus sint apta tamen misteriis autem clausa atque occulta sunt Du-
bium dei fidelibus hinc fit superbis autem superbis quod demus
tenebrescit et unde illi illuminantur inde isti cecantur

De carnalibus doctoribus

Nequaquam legem intelligit qui carnaliter illa lege perverte sed is qui eam sensu
interioris intelligentie perspicit Nam qui legem legere intendunt
eius occulta penetrare non possunt multi enim non intelligendo
scripturas spiritaliter nec eas recte sentiendo in heresim devoluti sunt
atque multis erroribus deplicaverunt In solis fidelibus revela-
ta est lex testante deo propheta Liga testimonium signa legem
in discipulis meis nec enim aut meus intelligat a legere
quia non est de discipulis veritate quippe per quam docent
non sciant de qua ipse dixit In hoc cognoscent quia mei
discipuli estis si dilectionem inter vos habueritis Scripturus

ceterum in mor. etc.
ad audiendum verbum
reg. ... mysteriis
superbis ... dei gratia
nichil explanatur ...
... aperiunt a
... dominus ...

consuerunt peritos
solum arro-
gantes ...
spiritus

Heretici sano sensu non sapiunt sed eas ad errorem suum prave intelligere student
neque simpliciter eos sensibus subdunt sed eas prave ad errorem suum pertrahunt.
Doctores ecclesie sanctis persuasionibus ita sibi argumenta fraudulentie per nos
intelligant auditores ut eas quasi in laborinto implicet a quo exire non
valent. Tanta est ergo hereticorum calliditas ut falsa vere mala sibi bona
persuadeat salutaribus sed verbis plerumque errore suo virus inspergant
quo facilius possint simplicium corda decipere sub specie conservande virtute
plerumque sublimium catholicorum doctorum scripta sua dicta conscribunt ut
incaute lecta recedant. Nonnunquam eciam blasphemias suas la-
tenti dolo in libris nostris inserunt doctrinam sibi veram adulterando
corrumpunt scilicet vel addendo que impia sunt vel auferendo que pia sunt.
Caute ergo legenda tanto sibi sensu penenda sunt que loquuntur ut ina-
pertissima teneamus que recta sunt et refutemus que contra
veritatem existunt sicut in libris instruamur ut analibus illos persuaderemus.

De libris gentilium.

Ideo prohibetur christianus figmenta legere poetarum quia per oblectamenta
inanium fabularum mentem excitant ad incentiva libidinum. Non enim
solum thura offerendo demonibus immolatur sed etiam eorum dicta libentius
capiendo. Quidam plus meditari delectant gentilium dicta propter tumentem et
ornatum sermonem quam scripturam sanctam propter eloquium humile. Sed quid
prodest in mundanis doctrinis proficere et inanescere in divinis. Caduca
sequi figmenta, celestia fastidire misteria. Cavendi sunt igitur tales
libri et propter amorem sanctarum scripturarum vitandi. Gentilium dicta
exterius verborum eloquentia nitent interius vacua virtute sapientie manent.
Eloquia autem sacra exterius ~~in verbis~~ apparent incompta, intrinsecus autem misteriorum
sapientia fulgent. Unde et apostolus ~~[struck]~~ Habemus inquit thesaurum
istum in vasis fictilibus (2 Cor 4). Sermo quippe dei abditum habet fulgorem
sapientie et veritatis repositum in vilissimis vasculis. Ideo
libri sancti simplici sermone conscripti sunt ut non in sapientia verbi
sed in ostensione spiritus homines ad fidem perducerentur. Nam si dya-
lectici acuminis versucia aut rethorice artis eloquentia editi essent ne-
quaquam putaretur fides christi in dei virtute sed in eloquentie humane ar-
gumentis consistere. Nec quemquam crederemus ad fidem divino inspiramine
provocari sed potius verborum calliditate seduci. Omnis secularis
doctrina spumantibus verbis resonans ac semper eloquentie tumorem
attollens per doctrinam simplicem et humilem evacuatur
sicut scriptum est ~~[struck]~~ Nonne stultam fecit deus sapientiam
huius mundi. Fastidiosis atque loquacibus scripture sancte
propter sermonem simplicem placent ~~gentilibus~~ minus gentilium cum eloquia
comparata videtur esse illis indigna. Quod si humili mente misteria
eius intendant conspicient quam excelsa sunt que illi
despiciunt. In lectione non verba sed veritas est amanda. Sepe autem
reperitur simplicitas veridica et composita falsitas que hominem suis
erroribus illicit et per lingue ornamenta laqueos dulces aspergit. Nil
aliud agit amor mundane scientie nisi extollere laudibus hominem.
Nam quanto maiora fuerint litterarum studia tanto animum arro-
gancie fastu inflatum maiori intumescit iactantia. Unde et bene
psalmus ait: Quoniam non cognovi litteraturam introibo in potentias domini

xxi

Simplicitas libri non est spernenda sicut grammaticae artis / Melio-
res sunt enim communes litterae quia simpliciores et ad solam humi-
litatem legentium pertinent / Illae vero nequiores quia ingerunt hominibus
perniciosam elationem / Meliores esse grammaticos quam haereticos. Haeretici
enim haustum letiferi succi hominibus persuadendo propinant.
Grammaticorum autem doctrina potest etiam proficere ad vitam dum
usus — fuerit in meliores usus assumpta etc. **De collatione**

Quam sit utilis ad instruendum lectio adhibita autem colla-
tione maiorem intelligentiam praebet. Melius est enim conferre
quam legere / Collatio docibilitatem facit / Nam propositis
interrogationibus cunctatio rerum excluditur / et saepe obiectionibus
latens veritas aperitur / quod enim obscurum est aut dubium
conferendo cito apparet / multum prosunt in collatione figurae
rerum quae intellectus per se adire nequeunt comparatione rerum facile
capiunt / Nam saepe per speciem alia spiritualis causa spiritualiter
insinuatur et quae per aliquam evidentiam ostensionis vere apparet
occulta legis mysteria fiunt. Sicut instruere solet collatio ita contentio
destruit. [illegible] cum relicto sensu veritatis lites generat et pugnando
[illegible] in eam blasphemiam / Unde haereses et scismata oriuntur
irrogat — quibus subvertitur fides, veritas corrumpitur, scinditur caritas / Con-
tentiosi enim non pro veritate sed pro appetitu laudis
certant. Tanta quoque est in eis perversitas ut veritati cedere
nesciunt. Nam quia veritatem doctrinae evacuant contendunt in disputa-
tione [illegible] cavendum est contentiosa subtilitas
quae callidis obiectionibus veritatem tenet. Ita cum veritate asserendo
[illegible] disputationis [illegible] ut certa esse simulent
quae [illegible] persuadent / lectio memoriae auxilium confert / Quod
si fuerit [illegible] frequenti meditatione acuitur, at
legendi assiduitate colligit. Saepe prolixa lectio longitu-
dinis causa memoriam legentis obliterat. Quod si brevis sit
sententia retractet in animo sunt sine labore legitur et
Submota quae libri — ea quae lecta sunt revolvendo a memoria [illegible] reducuntur. Ac-
ceptabilior est sensibus lectio tacita quam aperta / Amplius enim
intellectus instruit quando vox legentis quiescit et sub silentio
Nam — lingua movetur / Clare legendo et corpus lassatur et vocis
acumen obtunditur etc. **De contemplatione et actione**

Activa vita innocentia est operum bonorum / contemplativa — ista pa[rs]
speculatio supernorum / Illa communis multorum est / Activa vita
mundanis rebus bene utitur / Contemplativa vero
mundo renuntians soli Deo vivere delectatur / Qui prius
in activa vita proficit ad contemplativam bene conscendit
merito enim in ista sustollitur qui in illa utilis invenitur / Quisquis
adhuc temporalem gloriam aut carnalem affectat concupiscentiam
a contemplatione prohibeatur ut prius in actualis vitae opera-
tione purgetur. In ista enim prius per exercitium boni operis cuncta ex-
haurienda sunt vitia ut in illa iam pura mentis

~~Praeparatio~~ ~~contemplationis~~ — ~~Admiratio~~ — [illegible]
~~de [illegible] vitae~~ ~~et [illegible]~~ [illegible]

ǁ 98 ǁ

ante ad contemplandum deum quisque profecit / et hiis conversus stultum
ad contemplationis consciendo cupiat / tunc nunc cogitur ut prius in actiue
vite operacione versetur. Exemplum enim actiue et contemplatiue
vite sunt Lia et Iacob. Cui dum ad Rachel. Et est ad usum prin-
cipium desponsaret que contemplationem significat ǁ ~~Lia est illi~~ ǁ Lia sed hoc est
laboriosa vita supponitur que activam demonstrat. Sicut sepultus ab omni
negocio terreno privatur ita et contemplationi vacans ab omni
occupacione actuali aufertur. Et sicut ab actuali vita consistentes
in contemplationis quiete sepeliuntur ita ab actione seculi recedentes
sepulchra activa ipse quasi sepeliendos suscipit. Ut ergo vite mun-
dane activa vita et vite active contemplativa sepulchrum est /
Viri sancti sicut a secreto contemplationis egrediuntur ad publicum
actionis ita rursus ab actionis manifesto ad secretum contemplationis
intime redeunt sicut intus deum laudent ubi acceperunt / unde foras
ad eius gloriam operantur / sicut aquile mos est semper oculos obtutus in
radios solis infigere ut deflectere nisi esse solis obtentu sic et
sancti a contemplatione ad actualem vitam interdum reflectuntur
et ... ista summa sit ... utilia ut in ipsa quibus sunt
paululum nec indigere ... in actiue vite que quatra
nulla resumunt / quia dum tantum contemplandi lassatur / ipso anhelandi
in ... que ibat et non revertebantur pertinet ad vite active
pertinet, ad contemplatiue vite mensuram in qua dum quisque intenderit
sua ... infirmitate reflectitur aliis ... intencione ad
non ... quasi quisque reflectatur ut ad ... Quod fit in activa vita
... stultum ...
... percipit vitam contemplativa est. Duo oculi in facie activa vita
et contemplativa in homine / Cui igitur per contemplationem ...
... inclinatus est si credat contemplationis oculo ... sibi
vivendi vite actualis obtutu ut sit illi ... simplicem actionem
ire ad vitam quam per contemplationis errorem ... mitti in Iehennam
Sepe mens ad summa ab imis erigitur et sepe a summis ad infima
pondere carnis inclinata reflectitur / multos deus ... ǁ ad infima ǁ
visitans ... ad contemplationis fastigium elevat / multos ... a contemplatione labentes
in ... deserit et lapsos in ... operibus derelinquit / sed

De contemptoribus mundi

Ea que seculi amatoribus cara sunt sancti
velud adversa refugiunt ... ~~...~~ ... delectantur / alienos esse a deo
seculum ad omne commodum ... quibus licet
... sunt ... deum ... ad celeste desiderium ardentius
contemptores fiat nam re vera ... est ... quod mundus ... dicit
... et reprehendit / sanctos viros in hoc seculo peregrinos esse et hospites
et domum in celo ǁ Petrus qui tabernaculum ǁ ... est quibus ...
... supra ... ut ... se recolligat unde defluxit

ǁ in monte ... erigimur ... petiit in hoc seculo tabernaculum

et inde se subtrahant velut ypocrite. Sunt iusti qui rebus honoribus
proinde que ac vite blandimentis renuntiant se ab omni terrena possessione
mortificant ut deo vivant, illecebris seculi tamen blandimentis careant
ut validiores ad vitam illam de cuius vite mortificatione consur-
gant, cuncta quippe spatia quam in orbe viventes agimus et transeunt
ideo pro eius rebus que antiquitus agimus vite ista dei famulus con-
tempnit quia in eis stabilitatem non aspicit, qui post renuntiationem mundi
ad supernam patriam sancto desiderio inhiat, ab hac terrena interna
quasi quibusdam pennis sublevatus erigit et in quo lapsus erat pe- vero
gemitu respicit et velut surgens, quando magis ascendit, tanto contempla-
tionis requie refectus curas huius seculi videt si ad memoriam
sui veritatis protinus ingemiscit quantum sunt tranquilla que perdidit
et quam confusa sunt in quibus cecidit et ipsa labore sui di-
fficultate cognoscit, quod in hac vita laboriosius quam terrenis desi-
deriis amare aut quod est securius quam huius seculi nichil appete-
re. cui eo sunt tantum diligentes turbulentis curis iure et fallaciis. nec
omnibus contemplant, qui autem eum adirent secrete in tanta quiete
tranquillitate fruentes sunt parve requiem quod illi sit quiete oppressum
modo hec idem negabunt etc.
Aucti viri fulgentes seculo renuntiantes ita sunt sancto
moriunt ut soli deo vivere delectentur. Creato quia se ab huius
seculi conversatione subtrahunt tanto in mente arce [struck]
dei et angelice societatis frequentiam contemplant, malorum tamen quod
p'nac sunt opera manifesta ut hii qui superam patriam desiderant non solum
mores eorum sed et consortia fugiunt, quidam enim corporali separa-
tione discedunt ab iniquis ut eorum involvi delictis, nonnulli et si corporali
discessu spiritali tamen ab eis intentione recedunt qui et si coniuncti
sunt conversatione districti tamen sunt corde et ope. Hoc loco sepe in
mediis temporalium rerum deus colligit electos tamen. Sic necesse
est ut quisque inter seculi voluptates positus a viris recedat alligatus
in quibus et si actu vite implicetur aliquando tamen abstrahit, nam cum
dum tutus esse potest vir qui seculo proximus sit, via sine offendi-
culo vita monastica sine impedimentis et tamen sine impedimentis sed
cum quisque a consortio mundi abstrahitur ut impedimentis eum obligatur
consuetudi [struck] nec caveat semper. Bonum est corporaliter remotum esse
a mundo sed multo melius est voluntate, utrumque vero perfectus ille
vero perfectus est qui tamen seculo et corpore et corde districtus est
magis ut ait Job contempnit civitatem et modicum quamvis secula-
rium tamen contemplationem, hii autem vite [illegible] appetunt [illegible] contempnunt
ut dum ab hac vita desperent futura inveniunt etc.

Alia sunt precepta que dantur
fidelibus quorum in seculo vitam degentibus, atque alia
seculi renuntiantibus illis enim dicitur ut sua omnia [struck]
Illi precepta qualibus astringuntur isti precepta quelibet perfectius
Bene gerunt istis ut sua omnia relinquant — transcenduntur, ad perfectum non sufficit nisi abnegare omnibus [struck]
etiam seipsum quisque abnegat. Sed quod est seipsum abnegare nisi volun-
tatibus propriis renuntiare, ut qui superbus erat sit humilis qui iracundus
est esse studeat mansuetus, nam si ita quisque renuntiat [struck] vitiis
qui possi[det] omnibus aut suis non renuntiat moribus non est xpi [struck]

Item omnibus suis rebus renunciat sua abnegat
aut
qui [illegible] renunciat maioribus suis semetipsum abnegat / unde et dominus
qui vult venire post me veniat abneget semetipsum etc.

4 Si non rigida intentione instituti professionem
sortiuntur quanto superni amore pocius dissolute appetunt tanto proclivius
[illegible] a mundi amore [illegible] redeunt / nam professio non — i. demo
perfecta [illegible] vite repetit [illegible] in quibus et si nondum se mortis
alligat opere iam tamen alligat cogitationibus amoris plange quippe
a deo est animus cui licet ad [illegible] dulce est iste cum quod de
supernis appetit quod de infimis fugiat restat / nam sicut septimum est
qui appetunt stratum appetunt dolorem / quanto cum quisque sapit superna
tanto que appetit tanto i. de infimis [illegible] quibus lugent dolor [illegible] — i. acrius
[illegible] cum et Jacobus apostolus dicit miseri estote lugete plorate
risus vester in luctum convertetur et gaudium in merorem / hinc etiam ait
dominus beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur et rursus ve vobis
qui ridetis quia flebitis / qui ad hoc conversionem sanctitatis spondent
ut alios quos [illegible] deserit iste [illegible] de labiis [illegible] [illegible]
[illegible] quia non pro deo sed pro seculi honore portare student
[illegible] Christi laborem etc.

5 Nimia mortis [illegible] humilitatis [illegible] vicium eius superbia
est [illegible] se quisque mortuum [illegible] quando se [illegible]
[illegible] et iam cum [illegible] [illegible] [illegible] / qui
mundum [illegible] et tamen [illegible] [illegible] humilitate
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — // [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] attolli [illegible] posse videat [illegible] sibi [illegible] — meritis.
[illegible] alios [illegible] aut se [illegible] sanctis alterius non preponere
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] esse debet et triste ut [illegible] humilitate non superbiat
non [illegible] et [illegible] [illegible] cor ad [illegible] non [illegible] — [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] aliquod opus facit [illegible] ei ad [illegible]
[illegible] renunciationes [illegible] que facit meritus est neforte [illegible] — meritum
[illegible] [illegible] [illegible] et in [illegible] que dei sunt negligent
aut superbe aliquod opus [illegible] [illegible] per hoc ipse [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est maledictus qui facit opus dei negligenter / nam [illegible]
[illegible] [illegible] torporem ea que bona sunt agimus / dei [illegible] — [illegible]
sine intermissione [illegible] orare et operari opus neforte [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] subripiat [illegible] cum labori voluptas [illegible]
aut [illegible] [illegible] [illegible] / contra Salomonem [illegible] — animi
fornicationibus [illegible] et [illegible] fornicationis [illegible] per [illegible] [illegible]
lapsum etc. [illegible] in ydolatriam

4 [illegible] qui pro dei amore seculo renunciant [illegible] tamen [illegible]
familiaritatem implicant quanto se [illegible] studiis occupat tanto
[illegible] [illegible] [illegible] / qui sunt et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] studeat [illegible] [illegible] [illegible] non valent
nam duas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] difficile esse nisi [illegible] a [illegible] — [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] se [illegible] colligit / [illegible] [illegible] — D. Nemo
[illegible] qui dei placere [illegible] et mundo renunciare et [illegible] — [illegible]
torpor [illegible] — [illegible]

spiritualibus appropinquant secundum quod cum appropinquando virtutes crescunt adeo se separant
viri spirituales ita ut propria esse dicatur sue appropinquationi ut cum illis cognationem
carnalibus parentes fuerint ipse apostoli proposito non detinet / multi enim parentes quos
amore parentum non solum studiis ceteris sed et floribus in rigoris impo-
liti sunt ut suos carnali salute suas animas perdiderant / secundum [illegible] iudicium
distinctio est cum negotii [illegible] quod pertinet [illegible] et nomine non per-
fecti pietate afficiantur secundum negotium carnalitate affectum / parentibus non
carnalibus perstitur quando [illegible] ipse impediunt sicut [illegible]
non [illegible] est [illegible] secundum eius carnales [illegible] affectus [illegible]
[illegible] parentes [illegible] a [illegible] sunt secundum [illegible] impedimenta que nos
aliquando recto impediunt / cum tamen [illegible] ita propter [illegible] parentes
[illegible] sunt et animas [illegible] / sicut enim [illegible] sancto patrum
[illegible] aliorum [illegible] [illegible] / nam sicut ille [illegible]
[illegible] affectibus a [illegible] minime [illegible] sunt / ita et [illegible]
[illegible] [illegible] a bono propositi proposito
[illegible] [illegible] convolare
[illegible] ad [illegible] secundum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] secundum [illegible] [illegible] seculi / qui [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] mundi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] tempestate [illegible] [illegible] / nam [illegible] [illegible] morte
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / qui [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] si [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] sunt qui [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] contemplent / [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible]- torpo[re]
[illegible] seculi ei qui [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] ille cum ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sunt iste [illegible] eligit vigilare secundum [illegible] torpore [illegible] a bono
[illegible] [illegible] super [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible]
[illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt et [illegible] mundi
appetitum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] bone [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et tamen [illegible] in
[illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] qui in [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bone [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] seculi [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] amorem [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] seculi amore [illegible]
non potuit [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] bona [illegible] que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] quam in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] magis quam [illegible] [illegible] et laude [illegible] [illegible]

[Left margin:] [illegible] mundi conati re[illegible] ad [illegible] [illegible] cum [illegible]

[Left margin:] Debet [illegible] [illegible] et magis in bonis operibus [illegible]

comparare / vanis ceteris est animum plenius fama appetere et ad
rapiendam humanam laudem studia dare / cum ipse tamen corpus hoc
nichil sibi arrogans que [illegible] sunt propter [illegible] / non declinat ad
dexteram qui nobis sibi [illegible] tribuunt bona que agit / necesse ad sinistram
se vertit qui de aliena negligentia [illegible] licenciam permittit / et
est quod ait [illegible] per viam ambulate in ea necesse ad dexteram necesse
ad sinistram / non est quod [illegible] expectat dolere in laudibus si tunc
vere sit in deo non in se quisque laudet. Sicut scriptum est In deo
laudabitur anima mea / sepe vana gloria contemptio in alio genere
elationis [illegible] dum in se quisque gloriatur pro eo quod contempsit ab
hominibus laudem / [illegible] est [illegible] bone
agere et sanctum bonum non [illegible] quod ipsi [illegible] auferunt [illegible] humane || operis
[illegible] appetat [illegible] qui vane glorie famam
diligunt et [illegible] bonum opus doleant / quod pro humana opinione
ratione fecerunt / [illegible] vane glorie [illegible] semper possit laudari agere
non quesivit et [illegible] illi [illegible] vanitate [illegible] appetitum [illegible]
boni operis [illegible] palam ad hominum cognitionem
veniens [illegible] boni [illegible] humanis oculis [illegible] a virtute
perfectionis manifestat [illegible] sanctitate / ante maturitatem cum tempore || messis
florentes [illegible] imperfecta sunt / virtutes suas
perfectionis apertum domini [illegible]
sicut ezechias rex qui divitias suas caldeis [illegible]
vidit / et [illegible] audivit / ut significaretur dei
suam virtutes suas dum vane glorie studio [illegible] et [illegible] || perdidit
demones suos [illegible] duos facit / sicut ille [illegible] talle
sunt opera [illegible] ad dei augendam gloriam et occulta pro elatione
vitanda humana / ille autem [illegible] publice bonum quod agit / qui [illegible]
humilitate [illegible] nulla [illegible] elatione contingat / nam [illegible] || perdimentum
se intelligit [illegible] amore laudis [illegible] facta bona in
occulto agere [illegible] spiritus sancti [illegible] || tam
fundum suam [illegible]
elationis [illegible] actionis [illegible] subreptionis || egent
malo humilitate [illegible] purgant / spiritus sancti [illegible]
dum de se audientes [illegible] et tamen in [illegible] alta se [illegible]
ratione [illegible] aliquos a [illegible] intentione origine
virtutum [illegible] ad vicia / et quidam dum [illegible] || premunita
impulsi frequenter plangunt [illegible] ipsa infirmitate se humilitatem
validius [illegible] / dolentes [illegible] utile est arrogantibus [illegible]
a deo [illegible] sue infirmitate [illegible] ad humilitatem redeant / et
humiles [illegible] / nonnulli [illegible] falsa opinione arrogan-
se esse perfectos existimant dum [illegible] sunt quia [illegible] temptationibus
[illegible] innotescunt / tanto quisque fit veritati proximior quanto
se [illegible] longius ab ea fuit arbitratus / [illegible] humilitate est
[illegible] sicut solis [illegible] dum [illegible]
modestie alta de se sentiunt. [illegible] et qui in- || acies oculi
sicut aquila ex alto ad escas [illegible] sicut homo de alto || ebetatur

bone conversacionis per eternalem appetitum ad superiora dirigit
n
ficta verba sanctorum et vita
non est et quos [illegible] doctrine gemmis non fouet exemplis
sed deserit quia quos edificat vita et moribus destruit ypo:
Verbo
crite simulatores dicuntur qui iusti non esse querunt sed tantum videri
cupiunt qui mala agunt et bona ostentant simulatores quippe boni appa-
rent per actionem nec mali desistunt Omnia fiunt ab ypocritis viua
spectaculi simulata nec et ypocrisis non quiescit nisi a male astutis
per calliditate valentibus vira subripere virtutum celat et non veri-
tatem abicit sancti non solum gloriam super modum suum omnino
non appetunt sed et hoc quod videri refugiunt quod se esse meruerunt ypocrite
autem malicie sue occulta tegentes ante oculos hominum quadam inno-
cencia sanctitate vestiunt ut venerentur Exemplum bene dicit Christus
Ve vobis ypocrite quia similes facti estis sepulcris dealbatis
que foris apparent hominibus speciosa intus vero plena sunt ossibus
mortuorum ita et vos foris quidem apparetis hominibus iusti intus vero
estis pleni auaricia et iniquitate Dupliciter dampnantur ypocrite pro
occulta iniquitate sua pro aperta simulacione, et illo quod desperant Sunt
quia iniqui sunt et hoc quia ostendunt quod non sunt non placet
ypocrite nam si in principio sui quidem non compatent Sepius tamen quam
vita eorum fuerit quod simulate invenerunt detegunt Vnde Cuius
simulata permanet Nam que simulata sunt diutina esse non possunt
non eorum desperanda est ut salus qui adhuc aliquid tiemi
cupiunt cum possunt et in occulto agere unde iustificent Cetera me-
liores sunt ypocritis eo quod mali sunt et boni se palam ostendunt
ypocritam nisus argue repellere ne deterior resurgunt testatur dicente
Salomone noli arguere derisorem ne oderit te etc.
Inuidus alieni boni suum punit auctorem nam unde boni
e
proficit inde inuidus contabescit homines sue invicem
proficit inde inuidus contabescit bonos superbiis simulant ita de eodem id est sicut
sicut de bonorum lapsibus simulant ita de eorum iure fetus
confundunt Superbus initium est dyaboli
boni est appetencia confundunt per superbus initium est dyaboli
boni et apparencia ingreditur in orbe terrarum sicut et superbum
cum inuidia mors introiuit in orbe terrarum sicut et super hominem
Job xi
initium est dyabolo sicut scriptum est Omne sublime videt et ipse
est rex super omnes filios superbie nulla est virtus que non habeat con-
trarium inuidie malum sola misericordia et inuidia quia nemo impedit
inuidia sola inuidie malum sola misericordia et inuidia quia nemo impedit
ceteris bonorum effectibus vir sic timore tanta
et bonos imitari volunt de bonorum effectibus timere tanta
et bonos imitari volunt ut nec illi corrigant a malo suo sed per
bescunt quod sit a malis ut nec illi corrigant a malo suo sed per
in bonorum deriorum et bonos a recto studio quantum in ipsis est
sed patiente rectitudinem tenent quando malos boni per se vident non fami-
liarizantur sed que sunt saluum habitum maxime eruditos hoc dictum non vidi
dilatant sed que sunt saluum habitum maxime eruditos hoc dictum non vidi
alienis operibus spectantur quod illos jam sentiam ostendunt Nam quidem cavi-
lat operantibus quonam adulas sed unde eum prodidit dyabolus posse
per stoicam in cuius amore sunt victi atque inde clamant palaebus
peracte detrimenta ita nequeunt impedi adhuc male famine quam
bonorum vitam maculent sicut quibusdam hominis sedentibus hec ad
domum latus mariti introiret illi non tenuit eorum parietes vidit
hominis non inveniebant non aliter impedire videndo velud parietem virtus
dissimulat vivanus per se quod que eorum tenetur erat etc.

Fraus.

f Fraudulentie genus in modum ~~[illegible]~~ subtiliter insidiantis
sagittas celat ut falsam faciat securitatem decipiat [illegible] de eo
~~[illegible]~~ [illegible] que mollet? sculte [illegible] Cautius est inimicus qui // insidias
manifestus est quam magis ille qui videri non est [illegible] cum vicinum que
videmus difficile a nobis expellimus que non videmus / ruinose? [illegible]
[illegible] ab [illegible] si simul eam non [illegible] / magis cum [illegible] [illegible]
quam aliorum [illegible] latent sepe venena [illegible] [illegible] [illegible] // melle
[illegible] deceptor [illegible] simulat quousque fallendo decipiat [illegible]
ii [illegible] quam [illegible] [illegible] sunt flebiliter aut deploranda sunt
adeo in [illegible] tabescunt et cum alios [illegible] anime Cum
[illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] se separant qui semetipsos ca-
ritate dissociant sicut [illegible] [illegible] que ab [illegible] ambas sunt
si tamen eas [illegible] ad se [illegible] caritate amplectantur ita et [illegible]
[illegible] quousque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
amplecti [illegible] [illegible] / [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
postulat non cum posse [illegible] dimitti ei qui in se peccanti debita
non dimittit [illegible] cum nobis indulgere [illegible] [illegible] et merito
condempnamus [illegible] imposuit dum ita orare nos precipit dimitte nobis
debita nostra sicut et nos etc. Justum est enim ut [illegible] [illegible]
peccatori se indulgeri credit [illegible] [illegible] [illegible] in se [illegible]
[illegible] indulget / quidam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in se [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] liberum esse a culpa qui
non [illegible] ad veniam [illegible] [illegible] [illegible] magna sit culpa quanto
[illegible] relaxatur [illegible] debita / qui [illegible] sibi [illegible] [illegible]
[illegible] sibi [illegible] placabit / [illegible] cum sibi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] placari in [illegible] negligit etc.

8 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quibus [illegible] alter ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] amicitia est [illegible] [illegible]
[illegible] quippe a duobus incipit [illegible] [illegible] quod [illegible] duas [illegible]
esse non potest [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible]
in duobus corporibus [illegible] [illegible] amor sicut in actibus apostolorum
loquitur erat illis cor unum et anima una / eo quod multa corpora
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] et igne caritate [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sine [illegible] [illegible] / amicitia et [illegible] [illegible] facit [illegible]
et adversus [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] / quod dum in tribula-
tione amici [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] amicum amat si non propter [illegible] pro [illegible] amet / qui [illegible] pro // se
se amicum diligit [illegible] [illegible] amplectitur / [illegible] [illegible]
[illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] plus diligit quam [illegible] qui
cum [illegible] amicum amat pro se [illegible] [illegible] pro [illegible] amat /
quanto ergo [illegible] est qui pro deo [illegible] diligit tanto [illegible]
qui eum pro [illegible] amplectitur / [illegible] diligit in alio [illegible] [illegible]
[illegible] in se [illegible] in [illegible] amamus cum [illegible] [illegible] [illegible]
// [illegible] et tamen [illegible] quod [illegible] esse volumus [illegible] sit [illegible] [illegible] etc.
quolibet diligimus [illegible] tamen volumus [illegible] esse [illegible] si possumus etc.
9 [illegible] [illegible] fraudulentis [illegible] [illegible] non in [illegible]
[illegible] est amicitia / ut [illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] simulatione amicitia [illegible] ut qui non
potuit aperte [illegible] decipiat fraudulenter / [illegible] [illegible] [illegible]

Seneca ad Lu. c. 2. Tamen genus utilis assumptus est tamdiu placebit quamdiu
utilis erit

Set peccatori inscite q dum terminus quando desinit amicitia aliqua
ad equitate processerunt / quia ignis et plus curasione putrede tollit et
erga processionem proximi sudeles exsistit / Politi actio est inter Lazarum
peccatorem et divitem superbum / et ad ipsum igitur et ipsi templant
si vero ne diligentiam deus et proximum / quia dum ad ipsum accedunt
amicus singularem detegit statim quam desinit que se dilige simulat
vi — amicitia vera nulla excludit nullo tempore absolvitur / aliquando cum se
iterat tempus illa ficta est / vani sunt qui corpus in fine desistant tam /
nam multos a [illegible] aut adversitas temporis aut tortuosa quelibet
actionis amicitie sepe et honore quamvis imitant et mores et quos
antea conglutinatos caritate habuerunt quam quod ad culmine venerint honore
amicos habere desperant sol.
Amicos — Inter malos amicitia est benivolentia que inter fictos lusus
adiungit / non sunt fideles in amicitia quos munus non gratia
copulat / nam cito deserunt nisi semper acceperint. Hec autem
que munere conglutinat eadem suspenso dissolvit illa vera est amicitia
que nichil querit ex rebus amici nisi solam benivolentiam sit gratis
amet amantem plerumque amicitia et unitate vel in [illegible] nascit
ut sit quem quam quamvis quis de speciali comparat ille aut cum specialiter
quod qui nichil agendo cum appetit / nam illa et inopia brevis est et fugitiva
~~et fugitiva~~ ista pura atque perpetua sol.
Amicitia in rebus tantum bonis habenda est nam qui an
in malo consentiunt non sibi amici sunt sunt existunt concordia
malorum contra esse bonis et sicut optandum est
ut boni pacem habeant in ipsorum sic optandum est ut mali ipsorum
sint discordes / pravi in unitatem quippe malorum bonis esse contrariam
Paulus apostolus probat qui malos cum se dividit quos in necem
suam concordasse comperit iude et in lege mac subitum hoc
est malorum hanc concordiam dividit ut electorum via tendendo
ad beatitudinem non impediat impeditur aut inter bonorum si nac
hoc est unitas non dividit iniquos sol.
Non debet vitia aliena corripe qui adhuc vitiorum cogitationes
in quibus sunt superbum est cum arguere quicquid in alio quam adhuc
reprehendit in semetipso / qui veraciter vult corripere et fraternam
sanare infirmitatem illorum se prestare fratre utilitati studeat ut cum quem
corripe cupit humili hoc faciens et compassione quia tantus per ipsum necessi-
Cor. — te et ipse subiaceat temptationem / sicut qui speciales alienum peccati
admoneat — emendationem expectant ita in illis delinquentibus deridendo insultant
Et quamvis in ipsis est cum in sanabiles putant ut delinquit toto
comparacione misericordiam quam supplicantes deceptant atque blasphemant
/ Nonnunquam accidit ut inter amicos aliqua occasione commota discor-
dia maneat propterea caritatem probat ut ipse cum corrigant ea que displi-
cere in amico viderint / et hoc sanum quod sic non pace quadam simu-
latione admonitus suscipit quam correptus per modum ipsius agit / at cum
multi protervi responsorum viam caritate respondent et amore dilecionis ab
sepe quam perceperint retinuit / plerumque correctione suam officium caritate ex-
primant plerumque vero habitum quam ex caritate corripiunt ad iniurie contu-
meliam trahunt / unde eveniunt ut ecce dolores efficiant pro quo ale-
gando emendari potuit / salubriter accipiunt ipsi quorum de suis
confessionibus arguunt / suspensa est aut stultitas eorum qui se gessisse
conuerant que non ad miserunt / qui vero sine arrogantia sanctitatis sua bona
promunciat profundioris nequaquam erat / et propterea exemplo

qualitate secundum illud reputacione in precium est cum desiderio degustatur Tercio ex
sive quod dispensacionem in gule appetitum idest quando et quantum appe-
tatur Tercio ad rem ipsam pertinet que appetitur quando si ante
legittimum tempus quod appetatur Quartum vero ad modum decoris
refertur quo ad inportunam festinacionem attribuitur vnde illud
tam importunus et uorax quam venter qui quottidianam refeccionem
cottidianus petimus oracione adimplet Tamen cottidianam refeccionem
itionem cetere cum viciis et si nullum nascimur plerumque vo-
luptas nascendi ita sub obtentu necessitatis surgit vt du
putatur sine mentis voluptate desiderio firmatur Hec facile di-
sectantur vtrimque et arripitur gule an indigencie deputetur Sed
c ste capula potus ebrietatem
guat Ebrietas autem perturbacionem gignit mentis furor
cordis flamma flurorum libidinis Ebrietas ita mentem
alienat vt vbi sit nesciat vnde et tamen et malum non sentit quod
per ebrietatem committit verum est quod inde ebrietatem fornicatio et ebri-
etas aufert cor effeminatur cum sicut ait salomon infatuat sapientem
Ebrietas autem sicut in libro sensus auferunt vnde et in proverbiis
Peccatores nisi iracundi sunt vinum non bibent ne cum biberint obliui-
scantur sapientiam Plerisque laus est multum bibere et non inebriari
eum admisso se decorem ebrietatis vnde qui potentes estis ad bibendum vinum
et viri fortes ad miscendam ebrietatem vinum multo dediti et luxuriose
viuentes vsurias sic arguit dominus ve qui consurgitis mane ad ebrietatem
sectandam et potandum vsque vespere et vino estuetis Dr thibi et alio loco
ve qui fortes estis in vobis vnde vino immersus est et tunc principes mane comedunt
scilicet cum a mane vsque ad solis occubitum ebrietati gule voluptatibus
sumunt et intelligitur cum nati sunt secundum gignere ut vino deteri luxurie tui
tota die epulis insunt Clamat Joel Expergiscimini ebrii et flete et vlulate omnes qui bibitis vinum in dulcedine
Expergiscimini ebrii et flete et vlulate omnes qui ebrietati assumunt deus
ne liceat sed adhereat in dulcedine quod ad voluptuosos pertinet et prodiga effusione
nam quamquam ciuitas cederet et thimotheo bibe apostolus dicens vino modico
vte non sobrium est vino inebriari Genesis secundum et quod cetere paradisi gemebat que vasis
ex fuerit vnde et nazareus qui se sanctificabat a deo preceptum est vinum
et siceram non bibere vtraque cum stanno inde cautum et ebrii furint luxurias quod cetus
vt ipse equaliter gignit Tercio genuit potus spectat quoque cum pede contemptu ita vt aque
non inebriant sumunt affectus ad respiciendam constitucionem aque alimenta tutum
4 Et est et venabile semper est quod ego esthor
ieiunat interior orat Fuit sanctus ieiunium oracio penetrat celum
quod spiritalis affectus angelis iungit deo quod liberius copulat Per ieiunium cer-
te misteriorum celestium reuelant diuini quod sacratissima archana pandunt Sic
nos quod daniel angelo reuelante misteriorum sacramenta agnoscere meruit Et cum
vtrius et angelorum manifestaciones et eorum annunciaciones ostendit ieiunia fortia
tela sunt ad versus temptamenta demonum Cato cum quod abstinenciam de-
vincit Vnde et iam dominus salutator vt testatum in Mattheo Et cum quod abstinenciam de-
pulsauit supra dicens et genus non exit nisi per ieiunium et oracionem
vnde cum spiritus ibi se magis sentiunt vbi plus viderint esse cibum et cap. 9
potum Sancti quod deo in hoc seculo vita inhabitant desiderio superne vite
corpus suum aridum portant Vnde et ipsi fuerunt nisi mente anima mea
qua multiplicite tibi caro mea Caro enim sunt dum sitit quando

per ieiunium abstinet et angit. Abstinencia et humilitas et omnis
humilitat animam corpus macerat. Sepe abstinencia simulate agitur
ieiunia per hypocrisim exercentur. Exterminant enim mira incedunt cor-
pus suum [illegible] extenuantes sunt ut evangelium exterminant facies suas
ut appareant hominibus ieiunantes. Hic namque plerumque pallescunt corpore
attenuantur corde altius diriguntur ante morte quam mortificent se supp-
liciis tradunt tantum quam rigori labore exercitium non pro dei amore
sed sola humane laudis admiratione sectantur. Exterminant inedibiliter
despiciunt ut hominibus ieiuniis sancti appareant. Sed hec bona abs-
tinencie talibus non est virtus reputanda sed vicium quia bona male
operantur. Ieiunium et elemosinam in absconditis sic age ut solus deus qui
inspicit omnia internum bonorum operum rependat. Nam qui ea sub
populari manifestatione faciunt mercedem a deo non sperant quia iam
receperunt. Sunt enim qui videri volunt ab hominibus recipiunt. Ieiunia cum
bonis operibus deo acceptabilia sunt. Qui autem cibis abstinet et
prave agit demones imitatur quibus esca non est sed nequicia semper est. Ille
enim bene abstinet cibis qui et a malicie actibus et a mundi declinat
ambitionibus qui exercitationis studio in abstinencie nota ab escis
exercendo se superponit [illegible] quia carnis operibus [illegible]
[illegible] [illegible] cum sodalibus [illegible] esse [illegible]
[illegible] [illegible] omnia [illegible] [illegible] et [illegible]
libus [illegible] est [illegible] sunt [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] ieiunii [illegible] [illegible] Nam cum [illegible]
abstinencia [illegible] fiat [illegible] sanitatis [illegible] [illegible] cum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] die ieiunii [illegible]
voluptas cum [illegible] intelligit [illegible] [illegible] et [illegible] et
[illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] in ieiunio [illegible]
die [illegible] [illegible] [illegible] qui ad [illegible] [illegible] vesci [illegible]
[illegible] [illegible] non est [illegible] ad [illegible] [illegible] abstinencia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malo [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] et [illegible] ut [illegible] mali careat [illegible] boni [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] aut
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nimia [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] corpus
[illegible] nimia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut
[illegible] quod boni [illegible] [illegible] [illegible] quicquid [illegible] et [illegible]
sit [illegible] est [illegible] [illegible] est [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] nam [illegible] [illegible] [illegible] est sicut aqua [illegible] [illegible]
[illegible] non solum [illegible] [illegible] ad [illegible] sed [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Texam divine sapiencie subtilitatis sicut intorsus ut teste
[illegible] [illegible] ita et tenuis [illegible] [illegible]
sit verum sit testimonium prophete quia ipse est
et testis et iudex. Miserere domine miserere

Ysidorus indigna agenti et digna pacienti ordinata est miseracio
dei que prius hic hominem per flagella asperitate emendet et postea
ab eterna supplicio liberet. Electus enim de floribus vite huius atteritur
ut perfecte future vite liberetur. Verumptamen deus delinquentem punit quando
peccatorem aut flagello temporali aut purgacione ferit aut iudicia eterna
puniendum relinquit aut ipse in se homo penitendo punit quod male
admisit. Ac quid est quod deus delinquenti non parcit iusto temporalia fla-
gella ad eterna perfectionem gaudia [illegible] et iniustus in operibus gaudet [illegible]
et impius inpossibilibus tunc [illegible] iusto [illegible] deus [illegible]
et iniusticiam absterget. Nam et bonus hic per afflictiones meditatur et
illic remuneratur per consolaciones. Et malos hic remunerat per temporalem
clemenciam et illic punit per eternam iusticiam. In hac enim vita
deus parcit impiis et non parcit electis. In illa parcit electis non im-
parcit impiis. [illegible] est [illegible] in hac vita malorum et bonorum
dolor tranquillus. Nam iniquus per mortem ducit [illegible]
iustus vero ducitur post laborem [illegible]. Non tamen corporalibus
passionibus sed etiam de spiritualibus [illegible] intelligi. Ut quanto quisque
dum in corpore aut in mente flagella sustinet tanto se in fine remu-
nerari sperat. Sepe oculos dei [illegible] per flagelli correptionem sunt
repleti in hac vita dum multa dampnabilia commisisse videntur
[illegible] a deo nullo emendacionis verbere feriuntur. Plus corripitur
flagello qui a deo diligitur [illegible] dicente [illegible] apostoli [illegible]
[illegible] virtutibus [illegible] iniqui-
tatibus [illegible]. Electum enim diligit deus corripit flagellat aut [illegible]
filium quem recipit [illegible] in hac vita et viciis
temptari [illegible] flagello ut dum viciis pulsatur de virtutibus
non superbiat. Dum vero aut animi aut carnis dolore atteritur
[illegible] temptari aut [illegible] per temptacionem pla-
ge non temptacione [illegible] suos electos in hac vita
agit deus ut dum [illegible] flagellis similibus feriuntur nulla vero
oblectamenta presentis vite delectent sed celestem patriam ubi vera
requies speratur [illegible]. Electos vite istius adver-
sitate [illegible] ut [illegible] iudicium a domo dei incipiat
dum in hac vita electos suos deus modo flagellat. Electi ergo
tanto se dei filios [illegible] discipline flagella [illegible]
Et nimia pressio est dura vita
in bonorum [illegible] qua [illegible] ut [illegible]
qua [illegible] ut [illegible]
Homo more deus respicit vel ad veniam vel ad vindictam [illegible]
sicut [illegible] Sodomorum [illegible]
[illegible] deus quos voluit [illegible] ad
[illegible] ad purgacionem quos [illegible] electos ad [illegible]
[illegible] Egiptus [illegible] ad [illegible]
[illegible] Lazarus ad purgacionem [illegible]
pressus est Iob ad [illegible] flagellatur homo [illegible]
[illegible] ut Paulus qui [illegible] angelo [illegible]
[illegible] flagellatur [illegible]

Ut corrigatur sicut ille in apostolo qui traditus est sathane in interitum
carnis ut spiritus salvus esset. Non tamen iuste [illegible] et qui iam
nescit cur vapulat. Verum deus ideo plerumque iustos flagellat ne
de iusticia superbientes cadant. In hac vita deus tanto magis parcit
ut parcat quanto magis parcentes flagellat. Sed alios feriendo corrigit
de quibus dicit: Ego quos amo arguo et castigo. Feriendo punit
quos in incorrigibilitate delinquentes aspicit. Quosdam vero sub
disciplina ut filios [illegible] a districta dampnatione, ut vero hostes
adversarios aspicit. De talibus dicit: flagellabo inimici percussi te casti-
gatione crudeli et iterum: Quid clamas ad me super contritione
tua, insanabilis est dolor tuus. Sed [illegible] respicit et
simul [illegible] sic [illegible] ferit [illegible] eius cum culpa flagella [illegible]
sunt [illegible] culpam cum [illegible] [illegible] cum mores non
mutat actionis non [illegible]. Quibus dum percussio aut purgatio
[illegible] aut [illegible] pene [illegible] pro quibusdam flagella adhuc
[illegible] et in eterna percussione [illegible] unde et per Moysen
dominus dicit: Ignis succensus est in ira mea et ardebit usque ad inferos
novissimum. A quibusdam solet dici non iudicat deus bis in
idipsum, qui tamen non attendunt illud quod alias scriptum est:
[illegible] de terra Egypti populum liberans postea eos qui non crediderunt
perdidit. Quamvis enim si una culpa bis non puniatur, una tamen
percussio intelligitur que hic cepta illic perficitur ut in his qui
omnino non corriguntur precedentium percussio flagellorum sequentium
sit initium tormentorum. Simile est quod in [illegible] dicit [illegible] post
[illegible] confessione sua [illegible] cum duplici [illegible]
et quod singulariter [illegible] qui et [illegible] et [illegible]
[illegible] et Iohannes [illegible] super [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible]. Quibusdam [illegible] dei [illegible] hic male
et illic bene [illegible] ut dum hic castigati corriguntur ab
eterna dampnatione liberentur. Quibusdam vero hic bene
et illic male fit. [illegible] ille [illegible] qui hic [illegible]
[illegible] per mortem [illegible] [illegible] traditur [illegible] [illegible]
quibusdam ut hic male et corrigi nolentes et flagella
in hac vita incipiunt et in eterna percussione dampnantur
[illegible] [illegible] quosdam [illegible] [illegible] conspicimus ut
[illegible] flagella valeant [illegible] [illegible] de quibus [illegible]
dominus dicit: frustra percussi filios vestros disciplinam non receperunt.
Sunt plerumque iustos plangit et nescit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] parcat flagella [illegible] iustum [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] ne [illegible] [illegible] plagens
sufficiant ad purgandum delicta [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] quadrans sicut [illegible] [illegible] [illegible] delicta
duplicia recipit etc.

[illegible] [illegible] qualitates hominis qui possunt corrigi
nisi alios videant flagellari sic quod [illegible] comparatione
malorum dum [illegible] [illegible] timent [illegible] alios videant
Quosdam [illegible] deus nolle [illegible] corrigi [illegible]

tangit similis questionem et iam periculis multis prout passe in salute
flagellat eos corporis infirmitate ne pereant ut eos vilibus sit frangi langu-
oribus ad salutem quam mane [illegible] ad [illegible] visitata
dei ut semper in bono accipiat et semper in malo in bono eum accipit
sicut est illud visita nos in salutari tuo in malum vero in illud
in tempore visitationis tue periit et plerus ex causis infirmitates accidunt
corpori quest [illegible] temptatione et intemperantie passione [illegible] in
nobilissima [illegible] est medicina futuri illis nisi [illegible] sine
[illegible] Qui valentiores sunt et sani vivere est infirmari et non perire
ut [illegible] salute in licitis sordidentur cupiditatum et luxurie
[illegible] Iusticia que mentem sonuit ut sentit utilitas [illegible]
in carne ut [illegible] illis intellecta est Dant enim [illegible]
carnis sensum quam ante [illegible] carnis flagella [illegible]
corrigunt Hec quippe medicina in pauli oculis squame [illegible]
que dum [illegible] sunt [illegible] in oculis carnis confessim
resoluta est [illegible] [illegible] quinosa [illegible] que ad melodie
[illegible] Est et salubris infirmitas que [illegible]
correctionem mentem a divina frangit [illegible] ante [illegible]
infirmitas [illegible] est [illegible] et iam apostolus ait Quis infirmatur
et ego non infirmor [illegible] infirmitatem carnis [illegible] esse [illegible] apostolus
appetit [illegible] quando infirmor tunc potens sum etc.
in [illegible] in flagellis dei [illegible] ideo non [illegible] quia [illegible]
per hoc [illegible] corripitur [illegible] [illegible] ante et tunc [illegible]
[illegible] portat [illegible] patitur [illegible] [illegible] + pro quibus
illi infert retributio iusta [illegible] non [illegible] qui male [illegible]
et [illegible] hoc iuste se pati attribuit pro quo ab isto [illegible]
in iusto iudicio sunt Qui flagella suscipit et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] accusat Qui non se [illegible] a iusto iudice
pati [illegible] suscipit etiam si [illegible] patitur ignoret [illegible] in iustificatione
[illegible] accusat et [illegible] laudat Dum [illegible]
utilia [illegible] exempla [illegible] hominibus [illegible] est [illegible]
[illegible] tangi [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] qui [illegible] temporalia [illegible] Qui
passionibus [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] se [illegible]
[illegible] qui [illegible] patitur [illegible] per hoc [illegible]
se esse [illegible] [illegible] hec patitur laudat [illegible]
[illegible] magnam [illegible] [illegible] [illegible]
passionibus [illegible] pro quibus [illegible] iusti [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] passione [illegible]
[illegible] reputabit quia et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] intelligit etc.
in [illegible] temptationibus [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] in hac vita
[illegible] [illegible] et [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] penas quas [illegible] in corpore patitur [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mente
[illegible] [illegible] [illegible] quam [illegible] quas [illegible] [illegible]

+ mala
causa si ignorat
cur mala
patiatur.

" pati

et lucem oriri et ipse illas ut lucem se curat ut ipse vero amplius
temptat. Electos dyabolus quia dei voluntatis permittit temptando ad
sanctorum profectibus servit. Et si volens utilitati tamen sanctorum
servit dyabolus quando eos temptationibus suis non decipit sed exercitatos
reddit. Nam temptationibus quas ille ad lapsum intentat monet
interius spiritus ad cautelam virtutum salubri utilitate convertit. Superbe
dyaboli atque omnia quamvis que atque illud querentes quem devo-
rent diffunduntur a veritate et cum non credunt vere nocendi
quanto malicie se continent. Nam quando sanctorum viros terra tolle-
rare potuisset si superna dispensatio pro moderamine nocendi demonem
non frenasset. Et licet dyabolus temptatione iustorum semper
inique cupiat tamen si a deo potestatem non accipit nullatenus adipisci
potest quod appetit. Unde et omnis voluntas dyaboli iniusta est et tamen
permittente deo omnis potestas iusta. Ex se enim temptare quoslibet iniuste
appetit sed eos qui temptandi sunt non nisi temptari deus iuste
permittit. Unde et rursum in libro regum de dyabolo scriptum est quia
spiritus domini malus irruebat in Saul. Ubi iuste queritur si domini cur
malus si malus cur domini. Sed duobus verbis comprehensum est hec
sua et dei potestas iusta et dyaboli voluntas iniusta. Nam ipse malus
per nequissimam voluntatem et idem spiritus domini per acceptam iustissimam
potestatem. Dyabolus non est immissor sed incensor viciorum vero-
rum aut alibi concupiscentie fomenta succendit nisi ubi prius prave
cogitationis delectationes aspicit. Unde si a nobis expellimus prave dele-
ctationes ille confusus abscedit statim quod fingunt carnalia concupiscentie
sive contempte quiescunt sive bene facta illius sollicite
insidias intelligere oportet et cave ... scrutinium ... in modo
ita spiritu christi simplicem ut timeam oportet cum simplicitate
esse prudentem. Cum prudentia simplicitati non iungitur ut effrenatur
columba est seducta non habens cor. Sed ideo columba quia simplex
et cum cor non habens quia ignara prudentie est. Sepe sancti sa-
thane sectarum callidus aspicit cum species boni angeli se similans
lucis dum mittit electos sepe decipit atque contempnit. Sed et
fiebat fallaces doctrine sanctos suos facit deus intelligere quatinus
dyabolicum errorem intrinsecus cognoscant et sollicite caveant.
Discretio sanctorum tanta esse debet ut inter bonum et malum discreti
sione dum dicunt ne eos dyabolus specie boni fallat. Hoc est
enim documentis sanctorum ipse dicente. Unde et aut hodie ...
... dicit ... a nobis quam eos mox
... cum bene ... sancti ... deus fallacias
demonum et temptamenta faciat intelligi. Multi decipiunt a dyabolus
et ignorant se esse deceptos. Unde ipse testimonio declarante
... alieni ... capitis et ipse ignorant. Alieni
namque maligni spiritus signant qui virtutes comedunt. Sed hoc eorum ...
figuram non intelligent tamquam inventus dyabolus dominatur quando de
aperta iniquitate hominem decipere conatur. Quando vero tunc mordet
dum sub specie sanctitatis et virtute ea que sua sunt defraudat quando
et qui decipit sua demencia non sentit. Sed tamquam sint virtutes
que sunt vicia sectatur et diligit sub oculis carnalium.

Dyabolus terribilis est in oculis electorum terror eius melior est admirabilis ut leo timetur a fortibus in fide ut vermis contempnitur atque ad momentum constantibus repellitur. Si enim oblectamenta illius respuant. Dyabolus enim superbus est labilis cum si [illegible] non resistitur totus intrat in corde dum non sentit in labiis. Temptaciones dyabolicorum [illegible] flagella sunt que si non [illegible] usum in [illegible] [illegible] in novissimis forte [illegible] ita ut aut nunquam aut cum difficultate vincantur. Dum in tota vita [illegible] hominem cupit amplius tamen in fine molitur decipere. Sicut est [illegible] in principio contra [illegible] [illegible] est [illegible] et [illegible] calcaneo eius quia [illegible] hominem quem dyabolus in [illegible] vite non decipit in novissimis supplantare disponit. Unde quamvis [illegible] sit [illegible] est ut sit in hac vita securus [illegible] timeat semper ne in fine corruat [illegible]. Dyabolus suis fautoribus blanditur dum nec suis molitur temptamenta contra [illegible] exemplo dum qui se per baptismum passus est a dyabolo temptari. Dyabolus [illegible] non possidet [illegible] temptando [illegible] nam quia non in eis intrinsecus regnat contra eos extrinsecus pugnat qui intrinsecus amisit. Dum [illegible] bellum [illegible] quem possidet dyabolus [illegible] quando [illegible] ab eo [illegible] cognoscit. Unde in multis [illegible] decipit [illegible] in quo [illegible] quando ad [illegible] ab eo [illegible] est [illegible] factum ad Job respicit [illegible] in novissimis [illegible] [illegible] quia [illegible] astringit plus contra eos dyabolus adversus temptacionibus insistere qui possunt et aliis sua [illegible] prodesse ut dum illi [illegible] non [illegible] qui [illegible] sunt [illegible] [illegible] nos que [illegible] capimus. [illegible] blandimentis decipiunt. [illegible] dyabolus homines quo [illegible] sunt decipi [illegible] cum [illegible] [illegible] temptando [illudit] [illegible] cum [illegible] decipit [illegible] rebus [illegible] quam [illegible] illicit. Unde [illegible] supplicia quam [illegible] et [illegible] suggerit [illegible] [illegible] corda in [illegible] [illegible] dissolvat [illegible] [illegible] argumenta [illegible] malorumque cogitacionum [illegible] in cordibus [illegible] dyabolus fundit ita sepe [illegible] captum [illegible] ut [illegible] temptamus [illegible] [illegible] non possit [illegible] si [illegible] si [illegible] non [illegible] [illegible] nisi [illegible] [illegible] patet [illegible] eligenda sunt ut [illegible] Dyabolus quando decipere [illegible] quem [illegible] intendit et inde se applicat. Unde [illegible] hominis ad [illegible] [illegible] [illegible] homines dyabolus temptat [illegible] [illegible] facile inclinari ad vicia conspicit [illegible] [illegible] temptacionum [illegible] Balaam [illegible] qui in figura dyaboli contra [illegible] [illegible] decipit [illegible] [illegible] facilius esse [illegible] [illegible] alicubi [illegible] Balaam [illegible] mittit nisi [illegible] in [illegible] comparacione [illegible] sustinet [illegible] quantum valet contra [illegible] tollat [illegible] Nam si comparacione [illegible] temptacioni [illegible] [illegible]

nequaquam repperit. Ideo dyabolus in sacris eloquiis hoc nomine idest
idem animal dicitur quia de celo ad terras lapsus venit. Ideo leviathan
idest serpens de aquis quia in huius seculi mari volubili versatur
astucia. Avis pro eo appellatur quia se superbiam ad alta sustollit.
Et recte hiis tribus vocabulis appellatur quia pro suo merito aerem
quem avis [illegible] incolit terram ut animal [illegible] sit serpens in huius
seculi mari [illegible] iactatur [illegible] Et quia [illegible]
[illegible] dyabolus [illegible] vocabula ita ut [illegible] agunt inti-
[illegible] [illegible] Et [illegible] dyabolus
unde animal est hoc est [illegible] temptat unde serpens
est hoc est cupiditatis ac nocendi malicia [illegible] aut ne sit decipit
[illegible] unde avis est hoc est superbie [illegible] cum dolo
apparet [illegible] decipiat. Aliud est
intrare in mentem suis dyabolum aliud vero in [illegible] et in
cordibus sanctorum ingreditur cum malas suggestiones insinuat
[illegible] in corpore eius [illegible] templum eius.
Et si [illegible] membris electorum [illegible] aut in eis requie-
scit sicut in cordibus reproborum. Nam calore fidei [illegible] caritatis ut
[illegible] ab electis [illegible] quos iam [illegible] dyabolus devoraverat
[illegible] dei [illegible] ab eius ore eripuit et saluti
restituit. Nam sepe multos [illegible] antiqui hostis [illegible] voragine
[illegible] potencia divina [illegible] ab eius faucibus [illegible]
[illegible] interitu [illegible] esse dyabolo [illegible]
Cum alibi scriptum sit de illo [illegible] bibet [illegible] non mirum
oculis dei [illegible] qui [illegible] esse videntur
at hoc [illegible] bonorum [illegible] apud homines [illegible] apud
deum [illegible] cum dyabolus deglutisse dicatur quem iam
[illegible] devorasse videtur. [illegible] qui nos deglutiunt [illegible]
[illegible] temptacionum [illegible] mordet et devorat [illegible] quia
[illegible] et Paulus [illegible] quibus
[illegible] quia deglutiat [illegible] dyabolo [illegible]
[illegible] Verba vero eius [illegible] sunt quibus corda hominum
alloquens [illegible] cupiditatibus [illegible]
[illegible] quia sponte non corrigunt [illegible] verberibus [illegible]
tradunt ut [illegible] corporalibus [illegible]
[illegible] afflicti [illegible] et [illegible]
sicut et apostolus [illegible]
[illegible] interitum carnis ut spiritus salvus sit [illegible]
[illegible] ut animam salvent [illegible] corporale [illegible]
[illegible] correpcione [illegible] et [illegible]
[illegible] ad emendacionem [illegible]
[illegible] ad solam [illegible] tradunt
[illegible] dyabolus [illegible] hominem aut [illegible]
cordis eius illusionibus [illegible] aut doloribus corporis [illegible]
est quod ait apostolus datus est michi stimulus carnis mee angelus
sathane qui me colaphizet. Sepe [illegible] mentem [illegible]
[illegible] doloribus [illegible]
[illegible] angustiam [illegible] aut [illegible]
[illegible] est angustia ad mortem perficit. Nam sicut sive in animo
sive in corpore per infestacionem [illegible] spiritus quilibet [illegible]
[illegible] paratur [illegible]

hoc ipsum ad dei gloriam humilis refert et dicat quod pro corporis pas-
sione Iob dixit Si bona suscepimus de manu domini mala autem quare
non sustineamus iste non reputatur a deo si contingit qualibet atroci angu-
stia torqueat multa et dura iniusta in anima patitur impugnatione de-
monum si talibus temptamentis spiritus vite eque non potuit quia
prius duris ad damnationem culpe non est reputatur quod de sue maie-
state promissi volens patitur Nam ibi dampnum ubi representationem
vel voluptatem desideriorum ubi non violenter adicimur et si fu-
gimus aut flagitia non est iniuria tamen flagitio et facinore est
quod qui deum abrogata laudat iniuria commissa quod aut dubio tamen
facinora rei.

¶ Secundo demones in noctibus variantes humanos sensus per
visiones sompniorum conturbant ut formidolosas et timidas
faciant quietes et depravationes cogitationum mentem tamen per
soporem conturbant horrendis quoque et delere supplicia inutile vo-
luntas et apta impugnatione rapientes humana corpora valuerunt
quod tamen deo permittente malorum fit ad vindictam iustorum
autem ad cumulum glorie Plerumque immundi spiritus eos quos vivere in
sancti amore conspiciunt dormientes quadam vana specie pro-
speritate illudunt quosdam vero quasi formidare aliqua adversa-
rum terrent dormientes mali hac contumunt sicut iusto corde patris
illusionibus incedentes in vana prosperitate demulcet vel mala
formidine terret Alii autem in illis aut variis confessi sunt de licet
aut tamen aut lascivis terroribus fatigant noctibus sed placito sop-
no quiescentes interdum etiam ex sopore quedam occulta et
iniustia continent ac videt Alii vero corda sua in moribus
variis polluerunt tristie pavore illusi specie permanendo appiciunt
fallax cum imagines mentes missorum diversis eludit imaginibus
et quasi vigilantes in vicia traxit dormientes fatigat alienis
carnis sequentia similiter Nonnunquam etiam electorum mentes horrendis
imaginibus sompniorum spiritus immundi tristitie turbant et quos
vigilantes vincere temptabant ut superant acter dormientes impug-
nat Sancti autem et si ad momentum humani visionibus quarum
mox tamen evigilantes illusionum vanitates despiciunt intentionem
quam spiritus ad deum contulit Dumque qualitates sunt sompniorum
diversarum de saturitate seu inanitione contingunt que etiam per experi-
entiam nota sunt Alii quidem vero ex propria cogitatione oriuntur
Nam sepe que in die cogitamus in noctibus recognoscimus Nonnulle
autem visiones sompniorum a diabolo sunt illusiones Salomone dicente
multos inquit errare fecerunt sompnia et illusiones vane Porro
quedam iusta sunt modo de super revelationis misterio sicut
legitur de Ioseph filio Iacob qui sompno fratribus pre-
ferendus apparuit vel sicut in evangelio de Ioseph sponso Marie qui
ut fugeret cum puero in egiptum sompnio admonetur Nonnunquam
et simul ex te accedunt visiones ex cogitatione simul et illusione
atque ex cogitatione et revelatione Daniele dicente Tu rex
rex cogitare cepisti in stratu tuo quid esset futurum post hec et
qui revelat misteria ostendit tibi que ventura sunt Et cum sepe
ea in quibus cogitationum mens sensum porrigimus quodam modo

excessu revelant dum requiescunt. Ceterum quamvis nonnulla vera sunt
sompnia facile tamen credi non oportet quia diversis ymaginacionum
qualitatibus oriuntur et unde veritatem non consistunt. Cum facile
igitur ex sompniis fides que non est forte fallacias in angustiam
[illegible] se transformantes quatenus mentem fallat et aliqua errore seu
decipiat. Nonnunquam mentem demones decepcionis fraude vel quosdam
curiositatis obsessores illudunt ut quedam sompnia non aliter
eveniunt quam ostendunt. Ut cum in multis fallant mentem et verax
putetur quamvis ita accidant contempnenda sunt ne forte decepcionis
credamus recolentes testimonium scripture dicentis Si dixerint vobis ita
et evenerit non credatis. Sompnia enim sunt angores et que ea intendunt
[illegible] augurari [illegible] non esse vera sompnia que cogitamus
dum die noctuque ymaginantur mentes cum inquid ipsa sibi sompnia
fingunt. Sepe enim post mala que tristem memoriam ac sollicitam
per hec vindictam in nobis ipsis recolendo ymaginantur quasi de
mentes ymaginacionis aut de preteritis ad omissis aut de futuris
suppliciis memorie vigilantibus sunt occasiones sompnia que
oriuntur et cogitaciones nostras corrumpunt. Nam vera memorie sunt
vel sive vigilantibus sive dormientibus nobis. Talis omnium memorie
horribili pavore [illegible] quiescentem corrumpit et quam [illegible]
sunt que nisi [illegible] et quam [illegible] que [illegible] motu asserunt
[illegible] in sompniis contemplant non esse [illegible] quod voluntas ymagi-
nantibus noctibus illudunt [illegible] esse [illegible] illudantur
nimie cogitacionis affectibus [illegible] [illegible] quippe ymagi-
ginaciones quas in veritate gessimus sepe dormientibus in anima apparent
[illegible] si non [illegible] qui nocturna illusione polluunt
quamvis et si [illegible] memoriam [illegible] cogitacionum se [illegible] inqui-
natum [illegible] ut temptacio culpe sue tenuit [illegible]
fletibus tergat [illegible]

[illegible]

cognoscimus Ideo quia cum deo assistimus gemere et flere debemus reminiscentes
quam gravia sunt scelera que commisimus quamque dira inferni supplicia que timemus
Mens qualem se in oratione offert talem se per orationem censuerit Nam
nichil proficit oratio dum quis committit unde veniam postulat Ille enim
precis exoptatum effectum sine dubio percipit qui quod orando a deo postulat
delinquendo non iterat Mens vero tunc celestis est et tunc orando bene deum
contemplatur quando nullis terrenis curis aut erroribus impeditur Spiritus
cum ad bonum in fide ut in aliena nec tenetur Sed est oratio quam in
sue ipsi scelere nos inclinaverint sive longe aut ab eo est animus qui in oratione
cogitationibus secularibus fuerit occupatus Tunc ergo veraciter oramus quando aliunde
non cogitamus Sed valde pauci sunt qui tales orationes habeant Et licet
quibusdam sit difficile tamen ut semper sint Mens que ante orationem
vacans a deo illicitis cogitationibus occupatur dum in oratione venerit
confestim illi imagines rerum quas nuper cogitavit occurrunt adeo quod prius
obsistunt ne mens libera ad celeste desiderium erigatur Purgandus est itaque
primum animus atque a terrenis cogitationibus segregandus ut pura acies
cordis ad deum recte et simpliciter dirigatur Nam terrena sunt impetranda
divina munera credimus quando simpliciter affectu assistimus cum oratione oblate
modo interrumpit orationis incessio dum se ingerunt vana mundi ingerent
in precibus orantis animo Tunc autem magis dyabolus cogitationes
curarum secularium humanis mentibus ingerit quando orantem aspexerit
Duobus modis oratio impeditur ne impetrare quisque valeat postulata
hoc est si aut quisque adhuc mala committit aut si delinquenti sibi
debita non dimittit Quod geminum malum dum quis quisque a se-
metipso absterserit statim serenus precibus orationis incumbit et ad ea
que impetrare precibus appetit libere erigit Qui leditur non
desistat orare pro se ledentibus Alioquin iuxta dei sententiam peccat
qui pro inimicis non orat Sicut nullum proficit in vulnere medicamentum
si adhuc ferrum in eo sit ita nichil proficit oratio illius cuius adhuc
dolor in mente vel odium manet in pectore Tantus esse debet
orantis erga deum affectus ut non desperet precum effectum Inaniter autem
orans si spei fiduciam non habeat Petat ergo ut apostolus ait
unusquisque in fide nichil hesitans Nam qui dubitat similis est
unde maris que vento fertur atque dispergitur Diffidentia nascitur
non impetrari Nam cum per hec preces certam fiduciam orandi affectio
in precepta dei pigritat et peccati delectatione delectatur qui adhuc
Qui a preceptis dei avertitur quod in oratione postulat non meretur impe-
trare ab illo bonum quod poscit cuius legem non obedit Si enim id quod deus
precepit facimus id quod petimus sine dubio obtinemus Nam sicut scriptum
est Qui avertit aurem suam ne audiat legem oratio eius erit exe-
crabilis erit execrabilis apud deum vel sibi nimis commendat
ut oratione operacio et opere fulciatur oratio Unde et Jeremias ait
Levemus corda nostra cum manibus ad deum Cor enim cum manibus
levat qui orationem cum opere sublevat Nam quisquis orat et non
operatur cor levat et manus non levat Quisquis vero operatur et
non orat manus levat et cor non levat Sed quia et operari

necesse est et orare licet inter utrumque dictum faciunt corde una et
manu ad deum ve de negligencia mandatorum cordis sepe sequendum
Postquam bonum agimus labiis orationem fundimus ut in spiritu orationis
humilitate impetret precis culpabilis manus ad deum expandit
qui sua sua orande iactantiam prodit sicut phariseus in templo
iactanter orabat se plus magis quam deum de operibus iuste laudari
volebat Exaudiendam oro in peccatum convertit sicut de iuda predicitur
scilicet Et fiat eius iactantie orat laudem appetendo quemadmodum non
solum eius oratio non delet peccatum sed et ipsa vertitur in peccatum sicut iudei
et heretici qui labiis rumiant et orare videntur eorum tamen oratio non ideo
ad purgacionem proficit nimium sed crescit peccatis in peccatum Ideo in tedio
oro clamorum in sessione eorum differt ut improbi sapientes angeli
perum deum iusti spiritualiter audiunt pro eis sit salute qui eos affli-
gunt ut deum illis spirituali remedio subveniunt quorum oculi ad con-
versiones aperiantur Unde et via quorum frigidus ignis fuit in
nabuchodonosor deum verum agnosceret Sicut et propheta in psalmo
ait propter inimicos meos eripe me Quando tardius exaudiuntur quorum
orationes ut deum differunt fervidius veritati moribus opimis emo-
lent exemplo psalmiste et repetitione vero in quibus quanto
tardius pacta semina exeunt tanto ad fruges cumulatius crescunt
quorum oratores non cito exaudiuntur fructu vero vobis in oculis pro-
ximum ut Iheronimus quod differam dum reputet iusticie et culpe sue
iudicium quod perseverantes orantes non cito exaudiuntur Utilitatis vere
est non ad iustitiam Sepe cum multos deus non exaudit ad volun-
tatem ut exaudiret ad salutem Multi orantes non exaudiuntur
providendo illis de meliori quam petunt Sicut contingere solet
paulus qui ne insolis vapulet deum exorant sed non datur
illis postulationibus effectus quia impedit eis exaudiens ad profectum
non aliter quidem contingit electis deum sperant deum pro non
multis vite eorum comodo vel adversis providencia necnon divina spiritualis
eorum dispensatione consulit quia melius illis in eternum permittit
Oratio quale licet oportunius fundit magis obtentum impe-
trat deum deo tamen teste committitur Quando autem apparitum est offerre
se in oratione videntibus quorum fructus est non deo placere sed glorie
laus hominibus comparare oratio in multiloquio exaudiunt homines a deo
et plurimis cum verbis conveniunt multa necessaria contraria cum
multiplex oramus sermo sed spiritualis sincerum quod oramus intente Bonum
est semper corde orare labiis vero et cum sermo vacat spiritualibus
impiis exercitare inutile est sola voce hec sine corde intencione
unde sicut ait apostolus Cantantes in cordibus vestris dicit est non
solum voce sed corde psallentes Unde et alibi psallam spiritu
psallam et mente Sicut orationibus regimur ita psalmorum studio
delectamur psallendi cuius utilitas tristia corda consolatur gratiores
mentes facit fastidiosos oblectat inertes exultat peccatores ad
lamenta invitat Nam quamvis dura sint corda carnalia statim
ut psalmi dulcedo insonuerit ad affectum pietatis animum eorum

pastores qui dum pressius sermonibus arguunt vela insteris proteruia
deliniandi abeunt / quantas se dicto incertis quam premonendi durius dicendo // sunt
spiritaliter contempnunt indicat se ab hominibus / quamuis malogranatum est vitis
et amara disciplina inspicere nec desistunt nisi placatis esse in benignitatis
inmunitie secundi stolidis virtuti / certi ad consuendum lucem et ambulati
ad tenebras tum asserendum errorem / corda replebuntur libera sunt ad male
correpti et stulti obstinatione admoniti dicit dare ursum et separat consuetudinem
turpis. De stulto aut qui credit derisorum ipse sibi facit inimicum / nonnullos esse
perditos homines qui dum ipsi a malo correcti negligunt / correptis falsa
inuidiam detractant et ad suis se laborum abeant / sicut est illud Salomonis: bona in malum conuertet
impius et electis imponet maculam. Ve aut illi qui et sua verum corrigere
tam corrige et bonorum non desinit detractare ploris mali ploris bonorum suscipiunt
ne eis displiceant cauendum / adiuncti in se absolute dicta ut non tantum de suis malis sed et de aliorum
sermonibus puniant quod peccata defendunt etc.

v Ut ecclesiasticus et curiosi mundo per mortificationem ecclesie
carnis dei et dispensationis ecclesiastici ordinis sed et dei // praeueniunt
voluntate ~~[illegible]~~ volens quidem sed quibus gubernandum
suscipiat / nullis inspirat sathanas fraudibus suis caeci vite et
corporis utilitate pensantes posse et velle alios volunt ut dum
eius regimen curam imponunt commune consulunt arbitrates ociosam
~~vitam degere~~ quia liceat curarum nescire / sed tamen decepti agunt vita delige
per argumentum diaboli fallentis eos prospera ut dum illos apostolici
offici vetet negligentiam respiciat qui coram aliis alios esse:
plus nostram peccatum uiri nequaquam occupationem secularium curas
~~[illegible]~~ appetunt sed occulta ordine sibi super impositas gemunt / et quamuis illas per meliorem internam fugiant tamen subditam incertam
praestant quas quidem apostolus licet vitae sentiunt sed sanctitatis actum // summopere
dispensationem dei suscipiunt si fugiunt / Cauent quia se intra non sunt
intrant eum ad cor et ibi consulunt quid velit occulta voluntas dei se se
~~dei esse qui~~ subditas … debere esse summis ordinationibus cognoscentes
humiliat cunctum corde iugo diuine dispositionis.

" Monendi sunt ad regimen … cure qui adhuc virtutibus
nimis subiacerent / Unde est quod preceptum est David non
edificare visibile templum qui sanguinis vir belli frequentia esset
~~… effecit~~ quia sic illi spiritualiter admonentur qui adhuc vitiorum
sunt debiti ne templum edificent / hoc est " docere presumat // Exclusi
" Sine non dat honorem dirutum suscipere qui nescit subiectas tenere
vite meliores " non cum quisquis adhuc efficit ut subditos culpas
corrigat et ipse vitiis serviat / qui regimine sacerdotii " sit regendo qui // appetit
si non destruat humiliter ad id quod vocat accedat / vocatum aut in se
quippe culpe geminat si quisquis cum culpa ad sacerdotale clima desinuat
se vita honoris

\+ Cum non se indignum ad culpam opponat
locum eum qui dignus est non presumat
Nam cum sem est sacerdotii nomine ut
ultra magis nota maculari se sinat
Homini non ad se imbecillitatem qui indignum
suscipit quod non meret.

Est verius quanto per quem cadit maiore

accedat

appetat / unumquemque tantis sed casus tanto maiore cadit virtute / predictam namque magnitudo virtutum crescit ad cumulum sequencium delictorum / plerique sacerdotes sive magis prelati causa qua in grege preesse desiderant. Lex ut presint populis sed cupiunt magis ut divites fiant et honorentur, suscipiunt cum sublimitatis culmine non pro pastorali regimine

abiecto sed pro solius honoris ambitione / atque opere dignitate sola nominis appetunt dignitatem / Cum mali sacerdotes deo ignorante non fiant tamen ignorantes a deo ipso propheta dicente principes extiterunt et non cognovi qui nescire dei reprobare est nam deus omnia novit.

Sunt iniqui et pectores

37 Sunt ministerium sacerdotale assequi pro habeant ita indocti et imperiti a tali officio retinent illi cum exemplis suis vita bonos corrumpunt isti sua ignavia iniquos corrigere nesciunt / quod enim docere poterunt qui ipsi non didicerunt / desinat locum docendi suscipere qui nescit docere / ignorancia quippe exemplum vite non contingunt subiectorum / tetris enim si ceco ducatum prebet ambo in foveam cadunt. Sacerdotes indoctos per ysaiam propheta dominus increpat ipsi inquit pastores ignoraverunt intelligenciam / et iterum speculatores ceci omnes nescierunt imperiti ergo nescierunt [illegible] primus tamen canes muti non valentes latrare scilicet plebes commissas non valentes respondendo malis per velamen doctrine defendere.

36 Tam doctrina quam vita clarere debet ecclesiasticus doctor nam doctrina sine vita arrogantem reddit vita sine doctrina inutilem facit predicacio operibus commendanda est ita ut quod docet verbo instruat exemplo vera enim est illa doctrina quam vivendi sequitur forma quia nichil turpius est quam si bonum quod quisque sermone predicat explere opere negligat / tunc enim predicacio utiliter proferatur quando efficaciter adimpletur / unusquisque doctor et bone actionis et bone predicacionis habere debet studium / nam alterum sine altero non facit perfectum sed precedit unum bene agere ut sequenter bene possit docere / sicut in numismate metallum et figura et pondus inquiratur ita in omni doctore ecclesiastico quid sequatur quid doceat quo vivat / per qualitatem igitur metalli doctrina per figuram similitudo patrum per pondus humilitatis designatur qui ergo ab hiis tribus discrepaverit non metallum sed terra erit sed

3a Iterum doctore vicio est ipsa vera doctrina qui vero non vivit sicut docet / ipsam quam predicat veritatem contemptibilem facit / Arcus perversus est lingwa magistrorum docentium bene et viventium male / et ideo quasi ex perverso arcu sagittam emittit dum sua prava vita quod proferre lingwe ictu confodiunt qui bene docet et male vivit tamquam es aut cimbalum sonum prebet

minuet aliis ipse tamen presencia insensualis qui bene docet et male vivit quod docet bene vivendibus proficit quod vero male vivit semper accidit ¦. docet sacerdos qui se digne se agit ut sacerdotem [illegible] ministraverunt eius et ipso et aliis utile est / indigne autem vivens aliis quidem est utilis quia bene quod docet / se autem interficit sive vivendo / et per hoc quod in illo mortuus est proprium eius est quod vero vivit in eo ad ferum ministerium pertinet alienum est / qui bene docet et male vivit videt ut cereus qui aliis quod sit per hunc presentem se vero in malis suis consumit

Item dominus predicant et ex eius predicacionibus digne vivere minime desiderant habentes verbum dei in ore et in opere non habentes velud bene doctores nichil autem operantes imitantur balaam ariolum qui cum ineius opere aptus oculos habent ad quamcumque duo bona dacture

~~aliis dum exemplum exponunt lucem perpetuae scientiae in malitia sui cor~~-
~~rumpunt~~ atque extinguunt qui bene docet et male vivit videtur lucem
malo exemplo [illegible] tenebris permiscere veritatem mendacio mutare [illegible]
Capitulum per quas iustitia datur per pravos

De exemplis sacerdotum

38 Spiritus morbus irrepsit et mors ad plebes pervenit. Si dum mala
docent ut dum [illegible] fiunt prava plerique sacerdotes et cleri-
ci sunt vincentes forma recta in malum convertunt qui tamen exemplar
esse debent. Cum enim quosdam exemplo male conversationis sue perimunt
~~et aliis causa sunt dubio reditum sub [illegible] peccatores~~ et plebs
vero sunt rectores sacerdotes qui exemplo rectori proprio [illegible] non consi-
tunt, et vero cum plebibus in iniquitate ipsa desperant quamvis declinans
corruunt qui sequuntur / capitis languore tota corporis membra inficiunt
unde scriptum est: omne caput languidum et omne cor merens a
planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas / caput enim lan-
guidum doctor est agens peccatum, tunc malum ad corpus [illegible]
dum eo [illegible] ut sine docente pestifer languor ad plebes
subiectas transfertur / doctores sunt qui sine doctrina sunt exemplis
vitam morum bonorum corrumpunt quibus substantias aliquod [illegible]
quo diripiunt. Cum enim ea que sunt nobis [illegible] que vera sunt auferunt
mores eorum sunt [illegible] decipiunt qui divine [illegible]
multum vero distant dampna mors ad dampnis
temporalium rerum dum ista sunt nobis sunt mores vero [illegible] non [illegible]

De prelatis [illegible]

39 Prudentia plerumque dum corpus ordinant spiritum [illegible]
et exteriora [illegible] ut dum temporalibus rebus se totos impendunt
~~dum spirituales~~ interiorem [illegible] contemplationis deserant / quod dicit
~~[illegible] est sub quiete vivere volentibus [illegible] episcopalium~~ [illegible]
[illegible] curis [illegible] secularibus ad [illegible] regiminis ut [illegible]
[illegible] exteriora sine tedio [illegible] spiritualibus rebus [illegible] sine
impedimento rerum [illegible] / [illegible] ordine [illegible] a quo
[illegible] dum [illegible] spiritualia [illegible] magis [illegible]
[illegible] et [illegible] quasdam [illegible] secularibus [illegible]
[illegible] ut [illegible] qui [illegible] [illegible] nullo [illegible]
[illegible] libenter [illegible] / [illegible] est [illegible] a [illegible]
rector [illegible] dum magis [illegible] populi sui [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] pontificum [illegible] plebium [illegible] ideo
[illegible] rector [illegible] exemplo [illegible] ad [illegible] qui [illegible]
plebis [illegible] prava [illegible] filii [illegible] qui [illegible]
culpas in publico [illegible] sicut qui [illegible] prius [illegible] non
[illegible] vel [illegible] et [illegible] quare
[illegible] non diligit ~~[illegible]~~ [illegible] / nam sunt qui [illegible]
[illegible] dum [illegible] eos plus [illegible] esse [illegible]
[illegible] ut [illegible] cogitatione [illegible] a deo in-
[illegible] qui vendentes columbas et nummularios mensas [illegible] fla-
gello et [illegible] a templo ut [illegible] sicut dicit / [illegible] in sinu
[illegible] et [illegible] a subditis pro moribus [illegible] tollerandum magis.

quam expugnatur a superbo est etc.

De iracundis doctoribus

Iracundi doctores per rationem sacre discipline modum ad immanitatem crudelitatis convertunt et unde emendare subditos poterant inde penitus vulnerant ... cum res ... culpas potius trucidat et quia tot tamen ... dispersum ... amorem ... male ... conspicit ... male ad omnem occasionem movetur etc.

Multus vero est qui in humilitate servat disciplinam et per disciplinam non incurrit superbiam. Elati autem

De superbis doctoribus

pastores plebes ... et terrore premunt non regunt, qui se non ... deo set gloriam sed suam a subditis exigunt. Multi sunt qui in solo doctrine non humilis sed arrogantes existunt qui se apud deum quo ... non studio correctionis sed vero elationis annuntiant. Multi sunt qui non ... consilium confitendi sed et timore supplicandi ... ut ... sunt prepositi sunt sed ut prepositi videantur. Unde ... iustitia ... arrogantia sacerdotum ... quam ... sanctos rigore discipline et ... caritatis affectione ... rigidi se ... et ... humilitate ... loquens ut magis ... quam mites appareant. Superbi doctores vulnerare ... quod emendare noverunt. Salomone testante in ore stulti virga superbie qui increpando rigide feriunt et compati humiliter nesciunt. Sicut aliorum peccata curanda ... suscipit qui ... correctione et humili ... qui ... ut odiosa ... corrigunt non emendant sed ... cum ... quicquid ... furor est ... delicta corrigentis etc.

Abiciuntur non (margin)

De humilitate prepositorum

Oportet ad regimen electos ... subditorum ... ut non solum auctoritate ... et cum humilitate ... sed tamen ... in eo ... humilitate ... subditorum ... ita auctoritas ... temperare ... regimen ... sacerdotibus ... quia ut ... superbi ut per humilitatem remissi sunt. Quod est ... multa temptantur ... etiam ... vitia in quibus ... humilitas ... locus ... transgressores iustitie increpaverunt ... subdictos ... humiliores ... subditorum ... indicant a nobis ... iudicant ... ipsis se esse ... non ... vero ... non ... etc.

De doctrine discretione

Non omnibus una eademque doctrina est adhibenda sed pro qualitate morum diversa exhortatione et doctorum ... nam quosdam increpatio ... quosdam vero exhortatio corrigit blanda. Sicut periti medici ad varios corporis morbos diversa medicamina ... ita ut ... vulnerum varietates medicina diversa sit et doctor ecclesie singulis quibusque congruum doctrine remedium adhibebit et quod cuique oportet pro etate sexu ac professione annuntiabit. Non omnia ea que sunt clausa aperienda sunt. Multi sunt enim qui capere non possunt quibus ...

Pdicant (margin)

ita (margin)

8. q. 1. oportet

Oportet eum qui docet et instruit animas rudes ... ut pro ingenio ... possit aptare ... ordine ... ditare ...

et ... Corinth. 13 ... est ... auditores ... quid ...

manifestet in discrete statim aut despiciunt aut negligunt. Prima quippe
praedicatio ... est ... qua dum ... [illegible] ... spiritualibus
simplices seu carnalibus plana atque quia non summa atque ardua praedicanda
sunt ne immensitate doctrinae opprimantur parum quod erudiant proficit. Unde et
apostolus ait: Non potui loqui vobis quasi spiritualibus sed quasi carnalibus,
tamquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi non escam. Carnalibus quippe animus
ipsi ... ut alta de caelestibus ut terrena tenent praedicanda sed moderate
ut similia morem qui coram despexerit doceri. Corvus dum suos pullos
viderit albi coloris nullis eos cibis alit sed teneritudinem attendit donec
paterno colore nigrescant et sic illos frequentibus refectionibus reficit. Ita et cum
doctor sanctus eos quos docet videt ad sua plenitudinem ...
confessione ingressi et ... saeculari deposita ... [illegible] ... de peccati
recordatione ... ut potest adsequi celestibus et cum carnalibus non
aperit intelligentiae spiritualis splendidiora mysteria ne dum audita non
capiunt ... incipiat ... quia ... caelestia. Aliter est
agendum erga eos qui nobis committuntur regendi si offendant. Atque aliter
cum his qui nobis commissi non sunt venerandi sunt si nos delinquunt pro q2 si nostri sunt
sola caritate ut locus est corripiendi sunt non tamen cum severitate sicut hi qui
nobis regendi sunt commissi. Quibus docendi sunt seniores plebis ut per
eos postea facilius doceant ... et apostolus ... inquit quomodo fidelibus
hominibus qui idonei sunt et alios docere. Ingenium boni doctoris est inci-
pientes a laude eorum quos salubriter obiurgatos corrigere cupit sicuti
apostolus ad Corinthios ... fecit quos a laudibus inchoat et in-
crepationibus ... cum apud Corinthios ... qui et laude et incre-
patione digni essent. Ille vero qui indiscrete ... omnibus loquitur eque
ut omnibus ... ... etc.

De silentio doctoris

Pro malo merito plebis aufertur doctrina praedicationis, pro bono me-
rito audientium tribuitur sermo doctoris. In ... ...
... velut ... ... doctrinae ... ... aufertur. Et ... aut
praedicantis aut pro audientis sit merito ut non pro culpa plebis auferatur
sermo doctoris, non pro utilibus meritis tribuatur. Nam et bonus dat bonum
et malus malum, et bonus malum, et malus bonum. ... ... merito
... Non omnia tempora congruunt doctrinae. Secundum Salomonis sententiam dicentis: Tempus Eccl. 3
tacendi tempus et loquendi. ... ... sed ... discretionis. ... malos
incorruptibilem iniquitate non ... electos ... et doctrina ... aut
doctoris ... calore caritatis ardentes ... a docendo quia non
est qui audiat testante scriptura: Civitates austri clausae sunt et non est
qui aperiat. Qui docendi accepit officium ... ad ... ...
... quae statim corrigere nequaquam ... ... si corrigere ...
et dissimulet ... est ... ... errorem alieni ... ...
doctores ... ... iniquos ... ...
... . Sed talis ... quia arguit ... non ... ... occupatione in
... iniquorum etc.

De prebenda sacerdotali praedicantium in plebe

Quibus docendi forma commissa est ... ... si condi-
... ... doctorem ...
... ... Cum dicit super
montem excelsum ascende qui evangelizas Sion ... ita -nus

primendi muti sunt sicut et p[ro]ph[et]a [illegible] respicere de beati [illegible]
timore respirare debeat et alta infortitudine vocis sue et noli timere
eum et Jer[emie] .i. ita d[omin]us ait accinge lumbos tuos et surge et loquere
ad eos ne formides a facie eorum ut cum time[re] te faciam uultum eorum
eum et apparet quia res time[n]d[a] donum est qui p[er]sonam potentis accipit
et peccatorum loqui pauescit d[omi]n[u]m multa culpe sue simul sacerdotes
mox potentes peccatorum occultant et a bono ope[re] vel iusticie p[re]dica-
tione vel aliorum formidine aut potestate treme[n]te a[b]sistunt s[ed] et quod p[ro]h
dolor inde metuunt vel quia amore rerum secularium implicant[ur] vel q[uia]
aliquo fauore ope consumentur / multi p[re]latos ecclesie timentes
ne amicitiam perdant et molestia odiorum incurrant potentes non ~~arguunt~~
arguunt ~~et~~ corripe pauperum oppressores [illegible] primo [illegible] de se[ruitute] ~~[illegible]~~ de rō
~~[illegible]~~ pro eo q[uod] contristentur de plebibus sibi commissis quando a
potentibus pauperes opprimunt ad expendendas eos bonum sacerdotes
i[us] amplius fecit nec vetet cuiusquam inimicicias molestias potentis ~~[illegible]~~ sed
oppressores oppressores pauperum palam arguunt increpant et comminant mi[nime] q[ui] inclinat
earum votiu[m] impedias et cum si vere valeat pastor cum beatus [illegible]
sua ponit p[ro] ovibus suis / sicut e[uan]gelii pastor eorum bestias ouium
custodire solet ita et dei sacerdos sup[er] ovibus [illegible] sollicitus esse d[e]b[et]
ne raucus vastet ne oppressor insiliat ne potentior cuius q[ue] cupi-
ditas vitam pauperum inquietet / qui aut pastores eos que [illegible]
Aut eum de omnibus s[ed] potest legi in [illegible] de mercenariis videt lupum ve-
fugiunt nientem et fugiunt quando potentibus tacet et malis resistere metuunt etc.

De disciplina sacerdotum i[n] eos qui delinq[uunt]

S[acer]dotes quo[que] p[ro] alienorum iniq[ui]tate
dampnant[ur] si eos aut ignorantes non erudiunt aut peccan-
tes no[n] arguunt / testante d[omi]no p[er] p[ro]ph[et]am speculatore[m] dedi te
domui isr[ae]l si non fueris locutus ut se custodiat impius a via sua ille
in iniquitate sua morietur sanguinem aut eius de manu tua requiram
/ Nam et Heli sacerdos pro aliorum iniquitate dampnatus est / et licet eos
delinquentes admonuit s[ed] non ut oportuit non redarguit / sacerdotes eq[ue] [illegible]
dul[gent] peccata populorum et [illegible] sollicitudine [illegible] quoad [illegible] [illegible] testo[re]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dedi te [illegible] [illegible] robusto
et [illegible] et [illegible] [illegible] coram / sacerdotes studio corrigi [illegible]
[illegible] debent subiectorum ut [illegible] [illegible] [illegible] possunt / [illegible]
aut [illegible] [illegible] arguit ita [illegible] non [illegible] sacerdotes [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] ut eius redargutione aut corrigantur
[illegible] aut si incorrigibiles [illegible] ab ecclesia [illegible] separentur attonite argu-
unt qui [illegible] potentes [illegible] solum [illegible] non arguunt pro [illegible] [illegible]
et adulantes [illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible] qui edificant [illegible]
[illegible] [illegible] et qui edificant [illegible] [illegible] [illegible] arguunt.
Qui [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] De [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est non imitatione [illegible] [illegible] compassionis [illegible] ut [illegible]
ita vitia aliena fleret quemadmodum si [illegible] et ipse implicaret

errore boni pastores ipsorum delicta debent deflere et talium se plangentibus
tradere imitatores Jeremie prophete dicentes Quis dabit capiti meo aquam
et oculis meis fontem lacrimarum et plorabo die ac nocte interfectos populi
mei Tamquam propria igitur delicta plebis sacerdos subditorum flere debet et affectu
compaciendi ea attendere commissi / Nam nulli prelati gregis sui quos pro
pravitate a communione excludunt ut penitentiam qualiter forte tunc debeant ad melio-
rem [illegible] exhortando non visitant / quos saepe propheta Dominus increpat
comminans pastoribus qui pascunt populum meum vos dispersistis populum meum
eiecistis et non visitastis eos Ecce ego visitabo super vos maliciam
studiorum vestrorum / Boni namque studia sacerdotum multa diligentia etiam parva
plebium facta perquirunt ut de minimis subditorum pravitate se
[illegible] [illegible] mores malos cunctorum subditorum quos ac [illegible]
sanant sicut medici morbos [illegible] [illegible] incipientes / Sunt
vero ne crescant medicine obiecta quedam experientia [illegible]
Doctores boni sic ea que male acta sunt resecant ut ea que
admitti [illegible] nec [illegible] doctrina [illegible] / Qui blande
verbo castigatus non corrigitur acrius arguendus est / Cum dolore
corrigi [illegible] negligit publice arguendus est ut vulnus quod non [illegible]
occulta correctione purganda palam [illegible] arguendi sunt qui pala
[illegible] corrigant / [illegible] corripiuntur plurimi caveant [illegible] est eum
[illegible] [illegible] [illegible] licentiam
qui corripit [illegible] sicut eum
menti salutem [illegible] increpationis [illegible] si opus est aliquid medica-
mentum / Doctores namque dure ferunt increpationibus subditos lenitatem tamen [illegible]
qui tamen a caritate eorum quos corripiunt non recedunt saepe et
[illegible] arrogantibus videtur esse superbia et quod a bonis [illegible]
crudelius fieri putatur a [illegible] / qui non [illegible] [illegible] oculo quod a bonis
[illegible] amore [illegible] ab eorum pontifice vehementer ut [illegible]
erga commissos agit quanto durius a Christo medicus formidatur / Nam
sicut scriptum est [illegible] [illegible] [illegible] in ipsa [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et in [illegible] erroribus [illegible]
cum in [illegible] delicto clementes sumus in alienis [illegible] rigorem tenere
[illegible] / [illegible] alios [illegible] [illegible] non [illegible] / Et
tum ipsi maximis criminibus obnoxii tenentur minora [illegible]
non dimittunt [illegible] reprehendimus vicia aliena quam [illegible]
saepe que [illegible] in aliis [illegible] in nobis [illegible] [illegible]
Et quod in aliis reprehendimus agere ipsi [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] nec [illegible] [illegible] gessent agnosce-
re quid mali egerint [illegible]

De subditis

Propter statum primi hominis [illegible] quem pena [illegible]
[illegible] ut quibus [illegible] non tangere libertatem [illegible]
misericordie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] originem
[illegible] Deus [illegible] [illegible] [illegible] alios [illegible] consti-
tuerit aliorum [illegible] et licentia male agendi [illegible] potestate

Marginalia: ad melio- (beside line 6); parva (beside line 10); admitti (left of line 16); Et deinde (beside line 29); + [illegible] porte trabem in oculo suo [illegible] non [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] (right margin beside lines 43–52); + Et licet (below text)

dominacionem repugnat / nam si omnes sine metu fuissent quis esset qui
a malis quempiam cohiberet. Unde et in gentibus principes reges que electi
sunt ut terrore suo populos a malis coercerent atque ad recte vivendum
legibus subderent / Quantum pertinet ad racionem non est personarum acceptio
apud deum qui mundi elegit ignobilia et contemptibilia et que non
sunt ut ea que sunt destrueret / ne glorietur omnis caro. Hoc est nobilitas
generis coram illo / Unus enim deus equaliter et dominis fecit [?] et consulit
et servis / melior est subiecta servitus quam elata libertas / multi enim in-
veniuntur deo libere servientes sub dominis constituti flagiciosis / Et tamen et
si hic subiecti sunt illis corpore prelati tamen sunt mente [?] celo [?] /

De prelatis

ab — Vir iniquus aut bonus per potestatem servari [?] censetur aut si aliqua
tangitur nam sub illa curat ut superbus tumeat sed ~~[illegible]~~ .ca sib
~~[illegible]~~ ut humilior innotescat / Prelatus autem sit apostoli exemplo — subiu
qui data sibi potestate etiam non adquirit [?] opus est quod habebat sed dum
posset uti re licita abstinuit sese et ut parvulus in medio eorum quibus
preerat audit [?] / qui in appetendis honoribus seculi aut prosperitatibus
mundi desudat in instanti labore et hic et in futuro vacuus invenitur
[illegible] / tanto quis periculis [?] peccatorum gravatur quanto ab eius [?] opibus
alienus / quanto quisque amplius secularis honoris dignitate sublimatur
tanto maiorum curarum ponderibus aggravatur eo quod magis facto et
cogitacione subiacet quibus sublimitas [?] [illegible] / Unde ut quidam
sapiens ait: Quare qui super eminet plus meroribus afficitur quam
honoribus gaudet / quanto quisque curis mundi maioribus occupatur tanto
facilius [illegible] vicijs servit / si cum rege valet [?] quis animus devitare
[illegible] quanto magis compositione deprimitur [?] / nam statim utile est de
Sedari — potestate insignire sed tunc vere est utile si bene geritur / quando subiectos — li gerr bene
tuitione — [illegible] quibus boni honores conferuntur / Potestas bona est que a deo
donante est ut malum timore coerceat non ut ~~timore~~ malum committat
Nichil autem peius quam per potestatem habere licentiam delinquendi ~~[illegible]~~ — tum
Nichil infelicius male agendi felicitate / qui vero secundum seculum bene
potestate imperat sive sine iniusticia regnat / et gladio dei [?] regnum adest [?]
nam supplicat [?] gloriam / qui vero sive regnum [?] extitit per vestes ful-
gentes et lucida lapillorum micant et miseri ad inferna torquendi desce-
ndunt / Reges a recte agendo vocati sunt / ideo que recte faciendo regis
nomen tenetur peccando amittitur / nam et sanctos viros proinde
reges vocari in sacris eloquiis eo quod recte agunt sensusque proprios bene
regant et motus resistentes sibi racionabili discrecione componant
Recte igitur illi reges vocantur qui tam semetipsos quam subiectos
bene regendo modificare noverunt / Quidam vero ipsum nomen regiminis ad
immanitatem convertunt crudelitatis / cum que ad culmen potestatis venerunt
in apostasiam confestim labuntur / tanto quoque tumore cordis extolluntur
ut cunctos subditos in sua comparatione despiciant eos quibus preesse
contingit non agnoscunt quibus congrue per Salomonem dicitur: Ducem te
constituerunt noli extolli sed esto in illis quasi unus ex illis / Dum reges mundi
sublimiores se ceteris sentiant mortales tamen se esse agnoscant / nec regni
gloriam quam in seculo sublimat aspiciant sed opus quod secum ad inferos
deportent intendant / Sed quia cito currunt [?] cunctis temporis gloria illa agat
Nota 13. — que per finem sive sine possederunt / Dum apostolus dicit

Non est potestas nisi a deo quod dicitur a principatum de quibusdam potentibus
dicat ipse regnaverunt sed non ex me quod dicit non me propicio [illegible] sed
irato unde ait sub eum principatum admittit dabit tibi regem
in furore meo quo manifestius claret bonam malamque potestatem a deo
ordinari sed bonam propicio malam irato. Reges quando boni sunt
muneris esse dei cum vero mali sceleris esse populi secundum
meritum enim plebium disponitur vita rectorum testante Job Qui regnare
facit ypocritam propter peccata populi irascente enim deo talem rectorem populi suscipiunt
~~suscipit~~ qualem pro peccato merentur nonnumquam pro malicia plebis
etiam reges mutantur Et qui ante videbantur esse boni accepto regno
fiunt iniqui etc. **De iusticia principum.**

Qui recte utitur potestate regni ita praestare se omnibus debet ut quanto
magis honoris celsitudine claret tanto semetipsum mente humi-
liet proponens sibi exemplum humilitatis David qui de suis
meritis non tumuit sed humiliter sese deiciens dixit vilior fiam
[93] et vilis apparebo ante deum qui elegit me Qui vero recte utitur regni
potestate formam iusticiae factis magis quam verbis instituit iste nulla
prosperitate erigitur nulla adversitate quatitur non innititur propriis viribus nec
a domino recedit cor eius regni fastigio humili praeest animo non eum
delectat iniquitas non inflammat cupiditas sine fraudatione alicuius
ex paupere divitem facit et quod iusta potestate a populis extorquere poterat
saepe misericordi clementia donat Dedit deus principibus praesulatum pro
regimine populorum et illis eos praeesse voluit cum quibus una est eis
nascendi moriendique condicio Prodesse ergo debet populis principatus
non nocere nec dominando premere sed condescendendo consulere ut vere sit uti-
le hoc potestatis insigne et dono dei pro tuitione utantur membrorum Christi
Membra quippe Christi fideles sunt populi quos dum ea potestate quam
accipiunt regunt optime bonam utique vicissitudinem deo largitori
restituunt Bonus rex facilius a delicto ad iusticiam quam a iusticia
ad delictum transfertur ut noveris hoc esse casum illud pro-
positum In proposito eius esse debet numquam egredi a veritate quod si casu
titubare contingerit mox resurgere debet. **De paciencia principum.**

Plerumque principes iusti etiam malorum errores dissimulare
noverunt non quod iniquitati eorum consentiant sed quod aptum
tempus correctionis exspectent quando eorum vicia vel emendare
valeant vel punire Multi adversus principes coniurationis crimine de-
teguntur sed patiens volens divus clementiam principum illos male co-
gitare permittit a se quos non deserit et illos malo bene ipse facit dum culpas quos
~~dum culpas faciunt~~ ipsi vero paciencia indulget reddere malum illi agunt
~~pro malo offensis impertit~~ etc. **De delictis principum et cetera**

Difficile est principem regredi ad melius si viciis fuerit impli-
catus populi enim peccantes iudicem metuunt et a malo
suo legibus coercentur Reges autem nisi solo dei timore
metuque gehennae coerceantur libere in praeceps proruunt et per abruptum
licentiae in omne facinus viciorum labuntur Cuncta quippe in
superiori constitutus est loco tanto in maiori versatur periculo

pro malo vicissitudo iusticiae est sed qui clementiam addit iusticiae non malum pro malo culpis reddit sed bonum pro malo offensis impertit

& quanto

et splendore honoris celsior quisque est, tanto si delinquit peccato
obnoxior maior est. Potentes enim potenter tormenta patiuntur. Cui enim plus com-
visui mittitur, plus ab eo exigitur, etiam cum tormentis penarum. Reges vitam
subditorum facile exemplis suis vel edificant vel subvertunt, ideoque
1. Ne formam peccandi faciat principem non oportet delinquere, ne formam peccati sui impunita licentia faciat.
Rex qui ruit in vitiis cito viam ostendit erroris, sicut legitur de Iero-
boam qui peccavit et peccare fecit Israel. Illius enim culpe ascribitur
quicquid ab eius exemplo a subditis perpetratur. Sicut nonnulli bonorum subditi
principum Deo placita facta sequuntur, ita facile multa prava eorum exempla
sectantur plerique. At aput aliquos principes necessitate magis quam
voto mali existunt. Cum improbis enim obediunt nonnulli aut prave-
nunt saepe reges in malum, et pigri sunt imitari illos in bono.
Saepe autem mali reges pariunt unde boni iustificentur, dum predecesso-
rum cupiditatem et malitiam corrigunt. Nam [illegible] potestate eorum
commutat, si quod alii diripuerunt isti restituant. [illegible]
~~[illegible]~~ etc.
I Iustum est principem legibus obtemperare
suis. Tunc enim iura sua ab omnibus custodienda existimet,
quando et ipse illis reverentiam prebet. Principes legibus teneri
suis, neque in se posse damnare iura que in subiectis constituunt. Iusta
est enim vocis eorum auctoritas, si quod populis prohibent sibi licere
non patiantur. Sub religionis disciplina seculi potestates subiecte
sunt, et quamvis culmine regni sint prediti, vinculo tamen fidei te-
nentur astricti, ut fidem Christi suis legibus predicent, et ipsam
fidei predicationem moribus bonis conservent etc.
Necesse est ut eum penam sequatur nec [illegible] est imperium [illegible] par est iustitia [illegible]
P Principes seculi nonnumquam intra ecclesiam potestatis adepte
culmina tenent, ut per eandem potestatem disciplinam ecclesiasticam
muniant. Ceterum intra ecclesiam potestates necessarie non essent,
nisi ut quod non prevalet sacerdos efficere per doctrine sermonem, potestas hoc
imperet per discipline terrorem. Sepe per regnum terrenum celeste
regnum proficit, et qui intra ecclesiam positi contra fidem et disciplinam
~~[illegible]~~ ecclesie non prevalet cervicibus superborum potestas
principalis imponat, et ut ~~[illegible]~~ virtute potestatis impertiat. 1. venerationem mereatur
Cognoscant principes seculi Deo debere se rationem reddere propter ecclesiam
quam a Christo tuendam suscipiunt. Nam sive augeatur pax et
disciplina ecclesie per fideles principes sive solvatur, ille ab eis rationem
exiget qui eorum potestati suam ecclesiam tradidit ~~[illegible]~~ etc.
ecclesie agunt rigore principum conterantur, 2. ipsamque disciplinam quam ecclesie utilitas exercere
a Dilectionem prestet principum qui
[illegible] iudices cum voluptatum Dei iussis [illegible]
proferunt. Ita secundum apostolum dilectio est quia principes mali sunt
per principes [illegible] est quando iudices iniqui existunt. Bonus
iudex sicut [illegible] ita [illegible] alios cum
spectat [illegible] iustitie, alios bonitatis iudicia sine personarum
acceptione suscipiunt; ita [illegible] iniustitie avaritie rapina, ut studeant
auferre alteri quod cupiat sibi. Boni iudices iustitiam ad solam
obtinendam salutem eternam suscipiunt, nec eam muneribus
acceptis distribuunt, ut dum de iusto iudicio temporalia

lucra non apparent. Primis autem dicitur / omnis qui recte iudicat stateram
in manu gestat in utroque pensa iustitiam et misericordiam portat sed per iustitiam reddit
peccati sententiam per misericordiam peccati temperat penam ut ista libramine quedam
per equitatem corrigat que nunc per misericordiam indulgeat / qui dei iudicia
celis sunt aperta per tunc tremens quod in omni negotio se formidabiliter
de iusticie trutina de manu cadat et unde non iustificat inde pronus
condempnetur etc.

n Eminent stultos ac improbos oportet iudices esse quam stultus
per ignoranciam ignorat iusticiam improbus per improbitatem te-
nuit ipsam quod dicit veritatem / Quamvis ~~latent~~ pauperes || latent
apud iudices quam a crudelissimis hostibus nullus enim ipse tam
cupidus in alienis quam iudex iniquus in suis / latrones in accessis ~~...~~ frondibus
~~...~~ ac latebris latentes insidias ponunt isti palam rapacitate
avaricia seviunt / hostes in alienum sanguinem tantum intendunt iudices
quasi crudelissimi tiranni suam oppressione suam subiectos vitam
extinguunt. Et nunc enim desunt multi similes nostri sunt. Et nunc propter leges
modernis regunt populos et boni iudices sunt qui munera respuentes
sunt gloriosi sicut ut ait quidam tamen ipsa pingit atque destruit ipsa
fo. xi quidem quorum operis capitibus carminis armata et tincta ~~...~~ fer. t. lu. aliter
quibusdam partibus ardet ut eorum vulnera in manibus iniquorum
scorpionis perficit / sepe iudices propter cupiditatem causam aut differunt aut per-
vertunt iudicia / sicut sunt repleti propter negotia quamvis ~~...~~ Mar. subin-
qui causant clamant quando enim iudicat non causam sed dona co-
siderat. Et sicut negligentes sunt in discussione causarum. Sic in
eorum dampno sollicitati sunt iudices propter nunc effrete velum quasi
lupi rapere non relinquit in mane hoc est de parte vite tantum
tamen cogitat non de futuro quia enim ista vespere effectus vel mane
prius et vix paucis pauperibus derelinquit etc.

u Ceteri iudices et elati ut sapientes videantur non discutiunt
causas sed asserunt sic quod turbant iudicii ordine dum
non suo conteri affectu alienam presumunt. Et unde dum iudicare
incipiunt irascuntur ipsam quod iudicii severitatem in insaniam vertunt de quibus
petri propheta dicit. Et nunc convertunt in furorem iudicium. Et nunc enim
irratus iudicat in furore iudicium mutat et ante perfert sententiam
quam agnoscat / furor in iudice investigationem veri non valet attingere
quod mens eius turbata furore ad inquisitionem alicuius iustitie fra-
cundus iudex iudicii examine plene colligi non valet. Et unde colli-
gere furore non videt. Et nunc aut repulso furore deprimit facilius
ad convincendam veritatem mente serenitate consurgit et sine vlla
perturbatione ad equitatem intelligendam perveniunt etc.

n Non est persona in iudicio consideranda sed causa scriptum est enim
non accipies personam in iudicio / Et iterum non misereberis
pauperis in iudicio. Et nunc enim consanguinitatis vel amicicie
familiaris sive inimicitie odio iudicium pervertit sine dubio in christum
qui est veritas et iusticia peccare noscuntur. Iniqui iudices erant in
veritate ~~s~~ sententie dum intendunt in qualitate persone et considerant
sepe iustos dum ~~...~~ offendunt iniquos. Et nunc

improbe

aut recta sentencia pendet nec partem falsitatis nouit nec totam liberare
a iusticia discit etc.

78 Qui recte iudicat et premium inde remuneracionis expectat fraudem
[illegible] perpetrat / quia iusticiam quam gratis impendere
debuit acceptacione pecunie vendit / bona male vtuntur qui
iuste pro temporali lucro iudicant / tales quippe ad veritatem non iusticie
defensio sed amor premii prouocat / quibus si spes nummi subtrahitur con-
festim a iusticie defensione discedunt / accepto munere iudicatio
veritatis est vnde et pro iusto dicitur Ecclesiastici 20 excecant iudices ab
omni munere ipse in Ecclesiastico capitulo [illegible] / diues muneribus corrumpit iudicem ‖ cito
pauper autem dum non habet quod offerat non solum audiri contempnitur
sed eciam et contra veritatem opprimitur / cito violatur auro iusticia nullamque
reus pertimescit culpam quam [illegible] nummis existimat redimi
Habet vincere censura amor lucri quam equitatis iudicem / Tres sunt
munerum acceptiones quibus contra iusticiam humana vanitas militat
[illegible] fauor amicicie / adulacio laudis / et temporalis acceptio mu-
neris / Similiter autem peruertitur ‖ animum rei respice munere quam ipse laude
aut fauore / quatuor modis iudicium humanum peruertitur / timore / cupidi-
tate / odio / amore / timore dum metu potestatis alicuius veritatem loqui
pauescimus / cupiditate dum premio muneris alicuius corrumpimur
odio dum contra quemlibet aduersarium molimur / amore dum amico vel
propinquis prestare contendimus / His enim [illegible] sepe equitas violatur
sepe innocencia leditur etc.

e Et si iudicium gratis dicitur quanto magis si venale contra-
verit enim Et erit multiplex tormentum falsorum si tam [illegible]
fit iniuria. Testes falsidicus tribus est personis obnoxius
primum deo quem periurando contempnit secundo iudici quem mentiendo
fallit / postremo innocenti quem falso testimonio ledit / testibus falsis
9 [illegible] vinctus tarde iudicum falsitatis repertum qui si separati fuerint ex ea
iure iudicantes cito manifestantur nam sicut in vnitate [illegible] grandis
est fortitudo ita in separacione minor infirmitas fraudulencie cito re-
periendis iudicium falsorum enim testimonium si non conuenit vnum
pene dicere [illegible] et qui falsitatem profert et qui subripit veritatem
quia et ille obesse vult et iste prodesse non vult / peior est
autem testis qui ledit quam qui prodesse vellet / nam ille malignus
est iste in verbis iniquus testis quamuis sua falsitate [illegible]
si impediat animo tamen [illegible] dampni conficit Erit autem ille apud
deum condempnatus qui ad vsus innocentem falsum testem vel et
aliis dicentibus credit / nam non solum ille reus est qui falsum
de alio profert sed eciam qui cito aurem crimini prebet / qui metu potestatis
veritatem occultat / ipsam veritatem iram diuinam super se [illegible] prouocat
Et nichil plus pertimescit quam dum ista corripiunt indignacionem
beatus cum testimonio innocentes absoluit ab iecta purgant
impius cum detractione iniquus premunitur Nam enim dicitur testimonio mortis
abnoxium produnt et ad effundendum sanguinem vsque [illegible] vocem
testificacionis prebuit primo enim iusti clamant tamen ad iusticiam dicere

fit
salutis ira cum indignationis et tribulationis et immissiones per
angelos malos etc.
Egregiorum forensium sectatores propter quod cum dilationem
secularis negocium deferre debent aut etiam maneat quod cum can-
tate negocium recipitur breuium / Quia quia graciis ut inter iur- // est
gantes. cantus manaret quod ponendum est rei accusatis ut comperunt
delatis antiqui forensium eloquenciam carmina fatuciam inculpa-
bant eo quod causidici in certaminibus causarum demissis quod agunt velut
canes alterutros se se lacerent intra quod causas ad iniurias suas committant
p Aspersiones oppressores tunc se sciat
Timori dignos sententia quando prevaleant hiis quos nocere
volunt velut tanto atrocius futuro supplicio condempnandi sunt
quanto hec fortius cum miseros vicium invaluerit / Audiat iudices
et qui presunt populis quia pro temporalibus molestiis quas plebibus
ingerunt eterno incendio cremabuntur testante deo per ysaiam
prophetam Iratus sum inquit super populum meum et dedi eos in ma-
nu tua Non posuisti eius misericordiam aggravasti iugum tuum valde sede
in pulvere sede tace et intra tenebras veniet super te malum
et nescies ortum super te calamitas quam non poteris expiare / ve-
niet super te repente miseria quam nescies / magis mala facientibus
quam mala patientibus condolere debemus / Illi enim prava faciendo
in malum proficiunt / isti patiendo a malo corriguntur / Deus autem
per malas voluntates aliorum in malis multa operatur bona / malig-
nancium bonum voluntas nequaquam potest adimpleri nisi deus dedit
potestatem / nam deum volente deo homines malorum quod corrumpi sunt
efficiunt ipse deus facit qui permittit unde est quod scriptum est per
prophetam Si erit malum quod non fecit deus / Veraciter quod iniqui mala cupiunt
et voluptate propria efficiendi dat potestatem per suam bonam
voluntatem quia de eorum malo ipse multa operatur bona / quidam
enim dei voluntati resistunt nescientes tamen illud dei faciunt / quos
nonnisi deo subiecta esse omnia ut et ipsi qui eius dispositioni aliter dispositioni
resistere arbitrantur eius impleant voluntatem / Propterea in
hac vita boni iudicantur a malis ut eterni in illa vita
mali iudicentur a bonis / sive ut est sed hic bonis temporalis
afflictio et illic eterna remuneracio / Ideo sunt nimirum mali ut
quociens boni offendunt flagellantur ab illis Unde est quod
Assur virgam furoris sui vocat deus / Sed quociens ita fit de dei indi-
gnacione procedit / ut deus per illos in eos seviat quos flage-
llando emendare disponit Sed ille nequissima voluptate illud nescit
sepe crudeli intencione / Sicut per prophetam dicit de eodem assur ipse
autem non sic arbitrabitur sed ad conterendum paratum est cor eius Iterum //
super eos dominum florum venturos qui exspectant persecuciones et pie- habebunt
tati fidelibus / consolando enim per prophetam deus suos ita mediatur // quos
permittit aduersus eos inquit / qui iudicaverunt ego iudicabo et cibabo
hostes tuos carnibus suis et quasi musto sanguine suo inebria-
buntur plus aliquid unum et malorum iniquitas quod electos dei suos
moribus lamiat et per hec vita impiorum plus deperit

Iustorum autem non perit sed proficit dum eos mala temporalia fla-
gellationibus erudiunt ad penitentiam agendam vitam et patriam expe-
ctandam erudiunt / sed dum eos prodest presentium penitens utili-
tati iustorum dum eos mala sua erudiunt et ad regna celorum
requirenda molestia temporali impellunt [illegible] exemplis Israelite
plebis que tunc durius agebatur in Egypto quando exoptabat
eam per Moysen ad terram repromissionis vocari / et ea [illegible] que in
Egypto patiebatur despiceret et ad promissam patriam festinare. Sunt
constitua — qui dum conscientiam iusti in prosperitatibus suis apprime mente
intentat — confusione habent / et dum adversa [illegible] nec vincunt verum
de sue prosperitate insania confundunt / stulti cum bonos suos
[illegible] assumunt quibus dum prosperitas eluceat iactant de suis [illegible]
gloriantur / et bonorum atque iustorum afflictionibus delectantur / dum
eis adversa contingerint mox ad blasphemiam prosiliunt et [illegible]
conturbant / quidam suspicionem [illegible] dispensatione dei in malorum
prosperitatibus scandalizantur dicentes cum propheta. Quare via impiorum
prosperatur bene est omnibus qui prevaricantur et inique agunt
Verum ergo hoc dicunt non mirentur quando impiorum bonorum
temporalem et transitoriam felicitatem aspiciunt sed magis novissima
Job. 21. — eorum intendant qualia scilicet sibi hec eterna supplicia apparent
dicente propheta. Ducunt in bonis dies suos et subito ad inferna
descendunt etc

) Virtus in adversis probatur se cognoscit non dari / viri sancti plus
formidant prospera quam adversa / Ex quia dei servos prospera deci-
piunt adversa vero erudiunt / Ideo sancti viri constantia ita
portare debet adversa ut frangi non debeat [illegible] sunt magis sunt
[illegible] super iustos quando eos affligi ab iniquis [illegible] gloria
superna permittit / nam tunc eius gaudia disponuntur etiam quando
hic tribulatione probantur / [illegible] tribulationes aliquas [illegible]
pertransimus / postea si quid tribulationis in hac vita ~~[illegible]~~
acciderit non stat sed velociter transit / Verum hic [illegible] prima dili-
genter recogitat mala omnia [illegible] equanimiter portat / Verum
[illegible] dulcedine [illegible] temporalem [illegible]
[illegible] temptationem [illegible] mala temporalia
pro utilitate eorum est quod [illegible] mala perferunt quia dum
in dolore [illegible] et [illegible] electorum quod reproborum
mala non appetunt / plus prodesse saluti temptationes seculi
quam prosperitates. Ad prosperitate [illegible] temptationis [illegible]
in — tare [illegible] ad ~~[illegible]~~ temptationem animum preparare
Cum enim dum preparatur temptatio [illegible] sive non
parata advenit / sapientis est cum omnia adversa ante meditari ut
superveniens casus debet [illegible] non [illegible] prevenient / etc

a) Mundi amatores non solum ceci
rei sunt quod infima prosperitate [illegible]
[illegible] qui [illegible] adversa [illegible] tangunt / quando
erumna — torquet [illegible] mundi exaggerando [illegible] quam [illegible] tolle-
rando adversa / qui cum bona mundi diligit velit non velit

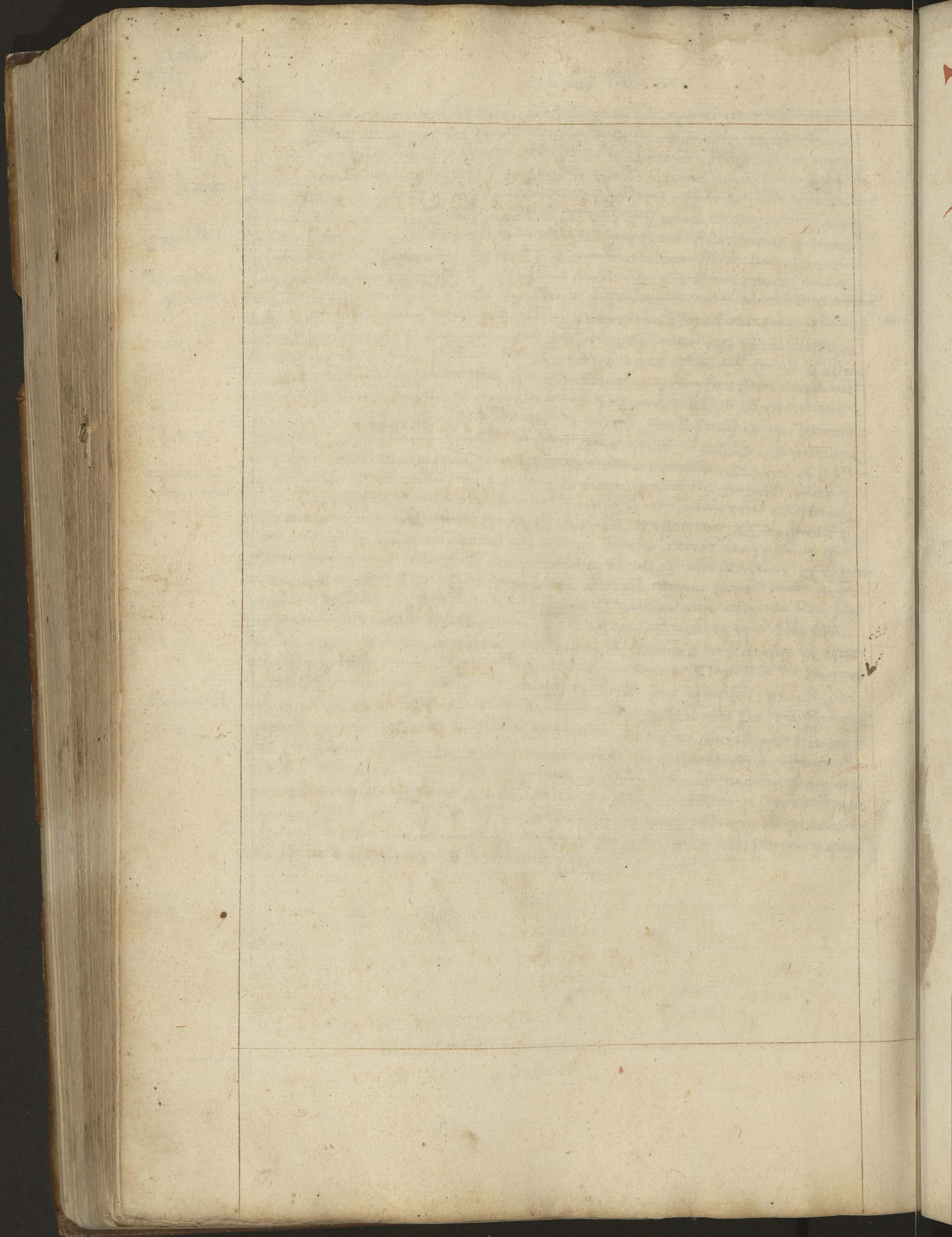
timore et dolore pene sustinebit / quia plerumque opes res transitorias
diligunt maiore sibi ingerunt dolorem res oblate quam amorem prebebant res
~~[illegible]~~ possesse / cum qui eum dolore amittunt que cum magno
amore habent / cum carendo dolorem que minus possidendo
diligunt / sciant seculi huius sectantes quantum sint vana vel adver-
sa que diligunt quia et ea in hoc seculo sine ~~[illegible]~~ cum la-
borant et pro quibus in futuro supplicia penas dabunt / Gregorius in vita
secularium desideriis affligimur / cum temporum prospere effectus est eff- 1. contentione cum
icacium sanius subtrahimus quam nos reficit. hoc est ita abicitur teri- * quia grauit dilectis
tate secularis amoris ut nequam respiciant ad dei amorem ~~[illegible]~~ 1. respiciunt
quem morte / apostolus mortuus est mundo ipsi et vicissim mundo mortui
non sunt / bona cum seculi diligunt et ipsa que diligunt nimie
se- tunt / in utroque vani quia et futura perdunt et presentia non acquirunt
/ egestas est electorum qui pergunt a bonis celestis et in celo diuinis
remorant / egestas est reproborum qui habundant diuitiis et voluptatibus
vacant se esse inopes nesciunt / quod patet per apostolum Iohannem. Et nunc non modo
hunc auctores sit ait: diues sum et locuples et nullius
egeo nescis quod tu es miserabilis et pauper et cecus et nudus / glo-
rialis / respicias et si nitidi sunt foris fulgore potentie intus tamen sunt claudum
~~[illegible]~~ Elati vero et tamen superbie.
quasi arborum cortices foris intus vero solidi / qui speciosa cultu neg- Sicut
ant audiant apostolum quemadmodum decepit eorum corporalia or- calamum
namenta et quos successus habent cultus compositus et cariti hoc per qui intus
prudentia odore fetore est et persona sinistra sed flagrant apostolum sed intus
diuites quorum spes opulentia est et audiant cum dictum vere varium.
opulenti estis. Et ideo cum quibus potentia maior est tanto magis liber Abhor
aperto est / nam primorum grande est / plus eum vereantur hoc superbi
in hoc seculo pro temporali potentia quam pro reverentia sanctitatis. Susci- ut calamum
pit cum magis sunt diuites et quod homines sunt omnino despiciunt. intus
sunt quidam iusti qui sine lesione cuiuscumque suis rebus / utuntur item varium.
sunt quidam diuites humiles quod non inflat superbia rerum velud ple-
runt sancti veteris testamenti qui et affluebant diuitiis et in humilitate polle-
bant sed e contra quosdam superbos diuites rerum copia facit elatos / quos
non sunt opes in vicio sed voluntas nam cum in rebus non est sed in ipsa mente
~~[illegible]~~ est elatio pauperum quos ut diuitie elevant sed voluntas in
eis sola superbia est / Gregorius Et si opes desunt ex toto mente in timorem
plus quam superbi diuites condempnantur / Petrus vult esse diues paup
esse non vult sed qui est diues quia eius quem sub simulatione ipse ne careant
~~[illegible]~~ Et ideo eligit cupiditas iniquitatem sed fuerunt
esse et timidum / diuitem quam perdunt / fauce sumptu contemptum esse iniunctum
et pauperem / boni bene utuntur qui aut iuste pro temporali lucro indigent
aut aliquid boni pro vane glorie appetitu faciunt / mali male utuntur diuitias
qui noxias cogitationes operibus suis perficiunt / mali bene utuntur sibi congressus
qui luxuriam carnis coniugali honestate restringunt / sed sicut malo in rebus
bene uti bonum est et sic bonum bene uti melius est / et sicut bono salutaribus
male uti malum est / sic et malo male uti pessimum est / Et cetera. perficiunt.
Boni male utuntur qui [illegible]

Valde in deum delinquunt qui divitias a deo concessas non
in rebus salutaribus sed in pravis [illegible] usibus expendunt
nescientes cum inopie pauperibus expensis subvenire deberent et inde
magis augent delicta unde redimere debuerant. Sed quanto tanto bonum poss-
essio preciosior si bonum restituat [illegible]. Apostolus hec est temptatio unde
lucrum tanto quam maiora supplicia in futuro habebunt quanto apud magis
fuerit pauperes cum potentia tormenta paciuntur. Terrena omnia quando amittunt
languendo quamvis patrimonium cum retentum perit manet autem erogatum
dum cum rebus [illegible] durare non possumus. Quia aut nos illas mori-
endo deserimus aut ille nos viventes deserunt prodigimus. Unde alii pro vili
mundanis perierunt quas cupidius rapuerunt alii vero salvantur dum in eternam
pulchritudinis conditionis pulcherrima [illegible] laudantes [illegible]. Tale
misericordie opus est cuius celestia bona merentur unde a compatiendo alie-
ne miserie vocabulum sortita est. Nullus autem in alio misericors esse potest
qui sibi [illegible] in se misericors non est. Qui [illegible] est cui bonum
est. Nulla scelera elemosinis redimi possunt si in peccatis quis permanserit
l. tamen autem per fructum elemosinarum indulgentiam consequuntur a sceleribus qui
11. deserit ope [illegible] vermis est quia peccata a vita operibus expurgent sed si
[illegible] mereatur [illegible] qui misericordiam impetrat. Ceterum nulla est delicti
venia quando [illegible] ut cum sequatur [illegible]. Ita est elemosina
que glorie magis ea quam vite impetrat [illegible]. Et tali cum intentione
ab eo quod largitur [illegible] et apud eum recipit. Et enim qui hec de bono ope[re]
laudem [illegible] appetit [illegible] et gloriam mercedis in futuro
non recipit. [illegible] cum causa [illegible] pauperis pascit etiam ipsum vite
opus in [illegible] committit. Tantum elemosinas opera [illegible] atque
[illegible] ad regnum seculi futuri [illegible] ut [illegible] celeste in
futuro iudicio venientis in dextera consistentibus dicit. Esurivi et
dedistis michi manducare sitivi et dedistis michi bibere, hospes eram
et collegistis me nudus fui et operuistis me. Quibus [illegible] promittit
dicens Venite benedicti patris mei [illegible]. Hiis autem quos nulla [illegible] elemo-
sinarum facta fecerunt etiam in dextra vere sic dicit. Esurivi et non dedistis michi
manducare sitivi et non dedistis michi bibere. Quibus insuper dicitur
Discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo
et angelis eius. Quia hec [illegible] non impetrat illi [illegible] fructum
non impetravit. Exemplo ardentis divitis qui in inferno [illegible] ad
compulsus est. Quia hec [illegible] rogando studuit. Quod retribui
sibi [illegible] quid [illegible] guttam aque ardentis petit qui
[illegible] pauperis negavit sed [illegible] oculos aperit quando Lazarum pau-
perem [illegible] vidit quem [illegible] ante ianuas [illegible] despexit
Non solum qui esurienti et [illegible] et [illegible] beneficium largitatis impendit
vel si quid aliud indigenti largitur sed et qui inimicum diligit
et qui lugenti affectum compassionis et consolationis impendit aut in quibus-
libet [illegible] consilium adhibet. Elemosinam procul dubio facit. Nam et
De scriptis [illegible] doctrine bonum elemosina est [illegible] carnali eminentior est. Quia non
[illegible] posset [illegible] indigentem [illegible] tanto illi corde [illegible]

cu sc

oportet et licet ille fortasse fallaciam indigentis speciem praeferat. Christus
tamen qui simpliciter largitur fructum mercedis non amittit ~~[illegible]~~ si — *nimius quis sit egenus nullus tamen vide*
~~egenti [illegible]~~ tribuat egenti excusationem inopie potest ostendere
qui — ~~[illegible]~~ ex precepto salvatoris etc calicem aque frigide indigenti ~~[illegible]~~
nam si aliud non extat ipsum benigne tribuimus mercedem quibus
non amittimus. Ceterum si amplius possumus et ~~[illegible]~~ simulando minus — *egestate*
largimur non egentem sed deum fallimus cui conscientiam nostram abscondere
non possumus. Due sunt elemosine una corporalis egenti dare quicquid
poteris altera spiritualis dimittere a quo lesus fueris. Hoc specialiter addi-
scendum est miseris secundum malis. Ergo quoniam iniurias et si non permittas
saltem ignosce. Non est elemosina cum murmuratione facienda ne contristate tristicia
~~tristicia [illegible]~~ fiat dispensata. Dum autem hic tribuitur cum mentis ala- — *merces*
critate perficitur unde et apostolus: hylarem inquit datorem diligit
deus. Metuendum est itaque ne pauper aut tedio nostro ablata suscipiat
aut ne [illegible] [illegible] [illegible] considerat [illegible] alienis elemosinam facere — *De rapinis*
non est officium misericordie sed emolumentum sceleris. Unde et Salomon:
Qui offert inquit sacrificium de rapina pauperum tamquam si quis victi-
met filium in conspectu patris sui. Qui enim iniuste tollit iuste numquam
distribuit nec bene alteri prebet quod ab alio male extorquet. Magnum
scelus est res pauperum prestare divitibus et de sumptibus inopum acquirere
favorem potentium, arenti terre aquam tollere et flumina que non indigent
irrigare. Non enim largitas dicitur non ad utilitatem sed ad elationem
effundit. Comparatur histrionibus qui non ad edificationem docent audien-
tium sed ad sue glorie augmentum ~~[illegible]~~ rei publice est superflua — *cumulus*
effusio largitatis. Nam qui modice [illegible] sicut avarus nulli est, sic omnibus
largus est. Dispensator non debet esse prodigus sed discretus largitor. Cum debet
~~est~~ quarto [illegible] ut tercio in [illegible] [illegible] sufficiat plenius.
et — Ad tantum cum in hac vita brevi est operari
bonum. Aliter nunquam non spatio expectatur sed retribuendo mer-
cedem. Hec vita impiis longa et grata est, in celis autem iustis
amara et brevis. Et licet vita ista brevis sit modicum tamen sibi [illegible]
[illegible] longum est. Unde vite gratie longitudine non de suo
spatio sed de eius fine temporali quod sit missa et brevis satis similiter
cum augmento [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sufficiat brevis est suo
Item tempus esse brevis vita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] — *in*
tela cum [illegible] filis et vita [illegible] [illegible] [illegible] diebus singulis. [illegible]
dum in hac vita vivitur quotidie vite augmentum aut decrementum distinctio dicatur. — *Sed*
Unde vitam longam quamquam [illegible] tende vitam [illegible] qua [illegible] [illegible] — *quod vite*
[illegible] [illegible] non ad vitam [illegible] qua ad [illegible] te descendit vita eterna — *dici possit*
in op- — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vita [illegible] non ista vita mortalis — *augmentum*
portet — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] moveris in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quamquam — *quod per*
ipsius tedium parte [illegible] ea quod ad [illegible] patriam tende per- — *dimensionis*
veniat et vite gratie [illegible] [illegible] amittat etc — *[illegible] ad mortem tendit [illegible]*

1 Hanc [illegible] hanc vite ~~tamen separari~~ se cupiat ita volentes
esse [illegible] corpore. Qui tamen dispositione plerumque diu in hac vita
versantur ut pro longa tolerantie experientia solidius coronam
// Hanc — gratie [illegible] / [illegible] et tamen mori timent quod
plerumque in angustia [illegible] solet / [illegible] affectu [illegible] tedium
et mortem metum [illegible] sollicite debet unusquisque omne et semper finem vite
Eccli. 1. — sue considerans ut de contemplatione [illegible] / [illegible] seculi blandicias [illegible]
[illegible] est enim in omnibus operibus tuis memorare novissima tua et in eternum
Venturi [illegible] — non peccabis / ~~[illegible]~~ ignorans mors est et dum unusquisque mori
non estimet [illegible] unusquisque [illegible] ne in iniquitatibus repe
[illegible] quod [illegible] vita cum culpa / ~~[illegible]~~ // [illegible] quos [illegible] // ulterius
attendit ad [illegible] subito [illegible] [illegible] ad tormenta / sepe
[illegible] in hac vita [illegible] dum [illegible] gloria [illegible] [illegible]
[illegible] repente qua hora nesciunt improviso [illegible] rapiuntur
atque absorbente profundo [illegible] [illegible] [illegible] deputantur
Job 21 — De quibus [illegible] dicitur: Ducunt in bonis dies suos et in puncto
ad inferna descendunt [illegible] qui imitatione [illegible] ad culpam
traxerat elevatione [illegible] multos ~~[illegible]~~ [illegible]
// relevant a culpa [illegible] tormenti — [illegible] dicens: letabitur iustus cum viderit vindictam impiorum manus
suas lavabit in sanguine peccatorum / in peccatorum enim [illegible] sanguine
iusti lavant manus / quia dum eorum [illegible] conspicitur [illegible]
vita mundatur / [illegible] enim [illegible] [illegible] non solum qui
viderit [illegible] aliis [illegible] ab imitatione illius [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] ad supplicium [illegible] [illegible] in fine suo
purgant a [illegible] quibusdam [illegible] [illegible] in ipsa suo fine
[illegible] contemplatione bonorum [illegible] quisque in hac
vita sit iustus tamen dum corpore isto [illegible] [illegible] ne dignus
Determinat — supplicio sit nullus enim homo [illegible] est [illegible] [illegible]
securus de iudicio [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
iustorum [illegible] [illegible] tranquilla [illegible] ut de eo intelligat sanctorum
[illegible] angelorum de quo [illegible] corpore sine [illegible] [illegible]
tollunt [illegible] aut homines [illegible] angeli accipiunt [illegible] ut eis
sint [illegible] in penis qui sunt [illegible] in [illegible] / et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] pro eis [illegible] rogat / illi enim [illegible]
sunt in morte quos [illegible] inferni de hac vita [illegible] non quos
[illegible] aula [illegible] includit [illegible]

Reverendissimo in Christo patri domino Sbigneo
Episcopo Cracoviensi Almae Universitatis Studii Cracoviensis
Cancellario dignissimo. Rector. doctores.
et Magistri Universitatis eiusdem / Devotas in domino
servicias. Deliberantibus nobis quid super
instanti requisicione Clarissimorum videlicet Marci
Bonfilii Zaccpagne / Stanislai de Sobnow
professoris [illegible] et Canonici Cracoviensis de artibus libe-
ralibus magistrorum / Cristini de Borzymow Rectorum
Doctoris Archidiaconi Cracoviensis / et Nobilis Wil-
helmi de Varma Baccalarii generalis [illegible] Ba-
zilicz in spiritu [illegible] legitime congregate velim talem
reputatis / et felicissimi domini Felicis pape quinti Ora-
torum et Nunciorum respondere sinuis [illegible] illud propheticum
Erraverunt ab utero locuti sunt falsa primus
noster [illegible] occurrit / Ethimologie. Sed doctores
duobus modis exponunt aliquos scilicet ab
utero sancte matris Ecclesie / qui sola gentes erguunt
ad virtutem / tamen demum prolabi ad falsa / Aut
qui Nec concipiuntur in utero eius nec nascuntur
ipso pro fidei susceptacionem. Sicut Et fidei sacramenta
susceperunt. scelestis tamen operibus degeneres effecti
ab unitate ipsius divindunt / Quemadmodum
enim naturales matres in naturali prole certas vicissi-
tudines observant et tempora / cum puer primo
in utero nascitur et alitur. demum in lucem hanc
vite prodit cunctis maternis manibus ut
recipiat gestetur ut tandem ablactatus ad mensam
patris accedat solidiori nutriendus cibo / Sic
hunc quoque morem quasi sancta educat Ecclesia / pusillos quos
in eius concipiuntur utero. dum rudimenta fidei
operacione suscipiunt de Cathecismo et Exorcismo

et deinde per Baptismum et aliorum sacramentorum perceptionem
quasi ad lucem rationis in eius formatur virtute
generantur. tandem quasi manibus baiulantur
Ecclesie et lacte nutriuntur. Quod simpliciori et
faciliori doctrina imbuuntur. Deinde a lacte
simplicitatis sensibus abstracti accedunt ad mensam
patris ut sic valido et grandiori cibo vescantur
panem videlicet angelorum. Sed quo si quis intelligentiam
Dominice incarnationis erudiantur qui cibo sane doctrine
ne oberrent vitantur ab utero matris sue
et ad falsa probabili deserto errantes vitantur
Hec vitis mater sancta ubi dicitur in mor(te) et ponitur
ubi 2ª q. 1. Item ex solo catholica ecclesia
conspicitur et de vitro fla(m)ma loquens dicitur. qui ab
eius utero errant et alienantur. Et ne ad eius errore
quis ab utero fla(m)ma loquendo dicitur. sed ubi necesse est
emergat scandalum in quo silentium opprimere
consistit oportet si agatur vitiis ipsa silentio
consensum eius in errorem qui erudiri po
terunt perficiatur. Unde Gregorius in 2º li. pastoralis
Sicut incauta locutio in errorem pertrahit
ita indiscretum silentium eos qui erudiri
poterant in errore derelinquit. Veritas quippe
scandalum non dicitur quando aliqua res verum tacetur
sed quando veritas illius prohibetur generatur. Et quandoque
articulus fit vel ex doctrina contraria vel ex
aliquorum taciturnitate. mirum lingua datur in
scriptis Genesis 38. Quod dolores arguit in
qua omnibus illius vitium vitiis prius prandia sit
commitenda utrique cum essent ipsi vitiis
derogant. et Iesum et debiles scandalizant
quorum utraque invisibile edificans ad gehennam

Doctrina contraria

Taciturnitate

Nec ergo pater reverendissime requisicionem a nobis
factam spernere videamini silencio sed quia cernitis ab
utero quod absit sancte matris ecclesie. Cum pater iste
debeamus eorum reddere omnium possessionem de ea que
nobis est fide / ceterisque postulantibus meis
gerere ut edisseramus posse virtute [illegible]
Nunc vel et [illegible] quales ipsam per te
reputante / ac clerum nomine summi pontificis
dominum Felicem per quem / ut apparet quod et
nosmetipsi [illegible] sentire ecclesiam quamvis
domini stabili et inexpugnabili fundamento quod
de consequentibus [illegible] sit [illegible] ipsum dominum
credentibus liquido [illegible] ordinamus.
Sed antequam descendamus [illegible] in nominibus.
sancte operam in sequens [illegible] de [illegible]
Petri. Invocandus est nobis primo pater omnium
qui ipsam ecclesiam de quo nobis liquendum [illegible]
et filio suo per [illegible] ministerium copulavit.
Invocandus est nobis et Christus deus sponsus eius
qui eam ipsam usque ad finem seculi pollicitus est se
mansurum. Implorandus est et ipse spiritus suus qui
ipsam dedit omnem virtutem / qui ipsam inspiravit
nec aliud quam ut ipsa efflagitat ex scripturis
sanctis in ipsis rebus de quibus agendum est
veritatem [illegible] proferamus. Ut autem distinccius
de tantis agere ut premisimus procedamus de ecclesia
[illegible] nobis est primo [illegible] / deinde esset distin-
guere ecclesiam in membra / et partes suas / que a
sanctis posita sunt et distincta / Sed cum hec de ec-
clesie apud tractatores catholicos notissima sunt
ceterisque pro compendio omitto.

Non est corpus uobis sicut (?) hodie (?) de ecclesia uidi
de qua dicebat propheta In ecclesiis benedicam te domine
et I cor. xi. Numquid non habetis domos ad manducandum
aut ecclesiam dei contempnitis. Sed patris de spiritualis. Non
enim hic intenditur que corpus est sathane et ipse eius
caput unde sicut legitur Gregorius li. mor. 19 c. 6. Quod
latius (?) legitur in processu libri de malicia dei (?) contra
cunctitur (?) mundi. Sed de ecclesia spirituali fidelium que
est domus dei / de qua dicitur est ore propheta
Domine dilexi decorem domus tue / et non potest esse (?)
sed de ecclesia illa / Nec quidem de ecclesia predestinatorum
que est multitudo omnium saluatorum et saluandorum de
qua dicit beatus Gregorius super Iohannem que ante
recepit Abel. Iacob (?) Enoch et Abraham.
Ipsa recepit et Moysen et prophetas tempore posteriores
ante aduentum domini et que istos ipsa et
Apostolos et martires et omnes bonos christianos
omnes eis recepit. que deus (?) [illegible]
apparuit / sed [illegible] prophetis (?) continetur
et eius (?) [illegible] Labores huius peregrinacionis
experti sunt et quamvis corpore non [illegible] et resurgere
fine [illegible] [illegible] 32 q. x. Recitat
Sed de ecclesia vel multitudine vera vel reputatiua
Vera nempe que est congregacio omnium christianorum
continens in se omnes fideles bonos et malos
que retibus piscibus et sagene comparatur et
sagene misse in mare. Et hec est multitudo
omnium baptizatorum credulitate fidem habencium et
[illegible] in [illegible] / Quam ecclesiam confessio in
Simbolo continetur. ib. Et in sanctam ecclesiam catholicam
Reputatiua nempe que est ut [illegible] solet in
Concilio generali in spiritu sancto legitime congregato
ecclesiam representare.

Sed cum iustum sit prius hec differre antequam
ad alia procedatur, inquirendum est de communi
ecclesie sponsalibus in limitatis, quid sit et similiter
sit ad dicenda premissis. Est igitur ecclesia
corpus organicum, misticum, fide Christi animatum.

Ecclesia.

Primo corpus ponitur loco generis. Addit organicum,
hoc est organum, quia secundum apostolum sicut in uno
corpore naturali multa membra habemus, omnia autem membra
non eundem actum habent, ita multi sumus unum corpus
in Christo, singuli autem alter alterius membra. Et sicut
unum membrum servit sibi et toti corpori, sic in
ecclesia militante diversi in diversis statibus et
officiis sibi et aliis in ecclesia subministrant.

Organicum. 1 Cor. 12

Addit misticum, quia secundum apostolum sicut corpus unum
est et multa membra habet, omnia autem membra
corporis cum sint multa unum corpus sunt, ita et
omnes nos qui in Christo baptizati sumus unum
corpus constituimus ecclesie. 1 Cor. xii. Addit fide
Christi animatum, quia sicut anima corporis sic fides
Christum unit secum spiritualiter; iustus ex fide
vivit. Ex quo sequitur quod omnes baptizati habentes
fidem Christi sive informem sive formatam constituunt
ecclesiam militantem, sicut scriptum est ad Ephe. 4:
Unum corpus, unus spiritus, unus Deus, una fides, unum
baptisma, intelligendo consequenter, scilicet quod ecclesia
est unum corpus propter unum spiritum, unum Deum, unam fidem
et unum baptisma. Notandum tamen adhuc sequitur quod illi heretici
sunt in ecclesia militante, et post eorum ecclesie militantis
sed sunt in ecclesia malignantium et post corpus; patet ex hoc
quod heretici non sunt fide Christi animati. Hanc autem ecclesiam
fundat caritate gratia gratum faciens. Unde quod gratia
est dispositio in anima rationali addita in super, que
per modum forme inexistens rationali anime facit eam gratam.

Misticum.

Fide Christi animatum.

dee sive in beatitudine sive ad beatitudinem. Secundum
quod dictum est gratia constituens facientem in esse beatum sicut
in patria. Alia ad esse beatum sicut in via. Prima
gratia in patria est ipsa latitudo vel formalis
quia latitudo per modum forme est beatificans. Et
totaliter consummata creature rationalis deificans.
Sed gratia solum in via est latitudo formalis
hec in via non consummata sed inchoata.
De qua loquitur Valerius capitulo 7 De pauperis
spiritus etc. Et hec gratia in quocumque creature
sive predestinato sive prescito est mire dignitatis.
Sed licet libertas mentis creature sive voluntas
eius libera sit magne dignitatis naturalis, gratia
tamen in via longe excedit libertatem voluntatis
et liberam voluntatem. Quia illa libertas in malis
homo non sufficit eum liberare a morte perpetua
et inducere ad vitam eternam. Sed eadem gratia
gratum faciens eum in termino viationis creature
rationalis impossibile liberat a morte perpetua et
perducit ad vitam eternam. Et per quamcumque tempore viatoris
sive prescito sive predestinato impossibile faciat eum
creature carum et gratum deo, bonum et iustum, et filium dei
et sic melius toto iniusto. Omnes enim sive
presciti sive predestinati existentes in gratia est
melius bona ecclesie multitudinis. Et comparatur ista
gratia gratum faciens fundat ecclesiam vel eam multitudinem
sed non comparatur quod soli gratiam existentes sunt de
ecclesie multitudine sed et mali ista
gratia fides ipsa sicut
sed tamen ecclesie multitudinis. Et presciti sunt
in ecclesie multitudine. Sicut etiam habens
duas manus unam aridam non percipientem
influxum a capite. Aliam bonam influxum capitis

Dz habuit durum manum / Sic omnis christianus habens
fidem informem est membrum ecclesie militantis
non participans influxum vite a capite christo
/ Hinc est quod beatus Augustinus contra donatistas dicit
Dextera manus est arida vera quidem est
membrum corporis sed sanguine sit infirmum et mor-
tuum / Sic et fides non sit clara tamen sine operibus
mortua est habetur ibidem 1 q. 1 Sicut virgeri
Est enim triplex vinculum quo aliqui christiani corpori
capiti in ecclesia militante colligantur / scilicet fides
spes / et caritas / Et si caritas sit cara et spes
in aliquo membro deficiant fide remanente illud
membrum quamvis mortificatum adhuc tamen corpori et
capiti per eandem fidem utcumque invenitur colligatum.
Si autem fides in aliquo deficiat ut in heretico
mox vinculum illius membri ad corpus ecclesie et
capitis penitus tollitur et destruitur /.
Hanc ergo ecclesiam militantem sic permittitur continere
bonos et malos recte est ponere non de ea scilicet turri
prophetam et Evangelistam loquuntur / que virginibus per decem Virgines
comparatur Mathei 27. Super quo dicit beatus Gregorius
in Omelia Ecclesia quippe Christi decem virginibus similis
est quia mixtos [illegible] bonos et
malos [illegible] continet / vocat [illegible] plures
electi [illegible] ad [illegible] recte [illegible]
prudentibus virginibus et fatuis [illegible] Item Archa:
comparatur Arche [illegible] dicit beatus Augustinus de fide ad
Petrum c. 28 Firmissime tene et nullatenus dubites
Archam Noe esse ecclesiam / et in ea usque ad finem
seculi frumento paleas commixtas contineri et usque
in finem seculi bonos a malis [illegible]
corporum separandos qui [illegible] Christus [illegible]
in manum suam et mundabit aream suam et congregabit

triticum in horreum, sed paleas comburet
igni inextinguibili / Sed idem est. Bern(ardus) super
illo: Collegerunt bonos in vasa sua etc. ait: Et
sic inquiens ecclesia media est inter celum
quod est locus tantum bonorum / et infernum qui est
locus tantum malorum. Ipsa vero ecclesia media est
que indifferenter bonos et malos colligit
/ quod figuratum est in archa Noe / ubi animalia
munda fuerunt cum immundis / In qua cum de
ecclesia non sit catholicorum dictum hoc dici debeat
Nuo esse / Quando tamen non recipiunt influxum
Nuo 7 muto a Christo capite / Alios mundos et mundatos omnium bonorum
spiritualium a Christo capite fluentium tamquam membra
viva corporis et compares. Quod propheta
propheta optabat dicens Corpore ... fac deus
omni tempore et custodiendum mandata tua
Ante quod ecclesia tota ut sic contineat malos
non propter hoc de ea sentiendum est quod sancta dici
non debeat aut possit / Sancta enim dicitur et
immaculata sine macula et ruga ut dictum
apostoli ad Ephesios 5: Christus dilexit ecclesiam
et semetipsum tradidit pro ea ut illam sanctificaret
mundans eam lavacro aque in verbo vite
ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non
habentem maculam aut rugam / aut aliquid
huiusmodi / sed ut sit sancta et immaculata.
/ Unde Beda super cantica dicit: Corpus ecclesie est
castitate fidei munda opere ... lucens et formosa
caritate / Et quicquid contrarie aut immunditie eam
attingit numquam illud suscipit numquam in illud
consentit sed corrigit aut punit aut exterminat
/ Nam ecclesia omnis inimica ... sit / quia

a capite recumbite · a cum cenaculum comparatur
· a conventu eius sedent et procedit corpus ad comparacionem
· hic Nota · Unde sicut corpus naturale aliquid requirit
de necessitate scilicet sibi convenientem materiam et formam
hoc quod partes materiales continue variantur manens
idem hoc forma ut dicit philosophus i de generacione
Sic ecclesia sancta militans id est corpus misticum
filii christi dictum · de necessitate debet habere aliquid pro
materia et aliquid pro forma · Sed in primo genere Materia ecclesie.
quasi partes parietes et muri ecclesie continue fluunt
et defluunt successive succedentibus · hec que ecclesie
continue variantur · Racio est propter illas partes materiales
durat eadem forma · sicut eadem in unus persona manens sit. Forma ecclesie.
illud quod principalius in se est per naturam · Sed hec a
forma mistica est filius dei ihesus christus · eo quod ipsa
est filius omnium christi fidelium preteritorum · presencium · et
futurorum sicut deus est super · Exemplum ad rem
familiare apparet in flumine Wisla quod per
idem in unum heredem manet quo ad formam
cursus partes illius fluminis continue variantur succedentibus
succedentibus · Ita hec forma mistica sicut vera
filius christi sit quodam mistice fluminis in quo
flumine defluunt per se successive succedentes
Sic partes materiales et partes ecclesie catholice
per mundum eadem ecclesia quo ad formam id est parem
filium dominum ihesum christum qui forma per manet et manebit
vestram sanam et inviolatam quo ad se et in se
Ita quod ei nullum fluxum subiacet Licet subiecti sit
fuit aliquis error · Item quamplures heretici
fuerunt in eis est conveniunt ad decipiendum et
maculandum · Ipsa tamen in se per se sana et inviolata

nostre virginis dicitur. Et porte inferi non prevalebunt
adversus eam. Circa hoc sciendum Ecclesia in litteris sacris accipitur
circa quas eciam fortius fit sic manet semper et
durabilitate nec habet aliquam maculam aut rugam
Et habet plures malos nulla habent maculam
aut rugam pro diversa tempora mortalium iniquitate
Richelomi quia Ecclesia manet semper. Recadunt
cum in quodam natali vel ut dicunt culpa
bonum imputatur nec totius corporis sed unum
fore et ... Ista in illo corpore universo
culpa macula sive ruga non propter personam malum
sed propter fore debent imputari. Alioquin
si Ecclesia diceretur semper vel per personam malum
perfecto nec Ecclesia predestinatorum propter semper. Sed
nulla predestinata sit in semper mortalibus quia
ipse peccatores. Primo et aliqui excedunt
a fide ad tempus et alii ad finem non deve-
niunt. Sed quod ultra ecclesia propter veram
quod est habetur quia continet primum articulum Symboli
Apostolorum. Credo ecclesiam sanctam catholicam. Alia
ratio est ipso quia dicitur quod Ecclesia semper dicitur nec
propter pluralitatem personarum in ea consistendum sed
propter pluralitatem patrum qui in ipsa conservantur.
Nec imminuantur per multa ministrorum
sed propter placeat deo et permittit perspecti non
possunt obviam sibi per bonos sibi per malos
ministros dispensari. Sed dicitur quod se
elegimus ex parte sacramentorum. Item
quantumcumque pollutus sacerdos dummodo pollutus
quia purgatorium eciam contingeret
existunt qualescumque sacerdotes sunt quia semper sunt
tanquam non possit per quem et vult et velle.

Et sequitur. Omnis ergo ab omni peccato debet mundari per Christi ministerium, qui omnia in fide Christi purgantur. Ubi et perfecto sacramenta nove legis, sed et sacramenta veteris legis non placuerunt deo ex opere operato sed tantum ex opere operantis. Et per non conferunt maiorem dignitatem et efficaciam quam sacramenta veteris legis, quod est error, eo quod non prodest [illegible] quam figurant, sed ex ministro conferuntur et eius bonitate. Et hoc est contra deum et ecclesiam vel militantem vero.

Unde ecclesia vero vel representata scilicet et conciliis generalis quod dicitur ecclesia [illegible] representative romane [illegible] condicionis autem et ecclesie pluribus ut apparebit infra aliquid. Verumtamen dicendum est: Est autem concilium generale congregatio legittima auctoritate facta ad aliquem locum ex omni statu hierarchico totius ecclesie catholice, nullius fidelis persone que audiri requirat exclusa, ad tractandum et ordinandum salubriter ea que debitum regimen eiusdem ecclesie in fide et in moribus respiciunt, prout colligitur ex xvi et ex xvii di. per totum. Huiusmodi autem concilium generale ecclesiam catholicam representans de quo dictum est regula a spiritu sancto directa et a Christo tradita, ut quilibet cuiuscumque status eciam papalis existat eandem audire et sibi obedire teneatur. Aliqua [illegible] est per Clementinas et publicam, prout hec colligitur ex pluribus [illegible] cap. 18 prout infra clarius videbitur. Et ex quo in omni materia fidei et ecclesie recurrendum est cum omni reverencia ad auctoritatem ecclesie, quasi ad canonem divinitus inspiratam [illegible] qui ad sacram scripturam vel quarumque rerum. Et [illegible] [illegible] ex premissis reverencia.

Concilium generale

& inobliquabili auctoritate in libro contra faustum
legitur expresse. Ego vero non crederem nisi
me auctoritas ecclesie commoveret. Cuius tanta est
auctoritas ecclesie ut sola duntaxat scriptura sacra
credenda est. quam ipsa sacram esse declarat
propterque omnes doctores catholici suas doctrinas
suas ipsius determinationi submittunt. & nisi eorum
libri approbentur ab ipsa catholica esse non putantur
Ratio cuius auctoritas immediate est a spiritu sancto
ut dicit simbolum apostolorum. Credo in spiritum sanctum
sanctam ecclesiam catholicam. Omnes ergo ritus catholice
de sacramentis ecclesie. de clavibus. censuris
& temporalibus ecclesie. de rebus & libertatibus
ecclesie. de moribus. ritibus & ceremoniis
de veneratione reliquiarum & imaginum. de
indulgentiis. de ordinibus & religionibus
in ecclesia. de constitutionibus canonicis & singulis
fidem & salutem spectantibus continentibus sub hoc
articulo fidei continentur. Credo in spiritum sanctum
sanctam ecclesiam catholicam etc. Credo ergo omnia
fore instituta & dicta ecclesie catholice sunt
immediate & principaliter a spiritu sancto velut
a capite eam totaliter & singulariter dirigente
& in eam dona & gratias influente. ac eius
ministris salutis instrumentis operante.
Qui sit in quo de ecclesia pervenit ut ad
salvatorem perducantur ut ipsa ad nostrum propositum
conclusio ponitur.

I. Quam sanctam ecclesiam catholicam & salutis
que in hiis que fidei sunt errare
non potest cuilibet homini viatori
confiteri. l. est de necessitate salutis.

Hec conclusio habet duas partes / primam quod
unam sanctam catholicam et apostolicam confiteri omnibus homini
necessarium est ad salutem / secunda pars quod
hec ecclesia [illegible] sancta catholica in huius que
fidem sine [illegible] et salutem esse non potest [illegible]
que ad [illegible] primam partem multas [illegible]
ad [illegible] in symbolo apostolorum et [illegible]
[illegible] expressa / [illegible] aliquis [illegible]
fidem et hec habeat [illegible] articulus enim
est fidei credere unam sanctam catholicam ecclesiam
[illegible] fidelis quilibet credere est astrictus.
[illegible] [illegible] pertinaciter [illegible] hereticus
est [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] expressa [illegible] in [illegible]
et [illegible] Vna [illegible] non est
fidelium [illegible] catholica [illegible] salvati.
[illegible] catholica [illegible] tangit apostolus
ad Ephe. v. ut supra allegatum est [illegible]
ecclesiam [illegible] et [illegible]
ut [illegible] sancta et [illegible]
[illegible] 2a cor. xi [illegible] ad Corinthios
[illegible] [illegible] nos [illegible]
[illegible] castam exhibere [illegible]
[illegible] / [illegible]
ad [illegible] et [illegible] catholicam
[illegible] catholica [illegible]
et [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] alia [illegible] / [illegible]
[illegible] / Vna [illegible] est [illegible] est
[illegible] / [illegible] / una fides / unus [illegible] et
pater omnium [illegible] est ad Ephe. 4.

Quod ecclesia militans habet unitatem in corpore per fidem
pluralitatem vero per membra distincta in officiis
per donorum distinctionem. Ecclesia vero dicitur una quia unitas fidei
que est forma eius et unitas baptismi et aliorum
sacramentorum sanctitas efficit et regulat in unitate.
Catholica autem dicitur secundum Ysidorum Ethimologiarum libro viii capitulo i quia
ubique per totum mundum diffusa. Unde secundum eundem
xiiii libro Ethimologiarum Catholica grece dicitur universalis latine.
Unde sanctus [illegible] beatus Cyprianus in Epistola ad
Novacianum dicit: Ecclesia una est que in multitudinem
latius incremento fecunditatis extenditur. Quomodo
solis radii multi sed lumen unum, et rami
arboris multi sed robur unum tenaci radice
fundatum, et cum de uno fonte rivi plurimi
defluunt numerositas licet diffusa videatur
exundantis copie largitate, unitas tamen
servatur in origine. Avelle radium solis a corpore,
divisionem lucis unitas non capit; ab arbore
frange ramum, fractus germinare non poterit;
precide rivum a fonte, precisus arescit. Sic et
ecclesia Domini luce perfusa per orbem totum radios
suos porrigit, unum tamen lumen est quod ubique
diffunditur. Nec unitas corporis separatur. Hec ille.
Hanc autem unitatem latius prosequitur Augustinus 18 de civitate Dei c. 46.
Et ipsa significatur in missione Spiritus sancti. Dicit
enim idem: Spiritus apparuit in celo et per dies
[?] misit per missos suos cum venisset per eos
qui crediderant in Christum magis ac magis
ut unusquisque eorum linguis omnium gentium
loquerentur. Ita significavit unitatem catholice ecclesie
per omnes gentes futuram ac sic omnibus linguis locuturam.

Hec ille.

Extra hanc autem Ecclesiam dicit ipse beatus Augustinus neminem
posse salvari in li. de fide ad petrum dyaconum. Firmissime
tene et nullatenus dubites non solum omnes paganos
sed omnes Iudeos hereticos atque scismaticos qui extra
Ecclesiam catholicam presentem vitam finiunt in ignem
eternum ituros qui paratus est dyabolo et angelis eius.
Hec pro conclusionis ampliori placitone non indiget
licet pro corroboracione ipsius adduci alia plura possent.
Secunda vero pro conclusione prima. Ecclesia catholica regitur a
spiritu sancto sed spiritus sanctus errare non potest ergo nec Ecclesia.
Maior patet quia quare spiritus sanctus dicitur spiritus veritatis. Et minor patet
Deus qui est vera veritas errare non potest. Maior patet
continetur enim in Symbolo Apostolorum cum dicimus
scilicet per articulum spiritus sancti. Cum dicitur Credo in spiritum sanctum
subiungitur articulus de Ecclesia scilicet Sanctam ecclesiam catholicam
ut sit sensus. Credo in spiritum sanctum dirigentem scilicet et
gubernatorem et sanctificantem catholicam ecclesiam ymmo et
confirmantem. Vide Albertus Magnus in exposicione
Symboli. Quod patet in tractatu de officio
misse sic dicit. Catholicus minor respiciens ad hec
quod spiritus sanctus datur et mittitur ad sanctificandum creaturam
que sanctitas nunquam fallet in Ecclesia sed non nunquam
fallit in persona. Dicit Sanctam catholicam. Tercio omnes
articuli funduntur in divina et eterna veritate et non
super creatam veritatem quia omnis creatura vana est
et non habet solidam veritatem. Ideo iste articulus
sic resolvendus est ad proprium opus spiritus sancti. Hec est
Credo in spiritum sanctum non solum scilicet sed dicit predictus
articulus sed etiam credo in eius sanctum proprium opus eius
quo sanctificat Ecclesiam quam sanctificatam fundavit
in sacramentis et virtutibus et donis que dant ad
sanctitatis perfectionem. Et tandem in miraculis et
donis gratis datis sic sunt sapiencia scientia discrecio
spirituum operatio sanctitatum prophecie et huiusmodi que dant

spiritus sanctus ad sanctitatem ecclesie demonstratum
Hec Albertus. Secundo quia Christus promisit
ecclesie sue assistentiam usque ad consummationem seculi.
Math. ultimo Promisit etiam se esse in medio
congregatorum in nomine eius Math. 18 promisit etiam
se daturum ecclesie doctorem spiritum veritatis qui docet
Jo. 16 Rogabo patrem et alium paraclitum dabit
vobis. Et Jo. 14 Paraclitus autem spiritus sanctus quem
mittet pater in nomine meo ille vos docebit
omnia. Et Jo. 16 Adhuc multa habeo vobis
dicere sed non potestis portare modo cum autem venerit
ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem
Per que manifeste intelligitur convenisse semper regimini
ecclesie spiritum sanctum. Christo presentiam corporalem abeunte
recedente sicut ipse dicit ibidem Si enim non abiero paraclitus
non veniet ad vos si autem abiero mittam
vobis eum. Et Jo. 16 quod spiritus sanctus doceat ecclesiam
omnem veritatem necessariam ad salutem. apparebat
hec in visibili missione spiritus sancti qui datus
fuerat in die pentecostes in linguis igneis
quibus omnes gentes fideles et credituri spiritum
suscepture erant. propterea in omnes tunc apparuit
sanctum corpus cum eundem spiritum acceperunt
Constat autem quod hec promissio facta per Christum
de missione spiritus veritatis non erat facta
alicui singulari persone sed toti ecclesie. Ulterius
Non potest per missionem spiritus sancti qui erat preceptor
apostolorum circa observationem legalium credentium
curasse. Ipse quod fuerit a paulo reprehensus ad
Gal. 2 Toti ergo ecclesie et non uni
singulari persone hec assistentia spiritus sancti est promissa
Unde Jo. 14 Spiritus sanctus paraclitus testatur
congruum sacerdote Et Cress domine.

Super illo verbo Ecce ego vobiscum sum usque
ad consummacionem seculi. Ad hoc procedendo dicit
Nunc vero ecclesia magnum dinumerat exigens
eius promissum dicit Ecce ego vobiscum sum. Et dicit
Ne dicatis difficile esse inveniendum nostrum
ego sum vobiscum qui omnia facio [illegible].
Ita autem cum illis solum dixit se futurum esse
sed et cum omnibus qui post illos crediderunt
Ita cum [illegible] ad consummacionem seculi. Apostoli non semper
erant sed sicut [illegible] corpori fidelibus loquitur. Hec ille.
Ex ista patet verba Christi. Dicit cum dicit
Iohannis x. Oves mee vocem meam audiunt
et ego cognosco eas et ego vitam eternam do eis
et non peribunt in eternum et non rapiet eas quisquam
de manu mea. Si ergo oves Christi non peribunt
in eternum neque rapientur de manu eius oportet
quod sit aliquis qui custodit oves infallibiliter
[illegible] et [illegible]. Et hec est ubi [illegible]
[illegible] quod id quod [illegible] est infallibile et exemptum
ab omni errore. Et hec est ecclesia que est mater
omnium et magistra. Secundo ecclesia est
amica [illegible] omnis necessarie veritatis
quam Christus qui est veritas non [illegible]. Unde dicit
Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.
Sed quod procedendo dicit sanctus Thomas 2a 2e q. v arti. x
quod obiectum fidei est veritas prima secundum quod
manifestatur in scripturis et doctrina ecclesie. Et postea dicit
Manifestum est quod [illegible] ecclesie infallibilem et divinam
regule [illegible] non habet fidem de articulis fidei sed
opinionem secundum propriam voluntatem. Et in responsione
ad argumentum secundum dicit quod omnibus articulis fidei inheret
fides propter unum medium scilicet propter veritatem primam.

Apparet quod scripturas secundum doctrinam ecclesie intellecte
quod est nobis verbum. Si enim ecclesia aliquando
posset errare doctores sancti nec sic inniterent
dicta sive ecclesie. quod tamen fecerunt. Et Ieronimus
dicit Maiorum fidem dictis eorum adhibere
quam principiis adhiberent. Nec ab alio
adhiberi voluit. sed ipsi in dictis et opposicionibus
ipsorum semper dubitabant. Et ne disputabiliter
errarent in omnibus se et sua dicta correctioni
ecclesie submittebant. Ergo et fideles non debent
opposicionibus doctorum certitudinaliter veraciter
inniti nec eis fidem adhibere nisi iniuncta
fuerint per ecclesiam approbata. Unde et Augustinus
dicit ewangelio non crederem nisi me auctoritas ecclesie compelleret
ut supra allegatum est. Et vide Thomam 2a 2e q. x
arti. xii et v. et q. I. Dicit quod magis standum est
sententie ecclesie quam Augustini Ieronimi vel cuiuscumque
alterius doctoris. Hec est ergo regula et mensura
omnis veritatis. Secundo cum sit in doctrinis
aliorum sanctorum quod contradictiones reducuntur ad principia
que preter sit vera sunt in quibus est stabilis sic
quod contra ea negantem non est arguendum. Sed ita est
in doctrina catholice veritatis. Sed doctores sancti
admiserunt contrarii et contraria sunt in eorum dictis
ambiguitas illud reducendum erit ad primam
regulam et mensuram scilicet ad sententiam ecclesie
propter sui directionem. Et illud quod ipsa diffi
nierit et tenuerit tenendum est id est irrefragabiliter
tenendum. Et si quis contra eius sententiam
infallibilis veritatis disputans negaverit non est
contra eum tamquam contra negantem principium ulterius
amplius disputandum. Hec est regula et mensura
que errare non potest 24 q. 1. A recta.

Rursus. Lex vetus nove legis figuram gerens
precipit Deut. 17. Si aliquid difficile et ambiguum
apud te iudicium perspexeris inter sanguinem et
sanguinem causam et causam, lepram et lepram. et
iudicum inter portas tuas videris variari.
Surge et ascende ad locum quem elegerit
dominus deus tuus veniesque ad sacerdotes levitici
generis et ad iudicem qui fuerit illo tempore queresque
ab eis qui indicabunt tibi iudicii veritatem et
facies quodcumque dixerint qui presunt loco quem elegerit
dominus et docuerint te iuxta legem eius sequeris
sententiam eorum nec declinabis ad dexteram neque ad
sinistram. Ecce in predicta auctoritate vel adminic.
volunt nisi in rebus fieri debent ambiguis
fluctuationibus ad confirmandum predictum tamquam victoriam
infallibilem que errare non possit propter assistentiam spiritus
et sequitur dominus est quod sacerdotes pluraliter. quia
plurium sententias vim preferre. exemplo Christi qui
in fidelibus corripiendis ab uno velut ascendere
ad plures. Si autem te non audierit adhibe
tecum unum vel duos testes ut in ore duorum
vel trium stet omne verbum Mt 18. Unde et
apostoli in primitiva ecclesia orta dubitatione de certo
observantia circumcisionis decreverunt ad maiorem despici locum
pro inquirenda veritate ut plurium testimonio veritas
clarius valeret. Et beatus apostolus etiam quod sui
evangelii quod non ab homine acceperat ad ipsum stabiliendum
non ad Petrum solum recursum habuit sed ad plures
apostolos scilicet Petrum Iohannem et Iacobum cum quibus
veritatem sui evangelii conferre studuit quia principales
erant inter apostolos. Unde dicit ad Gal. 2. Deinde
post annos xiiii ascendi Ierosolimam cum Barnaba
assumpto et Tito. ascendi autem secundum revelationem.

contulit sed eos Christus dei quod Petro in gestibus [illegible]
ecclesie contra [illegible] veritatis in ecclesia. Ut etiam
Paulus in tercium celum raptus et ibi divina reve-
latione edoctus adhuc Christi confirmacionem et stabilimentum
ab ecclesia recepit ne in vacuum curreret.

Sexto notandum est quod sicut [illegible] [illegible] ecclesiam
ut dicit papa [illegible] [illegible] quod unicum credentem [illegible]
sanctitas omnium [illegible] errarent [illegible]
[illegible] aut falsum subesset aut subesse posset articulis
fidei. sed [illegible] fidei sit veritas prima. sed
ecclesiam esse [illegible] est [illegible] fidei. igitur nullus
errori in ea subesse potest neque falsum. [illegible] quod
quod ecclesia [illegible] [illegible] in [illegible] quod sunt fidei et
salutis que sunt [illegible] [illegible] [illegible]. Et [illegible] dicitur
de ecclesia [illegible]. Et [illegible] est de [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de quo infra
[illegible]. Et [illegible] de prima conclusione.

Secundum ecclesia vocatur que ut dictum est communitas
[illegible] ut est unum corpus habens diversa
membra. [illegible] dictum apostoli. Et dicit [illegible]
[illegible] [illegible] de [illegible] dei ca. 6. Et corpus [illegible]
esse [illegible] ut [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] notanda
de capite istius corporis sit hec conclusio secunda.

Sicut unum caput principale verum et immediatum est totius ecclesie quod est Christus Ihesus, sic unum caput ministeriale et vicarium est eiusdem ecclesie et singulorum eius membrorum quod est pontifex Romanus.

Hec conclusio duo dicit. Primo quod [illegible] quod Christus
est caput principale verum et immediatum totius ecclesie.
Secundo dicit quod pontifex Romanus est caput eiusdem ecclesie
ministeriale et vicarium.

Hec gloriose que ad eius pertinent pro plenitudine
multa non erit | Unde dicit apostolus dicentem
sunt quod non accepit ab homine manifeste expressit
ut est ad Col. 1 · Adimpleo ea que desunt
passionum eius id est Christi in carne mea pro corpore
eius quod est ecclesia · Ecce appellat ecclesiam corpus Christi
saltem misticum · Et si ecclesia corpus Christi misticum
est / oportet quod Christus sit caput eius non aliud
esse non posset / quia nec pes nec oculus nec manus
Hinc ad Ephe. 4 · Sed licet Paulus multos
gubernatores et gratias constituisset in ecclesia · Alios enim
dedit apostolos · alios prophetas · alios evangelistas · alios
pastores et doctores ad consummationem sanctorum in opus
ministerii, scilicet in edificationem corporis Christi · Unde tamen
ut ecclesie corporis Christi unus ipse est caput · 1 Cor. 12
dicit · Unum corpus est et multa membra habet · Omnia
autem membra corporis cum sint multa unum corpus sunt
· Ita et Christus etiam in celis sedens ut dicit glossa
· Ita et Christus eius caput est unus · Idem manifeste
exprimit apostolus ad Ephe. 1 dicens · Et ipsum dedit
caput super omnem ecclesiam que est corpus ipsius
et plenitudo eius / · Et unde Christus dicitur caput
ecclesie / Est cum eminentior ut dicit psalmus 88
Ego primogenitum ponam illum excelsum pre regibus terre
Est dignior quia princeps regum terre Apoc. 1
Est potentior ergo dicitur Matth. ult. Data est michi
omnis potestas in celo et in terra / Dignior inquam
quo ad regiam dignitatem · Iustior perfectorum / et gratie
plenitudine | Potentior vero quia pariter iudicamus
per manus nostre gubernaculo · Quod Christus
in sua humanitate aliquando fuit caput ecclesie eciam in terra
conversatus est · et numquam subduxit presentiam suam ab
ecclesia seu absentavit · Alioquin verax non esset in
promissis quibus dicebat · Ecce ego vobiscum sum omnibus

August. de ver. dom. ser. 70
c. 12 · ... Christus ... est
... passus est et ... Christus
caput est ecclesie et
est corpus eius ecclesia

dicebus vsque ad consummationem seculi Mt ultimo. Sed ergo
fuit et non dixit esse. ergo sicut adhuc est
caput ecclesie. sed se non subduxerit a regimine eius
Ad quod clarius considerandum. In capite possunt tria
considerari. secundum beatum Thomam 3 parte q 8 articulo 1. scilicet
Ordo. perfectio. et virtus. Ordo quia
caput est primum pars hominis incipiendo a superiori
et inde est quod omne principium consuevit vocari caput
secundum illud Ezech. 16 Ad omne caput vie edificasti
signum prostitutionis tue. Perfectio autem quia in capite
vigent omnes sensus exteriores et interiores. sed
ceteris solus tactus. et inde est quod dicitur Ysaie 9
longevus et honorabilis ipse est caput. Virtus vero
quia virtus et motus et gubernatio ceterorum membrorum
in suis actibus est a capite. propter vim sensitivam
et motivam ibi dominantem. Unde Rector dicitur
caput populi secundum illud 1 Reg. Cum esses parvulus
in oculis tuis caput in tribubus factus es.
Hec autem tria competunt Christo spiritualiter. Primo enim
Ordo. Ordinem habet iuxta propinquitatem ad deum. et ideo
prior est et gratia altior. quia omnes alii accipiunt gratiam
per respectum ad gratiam eius secundum illud Ro 8. Nos presciuit
hos et predestinavit conformes fieri ymaginis filii
sui ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.
Perfectio. Secundo perfectionem habet quantum ad plenitudinem
omnium graciarum secundum illud Ioh 1. vidimus eum plenum
Virtus gratie et veritatis. Tercio virtutem habet influendi
gratiam in omnia membra ecclesie. secundum illud Ioh 1 De plenitudine
eius omnes accepimus. Hec beatus Thomas. Ex quibus
manifeste apparet quod Christus est caput ecclesie. Contra primam partem
conclusionis vero.
Sed contra partem conclusionis que plus videtur habere
ambiguitatis sic arguitur. Illud quod [illegible]
Dist. 19 c. 24 [illegible]

Clavium tamen ad omnium apostolorum officium pertinere voluit
ut in beatissimo Petro apostolorum summo principaliter
collocaret ut ab ipso quasi quodam capite dona
sua velut in corpus omne diffunderet. Ecce ut
Petrus et per gradus quoslibet successores sui caput
Ecclesie. De quo eciam in c. Fundamenta de elec. li. 6
Item per hec intelligitur de capite vero ut ipsa dicit
verum caput Ecclesie. Cum Christus sit caput verum
Ecclesie et ipse papa sit vicarius. Esset namque Ecclesia
biceps aut bicapitalis et monstruosa si haberet
duo capita eque primaria. Unde et ipse papa non dicitur
caput vel alius Ecclesie ut in c. Ecce qq. di. quia
Ecclesia alias diceretur vacare mortuo papa quod
dicere est ridiculum. Sed eciam non dicitur caput verum
Ecclesie quia eo decedente diceretur esse acephala.
Dicitur quia caput secundum quandam metaphoram. Ablato
enim capite a corpore desinit vita corporis, et hic
ablato papa ab Ecclesia non desinit vita ecclesie sed
Ecclesia sine papa vivit. Solus igitur Christus est
caput Ecclesie dans ei sensum et motum et omnem
spiritualem influxum. Unde et spiritum [illegible] sed
facit unionem et adaptacionem membrorum spirituali
[illegible] coniunctionem aliter manum et pede cap. 7
et 18. Sed aliud tamen spiritualizat hic etc.
Et unusquisque facit spiritum [illegible] de capite.
Sed numerus quod verum et immediatum caput Ecclesie
est Christus quod non per Ecclesiam spiritualizatur
et illa non recta. Ipsa vero per ecclesiam spiritua-
lizatur. Si ergo ipse esset caput ecclesie verum eciam
deum sumeret de capite ab spiritualitate, sed de celo
vel de manu. Quid dicendum quod Ecclesia
[illegible] consideratur dupliciter uno modo ut est corpus mysticum
et spiritualiter consideratur per a Christo regitur. Unus et

Carismatibus gratie que est corpus unum unius
spiritus una spirituali vita et [illegible] Ephe. 4. Et quia Christus eam
ut sponsam suam respicit et gubernat, nec permittit
eam maculari et a se separari, quia sibi specialiter
assistit defendens eam ab erroribus. Et isto modo
hic caput ecclesie est Christus mistici corporis. Apostolus ad
Ephe. 1. Alio modo consideratur Ecclesia ut est corpus
politicum, scilicet quod consideratur secundum aliam unitatem ac
societatem politicam, que causatur absque influxu gratie
et carismatum ac speciali Christi assistentia, quale est
congregatio Judeorum sub dominio regis habentis a divina
lege. Isto modo posset dici quod papa competenter dici
caput ecclesie. Sed prout Ecclesia est corpus misticum
non papa sed solus competenter est caput ecclesie. Sed posset
dici vicarius et minister capitis. Constat enim
quod ei non conveniunt conditiones capitis, scilicet quod influat
in Ecclesiam sensum et motum gratie et donorum spiritualium.
Nec efficienter ut deus nec meritorie et compassive
ut Christus. Ut apparet scilicet quoad conditiones convenit
papa caput esse ecclesie, et scilicet quoad influxum. Sicut
isto modo vult Thomas in 3 parte q. 8 arti. 6
in responsione principali quod caput in aliqua membra
influit dupliciter. Uno quodam intrinseco influxu
· Interior · prout virtus motiva et sensitiva a capite derivatur
ad cetera membra. Alio scilicet quadam exteriori
· Exterior · gubernatione prout scilicet visu et aliis sensibus qui
a capite radicantur dirigitur homo in exterioribus
actibus. Interiorem igitur influxum gratie non ab aliquo
nisi a solo Christo cuius humanitas ex hoc quod est
divinitati coniuncta habet virtutem iustificandi.
Sed influxus in membra quantum ad exteriorem
gubernationem potest aliis convenire. Et secundum hoc aliqui
alii possunt dici capita Ecclesie, scilicet secundum illud Amos 6:
Optimates capita populorum. Differenter tamen a Christo.

Primo quidem quantum ad hoc quod Christus est caput
omnium corporum quantum ad ecclesiam triumphantem secundum omnem
locum et tempus et statum. Alii autem doctores dicunt
capita sunt quidem prelati ecclesie. sed Christus ipse
ecclesie. vel secundum determinatum tempus. sed ipse est
totius ecclesie caput. secundum tempus sue potestatis
et sunt determinatum statum. sicut scilicet est in statu
viatoris. Eadem quia Christus est caput ecclesie
ipsa viatoris et [illegible]. Alii vero dicunt capita
[illegible] secundum [illegible] sunt. 1°. 2 cap. 2. Nam
et ipse quidem dominum [illegible] vos in [illegible]
et 2° cor. 1. [illegible] legatione fungimur tamquam
deo exhortante per nos hec illa. Ex quo
[illegible] apparet quod ipsa sit caput ecclesie [illegible]
influxus exterioris gubernationis et sunt determinatum
tempus et statum. sed non est caput viatoris ecclesie ut
dictum est. Nunc [illegible] quod generalis [illegible]
sed tamen [illegible] ecclesie particularium et singularium
membrorum ecclesie. Sed non sit caput [illegible]
generalis patet. Ecclesia enim [illegible] in generalis
generalis parens sit habet ad corpus [illegible]
ut corpus politicum [illegible] in
medio [illegible] et [illegible] et influens per
gratiam et [illegible] in agendis [illegible] et [illegible]
[illegible] quod sit a generalis [illegible] quod [illegible] arbitrium
[illegible]. Actus 17. [illegible]. [illegible] est [illegible] et nobis
[illegible] apparet quod [illegible] operatur et [illegible]
[illegible] qui sunt in [illegible]. [illegible] quod [illegible]
[illegible] ecclesiam ut est corpus [illegible]
et [illegible] gratiarum et [illegible]. Nec ergo
[illegible] quod ipsa sit caput generalis [illegible]
agens [illegible] et immediate operatur. [illegible]
non est opus illi [illegible] aliquid [illegible] de [illegible].

Sed cum papa dicitur caput concilii et habet
plenitudinem potestatis, cessaret libertas que requiritur
ad concilia ad dicendum votum, quia ubi spiritus domini ibi
libertas, ut dicit apostolus 2 cor. 3. Nec obstat
quod dicitur papam habuisse interdum presidentiam in conciliis
generalibus ut in c. Synodus dist. 23 et in c.
Adrianus dist. 63. et in aliis iuribus
concordantibus. Illa enim iura et alia similia
intelligenda sunt de honoraria presidentia ad similitudinem
conciliorum ubi data fuit ut hic dicit c. Synodus
dist. ubi dicebat Nicolaus papa. Sed placet
sanctitati vestre. Et ita in c. Adrianus, petitur
habere papa presidentiam ex concessione et permissione
concilii, ut ex textu clarius patet. Constat
enim quod in pluribus vetustissimis conciliis papa non fuit
presidens, ut patet in illis in quibus Romani pontifices
fidei non fuerant defensores, sed ipsum concilium presidens
suos prelatos elegit ut patet in actis que inveniuntur
proferunt de conse. dist. 1 et in pluribus aliis
et in gestis apostolorum capitulo xv. Actis xv
Petrus licet fuerit presens primus tamen non presidebat
sed Iacobus dixit. Placuit apostolis et senioribus
cum omni ecclesia etc. Unde et in concilio Basiliensi
ad legatos pape presidentes Basilee de anno
domini mo cccc xxxiiii Cardinalis sancte crucis
Iulianus archiepiscopus Tarentinus episcopus Paduanus
et abbas sancte Iustine, et prestiterunt litteris adhe-
sionis quibus ipse Eugenius papa approbavit
concilium et ei adheserat per formam revocatorie
retractando et corrigendo omnia per eum prius
indebite facta, et petebant se admitti ad pre-
sidentiam nomine pape. Ergo illi litteras quas
habebant non fuerunt statim admissi sed dicti

fuerunt doctores in magno numero de toto orbe
peritissimi qui resolutive responderunt et pariter omnibus
deliberate dixerunt quod ipsi presbiteri possunt
admittendi ad presbiteratum curatum et cohertam
prout petebant. Quod in deliberatione presbiteros ex hac
parte non habet, visum est expediens quod non admittantur ad
presbiteratum curatum et cohertam. Et post
ventum est ad disputationes et scrutinia singulorum
votorum conclusum est unanimi deliberatione illorum et concorditer
facta sessione publica presente Sigismundo Imperatore
in apparatu imperiali, et electoribus imperii
ubi aderant Cardinales in notabili numero. Item
patriarche, Ambasiatores regum et principum, Archiepiscopi
episcopi, Abbates in magno numero de singulis
nationibus universorum studiorum generalium et doctores
legum divinarum et humanarum in magno numero de toto
orbe peritissimi. Determinatum est in illa sessione
publica quod dicti presbiteri non essent admittendi
nec admitterentur nunc nec [illegible]. ad prelaturam cohertam
ad presbiteratum curatum. Sed sub alia supplica-
tione repudiantur [illegible] [illegible] [illegible]. Quod presbiteri
ut admissi fuissent [illegible] [illegible] sub alia
supplica. Cardinales fere concurrerunt. Nec ulli doctores
in facto concordabant. Nec aliquis alius nunc [illegible]
contradixit. Immo nedum [illegible] sed et ipse [illegible] eorum
decretum [illegible] sub et alia cum dicta facta et
fuerunt [illegible] [illegible]. Et quamvis [illegible] [illegible]
non esse caput ulli? ecclesie [illegible] Cardinales generales
[illegible] [illegible]. Sed hic non est caput [illegible]
ecclesiarum [illegible] et singulorum membrorum ecclesie
[illegible] [illegible] [illegible] plenitudine [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Unde hic fuit [illegible] pro hac

De auctoritate Pape

Perdat Evagatum aliquid de ea quemadmodum
de eius maiori parte dicit beatus Thomas in tractatu contra errores
grecorum in c. 66 ubi eum apparet pontificem primum
et maiorem inter omnes episcopos et allegat Cyrillum
super illud capitulum 18 Accesserunt ad Ihesum discipuli
dicentes quis putas est maior in regno celorum
ubi dicit Cyrillus quoddam humanum passi conceperunt
quod iam in se occultare non poterant sed
tumorem cordis non sustinebant in eo quod viderunt
illum preferri et prehonorari. Item allegat idem beatus
Thomas Cyrillum super actus apostolorum dicens Petrus est
sanctissimus veri discipuli Christi pastor bonus
Et post ergo et qualis eius precessor. Item ad
idem est beatus Thomas in tractatu contra errores grecorum
ca. 67 allegans Cyrillum super capitulum filius qui
patrem et plenitudinem Petro ubi quasi complens
tamen et homo inquit dominus est in celo sic dedit
auctoritatem dando ei claves ad hoc ut ecclesiam
ubique terrarum amplificet. Et super actus apostolorum
dicit idem Petrus a filio super omnes qui filii
sub plenitudinem accepit non sub Moyses in gente
una sed in universo orbe. Item pro hac auctoritate
hec est auctoritas Cyrilli Ierosolimitani patri-
arche quam allegat beatus Thomas in dicto tractatu
contra errores grecorum in c. 69 qui dicit ex persona
Christi ad Petrum Tu cum fine et ego sine fine cum
omnibus quos loco tui ponam plene et perfecte
sacramento et auctoritate ero sicut et tecum sum
Item idem est Cyrillus Alexandrinus episcopus in li-
bro thesaurorum quam allegat beatus Thomas ibidem qui dicit
quod apostoli in evangeliis et epistolis affirmaverunt in
omni doctrina Petrum esse loco domini in eius ecclesia
eidem dantes locum in omni capitulo et synagoga
et in omni electione et confirmatione et missione

Cum igitur Petrus omnibus iure divino caput debuit
et prelatus [illegible] tamquam ipsi Deo omnes obediant
Unde dicitur [illegible] Christus Petro Pasce oves meas
et loco mei esto prepositus fratrum. Cum itaque prelatum
admirans beatus Bernardus in libro de consideratione ad Eugenium dicit
Tu es [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] principem regibus obsistere. reges [illegible]
regnis omnibus imperare. mundi legibus [illegible]
[illegible] sub pedibus calcare. Magna [illegible]
est quod totum orbem obtinuit principatum ix q iii
Cuncta per mundum. Cum sedes a Deo primatum obtineat
xxii di. Sacrosancta. Et ideo ei tamquam sancto Petro sit
ab omnibus obediendum est. Quandoque enim ab ecclesia
tollerentur [illegible] dicitur. [illegible] quando [illegible] multo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debuit [illegible] et
[illegible] in li. de [illegible] [illegible] q x ar. ii. [illegible]
[illegible] super illo verbo [illegible] Secundum [illegible] dicit
Tu [illegible] maior est quia [illegible] et [illegible] est
non potest ab aliquo homine iudicari ix q iii Facta
ubi dicitur Facta subditorum iudicantur a nobis nostra
vero a Deo iudicantur et in c. Aliorum ibidem dicitur
Aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminari
sedis istius presulem suo sine questione reservavit
arbitrio. Et hoc est quod [illegible] dicitur quod papa non
[illegible] [illegible] in [illegible] Sed hec [illegible] [illegible]
ad ecclesias [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] iudicari potest ab ecclesia [illegible] et a concilio
generali [illegible] auctoritate in casu heresis et notorii
scandali [illegible] ut infra videbitur. Ex hiis ergo
apparet quod [illegible] papa dicitur caput ecclesie. et
quod [illegible] [illegible] dicitur super [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et tu de [illegible] glosa.

Etiam ecclesia illo modo habet se ut comparatur Christo per
capitis rationem et immediato. Similiter non potest Christus
per capitis naturam et universalis unquam potest simul
esse congregata in unum. Item ecclesia constat ex
praeteritis, praesentibus et futuris, scilicet fidelibus in diversis
mundi partibus constitutis / praeteriti scilicet transeuntes /
futuri nondum advenerunt / praesentes scilicet longo
distantia separati / Unde nunquam legimus totam plures
ecclesiam in una congregatione fuisse unitam / quae
in eius membris sunt in potentia quam in actu
constituitur. Nunquam ecclesia ex omnibus membris quae sunt
erunt et fuerunt. Et quae nunquam simul fuerunt ut
erunt a principio mundi usque in finem. Nisi quando
ad esse venerint. Nisi quantum ad esse gratiae. Ut dicit
beatus Thomas in iii parte q. 8 art. 3 in corpore. Similiter
etiam quando membra unitae in unum fideles et electi
iam reprobi mixta unam faciunt ecclesiam catholicam
quorum omnium caput est Christus. Ecclesiae praedicti
quae consummatur in suis membris licet distinguatur
in militantem et triumphantem / quae ecclesia militans
autem comparatur in Matthaei 3 et Lucae 3. Et per eos purgabit
in spiritu et igne, cuius ventilabrum in manu eius
et purgabit aream suam et congregabit triticum
in horreum suum, paleas autem comburet igni
inextinguibili. Unde beatus Augustinus de fide ad
Petrum: Firmissime tene et nullatenus dubites aream
dei esse ecclesiam catholicam et intra eam usque ad finem
saeculi frumento permixtas paleas contineri. Ex
quibus patet ecclesiam compositam ex malis et bonis
praeteritis, praesentibus et futuris. Ut autem supra dictum est
unde constat ipsam non posse in unum simul actualiter
congregari ex omnibus membris eius. Et ita ecclesia
congregata non potest convenire in actu exercitio
actionis iurisdictionis quam habet in communi
et in [illegible] congregata non est. Et ideo ut posset
convenire in actu exercitio suae iurisdictionis et potestatis

Oportet ergo multo magis congregacionem in simul esse suppositam et membrorum principalium et aliis quod fieri potest et fit in concilio generali legittime congregato representante. Et ideo ad hoc probandum sit hec conclusio tercia.

Quodlibet Concilium generale in spiritu sancto legittime congregatum representat plenam ecclesiam et habet potestatem immediate a Christo. 3.

Hec conclusio non eget magna probacione. Cum fundamentum et probacionem sumat ex decreto Concilii generalis Constanciensis quod sub hac forma in principalibus sit, opus ea resumere. Stat ista in forma sic:

Hec sancta synodus Constanciensis generale concilium faciens et plenam ecclesiam catholicam representans declarat. Primo quod ipsa potestatem habet immediate a Christo, cui quilibet cuiuscumque status vel dignitatis etiamsi papalis existat obedire tenetur in hiis que pertinent ad fidem, extirpacionem scismatis et reformacionem ecclesie in capite et in membris. Item declarat quod quicumque cuiuscumque condicionis status vel dignitatis etiamsi papalis existat qui mandatis statutis ordinacionibus seu preceptis huius sacre synodi et cuiuscumque alterius concilii generalis legittime congregati super premissis seu ad ea pertinentibus factis vel faciendis obedire contumaciter contempserit nisi resipuerit condigne penitencie subiciatur et debite puniatur etiam ad alia iuris suffragia si opus fuerit recurrendo.

Ista est constitucio Concilii Constanciensis que sufficere debet cuilibet credenti ad affirmandum hanc conclusionem cum sit de re catholica ecclesie cum sancti doctores dicere non permittebant, quia quicquid approbat tenendum est et quicquid reprobat fugiendum. Unde dicit Augustinus contra epistolam fundamenti: Ewangelio non crederem nisi me ecclesie catholice auctoritas commoveret. Et hoc de tercia.

in disputacionibus contra Luciferianum et
Poteram hoc vnico sole omnium tuarum disputacionum
riuulos exsiccare ... quod [illegible] sole ...
ecclesie. Petrus Sed quomodo quale non re-
putatur vlterius ecclesia nec recte dixisset [illegible]
Actuum 17 plorant Aquila et Bernardus et
vna ecclesia et consentit cum quod ibi non fuerat
omnis ecclesia. ... quo [illegible] modo loquendo non
est possibile eo simul congregari ... Cephas
est ... quod illud non recte [illegible] sunt in
et alii [illegible] facta ... spiritus sanctus et [illegible]
non procedit ... est spiritus sanctus et nobis. quia
spiritus sanctus non est spiritus veritatis ... non
non est deus. Sed quia [illegible] quale habet
probacionem immediate a Christo unde scriptum est et [illegible]
Christus [illegible] dicebant [illegible] ubi duo
vel tres in nomine meo congregati fuerint in medio
eorum sum Mathei 18. Ubi addit ... et
post hoc nulla creatura sine eo aliquid dici posse
... vel esse cum credendum est ... eorum
modo singulariter ut influat in eos gracie spiritus sancti
... dicebant Celestinus papa in epistola ad
Synodum Ephesinam ... patrum ... congregato ... Ubi ... est [illegible]
dominus et [illegible] ... et presentes
reddit. Et cum ... Concilium in
[illegible] Synodi Tholetanus ... ubi
Celestinus papa ... esse presentem
... habemus
... fidem que dicit ubi duo vel tres congregati
fuerint in nomine meo in medio eorum sum
... cum [illegible] et [illegible] ... interesse
... Et ita ... congrega-
ti in medio vestrum fidem [illegible] plus [illegible]

Si igitur in Concilio est divinitas Christi que est eadem
totius Trinitatis, quomodo dicunt predictum Concilium [illegible]
non capite predicto. Item magis videtur quod hostes catholice
fidei dicant Concilium non esse Deum, quia est divinitatis
singularis assistencia. Unde si plures [illegible] mali
cum non obstante deformi vita eorum adhuc possent
tractare et diffinire ea que sunt fidei et salutis, sed non
ipsi sunt qui loquuntur, sed spiritus patris celestis qui loquitur
in eis. Sed cum per eorum linguam veritatem pro fidei
et salute catholice non possent tamen porte inferi prevalere
adversus ecclesiam catholicam, quod obsistit vere singulari
presencie Christi in qua Deus est. Et porte inferi non
prevalebunt adversus eam Math. 16. Unde et Balaam
impius et Regi Balach maledicere volens Deum non
maledixit, sed benedixit dicens: non possum aliud
loqui nisi quod iusserit [illegible] Dominus. Cum autem ad dandum
[illegible] posuit verbum in ore eius Num. 23.
Et ibidem 22 dicitur Balaam: Si dederit michi
Balach plenam domum auri et argenti non potero
[illegible] sermonem Dei mei, ut vel bonum vel
malum proferam ex ore meo, sed quicquid dixerit Deus
hoc loquar. Et si hoc est, quanto magis credendum
est quod Deus assistens concilio generali, non presumptuose
sed modo singulari ponit verbum in ore illorum
qui pro salute et fide membrorum eius conveniunt
in [illegible] in nomine eius, propter quem fideles ipsi orant
patrem. Et quod ipsum [illegible] [illegible] ut dicitur
[illegible] ad Hebreos [illegible]. Sed quod assistit concilio
generali ut caput et rector eius. Et si [illegible]
sancti fiunt illud, non prevalet ubi [illegible] in
fide aut salute catholica. Secundum [illegible] concilium
[illegible] quem [illegible] concilium
generale ex quo [illegible] catholice habet fundamentum ex scriptura
et ex ipsa [illegible] potestatem [illegible] iam [illegible] accepit
[illegible] in [illegible] generales [illegible]

generalis etc. / Unde tytulus ascribit totus orbis
[illegible] quod [illegible] prelatorum et cancellarius in suis
litteris eciam [illegible] / [illegible]
est et potestatem habet a Christo / [illegible]
[illegible] / [illegible] habet a Christo qui
est rector eius / a quo in [illegible]
[illegible] generalis / Et [illegible] 3a [illegible].
Et quod [illegible] et [illegible] generale [illegible]
potestatem [illegible] / quod [illegible]
Et / [illegible] est [illegible] et qualiter [illegible]
[illegible] et [illegible] generalis [illegible] est
hec conclusio [illegible].

X. Potestas ecclesie universalis ac cardinalis concilii
generalis legittime congregati representantis ecclesiam
superior est potestate pape. Et qualibet alia
potestate in terris / cui quilibet cuiuscumque status
dignitatis aut condicionis eciam si papalis
existat obedire et subesse tenetur. Et si
non obedierit potest condigna animadversione
puniri. Ista conclusio est fundamentum huius tractatus / Et [illegible] placuit eius
erit [illegible] / Et [illegible] ad [illegible]
eius hic [illegible] est / [illegible]
[illegible] per [illegible] quam [illegible]
[illegible] in [illegible] et [illegible] et
[illegible] que possit [illegible] et
[illegible] / [illegible] Damascenus. [illegible]
est [illegible] / Et [illegible] Matheus
[illegible]. Quod eius habet aliquid [illegible]
[illegible] / [illegible] et [illegible] quod volunt

Durante usque in finem seculi dedit virtute et potestate quam
possit se conservare in suo esse regere ac tueri et
conditoribus ac sic destructionem resistere. Et hoc videtur
notare in verbis de ecclesia dictis a xpo in sui fundacione
Cum enim dixisset quod super petram edificaret ecclesiam
statim subiunxit et porte inferi non prevalebunt
adversus eam. quibus [illegible] quod corpus quod edificatur
sic habet in se virtutem et potestatem se conservandi
in esse et contrariis resistendi. Unde de ecclesia dicitur Cant
quod est terribilis ut castrorum acies ordinata. quod
autem esset terribilis si huiusmodi virtute careret. Ipse
etiam dicat quamdam licet erronee huiusmodi potestatem
habere ab ipso non a summo pontifice. cum potestatem
super ecclesiam ulterius efferre debeat. quod est falsum
semper quod destrui possit. Cum enim non sit essencialis
dependencia ecclesie ad papam qui quod sine destructione officii
tenetur eam tueri et defendere. Si papa mortuus ad
eam tueri nolit si ecclesia huiusmodi virtute non habet
semper quod tandem destrui possit. quod similiter est contra
Papa igitur non consistere habet ecclesie virtute et potestate
quam per mortem pape. qui sic per ordinacionem ecclesie
non perdit. quam potestatem a xpo ad sui regimen
et conservacionem accepit. Principia enim conservandi et conservandi
ipsa et immediata sunt intrinseca. [illegible] Unde
sicut ecclesia non per mortem pape differt a virtute essencie
Ita erit a virtute et potestate se regendi et conservandi
in suo esse. hec autem potestas in ipso dictum Apostoli
1 Cor 12 Videtur necesse omnibus membris sunt
tota corpore non autem uni membro tantum. Et enim Apostolus
Corpus non est unum membrum sed multa. Si dixerit
pes quia non sum manus non sum de corpore non ideo
non est de corpore. Et si dixerit auris quia non sum oculus
non sum de corpore non ideo non est de corpore.

Si totum corpus oculus ubi auditus Si totum auditus
ubi odoratus. Nunc autem posuit deus membra
unumquodque eorum in corpore sicut voluit / quod si omnia essent
unum membrum ubi corpus. Nunc autem multa quidem
membra. unum autem corpus. Non potest dicere oculus
manui opera tua non indigeo / aut iterum caput
pedibus non estis mihi necessarii. Et infra.
Sed temperavit deus corpus ut non sit scisma in
corpore / sed in idipsum pro invicem sollicita sint
membra / Et sequitur. Vos estis corpus Christi et membra
de membro. Et considerandum quod deus posuit duo
[illegible] primo apostolos / secundo prophetas. 3o doctores
etc. Differunt igitur in hac similitudine nam hic quod
apostolus dicit ad Ephesios 4 quod potestas cathedre scilicet
conservandi regendi et tuendi universale corpus Christi
per cuncta membra sua / Non autem quod omnia alia
membra dependeant in totum unde similiter hec
potestas est in cathedra non sicut in quodam toto integrali
aut velud quadam essentia et potestas particulari a
singulis partibus subiectis sed sicut in quodam toto
potestativo / quemadmodum virtus operandi actiones
et operationes anime est in ipsa anima et suis potentiis
Sicut in quodam toto potestativo. Nunc potestas
sive virtus non reperitur adequate in aliqua
sua parte potentiarum vel in una principaliter ita
ut ab alia totaliter aliis quiescat. Sed est
in cunctis suis potentiis et virtute unica sua
Sic similiter in cathedra est habundantia potestatis Sic autem
sit hec potestas cathedre ad se regendum et conservandum
est quando suum doctorem quod est potestas clavium in
vel scientia discernendi et potestas [illegible] indicandi
ligandi atque solvendi Sic quod potestas tota
consolidare est quod tota Christus [illegible]

nec per se / sed eo quod a celo derivatur accipit caliditatem partis
Sed in parte quandoque sive in multitudinibus horum
est aliquid vel aliquibus quo suscipiunt religatur et
a sua parte separare. Sed illi qui ab corpore parte
extenduntur corpus sit separatum a parte. dicitur et angelorum
hec non est de horum parte. Potestas autem clavium adhuc
se extendit ut que ligantur in terris ligata sunt
et in celis capitulo 16. Et licet sit alia potestas de
caliditate aut conficiendi corpus Christi. Absolvendi
a peccatis remissio hec tamen principaliter de iudiciaria
parte. Cum sit primus celorum potestas. Cum primus
papa petrus ut quidam dicunt. Et cum tradidit parum
sanctis sit. Ideo probatur ergo hec conclusio assumenda
est quarto probatur. Prima erat quod spiritualis clavium. Et
quod perpetua potestas dictorum ab caliditate explicatur
Et est quod spiritualis datur ... rescindi ...
Secunda probatur erat quod ... non ut
non perfecta sunt quod in ... spiritualis dicitur de caliditate
Tertia probatur erat quod quidam ... de potestate
... est in caliditate et in ... Quarta erat quod
... fortis
... consuetudinibus et
et ... ad ... extra capitulo 16

Sexto

Christus quod ... hec potestate capitulo 16
Tibi dabo claves regni celorum. Et quodcumque ligaveris
super terram erit ligatum et in celis. Et quodcumque
solveris super terram erit solutum et in celis. Hec autem
Christus cum ... doctoribus exponitur ...
est ... quod ... Et cum illi
... hec potestas ... fuit ...
... quod per hec ... perfecta
petro hanc potestatem ... / sed ... cali

patet quod Matthei 16 Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum
et in celis. Et quodcumque solveris super terram erit solutum
et in celis. Ergo sicut hec promissio clavium non
ad solam personam Petri et successorum eius sed pertinet
ad ecclesiam patet / cum per eam vita legis concessa.
/ Item patet quod Petrus recepit claves. Constat enim
quod Christus omnes discipulos suos non autem solum
Petrum interrogavit. / Et Petrus qui omnium confessionis
ceterorum respondit / Et Christus pro eius responsione accepit
Sed manifeste huius evidentie textus. Dicit ex se
responsio. Dixit autem illis vos autem quem me
esse dicitis. Respondens Symon Petrus dixit Tu es Christus filius dei.
/ Et ille interrogans alios respondit ut eum diceret /
Ecce manifeste patet quod responsio Petri erat responsio
omnium apostolorum / quia dicit respondit ut eum diceret
Sed quod secundum Rabanum et alios doctores propter
unitatem confessionis fidei quam dominus verbum predixit
Confessio autem fuit non solum Petri sed omnium apostolorum
ergo et similiter predicta ad omnes apostolos et
eorum successores dicitur pertinere. / Hec autem patet ex hoc
quod pro ea dicitur in Iohanne. Sed post hec dicta legitur
quod de Maiori fuit talibus verbis generaliter
ad apostolos Matthei 18 et 20 et Luce 22. Sed
cum de hac re tociens contendissent si intellexissent
pro predicta verba. / Tu es Petrus
et tibi dabo claves et ... vel per illa. Tu
vocaberis Cephas soli Petro ac principaliter ad regimen
Doctor ecclesie fuisse concessa predictum. / Dicit autem contra
predicta doctor eius novum doctrinam. non dicitur
concessum nomine quia manifeste per claves non
doctorum correspondeant verba predicta / quod dicitur Petro
ad Petrum claves accepit scilicet celum successionem
/ quia qui solus a Christo claves accepit ipse / Petrus dicitur
significatur

Hinc dicit beatus Augustinus super Iohannem sermone c.xxv. Aug.
Cuius ecclesie apostolus Petrus
propter apostolatus sui primatum gerebat figurata generalitate
personam. Quod enim ad ipsum proprie pertinet natura unus homo
erat, gratia unus christianus, abundanciori gratia unus
idemque primus apostolus. Sed quando ei dictum est: Tibi
dabo claves regni celorum, et quodcumque ligaveris super terram erit
ligatum et in celis, et quodcumque solveris super terram erit solutum et
in celis. Universam significabat ecclesiam, que in hoc
seculo diversis temptacionibus velut ymbribus, fluminibus, tempesta-
tibus et fluctibus quatitur, et non cadit, quoniam
fundata est super petram, unde Petrus nomen accepit.
Non enim a petro petra, sed Petrus a petra,
sicut non Christus a christiano, sed christianus a Christo vocatur.
Ideo quippe ait Dominus: Super hanc petram edificabo
ecclesiam meam, quia dixerat Petrus: Tu es Christus filius Dei
vivi. Super hanc ergo inquit petram quam confessus es
edificabo ecclesiam meam. Petra enim erat Christus. Super
hoc fundamentum quippe aliud nemo potest ponere preter
id quod positum est, quod est Christus Iesus. Ecclesia ergo
que fundatur in Christo claves ab eo regni celorum accepit
in Petro, id est potestatem solvendi et ligandi peccata etc.
Hec beatus Augustinus. Et sic eciam totum hoc ponitur in forma
prout scriptum patet in originali etc. Ad idem est Jeronimus
beatus Ieronimus super psalmum xxvi. Unam
petii etc. Unam peciit, inquit, Unam
ecclesiam Dei. Alius ista est in domo Dei.
Una ipsa ergo est ecclesia domus Dei, que dicitur edificari
super petram, que etiam columba appellatur, que
sponsa pulcra sine macula et ruga, et ortus
conclusus et ~~fons~~ fons signatus, et puteus aque vive,
et paradisus cum fructu pomorum. Hec domus ergo
claves ~~et~~ accepit et potestatem ligandi et solvendi

Habent donum dei quod corrigendo corripiendo quia
contempserit sit tibi tamquam ethnicus et publicanus
hec beatus Iohannes. Ubi expresse dicit ecclesiam recepisse claves
et ligandi et solvendi potestatem. Sed ad idem est beatus Augustinus
Aug. li. i de doctrina christiana c. xiii quod dicit. Has etiam claves
ecclesie sue [illegible] apostolorum doctrinam commendat / quas quicumque
[illegible] [illegible] ut de eis dicit / has ergo claves
dedit ecclesie sue ut quemcumque solverit in terra soluta
esset et in celo et quos ligaret in terra ligata esset et in
Innocencius celo. Sed ad idem est Innocentius ille doctor famosissimus
in sermone de beatis apostolis qui incipit sic: Iam ut regnabunt
[illegible] discipulos suos [illegible] ut [illegible] que de
celo loquitur dicit sic: In ea enim elegit [illegible]
auctoritatis ad eius dignitatis plenitudinem sortiretur ut
quemcumque quod ligaret in terris ac absolveret in celis
Aug. Sed ad idem est Augustinus de li. de fide ad Petrum c. 2 ubi dicit
Nunquam penitentibus medicina esset [illegible] peccatis desperarent
si desperantibus non esset venia concedenda.
Sed ad primum petrum [illegible] ut [illegible] in ecclesia
catholica [illegible] [illegible] in persona beati petri
ligandi solvendique potestatem dominus [illegible]
alligantes [illegible] ligatum et in celis et quemcumque
solverit [illegible] solutum et in celis. Sed ad idem est
Leo Leo papa in sermone de beatis apostolis ubi dicit [illegible]
[illegible] potestas et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sed non frustra
uni commendatur quod omnibus intimatur. Petro ergo
data sunt claves principaliter. Sed in persona
dicente petro omnes accepisse dicit beatus Ieronimus
Ieronimus qui allegatur [illegible] c. [illegible] q. [illegible] petrus
[illegible] ut omnes intelligerent [illegible] claves
absque [illegible] filii et [illegible] celesti [illegible] nec
petrum solum nec alium ingredi [illegible] hec beatus Ieronimus

Ad idem est beatus Augustinus in libro de agone christiano dicens Aug.
Non enim sine magna ratione inter omnes apostolos huius ecclesie catholice
personam sustinet Petrus / huic enim ecclesie claves regni
celorum date sunt cum Petro / et quod ei dicitur ad omnes dicitur
Amas me / pasce oves meas. Ad idem est Rabanus dicens Rabanus
Verum tamen quamvis quod dicitur / specialiter soli Petro hic prius
data videatur, etiam tamen apostolis datur teste ipso qui
insufflabat in eos dicens accipite spiritum sanctum quorum remiseritis
peccata remittuntur eis etc. / Ad idem est Augustinus super Johannem Aug.
et habetur 24 q. 1 quodcumque. Si Petro tantum dictum est quodcumque
ligaveris super terram etc. Non hoc facit ecclesia / si autem in ecclesia
fit / utique et quod in terra ligatur et in celo / et quod solvitur
in terra solutum sit et in celo / quia cum excommunicat ecclesia
in celo ligatur excommunicatus / cum reconciliat ecclesia in
celo solvitur reconciliatus / Si hoc ergo in ecclesia fit Petrus
quando claves accepit ecclesiam sanctam significavit / Ad idem expressius
Archidyaconus .i. sub signo et nomine ecclesie accepit
Ad idem est glossa ordinaria super 1o ad Cor. 3. Cephas Glo.
quando dicit apostolus etc. dicit glossa. Nec ipse precedit
ab omnibus ordinatis et iudicis. Ad idem est Augustinus Aug.
de libro questionum novi et veteris testamenti q. 75 / et in
sermone primo de natali apostolorum Petri et Pauli ubi dicit dominus salvator
cum discipulos suos ante passionem suam secreto eligeret
inter quos Petrus unus Petrus solus totius ecclesie meruit
gestare personam / et propter personam meruit audire Tibi dabo
claves regni celorum / et post / has enim claves non unus
homo sed unitas accepit ecclesie / Ad idem est Armachanus Armacan.
in libro ... armenorum / et sic tamen est sic catholicus ubi post
fideles ... per quam necesse est moveri est / ubi dicit
quod sacerdotes ... Romanos quoniam nisi qui de
quam recte sunt ordinati ... claves ecclesie quas ipse
committit apostolis et eorum successoribus. Thomas ... / Ecce
dicit claves ecclesie non Petro / et eius successoribus apostolis et
eorum successoribus non soli Petro etc. / Ex quibus auctoritatibus
patet quod ecclesia accepit claves per ... Christi.

Cum ergo querere oportet vtrum hec comparacio
legitur in Evangelio Item alibi locus apparet est quod vt
dictum est capitulo 16 Quecumque alligaueritis super terram erit
ligatum et in celis Et quecumque solueritis super terram erit soluta
et in celis. Sequitur quod potestas clauium sit potestas data
aliis in persona apostolorum Sed solius videtur plane
quod data tempore Evangelii capitulo 18 Attenta integra
hystorie narracione Illud capitulo 16 Christus dixit
petro illa promissio Tu es petrus et tibi dabo
claues regni celorum Dicendum est sicut [illegible] videlicet
petro soli statim pro eo et pro se Vnde quia quod
hijs [illegible] cum [illegible] super alios
vt dicit glosa super eundem locum Item statim [illegible]
[illegible] in capitulo 18 in principio Et illa hora accesserunt
ad Ihesum discipuli dicentes Quis putas est
maior in regno celorum sicut in Ecclesia quod glosa
[illegible] in collegio [illegible] Vnde patet
quod [illegible] et superioritatis Et [illegible]
[illegible] apparens volens soli [illegible] et
superioritatem [illegible] apostolis [illegible]
in eodem capitulo [illegible] petrum [illegible] fratrem tuum [illegible]
[illegible] inter te et ipsum solum si te audierit
lucratus es fratrem tuum Si autem te non audierit
adhibe tecum [illegible] duos et [illegible] quod si non
audierit eos dic ecclesie Si autem ecclesiam non audierit
sit tibi sicut ethnicus et publicanus Ecce dicit [illegible]
ecclesie [illegible] petri Et [illegible] vt
audiret quale sit [illegible] ecclesie et que sit eius
potestas statim subiungit Amen dico vobis
quecumque alligaueritis super terram erit ligata et in celis
et quecumque solueritis super terram erit soluta et in celis
Ecce [illegible] apostolis collectiue et [illegible]
non soli petro Quecumque alligaueritis quecumque solueritis
pluraliter Et [illegible] sicut [illegible] ecclesie [illegible]
[illegible] quamuis Christus [illegible]

terrestre quoniam / potuissent cum dixisset apud [illegible] te
Quod esset summi iam vertice [illegible] et superiori
et quia quelibet et summum bonum debeat habere
[illegible] sit sicut sunt incorruptibiles quia ad celum
et summum quantum est primus celi [illegible] quia correspondit sic
ad celum et ad terram / Dicit ergo nobis quod futurum
temporibus celum erit quia per totum orbem dilatandum
est dicere potuimus secundum hanc dictum adimpleri dicere celi
ad celum nullum sunt comparatione erit Ubi ergo
angelus cum dicit audiri potuit / Secundum Ihesus
qui velit dicere dicens valens bonum celum mare
imperare potuit / vel subdit quia [illegible] duo vobis
ecclesie duo apostoli vel duo ad tres congregati fuerint
in nomine meo in medio eorum sum / Ad dicta [illegible]
generalia conciliorum correspondit / Reliquimus in epistola ad
Corinthios [illegible] ut dicit [illegible] in hoc capitulo [illegible]
Dicit autem est [illegible] causa ergo [illegible] plures
[illegible] [illegible] [illegible] illius verbis [illegible]
Ubi duo vel tres etc. Et ex illo dicto [illegible]
alligaveritis super terram erit ligatum et in celis / Et quecumque
solveritis super terram erit solutum et in celis / Et quia secundum
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] claves regni
celorum et quod super hec celi per hec verba sic passe
patet / Cum enim verba sequentibus erit [illegible] promisso
hic expresse / Dixerat enim prius [illegible] Petro
[illegible] claves celorum verba [illegible] Tibi
dabo claves regni celorum / [illegible] quod promiserat
donat omnibus apostolis cum dicit [illegible] corpus
quos [illegible] alligaveritis super terram erit ligatum et in celis etc.
/ Secundo notandum in istis verbis quod hic expresse facta .2.
est celi in omni stabili firmitate patet per verbum
quod in duorum pluralitate [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in istis verbis [illegible] expresse plus
celi [illegible] [illegible] in certis temporibus [illegible] .3.

certas personas sed non omnes plenitudine / patet quod si quis
vidimus Doctores allegantes et contrarium solventes / Sexto modo
ex dictis quod doctores volunt iudicium ecclesie esse maius
ac superius in verbis / et hunc iudicium ecclesie cum
super Petrum sinit. Primo doctores acquiescere et obedire
. patet quia ultima secundum dictum Sed potest aliquis / Dominus dicit
ad Petrum Sed ideo Petrus instituit recurri ad
iudicium ecclesie In hoc quod ei dixit / Dic ecclesie
Secundo Ecclesie iudicium esse superius / Sed tamen iudicium
privatum esse superius iudicium ecclesie . Petrus quoque iudicium
ecclesie non debet reputari tanquam publicum / Constat
enim iudicium potius quam tanquam superiori committi ut
debet iudicium ecclesie Sed ideo dixit Petro quod
iudicium privatum fratris debeat deferre ad iudicium
ecclesie / et non ecclesiam ad Petrum Secundo quia iudicium ecclesie
est maius superius et finale / Item quia ipsa concluditur
sub iudicio ecclesie ergo patet quod a correctione fraterna
nemo scilicet hominum excipitur Sed cum quilibet liceat
fratrem corrigere et si non audit debet magis
doctrina procedere deferri ecclesie / Item quia si ipsa voluit
fratrem corrigendum acquiescere debet deferri ad
iudicium ecclesie . et frustra autem deferretur Sed ecclesia
precipit ut eam semper iudicium / Sed cum quando
primo admonitus non corrigitur licet eum iterum
corripere coram uno vel duobus testibus . Et tamen coram hiis
admonitus si non acquiescit licitum est tunc deferre
ad iudicium ecclesie / Sed ideo ipsa non comprehenditur a
primo et secundo gradu correctionis fraterne ideo nec
a tercio scilicet ut dicatur ecclesie . Unde ipsa dicitur
dic ecclesie . Et si non quemcumque primum opponatur de
prelato tunc si prelatus inferior non admonitus recipit
oportet dici vel solum sed prelato superiori . Item erit
de summo prelato cum ipse non habeat prelatum superiorem
/ Sed correctionem fraternam si non velit acquiescere
. oportet dici ecclesie . si sit quod congregata haberi possit

Sed quia vero per eundem est Concilio generali ipsa(m) reputatur
dum ipsa obediencia tenetur. Et si non obedierit potest
puniri. Patet quod constitucione Concilii Constanciensis
Verum est enim dicente apostolo Omnis anima potestatibus
sublimioribus subdita sit Ro. 13. Nec ab hac
videtur excipi. Sed ipse [illegible] non a correccione
fraterna. Et [illegible] primus papa fuit correptus [illegible]
fratrum. Probatur quia Petrus dominus [illegible] prout dicit primo
pontifices aliorum ecclesie [illegible] sunt fratres
apparent Act. 1. Ubi dicitur Exurgens Petrus in
medio fratrum dixit. Erat autem turba hominum simul fere
centum xx. Ubi sequitur oportet impleri scripturam
quam predixit spiritus sanctus per os David. Et sic [illegible]
[illegible] ecclesie et [illegible] [illegible] consilio. [illegible]
ecclesie [illegible] spiritus sancti. Et quamvis [illegible] in
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Concilio.
generali legittime congregato ecclesiam representante etc. Conciliorum
Venimus ulterius ad [illegible] [illegible] [illegible]
Et [illegible] a primo [illegible] usque [illegible] [illegible] Concilia
de quibus fit mencio in Actibus apostolorum. Et in primo [illegible] · Concilium
Concilio de quo Act. 1 de Eleccione Mathie [illegible] apostolorum
[illegible] [illegible] quia [illegible] Petrus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dixit Exurgens Petrus in medio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Petrus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Sed dicitur de [illegible] quod statuerunt duos
et [illegible] [illegible] sortes. Et cecidit sors super Mathiam
[illegible] dicitur statuerunt. Et non dicitur Petrus statuit. · 2m · Concilium
In secundo vero Concilio de quo Act. 15 hoc [illegible] apostolorum
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Sed dicitur [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Sed est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] spiritus quos [illegible] [illegible] [illegible].

Et ideo dicitur quod imposuerit eis manus. Constat autem quod
hec manifeste valent in omnibus apostolis quorum successores
quia dicitur: Constituimus Matthiam, non dicitur Petrus constituit. Et dicitur
imposuerunt, non est dictum Petrus imposuit. Et ex
hiis inferuntur duo. Primo quod licet Christus statuerit Petrum
caput ad regendum ecclesiam, tamen non soli Petro
sed et omnibus apostolis, patet ex illo verbo ubi dicitur
Quodcumque ligaveritis etc. apostolis generaliter. Ex quo patet ordo
hic potuit declarari ex illo Constanciensis decretum
generalium conciliorum in futuro celebrandorum. Secundo infertur
quod sicut solus Christus caput [illegible] sed ecclesie ministerialiter
[illegible] in eorum officiis et ministeriis consistunt, patet non
solum ad Petrum sed etiam ad omnes apostolos et eorum
successores et pontifices, patet ex illo verbo ubi dicitur
Quos constituamus super hoc opus. Facit ad hoc
quod dicitur ad Titum 1. Ubi Paulus mandat Tito quod
presbiteros constituat per civitates. Et tamen non ad solum
hoc Petrum pertinere videtur. Et tamen habetur determinatum
est in generali concilio quod [illegible] [illegible]
clericos in [illegible] [illegible] ut cives redeant ad eum
[illegible] [illegible] quos [illegible] fuit. Tertium concilium generale
dicitur habitum Actuum 17. patet hoc [illegible] [illegible]. Cum enim
[illegible] [illegible] videtur ~~non dixit~~ non dixit quod
Petrus qui primus mandat, sed dixit Symon narravit.
Iacobus vero summus dixit: Ego propter quod iudico
non inquietari eos qui ex gentibus convertuntur ad deum. Et
epistola ex non nomine Petri sed apostolorum et seniorum
missa omnibus fratribus dicitur. Quartum concilium
generale dicitur Actuum 21. patet ubi cum Paulo fuit
dimissus a senioribus ut deberet se conformare
in observantiis legis Mosayce. Ecce ubi [illegible]
[illegible] [illegible]. Hoc quod fit quod ipsi domini
[illegible] quod Petrus [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
et ordinatus [illegible] et obedivit concilio patet
Actuum 8. Ubi dicitur quod audientes apostoli quod Samaria

3. Concilium apostolorum.

4. Concilium apostolorum.

recepisset verbum dei miserunt ad eos petrum et
Johannem. Et petrus absque ulla disputatione statim
iniunctam complevit, ipso actu de sui ratione importat.
Christus in mittente ipso [illegible] misit [illegible] cum quod dicitur
luce 7 Nam et ego homo sum sub potestate constitutus habens sub me
milites et dico huic vade et vadit et alii veni
et venit et servo meo fac hoc et facit. Item patet
ex concilio magno Niceno sub Julio papa et
Constantino principe celebrato, ubi ut cetera dicitur sic
habetur est filius quod comparuit patris. Contra quod
adversus Arrium blasphemantem et dicentem creaturam
filium dei. Et adversus omnem heresim extollentem se et
insurgentem. Et catholicam ecclesiam quod ad ulteriores partes
[illegible] apud Niceam civitatem [illegible] et octo decim
congregati, quorum nemo [illegible] [illegible] subscripsit.
Item [illegible] apparet [illegible] quod in capitulo
Niceno reputatur plus ceteris. Sic ex concilio Greco
patrum judicatum patet ex illis decernunt quod non
[illegible]. Item patet hoc ex concilio Affricano
in quo sic legitur [illegible] omnes [illegible] litteras et [illegible]
[illegible] fieri [illegible] facta sunt ad decreta quibus
[illegible] pro deliberatione [illegible] facienda. Item
[illegible] doctorum quibus concilia. Et quibus dicitur
[illegible] in conclusione [illegible]. Item patet ex aliis verbis
conciliis de quibus [illegible] in libro conciliorum in quibus
reperitur sic dicitur: Sancta synodus vel sicut quibus
statuit vel diffinit, decernit, anathematizat, vel
placuit vel placet sancte synodo. Et in [illegible]
[illegible] quam [illegible] reperitur sic dicitur: Ego cum episcopis
diffinimus subscripsi, vel indicavimus, vel statuimus etc.
Item patet [illegible] quibus concilia super papam et generaliter super
alios omnes [illegible] decretis quibus Constantiense fecimus
[illegible] [illegible] Johannes XXIII [illegible] [illegible].
Cum enim ut habetur ex gestis concilii quibus [illegible] Johannes
papa de Constantia [illegible] recessisset. Ex eius recessu

Quidam putabant Concilium esse dissolutum . statim post re-
cessum pape . sciendum est tres sessiones in quibus declaratum
est . quod per recessum pape et prelatorum non esse
Concilium dissolutum . sed quod remaneat in sua integritate
et auctoritate . Item declaratum est quod ipse Johannes
non possit mutare aut transferre ipsum Concilium Con-
stanciense ad aliud locum neque curiam ubi sit presentes .
decernimus censuris et cum [illegible] vel [illegible] de quibus in
litteris et dampnis . Item quod nemo recedat nemo
Cardinalis quamvis voluerit et non [illegible]
hiis . Item prelati transferunt de [illegible]
Constanciam . Item Cardinales declaravit duo decreta
de presenti Concilio generali . Item in alia sessione
[illegible] procuratorum quod quia Johannes
papa xxiii debet renunciare papatui seu constituere
procuratores ad renunciandum . Item eadem synodus
[illegible] eundem Johannem [illegible] deponendus
et eiciendus a papatu propter symoniam [illegible]
et alia scelera de quibus fuit [illegible]
Cum autem [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] . Item quibus [illegible]
apparet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . Item [illegible]
ex [illegible] 32 Concilii Constanciensi [illegible]
sit declaratum de presenti Concilio generali et futuris
celebrandis . Cum statutum est [illegible]
quod [illegible] electus in Romanum pontificem [illegible]
Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod papa
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
generalis [illegible] . Item [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]
ad suam libertatem reparare . Item quo [illegible] [illegible]
[illegible] . Item [illegible] [illegible] generalis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] . papa [illegible] [illegible]

et statuit ipsis legem per quam servabat in futurum dignitatem
archetipus. Et ecclesia utitur similiter similitudine gubernationis ipsarum
ipsarum [illegible] deponit papam. Ipsa autem non potest deponere
aut destruere ecclesiam a sua dignitate in ipsa duratura
futura est usque ad finem seculi. Consequenter apparet
superioritas ecclesiae etiam in gubernationibus super papam
et per se tamen in agere et fide de comparatione personarum
et reformationem ecclesiae in capite et in membris seu
de pertinentibus ad illa. Ecclesia superior est ipsa
papa quia est ut sit superior omnibus aliis membris
ecclesiae. Et tamen sit adhuc audiendum [illegible] videtur.
Licet enim [illegible] [illegible] uisit virtus sit confundi
necesse et gratia respondendi. Hoc tamen non est de
summo quidem. Ita quod posset forcior pertinere respectu
sed in certo gradu. Ita probatur. Ut sepius reperitur provenire
maiorem virtutem, unde in multis de [illegible] que
accidunt et confundit a forcioribus virtute.
Tamen ecclesia tamen virtus et potestas sit confundere a
nulla superari virtute in terris. Ut probatur in multis quod
illo virtus ipsius [illegible] 16. Et portae inferi non praevalebunt
adversus eam. Unde cum scriptum est Job 41. Non
est virtus super terram que huic comparetur. Sic patet
[illegible]. Et hoc non potest adversus ecclesiam praevalere.
Sequitur quod a nulla [illegible] virtute potest superari.
Et sic patet [illegible]. Ecclesia est [illegible] est fortis
quae sequitur quod [illegible] papa erit ea forcior et superior.
Probatur [illegible] per legem christi in [illegible] [illegible] [illegible]
quam fluctus [illegible] [illegible] quod ecclesia [illegible] est fortis
[illegible] ipsa [illegible] ecclesia [illegible] est ecclesia
papa [illegible] ecclesia est papa [illegible]. [illegible] ecclesia
[illegible] applicatur et [illegible] [illegible] [illegible] plures
[illegible] [illegible] [illegible]. Ecclesia
tamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ecclesia [illegible]

prout sepius hac tract(atu) repetitur | Secundo plures tunc fuerunt
dubitantes ut in omnibus turbacionibus contingit | Secundo
multa sunt que non continentur in corpore biblie que
in ecclesia (et) approbantur | Secundo etiam veritates | Et hoc
non est nisi exponere quod dictum est summe divinitatis. Et
illud probatur super quemadmodum liberi eius | Sicut quidam
exemplant veritatem contra impugnantes fugiendo | Potest secundo
scandalum generale vel hoc fieri dicendo super papam. Sicut
quod exponit secundo de Iohanne 22. Et generale restitucionis
non fuit Iuste Regis valde. Quod secundo fuit.
aliquos qui potestatem non habebant. Et sicut illud quod
Clerus secundo de duobus Martino papa non fuit tamen
secundo fuit vivente superstite | Sicut quidam quod
quod omnes episcopi pronunciabant papam Martinum papam non
habentem tunc in suis dignitatibus. Sicut enim pastores
curarum vel fructibus suis. Quod tenentur
ad restitucionem. Et similiter alii beneficiati et rectores
parrochialium ecclesiarum pronunciati per Martinum papam
| Et sicut episcopos alios pronunciatos non habebant tunc in
suis beneficiis | Sicut enim pastores animarum vel habent
potestatem ligandi et solvendi | Tamen si bene sonat
quilibet potest videre | Quod in multis aliis scandala
et alia plura quod possunt ex illis | Item si vero
ambigitur scandalum generale hoc aliquando potest
vel ipso hoc non liceat vel puniatur. | Secundo potest ipso hoc
potestas extendit se ad papam. Ut ipsi Iudices
supponunt. Quod de iure licet non exceptus est
ad omnes posse extendi | Sed puniatur. hoc est quod
dicitur Extra in illud de tali capitulo in prima distinctione
Nichilominus allegavimus supra capitulo 18 Sicut licitum est
illud et tunc de iure conclusione //

Secundo probatur quod Virgo Maria Ecclesie sit digna ac
superior fuit ex consideratione nominum et eorum significatione
Prima est in sacra scriptura dicitur de Ecclesia que
tamen ipsi non possunt competere. Dicitur namque de ipsa ecclesia
quod est Mater Ecclesiastici 24 Ego mater pulchre
dilectionis. Item dicitur Domina Genesis [illegible]
Item Regina psalmo 44 Astitit regina a dextris
tuis in vestitu deaurato. Item dicitur Sponsa Canticorum 1
et Apocalypsis 21 Vidi civitatem sanctam Jerusalem novam descendentem
de celo [illegible] tamquam sponsam ornatam viro suo
Dicitur etiam Corpus Christi Ephesios 1. Et ipsa virgo appellatur
ab ecclesia sit Mater ipsa vero filia [illegible] / nomine
[illegible] appellatione dignitatis que est in Matre. Et nomine — Mater
honoris et celsitudinis que est a filio debetur
Matri [illegible] est [illegible] matris sue. Hoc patet
dicitur quod ipsa [illegible] appellatione et dignitate non sit
filia ecclesie. Dicitur in libro [illegible] de Symbolo
[illegible] Et quis ab ecclesia separatus fuerit [illegible]
fuit alienus est a [illegible] filiorum Dei. Nec habebit
Deum patrem qui ecclesiam noluit habere Matrem
Et alibi dicitur quod ecclesia sit sponsa Christi [illegible]
quod omnes filios quos Christus habuit hec ecclesia
genuit [illegible] partu. Et hac [illegible] [illegible]
dici posse quod ipsa sit pater ecclesie et illa sit [illegible]
sue mater. Dicitur enim Malachie 2 [illegible]
quod est pater noster qui in celis est. [illegible]
terris est [illegible] ecclesia sancta fidelium mater — Domina
Secundo probatur [illegible] superioritas ecclesie [illegible]
[illegible] ecclesia dicitur domina ipsa vero et Christus non
[illegible] [illegible] [illegible] apud Matthei et dicitur
[illegible] ministrare [illegible] [illegible] et [illegible]
Maior [illegible] [illegible] apostolos dixit Matthei 20
[illegible] inter vos voluerit maior fieri sit vester
minister. Item Luce 22 Ego autem in medio vestrum
sum sicut qui ministrat [illegible] hac [illegible]

appellari summa militantis ecclesie. Et ipse sermo sincerus dici-
tur quoniam sit beneficium Christi. qui est dux et princeps
ecclesie. Facit ad hoc quod dicitur glosa quod dominium tem-
poralium quod ab ecclesia possidetur est apud ecclesiam
tamquam dominum apud vero clericos tamquam dispensatores
Regina. et ministros predictos. Secundo vero sic supponitur
Ecclesia pro eo quod ecclesia dicitur Regina. Est enim coniux
eius qui est Rex regum et dominus dominantium. Et
particeps regni sui. Apoc. 1. De quo sic allegatum
est supra ubi [illegible] de doctrina christiana. Ter-
Sposa. tio dicitur eo quod ecclesia est sponsa Christi. Ipsa vero
non dicitur sponsa sed paranymphus ecclesie. ut dicit
Beda [illegible] et [illegible] ad Eugenium. Christus
enim est sponsus ecclesie. Apoc. 27. Et ipsa dignitate
[illegible] apparet dignior appellatur ecclesia quam ipse.
Unde ex hac consideratione Augustinus [illegible] de Symbolo
dicit quod Ecclesia totum possidet quod a deo suo accepit
in dotem. Sed totum possidet nisi [illegible] [illegible]
ergo absque cuius comparatione [illegible] sic [illegible]
que Christo [illegible] sua. Ipsa autem est [illegible] suo.
Corpus Xpi. Quarto [illegible] ex hac supponitur in ecclesia quod ipsa est
corpus Christi ut sic allegatum est supra [illegible] Apostoli.
Ipsa vero unum ex membris istius corporis. Unde ad
corpus unum organicum consistitur ex diversis membris
tamquam ex partibus integralibus ipsum totum. Ecclesia autem
est corpus Christi mysticum organicum [illegible] Christi [illegible] vero
Ecclesia est [illegible] fidelium [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ecclesie [illegible]
[illegible]. Ergo ipsa non sit hoc corpus
quod est ecclesia sed unum ex membris ipsius [illegible]
doctrinam Apostoli ut sic allegatum est. Sequitur quod ipsa est
pars corporis istius. Et ipsa ecclesia est quoddam totum
[illegible] ad [illegible] [illegible] est. Unde totum est maius
sua parte

Ergo sequitur quod Calix qui continet tunc maior est et
continentior ipso sanguine. Maius autem non est unitus
mole quantitatis corporis Christi [illegible]
continencie et dignitatis sue virtutis. Ex hiis potest
inferri quod licet Christus contineat suo modo diu
caput calicis. Non sequitur tamen quod calicem auferre
[illegible]. Ex hoc forte inferri posset quod
corpus quod sit contradicit se proferre calicem facto
sine assercione tamquam male sentiens de
Christo et dignitate sanguinis calicis. Sed quod
non sit superior sanguine cum quod non sit de membris
calicis tamquam connexus certa fide. Ex patet
cum sit caput tocius corporis quod sibi applicatur in
quo dicitur. Unde quod sint ipso sanguine errare et desipere
ista et talia possit. Et cum ipso quod velit
indicendum sanguinem proferre indicio plus calicis
manifeste convincitur quod est mens eius errare posset.
Et cum non sit esse sanguinis et catholicus quia
quanto asserciorem se sit de hiis que sunt fidei
ac de unitate salutis membris conservat. Unde
posset merito inferri quod [illegible] calicem
et de sanguine esse membris eius et quod non recipit
[illegible] cum [illegible] inter calicem et
aliquid membris eius [illegible] inter [illegible] et calicem
[illegible] est quod [illegible] non est [illegible] calicis
de cum [illegible] est [illegible]
fidei que est forma eius. Ergo sequitur quod hec
[illegible] tenet se ex parte membri. Sed ipse
[illegible] non sit [illegible] et [illegible]
[illegible] membris [illegible].
[illegible] se [illegible] dignitate proferre calicem matri sue
que est sponsa et corpus Christi et [illegible] de fide
et caritate. [illegible] est [illegible] in [illegible] de [illegible]
[illegible] de hac [illegible] calicis [illegible]

dicit Augustinus tractatu 2° q. 2a et ultima aliquem forte
quis inveniret / ubi dicit quod in illis forte
Celum dicitur integri. Et inter omnes lapides
dicit quod ipsa Celum mons ... Auctoritas. Quando preciosior
preciosior est omnibus suis lapidibus preciosis
Declarat quod lapides preciosos filios et sponsos
eius vult dicere. Nunc autem si aliquis magis
ipse tamen si lapis preciosus est ornamentum
eius / quia omnis lapis preciosus est ornamentum eius
Et ipsa est preciosior omnibus lapidibus
preciosis / Sed cum ipsa esset superior Celum
Nam ipsa non esset preciosior omnibus lapidibus
preciosis Sicut aliquis lapis preciosus esset
ornamentum omnis / Sequitur ergo quod ipsa non sit ea
superior Sicut equalis / Et tamen de 2a pluralitate

Terra pluralitatis probatur per quinque condiciones
proprietatis celestis supra patriam. Sunt quinque condiciones hic de
proprietate que est in Celo et in patria / Est
Condicio: enim in Celo haec proprietas eterna. perpetua. et
perfecta / Nec est cum assignatione diei hora
vel momento in quo celestis desinat haec proprietas et
Perpetua durabit semper cum quamdiu Deus fuerit. In patria vero
non est sic. Cum non ibi durat possessio ... quamvis
... certa ... haec proprietate. Possessio ... de novo
eligi. Et ... habent. Ergo omnem quamvis
... ... paradisi ... et ...
sequitur quod proprietas sit ... celestis ... proprietas
Recta patria / Secundo quod proprietas haec in celo ... est
et erit ... quod ... et ...
Nec ... a ... celo ... / patria vero
... Sed igitur in Celo haec proprietas est [illegible]

Item quod in medio numquam erraverunt sed nec errare possunt
in hiis que sunt fidei. Dicitur propterea unus dominus est
Osee 2. Desponsabo te michi in fide [illegible]
Hec ut non contingeret summo pontifici. Ut constat quod
aliquis erraverit in propriam quod sit impeccabilis.
Manifeste patet superioritas celi supra papam.
Tercio quia in celo est regimen omnis necessarie — Omnis veritas
veritatis ut dicitur Joh 16. Spiritus veritatis docebit
vos omnem veritatem. Et 1 Thy 3 dicitur quod ecclesia est
columpna dei vivi et firmamentum veritatis. Glo.
In se sustinendo veritate ne corruat. Unde duo
verba patet columpna et firmamentum. Denotant manifeste — 6
stabilimentum veritatis. Summus vero pontifex
indiget ab aliis doceri circa de veritatibus ad
salutem necessariis patet [illegible] aut diligenter
[illegible] sapientia dei [illegible] hominibus sed a
predicatoribus et predicantibus patet dicit Apostolus Eph 3
Et de hac superioritate videtur esse maior in celo
Et quod inferius quod futuris celi habet se ut
mensura et regula respectu accidentium pape. Patet quia
rectum est iudex sui et obliqui ut dicit Philosophus 1 de anima
Et omne quod obliquabile est deficit quod et errare
potest a regula et ordinari habet per aliquid
inobliquabile et indeficiens ut hec est de futuris
pape respectu celi. Ex hiis inferri potest quod licet
potestas dei quem [illegible] sit in celo et in summo pontifice
non tamen est diversa sed eadem. Similiter una origi-
naliter materia sunt plurium [illegible] ut dicit Philosophus
5 methaphysice. Sed cum sit una hec plenitudo potestatis
respectu celi principaliter cum non est distinctus supplemento
ab celo cum sit [illegible] de celo [illegible] quod potestas sit
eadem subiecto sed in celo et [illegible] est et [illegible] et non

Plura

Est eadem cum eo quod est prima causa finis et cum eadem obiectum et ab eodem auctore. Sed ex quo est unum et eadem plus utrobique. Quia plus est in caelo maior et de prima minor. Ergo quod haec est prima diuisio propositionis modo. Caelo maior et propositio est sic habet gratia plurium quia maior est gratiae prime et mobilior et annexa est illi notitia summe ueritatis prout deus est in patria sine glosa. Ad quod allegatum est auctoritas beati Thome 2a 2e q. x arti. iij. quod intellectus uia uel in prima et in errare potest. Vnde non uel in sic. Cum tamen liberum arbitrium in uiatoribus et beatis quo ad uacationes diuinitatis inquirere est quod ad id ad quod ordinatur scilicet ad summam rectitudinem. Ista de libero arbitrio in beatis est maior quam quod habet rectitudinem summe. Ergo quia confirmatio est per gratiam. Sed quod errare non potest in uiatoribus non deficit a gratia confirmantis. Et ille hanc rectitudinem summe sed ab ea frequenter deficit. Et dico similiter quia plures doctores plus liberum arbitrium in beatis est maior in uiatoribus minor. Hec pro modo loquendo est in proposito. Quod ecclesia est apostolica fundata super petram que errare non potest in hiis que fidei sunt et necessaria ad salutem. Et dico hec plus quod eius prelati in caelo habent uel quodam genere confirmantis quo ad hec ... passionem christi quod ... permisit uel ... pro ... ... que mouent ... fidelibus ... ... orauit pater ut non deficeret fides tua ... ipse est in fidelibus usque ad consummationem seculi. Et quod hec inflexibilitas ad errorem non sit est in summis pontificibus de quibus plures errasse leguntur. Et dico ... plus in caelo est superior ... ... inflexibilitate ad errorem et ... ... inferior. Et sic fidelibus tenentur credere.

Revelacionibus angelorum quos scimus falli non posse
unde et Zacharias propheta fuit silencio / quia angelo
dicenti credere noluit Luc. 1. Ita a fidelibus credi
debet determinacioni ecclesie quam scimus errare non posse
Sed cum ab ecclesia dissentit angelus et omnis doctrina
credendum est sicut patet in apostolo Gal. 1. Quanto magis
homines qui sunt ignari et peccabiles credi debent
determinacioni et dispensacioni ecclesie / Unum non potest
eo amplius ad hanc rem quanto sunt in domo matris sue
pre aliis melioris filiis cognoscat / Sed qui eo amplius
honorari debent. Nec enim accipit dignitatem pape
ut eo ecclesie ante suam eleccionem reputetur esse
catholicus et immaculata et verax in iudicio / quia
post eleccionem suam hoc auferatur ab ea et
transferatur in papam et qui fideles credere debent
stare iudicio pape quam iudicio ecclesie / quod glossator ponit
iudicium pape debet preferri iudicio ecclesie / Hanc
enim dignitatem quod errare non potest habet ecclesia a Christo
et [illegible] in suam potestatem habet / Nec hanc eandem
ecclesia transfert in papam eo ipso in sede papatus
constituto sed apud se retinet / Unde racione huius
dotis quam a Christo sponso recepit primatum et potestatem
habet super omnes homines in terra / Nec umquam
est subiecta nisi Christo sponso suo et capiti suo
et ita nec papa sed ipso papa subiectus est ecclesie
et in ea secundum 2a pars conclusionis
Tercia conclusio quia quamvis papa superioritatem ecclesie super papam
et generale super omnia alia membra ecclesie capitur ex constitucione
quam causam finalem [illegible] / **Finalis**
Ipso ex constitucione nam est finalis
licet enim quod sit ad hoc constituta deus ipse sit principalis
finis et potest / tamen constat quod quedam in hiis ordinata
sunt ad suos fines / et cetera. Manifestum est autem
quod inter hec duo scilicet esse alterius finem et ordinari

in aliud tamquam in finem propter quam partem posuit Ecclesie
corpus ipsius. Aliud enim finis dicitur alterius ad cuius bonum
ipsum alterum ordinatur. Ecclesia autem non ordinatur
ad bonum ipsius pape. Sed ergo ipse omnes actiones
suas ordinare debet ad bonum ipsius ecclesie.
Unde et non actiones ipsius bene sunt ordinate
quando ex ipsis provenit bonum ecclesie. Male vero
quando ab hoc fine deficiunt sive eciam gravant.
Hoc autem videtur dicere Apostolus I Cor 3. Omnia
vestra sunt sive Paulus sive Appollo sive Cephas
sive mundus sive mors sive presencia sive futura
omnia vestra sunt. Vos autem Christi. Christus autem dei.
Textus quem lucidus dicit glossa ordinaria. Omnia vestra sunt
vos autem Christi / Non propter homines et ideo non debetis
homines gloriari sed in Christo cuius finis omnis
et creature / Hoc autem idem videtur dicere Apostolus
ut sed hec nobis sunt propter vos [illegible] sunt
alibi et nos [illegible] Christi debemus. Unde
manifeste apparet quod Cephas papa est ecclesie
et ad eam ordinatur tamquam ad finem et ipsum
[illegible] subicitur quam [illegible]. Dico secundo haberi

Efficiens

Ex consideracione cause efficientis. habet enim se
Ecclesia in racione efficientis prelatos sicut anima respectu
suis corporis habet se ad omnes actiones
in racione prelatis efficientis. Sicut enim hinc corpori
[illegible] est Ecclesia multe competunt operaciones que habent
exerceri per membra sua ad bonum ipsius huius
corporis et ad ipsius utilitatem pertinentes quod ipsum corpus
se habet ad ipsas operaciones in racione prelatis agentis
membra vero eius ut magis particulariter ut
instrumenta. Sicut patet cum dicitur quod [illegible]
[illegible] ad operacionem suam / ipsa vero [illegible] sunt membra

nobilissimum celesti sub capite perpetua. tamen quia in ipsis corporis
virtute et fide et ad eius finem operari debent. nam
sibi competit respectu celesti hierarchie publice agentis
ac iustitie primarie secundum autem quod se habet ad aliud in
ratione publice agentis confertur et quod est in ratione
prudentie seu iustitie. Ad quartum celesti competat ratio
publice agentis ipsa vero se habeat ut iustitia [illegible]
primus quia oculus celesti confertur similiter ipse et
regimus confertur ceteris membris inferioris celesti. Foralis
Tertio quia habet quod [illegible]
[illegible]

Matial

[illegible]

Iudicare nisi de pertinentibus ad fidem de quibus. Illud
enim solum scriptum est quod dicitur ecclesia universalis, de ingenio
enim tantum singulis membris sed non ulli ecclesie
Romane concilio generali, quod patet supra distinguitur et
declinatur. Quod patet per rationem naturalem. Secundo sicut
Supposito illo quod papa sit caput non sicut ecclesie
comparatur membrorum singularium. Videmus enim quod licet
caput in corpore humano sit ordinatum ad directionem
et gubernationem membrorum. Sed quod etiam membra licet
a capite, i. ab ordinatione capitis videtur.
Si tamen caput in corpore humano efficiatur languidum
sive infirmum licitum erit membris illud ligare
et contemperare, ne totum corpus languor
invadat sicut dolor qui sunt curantes in capite.
Ita eciam quod si papa efficiatur furiosus et habens
insaniam in maniacis patientiam quos sibi
abusum reperiret accidit utique licite sed de se disponere
in opere et ligare. Et si hoc licet pro salute
corporis, multominus licet debebit concilio generali
universalis ecclesie reperitur pro salute eiusdem, quod
papa male regendo et ecclesiam scandalizando
multis scandalorum ad ... dispensationibus induerit.
Tertio. Nec obstat predictis contendere quod papa
non habet superiorem in terris. Verum est enim quod non habet
superiorem prelatum sed vere sit summus prelatus. Habet
tamen superiorem ecclesiam universalem, Matrem suam et
Reginam ac Magistram suam. Ecce quod dicitur summus pontifex
dicitur unus universalis de consideratione ad Eugenium
quod papa est summus non consummatus sed comparative non
comparatione ... sed ... Est enim superior in
... et summus pontifex ... aliorum particularium
Summus enim est ... officialium sed ...

Ubi ecclesie in qua devotionem habent et non per qui
est sponsa et corpus xpi. Item non obstat
illud quod dicitur in c. Nemo xvj q. j ubi dicitur Nemo
indicitur summo pontifici et infra Nemo .n. ab Augustino
usque ad omnes clericos usque a regularibus usque ad
ipsos laicos indicitur. Et glo. ibidem dicit quod si
scienter nullus deus peccaret in aliquo negocio q.
papam videtur quod summe periculosum est 24 q. 1
hec est fides. Item illud eius usque in quo est quod non subest nisi
[illegible] si notorie in predicto per [illegible] [illegible] Item
et pacem [illegible] [illegible] quod si sit [illegible] si subest
[illegible]. Ad quod respondeo dicit glo. in dicto c.
Nemo quod non ipsa peccaret per petitionem cuius ecclesie
[illegible] secundum admonitionem Christi ut et ipse
subesset Christo. Item non obstat dictum [illegible] d. c.
ipse sunt de cons. pres. ubi videtur dici quod [illegible]
ecclesia [illegible] secundum admonitionem Christi non per
[illegible] papam quam salus pacis sue. Illud intelligitur
Christi [illegible] peccaverunt omnibus sunt [illegible] et quod omnes
[illegible] esse quam papa sed quam alios sed quod ipsa
peccavit notorie in [illegible] ecclesie. Sed
[illegible] [illegible] sunt in [illegible] [illegible]
in [illegible] papa 23 fuerat [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] de hoc [illegible] ubi [illegible] d. [illegible]
quod eius sedi primum Petri apostoli [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] singulari in ecclesia [illegible] [illegible]
[illegible] glo. ibidem hec dicit [illegible] [illegible]
quod ecclesia Romana [illegible] [illegible] a deo
et [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] glo.
c. [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed hec
non [illegible] papam non [illegible] [illegible] [illegible] notorie
ecclesiam [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]

accepit a xpo ut minister ecclesie. Et ita cum omnes
sit quod esset submissus xpo ecclesie domine sue
quando notorie illam scandalizaret. Sed quid
non recepit potestatem necessario sive directe super
ecclesias particulares sed non est ibi. Ceterum dicit
Augustinus 21 di. ubi dicitur quod romana ecclesia per orbem
sit thalamus xpi. Et ecclesia romana ceteris
catholicis est prelata. Sed dicitur quod sit prelata thalamus
xpi sed ceteris catholicis quod est dignitate vel. Sed
glo. ar. c. Romana sup. allegata ubi dicitur quod si
status modernus etc. Sed dicitur quod glo. loquitur argumentative
tamen arguendo pro et contra sed non decisive vel dicitur
ut dictum est. Et quicquid in hac parte dicatur per
glosas et doctores utrum asserentur utrum negative
sint opinative standum est tamen diffinicioni sacre
et generalis synodi Constanciensis quo ad casus
in decreto eius expressos. Videlicet quo ad negocia
de fide et extirpacione scismatis et reformacione
ecclesie in capite et in membris. Et de pertinentibus
ad casus premissos. Sed est casus notorii scandali
zelos quod in hiis papa sit inferior concilio
generali. Et si quis contrarium pertinaciter asseret hereticus
esset censendus. Sed per premissa 2a pars patet
scilicet quod ecclesie sive concilio generali papa et quilibet
cuiuscumque dignitatis status ac condicionis etiam si
papalis existat obedire et subesse tenetur. Et si
non obediret posset puniri cum condigna animadversione.
Sed est opus adducere scripturas super scripturam veritatis
evangelii quod dicitur: Si ecclesiam non audierit sit tibi
tamquam ethnicus et publicanus. Et per premissa huius
patet ex predictis et sic de ista conclusione.

Sed cum Ecclesia universalis seu Concilium generale ipsam
repraesentans sit quaedam universitas seu multitudo fidelium
quae regulariter habet leges decreta et constitutiones
[illegible] quas ex potestate sumpta sibi a Christo tradita
et predicatione [illegible] [illegible] [illegible], quibus
[illegible] [illegible] et [illegible] sub poena [illegible], [illegible]
ut apparet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quarta.

Decreta universalis Ecclesiae seu generalium Conciliorum ipsam repraesentantium ab omnibus Ecclesiae membris quacumque etiam si papali praefulgeant dignitate sunt inviolabiliter observanda, quorum transgressores cuiuscumque status conditionis aut dignitatis etiam si papalis sit ex contemptu venire praesumpserit poterunt condigna animadversione puniri.

Conclusio [illegible] ponitur [illegible] quod decreta universalis ecclesiae
ab omnibus sunt servanda. Secundo dicit quod papa non
[illegible]. Quantum ad primam partem probatur: universalis
ecclesia et concilium generale ipsam repraesentans habet potestatis
plenitudinem et [illegible] [illegible] super omnia membra
Ecclesiae ex [illegible] [illegible]. Ergo sequitur quod legibus et
constitutionibus eius obediendum quilibet est astrictus.
Item [illegible] [illegible] et [illegible] dispensans aliquid
[illegible] [illegible] [illegible] et eius [illegible] [illegible]
Unde dicit Canon [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] quas antiquitus a patribus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Et [illegible] [illegible] [illegible] Ecclesiae. Si cum constitutio

Sedis Apostolice seu Ecclesie Romane que subiecta est
ut ecclesia tenemur pro tanto quod per ipsum decretis omnes
stringit et ad eius observandum omnes tenentur
ut in c. ultimo de constitutionibus / Conciliorum
constitutiones utique ecclesie ac Concilii generalis ipsam
representantes omnes obligant et astringunt / propterea quod
in Concilio Tholetano statutum fuit / ut omnes
Archiepiscopi sub ecclesiis [illegible] que in Concilio
statuuntur. xviii di. Decernimus / et ideo alias
iuste quam omnes hanc di. statuta firmiter tenentur
Canonum utique statuta ab omnibus sunt observanda
de constitutionibus c. i. Maxime cum summus pontifex
qui plenitudinem habet in ecclesia universaliter pro se-
cularibus sub capite Christo ad hanc di. decretorum
observandum astrictus est / b. c. cum in
principio assumptionis sue ad pontificatum iurare
debeat se ecclesie Romane sedem secundum decreta
generalium conciliorum prout decretatum est in Concilio
Constanciensi [illegible] quod cum passim [illegible] ponere
possit / Quod attendere debeat ipsa Synodus Constanciensis
concludens decreto et quod non [illegible] statuit
[illegible] statuta concordia vel [illegible]
etsi [illegible] que [illegible] statuta
ordinationes seu [illegible] huius sancte Synodi
et cuiuscumque alterius Concilii generalis legitime [illegible]
super premissis seu ad ea [illegible] facta vel fienda
[illegible] obedire [illegible] nisi [illegible]
condigne penitentie [illegible] et debite puniatur. Circa de
alia [illegible] [illegible] operibus fuit [illegible].
Et [illegible] est [illegible] Synodus ad
[illegible] statutum [illegible] ad [illegible]
que est pontifex summe [illegible] [illegible] cum [illegible]

[illegible] tenetur decreta conciliorum generalium servare

Maiores quam primi capitis oportet dictum illius capituli
XXV q. 1 Confidimus ubi hic est expressum quod nullo
modo precepto sunt ... late legis quod ipse tulerit. De Const.
Ad omnes et imperium hiis a deo quod dicunt et non
faciunt et quia aliis onera gravia imponunt et ipsi
digito nolunt ipsa movere. Math. 23. Ergo ad ipse
est plus alio ecclesie nullo dignum hiis dictum ... sicut
Ad Gal. 2 quod Petrus debuit correctionem
ut alii fideles non abstinerent ... sunt in tanto
... de quo Actu 17. Paulus resistit Petro in facie
fidelibus omnibus resistentem quia reprehensibilis erat
eo quod non ambulabat ad veritatem evangelii. Ergo similiter
hic singuli ... quod ... ipsum ... ab
apostolo reputabantur tamen ... ut dicit quod veritas
ipsius est veritas evangelii. Constat etiam quod non conturbaret
salutem expresse in evangelio. Idem super quo Paulus reprehendebat
Petrum, quod conturbabat in ... Et facile
ex verbo apostoli ... patet super ... ut dicit
... veniendi ut ... evangelii. Extra de
... quod Paulus veritatem ... dixit
veritatem evangelii. Et sic hic ... Paulo licuit
... quod ... Petri quod non ambulabat
ad veritatem evangelii, quanto magis licebit ...
... summi pontificis. Et hic igitur
... scripture que nullo ... libertate
ecclesie ... est litteris ... quod ...
... pontifex ... Item
... si non ... Paulus ... quod ...
Petrus ... si non sequitur valde absurdum.
Ergo ... ... pt. xix di.
... possibile est dicere in futuro ...
... que sit mala ... plus ...
Et arbor mala non fert fructum nisi malos.

Sed quod in pretacta sunt erit notandum decreta generalium
conciliorum in quibus superius dictum est de fide, et pro
fidelibus ei in hac tenentur obedire; sequitur quod Ecclesia
erit tenenda pacta in magno periculo, quod videtur ab-
surdum. Patet quod decreta conciliorum generalium
que ex ratione sunt evidenti et [illegible] ac
rationabilia [illegible], que ab Ecclesia tota reputantur legitima
atque iusta. Unde beatus habetur Actuum xv quod tempore
apostolorum tractata convenerunt cum concilium in congregatione
apostolorum et seniorum, et patebat [illegible] hec questio
agitata est ipsum Petrum fuisse in congregatione aliorum
apostolorum et seniorum deliberatum. Unde cum Petrus
baptizavit Cornelium, qui erat gentilis, et
tamen debebat ad eo quod receptus est Ecclesia erat in congregatione
apostolorum disputabant adversus eum pro Petro [illegible]
et ad questionem eos oportuit eum reddere rationem
de gestis. Constat autem quod illud opus bonum erat, quia
prodiens gentibus verbum Dei et baptizare dimittunt
erat omnibus apostolis, capitulo ultimo. Ex istis habetur quod
omnes astringuntur ad observandum decreta
conciliorum, etiam ipse papa. Nec obstat c. [illegible]
de gravamine et [illegible] ubi papa preferendus generalibus conciliis
reducere ad concilium [illegible], et in c. [illegible] de
[illegible], [illegible] in Constitutione generalis concilii de
[illegible] ducitur reducere ad eum dictum, et etiam
habetur quod possit tollere constitutiones generalium conciliorum.
Sed eorum intellectum pro papa in generali concilio
ipsa congregando, et pro [illegible] ipsius concilii; quod
[illegible] in [illegible] alium tempus sed de causa generali
approbatur, et [illegible] in c. Statutum [illegible] quod sunt
esse fine est pro ipsam [illegible] bono generis iustitie [illegible]
per [illegible] et dispositionem Ecclesie. Et de ipse quo
concilium generale non erat congregatum. Nec [illegible]
[illegible] fuerat fieri in congregatione generali, possit enim

de Cassiano Cornelio / [illegible] et dissoluto Cornelio propter suum statutum preteritum eadem iurisdictione constitutionibus ut eadem mutarentur ex evidenti utilitate vel urgenti necessitate / quia sine ad hanc partem non statuitur legibus sed sic ut ad ... absurdum non teneantur. Quod sic non sequitur quod posset legis iurisdictionem mutare vel novas condere pro utilitate eadem de eo expediret / Isto autem modo [illegible] ad mutandum principem esse super legem / nec cum statim legibus derogat beatus Thomas prima secunde q. 97 art. 1 in corpore ad tertium argumentum. Unde tales mutationes legis seu constitutionis quae fieri solet per principem in civitate [illegible] beatus Thomas prima secunde q. 97 art. 2 in corpore plus dicit. Quod lex humana intantum recte mutatur inquantum per eius mutationem communi utilitati providetur. Habet autem ipsa legis mutatio quantum in se est detrimentum quoddam salutis quia ad observantiam legum plurimum valet consuetudo intantum quod ea quae contra communem consuetudinem fiunt, etiam si sint leviora de se, graviora videntur. Unde quando mutatur lex diminuitur vis constrictiva legis inquantum tollitur consuetudo / Et ideo nunquam debet lex humana mutari nisi ex aliqua parte tantum recompensetur communi saluti quantum ex ista parte derogatur / quod quidem contingit / vel ex hoc quod aliqua maxima et evidentissima utilitas ex novo statuto provenit / vel ex eo quod est maxima necessitas / ex eo quod lex consueta aut manifestam iniquitatem continet aut eius observatio est plurimum nociva / Unde dicitur a iurisperito quod in rebus novis constituendis evidens debet esse utilitas ut recedatur ab eo iure quod diu aequum visum est. Hec beatus Thomas ubi supra et [illegible] modicum.

Dispensacio

Princeps dicitur super legem, sed quantum ad vim directivam dicitur sponte esse sub lege. Sed quantum ad vim dispensativam potest dici super legem, quia dispensare potest, et quo potest ratione loco. Thomas prima secunde articulo 4. Quia dispensatio proprie importat commensurationem alicuius communis ad singula. Aliquis autem dispensare dicitur in quacumque multitudine ex eo quod ordinat qualiter aliquod commune preceptum quod est ad commodum multitudinis ut in pluribus non est conveniens huic persone vel in hoc casu, quia per hoc impediretur aliquod melius vel induceretur aliquod malum. Periculosum autem esset ut hoc iudicio cuiuslibet committeretur nisi forte propter evidens et subitum periculum. Et ideo ille qui habet regere multitudinem habet potestatem dispensandi in lege humana que sue auctoritati innititur, ut scilicet in personis vel casibus in quibus lex deficit licentiam tribuat ut preceptum legis non servetur. Si autem absque hac ratione pro sola voluntate licentiam tribuat, non erit fidelis in dispensatione aut erit imprudens. Infidelis quidem si non habeat intentionem ad bonum commune; imprudens si rationem dispensandi ignoraret, propter quod dicitur Luce 12: Quis putas est fidelis dispensator et prudens quem constituit dominus super familiam suam. Et ex hoc patet [illegible] propter [illegible].

Sed quo ad [illegible] patet scilicet quod papa [illegible] decretorum potest quibus [illegible] [illegible]. Hic dicitur [illegible] 25 q 1 [illegible] [illegible] est in decreto [illegible] [illegible] de quo [illegible] est canon [illegible] alterius [illegible] 1 q 1 c 61 [illegible] [illegible] dicitur, quibus [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible] violat [illegible]. Et in [illegible] Violatores 25 q 1 dicitur Violatores canonum

Voluntarie committitur a sanctis patribus iudicatur. Et a
ipsis spiritu sancto instinctu cum et deus dicebatur scilicet
[illegible]. Alterum blasphemie spiritus sancti non
magis grave videntur, qui contra consilia sacrorum canonum
non necessitate compulsi sed libere aliquid sunt
presumpti agunt. Et laqueum presumunt. Nec videtur esse
verus catholicus qui decreta illorum concilii non recipit
ut dicit Leo papa scribens episcopis Britannie et ponitur
xx di. de libellis. Unde dicit ibi: Ille qui scripsit
sanctorum patrum instituta que apud nos canones
pretitulantur per episcopos per alios per laicos non
indissolubiliter conservari [illegible] catholicam et
apostolicam fidem. Ut patet [illegible] velit et
efficaciter ad effectum suum reducere [illegible] plenarie.
Et tunc de quarta conclusione.

Circa quintam est non observandum decretorum ultimum [illegible]
vel contrarium [illegible] quamquam [illegible] non liceat
ex [illegible] conclusione. Concilium generale Basiliense
[illegible] nostris temporibus [illegible] aliquibus [illegible]
dicit non fuisse legittime congregatum. Nec si fuit, dissolutum
credunt [illegible]. Ideo [illegible] conclusio sexta.

Sacra Synodus Basiliensis in et a sui exordio usque in presens fuit et est in spiritu sancto legittime congregata et instituta, quam nullius quavisque etiam si papali dignitate prefulgeat potuit sine eius consensu expresso dissolvi neque potest. 6

Conclusio [illegible] dicit primo quod Sacra Synodus Basiliensis
in et a sui exordio usque in presens tempus fuit et est
in spiritu sancto legittime congregata. Secundo dicit quod nullius cuiusque
auctoritatis existentis etiam si papalis potuit sine eius consensu
expresso dissolvi neque potest.

Pro veritate predicte questionis sciendum quod hec
est congregatio concilii Basiliensis habuit ortum
ex decreto concilii Constanciensis huius fundamentum
ex preceptum ut supra visum est. Illud enim aliud decretum
est applicante Martino papa quod post finem concilii
Constanciensis quinquennio continuo completo deberet ce-
lebrari concilium generale sicut et factum est. Post deinde
post septennium immediate sequens deberet celebrari
aliud concilium generale pro reformacione ecclesie in capite
et in membris, quod et factum est. Et quia de decennio
in decennium. Et iuxta huius decreti concilium
Basiliense fuit congregatum lapso dicto septennio. Quod
et ipse Eugenius papa per suas patentes litteras a principio
in pontificatu approbavit. Post que legatos suos
ad presidendum, quem incorporavit, per eas sancta prestiterunt
iuramentum super decretis dicti concilii servandis et
faciendis inviolabiliter et observandis. Et in decretis et
aliis quampluribus litteris suis ipsum concilium generale
nominavit. Unde et bulla sua que incipit Moyses
que ab eo post tempus eius dissolucionis ultime
emanavit. Dicit ipsum concilium fuisse generale. In aliis
etiam suis litteris per quas revocavit primam dissolucionem
potestatem per eum factam et similiter dictas dissoluciones
suas predictum concilium suum Basiliense per liberum cursum
[illegible] de dissolucionibus. Decrevit et ipsas
dissoluciones fuisse irritas et inanes. Declaravit
quoque predictum generale concilium post eius dissolucionem
et sine eo continuatum ipsum legittime inchoatum et
continuatum fuisse et esse, unde nulla disso-
lucione facta fuisset. Revocavit etiam suas litteras
in preiudicium ipsius promulgatas in preiudicium predicte
dissolucionis. Ac totum contrarium [illegible] in
preiudicium et derogacionem predicti concilii Basiliensis
per eum factum fuerit et acceptatum.

Polliatus quod est decretis a pontificibus et generalibus
seu sanctionibus in sanctis ipso facto conciliis vel
supportis eius et adherentibus eius vocaliter et non effectu
descripte velle / Hec quoque Eugenium et continuacionem
concilii Basiliensis cum fuerit vallatus / aut
a quovis alio heretice decretum / aut de ipsius
legittima continuacione / Sed ex quo patet primo post translacionem
ad concilium Basiliense in et a suo exordio
fuit et est concilium generale in spiritu sancto auctoritate
legitime congregatum. ¶ Secundo patet veritas secunde conclusionis
scilicet quod concilium Basiliense non potuit neque potest per
quempiam sine eius consensu expresso dissolui. patet
quia si per aliquem nisi per summum pontificem. sed hoc non.
papa enim pro libito suo non potest concilium generale dissoluere
sed cum ipse volens dissoluere concilium contra
legem divinam aut legis positive aut contra legem
Christi. Non primum quia papa non habet potestatem
a lege divina sed iure divino omnium est libertatis
... Nec secundum quia possit innovare iure
positivo quia ecclesia vel concilium generale eius
... ullo iure positivo subigitur ac ligatur.
... prepositam ... auctoritatem quia ... sua
... in ... obtinet potestatem ... concilium
Nec ergo potest innovare legem Christi / quia super fundatum
est ... lege Christi papa subest ecclesie ... dicit dominus
Petro. Dic ecclesie. Sed ergo nullo iure potest innovare
... quod ipsum concilium de iure dissoluere non potest
sine consensu concilii nec transferre ¶ ... quod ipse
quod ipse Eugenius tunc papa concilium Basiliense dissoluere
non potuit / quod in Ferrariensi ... alio loco
transferre. Nec potest ... Iohannis
XXIII de Constancia / Sed ipse Iohannes XXIII
dissoluisset concilium Constanciense, vel ad alium locum transtulisset.

Item utrum huiusmodi translacio vel dissolucio tenuissent
aut non tenuissent seu robur non habuissent. Dicendum
primo quod decreto concilii Constanciensis super hoc
facto de quo eciam erat unquam et dubitatum. sed facto apparet
supra etc. Et quod fieri non potuit, lex autem debet
esse iusta et possibilis. in dicto. Erat autem et primo
quod concilium Constanciense in hac crevisset. quod
hic [illegible] nemo dubitat. Recordatur enim ipso
Johanne recedente de Constancia fuga predicto
decretatum fuerat quod ipse Johannes non posset mutare
aut transferre ipsum concilium Constanciense ad alium locum
nec ipsam curiam ubi et qualiter decernendo.
Censuras pro eis factis vel faciendis contra quoscumque invitos
et inanes. Ipse ergo Johannes [illegible] decretus
a sede privatus. Ergo non tenuisset seu robur
non habuisset huiusmodi dissolucio vel translacio que
fuisset facta per Johannem, ipsa vero ista habet
robur que facta est per dominum Eugenium de concilio
Basiliensi, primo quia eius est potestas ipsius et ipsius
concilii, unde per [illegible] eius [illegible]
cuius caput est papa. Et illi duo patres fuerunt
Johannes et Eugenius fuerunt pares potestate.

Tercio pro solucione quod concilium Basiliense non dicta
dissolucione cessisset. Concilium Basiliense [illegible]
[illegible] fuit concilium generale legitime congregatum
et [illegible] quod ipsa [illegible] obedire
eius statutis et ordinacionibus. Et si non obediret
posset puniri penam canonicam et contra [illegible].
Sed quia [illegible] concilii Basiliensis in decreto
[illegible] sessionis [illegible] incipit Eugenius.
Decretatum est quod nullus quacumque auctoritate eciam si
papali fulgeat posset dissolvere concilium Basiliense
vel ad alium locum transferre nisi due partes concilii
consenserint. Ideo et huic decreto Eugenius papa obedire tenebatur.

Presertim Clerum per suam pertinacem adhesionem
approbavit. Sic alia omnia statuta facta et
facienda sunt que procuratores super hiis presentaverunt iuramenti.
Sed quia nondum due partes Concilii Basiliensis consen-
serunt ad dissolucionem eiusdem Concilii sed superius quod
nondum est dissolutum et proinde remanet in sua
integritate et auctoritate sed sunt in suo vigore.
Et si dicatur per parte adversa. Epykeya seu Epykeya
Iusticia in casu legis non remanet in principe et sic
ipsa potuit interpretari statuta Concilii Constanciensis
et Basiliensis et ea dissolvere quandolibet pro libito suo
vel de loco ad locum transferre. Responso quod Epykeya
est quedam virtus directiva iusticie legalis ut dicit Philosophus les . A 4 .
V. ethicorum. Et eo melior et nobilior quo per eam
magis nobiliori et perfectiori obeditur intenti et
intencioni legislatoris. Probo quia ipsi legislatores
statuendo leges sequuntur respectum ad ea que
ut in pluribus accidunt et raro de contingentibus
providere. Quia ad singula contingencia humanus
providere non valet. Quibus de novo accidentibus
et propter accidentibus huiusmodi occurrentibus sit
provisio per hanc virtutem interpretativam legum. Que
virtus non remanet in principe. Nisi quod ipse sit
prohibitus Epykeyzare per eum qui hanc posuit.
Modo hic est expresse prohibitum ut patet per Concilium
generale de r. Frequens. Ne dissolvat vel
transferat de cetero sequitur possit de impetu et de
melior. Epykeyzare quo nunc potest in hoc casu
nisi prohibente Concilio generali. Et eciam
prohibente habente potestatem super potestatem quia primo dicitur
Cum virtus prohibita intelligitur esse quoquomodo dicta
Epykeya.

Sed obstare videtur dictis c. Significasti de elec(tione)
ubi dicitur quod per ecclesie Romane auctoritatem omnia concilia
robur accipiunt / et in eorum statutis Romani pontificis
patenter excipitur auctoritas / ex quo videtur argumentum
colligi quod ex quo concilia robur accipiunt ab
auctoritate Romane ecclesie quod non posset aliquod concilium
congregari sine auctoritate pape dicto c. per textum.
Deinde ex quo auctoritas Romani pontificis excipitur
in statutis conciliorum. Videtur quod papa potest in statutis
dictorum conciliorum Constanciensis et Basiliensis et in
aliud locum transferre. Ideo Regulariter loquendo
concilium generale non potest esse legittime congregatum sine
auctoritate pape nisi quando imminet necessitas congregandi
illud propter interesse universalis ecclesie / et papa nollet
congregare de quo infra dicetur. Sed postquam concilia
generalia auctoritate pape vel alias legittime congregata
sunt potestas eorum non dependet a papa sed a Christo
immediate tanquam a capite ut supra dictum est.
Concilium autem Basiliense non fuit congregatum sine
auctoritate pape / immo de auctoritate Martini pape sive
fuerunt decreta in concilio Constanciensi de
celebratione concilii Basiliensis / et postea idem
concilium fuit per dominum Eugenium IIII papam
confirmatum ratificatum et stabilitum / Et dicitur
notanter nisi imminet necessitas congregandi illud propter
interesse universalis ecclesie sicut erat cum quod sine auctoritate
pape congregari posset sed non potuisset quia si ubi
papa existente cardinales essent obstinati
nollent eligere papam volentes tenere ecclesiam
vel non possent convenire quia essent per tyrannidem
impediti aut [illegible] vel omnes mortui
vel si omnes cardinales cum papa essent heretici

Vel papa esset scandalosus notorie et incorrigibilis
Aut si papa proferret ad collegio cardinalium
summam dubiam aut grandem in materia fidei / et in hac
plurimos esset volentes contra eandem opinionem / vel
esset contra decretum de celebrando plurium
de papatu nollet ipse papa convocare concilium / vel alias
alter casus si offerret . qui esset in nocumentum
ecclesie Constat quod in talibus casibus et in quo casu
posset immo deberet concilium convocari sine mandato pa-
trum ipso renitente Alias si non posset tunc tota policia
ecclesie esset posita in periculo et magna ruina . Unde est
ergo dicendum quod concilium convocari potest cum sine similiter pa-
pa / Adhuc tamen ad sufficientiam propositum est per concilium
Constantiense in quo factum est decretum . De celebratione
conciliorum generalium in futurum celebrandorum . Quod utique
ergo erit convocatum aliquod generale quod convocabitur
auctoritate pape et eiusdem auctoritate plus ecclesie / que fecit
in concilio Constantiensi convocata . Sic et generale
Basiliense fuit et est auctoritate similiter convocatum . quod
prima pars conclusionis / Secunda secunda est probatur quoniam
facta in concilio Constantiensi de celebrandis
generalibus conciliis . Aliter quod dicatur quod in
statuto generalium conciliorum Romani pontificis expressa
auctoritas . Unde est ideo ea que dicta sunt in glosis
predictis / quod intelligitur Cum de auctoritas excepta ad
interpretandum declarandum et moderandum statuta generalium
si in varietate temporum suadente evidenti utilitate
vel urgente necessitate / ut exemplis maiorum patrum
cardinalium quod de honestate requiritur / cum utique
Romano pontifici pro bono reipublice creditur faciendum
sit quandocumque utilius interpretandi quod epykeya seu
interpretatio legis ut est dictum est :·

In quo lucet pretencio pape utique. Precepti sanctitatis phi-
beture unius ecclesie et concilii generalis ipsam
representantis, tamquam auctoritatis superioris. Ut quamvis
unius ecclesie sive concilii generalis ipsam representantis
prohibeat epykeyzare seu interpretari et eam sequendo
... non per epykeyzare, quia esset supra ecclesiam
prohibere. Nec dissolvunt concilium. Sed cum hoc in
decretum sunt absurda. Sed per virtutem dicte epykeye
papa posset derogare omnibus constitutionibus sacrorum
conciliorum et omnem bonam politicam ecclesie evertere
quod est ecclesie ... que non habent potestatem
ad destructionem sed ad edificationem. 2e ad Cor. 10.
Apparet ergo ex hiis quod papa libitu suo non potest
dissolvere concilium generale. Itaque cum non concordat
dicere papam posse videri a concilio de capite
heresis quamdiu papa manere non potest. Et quod aliam
partem papam posse generale dissolvere ad libitum suum
Quod cum aliquando papa erit hereticus. Ante
concilium vel post concilium. Si ante concilium
ipse ... congregabit concilium sed heresim pertinaciter
defendere voluit ... sibi ipso loquens
Si post concilium erit hereticus et ... quod se
... sicud fecit ... pertinaciter statim
dissolvit concilium. Sed utrum erit dicere quod ad
hoc passum potestatem habent et ita ...
posset fieri contra papam hereticum et ita hoc
... quod dicit papam in tali ... posse videri
per concilium erit ludibrium et frustra. Propter hoc
... est quod in tali casu et ... quod ipse ...
... ecclesie notorie, ecclesia habet potestatem
congregandi concilium generale preter ... sed secundum ...
constitutionem

quod ipsa pro libito suo dissolvi non potest. Item nec
concilium basiliense ipse Eugenius et ipsa potuit
et dissolvere sine eius expresso consensu. Debebant
quippe ipse Eugenius non sufferre volebant concilium
basiliense revocare illud decretum quod ipse pro sua
adhesione apparuit expresse vel declaratum est et
declaratum nec generale quod isto durante congregari
alibi ~~[illegible]~~ aliquod non fore generale sed
conspiratorum conventiculum. Multi etiam cum durante
dicunt expresse consensum durare post mortem tamen decreti
super hoc facta fuit dissolutio. Debebat ergo
revocari, per se non decreto concilii constanciensis
locum futuri concilii alio ipse celebrandi sine
consensu concilii actu congregati renunciavit et nisi
ad locum ubi declarare deberet non posset.
Multo minus posset concilium actu congregatum
sine eius consensu dissolvere vel ad alium locum transferre.
Debebat non obstante decreto facto super reductione
grecorum per [illegible] apparuit quod tamen concilium
in basilea fuit per [illegible] dicunt [illegible] ad
partem [illegible] per concilium basiliense [illegible]
Sed hec ipsa advertisset [illegible] basiliense transtulisset
Sed [illegible] transferebat non dissolvit sed [illegible] de facto
quod nullius est roboris nec momenti et [illegible] de [illegible]
conclusione etc.

Et cum sancta synodus que sedem veritatis non
dissoluta extitit ex conclusione predicti [illegible]
eius dissolucionem de facto presumptam a quibusdam
[illegible] in deposicione Eugenii et ipse et
[illegible] in electione domini felicis pape quinti [illegible]
[illegible] ex isto sit hec conclusio vera et plana.

Suspensio et depositio de ipso Eu
genio olim papa quarto facte per Conci
lium Basiliense censende sunt valide atque
iuste. Electio quoque ex post facta de domino
Felice papa quinto ad Romanum pontificatum
per idem Concilium censenda est canonica,
qui solus pro tunc Romanus pontifex verus
et indubitatus ab omnibus viatoribus
reputandus est. Cui quoque obedientia
prestanda est a cunctis Christi fidelibus sub
periculo salutis eterne. Conclusio [illegible]
primo de suspensione
et depositione Eugenii olim pape quarti, secundo de electione
domini Felicis pape quinti, et tertio dicit quod ipsi domino Felici
cuncti ad prestandam obedientiam sint astricti.
Hec conclusio magistri ex processu huiusmodi facto
clarissime satis accipit quia [illegible] ad quem
processum in hoc casu dicit quilibet se referre, cum
processus iudicis pro se presumendus est. Unde [illegible]
[illegible] nec hoc casu non potest [illegible] [illegible]
[illegible] iudex [illegible] ab quo appellari non potest
tribunal [illegible] [illegible] presumendum est contra [illegible]
ex [illegible] [illegible] [illegible] non potest [illegible] appellari
[illegible] iudex [illegible] superior [illegible] inferioris
iudicis [illegible] [illegible] eius iudicio stetur.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] que [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fidem.
[illegible] [illegible] [illegible] est et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Suspensio et depositio de
ipso [illegible] [illegible] Eugenius papa [illegible] per Concilium.

Capellanus qui fuit a concilio generali legittime [illegible]
nodum dissoluto ex predicti concilii parte / Concilium
autem generale potuit et potest sine huius de suspensionem
et depositionem / sed ex predictum licet super predictum
patri suo ex certa conclusione / Summus pontifex
tenetur et est astrictus attendere decreta generalis
concilii / quibus si non attenderit patitur pondere
per scandalum generale ex [illegible] conclusione / Si ergo
ipse Eugenius aliquid huiusmodi commiserit
sed de facto commisit propter quod de iure potuit
privari debebat / Non dubium quin scandalum
generale potuit cum concilium audacter ponere pondere / ex
ut sic ad suam depositionem procedere / ex quo
incorrigibilis apparebat / Et hoc patet per ipsius
decreta videtur suspensionis quod incipit Cum
frequens / Quod ex ipso Eugenius apparuit
sua subsequente adhesione sed et alia contra
decreta facta et facienda In quo decretum est
quod si papa aliquando dissolverit vel ad alium locum
transferre concilium Capellanus et [illegible] contra [illegible]
[illegible] ab huius de facto non desistit ex corpore [illegible]
ab administratione suspensus quem administrationes
debitum est devolutum ad concilium / Sed si licet
penam per duos menses animo indurato sustinuit
ex tunc ipso debuit procedi ad privationem [illegible]
per concilium generale Sed et factum est exigentibus
suis [illegible] et excessibus in processu et prima
depositionis notatis quod hec per excessus hereticus
¶ Hec causa hic [illegible] Nota xxi di. absit
Ubi causa dicit quod concilium non habebit predictum
[illegible] summum q. Marcellinum papam de heresi
impetitum [illegible] [illegible] / [illegible] Mar-
cellinum [illegible] [illegible] [illegible] verba enim

ubi postea [illegible] sit urba Romana sed Nicolaus papa
ad Michaelem imperatorem. Et quamquam ubi dicit
dictus Nicolaus visus est quod concilium
non [illegible] ydolatriam Marcellinus de heresi [illegible]
[illegible] predictus. Dicit quod Marcellus per mortem
[illegible] fuit [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] apostolica ut dicit glosa in dicto c. Nunc autem
Convictus est enim quia de heresi [illegible] papa potest argui
dicto c. Si papa. In quo casu concilium generale
est iudex ut notatur 40 dist. et archidiaconus c. [illegible]
de electione li. vi. Et non solum in casu [illegible] sed
etiam de quocumque crimine notorio. Ideo scandalizat
ecclesiam papa [illegible] et [illegible] per concilium ut notat
glosa in c. Si papa. Nunc vero papa Eugenius
[illegible] incorrigibilis [illegible] est iste [illegible] [illegible]
Quo [illegible] [illegible] huius de suspensione et deposicione de ipso
facte per concilium sunt [illegible] valide [illegible]
[illegible] Igitur [illegible] post [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod Ecclesia de [illegible]
[illegible] ipsa [illegible] sit [illegible] [illegible] sit [illegible]
Item [illegible] ecclesia facta est a concilio generali
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reclamat. Quod
potest [illegible] [illegible] ecclesiam, quamquam ecclesia
Romana [illegible] [illegible] ad [illegible] cardinalium
[illegible] [illegible] per decretum [illegible] capitulum a [illegible]
decretum. [illegible] [illegible] [illegible] capitulum
decretum est quod [illegible] concilio capitulum
[illegible] [illegible] [illegible] quod ecclesia
Romanum pontificem non in alio loco fieri debet
nisi in concilio generali. Ideo decretum [illegible] [illegible]
[illegible] per suum [illegible] [illegible] [illegible]
et alia [illegible] decreta facta et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] per deposicionem [illegible] [illegible] ecclesia

fieri casum etc. At iuste per imperatorem creatum legittime
per cardinales et alios sine ministerio ipsius potestatis
Sed videtur hanc absurdum c. licet de evitanda
de elec. ubi dicitur quod ecclesia Romana superior est
aliis | quia ibi ad superiorem non potest recursus haberi | Credo
haberi | quia non ad concilium | Et per consequens non
potest electio fieri in ipso concilio | Sed non absurdum
loquitur cum ibi | Aliter tamen quando de competentium
ad tempus in quo vacaret ecclesia Romana
Concilium generale non erat congregatum Nec fieri
congregari Alias illo congregato posset haberi ad
illud recursus super difficultatibus emergentibus
circa electionem Romani pontificis arg. c. si duo
lxxix di. et ibi notatur in glo. Et per Jo.
An. in c. 1 de renunciatione li. vi. in Novella
Sed cum non possit de iure intromittere se Concilium
Constantiense de Papatu Johannis 23 Et de Electione
Martini pape quinti | qui a toto orbe pro summo
pontifice receptus et habitus est | Nec aliquis unquam
per quempiam qui in dubium esset receptus est | Adstatur
vero quod ipsa electio facta a Concilio Basiliensi
de domino Felice fuit et est canonica et ita valida
vero fuit post conclusionem etc. | Sed per tertia parte
conclusionis quod ipse dominus Felix ab omnibus fidelibus
sit procuranda obediencia | sub periculo salutis eterne
complenda et fidelibus inde proposita est | Si enim electio
eius est canonica ut 2a parte huius conclusionis quod pro
summo pontifice est habendus | Et per consequens obediencia sibi
a cunctis fidelibus est prebenda | Pro quo posset
adduci textus Canonicus | Et per hoc contra pro
Extravagantem Bonifacii Unam sanctam quod esse
declaratur quod subesse Romano pontifici omni humane
creature est de necessitate salutis | Et per hoc per id Ro. 13

Credo loquitur de difficultatibus emergentibus circa electionem summi pontificis. Si vero non potest ad superiorem recurri etc.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit
Non enim est potestas nisi a deo | Que autem sunt a deo
ordinata sunt. Itaque qui potestati resistit dei ordi-
nationi resistit | qui autem resistunt sibi ipsis dampna-
tionem acquirunt | Et hoc patet per c. decreti [illegible] ubi dicitur
Ille qui superbierit nolens obedire sacerdotis
Imperio qui eo tempore ministrat domino deo tuo et
decreto iudicis morietur homo ille | Facit ad idem quod
dicit Maximus in epistola directa orientalibus
quam allegat sanctus Thomas in tractatu contra errores grecorum
Cuius quidem epistole verba sunt ista. Coadunata
et fundata super petram confessionis petri dicimus
universalem ecclesiam secundum diffinitionem salvatoris | In qua
necesse salutis animarum nostrarum est manere et ei
obedire. sua servantes fidem et confessionem | Sed
unitati ecclesie vult obediendum est ut declaratum est
in iii conclusione | ergo et primo patet sic probo. Cum
electo. Cum ecclesia unita [illegible] ut mater [illegible]
eius electorum [illegible] potestatem. Ergo hec habet
esse de pertinentibus ad salutem. Sed in hac re
adhibenda est aliqua Neutralitas ut etc.
Non electo nec deposito predecessore obediencia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
| Si [illegible] duo [illegible] obediendum est et non alii
[illegible] salutem [illegible] ubi est Neutralitas
[illegible] in Neutralitate [illegible] est [illegible] ecclesia [illegible]
[illegible] ecclesiam [illegible] medium | Ex [illegible]
est [illegible] ad [illegible] ecclesia
[illegible] salutem [illegible]
[illegible] ab [illegible]
[illegible] ecclesia [illegible] salutem [illegible]
ecclesia ingredi [illegible] allegatum est | [illegible]
[illegible] ecclesia [illegible] est [illegible]
[illegible] plures [illegible] plures

De vitanda Neutralitate

sunt contra non [illegible] / ideo placeat non esset / ergo sequitur / [illegible]
unum tamen / et si bene [illegible] ad [illegible] ab ecclesia catholica [illegible]
vel ab ecclesia catholica electa / secundum primum haec est romana
vel catholica et substantialis sed ab obediencia illius quod est
duplicabilis [illegible] in concilio / Utrumque enim ecclesia
[illegible] per [illegible] quidem est. Unde et eam si [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
allegatum est. Secundo vero ab ecclesia electa et haec
est [illegible] non primo participat et per quos non esse
in [illegible] [illegible] [illegible] quam primo esse
fidelis et infidelis. Non fides sed virtus [illegible]
in [illegible]. Non sufficit credere unum articulum
nisi credantur omnes. [illegible] fides in se comprehendat
medullam omnium articulorum [illegible] ut [illegible] Thomas
2a 2e q. 5 ar. 3. [illegible] dependent unum
articulum fidei non habent habitum fidei formate
neque informem. Et ponit exemplum ut [illegible] manifestum
est quod ille qui inheret doctrine ecclesie tamquam infallibili
regule omnibus assentit que ecclesia docet
Alioquin si de hijs que ecclesia docet que vult tenet
et que vult non tenet, non inheret ecclesie doctrine
sicut infallibili regule sed propria voluntati. ut b. Thomas
Constat autem quod non inheret doctrine ecclesie duplex
est / Ex quo iste casus de quo sermo est contingit
fidem / quia articulum quem credunt ecclesiam [illegible]
[illegible] haec [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et sine [illegible] salutis [illegible] / Secundo [illegible] mortale
errorem [illegible] [illegible] secundum Thomam [illegible] dependere
unum articulum errore fidei / Sed [illegible] non
[illegible] in hora [illegible] unum [illegible] mortale [illegible]
neque fides [illegible] dependere [illegible] articulis fidei
Non [illegible] [illegible] in haec [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] non est [illegible] de [illegible] fidei [illegible]

Non est sapiendum plus in fide ::

qui audiret timere et obsequi non deberet. Secundus quare
est Iulius non presidebat lxiv di. Secundus. Nec in
hoc casu plura celebrare referre sed debent ad summum
pontificem tantum. Dicitur enim a quibusdam. Videant illi qui
dicebant de papa quod generale concilium deprimitur secundum
quem presidebat erat. Sed cum hoc fidei est causa dispo
sitione non ad summum pontificem solum sed ad omnes
prelatos qui presidentes in locum apostolorum. Unde et
Paulus non restitisset Petro in facie qui fuerat
eo superior in administratione nisi fuisset ex parte
fidei dissensionem ut dicit beatus Thomas 2a 2e q. 33
ar. 4. ad 2m argumentum. Nec in hoc casu periculum
est de licito ad adherendum uni parti unius duplicis.
Licet enim contingat victoriam unius partis sunt
clariori informatione detecta quomodo in hiis dicendum
sit aperta, sed utrique erroneum est. Nunquam
enim si prius huius discuciat causa unam credit licet
in veritate non credat quia fides ecclesie maneret
Sed et alia cum unam credit fidelis persone et
tribulationibus non credat sed credat cum adherendum
esse absit. Sicut enim dicit tribulationibus martires
et aliis temporibus apostolorum qui fidem confitebantur conpingerent
adherendum esse et se credere [illegible] licet non vincebant
sed veritates offerebant exitos plus quam veritates
offerebant quia veritati quibus fuit una mens
ut eos non violenter frangeret. Nec tamen probandum est
Nec a devocionis obsequio timore mortis cohiberet
ut dicit beatus Cyprianus in epistola de laude Martyrii. Nunquid
si prelatus aut principes aliquando recederent a fidei veritate et
doctrina discederet, recederet vel aliter discederet presidentibus
esset. Respondetur. Dicitur in hoc re dubia
ut credatur clarior informatio. Unde est hoc se credere
esse dubium in fide. Dubius autem in fide infidelis est

Unde cum patuit apertius clarior credere & verior
in fortitudine quam nec Caldei vel ceteri periti doctores sua
dicta submittebant tamquam regule infallibili que
errare non potest ex prima creatione. / Et alibi incepta
erat supposita erat / Mancia namque receptor non de
publico officio supposita est / Nec de bono Metello
& iusto pondere per suum Fabricii / Sic supposita erat
doctrina quod apparuit sub veritate sine voluntas
sed eam quam receperunt non de publico officio velud ceteri
Manie Moneta de falso supposita ostendatur est in publico
officio ut creditur / Modum si doctores catholici in materia
fidei scripturis concordant ad Caldeorum est hec differencia
ne suum dei cum determinacione fiunt oportet / Est ne dum
in casu nostro sed in aliis omnibus plus credendum quam
ipso filio dei dicenti petro. / Si non audierit
dic ecclesie. tamquam tribunali supremo. Ubi est
doctrina inde mirabilis & sancta / in illis ipsi
habent ipsi concordant / Vera ergo est veritas quam
in hac re. eam sit nos fidei. Hec enim est claudicare
ad utramque partem Maie prophetiae Baal quibus dictum
est per Heliam prophetam 3 Reg 18. usque quo claudicatis
in duas partes Si deus est dominus sequimini eum Si autem
Baal sequimini illum / Sed quod illis claudicantibus
accideret potissimum ubique reperitur. et certificatur in torrente
Cisson / Est quod illis in corporibus accidit sermo dictum
est hic ad evenit veritatibus auctoribus in quibus corpore
& presertim quibus cura clericorum a deo est commissa
Hec est enim esse neque calidum neque frigidum Apoc 3
Utinam esses calidus aut frigidus. sed quia tepidus es &
nec frigidus nec calidus incipiam te evomere ex ore
meo / . Nos vero quippe est interesse veritatem
veram amplectendam. & dicendam. Cum parte illi adherendum

Illam sequeretur. Et de recte sapientibus intelligitur
recte deum querit. Nec hec tamen sufficit ad professionem
fidei christiane, nisi deum verum querat et omnino diligat. In plebe
christiana sunt nulli qui Christum Ihesum confitentur, que iudeos
christianos esse confiteantur. Nec si nos christiani in tanta plebe
hodie non querit tot professiones catholice ipsi non habent.
Nec ideo ad professionem fidei vere sufficit quod defendit
a verecundia confessio quilibet Gregorius libro Ambrosius ideo
est hec opinio de hac ipsa veritate. Propter hec que
dicta sunt ab omnibus qui crediderint et esse tempore
fidei christiane contra vitam que optime perveniri verum
aliud nullus ponit dei per preceptum laudibus. Amen.

Et hec est Pater optime summa et confessio veritatis
nostre, quod ex divinis et canonicis colligimus
scripturis. Et quod in hac unione pro fidei sancte
conservatione pape et regie maiestatis expeditos
fore sub umbra protectionis vestre cum ceteris
cunctis qui Ihesu christiane religionis habent quibus
salus tradita est et potissime hunc inclito regno
amplificandam tenendam et confitendam perveniendum et
predicandum. Nec quod creator omnium et redemptor
auctor deus ut verba in cordibus dicta recipiant.
Ubi vera sancta Mater ecclesia per canonicas quamlibet
predicta vanitates reputate aberrationes. Nec quia
predixerunt de ipsa veritate ad deum et falsa
plebe videantur. Nam hec est sola et vera
Mater nostra per quam regnum ad vitam eternam
quod salus esse non potest. Et ab hac si quis
eam deseruerit si eius doctrinam tanquam veritatis
magistram non audierit et ad falsa cucurrerit falsa
senserit et loquatur reatum est propheta testante.

Erraverunt ab utero locuti sunt falsa. Quoniam brevem
Sic hec veritas talis sit ut illam omnes breviter
declarent aut possint. Nos eciam tales ut plurimum
presertim Errantes quia aliqui spiritus et ipsius veritatis
et unde caliginis prelati et fidei columne quibus
est commissa fides de sensu. tanto fervencius ipsi
et perspicacius animo caveant presumant. Quanto maiori
periculo subiciuntur quam ceteri involuuntur prelati
Si iam nequiter obumbrassent aut qui lucidius
suspicionibus ulterioribus indulgerent. Et ne ipsi
ipso mundi videamur. Hec scripta nostra katholice
ecclesie iudicio et deinde per vos mediante In qua
vigilat deus et humani lapsus pericula corrigenda
limanda et emendanda submittimus patri in hoc
que umquam caritate digesta forent ut studiorum tedio
et tenuitate sed sentit excedit et tenuit velud certa
In qua error subesse non potest. Amen.

Inchoatum 28 Augusti in Pyandzezow finitum 12
Septembris in Bodzanczin per Iohannem
de Dambrowca. Anno 1448.

Ipsi soli servo fidem ipsi me tota devotione

committo. Cant. y. Iam corpus eius corpori meo

sociatum est et sanguis e ius ornavit

genas me as. Cuius mater virgo est

cuius pater feminam nescit. V. Ipsi sum

desponsata cui angeli serviunt cuius pulcritu

dinem sol et lu na mirantur. Cuius.

Pulchra facie sed pulcrior fide beata es

agnes respuens mundum letaberis cum an

gelis intercede pro omnibus no bis.

V. Specie tua et pul. In ter. Mel et lac ex eius

ore sus cepi Et sanguis eius ornauit

genas meas V. Cuius pulchritudinem sol et lu-

na mirantur ipsi soli seruo fidem Et sa

Ingressa agnes turpitudinis locum angelum domini

preparatum inuenit Ps. V. Mecum enim habeo cu-

stodem corporis mei angelum domini Iubilate

Anulo suo subarrauit me dominus meus ihesus xpistus

et tamquam sponsam decorauit me corona Ps.

Benedico te pater domini mei ihesu cristi quia

149

38